David Irving

Rommel liška pouště

Po stopě Lišky

Je 18. květen 1944. Na válečné poradě se Hitler dozvídá, že nepřítel provedl v noci na hustě bráněném francouzském pobřeží dvě výzvědné akce. Němečtí vojáci po přestřelce na pláži poblíž Calais našli lopaty a svítilnu. Na jiném místě, u ústí řeky Sommy, zajali dva britské důstojníky. "Vylodili se z gumového člunu," informuje Hit-lera náčelník operačního štábu Wehrmachtu generál AIfred Jodl. "Z výslechu jsme se zatím dozvěděli, že na moře je spustil britský motorový člun."

Scéna se mění. Jsme u francouzského zámku, postaveného u strmé, do údolí řeky Seiny spadající skalní stěny. Uplynuly dva dny. Na prijezdovou cestu zatáčí malé auto německého armádního štábu a zastavuje. Vystupují dva vojáci, celí ztuhlí z tě dvě sté padesát kilometrů dlou-hé jízdy od břehů kanálu La Manche. Z auta vyvedou dva muže s páskami na očích a želízky na rukou. Ti sice nemají žádné distinkce, ale zbytky stehů na jejich khaki polních uniformách jasně prozrazují, odkud byl stržen fialový odznak Společných operací a úzký nárameník Zvláštní služby. Jsou to příslvšníci commandos, britských diverzních oddílů. Po uvolnění pásky mhouří oči před slunečním světlem. Tváři se pochmurně; dobře vědí o Hitlerově rozkazu s trvalou platností, že všichni dopadení diverzanti mají být předáni gestapu a zastřeleni.

V celách už na ně čeká čaj a obložené chleby. Jeden z nich, nadporučík Roy Woodridge, prikře odmítá mluvit. Druhý, nadporučík George Lane, je hovornější, a tak jej odvádčjí k plukovníku Hans-Georgu von Tempelhoff. Privčtiw a pohledný blondýn Tempelhoff vstane a napřáhne ruku k pozdravu. "V Anglii je teá určitě nádherně," řekne zvesela.

Z Laneovy tváře lze vyčíst údiv nad plukovníkovou bezvadnou angličtinou. Tempelhoff vysvětluje: "Moje šena je Angličanka." Na chvilku se na Lanea zahledí, pak mu

bryskně na-ídi, aby si šel umýt ruce a tvář, vyčistit nehty a vůbec, dát se trochu do pořádku. "Setkáte se totiž s někým velmi významným. Velmi, velmi významným. S polním maršálem Rommelem!"

Spojenecká invaze do nacisty okupované Francie vypulme již za sedmnáct dní. V anglických přístavech se pro tuto operaci formuje silná invazní flotila. Zde ve Fran-cii svě-il Hitler velení svému oblíbenému polnímu maršálovi Erwinu Rommelovi, proslulé Lišce pověště. Rommel je veteránem bojů proti Britům a Američanům. Zná jejich mentalitu. Věří, že je s to předvídat každý jejich krok. Průzkumná letadla Luftwaťfe zaznamenala, jak se na protějším břehu od ústí řeky Sommy shromaždují vylodovací plavidla. I tato poslední výzvědná operace commandos na samém pobřeží Francie mluví pro to, že spojenecká invaze proběhne právě na tomto místě. Jak má Rommel vědět, že vyloáovací plavidla jsou jen atrapy a že dva chycení muži byli do rukou nacistů vydáni záměrně, aby je nakrmili scestnými informacemi? Všechno je to součást lstivého plánu s krycím jménem "Fortitude", vymyšleného britskou zpravodajskou službou.

Rommel si tento zámek zvolil za sídlo svého taktického štábu, protože je doslova provrtán sklepeními. V útesu za zámkem dal trhavinou vyhloubit j ještě další protiletecké kiyty a tunely. Už pět měsíců připravuje německou armádu na nastávající bitvu a vymýšlí raťinovaná vražedná protiinvazní opatření a na plážích rozmisfuje kůly opatře-né špičáky a ozubenými ocelovými pláty, pod hladinou skzyté nevinně vypadající pasti, minová pole a zátarasy z ostnatého drátu. Vůbec se nediví, že jsou Britové ochotni riskovat, jen aby se dozvěděli, co má za lubem.

Když Lanea přivedou do Rommelovy pracovny, polní maršál je usazen u svého stolu v odlehlém rohu velké místnosti a hledí z olma. Na stěnách visí čtyři goblény nesmírné ceny, na nablýskané podlaze leží drahé koberce. Kolem jsou rozestaveny vázy a lampy ze starožitného porcelánu. Sám Rommel je pomenší, podsaditý muž s řídnoucími, nakrátko ostříhanými vlasy, pevně řezanou čelistí a pronikavýma šedomodrýma očima mastiffa. Po týdnech objíždění nových pobřežních opevnění je opálený.

Na krku se mu třpytí vzácný modrozlatý kříž Pour le Mérite, nejvyšší pruské vyznamenání, propůjčený mu v roce 1917.

Rommel vstane, obejde stůl a zdvořile zdraví britského důstojníka. Pak s Lanem přejde k nízkému kulatému stolku se starožitnými židlemi, na ktezý vojenští sluhové vylo-žili poněkud neladící sbírku laciných kovových konvic na čaj a skvělého kostního porcelánu.

"Tak vyjstejeden z těch gangsterů commandos?" zeptá se zaj atce.

"Jsem commandos ajsem na to hrdý. Nejsem ale gangster. Nikdo z nás."

"Možná, že nejste gangster, my ovšem máme s vámi commandos jisté velice ošklivé zkvšenosti. Nechováte se vždycky tak bezúhonně, jak byste měli." Rommel se odměřeně usměje. "Jste tak trochu v prekérní situaci. Víte, co děláme se sabotézy..."

Lane se otočí k tlumočníkovi: "Kdyby si váš polní maršál myslel, že jsem sabotér, nepozval by mne sem."

"Vy to pokládáte za pozvání?" uchechtne se Rommel.

Lane se mírně ukloní: "Ano, a musím říct, že se cítím vysoce poctěn."

Na to se začnou smát všichni. Rommel se žoviálně zeptá: "Jak se daří mému starému priteli generálu Montgomerymu?"

"Velmi dobře, děkuji za optání," odvětí Lane. "Chystá prý jakousi invazi..."

Rommel předstírá údiv: "Myslíte, že opravdu k nějaké dojde?"

"Aspoň to píšou v Timesech," odpoví zajatec. "a ty jsou obvykle dost spolehlivé."

"A uvědomujete si, že to bude pro Brity popivé, co budou muset vést řádný boj?"

"A co Aťrika?"

"To byla dětská hra," posměšně odsekne Rommel. "Jediným důvodem, proč jsem musel ustoupit, byl nedostatek zásob."

Dalších dvacet minut vzpomíná Rommel na válku a přednáší Laneovi o Británii a jejím rozpadajícím se impériu a o zářné budoucnosti Hitlerovy Třetí říše. Lane napja-10 11
♀

té poslouchá a nakonec požádá o svolení, zda se také může na něco zeptat: "Mohla by mi Vaše excelence laskavě říci, zda považuje vojenskou okupaci za ideální situaci pro poraženou zemi?"

Rommel tvrdí, že z vojáků dělá ideální diktátory už sama jejich výchova. V ojáci jsou uvyklí krizovým sitvacím a vědí, jak zvládnout i ty nejkrajnější nouzové případy.

"Projíždíte-li dnes okupovanou Francii a díváte-li se dob-ře, všude uvidíte, jak jsou Francouzi šCastní a spokojení. Popzvé vědí, co musí dělat - protože my jim to říkáme.
A tak se to člověku z ulice líbí!"

Za nějakou dobu nadporučíku Laneovi opět zakzyjí oči. Během krátkého rozhovoru jej prostoupilo něco z Rommelova magnetismu. A kdyžjej vedou k autu, aby pokračoval ve své cestě do zajateckého tábora a -jak mu polní maršál osobně zaručil - do bezpečí, stiskne Lane paži plukovníka Antona Staubwassera, Rommelova zpravodaj ského důstojníka.

"Buďte tak laskav," žádá, "řekněte mi - kde to jsem?"

Staubwasser zdvořile odmítne - z bezpečnostních důvodů. Lane zesílí svůj stisk a naléhá: "Přísahám, že to niko-mu neřeknu. Ale až tahle válka skončí, chtěl bych sem přijet se svou ženou a dětmi - uk3zal bych jim, kde jsem se setkal s Rommelem!"

Dokumenty zaclucující zái-nou kariéru Erwina Rommela jsou dnes roztroušeny archivech po ceLém západním světě. Příběh o commandos je například dokumentován u zá-znamech německé armády o výsleších těchto dvou zajatců a tyto záznamy jsQu mezi Iistinami někdejšího německého zpravQdajského důstojnika uskladnénými ve Schwarzwaldu. Na onu udáLost odkazují také tésnopisné poznámky z Hitlerovy kaidodenní váLečné porady, které jsou uloženy na jedné amerťúké univerzité. Zmiují se o ní i soukromé deníky německých důstojníkú blízkých Rommelovi a hovoří se o ní také ve uzpomínkách, které George Lane napsal po svém náuratu do AngLie.

Chce-Li se élovék dostat od mytického maršáCa, jak jej líčí historiograťie, ke skutečnému RommeLovi, musí páMat u takovýeh zdrojích. Stopa Liškg se táhne od sejfů u Západním Německu k uládním archívům ve Washi.ngtonu, od vojenského muzea u iižní Karolíné k univerzitním knihounám u Kansasu a Missouri, od piijímacích salónů Rommelových přeživších soudruhů k zatuchlým podkrouním pokojíkům, u nichž Ize naCézt lákavé krabice a fascikCy listin, jež až dosud udovy a roding po jeho již zemi-elých druzích neoteuřeCy. Zýto záznamy nás vedou přes kopce jeho rodného Švábska uzhůru do alpských rokLí, přes pískern obrovšené náhorní planiny Kyrenaiky ke spLetíté krajiné Normandie. Někdy stopa slábne nebo úplně mizí. Ve svédectví jsou mezery, jež žádný z dokumentů, memoárů a rozrovorů nezaplňuje. Některé sMánky RommeLa zůstanou obestřeny tajemstvím. Nakonec však stopa směřuje k plnéjšímu pochopení tohoto neobyčejného muže a k poslední záhadě: proč si zvolil takovou smrt, jakou zemi-eL.

V roce 1944 byl už Rommel žijící legendou. Měl povést skvělého velitele v poli, vyznačujíoího se vzácnou vlastností - oitem pro bitvu. Byl neohrožený, smělý, rázný, neústupný v boji, velkorysý ve vítězství a shovívavý ke svým poraženým protivníkům. Zdál se být nepřemožitelný. Kde byl on, tam bylo vítězství; útočil jako tornádo, a i když ustoupil, jeho nepřátelé jej pronásledovali opravdu jen velmi opatrné.

Jaké byly stěžejní rysy Rommelova mýtu v roce 1944? Pzvním byl jeho romantický obraz - obraz vzrůstem malého generála s lišáckým úšklebkem a lstivostí znovu a znovu matoucího nepoměrně silnějšího nepřítele. L.idé v něm viděli moderního Hannibala, který krouží kolem svého protivníka, vyvádí jej z rovnováhy, demoralizuje ho a sbírá vítězství za vítězstvím, dokud jej vyšší moc nedonutí odepsat ztrátu a zavčas ustoupit.

Na svou hodnost byl mladý - rozený vůdce, zbožňovaný svými vojáky. Fkalo se o něm, že vzkřísil dávno zapomenutý styl kavalírského vedení boje. Ve válce, v níž se využívaly tak hrozné prostředky j ako nacistické koncen-

tační vyhlazovací tábory a spojenecké strategické bombardování, měli Rommelovi vojáci prikaz bojovat čestně. Poražení byli bráni do zajetí a dobře se s nimi zacházelo. Respektovalo se soukromé vlastnictví. V archívech nachá-
12 13
♀

zíme pod datem 15. října 1943 Rommelovo tajné nařízení všem jeho velitelům v Itálii zakazující svévolné plenění, "aby se uchovala kázeň a respekt německého Wehrmachtu". Ve Francii odmítl používat nucených prací - dělníky najímal a platil běžným způsobem. Nedbal Hitlerova známého rozkazu ohledné zacházení s diverzanty z října 1942, podle kterého byl povinen zajaté nepřátelské commandos popravit. Když nepritel najal zbídačelé Araby k sabotážím na základnách Osy, odmítl podpořit trestání rukojmí. "Je lepší nechat takovéto pripady nepotrestané než oplácet na nevinných," řekl později.

Neměl žádné potěšení ze smrti nepřátelského voj áka. Ta-kový Montgomezy by naridil: "Zabíjejte Němce, kdekoli je najdete!" A Eisenhower mohl prohlásit: "Pokud jde o mne, mám nesmírné rád každého vojáka, kteiý zabije Němce, a kdybych mu mohl dát něco, s čím by zabil dva místojednoho, tak mu to rozhodně dám." Rommel se k podobným poznámkám nikdy nesnížil. Nepřítele šidil, mátl, klamal, vodil za nos a vyvádél z míiy. Nejvétší radost mu pzý přinášelo, když mohl své protivníky lstivě oklamat a dohnatje k před-časnému a často zcela zbytečnému ústupu.

Nejefektnéji působil jako generál v bitevním poli. Dychtivé se vrhal do šazvátek a pohrdal nebezpečím. Neskolila jej žádná nepřátelská kulka, přestože muži po jeho pravici i levici se káceli k zemi. Žádná mina nedokázala roztrhat jeho tělo, žádná bomba nespadla natolik blízko, aby ho zabila. Skoro by se zdálo, že je nesmrtelný.

Rommelův mýtus byl tak silný, že uchvátil dokonce i nepřítele. Spojenci dělali jeho nepřemožitelnosti publi-citu nejdříve nevédomky, později zámérné. Zpočátku se tím snažili omluvit své neúspěchy v boji proti nému, potom zas tímto způsobem chtěli svá vítězství udělat velkolepějšími, a konečné jim to sloužilo také k tomu, aby vykouzlili jakéhosi antizloducha, dobrého nacistu, ve srovnání s nímž by se zdál béžný nacista o to zavrženíhodnější. Byly doby, kdy Rommelovo jméno samotné vydalo za celé divize. Když onemocnél, na bitevním poli zůstalo jeho jméno a vojančilo v jeho nepřítomnosti. Jakmile si nepřítel uvědomil, že je skutečně pryč, úzkostlivé se dohadoval, kde by se Liška mohla znovu

objevit. Archívy OSS (Úřad strategických služeb) ve Washingtonu překypují zprávami toho druhu, že Rommel nyní velí tajné armádě v Řecku, v Rumunsku či Jugoslávii. Anebo byl ve skutečnost v Itálii či ancii? Dostalo se mu nejvyšší pocty, jejíž udélení nemá ve válečné historii Spojenců precedens. Dvakrát naň byli posláni atentátníci, aby jej zastřelili. (Pokaždé minuli. Tak jako Hitler, i Romznel se zdál být nezničitelný a sám tomu také věřil.)

Uhranutost Spojenců nabyla takové mízy, že generál Sir Claude Auchinleck, britský velitel v Severní Atrice, cítil v březnu 1942 potřebu varovat své vyšší důstojníky v memorandu: "Hrozí reálné nebezpečí, že se z našeho přítele Rommela stane strašák našich vojáků jenom proto, že o něm tak moc mluví. Není to žádná nadpřirozená bytost. Nicméné energický a schopný je. A i kdyby vládl nadpřirozenou mocí, bylo by nanejvýš nežádoucí, aby mu takové schopnosti přisuzovali právě naši vojáci." Čtyři měsíce poté se dostala kopie této výstrahy do rukou Rommelovi. Bylo to po bitvě na egyptské hranici. Usmál se, když četl Auchinleckovo nepřesvédčivé

postskriptum: "Nežárlim na Rommela." Ještě později se Rommel dozvédél, že Auchinleckův nástupce Bernard Montgomery měl ve svém bitevním přívésu pověšen zarámovaný Romrnelův portrét. Rommelovi nikdy žádný z jeho soupeřů neučaroval. Na tisících stránkách jeho deníků o nich nepadne jediná jmenovitá zmínka.

A j estliže byl Rommelem očarován nepřítel, o co větším kouzlem působil na svůj vlastní národ. Už v roce 1941 měl jeho jméno na rtech kaidý Němec. Žádná filmová hvězda nebyla nikdy zahrnována takovým obdivem. Generálové píšící jiným generálim na tento Rommelův fenomén neustále poukazovali. Na řádcích jejich dopisů ulpěla příměs obdivu i uražené ješitnosti. Vyhrával bitvy, které by jiní dobří generálové pravdépodobně prohráli. To mu neupírali. Nelíbilo se jim však, že se své taktice a strategii naučil ve velmi nedokonalé škole - na bitevním poli. Pro generála není bojová zkvšenost dostatečná. Rommel opovrhoval vojenskými akademiemi ajimi vyškolenými elegantními produkty, důstojníky generálního štá-

♀

bu, a snažil se obejít se bez toho, nač oni kladli tak velký důraz - bez zpravodajské činnosti, logistiky, teorie spoje- ní, štábní orgarzizace, operativy. Generál Enno von Rinte- len později s úsměškem podotkl: "Rommel vůbec nebyl velký stratég. Postrádal k tomu školení generálního štá- bu, což jej stavělo do značně nevýhodné pozice." Generál Gerhard von Schwerin, který bojoval pod Rommelem, o něm zatrpkle prohlásil, že se "hodně naučil ze svých vlastních chyb". Polní maršál Gerd von Rundstedt o něm s opovržením řekl, že to byl "dobrý divizní velitel, ale nic víc".

Část této kritiky je zdůvodněná, i tak však odhaluje zásadní nepřátelství. Na rozdíl od mnoha vyšších důstoj- níků generálního štábu Rommel po většinu své kariéry rozhodně podporoval Adolfa Hitlera a Nové Německo a tato oddanost je odpuzovala. Své vykonala také závist. Ta se z velké částí pojila k publicité, jež byla Rommelovi coby Hitlerow oblíbenému polnímu maršálovi věnována.

Je pravda, že Rommel rychle zvládl umění válečné propagandy a uvédomoval si její psychologický efekt na své vojáky i na nepritele. Jistý generál později napsal: "Vyno-řil se jakýsi Rommelův kult. Zridkakdy někam šel, aniž by jej nedoprovázela smečka osobních fotograťů." Četné patetické fotograťie Rommela jsou zaranžovány stejné pečlivé jako bitevní výjevy na starých plátnech. Různé taktické štáby v Aťrice se brzy poučily o tom, že jedním ze způsobů, jak Rommela dobře naladit, bylo postavit na očekávané místo jeho prijezdu muže s fotoaparáty - a filmy v nich ani mít nemuseli. Tento exhibicionismus byl podle mnoha generálů projevem neprofesionality a rozčiloval je. V soukromých listinách tankového experta generála Heinze Guderiana se nachází dopis z moskevské fronty, v němž své ženě sděluje: "Za žádných okolností nedovolím, aby mi propaganda a barnumská reklama přerostly přes hlavu jako Rommelovi. Ve Itém odhodlání tomu zabránit Té mohu jenom podpořit."

Závist k Rommelovi rnéla různé podoby. "Každý týden si osobnš telefonoval s Hitlerem," rikaljeden generál, opa-kuje tím populární tvrzení o Rommelovi, "zaujaté s ním probíral všechny své praktické nápady." Ve skutečnosti

16

Romxnel s Hitlerem po teiefonu hovořil pouze jednou za celou válku. Byl tak rád, že mohl mluvit se svým Vůdcem, že to od té doby znow a znovu ve svých dopisech zmiňoval. Závist je fak do jislé xnízy produkt.erxz mýtu. Uvidíme, že žárlivost jeho

kolegú generáliz hrála v Romnxclově tra-gickém konci významnou roli. Když potřeboval najít přá-
tele nxezi sobě rovnými. žádní tam rxebyli.

Od Rommelow smrti tato legenda ještě narůstala. Lidé udriovali fantastický obraz Lišky pri životě z mnoha dú-vodů. V pnválečném západním Německu dobrá povést ji-ných polních maršálů upadla, jakoby z rozpalců nebo do-konce z antipatie, v zapomnéni, Rommelovo jméno však nabývalo na lesku. Námořnictvo jím pojmenovalo váleč-nou loď a azmáda má v řadě německých měst "Romme-lova" kasárra. Jeho jméno nesou ulice, což je pro né-meckého generála z druhé svétové války jedinečná pocta, a dokonce jedna ulička se jmenuje i po jeho pobnčníkovi. Jeho někdejší nepřátelé Amexčané natočili oslavnv film Liška povšté, který sklidil neobyčejný úspéch. Neobjevila se však žádná poctivéjší snaha proniknout za legendu a dostat se ke skutečnému Rommelovi. Byl to nacista, který si zasluhuje odsouzení, nebo hrdina antihitlerovského od-boje? To je jedna ze stop. jež musíme sledovat.

V Rommelově příbčhu je jistý moment. kdy velí pancé-řovému sboru a postupuje s ním po zavedené, dobře dláž-děné cesté. Najednou je nucen, chce-li dostát své dobré povésti, z oné cesty sejít a prodírat se opvšténou, rezma-povanou a hx-ůzu nahánějící nehostinnou divočinou. Po-dobné je tomu s cestou, na niž se vydáváme rny. Brzy zjistíme, že s legendou nevystačíme. Chceme-li postoupit kupředu, musíme vkročit na dosud neznámou půdu.

17
♀

Užitečný voj ák

Ve viktoriánské budové u tésné blízkostí parku su. Jame-se se právé otevřel sejf Z něj putuje na svétlo tlustý Jascikl v hnédých lepenkových deskách převázaných provázkem.
Názeu na štítku byL vytištěn ještě u tiskárně pruského mi-ni.sterstva války dáuno před nástupem HitLera. Starý papír vydává onen charakteristický zaehlý pach, kteý u kaž-dého historika vyvolává uzru.šení. Tím spiše tento spis, jejž dosud žádnému historíkovi zvenčí nebylo dopřáno spatřít.
Angli.cky psaný nápis na deskách oznamuje: "Přísné tajné. Osobní spis polního maršála Rommela a kopie jeho Wehrpassu. " Wehrpass, knížka jeho služebních záznamů, chybí. Zřejmé se stal koristí Louců suvenýrů. ALe vše ostatní se nachází u původnim a nepon..šeném stavu. Pruní zázna-my pocházeji již z března 1910: osmnáctiletý mLadík, plným jménem Johannes Erwin Eugen Rommel, student šesté tiidy střední škoLy švábského okresního města Gmůnd, žádá o ustup do armády.

Erwin Rommel byl bledý a často churavějící chlapec. Jeho srdce po vojenské kariéře nijak neprahlo. Měl urči-té technické vlohy a nej asnou touhu stát se leteckým inženýrem. Ve čtrnácti letech postavil s kam-ádem na poli v nedalekém Aalenu prihradový kluzák v životní ve-likosti - v rodinných dokumentech existuje jeho malá, vybledle hnédá fotograťie. Později Rommel s hrdostí zdů-razňoval, že jeho kluzák dokázal alespoň na chvíli vzlét-nout. Na svou dobu to byl triurnf, uvážíme-li, že první motorový let se v Evropé uskutečnil v roce 1906.

Jeho matka, Helene Rommelová, byla dcerou místního zasloužilého hodnostáře, vládního rady von Luz. Erwin po ní zdědil podobu a zbožňoval ji. Jeho otec byl učitelem, stejnějakojeho děd a praděd. Erwin Rommel senior, stroný pedant, se stal ředitelem střední školy v Aalenu. Krátké vlasy po stranách pečlivé ulízané nosil rozdělené módní

pěšinkou uprostřed hlavy a na pánovitém nose mu prisně seděl skřipec. Jeho obličej postrádal charakter, což nedo-kázal ula-ýt ani mohutný mroží knír. Zemřel v roce 1913 a Erwin si později vzpomíná především na to, jak ho otec mořil neustálými vzdělávacími dotazy: "Jak se jmenuje tahle budova? Jakého druhuje tamhleta květina?" Byl tvrdý a vymáhal si poslvšnost silou ajednou dokonce Erwinova staršího bratra Karla vyprovokoval tak, že na něj zaútočil s židlí v ruce.

Členové rodiny byli kaidý zcela odlišného zaměření. Bratr Karel dobrovolně vstoupil do armády, ale jen aby se tím vyhnul závěrečným zkovškám ve škole. Stal se vojenským průzkumným letcem ajeho krásné snímky pyramid a Svezského kanálu jsou dodnes součástí rodinných dokumentů. Nejmladší z bratrů Rommelů, Gerhard, ktezýještě žije, usiloval o kariéru operního pěvce. Všichni tři bratři i jejich sestra Helena měli mnohem blíž k matce než k otci ajeho předčasná smrtje nijak zvlášť nezasáhla. Byl to však právě otec, kdo zdráhavého syna postrčil ke kariéře, pro niž se ukázal být tak báječně vybaven. Vjednom dopise doporučuje svého studujícího synawňrttemberské armádě k přijetí jakožto "šetrného, spolehlivého a rovněž dobrého cvičence". Přihlášku mladého Rommela sice odmítlo délostřelectvo i ženisté, ale v břez-nu 1910 mu byl od 124. wiirttemberského pěšího pluku doručen rozkaz k prohlídce u lékai-e. Lékaři u něj zjistili tříselnou kýlu, alejinakjej shledali způsobilým. Otec zari-dil vše potřebné a podepsal papíiy, jimiž se zavazoval synova studia financovat a koupit mu uniformu "Fahnenjunkera", důstojnického kadeta. 19. července, šest dní po propvštění z nemocnice, se osmnáctiletý Erwin stává členem pluku. Brzy poté byl poslán do Královské důstojnické kadetky v Gdaňsku.

V Rommelově osobním spise najdeme dvě vybledlé listiny popsané jeho rukopisem, v té době stejnoměrně vykrouženým a zašpičatělým. Stručně v nich shrnuje svůj dosavadní život s důrazem na to, co by podle jeho mínění mohlo zajímat armádu:

Aalen, březen 1910. Narodiljsem se 15. lisCopadu 1891 v Hei-denheimu nad Brenzí jako druhý syn ředitele školy Erwina Rom-

♀

me)a a jetxo ieny Helene, rozené I.uz, obou protestantského vy-znání. Kam má paméf sahá, ubíhaly první roky mého iivota velmi příjemné, ponévadi jsem celé dny mohl trávit skotačením po našem dvoře a velké zahradé...

Do základní školy jsem měl nastoupit na podzim v roce, kdy jsem dovršil sedm let, ale poněvadž byl můj otec právé tehdy povýšen na ředitele v Aalenu, kde iádná obecná škola není, musel jsem si potřebné znalosti osvojit s pomocí soukromého učitele. Pak jsem v Aalenu nastoupil do měšfanské školy. Za dva roky jsem přešel do latinské školy a chodil tam pět let. V té době mi zemřela moje drahá babička z matčiny strany a dědeček L otcovy strany... O podzimních prázdninách v roce 1907 jsem si při nešfastném skoku přes potok zlomil pravý kotník. Ale chodidlo bylo správné srovnáno a zlomenina se vý-boxn é zahojila, takie ani pi-i největší námaze nyní nepocifuji iádných následkú. Na podzim roku 1908 jsem nastoupil do páté třídy Královského reálného g,ymnasia v GmDndu a o rok později do šesté. Tu navštěvuji dosud. V poslední době mé z předmětů nejvíce zajímají matematika a pi.írodovéda.

Svůj volný čas trávím pr-ípravou do školy a četbou, a kromé toho se vénuji sportování, např. cyklisCice, tenisu, bruslení, ves-lování, lyžování a mnoha dalším spox-tůxn. Ewin Rommel.

Když v listopadu 1911 tento vážný mladý muž ukončil důstojnickou školu, napsal na něj jeho velitel posudek. Ve střelbě a na cvičišti byl dle jeho hodnocení Rommel "velmi dobiý". V gymnastice, šermování a jízdě na koni měl výsledky "uspokojivé". Avšak sjistými obavami se velitel zmi-ňuje, že tento kadetje "středně vysoký, štíhlý a fyzicky spí-še křehký a poněkud nemotorný". Přestoje to mladík "pevného charakteru a obrovské vůle a do všeho jde s velkým nasazením... Je pořádný, přesný, svédomitý a kamarádský. Nadaný, s přísným smyslem pro povinnost." Celkově je kadet Rommel, jak to ve zřejmé předtvše věcí příštích shmuljeho velitel, "užitečným vojákem".

V Gdaňsku, jednom z nejkrásnéjších německých hanzovních přístavů, se kadeti povinné účastnili škrobené oficiálních plesů pořádaných pravidelně v důstojnické jídelně, na néž se chodily předvádět dcery ctihodných gdaňských občanů. Mladého Erwina zde zaujala obzvlášté

půvabná tanečnice Lucie Mollinová, štíhlá krasavice, jejíž otec stejné jako Rommelův býval ředitelem střední školy, ale v dobé, kdy se poznali, již byli oba mrtvi. Do Gdaňska přijela studovat jazyky. Zpočátku jí Envin připadal až příliš vážný, bzzy však mezi nimi vzplála silná náklonnost. Příjemně ji vzrvšovalo, jak na veřejnosti předvádél monokl v pruském stylu. (Vždycky, když je ve městě potkal vyšší dzstojník, rychle ho schoval - nosit monokly měli kadeti zakázáno!) Když Rommel v lednu 1912 dosáhl hodnosti poručíka, stále ještě nepožádal o Luciinu ruku. Po svém návratu do Wirttembergu si s ní začal denné vyméňovat dopisy - tajnůstkářsky jí je posílal na místní poštu, aby nepadly do rukou její matce. Na jedné fotogratcké pohlednici, kterou jí poslal, je zachycen ve slamáku na dobovém módním plese. Nese datum 28. března 1912. "Dostal jsem od Tebe péknou pohlednici z Tvého rodného města," píše Erwin. "Ale zatím jsem se nedočkal IWých slíbených fotograťii. Jestli mé necháš dál čekat, začnu se zlobit. Hrozně se těším na Itůj dlouhý dopis. Doufám, že bude velice důvěrný."

Lucie mu poslala fotograťii, na níž byla prostě neodolatelná. Právé vyhrála taneční soutéž v tangu a určité jí k tomu napomohl i její vzhled. V jejích jemně modelovaných rysech se mísila krev italských a polských předků, a jak dosvědčuje rodinné album, zráním se Luciina krása ještě rozvíjela. NacháLíme v něm jeden tradiční dobový portrét Ezwina a Lucie - ona v tmavém klobouku s bílým okrajem, on v helmé s bojovné zahrocenou špící příslvšníka wxrttemberské armády. Na pozdější společné fotograťii je Lucie zachycena v úboru ošetřovatelky Čezveného križe a Erwin má na uniformé připjatý Železný kříž. A ze všech nejpodmanivější je fotograťie, na níž Lucie - již jako jeho manželka - sedí s hlavou ostýchavě sklopenou a poručík Ezwin Rommel, s náznakem knírku nád horním rtem a vzácným křížem Pour le Mérite na stužce u krku, stojí hrdé vzpřímený za ní.

124. péší pluk sídlil ve starém kláštéře ve Weingartenu blízko Stuttgartu a Rommel zde v následujících dvou letech cvičil brance. S ostatními důstojníky toho neměl příliš spo-20 21

♀

lečného. Nepil a nekouřil, byl mnohem vážnější, než by od-povídojeho věku, a svůj čas s horlivostí vpravdě kláštemí cele za5větil budování kariéry. Ani weingartenské ženy a Romme si na sebe nenašli čas. V pozdějších dobách slávy dostával od žen záplavy nabídek a Lucii to škádlivé komentoval: "Kdybych tak tyhle nabídky dostával v době, kdy jsembylještě mladým poručíkem!"

14. března 1914 byl Rommel přidélen ke 49. polnímu

dělostřeleckému pluku v Ulmu, blízko jeho rodného měs-
ta. V době, kdy jeho vlast zahalila temnota Velké války,
v němž sloužil jako velitel baterie. V původním rukopise
vzpomírek. později vydaných knižně, přesvédčivé zachy-
cuje své cítění a prožítky těsně před vypuknutím války.

Ulm, 31. července 1914 - Úzkost dusí německou krajinu pod zlovéstnou hrozbou války. Všude potkávám vážné a ustarané obličeje. Kolují fantastické cvésti a šíří se rychlostí blesku. Od svítání se lidé shlukují kolem kiosků s novinami -jedno cvláštní vydáni stíhá druhé.

Kolem sedmé hodiny ranní vjíždí 4. baterie 49. polního dělo-střeleckého pluku do města a klape po prastaré dlažbé, plukovní kapela v čele. Tóny písné "Hlídka na Rýnu" se v úzkých ulicích nesou ozénou. Všechna okna jsou dokořán: mladí i staří se při-dávají k bujarému zpévu.

Oa 1. března jsem převelen k této spanilé baterii s koňskými povozy a jedu s ní na koni jako velitel roty. V ranním slunci jsme lňusali na cvičení jako v jiné dny a za jásotu tisíců lidí se teď ,-acíme do kasáren.

Tohle)e moje poslední cvičení s délostřelectvem... Jelikož se sitvace den za dnem vyhrocuje, bezpodmínečné se musím vrátit ke svémLi domovskému pluku, 124. péšímu. Musím zpét ke
střelcům 7. setniny, v níž jsem poslední dva roky cvičil re-kruty.

Můj ofdonanc Hanle mi ve spéchu pomohl sbalit moje po-
zemské stky. Když pozdě večer dorazím do Ravensburgu,
pěšky pokračuji k našemu posádkovému městu Weingartenu
ve společnosti poručíka Bayera. přítele, jenž mi přišel naproti. Mluvíme o těžkých válečných časech, které jsou před námi: nás, mladých dělostřeleckých důstojníků, se to týká přede-vším.

V plukovních kasárnách mohutného kláštera ve Weingarte-
nu to v tomto čase, v srpnu 1914. bzučí jako ve včelíné.
Oblečen v polní uniformé se vracím z pošty a zdravím mužstvo 7. roty, kterou podle všeho také povedu do boje. Jaká radost pohledět na jejich horoucí mladé tváře, plné dychtivosti a oče-kávání - zajisté nemůže být vznešenéjšího úkolu než vést tyto vojáky do boje proti nepříteli!

V 6 hodin večer se koná přehlídka celého pluku. Plukovník Haas, po skončení přehlídky svých střelců poprvé odéných do polní šedi, pronesl ohnivou řeč. Jakmile se rozejdeme, přichází příkaz k mobilizaci. Tak už je to tady! Bojovný jásot německého mládí se ozvénou nese zdmi starobylého kláštera. Náš nejvyšší velitel nás volá do zbranél K čemujsme se teprve před okamžikem zavázali svému veliteli pluku, můžeme tedy začít prokazovat skutky. A taky to učiníme: věrnost až do smrtil

Příští den za soumraku Rommel pozoroval odjezd svého
pluku z nádraží v Ravensburgu: za doprovodu vojenských
kapel a jásotu davů odjíždél na západní hranici. On sám
se k nim pripojil o tři dny později. Cesta přes malebná
údolí a louky jeho rodného Švábska byla neza-
pomenutelná. Vojáci zpívali a na každém nádraží je zasy-
pávali ovocem, čokoládou a chlebem.

V Kornwestheimu uvidím na pár okamžiků matku, oba bratry a sestru a pak lokomotiva zahouká - nastal čas rozloučení. Ještě poslední pohledy a stisky rukoul Rýn překračujeme v noci, kdy pátrací světla hledají na obloze nepřátelské letce a vzducholodé. Zpév pohasíná. Střelci usínají vsedé i vleže na podlaze. Já stojím na plošince lokomotivy a dívám se do otevřené výhně topeniště nebo vyhlížím ven do iáru šumící letní noci. Spatřím ještě někdy svou matku a rodinu? Pozdé odpoledne 6. srpna jsme u cíle a šfastni vystupujeme z přeplněného transportu. Přes Diedenhofen pochodujeme na Ruxweiler. Samotný Diedenhofen není pohledné město. Ulice a domyjsou špinavé, lidé nepi-átelští. Všechnoje zde tak jiné než v našem rodném Švábsku. Pochodujeme svižně
vpřed. Se soumrakem začíná mohutný liják a brzy jsme promo-čení až na kůži. Váha bagáže nasáklé vodou nás stahuje k zemi. Pékný začátek. Od francouzské hranice pár kilometrů odsud k nám doléhá sporadická střelba.

22 23
♀

Rorrlznelovy osobní záznamy důkladně mapují jeho

příští tažení a bitvy. Přes dva roky se pohyboval na jatkách frazicouzských bojišť. V zá--í byl u Vareness zasažen odra7ezZou kulkou do stehna, v situaci pro něj typické; s prdnou pvškou zápolil se třemi franeouzskvmi vojáky. Za to mu byl udělen Válečný ki-íž 2. stupržé. Když se 13. ledna 1915 vrátit z nemocnice, jeho

124. péší pluk vězel po vši v kz-uté zákopové válce v Azgonneskérn Iese. O dva týdny později se Rommel se sými s? řelci proplaiil asi stometrovým úsekem ostnatéhO drátu do francouzských pozic, zmoenil se tam čtyi- burrů, ubránil je v protiútoku francouzského prapozv a dokázal se stáhnout ke svýzn dřív, než se mohl zforrnOvat nový útok. Při tom všem ztratil méné než tucet znužú. Tento statečný čin mu získal Železný kříž pn,ního stupné - první v cel2m pluku udělený poručíko. V čezvenci byl opět zranén: tentokrát ho šrapnel zasáhl do holené. Doufal, že bude vyslán na nové tu-

z-ecké bojište a dokonce se začal učit turecky. Ale v rijnu byl jako velitel roty převelen k novému Wzrttemberskénzu horskému praporu. Šest střeleckých rot a šest hrských kulometných rot bylo po roce výcviku poSlanO o Ruznunska, kde Němci bojovali proti Rusům.

Uř těchto počáteích jeho vojenské kariézy bylo znát, že exisuje cosi, čízzl se Rommel výrazné odlišuje od ostat-ních. Iheodor Werner, jeden z velitelú jeho roty, vzpomíná: "Když jsem se s ním setkal popzvé (v roce 1915), byl sultiini, skoro ještě chlapecké postavy, hořel svatýrrz nadšerím a dychtil po činech. Jakýmsi nevyzpytatelnýzn způsobem se jeho vliv začal prosaovat v celém pluku; zpočátl.su to většina mužstva ani nepozorovala, ale po5tupně se to šířilo, až byli jeho iniciativou, statečností a neuvěřltelné udatnými činy nakonec inspirováni všichni."

Později se Werner stal Rommelovým poboníkem. "Kdo byl jedzou kouzlem jelzo osobnosti zasažen, z toho se stal opravdy oják," napsal Werner. "Jeho energie se zdála nevyčezpatelná i pri extrémní zátěži. Vynikal také schop-ností přesné odhadnout úmysly nepritele a jeho reakce.

Rommelovy bojové plány působily často převratné, byly int:vit:vni, sportáriní a nezridka se vyjasizovaly až během

?4

boje. Mimořádná představivost mu umožňovala zcela nepředvídatelné řešit těžké sitvace. V nebezpečných sitvacích byl vždy v přední linii a volal nás ostatní k následování. Působil dojmem, že vůbec nezná strach. Pro své muže byl idolem, jemuž bezmezné důvěřovali."

Leden 1917 zastihl Rommela ve funkci velitele útvaru zvaného "AbCeiLunr, oddílu sestaveného ad hoc v síle od tří do sedmi horských rot. Do čezvence jeho prapor znovu působil ve Francii a pak se vrátil na rumunskou frontu. 10. srpna, pouhé dva dny po příjezdu, byl Rommel opět raněn. Kulka vypálená ze vzdálených zadních pozic mu prolétla levou paži. Přes své zranění však Rommel další dva týdny pokračoval v boji. 26. zári byl jeho prapor pře-ložen na mnohem náročnější bojiště -- do soverní Itálie.

Od svého vstupu do války v roce 1915 bojovali Italové proti Rakousku v nadéji, že sejim podari znovu získatjadranský přístav Terst. V době Rommelova příchodu již bylo na hraniční řece Isonzo vybojováno jedenáct bitev. O rok později Italové zahájili svůj dvanáctý pokus: s podporou ti-síců děl překročile středni tok řeky padesát pěších divizí. Rakvšané proti tžké přesile požádali o pomoc. Německé vrchní velení odpovědělo vytvořením Čtrnácté az-znády, kte-rá se pod velením generála Otto von Below vydala do bojů na isonzské fronté. Tak Rommel v rijnu 1917 už opět pochodoval vstric dělové palbé.

Bojovalo se zde v podmínkách zcelajiných než ve Fran-

cii: fascinujícími kulisami bojů byly vysoce strmící hory, bezedné stzLe, zrádné propasti, vířivé mlhy a dravé řeky. Každý výbuch granátu hrozil pohřbít jednotky generála
Belowa pod lavinami kamení. Každá střela posílala do
vzduchu úlomky skal ostré jako břitva, zabíjející či mrza-čící každého, kdo se jim připletl do cesty. Husté pršelo, což Belowovi pomohlo ukrýt před zraky italských obránců
přípravu ofenzívy. Déšť však horské říčky změnil v zuřivé proudy vody, jež měly sílu strhávat důstojníky, mužstvo
i tažná zvířata do náruče smrti.

Cílem generála Belowa bylo proniknout hlavní obran-
nou linii na jih od řeky Isonzo. Nejvýše položené opěrné
body této linie tvořily strmé hozy Monte Mataiur, Monte
Kuk, hřeben Kolovrat a kóta 1114. Desetitisíce italských

25
♀

vojáků v dobře opevněných délostřeleckých postaveních
bránily každé z těchto míst a velitelé německých jednotek se k nim šplhali s vědomím, že sladkou odměnou za
prvenství jim bude vyznrnenání. Mezi témito mladými
důstojníky, velícími hrdým jednotkám z německých
provincii Bavorska, Slezska a Rommelova Švábska, vládla
úporná rivalita.

Poručík Ferdinand Schbmer, bavorský velitel, hnal své
kašlající a klopýtající dobrovolníky vpřed tak vra7edným
tempem - bez ohledu na těžký náklad kulometů a muni-
ce, ktezý s sebou museli vléci -, že jeden z jeho mužů
padl mrtev vyčerpáním ještě předtím, než jednotka do-
sáhla cíle. Byla jím kóta 1114, klíčový bod celého hor-
ského hřebene Kolovrat. Za získání kóty 1114 byl
Schórner vyznamenán nejvyšším pruským vyznamená-
ním, křížem Pour le Mérite. To se Rommela zle dotklo.
Byl přesvědčen, že o úspěch se zasloužil on.

Rommel měl skutečně lvi podíl na prolomení italských
pozic na Kolovratu. Když pzvního dne oferívy padla noc,
vypadalo to, že SchOrnerovi vjeho slibné pozici zkříží plá-ny italská opevnění. Rommelův nadrizený, major Theodor
Sproesser, velitel Švábů, napsal o bitvě zprávu, v níž popi-suje italská palebná postavení. Zachovala se její vybledlá kopie: "Nad námi se jako pevnosti tyčí mohutná délostře-
lecká opevnění... Jsou obsazena zarputilými kulometčíky,
kteri brání každému dalšímu postupu najih a na západ."
V noci provedl Rommel průzkum nepřátelských pozic a na-
šel v nich mezeru. Krátce po rozbřesku jeho Abteilung pro-nikl italskými liniemi. O tri hodiny později již on sám se svým oddílem zaútočil na Monte Kuk. Když Italové zjistili, e mají Rommela v zádech, propadli panice, jejich linie se začala lámat a německá pěchota se provalila za ni.

Ale Pour le Mérite dostal přesto Bavor Schórner! Rom-
mela tato nespravedlnost silně zasáhla a po válce požádal oficiálního armádního historika, aby ve své zprávě provedl drobné opravy; zařídil dokonce, aby další vydání uváděla
SchOrnerovu hodnost jako Leutnant, nikoliv Ober-
leutnant, a nakonec ještě přiměl říšskou vládu k vytištění čtrnáctistránkové prilohy, která jeho vlastní roli v celé akci obohacuje o působivé detaily; čteme v ní, jak se

26

Oberleutnantovi Rommelovi vzdalo čtyricet italských dů-
stojníků a 1 500 vojáků, jak se sám úporné propracovával
k cíli v předstihu před svou jednotkou, doprovázen jen
dvéma důstojníky a nékolika střelci, jak se mu Italové
vzdali a objímali ho, posadili si ho na ramena a radovali se, že válka pro ně skončila. Tento druh ješitného revi-
zionismu se měl stát Rommelovi typickým.

Rommel však ještě měl šanci Pour le Mérite získat.

Generál von Below kríž výslovné přislíbil pzvnímu důstojníkovi, který stane na vrcholu nejmajestátnější ital- ské hozy, 1 800 metrů vysoké Monte Mataiur. Rommel si pevně předsevzal, že orúm důstojníkem se stane on.

Ve své čtrnáctistránkové příloze k oficiální historii armády o tom uvádí: "Než byli zajatci po boji o kótu 1114 odve- deni, někteří německy mluvící Italové prozradili nadpo- ručíku Rommelovi, že na Monte Mataiur je umístěn další pluk salernské brigády, který určitě bude klást tuhý od- por... A skutečné, když Švábové dorazili k západním sva- húm hory, přivítala je mohutná kulometná palba." Po dlouhých hodinách těžkých bojů se Rommel začátkem noci dostal k úpatí posledního svahu vedoucího k vrcholu Mataiur. On i jeho muži byli k smrti znaveni, ale přesto ! je hnal nelítostné dál. Zpráva jeho nadřízeného majora i Sproessera pokračuje takto: "Doslova za každou skálou je usazen jeden Ital s kulometem a všechno nasvédčuje tomu, že nepritel se nemíní vzdát Monte Mataiur lacino. Přestože jsou po triapadesáti hodinách nepřetržitého bo- j e za pochodu v plné polní na konci sil, plazí se muži z Rommelova oddílu těsně vedle sebe kupředu. Po salvě z kulometů, jež do vzduchu vymrští vražedné úlomky skal, se nepřítel snaží uprchnout do strže."

Váhavé ajeden po druhém vycházejí Italové ze zálytů a vzdávají se. O půl dvanácté dopoledne se Rommelovi na samotném vrcholu takto vzdalo posledních 120 mužů. Deset minut poté tam stojí sám. Na znamení svého triumfu dal vypálitjeden bílý a dva zelené světelné signá-ly. Vítězství patrilo Rommelovi a bylo tím sladší, že stálo život pouze jednoho jediného muže.

Brzyjiž však pro něj dostane příchuť hořkosti: prištího dne oznámil generál Erich von Ludendorf, náčelník gene-

♀

rníYo štábu, že Monte Mataiur dobyl - chrabrý poručík altYier Schnieber, velitel slezské roty! A Schnieber si také odnesl cenu za tento skutek slíbennu generálem von BeloW: vytoužený kríž Pour le Mérite.

Rommelovi bylo jasné, že Schnieber se zmocnil toho nepravého vrcholu. Vzteky se téměř duse, stěžoval si veli-teli svého praporu majoru Sproesserovi. Sproesser mu poradil na celou věc zapomenout, ale přesto se ve svém hlášex odeslaném 1. listopadu zmínil, že během oné ho- diny, v níž Rommel se svým oddílem odpočíval na vrcholu Mataiur, široko daleko nezahlédli po slezském pluku ani stopy. Rommel nebyl spokojen a - jak sám po mnoha letecYi popsal - poslal tehdy služebním postupem oficiální stižnost až k veliteli alpských jednotek s odůvodnením, že -í.ž patri po právu jemu. Odpovědí mu bylo mlčení.

Toto zklamání ovšem nijak nezchladilo Rommelovu hor- livost v boji. Urputné se dr2e1 ustupujícím Italům v patách. Jeho Abteilung se pohyboval na špici Sproesserova švá- bského praporu, který sám tvořil útočné čelo celé Čtrnácté atmáiy. 4. listopadu bylo dosaženo řeky Tagliamento. Teh-dy Rommel zahájil nelítostné pronásledování demoralizo- vaných Italů a používal pri tom stejné taktiky zastrašování nepřítele předstíranou silou, blaťování, šokujících útokú jo když udeří blesk" a hbitého pronásledování, jíš poz- déji pTosluljako tankový velitel.

Našel svoji "parketu". Naučil se využívat nečekaných sitvací - dokonce i když to obnášelo neuposlechnutí roz- kazu nadrizených. Vedl své jednotky a na hranici lidské drže a vůle, jen aby nepřítele za kašdou cenu překvapil: své muže obtížené plnou polní provádél lutými výstupy v čerStvé napadlém sněhu. šplhal s nimi po hladkých skalních sténách, které by daly do těla i zkvšeným horo- le2cůiri, riskoval vše, jen aby s hrstkou svých neohro-

žených střelců obloukem vpadl do zad nic netvšícím italskýrri obráncům. Bez ohledu na jakoukoli početní převahU nepritele na něj ze zadních pozic zahajoval zničující kulometnou palbu a spoléhal přitom na účinek, jenž vystraší i ty nejzmvšilejší vojáky.

S malým počtem vojáků dosahoval těch nejpodivuhodnějších vítězství. 7. listopadu Rommelovy jednotky ztekly

další horu vysokou asi 1 570 metrů a dobyly průsmyk. Dva dny nato se frontálním útokem vrhl na další, zdánlivé neporazitelné italské obranné pozice a zmocnil se dalšího průsmyku. Následující akce, která je nádherným priklademRommelovy fyzické odvahy a nezdolnosti, proběhla v tom nejčistším stylu Divokého západu.

Mimořádné úzkou a hlubokou strží se přibližoval k městu Longarone - "královské korunce" celého italského obranného systému. Před sebou uviděl silnici vybudovanou v kolmé, 200 metrů vysoké skalní sténé. Zpočátku vedla po okraji strže a posléze propast překlenovala dlouhým mostem, riskantně zavěšeným asi 200 metrů nad jejím dnem. Nejdříve se podívejme na události toho dne tak, jak je major Sproesser vylíčil 9. listopadu 1917: "Pronásledování vyt:vale pokračuje směrem k Longarone... Před námi ted leží veliký most, klenoucí se přes Vajontskou str. Jen neztratit ani vteřinu!... Nadporučík Rommel a jeho muži se řítí po mostě a vytrhávají každou demoliční pojistku, kterou vidí."

Další úsek silnice vzali Švábové klusem. Z údolí se však necelý kilometr od Longarone vynořili rovnou do palby těžkých pvšek a kulometů. Mezi nimi a městem ležela Piava. Vzápětí jim ohlvšující exploze signalizovala zničení jediného mostu přes řeku. Na druhém břehu Rommel dalekohledem pozoroval nekonečné kolony Italů prchajících k jihu. Město samo přímo přetékalo vojenskými jednotkami a válečnou zbrojí. Jedné z rot a kulometné četě nařídil Rommel postupovat po proudu řeky. Sám šel s nimi a díval se, jak jeho osmnáct mužů hrdinně přebrodilo pod zuřivou palbou nepřátelských kulometů rychlé vody řeky Piavy. Za nimi následovali další a ve čtyři hodiny odpoledne se již na druhém břehu řeky zachytili v postavení jižně od nedalekého Longarone. Odtud mohli blokovat silnici a železnici vedoucí z města. Během dalších několika hodin svou malou vojenskou silou odzbrojili 800 italských vojáků, kteří jim vběhli do pasti.

Když padl soumrak. Rommel se přebrodil přes řeku sám a za nímjeho pét rot. S malou skupinou vyrazil na další po-stup k Longarone. Když se ve městě zamotali v pouličních

:
♀

barikádách bránených italskými kulometčíky, Rommel nařídil dočasný ústup. A právé tehdy ho Italové začali honit. Byla to sitvace pro Rommela vyloženě prekérní: v Longarone bylo asi 10 000 italských vojáků, převaha nad Rommelem byla tedy drtivá. V tom okamžiku měl u sebejen 25 mužů, a když italští dústojnícíviděli,jak směšně zanedbatelná je jeho výprava, sebevédomě svým mužům naridili zahájit palbu. Všichni Rommelovi muži byli zajati nebo zranéni,jen jemu samotnému se podařilo ztratit se ve stínech soumraku.

Kousek jižné od Longarone znovu ve tmé shromáždil svůj malý AbteiCung. Ještě šestkrát se skupina Italů poku-silajej dostat a šestlátje Rommelovi kulometčíci zahnali na útěk zpátky do města. Aby ho nepritel nemohl ve tmé obejít, zapálil Rommel domy u silnice a tím bojiště

osvětlil. Ne nastala půlnoc, začaly přicházet posily od majora Sproessera a rakouské divize.

Rommel se rozhodl obnovit útok za svítání. Jeho oficiální zpráva závěrem uvádí: "Ale další boje nás již nečekají. Východně od Rivalty se Rommelův Abteílung setkává s poručíkem Schéffelem, zajatým během noční potyčky. Ted však přichází k jeho oddílu a za ním jdou stovky Italů mávajících nejrúznějšími vlajkami. Poručík Schčffel přináší radostnou zprávu o kapitulaci všech nepřátelských jednotek v okolí Longarone, kterou písemně podal italský velitel. Byla zajata celá nepřátelská divize!.. Válečníci, vyčerpaní a mokří se ve městě svalí na luxusní a tak tvrdě vysloužená lúžka a upadnou do bezesného spánku."

Ve svém později zveřejnéném popisu bitvy u Longarone si Rommel vymýšlel: píše, jak v čele svého AbteiLungu přeplaval ledové vody Piavy. Přesto není pochyb, že v této bitvé prokáal velkou osobní statečnost, třebaže celkově nebylo vítězství nad Italy v období roku 1917 obzvlášč kzvavě zaplaceno. V desetidenní bitvě, která pro Italy skončila pokořující porážkou u Longarone, ztratil celý Sproesserův prapor pouhých třináct mužů a jednoho důstojníka (zritil se z hoiy). V Longarone Rommel zajal za jediný den 8 000 Italů. Uplynulo čtvrt století, než Rommel potkal na válečném poli sobě rovného.

a měsic po tomto úspěchu se konečné dočkal pocty, po níž tolik toužil. Císař ho vyznamenal ki-ížem Pour le Mérite9 neporovnatelným s jakýmkoliv jiným vyznamenárúm. Podle citacejej dostal za prolomerú linie u Kolovratu, za útok na Mataiur a dobytí Longarone. Rommel však své vyznamenání nejradéji spojoval s dobytím Mataiur - pokud se ovšem zrovna nenacháel v italské společnosti. To potom s poťouchlým úsmévem prohlašoval, ie Pour le Mérite mu dali zajeho vítězství u Longarone. Nikdy nebyl diplomat.

Od té doby svůj vzácný kríž už provždy nosíval na stuze u krku. Cítil, jakou závist tím u svých kolegů důstojní-ků vzbuzuje. Po mnoha letech řekl jednomu starému priteli ze školních let: "Nedovedeš si představit, jak ostatní důstojníci 7árlí na můj Pour le Mérite. Vůbec mezi nimi nerú žádná solidárnost."

Jen velmi máloje těch, kdo si vybojovali právo nosit toto vyznamenání: maltézský ki-í se zárivě modrou lesklou gla-zurou vsaený do zlata, zavěšený na stribročerné stuce.
Většinou -jako hrdinní letci Ernst Udet, Werner Molders a baron von Richthofen - se ještě za svého života stali legen-dami.

A kde je Rommelůu kříž dnes? V jedné švábské vesnice mají na obecním úřadé takovou Lacinou kovovou skřűiku s honosným nápisem "RommeLův archív". Archíu je oteuřen pouze jeden den u roce, 14. října. lá jsem tam přijel šesCnáctého. ALe i tak mi ho oteuřeli, předvedli jeho obsah a požádaLi, abych při odchodu zamkL. NaLezL jsem u něm pár dopisů, aLbum fotograťií a několilr dalších památek. Na dně kovové ski-úky jsem uviděl zaprášenou Lepenkovou krabici. V nC Ležel kř-íž Pour le Mérite, s glazu-rou maLičko naštípnutou po dáuném pádu na asfaLtovou siCnicL V téže krabicí byla uložena í čepíce se štítkem, zažCoutLé brýLe zn. Perspex, tři skCenéné Láhve s povštním pískem různých bareu a také oáznak na rukáu barvy khaki, se stříbrným motívem palmy a jediným slovem:
., Aťa ".

30 31
♀

Instruktor

Na sklonku roku 1916 odjel Envin Rommel na krátkou dovolenou do Gdaňska a tam se oženil se svou Lucii. Bylo jí dvacet dva, měla tmavé oči a gazelí postavu. On právě oslavil dvacáté páté narozeniny, měl světlé vlasy, vzpmené držení téla a trhavé úsečné pohyby. Když se vrátil na bitevní pole, obnovila se jejich předmanželská korespondence - po celý život si udrželi zvyk, že kdykoli v době odloučení si denné dopisovali.

Ne se vrátil z války domů, dívka Lucie se změnila v roz-hodnou ženu s energickou linű brady a hezkými rysy. Něž-ný kvét mládí z plesových sálů v Gdaňsku byl piyč. Pořád se ráda dlouho a hlasité smála, alejejí bezstarostnost zmi-zela, Erwina zcela ovládla. Zbožňoval ji. "Bylo nádherné pozorovat, jakji Ezwin pořád obskakuje," vzpomínájedna zjej ich přítelkyii. Jeho oblíbenou frází bylo: "Cokoliv sijen přej eš, Lucie!" Ke konci se u Lucie rozvínulajistá agresívní hašteřivost, stala se tak trochu fúrii. Když některou svou přítolkyni zavrhla, její ostatní přítelkyné ji musely ostra-ovat také. Rommel jí to trpěl, ale v roce 1944, když si Lucie k hádce vybrala právé ženu náčelníka Rommelova štábu, to pro něj vyústilo ve zcela nepředvídatelné ná-sled ky,

Pv skončení první světové války bylo Rommelovi dvacet sedrn a dosáhl hodnosti armádního kapitána. Začátkem roku 1918 byl vyslán ke štábu jednoho vojenského sboru a tato krátká zkvšenost s papírováním ho navždy vyléčila zjakýchkoli aspirací na funkci štábního důstojníka. In-dé válečné zkvšenosti z něj udělaly silného a svalnatého muže, třebaže drobnější konstituce. Malý vzrůst mu zůstal, a1e postavy byl statné - po tělesné křehkosti již témř nezbylo stopy. Svou nevelkou tělesnou výšku korrxpenzoval řízným povelovým hlasem a drsnými

vojáckými způsoby. Ke svému šišlavému švábskému dialektu se vracel jen mezi přáteli.

Po kolapsi v roce 1918 se Německo zmítalo v revo-lučních vlnách politických, sociálních a ekonomických nepokojů. Ulicemi se toulaly bandy komunistů a revo-lucionářů. Po podepsání priméří se armády v uknéných formacích vrátily do Némecka a nová republika se na armádní důstojníky obrátila o pomoc při obnovování spo-lečenské stability. V březnu byl Rommel poslán do Fried-richshaťenu na jezeře Konstanz, aby tam převzal velení nad 32. rotou vnitřni bezpečnosti - ve skutečnosti sveře-pou tlupou rudých soudruhů, kteri se při pohledu na jeho medaile posměšně křenili a odmítali nacvičovat drily. Brzy je přivedl k rozumu. V jeho služebním záznamu se uvádí, že na jaře roku 192C se účastnil také "zásahů proti rebelům v Miinsterlandu a VestTálsku". Jeho po-bočník Ernst Streicher popsal epizodu, kdy Rommel proti revolucionářům, kteří se chystali na zteč městské radnice v Gmúndu, nasadil na způsob kulometů požárnické vodní hadice a v mžiku tak zchladil jejich revoluční Žár.

Ve skutečnosti měl velké štěstí, že mohl v armádě zůstat; po válce se propovštělo hodné dústojníků. Civilní existence by pro Rommela byla nemyslitelná. Aáda by-la jeho životem. Na těch několika dochovaných fotogra-fiich v civilním oblečení působí dojmem jakéhosi ne-ohrabaného smolai-e nebo bezvýznamného šejdíře, který dobře nezapadá do svého okolí. Bez unifozzny a helmy a především bez proslulého kříže s magicky modrou glazu-

rou to nebyl ani z desetiny on.
V oněch posledních letech před nástupem Hitlera prožívala německá armáda těžké časy, ale Rommel měl stále co dělat. Od 1. rijna 1920 velel ve Stuttgartu střelecké rotě pěšího pluku, součásti oné maličké armády, kterou Německu povolovala versailleská smlouva. Ve Stuttgartu zůstal jako velitel roty dalších devět let a rozšiřoval si svoje znalosti válečného umění. Studoval těžký kulomet a naučil se s ním dokonale střílet, rozebrat ho na kusy a zase složit. Poznal vše o vnitřku spalovacího motoru. Našel si čas i k tomu, aby své střelce učil správnému společenskému vystupování; organizoval dokone taneční

32 33
♀

večery. Poridil si psa a založil sbírku známek, obnovil své bolestivé pokusy naučit se hrát na housle, rozbil motorku a zase ji sestavil. Předvedl svému mužstvu, jak postavit lyžařskou boudu v horách a vyrobit skládací člun. Na sport kladl Rommel ohromný důraz.
Také Lucie byla donucena se některých z těchto namáhavých podniků zúčastnit. Nepomohly jí protesty: "Vždyť já plavu jako sekera ke dnu." Téměř o ni přišel, když se s ní převrhl člun. Jednou ji vzal lyžovat, ale ona se posadila do sněhu a naříkala na zimu. Ezwin na ni zavolal:
"Radši vstaň, smrt umrznutím bych nedoporučoval." Ona však nehybně seděla dál, takže musel kapitulovat a nechal ji odjet dolů.
Tak proběhly pnmí roky Rommelova manželství a začátky jeho kariéry - nudná a šedivá léta dvacátá. V roce 1927 posadil Lucii na zadní sedadlo svého motocyklu a odvezl ji na výlet do Itálie, aby jí tam ukázal místa svých hrdinných válečných činů. Ale němečtí oficíři zde oblíbení nebyli; jeho fotoaparát vzbudil v Longarone nelibost a byl požádán, aby odjel. Po tomto výleté dostala Lucie odklad dalších akcí, ponévadž čekala dítě. Narodilo se v prosinci 1928 a byl to chlapec. Rommel mu dal jméno Manfred, dosvédčující velké naděje, jež do dítěte vkládal.
V Rommelově důvémém osobním spise najdeme několik posudků, jednou ročně na něj s těžkopádnou teutonskou důkladností skládaných jeho nadřízenými. Zřetelné z nich vystupuje, jak velmi se tehdy jeho charakteristika lišila od jeho rysů let pozdějších. V září 1929 ho velitel jeho praporu charakterizoval jakožto "klidného a spolehlivého, charakterové iyzího, vystupování vždy taktního a skromného". Dále vynášel Rommelův "obrovský vojenský talent", zejména pak jeho spolehlivý cit pro terén. "Ve válce již prokázal, že je prikladným bojovým veli-telem... U své roty dosáhl velmi dobrých výsledků pri výcviku a trénování drilů... V tomto důstojníkovi se toho skzývá ještě mnohem víc, než je na pzvní pohled zřejmé."
Nadřízený důstojník doporučuje dosadit Rommela na místo vojenského instruktora.
A tak se i stalo. Jako mladší instruktor se Rommel zaměřil na poručíky, kteří měli předpoklady stát se dob-
34

zými veliteli oddílů. "Nejdrive je chci naučit, jak zachra-ňovat životy," říkával. To byla jedna z lekcí, které si odnesl z války: chtčl vychovat úplné jiný typ velitelů, než byli ti, co tak necitelně posílali dobré vojáky na smrL. "Když se budete koupat v potu, nebudete se koupat v krvi," byla další z jeho zásad; chtěl, aby si jeho poručíci uvědomili, že správně se zakopat má cenu života.
Zde v Dráždanech také narazil na Ferdinanda Schčrnera, svého starého rivala z italského tažení, který Rommela tolik rozzuřil, když mu vyfoukl Pour le Mérite za dobytí

kóty 1114. Schdmer byl ted rovněž instruktorem a na-
víc oblíbencem velitele školy, pocházejícího stejnějako on z Bavorska. Schdmer Rommelovi často vyvádél různé
drsné žertíky a Rommel na né neuměl správně reagovat.
Jednou z Schómerových oblíbených taškaric bylo strkat
při oficiálních recepcích lidem tajné do kapes stříbmé
příboiy z důstojnické jídelny a bavit se jejich rozpaky,
když jim pak stribrné lžíce a vidličky s břinkotem padaly na podlahu. Když to postihlo Rommela, rozhodné poba-
ven nebyl. Soupeření mezi nimi přetivávalo v poloze více-
méné přátelské a7 do konce. Když si Schómer na Krymu
v roce 1944 "udčlal jméno" nemilosrdným postupem hra-
ničícím až s brutalitou, vzal si ho Rommel starostlivě stra-nou a uprimně ho přesvědčoval, aby p-íštč radéji volil
jiný způsob. Schómer vyhrál Hitlerovi poslední velké ví-
tézství proti Rusům v roce 1945 a dostal za to od néj
"vyznamenání" unikátní tím, že mu je Hitler udélil až po
své smrti. Když v roce 1974 zemřel jako polní maršál,
vydala západonémecká vláda pro své důstojníky tajný
obéžník, jímž zakazovala veškeré veřejné pocty. Jak
obrovský kontrast to byl v porovnání s Rommelem, ještě
uvidíme.

Rommel se staljako instruktor v Dráždanech nesmímč
oblíbeným. Jsa virtvosem "válek malých rozměrů" v ob-
tížných terénech, přednášel postup, jehož použil pri obsa-zování bunkrů v Argonnském lese, a dále objevný systém
využití kulometů, jakjej realizoval v homatém Rumunsku
a Itálii. Nikdy nemluvil déle než deset minut, aniž by pro názomost nenačrtl nákres sitvace a nepromítl ji stu-

dentům na plátno. Když to zkoulšeli ostatní lektori, kadeti si při projekei ve tmě obvykl zdřímli. Když si jeden
z lektorů postěžoval, že musí uč:it obtížné kursy v pondělí ráno, Rommel mu nabídl, že je převezme. "Zaručuji vám,
že u mě neusnoul"

Ze všeho neivětší úspěch vž dy měla jeho přednáška
o Mataiuru - o bitvě, kolem n se točilo celé jeho vo-
jenské mládí. Jiný instruktor po mnoha letech napsal:
"Rommelovi porozumíte jenom tehdy, vezmete-li v potaz
jeho útok na Mount Mataiur." V podstatě vždy zůstal
oním mladým poručíkem, ktaerý činil blesková roz-
hodnutí a jednal pod vlivem oiku a intvice. V dů-
věrné zprávě ze září 1931 o Rozimelovi referoval ředitel školy: "Jeho přednášky o bitevních taktikách, v nichž
popisuje své vlastní válečné zkvšenosti, kadetům dávají
nejenom taktické védomosti, ale také hodně ideového
materiálu k zamyšlení. Pokdé je rozkoší jim na-
slouchat." Další rok k tomu jiný starší instruktor připo-
jil: "Jeho osobnost je nápadná i v tomto prostředí peč-
livě vybraných dústojníkú... je typem rozeného vůdce,
jenž ostatní inspiruje a povzbuuje v nich vyrovnanost
a sebedůvěru. Je pzvotřídním péchotním a bojovým
instruktorem, překypuje iniciatiou. ale především kade-
tům buduje pevný charakter... Svými kolegy respekto-
ván, kadetv zbožňován."

V říjnu 1933 se ujal velení praPo v Goslaru, v pohori
Harz ve střední části Německa. 3. prapor 17. pěšího
pluku byl praporem myslivců - dQslova "Jšger Battalion",
ale ve skutečnosti se od běžného střeleckého praporu lišil pouze tírn, ie naxnísto bílé nosíl tradiční zelenou uni-
formu. Rommel však tzval na tom, že všichni jeho dů-
stojníci se budou učit lovit a stlet tak dlouho, dokud
se jim stopování a zabíjení zvěře nestane druhou priro-
zeností. Ve zdejších lesích strávil s pvškou na koni své
dva nejšfastnéjší roky od konce vky. Všem svým mužům

hned při nástupu dokázal. že je předčí fyzickou kondicí a vytzvalostí. Aby mu trochu pocuchali sebevědomí, pozvali jej důstojníci hned pí den v novém působišti k výstupu na blízkou horu ajejí následný sjezd na lyžích. Když to s nimi celé zopakoval třikrát a vyzval je ke čtvrté-mu výstupu, protáhli obličeje a odmítli. "V každém směru nejméně o dvě třídy převyšuje kaidého běžného velitele praporu," ocenil jej velitel pluku v září 1934. Za další rok jeho nástupce o Rommelovi, jen se stal mezitím podplukovníkem, napsal: "Tento prapor myslivců je ve skutečnosti ,Rommeloým praporem. Rommel je výtečně disponován k tomu, aby se stal oblastním velitelem nebo starším instruktorem."

Bylo to právě v Goslaru, kde se Rornmel v roce 1934 popzvé náhodně setkal s mužem, který se mu měl stát osudem - Adolfem Hitlerem. Nacisty vynesla v lednu 1933 k moci stoupající vlna nezaměstnanosti a militantně protestních nálad. Během jediného roku Hitler radikálními refozznami a revolučními zásahy do hospodářství vyřešil většinu hospodářských potíží a obnovil v zemi ztsacené národní sebevédomí. Svým generálům tajně přislíbil, že dojde k obnové slavné německé azznády v plné síle, a jalnile k tomu bude připraven, zahájí dobyvačné tažení na východ. Tak si získal podporu generálů. Jak ale na svou stranu získal plukovníky, je dobře vidět na případu Rommela.

Rommel byl založením naprosto apolitický. Pokud vůbec k něčemu tíhl, pak k socialismu: typická reakce vojáka, jenž na vlastní kůži zažil válečné hrůzy a vinu za ně kladl bezcitným vládnoucím vrstvám. (Syn Manfred se ho jednou doma zeptal, co je to vlastně válka. Rommel mu místo odpovědi zručně nakreslil surrealistickou scénu lu--vavé řeže se smrtelně raněnými koňmi v blátě a poničenými stromy.) Nacismus jej přitahoval i proto, že měl silné vlastenecké cítění. Vétšina radikálních hesel jej ne-chávala zcela chladným. Když Manfred jednou ukázal na zahnutý nos lékai-e Goslarského praporu, jistého doktora Zechlina, s nevinnou otázkou, "Tatínku, on je taky Žid?", Rommelova reakce byla velice rozhorlená. Tak jako většině jeho kolegů důstojníků, ošklivila se mu zvůle na slabších, v jaké si libovaly hnědé košile ze "Sturm-Abteilung" Ernsta Ršhma - soukromé dvoumilionové armády, která stále rozpínavější perzekucí řídila nástup nacistů k moci. Pravidelná armáda pouhých 100 000 profesionálních vojáků měla dobré důvody k obavám z SA, když byl ted

36 37
♀

Hitler u moci: na začátku roku 1934 již vše nasvědčovalo tomu, že Róhm se chystá strhnout moc na sebe. Ronllnel měl v Goslaru přípravy SA primo pod nosem. A pak udei-il Hitler - v notoricky známé Noci dlouhých nožů v čezvnu 1934, kdy Ernsta Rčhma a spousty svých nepohodlných "staiých kamarádů" zmasakroval. Celá az-máda uvítala Hitlerúv zásah s úlevou a stejné tak Rommel, i když svému pobočníkovi se soukromé svéřil s kritikou krveprolití. "Vůdce to nemusel dělat," řekl. "Neuvědomuje si, jakou mocí opravdu vládne, jinak by svou sílu mohl uplatnit všlechtilejším a legitimnějším zpúsobem."

Přesto se tolerantní postoj jeho otce k nacistúm - jak se to dá nejzdrženlivěji nazvat - odvíjí podle Manfreda právě od tohoto data. Manfredovi bylo v té době teproe šest, ale otec s ním o těch věcech později naprosto otevře-ně diskutoval. Luciiny dopisy svédčí o tom, že ona k Hitle-rovi chovala obdiv téměř náboženský, zatímco Envinův střízlivější postoj prozrazuje nanejvýšjeho počáteční vdéč-nost Hitlerovi za úctu prokazovanou armádě, jež se poz-

ději vyvinula v obdiv k jeho nekompromisnímu vůd-
covství, prokázanému v přístupu k SA, a kjeho vojenské-
mu "géniu".

Pracně jsem se snažiL zjistit datum pruního setkání Hitle-ra s Rommelem
Brigádní generál Desmond Young je ve
své starší biograJii RommeLa umistiL do období zái-í 1935, ale všechny prameny
učetné Youngových se nakonec sho-
dují u tom, že to muselo být u priležitosti HitLerova piijezdu do Goslaru na
setkání se zeméděLci, předcházející každo-
ročním dožínkovým oslavám. ByLa to ulastné obrouská ma-
nifestace pod šiiým nebem, kvůli nů se z ceLého Německa
sjel asi milion sedLáků. Ze svých poznatků jsem vyvodil
závér, že se skutečné museLi setkat 30. září 1934 - z dení-ku Martina Bormanna
vime, že za celé dCouhé obdobi, kdy
Rommel u GosLaru působil jciko veLitel praporu mysliuců,
navštívil Hitler Goslar pouze u tento jeden den. P-i své
další návštévé jsem tuto otázku položil Manfredovi. Man-
Jred řekL "MysLím, že to vyřešíme hned " Šel nahoru cz
přinesL zarámovanou JotograJii. Tužkou na ní bylo p-ipsá-
no: " 1934 ". FotograJie zachycuje Hítlera, vykonávajícího 38

pfeídku čestné stráže praporu na hradu KaiserpJalz, a
o jeho boku překvapivé malého Rommela. RommeL má
p
na hlavé rozmérnou ocelovou přílbu, která působí spíš jako kbelík na uhLí, a na
noLiou vylešténé jezdecké holínky.
Jejicn setkání proběhlo ryze Jormálné a žádná svédectví
Rornmelových dojmů z toho dne nemáme.

V roce 1935 byl přeložen do Postupimi, kolébky prus-
kého militarismu. "Jmenovali mě starším instruktorem
na nové postupimské pěchotní škole," píše nadšené Lucii.
"Prisně tajné! Chystej se do Postupimi, ale nech si to pro sebe!"
iegsschule bzučela aktivitou. V březnu 1935 Hitler
vzdorné vyhlásil rozšíření Wehrmachtu a znovuzavedení
všeobecné branné povinnosti. Výcvikem procházely tisíce
nových armádních důstojníků. Vždy 250 kadetů najed-
nou Pochodovalo do síně polního maršála a okouzleně
naslouchalo Rommelovým přednáškám, a z portrétů na
stěnách na né pritom spokojené shlíželo na čtyřicet párů
očí německých a pruských polních maršálků.
Rommel zdůrazňoval důležitost fyzické zdatnosti. Když
se kadet Hellmuth Freyer - poté, co byl vybídnut, aby
řekl svůj názor - odvážil přezdvořile vyjádřit, že "dvé hodi-ny tělocviku brzy
ráno je priliš mnoho, ponévaáž jsme
p priliš unaveni na to, abychom se dokázali plné sou-
středit na přednášky", Rommel na něho vyjel, ať si hledí
svého. Většině kadetů se jeho styl a osobnost líbily.
Zbožňovali jeho znevažující pristup k lampasákům gene-
rálního štábu. "Ti muži jsou jako z mramoru," vyjádřil se Kurtu Hessemu, který
pi-ednášel historii Pruska. "Jsou
hladcí, chladní a v srdci černí." Když mu kadeti citovali Clausewitze -
Clausewitz byl pro štábní důstojníky vo-
jensk evangeliem - Rommel se na né utrhl: "Nezáleii
na torn, co řekl Clausewitz, ale co si myslíte vy!" Jeho
skutečným idolem byl Napoleon, muž činu, tak jako on
s. Jako mladý poručík si koupil zytinu Napoleona na
Sv. Heleně, hledícího na moře, a povésil si ji na zeď. Až tepre Lucie musela do
jejich nového manželského domo-
va prinést portrét německého vojenského hrdiny, Fridri-
cha Velikého.

39
♀

Envin a Lucie žili tichým životem v blízkosti postupim-
ské akademie a do berlínské společnosti nebo mezi novou elitu se nemíchali.

Na rozdíI od jiných válečných hrdinů Rommel nebýval hostem v různých luxusních restaura-
cích, jako třeba v Horcherové, kde zdi byly potaženy kůží. Udržoval si formu, jezdil na koni a vénoval se svým záli- bám. Naučil se zpaměti logaritmické tabulky, což byl, jak dosvédčí matematikové, obrovský výkon. To mu umožňo-
valo z hlavy provádět ohromující výpočty, třeba vypočítat sedmnáctou odmocninujakéhokoliv čísla. Pokusil se vzbu-
dit zájem o maternatiku i v Manfredovi; poslední dny svého života skutečné trávil marným objasňováním diferenciál-
ních počtů svému zámérně nechápajícímu synovi. "Můj
otec se mnou měl tři ctižádostivé plány: chtěl, abych se stal výbomým sportovcem, velkým hrdinou a dobzým matema-
tikem. Ztroskotal ve všech třech směrech."
Rommel chtěl Manfredovi přirozené vštípit své vlastní ži- votní zásady. "Odvaha je prostá véc," byla jedna z nich. "Musíšjen napopzvé překonat strach." Manfred sebou do-
dnes škubne i při pouhé vrzpomínce, jak na něm chtěl otec tuto ideu v praxi aplikovat, když mu bylo osm. "Statečné jsem pojeho boku kráčel na postupimskou plovárnu," y-
právi Manfred, "držel ho za ruku a pod druhou pažíjsem si nesl veliké naťukovací plavací kolo. Na plovámě mě donutil vystoupit na nejvyšší skokanské prkno a řekl mi, abych
skočil. V tom okamžiku jsem objevil, jak velikýje ve sku-
tečnosti rozdíl mezi teorii a praxí. Můj otec svolal na plo- vámu všechny své kadety, aby se dívali. Řekljsem: ‚Já ne- skáču. Zeptal se proč ajájsem na néj dolů zařval: ‚Protože si vážím svého života. Neumím plavat. Otec mi připomnél, že mám přece nasazené plavací kolo. ‚Co když to kolo
praskne,já na to. Otec zčeivenal a zakřičel na mě nahoru, že pak tedy samozřejmě skočí za mnou a zachrání mé. ‚Máš
na sobě jezdecké boty! upozomil jsem ho a on, že si je
vyzuje, vyvstane-li potřeba. ‚Tak si je vyzuj hned! vyzval jsem ho. Můj otec se rozhlédl po všech svých kadetech a
odmítl. Tak,jsem slezl po žebriku dolů."
Dalo by se tedy říci, že Manfred po svém otci zdědil a také náležité rozvinul vlohy pro strategii nepřímého útoku řadu let předtím, než ji jeho otec sám popné a
40

hned s vynikajícím výsledkem použil při svých vlastních taženích.
Když bylo Manfredovi sedm let, otec ho vzal do Akade-
mie na první vyjíždlsu na koni; dělo se to v tajnosti, nebof Lucie byla přesvédčena, že dítě je ještě na jízdu na koni příliš malé. Chodidla mu upevnili do t-menových řemenů,
ponévadž na třmenyještě nohama nedosáhl. Kůň se spla-
šil, chlapee shodil a asi 100 metrů jej vláčel za nohu. Manfred si rozbil hlavu a Rommel byl vyděšen. Vtiskl chlapci do dlané minci. "Když mamince řekneš, že jsi spadl se schodů, můžeš si to nechat!" Doma byla rána ošetřena jódem: chlapec skučel bolestí. Rommel rozčilené požadoval své peníze zpét - ale Manfred byl správný Šváb a mezitím si už minci uschoval. Plukovník Rommel už ho vícekrát jezdit nenechal.

Na úplném začátku svého studia materiáLů jsem pročítal ty tisíce dopisů, které si mezt sebou RommeC a Lucie za všechna Céta společného života vyměnili. V roce 1945 tyto dopisy rodůié zabaviLi Američané, ale později je neporu-
šené zase urátili - s viúnkou nékolika napsaných na za-čátku roku 1943, u nichž Ronunel, ponékud předčasné,
zpochybiovaC schopnosti jistých amerických generálů. Dozvédél.jsem se, že tyto dopisy jsou u současnosti archi-vovány u Némecku - a1e až do konce století je k nún zame-
zen přistup. Pak jsem zjistil, že Američané si udělali mikro-filmové kopie a uložilije v Národnim archívu ve Washútgto-nu. Ale ani ty jsem nemohl vidět. Takového povoCení by se nedomohl nikdo. Obrátil jsem se tedy na Lucii. DaLa mi ulastnoručné psané povolení k nahCédnutí do jeji.ch dopisů, na jehož základé

úředníci ve Washingtonu s nevoCí trezor otevi-eCi a mikrofilm mi pi-edložili.

Erwinovy dopisy jsou důkazem, že epocha úpraunych, pečlivé stylizovaných dopísů skončiLa u nenáuratnu. Jednou, nékdy í dvalcrát denné svá psaní vyeru-Cil na papír, kte-n mu zrovna u jeho kanceCári nebo polním veCitelství pi-išel pod ruku. Luciiny dopisy jsou psány úhledným, pečlivým písmem. Pozdějije psala na s Mojt-její tehdejší sluha RudoLJ Loistl mi o tom řekl: "Ona byLa typ sovy. Kdyi mu psala do-,pisy, slyšel jsem ji řukat do sMoje do dvou do třF ráno."

41

♀

Prozrazují cliytrast a vnímavost neobvyklou u vojákovy že- ny. I kdyi zpočátku byl její obdiu k Hitlerovi o mnoho nekrí- tíčtější než RomrnelCLu, některé její dopisy po roce 1939 vyjevují úzkost a obavy o budoucnost Némecka.

Erwinovy dopisy jako celek jsou určiCým zklamánim:

psány jazykem často nudným, gramaticky nejistým, myš-

lenky se opakují a tu a tam proskakují dokonce známky

šosáctví. Jedinou zmínkou o kulCii-e je u nich sdélení, že navštíviL piedstavení baletu (nudil se). Byl opraudu jed-nosCranné zaméeným armádním důstojníkem, ceLe po-

hrouženým do voj enského žívota. Theodor Werner, jeho po- bočník u pruní sutové váLce, o tom píše: "V jeho štábu se nikdy příliš nediskutovalo. Neuzpomínám si na žádnou de- batu o náboženství nebo tieba o fiLosofii. " I přesto mají tyto dopísy nespornou hodnotu jako hístoricko-biograťické prameny. Nékdy obsahují soukromé posti-ehy o současní-

cích a jejích řádky prozrazují, že si nikdy nedávaL příLiš pozor na uCající sMategických informací. Především jsou

ale jeho dopisy spolehlivým vodítkem tam, kde bezvý-

hradné nelze důvéřovat např. válečným denikům. Ty se

dají uždy antidatovat nebo přepisovat tak, aby autora po-staviLy do příznívější perspektivy - kdežto dopisy po vhoze-ní do poštouní schránky unikají z dosahu korigující ruky, vedené zpétným Iohledem na minuLost.

Když ČLovék pečte všechno, co muž své žené napíše za tricet let, nutně se mu tím otevírá jakési okno do jeho du-še - do jeho nálad a unítřních Mápení, pochopí, po čem touží a v co véři. Pouhá frekvence, s jczkou se určité my-šLenky u dopisech opakují, spolehlivé ukazuje na unítiní imperativy, jimíž .7e ouládán. Ve svétLe svých dopisů se Rommel jeví nadún tradičními švábskými povahovými ulastnostmi: to jes t šetrnosti, sti-ídmostí, loajálnosh, pílí a siLným steskem po domové. Ukazují, jak veLmi toužil po nezávíslých pravornocech a Lačnil po řádech a pochvalách. Rommel si IíbovaL u soupeření a ni,lak se nesnažil zahla-zovat stará nepřáCelství či slepovaC rozbitá přátelství. HlásiL se k tehdy módnu pohrdání priviLegovanými urstvami a arístokracii. Kdyi se u roce 1939 dozvédéL o ať́ře zpro-nevéry, do níž byl zapleten jezdecký kapitán aristokratického původu, nxpsaL Lucii triumfáLně: "A oženil se taky

s hrabénkou! C. ted souhlasí, že můj názor na aristokracű se ukázaL být pravdé bLíž než ten jeho."

Hitler si Rommela doopravdy povšiml aL v zári 1936. Rommel byl součástí Hitlerova doprovodu na demonstraci NSDAP v Norimberku, kde nešlo vcelku o víc než rutinní bezpečnostní ochranu. V jednom z těchto dní se však Hitler rozhodl k vyjížďce autem a Rommel měl zařídit, aby se k němu nepřidávalo více než šest aut. Ve stanovenou hodinu Rommel spatřil, že silnice před Hitlerovou rezidencí se jen hemží auty rninistrů, generálů a gauleiterů, kteří se jeden přes druhého strkali o místo v Hitlerově doprovodu. Rommel nechal projet pnmích šest, pak si stoupl do vozovky a ostatním zahradil cestu. Významní straničtí funkcionáři mu začali hlasitě spílat. "Vaše počínání je obludné, plukovníku. Mám v úmyslu o tom podat zprávu Vůdci." Rommel

mu odpovédél, že dole na silnici má na zablokování průjezdu přistavené dva tanky. Hitler pro Rommela ten večer poslal a blahopřál mu k výjimečné úspěšnému provedenijeho rozkazu.

Nedlouho poté byl Hitler upozorněn na Rommela znovu. V dobé, kdy Rommel vyučoval v Postupimi jakQ starší instruktor "kursu A", seřadil si své poznámky k přednáškám, s citem pro dramatický efekt je přepsal do přítomného času, upravil do podoby hutné, napínavé knihy a nabídl ji místnímu nakladateli Voggenreiterovi. Vyšla začátkem roku 1939 pod názvem "Infanterie greift arf - "Pěchota útočí". Hitler ji určité četl a byla to pravdépodobně jedna z nejlepších pěchotních učeb-nic, jaká kdy byla napsána. Vzbudila široký ohlas a vycháela v neustále opakovaných nákladech. Svému kolegovi, instruktoru Kurtu Hessemu, se Rommel svěril s pocitem, že je to vlastné hanebné, co penéz se dá na takových knížkách vydělat. Prosté nevím, co si počít s tak velkou hotovostí, a přitom se mi hrnou další a další peníze. Nedokážu je ani všecky utratit, bohaté mi stačí, co jsem už dostal. A už vůbec se mi nelíbí psa-ním vydélávat na tom, jak jiní dobří vojáci přišli o ži-vot."

42 43
♀

Výše honorářů byla nepříjemná i z daňových důvodů.

V roce 1976 Stuttgartský daňový úřad rodině vrátil Rommelovy staré daňové záznamy. A ty odhalují, jak vynalézavě dokázal své značné literáiní příjmy chránit před říšskými finančními úřady. Mohlo to být zcela nevinné,

ale spíše se tu projevilajeho lišácká mazanost, v níž vyni- kal i mezi Švaby: jednodvše Voggenreiterovi nařídil, aby mu každý rok z narůstajícího jmění vyplácel jenom

15 OOO rišských marek a zbytek mu se stoupajícími úroky nechal na účtu. Ve svém daňovém přiznání pak Rommel uváděl jenom oněch 15 OOO říšských znarek.

Když se Rommelova kniha zařadila mezi bestsellezy, on sám se stal idolem mladé německé generace. A líbilo se mu to. Z Drážďan napsal v roce 1931 svému pobočníkovi: "Prá-ce s témito chlapcije opravdová radost." Na výchovu mládeže měl názory konzezvativní. Jednou se vyslovil před armádním důstojníkem, s nímž se potkal při lyžování v horách: "Považuji za svou povinnost bojovat s náladami současné mladé generace -jsou naladěni proti autorité, proti rodičům, církvi a taky proti nám." Tento názor se nějak dostal k inspektorovi pro voj enské školy, generálporučíkovi Georgu von Kúchler, který napsal do své zprávy, že "pod-

plukovník Erwin Rommel je starší instruktor, který má obzvlášť silný vliv na mládež". Někoho důležitého zaujala zejména tato poslední formulace, protože v únoru 1937 do-

stal Rommel nové, pro néj nezvyklé pověření: měl se stát zvláštním styčným důstojníkem ministerstva války pro Baldura von Schirach, vúdce Hilterjugend.

Schirachovi v jeho devětadvaceti letech podléhalo 5 400 OOO německých chlapců. Hitlerjugend jim zařizovala vyžití ve sportu a kultuře a vštěpovala jim nacistickou filozofii. Ministerstvo války rozhodlo o tom, že chlapci musí dostat t:aké základy vojenského výcviku. Nebyla snad bitva u KOniggrátzu vítězně vybojována již ve třídách pruských základních škol? Sám Vůdce napsal v Mein Kampfu, že "armáda musí být základní školou vlastenecké výchovy", a vyhlásil, že "v této škole se z mládeže stanou muži".

Spojení mezi Rommelem a Schirachem bylo předem odsouzeno k nezdaru. Schirach byl pohledný muž ojedenáct
44

let mladší než Rommei, ovlivněný západním životním stylem jeho matka byla Američanka). Rommel oproti tomu byl tak bytostné pruský, že Schirach nemohl uvéřit, když ho při jejich prvním setkání uslyšel mluvit švábským dialektem. Uskutečnilo se v dubnu, v domě u jezera, v němž vůdce Hitlejugend bydlel. "Rommel se zdržel na večeři," vzpomíná Schirach. "Moje žena ho upozomila,jak nádhernou máme vyhlídku na bavorské hory. To s ním ovšem nehnulo. ‚Děkuji, ale hon znám ai příliš dobře, odpovédél, aniž by se třeba jen pootočil k oknu. Henriette našemu hostu nevědomky nahrála jeho téma, protože Rommel dostal v roce 1917 kříž Pour le Mérite za dobytíjakési hory v Julských Alpách. Teá se chopil svého tématu a pevné se ho drel následující dvě hodiny. Mné sejeho historka zdála docela zajímavá, ale pro Henriette byly všechny vojenské záiežitosti čirvm utrpením a téměř přijeho návštévé usnula." O měsíc později Schirach Rommela bez nadšení představil asi třem tisícům vedoucích Hitlerjugend na táboře ve Výmaru.

Tehdy asi se Rommelovi zrodil v hlavě velkolepý plán: výcvik členů Hitlerjugend by se měl svěřit mladým nižším poručíkům Wehrmachtu. Schirach vyjádřil silné pochybnosti, zda mladí armádní důstojníci o víkendech nemají na práci nic lepšího ne cepovat hordy kluků, aby se na povel "Pozor" správně postavili. Rommel mu odpovědél: "Prostě to dostanou prikazem." Schirach jeho návrh ignoroval. "Tím byl Rommel úplné vyveden z konceptu," popisoval Schirach. "Začal hodné cestovat po celé zemi a zapřádal hovoiy s mými vedoucími Hitlerjugend. Obsah jeho řeči byl pokaždé stejný, Jak vzal útokem Monte Mataiur... Ačkoliv mí vedoucí byli ochotni projevit úctu k hrdinovi. ti inteligentnější se cítili dot-čeni a stěžovali si u mne. Rommel je navíc agitoval pro zavedení jakési přípravné vojenské výchoy, která by z mládeže v Hitlezjugend udělala cosi podobného mladším členům Wehrmachtu."

Rommel se sám vyslovil v soukromém dopise jednomu generálovi v srpnu 1938 takto: "Podle mého by rozšířený vojenský výcvik měli absolvovat hlavné ti velitelé SA (hně-dé košile), kteri jsou dle svého služebního záznamu dobře

připraverů na nejtéžší zkovšku národa - tím mám na mysli válku."

Schirachova zloba vůči Rommelovi nijak nepolevovala.

Na galapředstavení v divadle se posadil do pzvní řady a Rommela umístil ve druhé. Rommel se ostentativně přesunul do první řady na prázdné křeslo vedle néj a hlasitě přitom poznamenal: "Já reprezentuji Wehrmacht a v tomto státě je Wehnnacht na prvním místě." Alfred Jodl, ná- čelník oddélení národní obrany Wehrmachtu, si se smutkem zapsal do svého deníku: "(Schirach) se snaží překazit těsnou spolupráci, kterou mezi Wehrmachtem a Hilterjugend navázal plukovník Rommel."

Nakonec Schirach dosáhl svého, aníž by tato srážka s Hitlerovým oblíbencem zničila Rommelovi kariéru. Právé naopak - nečekané byl jmenován dočasným velitelem Vůdcova hlavrúho stanu.

30. září v Mrůchově donutily mocnosti Československo, aby se podvolilo nátlaku a předalo Německu pohraniční území Sudety. Hitler se pak rozhodl, že pojede na návště- vu německých historických měst v této oblasti. Rommel převzal velení vojenského doprovodu. Pro ctižádostivého důstojníka byl tenhle úkol jako seslaný shůzy: přes noc jej katapultoval až do těch nejvyšších sfér. Zabavená alba Hitlerova osobního fotograťa - nyrú uložená ve Washingto-nu DC - obsahují snímky Rommela a šéfa SS Heinricha

Himmlera v hlučné zábavě u stolu ve voze Hitlerova zvláštního vlaku.

Iýto nekzvavé nacistické úspěchy na Rommela silně zapůsobily, takjako na miliony dalších Němců. Na vlastní oči viděl osvobozené německé komunity v Aši, Chebu a Karlových Varech, jejichž obyvatelé nadšeně vítali Vůdce v tisícihlavých zástupech. Již dvakrát - v březnu v IZa-kousku a teď v Československu - se osvědčil jako "muž činu" a sebral tím pesimistům z generálního štábu vítr z plachet. Je jisté, že do roku 1938 si Hitler již Rommela nadobro získal. Zatímco mnozí z jeho kolegů mezi dů-stojníky se stále zdráhali přihlásit k nacistické filozofii, Rommelovo "obrácení na víru" bylo dokonáno. I na sou-kromých lístcích přátelúm se nyní podepisoval "Heil Hit-ler! S pozdravem Itúj E. Rommel."

46

V lednu 1937 a o rok později znovu absolvoval devítidenní kurs nacistické indoktrinace organizovaný pro příslvšníky Wehrmachtu. Když ve Velké síni ministerstva války vyslechl 1. prosince 1938 Hitlerův tajný projev, za-ujalyjej obzvlášté dvě věty, které si poznamenal: "Dnešní voják musí myslet politicky, protože musí být vždy připra-ven získávat pro naši politiku nové lidi;" a druhou: "Německý Wehrmacht je mečem, kterým vládne nový německý světový názor." Míra jeho oddanosti nacistickým ideálům je patrná například ze zprávy, kterou odevzdal v Berlíně po návratu z cesty po několika švýcarských městech, kde na pozvání důstojníkú švýcarské armády přednášel o svých hrdinských činech za války. "Přestože švýcarští důstojníci zdůrazňovali svou potřebu nezávislosti a národní obranyschopnosti," píše Rommel, "dávali najevo, že závažné události v Německu na ně udělaly velký dojem. Zejména mladí důstojníci vyjadřovali sympatie k našemu Novému Německu. Někteří z nich se také se zvláštním porozuměním vyslovili k našemu židovskému problému."

Když Hitler připojil k Německu Rakousko, čekal na Rommela nový úkol: byl jmenován velitelem důstojnicko-kadetské školy ve Wiener-Neustadtu nedaleko Vídně.

Přijel tam 10. listopadu 1938 - den poté, co v Říši proběhly zurivé orgie drancování a ničení majetku Židů. On, Lucie a Manfred bydleli v kouzelném přízemním domě obklopeném velkou zahradou, v blízkosti Akademie Marie-Terezie, mohutné budovy podobající se hradu. Rommel měl ctižádost udělat z ní nejmodernější válečnou školu v ftíši.

I když byl teá Berlínu vzdálen, poptávka po něm z Hitle-rova kancléřství nijak neslábla. V březnu 1939 pro něj Hit-ler dvakrát poslal, aby se ujal vedení jeho mobilního ve-litelského stanu: během okupace Prahy patnáctého a pak dvacátého ti-etího, kdy se Hitler plavil do baltského prista-vu Memel, aby tam dohlédl najeho "dobrovolné navrácení" Litvou do německých rukou.

Při cesté do Prahy uprostřed března Rommel zjistil, že Hitlerovi nechybí fyzická odvaha, což na něj zapůsobilo. Starý československý prezident Emil Hácha ještě ani

47
♀

neopustil Berlín, kde pod pohrůžkou bombardování po-depsal pozvánku pro Wehrmacht, a Hitler již vyrazil do Čech. Rommel so s ním setlal v bouři na české hranici. Eskorta SS měla zpoždění, ale velitel tankových jednotek generál Erich Hoepner Hitlerovi navrhl nepřervšovat cestu do Prahy, aby ukázal, kdoje tam teď pánem. Himmlera a ostatní generály ten nápad wděsil. Rommel se později

svému příteli Kurtu Hessemu chvástal: "To já jsem Hitlera přesvědčil, aby pod mou osobní ochranou pokračoval v jízdě přímo na Hradčany. Iekl jsem mu, že vlastně nemá jinou možnost než pokračovat tou silnicí dál až do samotného srdce země, až k jejímu hlavnímu městu, k Pražskému hradu. Dalo by se říct, že jsem ho do jisté mízy přiměl k tomu, aby se mnou jel. Svěřil se do mých rukou a nikdy mi tuhle mou radu nezapomněl."

Té noci napsal Rommel Lucii z Prahy: "Konec dobrý, všechno dobré. Naši větší sousedé se na vývoj věcí tváří velmi kysele." Naráiel na Polsko a Francii, které v Československu ztratily spojence. Rommel dodal: "Díky bohu, že jsi mi zabalila dost teplého prádla."

Hitler teď začal vznášet nároky i k Polsku, ohledně navrácení dřívějších německých území. Nejprve Rommelvěřil, že Hitler si bez boje prosadí svou i zde. Ale jak sledoval v nacistických novinách sílící pokřik proti Polsku - zprávy o "pohraničních incidentech" - a pozoroval polskou nesmiřitelnost, uvědomoval si, že Hitler tentokrát bude muset za-útočit. Bylo by mazné předstírat, že Rommel se nechystal na napadení Polska se stejnou chutí, jakou pocifoval doslova každý plnolQ-evný německý důstojník. Jeho láska k městu Gdaňsk,jež bylo předmětem sporu, byla stejně silná u něj jako u Lucie. Gdaňsk byl německý v době. kdy se tam setkal: a vzniklajejich láska, a mnoho století před tím. Tepzve první světová válka z něj učinila svobodné město.
Rommel to neviděl na vleklý boj.

Na začátku szpna 1939 ho očkovali proti tyfu, což potvrzovalojeho předpoklady. 22. srpna byl povolán do Berlína a zpraven o svém novém úkolu. "Můj odhad byl správný," heslovitě informoval Lucii na lístku, podaném na berlínské poště. V útoku na Polsko se měl stát velitelem Vůdcova hlavního stanu.

Hitlerův enerál

"Z říšského kancléřství jsem vyšel ve zbrusu nové generálské uniformě jako zbrusu nový generál," s hrdostí napsal Envin Rommel.

Formálné se Hitlerovi ohlásil jako velitel Vůdcova hlavního stanu 25. srpna 1939 ve tři čtvrtě na čtyři odpoledne. Berlín byl zachvácen vlnou dusných veder. Pouhých třiačtyřicet minut před jeho prichodem Hitler po poradě s ministrem zahraničí Joachimem von Ribbentropem oznámil, že za úsvitu se chystá zaútočit na Polsko.

V 16.45 začal Rommel na Hitlerův rozkaz přesouvat svůj doprovodný prapor směrem k Bad PoLin, malému železničnímu městečku v Pomořansku blízko polské hranice, kde se nacistická vojska shromažďovala k útoku. Prapor se skládal celkem z 16 důstojníků, 93 poddůstojníků a 274 mobilizovaných mužů. Byl vybaven čtyi-mi 37mm protitankovými děly, dvanácti 20mm flaky (protiletadlovými děly) a dalšími zbraněmi.

Toho dne se v dopise vážně obrátil na Manfreda, nyní jedenáctiletého: "Co ty soudíš o situaci?" Rommelovy následující dopisy jsou prostoupeny jeho obrovským optimismem: věřil, že válka bude tzvat pouhých čtmáct dnů; že Hitler dělá to, co je pro Německo nejlepší; že Británie a Yancie nezasáhnou - a i kdyby, Německo by si snadno poradilo i s nimi. Možná byl zmámen svým vlastním povýšerzím: Hitler naridil Rommelovo povýšení zpětně datovat k 1. červnu, což znamenalo mimořádný projev jeho prizně. "Zdá se mi to velice slvšné," psal Rommel a potměšile se radoval, že Sch6mer, jeho rival z italského tažení, byl povýšen pouze na "čestného"

plukovníka. Dopis, ktezý pln
hrdosti napsal za další dva týdny, ojeho charakteru vypovídá mnohé: "Jsem s V(ůdcem) velmi často, i při těch nejdůvěmějších diskusích. Jeho důvěra pro mne mnoho znamená - mnohem víc, než povýšení na generála."

48 !
i 49

Když Rommel večer dorail do Bad Polzinu, čekala ho zpráva z říšského kancléřství, odkud hodinu předtím tele- fonovali: vpád do Polska se nečekaně odkládá. Rommel byl vyveden z rovnováhy. Dnes víme, že průběh toho odpoledne vyvrátil jako mylné veškeré Hitlerovy politické předpoklady. Británie rozhodně potvrdila svou smlouvu s Polskem a Itálie odmítla vyhlásit po boku Německa válku. Celý týden byl ve znamení podivné patové sitvace, kdy Hitler přešlapoval na místě a vykrucoval se. Rommelovy jednotky pomáhaly místním sedlákům na poli ve žních a on sám se, stejné jako mnoho dalších generálů, vztekal. Dvacátého sedmého odletěl do Berlína zjistit, co se děje.

"Kromé privilegia společného oběda s Vůdcem nic nového," hlásil Lucii. "Naše jednotky netrpělivě čekají na příkaz k postupu, ale my vojáci trpěliví být musíme. Jsou v tom nějaké komplikace a chvíli potzvá, než se vyřeší. Ať se Vůdce rozhodne jakkoliv, určitě se rozhodne správně." O čtyri dny později Rommel své úvahy rozvíjel dále: "Jsem nakloněn věřit tomu, že vše se přežene a získáme Koridor (polský, o nějž šlo) stejným způsobem, jako minulý rok Sudety. Kdyby Poláci, Britové a Francouzi skutečné měli odvahu jednat, dokázali by to právě v posledních několika dnech - to byla pro ně nepochybně ta nejvhodnější doba." Později ten den, 31. srpna 1939, dodává: "Čekání je nuda, ale nedá se nic dělat. Vůdce ví, co je pro nás správné." Zakrátko zazvonil telefon, kterým dostal příkaz k bojové pohotovosti. Večer pak v čekámě nádraží, kde si zřídil kancelář, zazvonil telefon znovu: "Akce začíná zítra ráno ve 4.50."

Tak začala druhá světová válka. Nikdo ze zúčastněných, a ze všech nejméně Envin Rommel, nemohl v té chvíli předvídat, že vojenské operace zahájené 1. září, předznamenané horečnaté mnohomluvnou sebeospravedlňující Vůdcovou řečí v Reichstagu, neúprosné vtáhnou do válečného konfliktu jednu zemi za druhou, že válka potivá šest let, zanechá za sebou čtyricet milionů mrtvých a celé území Evropy a polovinu Asie zpustošené výbuchy a požáry, smete Hitlerovu říši z povrchu zemského, přivo-dí konec Britského impéria a skončí vývojem nových zbraní, vznikem nových světových mocností a nastolením nového bezpráví v mezinárodních vztazích. Následující den psal Rommel pln radostného vzrvšení: "Jak se díváš na události l. září? A co říkáš Hitlerově projevu? Není to úžasné, že máme v čele takového muže?" Ale Luciiny pocity byly smíšené: zčásti cítila jako žena, manželka a matka, zčásti jako zfanatizovaná Hitlerova vyznavačka, která se ted na potkání vyptávala přátel a známých: "Taky se každý večer modlíte za Vůdce?" 4. zári napsala z Wiener-Neustadtu Eiwinovi: "Přese všechno jsme všichni a7 do konce doufali, že k druhé světové válce nemusí dojít, že v Británii a Francii převládne rozum... Včera v noci však již Vúdce odjel na polskou frontu. Ochraňuj ho Pán a Tebe taky, můj drahý Ezwine." Popisuje, jak o Hitlerově řeči mluvila se všemi svými přáteli i prodavači v obchodech, a všichni se shodují, že udělal tu jedinou správnou véc. "Mám Ti napsat, abys ho za né prosil, ať se zbytečně nevydává v nebezpečí. Náš národ si nemůže dovolit ho ztratit. Člověk se otřese hrůzou, když na to jen pomyslí!" V 1.56 hod. v noci Hitlerův zvláštní vlak- nikdo se nikdy nedozvěděl, proč s nevysvétlitelným

kiycím názvem Ameri-
ka - zastavil na určeném železničním nádraží. Patnáct mi-
nut po něm dorazil také Heinrich, velitelský vlak
Himmlera, a další nacističtí pohlaváři. Rommelovi voj áci si navlékli na rukáv pásky s nápisem "Fúhrerův štáb". Ná-
draží obestoupil bezpečnostní kordón a do pohotovosti na-
stoupila osádka protiletadlových děl.

Rommel čekal, že Hitler na frontě vykoná pouze formál-
ní zdvořilostní návštěvu. Ale nacistický diktátor se zdržel celé tři týdny. Téměř každý den se vyšplhal do obměného
polopásového vozidla a vyrazil do terénu - projížděl lesy, stáleještě zamořenými polskými ostřelovači, silnicemi po-
setými hořícími vraky zastaralé polské armádní výzbroje a u samotného břehu řeky San sledoval, jak si jeho útočné
oddíly vynucují přechod přes řeku. Také Rommel měl po-
zomé a hodnotící oči všude; vstřebával detaily a technické postupy nového druhu války,jakou ze svých vlastních zku-
šeností dosud neznal: například zapojení zychlých tanko-
vých jednotek a přepadových oddílů za bezprostřední pod-
pory střemhlavých bombardérů.

♀

Tajné Hitlerovy předpovědi, vyslovené pouze ve štábním
kruhu, se postupně potvrzovaly. Británie a Francie zatím
na obranu Polska nevypálily anijedinou střelu, přesnějak
to tvrdil. "Myslím, že jalunile se Polsko položí, celá válka pomalu vyhasne - a už k tomu mnoho neschází," psal
Rommel šestého domů. O tři dny později to odhadoval tak-
to: "Myslím, že do zimy budu doma. Válka se zatím vyvíjí
přesně tak, jakjsme plánovali, vlastně předčila i naše nej-směllejší očekávání... Rusové pravdépodobně brzy napad-
nou Polsko. Dva miliony mužů!... Každý večer se zde konají dlouhé válečné porady. Smím se jich účastnit a občas se
dokonce zapojím. Je úžasné pozorovat, s jakou pevností
přistupuje k řešení všech problémů." "Vůdceje v tom vůbec nejlepším možném rozpoložení," napsal bezprostředné po
návratu z návštévy varšavské fronty. "Mluvíme ted spolu
dost často, hodnějsme se sblížili."

19. září bylo po všem. Hitler slavnostně vstoupil do
Gdaňska a z "cechovní síně Artvšova dvora" v budové
postavené německými řemeslníky ve 14. století pronesl
rozhlasovou řeč ke své Říši, ve skutečnosti však určenou vším světa. "Dnešek je svédkem našeho vstupu do nád-
herného Gdaňska," naškrábal Rommel v rychlosti. "Vůdce
bude mluvit k celému svétu. Včera večerjsem s ním mohl
asi dvě hodiny diskutovat o vojenských problémech. Cho-
vá se ke mné nesmíIné přátelsky ... Velice pochybuji, že
bych po válce ještě dlouho zůstal na KriegsschuLe."

Ve své rozjařenosti zůstal Rommel zcela slepým k hrůz-
ným stránkám polské porážky. Jedenáctého jalově ko-
mentoval nesčetné zástupy Poláků v civilním oblečení:
"Včtšinou jsou to asi vojáci převlečení do civilu, když se ted válečná karta obrátila proti nim. Ted jsou již naší
policii shánéni dohromady a odváděni k deportaci." O pár
dní později zapsal další svůj postřeh: "Partyzánskému boji v Polsku je odzvonéno. Všichni práceschopní muži jsou
shromaždováni a pod naším dozorem posílání na téžké
práce." Jakému osudu jdou deportovaní Poláci vstříc, ge-
nerála nenapadlo.

Jednou ho Lucie dopisem požádala, aby zjistil osud
jednoho zmizelého Poláka. Erwin jí odpovčděl, že žádost
o vyšetření musí jít regulérní stranickou cestou. "Po-
dobné žádosti dostávám kaidý den." 14. zái-í navštívil
kdesi v oblasti "osvobozeného koridoru" jejího strýce,
polského katolického kněze Edmunda Roszczynialského.
Zanedlouho poté kněz beze stopy zmizel. Tentokrát

Rommel zareagoval. 1. května 1940 požádal Himmlerova pobočníka o informaci k tomuto případu. Odpověď dostal až po mnoha měsících: SS ,.generála Rommela" s mrazivýzn chladem informovala, že veškerá snaha zjistit něco o osudu toho knéze "vyšla naprázdno". "Je nutno počítat s tím, že zřejmé padl za obéť válečným zmatkům nebo kruté zimě." Ve skutečnosti byl knéz pravdépodobné zlikvidován, tak jako tisíce jiných polských intelektválů, "zvláštními oddíly" SS - o těchto hrůzách se měl Rommel dozvédět až teprve za čtyri roky.

23. září 1939 bylo Polsko u konce sil. Jen Varšava vytivávala pod obrovským náporem dělostřelectva a bombardování Luftwaťle. "Vůdce je velmi klidný a vyrovnaný," s uspokojením zpravoval Rommel Lucii. "Dvalát denně s ním ted společné stolujeme - včera večer mi bylo dovoleno sedět po jeho boku. Vojáci už zase něco platí." Ale vzrůstající vánost, jí Rommel nabýval v Hitlerových očích, rozněcovala závist členů diktátorova štábu. Plukovník Rudolf Schmundt, Hitlerův hlavní pobočník pro Wehzznacht - o tri roky mladší než Rommel - to nijak neskrýval. Rommel se vrátil s Hitlerem do Berlína dvacátého šestého a druhý den ráno se svéřil Lucii: "Vztahy se Schmundtemjsou teď napjaté. Nevím proč. Zjevné mu vadí, že moje pozice u Vůdce se upevňuje. Není vyloučeno, že z jeho strany začne sílit tlak na změnu... Samozřejmě chci mít jasno v tom, kde stojím. Nijak netoužím po tom, aby se mnou postrkovali z místa na místo služebné mladší."

Odjel do Wiener-Neustadtu strávit pár dnů dovolené se svou rodinou. 2. rijna letél zpátky do Varšavy, aby tam připravil Hitlerovu slavnostní přehlídku. Po látkém oddechu stráveném s Lucii mu polské hlavní město připadalo jako hrůzyplný, odpuzující sen. Po návratu do Berlína povečeřel s Hitlerem v budové kancléřství. "Varšava utrpéla vážné škody," napsal Lucii. "Každý desátý dům je vyhořelý do základů, obchody zničené. Rozbité

výlohy majit elé ob chodú zabednili. Už dva dny neteče voda, nefunguje plyri a elektřina, nejsou potraviny... Po- láci zatarasili hlavní ulice barikádami, ty ale zároveň bránily veškerému pohybu civilistů, kteří se pak nemohli zavčas ukrýt před bombardováním. Starosta města odhaduje počet mrtvých a raněných na 40 000...

Ti lidé nejspiš asi cítí úlevu, že jsme přišli a všechno to skončili."

Po slavnostní vítězné přehlídce armády 5. října - ve filmovém týdeníku stojí generál Rommel přímo pod Hitlerovou tribunou - se vrátil do nudného poklidu berlínských kasáren. Další den měl Hitler v ftíšském sněmu opět "strhující" řeč, v níž formálné navrhoval mír s Britá- nii a Francii (když polsko již přestalo existovat). Rommel věřil, že již brzy bude zase u Lucie. "Jsem rád, že o Hitle- rovu projevu se v p-íži i Londýné veřejně diskutuje," napsal osmého. "Největší podporu mají neutrálové. Včera jsem se hodinu a půl účastnil Hitlerovy porady. Vůdce je v dobrém rozpolo7ení a věří v priznivý vývoj sitvace." Právě na této poradě Hitler oznámil, že - pokud by Západ napadl - obsadil by také Belgii, aby válku udrel v bezpečné vzdálenosti ocl životné důležitých továren v Porúří. (Rommelovi začínalo být v Berlíně zima, ale váhal, zda se vyplatí žádat Lucii o zaslání zimního kabátu. Počítal s možností zychlého náhlého převelení jinam.) Devátého napsal: "S výjimkou válečriých porad u Vůdce, které jsou vždy nesmírně zajímavé a tnají nejdéle dvě hodiny, není tady co dělat. Pořád čekáme, jak se pod vlivem Hitlerovy řeči zachová druhá strana."

Veškeré Hitlerovy naděje na mírové urovnání s Britá-

nii a Francii se rorplynuly. Když v listopadu došlo k výbuchu časované bornby pouhé tři metzy od místa, kde Hitler ještě před okamžikern řečnil, obvinil z útoku véro-lomné Brity, třebaže bomba byla vyrobena excentrickým hodinářem Georgem Elserem. "Ten mnichovský pokus o atentát jen zdvojnásobil jeho odhodlanost," napsal Rommel ženě. Je úžasné být při tom." Poplašilo ho, že Hitlerův bezpenostní štáb jej nedokázal lépe ochránit. "To místo, kde Vůdce včera mluvil, je do výše jednoho a púl metz, pokryto sutinami. Tak mohutný

ten výbuch byl. Hrůza pomyslet, kdyby se atentát zdařil."

Ke konci listopadu 1939 se členové generálního štábu snažili zbzzdit provedení Hitlerova útoku na západní moc- nosti, poněvadž si uvédomovali jejich výraznou početní převahu. Rommel o správnosti Hitlerova přesvédčení vůbec nepochyboval, ale ostatním generálům se jeho důvéry nedostávalo. 23. listopadu Hitler na své kancléřství povolal vyšší generály a důkladné j im vyspílal. K nim samotným se vyjadřoval nevybíravé a generální štáb zasypal vyloženými urážkami. Rommel vychutnával každé jeho slovo. Pak to vše popsal Lucii: "Včera jsem se stal svěd- kem Vůdcova velkého projevu k vojenským velitelům a náčelníkům jejich štábů. Nechodil si pro výrazy daleko. Ale měl jsem pocit, že je to nanejvýš na místě, protože i j á při svých rozmluvách s kolegy generály zřídkakdy narazím na někoho, kdo ho podporuje télem i dvší."

Tento vzájemný obdiv mezi Hitlerem a Rommelem poskytuje vysvétlení, jak se vůbec mohl Rommel dostat ke své nové funkci. V říjnu totiž projevil svou touhu velet divizi. Náčelník personálního úřadu pozemních vojsk navrhl, že
- vzhledem k Rommelovým proslulým válečným akcím by byla vhodná některá horská divize u Innsbrucku či Mnichova. Rommel však Hitlera požádal o něco lepšího - lépe řečeno o to nejlepší vůbec: chtěl opravdovou pancéřovou divizi. Šéf personálního úřadu to odmítl s tím, že Rommel je pouze péchotním důstojníkem a o tancích neví zhola nic. Hitler na to nedbal a 6. února byl Rommelovi doručen te- legram se zprávou, že za čtyři dny se má hlásit v Bad Go- desbergu na Rýnu k převzetí velení nad 7. pancéřovou divizí.

Desátého v sedm hodin ráno již Rommel pozoroval z okna vlaku rychle plynoucí Rýn. O pár hodin později před ním pochodovali jeho noví důstojníci. Ze všech generálů, které dosud znali, je Rommel pzví pozdravil Heil Hitler! To však byl teprve začátek. Oznámiljim, že prištího rána vyko- ná obhlídku jejich sektoru, a to bez ohledu na protesty, že příští denje neděle.

Dozvědél se, že tato divize má místo obvyklých dvou tan- kových pluků pouze jeden - 25. tankový. Ke svému pře-

♀

kvapení rovriéž zjistil, že více než polovina z 218 plukov- ních tankůjsou lehké tanky české výroby. Mužstvo této di- vize pochelo převážné z Durynska, které nemělo zrovna skvélou povéSt líhné dobrých vojáků. Do jara z nich Rom- mel bude muset pořádné vojáky teprve udělat. V poledne 17. února se stručné ohlásil Hitlerovi a pak napsal Lucii: "Jodl (Hitlerův hlavní strategický poradce) byl mým novým jmenován zaskočen." Hitler mu dal na rozloučenou dárek: výtisk Mein Kampfu s vénováním "Generálu Rommelovi s milou vzpomínkou". Pak společné poobédvali se čtyř-mi dalšírni generály, kteří byli také čerstvč jmenovanými veliteli sborů. Hitler začal mluvit o notoricky známém námořnírn incidentu Altmark, kdy britská úderná skupina v norských vodách před nedávnem napadla neozbrojenou německou Ioď, o níž měla zjištěno, že na palubé veze stovky britských zaj atců.

Nacistický tisk hystericky přísahal pomstu za poi-všení konvencí o neutrálních vodách, ale zdi říšského kanciéřství nyní právé vyslechly Hitlerova slova chvály na adresu Británie zajejí odvážný čin. "Historie vás posuzuje podle vašeho úspěchu či neúspěchu," blahovolně poučoval ostatní. "Jedině to má váhu. Vítěze se nikdo ne-ptá, zda byl nebo nebyl v práw."

Před ná,r-atem ke své divizi Rommel toho večera za-volal do Postupimi svému vydavateli a vyžádal si od néj deset výtisků své knihy "Pěchota útočí". Chtěl je dát přečíst svým podřízeným. Tato kniha představuje jeden ze zadních kamenů, na nichž Rommel budoval svůj typicl,y- způsob nasazení a vedení tanků v bitvách, jež měly pňjit; počínal si přitom dobrodružně, v zásadé jako pěchoL velitel vrhající se riskantně na zteč v čele svých oddilů. Po letech si jeden z armádnich velitelů, Leo Geyr von Schweppenburg, vybavil další moment důležitý k pochopení jeho novátorských postupů byl jím útržek nezávazné konverzace vyslechnuté na říšském kancléřství kde onoho dopoledne čekali vyrovnáni v řadě na Hitlev prichod. Rommel se okázalým "jevišt-ním" šepotern obrátil na Rudolfa Schmidta, svého ve-lícího důstojrlíka ve 13. pěším pluku: "Pane generále, prozraďte mi, j je nejlepší zpúsob velení pancéřové divizi?" Schmidt úsečné vystřelil: "Přijdete na to, ie po-56

každé máte na výbér ze dvou možností. Vyberle si tu odvá7nější - to je vždycky ta nejlepší."

57
♀

Divize přízraků

Je šest hodin ráno jednoho bouřlivého únorového dne roku 1940. Ještě se nerozednilo, ale osamělý muž podsa-dité postavy, asi padesátiletý, již energickým poklusem zdolává úzkou lesní cestu blízko Godesbergu; ve stylu vytrvalostních běžců drží zaťaté pésti u prsou. Od Rýna sem doléhá houkání vlečných lodic.

Je to nový velitel 7. pancéřové divize generál Ezwin Rommel, odhodlaný dostat se po šesti měsících lenošení v Hitlerově družině znovu do formy. Během polského ta-žení zainnenal první přvnaky srdeční slabosti ajednou pocítil výrnou nevolnost. Neřekl o tom nikomu kromě Lucie. Poslala mu velké balení lecitinového léku, ale jeho skutečným tonikem je běhání: každé ráno uběhne, tak jako dnes, 1 600 metrů za deset minut. Užívá běhu jako šokové terapie pro svůj drimající organismus, nebo jak to sám vyjádřil: "Abych vzdoroval tomu záludnému skře-tovi uvnitř, co mí líbezně našeptává: ,Klidně si polež! Ještě aspoň čtvrt hodinky!"

Když se poklusem vrací branou do kasáren, je deset minut po šesté. "Nečekám, že tady najdu bůhví kolik vojáků dychtivých následovat mého prikladu," píše Lucii toho dne. "Většina mých důstojníků dostí podléhá skló-nu k pohodlnosti. A některi jsou vyloženě změkčilí."

Rommelův příjezd divizi doslova elektrizoval. Jeho pzvním činem ve funkci velícího důstojníka bylo odeslá-ní plukovních velitelů na dovolenou. "Nebudu vás pot--e-

bovat, dokud se v tom sám nenaučím chodit." Každé ráno za pět minut sedm vyjíždí svým mercedesem z kasáren za voj,. V sedm hodin si v autorádiu poslechne německé a zahraniční zprávy a pak o půl jedné při návratu na obéd znovu. Cítí, že svou novou práci zvládá, a začíná si svůj prostor důrané podřizovat.

58

27. února se mu znelíbil jeden velitel praporu. Rommel ho propustil ve výpovědní lhůtě devíti minut. "Zprá- va o tomto bleskovém propvštění se rychle rozšíří," napsal, "a několik dalších lidí se dovtípí a povytáhnou si ponožky." Ani po stránce politické z toho důstojníci této divize nevycha7eli nijak slavně. Když byl do jeho štábu přidělen jeden vysoce postavený nacista, vyslovil se k tomu: "Mně to nevadí. Já si nemusím dávat pozor najazyk, ale některi jiní se budou muset zatraceně hlídat. Zdá se, že národní socialismus toho zdejším lidem ještě moc neriká." Tímto vysokým nacistickým úředníkem byl šestatricetiletý Karl- August Hanke, jeden ze služebně starších pomocníků ministra propagandy Josepha Goebbelse. K Rommelovu štábu byl přiřazen jako poručík.

Rommel mu vyhradil místo v posádce tanku Panzer N, nejmodernějším typu v jeho pluku. Z Berlína mu posílali i další nacisty, mezi nimi desátníka Karla Holze, šéfre- daktora protižidovského plátku Der Stűrmer a tak jako Hanke budoucího gauleitera. Prijezd těchto mužů - vších- ni měli po čtyřicítce - signalizoval zvýšenou pozornost centra věnovanou jeho Godesberské divizi.

Její hlavní údernou silou byl 25. tankový pluk; Berlín mu k němu poslal plukovníka Karla Rothenburga, bývalého policejního důstojníka, ostříleného vojáka, jenž stejně jako Rommel získal v roce 1918 vyznamenání Pour le Mérite jako velitel roty. S Rommelem ho pojil pocit člověka, který již tolikrát unikl z náruče smrti, že na svůj další život pohlíží s nevéricným údivem. Byl typem muže, ktezý nezná, co je strach, protože smrt ho nedésí. Svoji smrt potkal priští rok na ruské frontě.

Kadý den se Rommel účastnil tankových cvičení u Wahnu a žasl, jakých výkonů jsou tahle pohyblivá monstra schopna: obzněné pevnosti, které se s rachotem a úpéním dokáží vydrápat i na ten nejstrmější svah. Nebylo žádným tajemstvím, že západní mocnosti Německo výrazně převyšují co do počtu tanků a letadel; německé tankyje však předčily v kvalité. Nejlepšími tanky Romme- lových j ednotek byly typy Panzer III a IV, sedmnácti- až dvacetitunové obludy vysoké téměř tři metry s pěti-

59
♀

člennou posádkou, benzínovým motorem Maybach o síle 250 až 300 koňských sil a nejvyšší možnou zychlostí 30 až 42 ln za hodinu. Polovina Rommelových tanků byla české výroby, typ 38t: vážil pod devét tun, poněvadž měl ještě slabší pancíře než typy Panzer III a N, které měly relativné "tenkou kůži"; zato byl český tank rychlejší a jeho dělo mělo větší kapacitu nálože.

Do období dubna 1940 byl Rommel cele zaujat studiem teorie a praxe bitevního nasazení tanků a vymyslel pro překvapení nepritele několik originálrúch novinek. Za-čali s tanky v malých i velkých foiznacích vyrážet do teré-nu a tam se za rychlé jízdy učili předávat rádiové pokyny, cvičili míření a palbu z děl. Večer dával instruktáž všem svým důstojníkůni až po úroveň čet a potom yřizoval do jedenácti administrativu. V šest ráno už byl zase vzhůru, den zahajoval kondičním běháním v lese podél Rýna. Jeho kondice a energie byly nevyčerpatelné.

Rommelova 7. pancéřová divize zároveň s 5. divizí spadala pod kompetenci 15. sboru pod velením generála Her-

manna Hotha; Hoth si v Polsku vysloužil tZytířský kříž a Rommel ho měl rád. Hothův sbor byl čelním vojem Čtvrté armády generála Gbnthera Hanse von Kluge, jíž bylo ve chvíli, kdy k tomu dá Hitler kódovaný prikaz, určeno vstoupit do Belgie. Když budou hlavní britské a francouzské síly vylákány do střetu s německými jednotkami tímto směrem, skutečný německý průlom pals povede přes řeku Maasu, nalevo od postavení Rommelových jednotek. Hlavní úder by pak měl vyústit v zychlé obklíčení nepřítele. Na tomto strategickém klíči založil Hitler své tažení na západ. Byl to prisné utajený plán, kteiý nevzešel z generálního štábu, ale od samotného Hitlera.

Z odpočinkového území 7. pancéřové divize na Rýné až k belgické hranici si Rommel svou určenou postupovou trasu vyznačil ukazateli s nápisy DG 7 - DurchgangstraJ3e, to jest Průjezd 7. Tím se provinil proti veš-kerým utajovacím pravidlům generálního štábu; Rommel ovšem hodlal trasou DG 7 proletét přede všemi svými soupeři až k samotným břehům lamanšského kanálu.

V deštivé nedéli 5. května napsal Lucii a Manfredovi "dopisy na rozloučenou", ježjim měly být doručeny v přípa-dé, že se z nadcházející bitvy nevrátí. 9. května se s plu-kovníkem Rothenburgem díval na tankové a délostřelecké manéviy na střeleckém cvičišti u Wahnu. Ve tri čtvrté na dvé mu byl doručen kódovaný prikaz - Dortmund. To znamenalo, že útok na západě začne příští den ráno v 5.35. Šílenou xychlostí vyrazil zpét do kasáren v Godesbergu a na papír vytržený z bloku tam v horečnatém chvatu Lucii načmáral: "Odjíždíme za půl hodiny. Nedělej si starosti. Vždycky zatím všechno dopadlo dobře a bude to tak i ted. Vyrážíme za setmění -jak dlouho jsme jen na tuto chvíli čekali!"

Když padl soumrak, vyjel v obrněném velitelském vozidle po trase Pnjezdu 7. Silnice byla ucpánajednotkami a vojenskou technikou II. sboru, které zde z nevysvětlitelných pričin križily cestu určenou Rommelovi. Strhl se příšerný zmatek - přesně jako při špatné odpáleném startu koňských dostihů, kdy si všichni závodníci vzájemně vbíhají do drah a vrážejí do sebe. Rommel zuřil. Teprve dvacet minut před stanovenou nultou hodinou začátku operace se poslední z jeho střelců dostali ke swm určeným pozicím.

Vzdvšný prostor se zaplnil německými letadly. S příchodem nového dne zaznamenal, že jeho ženijní oddíly překročily belgické hranice podle plánu. Neslyšel vůbec žádnou střelbu, jen vzdálené otřesy detonací, jak Belgičané na ústupu vyhazovali mosty a silnice. V pnmích vesnicích, kterými projížděl s rádiovým vozem a dvěma kurýry v závěsu, byla odezva zcela nečekaná. "Všude nás vítaly nadšené tváře a pozdravné výkřiky Heil Hitler," psal ve svém konceptu historie tohoto taení.

V Belgii a poté ve Francii si Rommel obnovil lesk své staré slávy. V příštích devatenácti dnech jeho pancéřová divize prolétla Průjezdem 7 zychlostí blesku. Rommelovou specialitou bylo hrnout se směle vpřed, nevšímat si nebezpečí z boků i zezadu a spoléhat - podobně jako na hoře Mataiur 1917 - na šok, jímž jeho hbité postupující síly zapůsobí na morálku nepřítele, ktezý pakjiž na boční a zadní údery nebude schopen ani pomyslet. Jeho divize jako prodloužený ukazovák mírila primo mezi nepřátelské linie a pronikala jimi někdy tak daleko dopředu, že se

60 61
♀

dočasně odtrhla od hlavní ozbrojené pěsti HIugeho Čtvrté armády a sama se o závod hnala po své průnikové trase vpřed, přičemž její zadní voje udriovaly se svou logis-

tickou podporou jen velmi slabý kontakt. Rychlé a rozhodné nepřátelské akce by tento prodlouený prst německého postupu mohly snadno odstřihnout, avšak jak Rommel správné usoudil, nepritel byl příliš zmatený a vyplašený, než aby se vzchopil k energicky cíleným akcím. Rommel jezdil vždy na špici své pancéřové divize. Jeho velitelským vozidlem byl speciálně upravený tank Panzer III. Někdy jezdil v Panzeru IV plukovníka Rothenburga a jindy létal nad bojištěm v lehkém armádním pozorovacím letounu, na7ývaném Storch - Čáp, a přistával s ním mezi tanky v přední linii. Po dvou dnech, 12. května pozdě večer, dosáhla jeho divize řeky Maasy mezi I-loux a Dinant. Jeho úderné oddíly si sice příští den o půl páté ráno ještě vynutily přechod přes řeku v gumových člunech, utrpěly ale při tom těžké ztráty. Rommel, již ochraptělý z vykřikování rozkazů a lhostejný k palbč nepřátelských pvšek, dopoledne překročil řeku právě včas, aby obnovíl ochabující morálku svých mužstev. V noci vydal prikaz polo7it pontonový most a pak po něm přes stometrovou vodní plochu přetáhl svá protitanková děla a tanky. Útočná operace byla obnovena.

Pancéřová divize se hnala kupředu přes belgická města Flavion a Phillippeville. Rommelova nová taktika se vyplá-cela. Vynalézavost jej neopovštěla. Aby si opatřil kouřovou clonu pro přelaočení Maasy, nařídil zapálit domy na jejím břehu - tak jako kdysi u Longarone. K zamezení odposlechu rádiových rozkazů tankovým velitelům si vymyslel systém zvaný "Stosslinie". Spočíval v tom, že všichni důstojníci si zakreslili do map mezi dva předem určené body úsečku zvanou výpadová linie; jakýkoliv další bod se pak dal určit vzdáleností mezi krajními body linie a od ní. Aby zjistil, které z vesnic na cizím území byly obsazeny obránci, používal Rommel své slavné ohňostroje - celý pluk pancéřové divize zahájil mohutnou palbu a tím spolehlivě obránce vyprovokoval k prozraení jejich pozic. Držel-li nepřítel napriklad les, Rommel do

něj prostě vjel a ka7dá hlaveň bez míření zběsile pálila kolem sebe.

"Blíží se chvíle, kdy nepřítel bude popivé na hlavu poražen," řekl později. A v soukromém dopise, ktezý napsal Hitlerovu pobočníkovi Rudolfu Schmundtovi s prosbou o druhý tankový pluk ("...není naděje, že bych jej mohl dostat běžným postupem - příliš mnoho byrokracie!"), Rommel popisuje: "Mnou narizená metoda, kdy se ženeme vpřed na nepřítele a přitom soustředěně pálíme ze všech dčl, aniž bychom čekali, až nám protivník začne ničit tanky, zatím účinkuje báječné. Stojí nás hodné munice, ale šetří tanky a životy. Protivník zatím na tento způsob boje nenachází odpovčd. Když na ně uderime, selžou jim nervy a vzdávají se i velké tanky. Kdyby tak vědě-li, jak slabé jsou ve srovnání s nimi naše pancíře!"

Jeho metoda se samozřejmě stávala příčinou nechtěných kolizí. Ulrich Schréder, jeden z jeho tankových veli-telů, podáváv soukromém rukopise toto svědectví: "Na cestě jsme narazili na kolonu vozidel jedoucích k nám v protisměru. Očividně nás pokládali za Brity a klidně pokračo-vali v jízdě. Naše čelní rota je nechala dojet až na vzdá-lenost několika metrů a pak to z kulometů našila dojejich řidičú. S příšernou pravidelností sejeden po druhém hroutili v sedadlech doprava, všichni mrtví. Náklaáky sjížděly ze silnice do příkopu, snad osm nebo deset za sebou v předpisovém konvojovém rozestupu. Bohuželjsme ale při projíždění kolem nich zjistili, že to jsou sanitní vozy. Rota na čele tedy dostala prikaz zastavit palbu."

Pro spravedlnost je nutno říci, že Rommelova drsná taktika často zachraňovala životy na obou stranách. Takovým příkladem bylo jeho divadelně efektní překonání

prodloužené části Maginotovy linie. Mezi hlavní linii bun-krů a francouzskou hranicí se rozprostíraly lesy, v nichž Francouzi vykopali svá předsunutá opevnění. 16. května 1940 Rommel dorazil do lesa u Cerfontaine. Chtěl jím rychle projet, aby se k vlastním bunkrům dostal ještě před setměním - ale jak, aniž by bunkry na svůj příchod upozornil? Rommel si vzal mikrofon a potichu všem tankvým velitelům naridil, aby lesy tentokrát projeli bez je-diného výstřelu. Jejich posádky - to znamená střelec-ra-

dista, nabíječ, velitel, případné i miřič - dostaly příkaz vystoupit z tanků, jet na nich a mávat přitom bílými praPory. On sám jel Panzerem N plukoníka Rothenburga. Ulrich Schršder vzpomíná: "Nepřátelé byli tmto karnevalovým procesím tak ošáleni a zaskočeni, že místo toho, aby na nás stříleli, vystoupili zpoza svých opevnění a zíra-li na nás."

Když takto bezpečné překonali les, Rommel naridil poslednímu praporu, aby vojáci jeli obráceni čelem dozadu a kryli ostatní pro případ, že francouzské jednotky za nimi se přece jen vzpamatují a dají se do boje. Když tanky dojely do blízkosti bunln-ů, seřadily se v zálytu za dlouhým živým plotem. Po vydárú signálu vypálily na bunkr před sebou kouřové střely, zatímco ženisté útočných oddílú se plazili kupředu a plamenomety nejbližší bunkzy vypálili. Cesta vpřed byla osvětlená planoucími ohni a 7. pancéřová divize se dala o půlnoci opět do pohybu a hrnula se mezerou vytvořenou v linii bunkrů výbuchem trhaviny. Tanky na čele pálily do tmy před sebou a všechny ostatní mířily do stran tak, aby se nepřátelé ani neodvažovali zvednout hlavy. Byla to fantastická podívaná. Když nabírali zychlost k západu, spustila jejich děla pekelný koncert. Tanky burácely malými francouzskými vesničkami se jmény jako Solre-le-Cateau, Sars Poteries a Semousies. Vesničané. vytrženi ze spánku ohlvšujícím rachotem, otevírali okenice. Francouzské vojenské jednotky i hrůzou ochromení civilisté se choulili v příkopech. Vozíky uprchlíků naložené předměty z domácností končily bvá pod koly vozidel nebo převrhnuté na kraji silnice.

Nikdo z Francouzů zjevné nepočítal s tím, že by mohlo dojít k tak rychlému prolomení Maginotovy linie. "Hned za linii," jak popisuje Schróder, jsme narazili na kolony za-skočených francouzských vojsk - některé prchaly do vnitrozemí, jiné se tlačily proti nám." Po chvíli jízdy Rommel vystrčil hlavu z průlezu svého tanku. "V bledém měsíčním světle," popisuje, "se před námi prostírala rovinatá krajina. Byli jsme za ní - projeli jsme Maginotovu linii."

V této jediné noci postoupil on a plukovník Rothenburg o více než 50 lun. Jeho soused zprava, tanky mnohem

lépe vybavená 5. pancéřová divize, se belhala asi o 45 kilometrů pozadu.

Rommel se nezastavil, dokud nedosáhl Avesnes, svého taktického cíle. I Loto město však projel bez zastávky a v kopcích na západě pak čekal, až ho zbytek jeho pancéřové divize dohoní. Zmítán netrpělivostí, poslal svého pobočníka poručíka Harilseho v Panzeru N po silnici zpátky, aby loudavé skupiny popoháněl. "Byli jsme čím dál nenóznější," vzpomíná SchrOder, "protože jsme se chtěli dát znovu do pohybu... Asi po hodiné jsme zezadu uslyšeli hluk blížících se tankových motorů a rachot pásů. Rommel usoudil, že je to zbytek naší divize, a naridil pokračovat v postupu."

I cvuky ovšem patřily francouzské jednotce těžkých tanků, která v protiútoku vpadla Rommelovi do zad a

zničila mu již několik tanků. Hankeho Paner IV tyto úde-
ry odrážel úplné sám - sLatečný čin, za nějž ho vděčný
Rommel navrhl na Rytířský kříž.
Opakované Rommelovy radiotelegraťické výzvy k uděle-
ní dalších rozkazů zůstávaly nevyslyšeny. Rozhodl se te-
dy, že za svítání přejede u Landrecies o sedmnáct kilo-
metrů dále most přes řeku Sambre. Ráno v 5.15 tankový
pluk vyrazil. Za ním jel prapor na motorkách, který byl
součástí Rommelovy divie.
Všechno se to téměř k nerozeznání podobalo jeho dří-
vějším vítězným kouskům v roce 1917 proti Italům. Vů-
bec se nestřílelo. Každá francouzská jednotka se mu na
potkání poslvšné vzdávala a dle jeho návodu se ochotné
obracela zpátky na východ, aby se v pevném přesvédčení,
že postavení francouzských sil je mnohem nejistější než
Rommelovo - přičemž tomu bylo právé naopak - dotrmá-
cela do zajetí. Jak uvádí záznam jeho pancéřové divize,
zajal toho dne 3 500 francouzských vojáků.
Jeden statečný francouzský podplukovník se snažil
Rommelovi vzdorovat. "Dělal dojem fanatického důstojní-
ka," vzpomíná Rommel ve svém líčení oněch dnů. "Jeho
oči žhnuly nená,istí a bezmocným vztekem... Rozhodl
jsem se vzít jej s sebou. To už uběhl asi padesát metrů
dál východním smérem, ale přivedli ho zpátky k plukovní-
kovi Rothenburgovi. Rothenburg mu prikázal vystoupit

♀

d
o našeho velitelského Panzera. Ale když francouzský
d
Ustojník zaiytě odmítal nasednout - opakovali jsme ten
ro
e kaz celkem třikrát - nezbývalo nic jiného než zastřelit . Rommel tuto
znepokojivou epizodu později často pro-
lral s Manfredem. Zabíjení ho nijak netěšilo, ale jako
d k se tomu někdy nemohl vyhnout. Největší radost mu
elalo, když se mu podařilo nepřítele převézt a přechytra-lt
a donutitjej k předčasné a často zhola zbytečné kapi-
laci.
lo "Tisíc metrů na východ od Marbaix," píše Rommel, "vje-
ba silnici zleva francouzské auto a bránilo v cestě naše- obrněnému vozidlu.
Když bylo praporkem zastaveno,
stoupil francouzský důstojník a vzdal se. Za nímjel v ko-Rčích zvířeného prachu
celý konvoj nákladních aut.
o
yohle jsem se rozhodl jej odklonit do Avesnes. Poručík
nke přeskočil do vedoucího auta. Jájsem se chvíli zdržel a křižovatce a
znakovým jazykem a výkřiky Francouzům
n
načoval, že válka pro ně skončila a mají složit zbrané. a hěkterých
náklaáácích seděli kulometčíci v pohotovosti proti náletu. Pro prachjsem
nedohlédl konce konvoje. Když kol
na rn projelo nějakých deset až patnáct vozů, odjel jsem jel elo konvoje a
ž-ídil ho až do Avesnes... Pomalu jsme do-n
1 k jihozápadnímu vstupu do města. Poručík Hanke vedl
odadní konvoj v jednom zátahu na parkoviště a tam jej
ne brojil. Tepzve tehdy jsme si uvědomili, že za námi jelo plihéně čtyřicet
francouzských náklaďáků, mnoho z nich
ch vojáků."
Tehdy by býval stačiljediný francouzský voják se šťast-
nou
mvškou, aby na místě ukončil Rommelovu kariéru
dhou provždy. Rommel neučinil sebemenší pokus skrýt
j
svo i
se hodnost či totožnost: jeho šviháckà uniforma, čepice

od Štitkem, križ u lQ-ku a břeskný hlas ho na pzní pohled llšovaly od ostatních tankových velitelů. On však svou
ma
d icky chráněnou existenci vedl dál, jak o tom svědčí
ši nesčetné epizody: pohleáte na Rommela, jak zarpu-
tile
je vzprimený ridí bitvu z železničního náspu, zatímco
o muži jsou jeden vedle druhého koseni skotskými
ostr
elovači; jindy kráčí v krupobití střel k nehybnému
eckému tanku a klepe na jeho tankovou věž, aby
eděl, proč se nestřílí. Jeho nový pobočrúk nadporučík
66

Most se náhle po Rommelově boku kácí smrtelně raněn
k zemi a krev mu prýští z úst. Rommel lakonicky zpravuje
Lucii: "Major Schrápler je už zase zpátky; jeho nástupce
byl zabit jenom metr ode mne."
A další záběr: Rommel a major Erdmann, velící jeho
průzkumnému praporu, běží pod těžkou palbou do úkry-
tu, když mezi ně dopadne 150mm granát; Erdmann má
roztrená záda a okamžitě umírá. Rommel je v šoku, ale
nezraněn. Takové epizody dávají klíčit nebezpečné víře ve vlastní nesmrtelnost.
Jednou mu blvko Sivry na belgické hranici zachránil ži-
vot poručík Hanke, když zcela nečekaně vjeli primo do po-
četné francouzské jednotky na kolech. Hanke je pokosil
kulometem, "čímž mne jako divizního velitele vyprostil z
velmi záludné sitvace", přiznal Rommel ve svém doporu-
čení Hankeho na vyznamenání za statečnost.

V tomto i ve všech násLedujících válečných taženích Rom-meL nikdy neodkládal fotoaparát, dar od Goebbelse. Nosil
jej zavěšený koLem krku a uděLaL s ním nesčíslné fotograťii. Jeho fotograťická aLba padla do rukou Spojenců a nyní
jsou uLožena v jednom Londýnském muzeu. Vypovidají prá-
vé toLik o něm samém jako o námétech, které fotil: vidíme na nich váLku RommeLovýma oima. Na sMánkách alba
jsou dramatické váLečné zábéry pancéřové diutze váLcující u biteunim útvaru francouzské obiLné lány, jinde pohled na kolony uCrrnácených zajatců či na francouzské černošské
jednotky, a mezi tím kachny ve venkouských rybnících a
všlechtiLí koné dovádéjící s čerstvé narozenými hiibaty,
zcela neteční k válce ženoucí se koLem nich. Jsou zde
i vyděšení uprchlíci na koňských povozech, odzbrojené jed-notky ve skotských sukních u Rovenu a francouzský vá-
lečný památník u Fécampu,
O rok pozdéjt některé Rommelovy fotograťie otiskl týde-
nik Frankfurt Illustriert. "Manfred si časopis vyndaL z ná-kupní tašky, " psala mu Lucie u den, kdy se to čísLo obje-vilo na pultech, "a po nékoLika uterinách radostné zařiéeL a vykiikl na mé: ‚Podívej, mami, to je tatínek! Nejdriu mé napadLo, ie jsi to možná skutečné Tý. na jedné ze svých obLíhených neohlášených návštéu; aLe pak mi ukázal ten

67
♀

časopis s ým obrázkem na přední strané, jak fotogra-
fuješ z tankové véže. "

Po jistou dobu se Rommel pohyboval tak daleko v před-
ní linii fronty, že ani lidé od tisku s ním nebyli schopni držet krok. Jeho přítel plukovník Kurt Hesse, onen bývalý učitel z postupimské školy, ted se skupinou německých
válečných korespondentů cestoval po bojišti; došel k závě-ru, že je téměř nesplnitelným úkolem Rommela kdekoliv
zastihnout. "Měl na nás náskok vždycky takových patnáct
kilometrů. Jednou se už francouzským silám podarilo
vklínit se mezi jeho předsunutou útočnou skupinku a

hlavní divizní voj. ale ani to ho nezastavilo a řítil se ku-předu dál. ‚Budou si prostě muset probojovat cestu, jak
nejlépe dovedou, bylo vše, co k tomu řekl."
Hesse vylíčil Rommelův postup po trase Průjezdu 7
takto: "Nikdy jsem nezažil nic podobného tomu, co se
odehrávalo na Rommelově postupové trase. Jeho tanky
se třeba připletly do cesty francouzské divizi jedoucí stej-ným směrem a
železným tempem začaly francouzskou ko-
lonu předjíždět. Za sebou nechaly v délce osmi či devíti
kilometrů stovky nepřátelských náklaááků a tanků; ně-
které sjely do příkopů, jiné vyhořely, mnohé setivačně
jely s mrtvými či zraněnými. Z lesů a polí vycházeli další a další Francouzi s
výry nepřemožitelného dému v obli-
čejích a rukama nad hlavou. Zepředu se ozvalo krátké
ostré prásknutí našich tankových děl, osobně řízených
Rommelem - stál pří velení vzprimený ve svém ACV spolu
se dvěma štábními důstojníky, čepici posunutou dozadu,
a všechny poháněl kupředu. Byl prostoupen posvátným
zápalem: nesnesl odporu, ať od přítele, či protivníka. Když někdo nestačí,
nechte ho stát vzadu, hlavně když on,
Rommel, a s ním dva tři tanky dosáhnou řeky Sommy!"
Když Rommel Hesseho zahlédl, vychrlil naň: "V této
válce je velitelovo místo právě zde - na špici! Nevérim na strategii řízení z
pohodlného ki-esla. To nechme pánům
z generálního štábu." Hesse si to zapsal i s další Romme-
lovou poznámkou: "Tohle je doba, kdy zažíváme návrat
Seydlitze a Ziethena se vším všudy. Tuto válku musíme
chápat jako jízdu kavalerie - to znamená vrhat do boje

tankové divize jako oddíly kavalerie a rozkazy dávat z je-doucího tanku -
přesně jako když genaerálové kdysi seděli v koňském sedle."
Tato taktika vyvolávala poplach v enerálním štábu a
znepokojení ve Vůdcové hlavním starnu. Rommela však
uhlídat nebylo možno. 18. května zjistil, že za Landrecies musí projet rozsáhlým
lesem skzývajiácím velké a dobře
střežené skladiště munice. Aby se z čaasových důvodů vy-
hnul regulérní bitvě, zopakoval svůj tz--ik s máváním bílý-mi prapozy a
tankovými posádkamijecloucími na tancích.
Francouzi opět zhypnotizované vysto upili ze zákzytů a
střežených objektú a bez odporu upolechli výkřikú tan-
kových velitelú "A bas Les armes".
Na druhé straně lesa byla vesnice Pommerevil. Rom-
melovy tanky se na kopci za vesnicí zfoormovaly do obran-
ného "ježka", zádě tanků u sebe. děla namířená ven. Da-
leko na obzoru viděli Le Cateau, svůjj další cíl. Rommel
k sobě zavolal všechny velitele. "Vaše další trasa je Le Cateau - Arras - Amiens
- Roven - Le Havre!" zaival.
"Plným plynem vpřed!"
Jeho slova je zasáhla jako blesk. Le Havre byl přístav na pobřeží Kanálu a oni
celý týden soriva zamhourili oka. Krátce nato však již měli jiné staroti:
ubránit se roz-
hodným francouzským pokusům rozbňt jim jejich ‚ježka".
Navíc jim začal docházet benzín a brz, se Rommel dozvě-
děl proč. Zbývající část divize byla ještě v Belgii, a když od něj jeho velící
štábní důstojrúk major Otto Heidkšmper nedostal žádnou zprávu, odepsal je mba s
plukovníkem
Rothenburgem jako nezvěstné a upus:til od dalšího záso-
bování palivem. Hitlerúv štáb byl Heidkšmperovým závě-
rem šokován. Sám Vůdce později RornZnelovi napsal: "Váš
útok mě stál bezesnou noc. Neviděl j=sem žádný způsob,
jak Vás z té pasti vyprostit."
Jakýmsi zmatečným způsobem, jacým se bitvy často
odehrávají, došlo k uvolnění francouzkého sevření kolem
Rommela a on znovu unikl. Ale ještě celé týdny se varil
vzteky nad Heidkšmperovým slabomyslným rozhodnutím.
"Zbavím se ho, jak to jenom půjde," hrozil vjednom dopi-
se. "Ten mladý major z generálního štábu se usadil asi
třicet kilometrů za frontou, aby se jernu a jeho operační-68 69

♀

mu štábu nátiodou něco nepřihodilo, a přirozeně tak musel ztratit kontakt s mou bojovou skupinou u Cambrai. Místo aby mně pak vrhl všechny síly na pomoc, odjel zpátky na velitelství sboru a do všech tam hučel, že se moje divíze nebezpečné začíná vymykat zpod kontroly.

Dodnes je přesvědčen, že se zachoval jako hrdina."

Rommelovi stačilo překonat jen nevelký odpor k dobytí Cambrai a při tom devatenáctého zajal 650 nepřátelských vojákú a den poté dalších 500. Zato 20. května měl pocit, jako kdyi hlavou prorái metr tlustou neprostupnou zed: poprvé narazil na britské profesionální vojáky - protivníka, jehož se naučil bát, ctít a obdivovat, kdykoliv mu v prištích čtyřech letech vstoupil do cesty. Do 21. května se kolem Rommela utvořila "aglomerace bojové techniky". Protivník přeskupoval síly k zoufalému pokusu probojovat si cestu z "nanderské kapsy" a Rommelova pěchota a dělostřelci ted měli co dělat s tankem, který nedoká7ali zastavit: s pomalou, těžkopádnou, avšak hrozivě opancéřovanou Matildou Mark II. Standardní 37mm granáty byly proti němu bezmocné.

Rommel musel být už strašlivě vyčerpaný, nedal to však na sobě v této krizi u Azrasu 21. května znát. Osobně žídil palbu na přibli2ující se Matildy. tn-dé zkvšenosti ho poučily, že jediné protiletadlové těžké flaky - 88mm děla - mají dostatečnou úsťovou rychlost k zastavení těchto monster. "V tak nebezpečné blízkosti nepřátelských tanků," pSal o tom ve svém rukopise, "mohla sitvaci zachránit jen i-ychlá palba ze všech děl. Béhali jsme od jednoho děla ke druhému. Smetl jsem námitky dělostřeleckých velitelů, že dostřelová vzdálenost je příliš velká." Právě tady byl metr od Rommela zabit jeho pobočník Most. Zládnutím tohoto rnomentu se projevil jako rozený polní velitel; vojáci následovali jeho příkladu a v těžké zkovšce toho dne obstáli.

Po krvavých bojích u Arrasu 7. pancéřová divize krátce odpočívala. Opravovala se technika, doplňovalo se palivo do tankú a psaly se dopisy. Bylo to v souladu s Hitlerovým rozkazern, aby se všechny tankové oddíly po dosažení tohoto kanálu vedoucího od La Bassée na západ zastavily. 26. lc,ětna Hitler tento příkaz odvolal. Rommel 70

přes kanál okamžitě zbudoval předmostí. Střelecký pluk se přepravil na druhou stranu, ale kulometný prapor po jeho pravici se dostal do intenzívního ostřelování a bylo mu v přechodu zabráněno. Historie tohoto pluku uvádí, že v té chvíli se Rommel osobně objevil na scéně: "Vyčetl nám, že jsme neudělali dost pro překonárií britské palby, a vylezl na železniční násep: tam se uprostřed nepřátelské palby vzprimil a ukazoval cíle protitankovým dělostřelcům 4. a 7. roty. Velitelé střelců a dělostřelečtí velitelé jeden vedle druhého padali s čistými průstřely hlavy, ale generál sám se zdál vůči nepřátelské palbě zcela imunní."

27. května odpoledne již měly Rommelovy oddíly postavené dva provizorní mosty. Ke zlosti generála Hartlieba, služebně staršího než Rommel, ted velitel sboru Hoth přidělil k chystanému útoku na Lille pod Rommelovo přechodné velení dva tankové pluky 5. pancéřové divize. Taková vydatná posila zbrusu nových tanků už něco zmohla a Rommel byl nadšen. Svolal poradu tankových velitelů obou divizí a měl při ní prudkou hádku s plukovníkem Johannesem Streichem z 15. tankového pluku, který se vyjádřil, že Rommel dělá chyby pri čtení map.

Konec porady vyústil v ceremonii, jež Rommela překvapila a omráčila ostatní pritomné. Objevil se Rommelův pobočník Karl Hanke v plné válečné zbroji s ocelovou helmou na hlavě, obřadně zasalutoval a učinil toto oznámení: "Z příkazu Vůdce zde tímto panu generáLovi. uděluji Rytířský križ." (Stal se pzvním divizním velitelem, ktezý získal ve Francii toto vyznamenání - a zjevné zákulisní

machinace NSDAP pritom vyvolaly kyselé úšklebky na tvářích ostatních důstojníků.) V 6 hodin večer Rommel zahájil postup severovýchodním směrem od kanálu.

Lille bylo jedním z největších průmyslových měst Francie a Rommel byl rozhodnut dostat se k němu první. Když jeho tanky ten den dosáhly svého postupového cíle, zvuky ze sousední rivalské divize neklamně ohlašovaly přípravy k přenocování.

Bujai-e nai-ídil: "Nasedat! Nastartovat motory! Kupředu!" - a hnal se sám v čele útoku. Nepriteli tak zabránil v úniku do Dunkerqve, kde již probíhala evakvace britských a francouzských armád přes kanál La Manche.

71
♀

Když se ted Romel pohyboval tak daleko vpředu před
většinou německých vojsk, zjistil, že kromě nepřátel to do něj šijí i nmeoká děla. Byl vyčerpán, ale strašně si přál být pzvním Němcem v Lille. "Po hodiné a půl spánku Jsem si vzal k frontoé linii čerstvé oddíly a tankové palivo a munici," psal Lucii. Právě té noci byl pár metr, od něj Zabit major Erdmann.

Příštího rána se Z čiré nedočkavosti sám vydal do Lille. Chybělo jen máio a vlka tarn pro Ezwina Rommela skon-

Čila nadobro: ulice města se ještě stále herrily nepřá- telskými vojsky Ryctlle obrátil zpět a vyvázl nezraněn. Svým neúprosným taliem na cíl zaklapl past nad celou

5olovinou Pzní francouzské armády. Pěší divize postou-IJily vpřed a obsazenim Lille umožnily Rommelovým jed-
rlotkám několikadetÍ odpočinek. "Celé dny jsern byl ne-
Přetržitě na postupu, napsal, "z tanku jsem přesedal na Abrněný transportéf, z něho do štábního vozu. Nezbýval
albsolutně žádný čaS na spaní, v mechanizované divizi
usí být člověk dábclsky rychlý. Až dosud jsem takhle
rychlý byl, odtud taky obrovské úspěchy 7. pancéřové
olivize - o nichž zat veřejnost neví zhola nic."

Na odpočinkovéln stanovišti Rommel rychle napsal Průběžné hlášení o svém tažení. Zajal 6 849 zajatců, nocnil se 48 lehkýoh tanků a zničil osmnáct těžkých a 295 lehkých tanků. (,To na Duryňany vůbec není špatn é!" triumfálné komentoval Lucii.) Kopie své depeše pyšně oCleslal Hitlerovi a Sehmundtovi. Skrytý účel tohoto počí-nní vyjevuje uprimná poznámka v dopise Lucii: "Musím
.le dnat n%chle, nebo sc stane stejná věc jako tehdy (po
dObytí kóty 1114)." Vzpomínka na udělení Pour le Mérite tomu nepravému dústojníkovi v roce 1917 ho stále jitřila. Kclyž byl Rommel v pozdějších letech filosoficky naladén, rd na toto téma citoval: "Vítězství v bitvě se může pyšnit m noha otci; porážka) e však sirotkem...

Depeše na Hitlera Zabrala. Podjejím vlivem byl Rommel Jco jediný ze vše ch divizních velitelú Hitlerem pozván na 2 června 1940 do Chaileville v Ardenách, kde Vůdce
Pořádal s vojenskými vcliteli poradu o závěrečných akcích k dovršení porážky Francie. Hitler zahrál svoje oblíbené
ílo "dobromyslného strýčka". "Rommele," zvolal, "my

72

jsme si všichni dělali takovou starost o vaši bezpečnost
během celé té doby, co jste útoěil!" Na tajné poradě svým generálům prozradil, že nová ofenzíva začne 5. ěenma.
Francie dostane ránu z milosti. Generál Wilhehn von Leeb
si do svého soukromého deníku zapsal tato Hitlerova slo-
va: "Bude snadné najít východisko pro mír s Británii. Ale Francie musí být sražena na kolena a pak zaplatí účet."

Po návratu na frontu se Rommel zrána 5. června pro-
bojoval se svou pancéřovou divizí přes Sommu - což byla, jak zjistil, mizerná malá říčka, a ne skutečný tok - a
použil při tom dvou železničních mostů, které nepritel
nestihl zdemolovat. Na několik hodin ho nepřátelská dě-

lostřelecká palba přibila k malému útočnému předmostí. Jeho vojáci zajali mnoho černých zajatců - obyvatel francouzských kolonii dovezených bojovat za vlast. kterou uzřeli popzvé v životě.

Ve čtyři hodiny odpoledne Rommel zahájil svůj dramatický výpad na jih. Vymyslel další ze svých působivých originálních plánů, "Fláchenmarsch" neboli jíGdu v uskupení: celá pancéřová divize se v obdélníkové formaci valí otevi.enou, zvlněnou krajinou jako těleso parního válce.
Tankový prapor tvoří přední linii a boky, zatímco zadní voj sestává z protitankových a průzkumných praporů.
Střelecké pluky vyplňují střed čtyřstranné formace a jejich kolové transportézyjedou lány po pás vzrostlého obilí ve stopách tankových pásů. Takto šplhají do kopců a po svazích duní do údolí, míjejí vesnice, planýrují živé ploty; v proudech plivají oheň a zanechávají po sobě sloupy kouře a zničenou nepřátelskou techniku. Stáda koní bez jezdců zběsile pádí v jejích stopách jako v přízračném závěru velkých livcrpoolských dostihů. V něktezých zemědělských usedlostech mají zapřaiené vozy naložené nábytkem, připravené vyjet. Krčí se pod nimi zkamenělé ženy s dětmi. Smrtonosné monstrum s příšerným rachotem vtrhlo na jejich statky. Rommelovi důstojníci na ně křičí, ať se nehýbají a zůstanou, kde jsou.

Nikdy předtím se ještě pancéřová divize nepohybovala takovou zychlostí. Průmérně dosahovali šedesáti až pětasedmdesáti kilometrú denně. Nep–ítel se na ně nikdy nestihl připravit. U Thieulloy převálcovali a vyrabovali brit-73
♀

ský nákladní konvoj: vezl spousty cigaret, čokolády, sar- dinek v konzervách a ovocné zavaž-eniny zn. Libby. Byly tam i tenisové rakety a golfové hole - Rommel se hlasitě smál, že Britové evidentně s takovým pro né neblahým obratem války nepočítali. Díky jeho bleskovému postupu zavládla dezorientace i za francouzskými liniemi. U Elbeuf vyběhla z domu žena, chytla ho za rukáv a ptala se:
"Vous etes anglais" Rommel potřásl hlavou. "Oh, Les barbares!" zaječela a rmizela zpátky.

S trochou štěstí by dokonce byl u Elbeuf mohl překročit mosty přes Seinu, ale hrstka odhodlaných mužů je tam stihla ještě před jeho prijezdem vyhodit do vzduchu. K řece se dostal 8. čenma před půlnocí u Sotteville. Rommelova jednotka byla pzvním německým oddílem, ktezý k Seině dorazil.

Pobočníkjednoho tankového praporujeho prijezd vylíčil takto: "Štáb našeho praporu byl ubytován v Anthieux (u E1-beu. Uviděljsem tam zámek, alejeho těiké dubové brány byly zamčeny a neotevřeli je ani po dlouhém zvonění. Tak jsemje tankem vylomil. Zámek byl pěkně zařízený, ale majiteli opvštěný. Prohlíželi jsme si jeho rozmanité pokoje a určovali, kdo kde bude spát. Právějsme skončili s prohlíd-kou nahoře, když se zdola ozvaly hlasy: byli to generál Rommel a divizní pobočník major Schrápler, kteří také hle-dali ubytování. Rommel se mé zeptal, který pokoj by si mohl vzít: ‚Chci sejen pár hodin vyspat a hned pojedu dál. A skutečně, uložil se na pohovce a úplně oblečený tam usnul na dvé hodiny. Odjel, než zbytek mého praporu vůbec do zámku dorazil. Když spal, natrhal jsem v zahradě párjahod a pakjsem muje na listu rebarbory nasezvíroval. Očividně ho to potěšilo."

Desátého čenma Rommelovy oddíly konečně nedaleko Dieppe uviděly moře. 25. tankový pluk na jeho rozkaz vyrail přímo k pobřeží. Tam se Rothenburg se svým mohutným Panzerem N vrhl přes mořskou hráz, po pláii sjel ai do pobřežních vln kanálu La Manche a nechal je pleskavě narážet na šedě natřený trup tanku.

Rommel, jedoucí v tanku s ním, vylezl na věž a nechal

se fotografovat pro domácí tisk. Další zábavu si už odepřeli a dali se opět do pohybu směrem na Fécamp, kde

je obklopily bouřlivě jásající davy a zasypávaly je květi- nami - opět byli omylem povaováni za Angličany.

O čtyriadvacet hodin později již Rommel a jeho vojáci stojí jižně od Saint-Valézy na pobřežních útesech. Na úz- ké cestě pod jejich okrajem spati-í tisíce skrývajících se britských vojákú, čekajících, až odtud budou vysvobozeni flotilou nevelkých lodí, které kotví nedaleko pobřeží, a odvezeni do bezpečí. Čekají marné. Francouzský velící ad- mirál ai dosud odmítal vydat povolení k jejích evakvaci: francouzské vrchní velení se ještě nevzdávalo naděje na zahájení protiútoku směrem k Sommě. A najednou tu byl Rommel a jeho děla odehnala záchrarmou flotilu od břehů. Na stezku mezi útesy byly hozeny granáty, které při- nutily nekonečné řady zajatců k cestě vzhůru.

Město Saint-Valéry Rommel vyzval, aby se do devíti hodin večer vzdalo. Francouzské jednotky chtěly kapitulaci přijmout, ne však britské. Holýma rukama tady obránci postavili barikády a celý den bojovali se zavilostí divokých . koček. V devět večer Rommel povolal těké dělostřelectvo a naridil strašlivý nálet střemhlavých bombardérů. Dál už to bylo jasné. Když příští ráno projížděl úzkými ulicemi plný- mi nákladních aut, tanků a výzbroje, které nepritel doufal zachránit a odvézt s sebou do Anglie, obránci městajiž ne- byli schopni klást významnější odpor. Velitel Devátého francouzského sboru se mu vzdal na trišti, následovánje- denácti dalšími britskými a francouzskými generály. Při- tom vrčely kamery pro filmové týdeníky.

Britové byli vývojem sitvace značně rozladění. Gene- rálmajor Victor Fortune, kteiý velel 51. Highland divizi, projevil výraznou nechuť, že se musí vzdát tak mladému generálovi. Francouzi kouřili cigarety a přijímali svoji po- ráku spíše sportovné. Jeden šedovlasý generál, dost sta- rý, aby mohl býL Rommelovým otcem, jej typicky galským gestem poklepal po rameni a poradil mu: "Jste přespříliš rychlý, mladý muži." Jiný francouzský důstojník se s jis- tou morbidností zajímal, které že divizi Rommel velí. Když mu to řekl, Francouz vybuchl: "Sacré bleu! Zase ta Divize přízraků! Nejdřív v Belgii, pak u Arrasu a na Sommě a ted tady, znovu a znovu se naše cesty križí. Budeme vám říkat Přízračná divize."

74 75
♀

Po čtyři dny si Přízračná divize užívala slunce, pláží a ho- telových vináren na lamanšském pobřeží. 16. čenma o půl šesté ráno idyla skončila. Divize překročila Seinu po mostě postaveném Wehrmachtem a o závod se hnala na východ.

Dalšího dne Rommel během jízdy slyšel z rádia, že Francouzi žádají o příměří. Hitler armádě nařídil co nejrychleji obsadit francouzské pobřeží podél Atlantiku až dolů k hra- nici se Španělskem a Rommel tuto vzdálenost urazil neuvě- řitelnou iychlostí. 16. čenma ujel 160 ln, sedmnácté- ho 320. Byl to zázrak, že tanky vydržely.

Až do 18. čezvna se nesetkal s žádným odporem, tepzve v tento den u Cherbourgu, nejvýznamnějšího francouzského přístavu hlubokých vod. Hitler žádal jeho okamžité dobytí. Přestože Rommelova divize stála proti dvacetiná- sobné nebo možná vyšší přesile a děla na méstských opevněních byla většinou v bezvadném stavu, dobyl Rommel Cherbourg vlastné jaksi "za pochodu" - ten den byl jeho "pochod" dlouhý přes 350 lan. "Nevím, zda datum souhlasí," psal 20. čezvna Lucii, "protože jsem v proudu bojů všech posledních dnů a hodin jaksi ztratil přehled." Dodával: "Vůdcův zvláštní rozkaz dobýt co nejrychleji Cherbourg jsme mohli splnit jedině bleskovou akcí." Později napsal: "Ted jsem sedm hodin spal a chystám se za svými vojáky, prohlédnout si naši obrovskou válečnou kořist a podívat se na zajatce -jejich v Cherbourgu a okolí dvacet nebo tricet tisíc."

Tím se uzavřela kapitola Rommelovy bleskové války ve Francii. Se svou "Prizračnou divizí" zajal 97 000 vojáků při vlastní ztrátě pouhých čtyřiceti dvou tanků.

Navzdory tomuto fantastickému úspěchu se v německých důstojnických táborech začaly činit jedovaté jazyky, Mnozí generálové záviděli Rommelovi jeho válečnou slávu celou dvší. Jiní, tak jako generál Georg Stumme, jeho předchůdce u 7. pancéřové divize, jej potichu obdivovali. Rommelův nadřízený, velitel sboru Hoth, jej chválil nahlas - například při jedné slavnostní večeři pořádané toho léta divizním štábem. (Rommel si s hrdostí zapsal: "Řekl, že můj předchůdce Stumme, který byl v Polsku přirovnáván k dynamu, je ve srovnání se mnou staiý kulhavý tahoun, a mnoho dalších věcí. Samozřejmě to všechno

řekl, když už měl hodně vypito, ale každopádně je velice dobré, když moji velitlé slyší. jak vysoko hodnotí velitel jejich sboru výkony naší divize.") V soukromí však Hoth vyslovil zajímavé výhrady. V čenmové důvěrné zprávě o Rommelovi upozoz-ioval, že tento generál má příliš velké sklony k impulzívnímu jednání. Jak se Hoth vyjádřil, Rommel by splňoval požadavky kladené na velitele sboru jediné tehdy, získá-li "větší zkvšenosti a schopnost prozí-ravějšího úsudku". Hoth rovnéž Rommela obvinil, že má sklon upírat ostatním zásluhy na vítězných bitvách, kterým sám velel.

U velitele Čtvrté armády Klugeho tato kritika našla odezvu. Když Rommel HIugeho přizval, aby napsal předmluvu k jeho rukopisu o západrúm vojenském tažení, HIuge souhlasil - ale taktně namítal, že některé přehledy a prameny byly v knize upraveny ve prospěch obrazu 7. pancéřové divize. Důležitost role Luftwaťfe a zejména střemhlavých bombardérů byla zcela pominuta, upozornil. Tempo postupu 32. pěší divize, Rommelova souseda po levé straně, bylo v knize vylíčeno ja.ko mnohem pomalejší, než odpovídalo skutečnosti. Ani kousavé narážky na 5. pancéřovou divizi pod velením generálporučíka Maxe von Hartlieba, Rommelova souseda napravo, nehodlal Kluge akceptovat. Hartlieb také na Rommela skutečně poslal formální stížnost do Berlína. Věci se zřejmě měly tak, že Rommel použil veškeiý vlastní přemosťovací materiál a techniku hned pnmí den a 14. května, když pak chtěl přemostit řeku Maasu, dopomohl si k materiálu od Hartlieba. Hartlieb trval na jeho vrácení, což mu Rommel odmítl s tím, že jeho vlastní divize překročí řeku jako pnmí. Tím pozdriel Hartliebův pohyb o několik hodin. A po tom všem měl Rommel tu drzost si stěžovat, že 5. pancéřová divize se propadala příliš dozadu za něj! (Plukovník Streich později na celou věc vrhl světlo ještě z dalšího úhlu. "Rommel této příležitosti využil k tomu, aby pro urychlení postupu své vlast-ní divize sebral také moje těžké tanky," napsal o tom. "Když proti tomu můj generál Hartlieb protestoval, dostalo se mu odpovědi, že to posvětil generál Hoth; sám jsem nikdy ani na minutu neuvěřil, že se ho Rommel ptal

77

o dovolení. Naše pěchota následkem toho utrpěla těžké ztráty.") 25. května došlo na řece Scarpe znovu k podobnému incidentu a tentokrát vyústil v zuřivou hádku.

Později Rommel v dopise Bodewinu Keitelovi, náčelníkovi osobního oddělerú armády, nevinně prohlašoval: "Nejsem si vědom, že by sitvace vyústila do nějakých hrubostí." Johannes Streich později komentoval ve svém ruko-

pise: "Během války vyšla kniha Pi-ízračná divize. Řada operací úspěšně provedených naší 5. pancéřovou divizí zde byla cynicky připsána k dobru 7. divizi. Skutečnost, že 7. pancéřová měla zdaleka nejtěžší ztráty ze všech západních divizí, a to dokonce včetně pěchotních divizí, ne-sporně dokazuje, jak bezohledně s ní Rommel zacházel."

Dalším faktorem v narůstajících sporech kolem Rommela bylo protežování nacistických pohlavárů vjeho divizi. Při klíčovém útoku na Saint-Valéry například Karlu Hankemu svěřil velení nad tankovou rotou i přes protesty jeho samotného, že k tomu není náležitě kvalifikován. Brzy se do věže Hankeho Panzeru N vklírůla střepina granátu a Hanke v panice zastavil. Tím zatarasil postup celému pluku. Rothenburg musel poslat svého vlastního pobočníka, aby ho přiměl tank znovu rozjet. Hanke se také stal ústřední postavou jednoho z největších Rommelových skandálů. Rommel Hankeho doporučil na udělení Rytířského kříve a pominuv všechny běžné postupy - další známka jeho protekcionářství - poslal své zdůvodnění po zvláštním kuzýrovi na Hitlerovo velitelství. Téměř záro-veň však došlo k tomu, že Hanke Rommela urazil. Náhodou se totv zmínil, že jako státní tajemník na ministerstvu propagandy zastával hodnost prakticky významnější, než je Rommelova hodnost generálmajora. Rommel ihned do Hitlerova hlavního stanu vyslal pobočníka, aby tam zadržel jeho vlastní doporučení na Hankeho vyznamenání. Tento Rommelův zásah byl hodnocen jako akt mimořádné zášti. "Zpráva o tomto činu," napsal jeden z tankových velitelů, "se rozšířila po celé divizi. Vážně poskvrnila představu, kterou si o něm všichni vojáci na základě jeho odvahy a velitelského génia vytvorili."

Ani ro š na Aťriku

Pro nacistické propagandisty byly Rommelovy neohrožené činy z léta 1940 pravým darem z nebes. "Jako jeden z jezdců Apokalypsy," psali o něm. Rommelovu pancéřovou divizi nazývali "lodstvem duchů".

"Jeho magickým heslem je rychlost, jeho devízou odvaha. Nepřátele ohromí, dostihne a zaskočí, znenadání se jim vynoří za zády a zaútočí, obchvátí je, obklíčí, použije svého génia a nasadí všechny dosažitelné prostředky, na pochodu přemáhá noc a mlhu, překonává řeky a překážky. Jeho tanky cestou vrývají dlouhé, jako chirurgův skalpel kzví poznamenané stopy do mapy Evropy." Tak psal jeden jeho apologeta, důstojník, ktezý s Rommelem sloužil za pzvní světové války a nyní se s ním znovu setkal. "Jeho příběh se odvíjí jako film: oslňuje chrabzými skutky, obsahuje lidské tragédie jednotlivců, krize i smrt. Pohlédnu mu do očí: stejný neohrožený pohled dobře mi známý z dob tolik vzdálených, ale vzpomínky jsou poněkud zastíněny velkolepým rozmachem událostí dnešních."

Další propagandista napsal takovouto pasá: "Ve Francii ho ted dobře znají. Znají tento obličej s modrýma oči-ma a v nich zálmiity skrývané podšitosti, rovný nos a výraznou linii čelisti, rty v přemýšlení pevně semknuté, bradu prozrazující o této vznešené tváři vše podstatné: zjevuje energii a volní sílu; jsou to rysy pravidelně mode-lované, silné a mužné na pohled, je_jich přísnost však mír-ní jiskřivé oči a dvě malé vrásky v koutcích úst odhalují, že vtip a ironie mu nejsou cizí."

Vojska Wehrmachtu se usídlila v okupované Francii a hotovila se k další operaci, jíž měla být invaze do Anglie. Rommela dost možná nijak nevzrvšovala buclatá francouzská děvčata, za veder kozzující jen v podprsence a kalhotkách - ale všiml sijich; zmínil se o nich prostodvše v jednom srpnovém

dopise Lucii. Ve skutečnosti měl na
ženy málo času a nebral je vážně. Jeho pritel Kurt Hesse

78 79
♀

napsal: "Vzpomínám si, že jsem ho slyšel o ženách mluvit
jen jednou. Byl na návštěvě v jednom městě ve Východ-
ním Prusku a říkal mi, že si tam všiml spousty hezkých
děvčat. Co ho doopravdy zajímalo, byli koně a psi, ale
ani za ně nikdy neuLrácel peníze." Hesse dodává, že Rom-
mel se vdy oblékal dobře, ne však s vybraným vkusem.
"Nejlépe se cítil v jezdeckých botách a starém důstojnic-
kém kabátě, s čepicí posunutou mírně na stranu a
jezdeckým bičíkem v ruce. Málokdy nosil pistoli, ale byl
vynikajícím střelcem, a když narazil na nepřítele, hmátl
po nejbližší pvšce nebo kulometu."
  Služební volno trávil střelbou ve společnosti francouz-
ských statkářů, jejichž proněmecké tendence byly živeny
skalním antikomunismem, nebo sepisoval na svém veli-
telství ve venkovské usedlosti historii svého taení. "Chceš vidčt, jak píšu?"
zeptal se Hesseho a ukázal na vyrovna-
nou řadu krabic pod postelí. "Tady - vezměme si
23. května. První složka: rozkaLy, které jsem dostal, a
zprávy odeslané nadrizeným. Druhá složka: moje rozkazy
vojákům a jejich hlášení určená mně. I-etí složka: mapy a nákresy z dvacátého
třetího. Čtvrtá složka: moje fo-
tograťie. Pátá složka: další historicky zajímavé dokumen-
ty, například dopisy nalezené u mrtvých, zabavené ne-
přátelské rozkay a zprávy o mé divizi a o mně v domácím
tisku. Tímto vším se budu zamčstnávat v penzi. Napíšu
poln-ačování k Péclwia útočí."
  Ministr nacistické propagandy Goebbels ho požádal
o spolupráci na velkém válečném filmu, který měl zobrazit západní tažení, s
názvem Vítězství na západě. Část srpna
tedy Rommel strávil rekonstrukcí přechodu své "Pří-
zračné divize" přes řeku Sommu před objektivy filmových
kamer. Zjistil, že ho strašně baví hrát si na filmového
režiséra a dávat svým vojákům lekce v herecké technice.
Ze zajateckých táborů vyvedli prapor francouzských
černošskýchjednotek, abyje použili pri scéně kapitulace
v jedné vesnici. Znovu, tentokrát pro filmové kamery, na-
bíjeli Rommelovi tankisté děla a z hlavní šlehal oheň.
Černochy instruoval tak, aby ze zákrytů vycházeli směrem
k tankům s rukama nad hlavou, v obličejích výraz zděše-
ní; ale vojáci to přeháněli: kouleli očima tak, že bylo vidět

bělmo, a vyráželi nepřirozené skřeky. Rommel zastavil ka-
mery a prostřednictvím tlumočníků trpělivé vysvětloval,
že herci musí své emoce vyjadřovatjemněji. Bitevní scény
byly nakonec natočeny v úplné epické šíři se všemi detai-
ly, čemuž nezabránilo ani několik dodatečných obětí těch-
to bojů z řad zajatců, kteří zahynuli při filmování, i když ani vjednom pripadě
vinou Rommela. "Nelitovali žádných
nákladů, aby ukáali, jak to ve skutečnosti bylo," psal
v posledním dnu filmování střeleckých scén. "Dnes jsme
zase natáčeli s černochy. Ti chlapci mají spoustu času a
ohromné se baví, jak zvedají pořád dokola ruce a vzdávají se na pokračování."
  Právě v této době rostly houfy mladších armádních dů-
stojníků, kteri se ze všech končin sjížděli za Rommelem,
jen aby se s ním mohli osobně setkat. On s nimi také
již tradičně dobře vycházel, ptal se jich na rodiny a man-želky, zajímal se, zda
majíjaká vyznamenání a propustky
na dovolenou. Nacistický tisk primo přetékal líčením jeho odvážných činů. Ale
široká publicita, jíž se mu dostávalo, zmnohonásobila v německém hlavním velení
a v annád-
ním generálním štábu Rommelovy nepřátele. Hesse, nyní
již ve funkci tiskového šéfa armády, ho před vzrůstající

aveizí vůčijeho osobě varoval v soukromém dopise. Rommel to pominul jako dávno známou věc, že členy generálního štábu dráždí každý outsider, jemuž se podarilo vyšvihnout na výsluní.

Minulo léto 1940. Rommel je strávil v neúnavné vojenské pripravě na invazi do Anglie. I nadále dychtil po nových vyznamenáních, jeho žízeň však zůstávala neuhašena. Ve svém projevu v říšském sněmu 19. července Hitler oznámil četná povýšení, všechna však až od hodnosti velitele azznádního sboru. V srpnu se Rommel opět cítil opomenut, když byli do hodnosti generálporučíků povýšeni Friedrich Paulus a Karl Kriebel, dva z jeho předválečných přátel: obzvlášť bolestivé ho zasáhlo, že mu "skočili na záda" právě dva důstojníci z generálního štábu. "Zdá se, že my, vojáci v poli, jsme dobri jen jako kanónfutr," reptal v jednom ze svých dopisů. "Dokud bude na nejvyšší úrovni tahle klika, nic se na tom nezmění."

80 81
♀

Když jednou večer Rommel obdržel telegram s prikazem, aby se 9. zári osobně dostavil do Hitlerova kancléřství, srdce mu poskočilo radostí. Byl si tak jist, že dostane Dubové ratolesti za statečnost, že si koupil nový proužek na medaili. Ale Hitler měl v plánu pouze zdvořilostní setkání se svými generály. Rommel při svačiné sedél po jeho levici a stál po jeho pravici pri následné válečné poradě. "Byla to jen taková fozznální záležitost, takže žádná nová medaile na pořadu," napsal Lucii. "Ne že by mi na tom tak záleželo," dodal nepřesvědčivé.

Vzdvšná bitva nad jižní Anglii vrcholila právé v září a zmíněné setkání v úřadě kancléřství se konalo jen pár dní poté, co Hitler ve svém slavném projevu slíbil britským městům, že je vymaže z povrchu zemského, neustoupí-li Winston Churchill od svých nočních náletů na Berlín. "Vůdce mi ukázal, jakých jsme již dosáhli výsledků -je skutečné udivující, kolik vojenských objektů jsme již v Londýně zasáhli. A to všechno je zřejmé teprve začá-tek."

Po setkání na kancléřství navštívil na předměstí Berlína svého přítele Kurta Hesseho, mírného, přemýšlivého muže. Hesse mu pověděl o šeptaných zprávách z kuloárů generálního štábu, podle nichž Hitler zamýšlí zapojit Německo do italského dobrodružství v severní Aťrice. Rommel ho několikrát ujišfoval o opaku: "Do Aťriky ani jednoho mvie a ani jediný groš - to mi Vůdce právé před chvílí osobně řekl." Pak se Hesse otázal, jakým způsobem Hitler zamýšlí porazit Británii. Rommel vylétl ze židle a s planoucíma očima zarecitoval: "ká, že Británii rozbije na padrť a zahalí do rubáše smrti!" Při tom se jeho hlas připodobnil drsné modulaci Hitlerových hrdelních tónů.

Rommel se vrátil na lamanšské pobřeží. 14. zári jeho divize u Roven nacvičovala nakládání tanků a transportních vozů na invazní lodě; jako takové sloužily jen říční nákladní lodice s betonovými kraji, primitivné přizpůsobené své nové funkci provizozními přistávacími rampami místo zádí. Idea byla taková, že až dá Vůdce příkaz, řady těchto nepříliš ovladatelných, navzájem provázaných plavidel budou přes Kanál dopraveny vlečnými loděmi. Rommel ovšem netvšil, že celý tenhle nácvik neznamená víc než jen obrovskou divadelní bublinu. Hitler se již dávno tajné vzdal svých plánů na invazi do Británie a svou pozornost obrátil k jiným, nepřímým cestám, jak Británii citelně zasáhnout.

Uplynuly další týdny. Už téměř dvanáctiletý Manfred mu v dopise pyšné sdéloval, že dostal dobré známky

z latiny - ale jen "uspokojivou" z matematiky - a s obtí-
žemi sháněl salát pro své králíky. Je to škoda, že otec je tak málokdy doma, psal chlapec. "Jezdíš ještě někdy na
lov?" ptal se toužebné v listopadovém dopise. Rommel mu
poslal snímky z nedávného honu. Manfred odpovédél:
"Kdyžjsem se díval na ty fotograťie, zezelenaljsem závistí. Jediná dobrá věc na tom je, že už brzy budeš zase doma
a určitě mé vezmeš s sebou do lesa na lov!" Ale když se
Rommel další týden na chvíli odvážil. domů do Wiener-
Neustadtu, byl nečekané ihned odvolán zpět ke své divizi; důvodem bylo její přeložení do Bordeaux. Tak přišel
o společné Vánoce s rodinou.

Když jsem Manfreda Rommela podruhé navšhvíl u je-
ho domě ve Stuttgartu, kde působí jako starosta, pi-edLo-
žil mi zuláštní knihu-alhum přebujelých rozměrů, vázanou
u červené kůži se zLatými ornamenty. Dotýkal jsem se
zhmotnělé představy jeho otce o tom, jak by měL vypadat
správný váLečný deník. RommeL jej zpracoval jako
souvisLé vyprávění - naurhl mu to jeho přítel Rudolf
Schmundt - a posLal HitLerovi. Jak jsem tak obracel lísty z tuhéLw papíru a prohlížel si puntikářsky vypracované
mapy dopliiující každou stranu texCu, dovedl jsem si iivě představit, jak asi Hitler museL být pozorností svého ge-
neráLa nadšen. Hítlerova odpovéd je archivována u doku-
mentech, které jsem pozdější pročítal ve Washíngtonu.
"Můete být na svoje výsledky hrdý, " odepsal Romme-
loví. Rommel to ve svatém vytržení sděloval Lucii: "e si Vůdce t pi-es své obrouské pracouní zatížení vůbec našel
čas, aby se podíval na mou historii naší divize a dokonce mi i odepsal - to mé napLiiuje obrouskou hrdosh."
Není sporu, že to byl od RommeLa chytrý a správně
načasovaný tah, jak prokázaLy daLší události.

82 83
♀

Je začátek února 1941. Kina praskala pod náporem
davů toužících zhlédnout nový film Vítězství na západě. Rommel znovu odjel do svého domova v Rakousku s na-
dějí, že se mu podaří navázat na přervšenou dovolenou.
Ale hned večer po jeho prijezdu do Wiener-Neustadtu mu
jeden z Hitlerových pobočníků doručil pokyn, aby okamži-
tě odletěl do Berlína na setkání s vrchním velitelem armá-dy a samotným Hitlerem. Bylo jasné, že něco visí ve vzdu-
chu.
Odejel od Lucie příští den ráno, šestého února. Za né-
kolik dnů jí pošfák přinesl dopis z Berlína. "Letadlo
přistálo na letišti ve Staaken ve 12.45... Nejdřív jsem jel k vrchnímu veliteli, který mé informoval o mém novém
poslání; potom za V(ůdcem). Strašný spéch. Moje výstroj
už je na cesté za mnou. Mohu si s sebou vzít jen to
absolutné nejnutnější. Dovedeš si představit, že mi jde
hlava kolem... Tak jsme měli zase ustřiženou dovolenou.
Zůstaňte oba dva klidní, musí to tak prostč být. Ten nový úkol je obrovský a důležitý."
Ale kam vlastné odjížděl? Priští den přišel z Berlína
další dopis. "Včera v noci jsem se dobře vyspal. Pi-I svém novém úkolu si vyléčím revmatismus..."
Lucie si vzpomnéla, co jednou Erwinovi poradili lékaři
ve Francii na jeho revmatismus: "Potřebujete slunce, ge-
nerále. Měl byste jet do Aťriky." Správné uhodla, kam
osud jejího muže vede.

Jaké bylo pozadí Hitlerovy intervence v Aťrice? Když se v čezvnu 1940 u Dunkerqve nalodil poslední britský vo-
ják zanikl tím jakýkoli kontakt mezi německými a brit-

skými azznádami. O dva týdny později i hrdý italský diktátor Benito Mussolini dychtivé vyhlásil Francii a Británii válku. Vedla ho naděje. že se tak při dělení kořisti dosta-ne i na nčj. Od roku 1912 měla Itálie v Aťrice své kolonie a v Libyi, geograťicky Itálii nejblíže, bylo nyní rozmístěno 220 000 Italů ve zbrani. Mussolini své armádě vydal rozk napadnout Brity v Egyptě a zmocnit se Svezského kanálu.

V září 1940 zahájil maršál Rodolfo Graziani těžkopádnou ofenzívu do Eypta. Byla zastavena nedaleko hranice

u Sidi Barrani. Hitler nabídl Mussolinimu - svému novému spojenci - na podporu německou pancéřovou divizi. Mussoliniho generálové byli ovšem příliš arogantní, než aby nabídku přijali, a Hitlerův zástupce v límě, generál Enno von Rintelen, obdržel v rijnu vyjádření, že italská vojska jsou považována za dostatečné silná k tomu, aby koncem prosince ve své ofenzívě pokračovala. Italové pripovštěli, že "poté by snad s povděkem jednu či dvé německé divize přijali pro posílení útoku na deltu Nilu, kde je rozmístěno asi 200 000 Britů."

Z toho všeho se neuskutečnilo zhola nic. 28. října Mussolini vpadl z Albánie do ftecka. Pro Hitlera, který měl své vlastní tajné záměry, to byl těžký šok. Italský čin ho urazil a rozzuřil. "Nic pro Libyi a nic pro Albánii," vyslovil před generálním štábem 1. listopadu. Dva dny poté to šířeji objasnil armádnímu specialistovi na vedení tankových bitev, generálu Wilhelmu von Thoma; rozhodl se, že tu pancéřovou divizi na pomoc Italům nenasadí za žádnou cenu, "alespoii prozatím". Do Středomoří vyšle pouze vzdušné síly, aby pomohl zabránit naprostému italskému fiasku, které by mohlo nepříjemně ohrozit vlastní strategii Německa.

Italská pýcha v Aťrice dostala v prosinci 1940 povážlivé trhliny. Britská armáda bojující proti Italům u Sidi Barra-ni, nepříliš hluboko v egyptském vnitrozemí, sem shromáidila motorizované síly z celého impéria a pod místním velením generálporučíka Sira Richarda OConnora vyrazila do protiútoku. Ten se rozvíjel tak dobře, že za deset dnů už Britové obléhali italskou pevnost u Bardie, tedy v místě, kde zárijová ofenzíva maršála Grazianiho začala. Nadešla chvíle, kdy Mussolini požádal Německo o pomoc - nakonec pancéřovou divizi tedy chtěl a k ní ještě materiál a výbroj pro svoje vlastní vojenské síly.

Hitler ho do 9. ledna 1941 nechal, ať se dusí ve vlastní šťávé. Do té doby padla Bardia a Tobruk, mohutné opevněný přístav dále na západě, úpčl pod britským obležením. Teprve teá se Hitler rozhodl vyslat v únoru do Libye malý tankový oddíl. Na setkání v Berchtesgadenu to Mussolini přijal. Mezitím italský kolaps v Libyi nabíral spád. 22. led-na -ještě než se do Aťriky hnuli Němcí - se Britům vzdal

♀

přístav Tobruk. To byla skutečná pohroma. Nanejvýš znepokojivé bylo také hlášení, které přišlo tři dny poté od ve-litele 5. lehké divize: ta měla podle plánu na sebe upoutat britské síly, aby měli Italové při obrané h-ipolisu lehčí po-zici. Její velitel, generálmajor Hans baron von Funck, prototyp aristokrata ze staré školy, odjel do Libye, aby tam pro potřeby německého generálního štábu zmapoval sitvaci. A zjistil, že německé jednotky k odčerpání britských sil v Libyi nebudou stačit na záchranu italských pozic. Za tý-den to Hitlerovi potvrdil osobně. Podle jednoho z Hitlero-vých pobočníků byl Vůdce z této zprávy bez sebe. "Šílenství je v tom," rozčiloval se, "že Italové najedné strané kvílí,jací jsou chudáci, a líčí v těch nejčemějších bazvách svůj nedostatek zbraní a výstroje, ale na druhé straně jsou tak

žárliví a dčtinští, že sejim příčí přijmout německé vojáky a německý materiál. Mussolini by byl asi nejspokojenější, kdyby německéjednotkybojovalyv italských uniformách!"

Hitlerovou pivní reakcí na nové zprávy bylo, že tedy musí odjet větší německá síla. "Po tak dlouhém postupu musí už Britům docháet lidské i materiální zdroje," vysvčtloval 3. února polním maršálům Keitelovi a Brauchitschovi. "Když proti nim postavíme naše odpočaté a dobře vyzbrojené německé jednotky, to bude jiný brink!" Nai-ídil generálnímu štábu, aby připravil transfer kompletní pancéřové divize, která měla do sevemí Aťriky odjet v tésném sledu za původné plánovanou 5. lehkou, určenou k blokování britských sil.

Druhá Vůdcova reakce byla instinktivní: generál Funck byl, pokud šlo o severní Aťriku, naladén velice chmumé - zřetelné na něj zapůsobil italský debakl. Pro velení 5. lehké divizi se musí najít jiný generál. Volba padla na Johannese Streicha, vék čtyž-icet devět let. Zdůraznilo se, že do řízerú celé výpravy bude třeba také zapojit štáb jednoho armádního sboru. Hitler vybral Rommela. (V roce 1942 řekl italskému diplomatovi, e pro tento úkol uvažoval také o Erichu von Manstein. "Ale vybral jsem Rommela, protože on dovede své vojáky inspirovat, tak jako Dietl tam nahoře v Nazviku. To je pro velitele, ktezý má vést do boje jednotky v mimořádné obtíných klimatických podmínkách, jaké jsou

v severní Aťrice nebo za polárním kruhem, ta zdaleka nejdůležitější vlastnost.")

6. února 1941 byl tedy Rommel povolán do kancléřství. Hitler před ním rozložil britské a americké ilustrované časopisy s fotograťiemi vítězného tažení sira Richarda OConnora v Libyi. Už z těchto fotograťii si Rommel poskládal nékolik poznatků. Když odcházel, v kapse si nesl od náčelníka nejvyššího velení Keitela písemné pokyny pro jakákoli jednání, jež by mohl vést s Italy v lZímě a Libyi. Tento dokument svédčí o Hitlerově nekompromisní náladě: "Německé jednotky nebudou posílány do bezpředmětných bitev." Tím měl na mysli, že Italové měli momentálné v úmyslu bránit jenom samotné h.ipolisko. Toto území bylo příliš malé na to, aby Luftwaťfe vůbec umožňovalo založit leteckou základnu. Pokud by Italové nesouhlasili s držením vojenské lirůe daleko na východ od Tripolisu, mčl Rommel maršálu Grazianimu vyjádrit politování s tím, že "nemá smysl" německé jednotky vůbec posílat přes moře.

S oficiálním titulem "vrchní velitel německých jednotek v Libyi" Rommel pln dychtivého očekávání opustil hlavní město Říše. Typické pro něj bylo - nebof j eho ctižádost nikdy neumdlévala -, že se tohoto označení držel i poté, co jeho nové postavení bylo za několik dní oficiálně potvrzeno jako Komandierender General, velitel sboru. což bylo ve vojenském názvosloví řazeno o jednu příčku riíže než Befehlshaber, vrchní velitel.

Jeho povéření bylo vznešené formulovánojako "zkoumání vojenské sitvace", ve skutečnosti si však Rommel umínil chopit se absolutního vojenského rozhodování v okamžiku, kdy do Aťriky dorazíjeho vojáci. "Naznačiljsem svůj úmysl generálu von Rintelen, našemu vojenskému ataše v ftímě," napsal o tom později. "Radil mi od néj upustit, protože tím jen dávám v sázku své jméno a pověst."

Když v poledne 12. února 1941 poprvé vystoupil ze svého letadla na aťrickou půdu, italský ústup směrem k Tripo-lisu byl ještě v plném proudu. Rommel zastihl italské vojáky, jak balí, abyještě stihli nějakou lod zpátky do Itálie, než přijdou Britové. Graziani byl ve funkci nahrazen gene-rálem Italem Gariboldim. Gariboldi byl hřmotný Ital ze se-86 87
♀

veru s bílým knírem a taktu neměl o mnoho více než průměrný záložní důstojník. Když Rommel začal mluvit o obsazení přední obranné linie u Syrte, daleko na východ od Tripolisu, jenom pokrčil rameny a zavrčel, ať se tam jede podívat sám. Rommel se hned odpoledne vsoukal do bombardéru Heinkel a udělal přesné to, co mu Gariboldi poradil.

Z pilotní kabiny Heinkelu Rommel neviděl nějaké zvláštní známky obranných pozic kolem přístavu IYipolis. Dále na východě si povšiml pásu písčité země, který by bylo možno využít jako přirozené terénní překážky pro nepřátelská vozidla. Musí si zjlstit ta nejzákladnější fakta. Například, mohou vůbec těžké tanky jezdít po povšti?

Italští generálové říkali, že nemohou. Pár dní předtím se Rommel zeptal nadporučíka Hanse-Otto Behrendta, vytáhlého egyptologa střízlivého vystupování, který mu byl přidělen jako tlumočník do arabštiny, zda po písku vůbec mohou jezdit vozidla na kolech. Behrendt byl autorem brožury navané "Rady povštním řidičům v Egyptě". Odpověděl mu, e tajemství spočívá v jízdě na mírně podhvštěných pneumatikách.

Letem na východ Rommel na vlastní oči viděl nehostinnou syrtskou povšť třpytivě vibrující horkem. Přemýšlel, jak se asi vojáci vyrovnají s tímto vedrem. Předpokládal, že Britové jim poskytují určitou dobu k aklimatizaci. Podél středomořského pobřeí byla vidět silnice Via Balbia, kterou postavil maršál Balbo. Táhla se z I-i-polisu až k samé egyptské hranici. Rommel rozvažoval, s jakou spoluprací ze strany Italů asi může počítat: jeho první dojmy ze setkání s oběma generály ajejich důstojníky byly celkově příznivé.

Tyž den večeřel s italskými generály v jednom hotelu v n-ipolisu. Jeden z nich se zeptal, kde získal svůj Pour le Mérite. Rommel bez váhání odpověděl: "U Longarone!" Tím toho večera udusil veškerou další společenskou konverzaci.

V IYipolisu na něj generál Gariboldi čekal s italským náčelníkem generálního štábu Mariem Roattou. Po drsně primočarém rozhovoru s nimi poslal Rommel ve čtvrt na jedenáct večer rádiovou depeši do Berlína: "Pzvní rozhovory s generály Gariboldim a Roattou proběhly uspokojivě. Naše návrhy se začínají realizovat. V nejpřednějších pozicích jsou jednotky u Syrte. Osobně jsem tam letěl na průzkumný let."

O dva dny později se do IYipolisu přeplavily jeho pnmí bojové útvary - předvoj Aťrika Korps.

88 89
♀

Elitní sbor

14. února proplouvá kolem zničené nemocniční lodě přl vstupu do přístavu Tripolis, nejvzácnějšího klenotu italské koloniální riše, německý vojenský transport. Palu-byjsou ověšené Rommelovými vojáky. Všichni se vyhrnuli ven, aby nezmeškali první pohled na aťrický kontinent. Jsou vidět zářivě bílé moderní budovy na širokých bulvárech, palmy a stíněná vlahá zákoutí. Některé vojáky dokonce napadá, že se jim tady snad bude líbit. Patří ke

ISetímu průzkumnému a 39. protitankovému praporu, předvoji Rommelových sil. Nedbaje rizika leteckých útoků, nechá Rommel lod ještě v noci při světlech reflektorú vyložit. Mezi soumrakem a úsvitem se na vykládací plochu navrší šest tisíc tun válečného materiálu, lámajících všechny rekordy tohoto přístavu: nákladrú vozy, děla, munice, obrněné transportéry, stany, sítě proti moskytům.

Příští den v jedenáct hodin dopoledne se před vládním sídlem koná vojenská přehlídka. Pod žhavým aťrickým sluncem rázně pochodují němečtí vojáci v nových tropických uniformách se slunečními helmami na hlavách, sledováni zvědavými zraky Italů a Arabů. Před vládním sídlem stojí Rommel, osobně přijímá vojenské pozdravy a pojeho boku okázale pózují italští generálové. Je podsaditý, ostře řezaných rysů a v dobré fyzické kondici. Jeden z válečných korespondentů v jeho štábu, baron Hanns-Gert von Esebeck, o něm v tomto období napsal: "Má vysoké pravidelné čelo, výrazný nos, vystupující lícní kosti, úzká ústa s pevnými rty a bradu svědčící o bojovnosti a neústupnosti. (R)d nosu ke koutkům úst se táhnou tvrdé rýhy. jsou však měkčeny častým nzznakem lišácky vykutáleného úsmévu. 9. také vjasně modrých očích. prisně zkoumavých a pronikavých, postřehnete jakýsi prohnané rošťácký výraz, jenž rysům tohoto muže propůjčuje živé lidské teplo."

Rommel pronese energickou řeč, zahraje se německá a italská hymna a vojáci odjíždějí rovnou na východ. Byla

to jen pnmí z řady přehlídek, konaných vždy o příjezdu nových Rommelových jednotek Aťrika Korps do Tripolisu. Nejsou silní počtem, ale vypracují se v profesionální elitu vždy bojující naplno, dovedenou Rommelovými neortodoxními metodami k takovému mistrovství, že za osmnáct měsíců jejich závratné úspěchy strhnou Churchilla k divadelně patetickému zvolání: "Rommel! Rommel! Rommel! - nezáleží na ničem jiném než porazit Rommela!"

K Rommelové skupině byl přidělen plukovník s odstávajícíma všima, hlavní Hitlerův pobočník Rudolf Schmundt. Rommel ho vyslal do Německa se zprávou o svých počátečních dojmech. "Pokud Britové neprodleně a bez ohledu na ztráty postoupí k Tripolisu," napsal Rommel, "naše celková sitvace bude velmi váná." Schmundt odevzdal Hitlerovi jeho zprávu o dva dny později a Rommelovi napsal: "Dostal jsem se do Berghofu v neděli. Vůdce ji7 horečně čekal na zprávy! Infooval jsem ho přesně, jak jste řekl, a Vůdce byl očividně nadšen inicia-tivou, s jakou jste se pustil do úspěšného plnění Vašeho úkolu, pane generále. Má vážné obavy o libyjskou válečnou zónu a hrozí se následujících dvou týdnů."

Hitler, jak uvedl Schmundt, vyhověl všem Rommelovým požadavkům. Souhlasil s tím, že do Libye ihned pošle proti-tankové zbraně, miny a hlavní obrněnou pěst 5. lehké divize - 5. tankový pluk. Navíc během několika týdnů odjede 15. pancéřová divize. Schmundt se rovněž dotkl otázky zhodnocení bojových zásluh, tak drahé Rommelovu srdci. "V této věci můžete být naprosto klidný," informoval Rommela. "Tentokrát se Vůdce postará, aby nedošlo k žádnému překroucení historie ajednoznačně se řeklo, komu patří hlavní zásluhy."

Rommelovi připadaly přípravné akce v Aťrice k zešílení pomalé. V dopise Lucii z 26. února popsal první menší potyčku s britským tankem, k ní7 došlo 700 kilometrů na východ oďIYipolisu, a připojil k tomu: "Příští dva nebo tři týdny budou rozhodující. Pak se sitvace vyjasní. Nepřátelé vědí, že jsme tady, a začali se zakopávat."

Dva dny poté Hitler ujišťoval Mussoliniho: "Potřebujeme jen ještě čtrnáct dní, a každý další postup Britů na

Tripolis bude vyloučen... Jsem přesvědčen, že ai přijede první německý tankový pluk, dramatcky zvrátí poměr sil v náš prospěch."

Za několik dní se v TYipolisu vylodil tankový pluk 5. lehké divize. Ted byl Rommel ve svém živlu. Konala se obvyklá propagandistická přehlídka. Výkonné německé tanky, burácející majestátně libyjským hlavním městem, vyvolaly nejprve oněmělý respekt a posléze, když davy popadly dech, nadšený jásot. Vypadalo to, že řada defilujících tanků je nekonečná; ten dojem pomohlo vyvolat Rommelovo chytré narizení, aby tanky několikrát jezdily kolem dokola jako na divadle, než se definitivně odvalí východním směrem. "Musíme nepřítele udržovat v ne- ustálých pochybách o tom, jak jsme silní - to znamená, jak jsme slabí - až dokud sem nepřljede celá 5. lehká divize," vysvětloval důstojníkům tankového pluku.

V rukávě měl připravený další trik. Aby obelstil nepřátelské průzkumné letouny, nai-ídil svým vojákům vyrobit ze dřeva a lepenky stovky tankových maket. Některé byly nepohyblivé, jiné se instalovaly na normální auta Volkswagen. Mezi nimi bez ustání jezdily náklaďáky a motocykly a skutečné tanky vyrývaly do písku znásobené pásové stopy, aby nepřátelské průzkumné letouny měly co fotograťovat. Zápis ve válečném deníku 5. lehké divize sděluje: "Zachycené radiové depeše nepřátel hlásí zjišténé tanky střední velikosti. To znamená, že náš podvod funguje."

Rommelovy infoiznace o Britech byly na začátku března 1941 velmi kusé. Dostal jedno poněkud nejasné hlášení ohledné Tobruku - pristavu ležícího daleko za nepřátelskými liniemi. "Tobrucký pristav je plný materiálu a kolem města jsou soustředény silné vojenské oddíly." Měl si to vykládat tak, že si Britové přivážejí po moři posily, anebo to svědčilo o stahování vojsk ze severní Aťriky a pripravé na nějaké jiné tažení? Rommelovi zůstávalo utajeno, že Britové stahují z Libye své nejlepší jednotky k vojenské akci v lecku, jež pro ně měla dopadnout velmi nešfastně. Příliš pozdě se měli Britové ze zachycených zpráv Luftwaťle dozvědět, že Hitler poslal do severní Aťriky celou vojenskou expedici.

Že by protivník svá vojska stahoval těsně před dovršením svého vítězství v Tripolisku, připadalo Rommelovi tak křiklavě absurdní, ie tuto verzi brzy zavrhl. Vzhledem k to-mu generálu Johannesu Streichovi, který přibyl následující týden, naridil prozkoumat s předsunutýmijednotkami jeho 5. lehké divize pobřeží východně od Syrte. 4. března Streich bez obtíží dosáhl Mugtaa, aniž by zahlédl nepřítele. Tam začínala solná bažina vozidly absolutně neprostupná, sahající od silnice Via Balbia až do vnitrozemí: Rommelovi nabízela výhodné obranné postavení. Domů napsal optimisticky: "Fronta se nachází 760 kilometrů na východ (od Tripolisu)... Mí vojáci přijíždějí. V této chvílije nejdůležitější rychlost."

Ze zachovaných dokumentů je zřejmé, ie tento snadný postup zaslepil v Rommelovi strizlivý úsudek. Začal snít o velkých výbojích. 5. března prohlásil v h-ipolisu na ga-lapředstavení filmu Vítězství na západě před obecenstvem, že jednoho dne se takto budou dívat na film Vítězství u Aťri.ce. Když se u něj jako štábní důstojník přihlá-sil mladý poručík, kterého Britové právě vyhnali z Eritre-je, Rommel se před ním chvástal: "Postoupíme až k Nilu.
Pak uděláme obrat doprava a získáme všechno zpátky!"
A 9. března v konceptu dopisu do Berlína velkoiy se předpověděl, že ve svém rychlém postupu hodlá pokračovat začátkem května a bude pronikat podél pobřeží stále na

východ, dokud letní vedra veškeré vojenské operace nezastaví. "Mým pivním cílem bude znovudobytí Kyrenaiky," prohlásil. "Druhým pak severní Egypt a Svezský průplav." Průplav byl od IYipolisu vzdálen 2 400 lazi, ale Rommel mínil každé svoje slovo smrtelně vážně.

Britové nad ním měli samozřejmě výraznou početní převahu. On měl všeho všudy jeden tankový pluk, dva kulometné prapory, dva průzkumné prapory, ti-i dělostřelecké baterie a prapor protiletadlových děl: tedy síly jen asi tak velké, jako byly oddíly, jimž velel ve Francii. Ale unášely jej obrovské ambice. Koncept jeho berlínského dopisu dokazuje, jak lehkomyslně odbýval klíčový problém celé ať rické expedice: "Organizovat dodávky zásob pro takové operace bude nesmírně náročné - ale hlavní bojový nápor povede přes Kyrenaiku a tam je hojnost

vody." Pln nadějí tento ambiciózní dobyvačný plán odeslal do Berlína.

On sám do Berlína odletěl 19. března a s Hitlerem se setkal priští den ráno. Hitler zahájil audienci tím, že mu na prsa připjal vyznamenání Dubových ratolestí, po němž Rommel prahl už od francouzského tažení. Tím se odbyl jediný příjemný moment celého setkání. Generální štáb zchladil Rommelovy náročné plány studenou sprchou. Generál Franz Halder, zakyslý a přitom vysoce kvalifikovaný náčelník generálního štábu pozemních vojsk, neústupně hájil své doporučení Hitlerovi, aby plán neprijímal. Z Halderových výroků v zajateckém táboře v srpnu 1945 (jeho řeč Britové natočili skrytým mikrofonem) je zřejmé, že Rommela nenáviděl:

"Tehdy jsem polnímu maršálovi von Brauchitsch stále opakoval, že v situaci, kdy nepřítel má dominantní postavení ve Středozemí, si nemůžeme dovolit tam poslat a zásobovat více než tři nebo čtyři divize... Dříve či později by se vývoj stejné obrátil proti Italům, ale čím déle jsme to mohli odvracet, možná dokonce několik let, tím lépe... Rommel vysvětloval, že brzy ovládne Egypt a Svezský průplav, a pak mluvil o německé severní Aťrice. Neubránil jsem se poněkud nezdvořilému úsměvu a zeptal se, co by k tomu účelu potřeboval. Odhadoval, že další dva tankové sbozy. Zeptal jsem se ho: ,I kdybychom je měli, jakým způsobem je hodláte zásobovat a nakrmit? Odpověděl mi svým klasickým způsobem: ,Takové otázky si nekladu. To je vaše starost."

Ve hře byla ještě další, přísně utajená okolnost, o ní7 Rommelovi nemohli říct. Hitler se chystal zaútočit na Rusko a kadou volnou divizi potřeboval tam. Rommel si tedy ze schůzky odnesl pokyny k pouhému udržení stávající linie a přípravě striktně omezeného útoku. Ito ústní rozkazy byly příštího dne, 21. března, potvrzeny písemně. Zpátky do severní Aťriky letél zklamaný a rozladěný, ale s pevným odhodláním rozkazů neuposlechnout.

V povšti je tank hlavním bojovým prostředkem a tankista je vyvolený mezi bojovníky. Na pěchotu zbývá

únavný, vysilující boj v nechráněném prostoru. Voják se na místo boje trmácí po svých a odtud zase zpátky. Na bojišti je před nepritelem zcela obnažen a musí se zakopávat, i když zem je zoufale tvrdá, prahne žízní, ale není kde se napít. Tanková posádka má pocity úplně jiné: dvacetitunový frkající netvor z pancířů a oceli, rozsévající kolem sebe oheň a zkáu, je schopný probourat se zdivem a planýrovat lesní porosty, žádá-li to sitvace. Ve volné povšti se neúnavně zakusuje do terénu, pokud jen má

pot-ebnou pevnost a stačí-li benzín (Panzer III může ujet aL 165 kilometrů). Posádka je naladéna k jisté bujarosti a dokonce až pocitu nadřazenosti.

Když zazní povel "Nasedat!", pětice mužů se vyšplhá ke kulatému průlezu na věži ze silné oceli a souká se dovnitř na určená místa. fZidič, radista a velitel na sebe navzájem nevidí, ale jsou spojerů tankovou radiokomuni-kací - miřič obsluhující 5Omm dělo a nabíječ se mohou také dorozumívat palubním telefonem. Do světa venku vidí štěrbinami v pancířich jen tak úzkými, aby jimi ne-pronikla kulka. Uvnitř páchne směs surového paliva, střelného oleje a potu. Když se věžní průlez uzav-e, za-vládne nedýchatelné vedro. V atrickém slunci se kov roz-žhaví, a když se přidá horko z běžícího motoru a děl, teplota neuvěřitelně stoupá. Mužijsou v černém a pracují jen v košilích.

Jejich stroj je samostatnou pevností, vpředu s pancí-řem tlustým tři až sedm centimetrů, s dělem od Kruppa z Essenu, střílejícím tříštivými nebo protipancéřovými granáty, které na vzdálenost půl kilometru proniknou pancířem 59 mm silným, a s dvěma kulomety, jež hravě zkosí nechráněnou nepřátelskou pěchotu. Bůh však po-máhej těm pěti mužům, kdyby snad jejich stroj selhal-kdyby uvízli ve zrádné písečné závěji nebo jim výbuch miny či šrapnelu ustřelil kus pásu. Nacházejí se uvnitř zmecharůzované bomby: za zády mají stovky litrů benzí-nu, po stranách v regálech naskládaných až 92 granátů a 4 950 kusů kulometných nábojů v pásech - to všechno je připraveno vybuchnout a pohltitje, exploduje-li v tomto prostoru jenjediný nepřátelský projektil. Tankové pancíře jsou nejsilnější vpředu - po stranách a vzadu mají

94 95
♀

tlovštku bezmála poloviční a nahoře a dole jsou ještě slabší.

Majestát tanku se houpavé nese po bojišti a při tom se-bou smýká a skáče. Jeho pásy zvedají husté kotouče pra-chu. Řev motoru je uvnitř ohlvšující. 3OO koňských sil mo-toru Maybach burácí a vzpíná se o závod, jak řidič ručním převodem mění zychlosti. Horkem rozpálené prázdné ná-bojnice cvakají o kovový regál. Tank zastaví, dělo vyštěkne a pak znovu a zase znovu, pokračuje se, dokud střelcův hlas nezažve, že nepřítel byl zničen nebo že terč se dostal mimo dostřel. V povštní roviné jsou obé strany podřízeny stejným pravidlům. Každý tankový velitel má hluboko v so-bé podvédomou hrůzu, že se mu nepřátelské tanky dosta-nou do boku. On i jeho protivník se snaží chránit za níz-kými vyvýšeninami, s télem tanku krytým tak, aby mohli zahájit palbu. Oba přesné vědí, čím zaplatí za chybu: hořící tank se vzpříčeným průlezem a plameny zvolna olizujícími police se střelivem se stanejejich hrobkou.

Tanková posádka dychtí po bitvé, ale cítí obrovskou úlevu, když z jejího pekla vyvázne. Tehdy se muži mohou vysoukat ven a nadýchat se čerstvého vzduchu, z tankové výhné urůlmout do osvéžujícího chládku povštních veder; mohou se ve stínu tanku natáhnout a uvařit si kávu. Patří mezi elitu s velkým smyslem pro soudržnost podobné jako posádky ponorek - jejich kamarádství je ukováno společné prožívaným nebezpečím a opojením z iízení důmyslných, téměř nepřemožitelných strojů.

Po svém návratu do Libye Rommel zjistil, že mučivě ne-pochopitelné stahování britských jednotek pokračuje. E1 Agheila, špinavá pevnost a zásobárna vody 32 kilometrů od Mugtaa, téměř bez odporu padla 24. března do rukou Streichových lehkýchjednotek. Britové se stáhli asi 50 ki-lometrů k arabské

vesnici Mersa el Brega, posazené na pí-
sečných kopcích v blízkosti pobřeží: bylo to strategicky vý-hodné místo, soutéska, která se dala relativně snadno
bránit. Rychlost Streichova postupu postavila Rommela
před dilema. Vysvětlil to v dopise Lucii: "Musím ted driet své vojáky na uzdě, abych jim zabránil v tryskovém postu-
pu vpřed."

96

Podle příkazů z Berlína - a také od generála Garibol-
diho - nesměl na Mersa el Brega zaútočit ai do konce
května, kdy v Aťrice již bude mít i 15. pancéřovou divizi. Ale jeho spojařská rota zkvšených, anglicky mluvících
operátorů jíš byla na místě a z jejich rozborů zachycené
nepřátelské radiokomunikace a z průzkumných letů Luft-
waťe vyplývalo, že nepritel se zakopává a pi-iváží posily. Do konce května by se nepřátelská obrana mohla stát
neprostupnou. 31. března vydal Rommel Streichovi roz-
kaz zaútočit na Mersa el Brega bez ohledu na smérnice
z Berlína. Britové opustili svá postavení a Rommel naridil peložit hustý pás min a instalovat protiletadlová děla, aby jim zabránil v návratu.

V dobré náladě přijel příštího dne dopoledne na
Streichovo velitelské stanoviště. "Na, tak kdy se sejdeme v Agedabű?" zavolal na
néj. Agedabia byla nejbližším vel-
kým městem ve směru postupu, asi osmdesát kilometrů
nahoru po Via Balbia - daleko za linii, na níž se měli
podle Halderova nařízení zastavit. Streichovi z Rommelova tónu nebylo jasné. zda to myslí vážně, a záměrné se
nezeptal. "Nějak to budeme muset zaridit," odpovédél a
snažil se co nejvěrněji napodobit lehce žertovný tón svého nadrizeného.

Po Rommelově odchodu vydal Streich své divizi rozkaz
polaačovat druhý den ráno v postupu. To bylo 2. dubna.
Rommela o ničem neinformoval a ten se - zcela oproti
zvyklostem - vyhýbal kontaktu s ním až do jedné hodiny
odpolední, kdy dohonil jednotky 5. lehké, jedoucí v čele
formace, a s nahraným údivem zvolal: "Co se to tady
děj e?"

Streich mu s klidem odpovědél: "Myslel jsem, že by-
chom ustupující annádě neměli dát možnost, aby se zno-
va zakopala. Takjsem celou divizi přesunul sem dopředu a
chystám se zaútočit na Agedabii." Rommel mu odpovédél
beze stopy hnévu: "Takové prikazyjsem nevydal - ale sou-
hlasím." Ve čtyři hodiny odpoledne tedy padla také Ageda-
bia. Rommel se znovu objevil právé včas, aby tu velkou no-vinu vyslechl. Ve svých memoárech Válka bez nenávistí
pak všechny zásluhy za tento úspěch připsal sobě.

97
♀

lešté nékoLikrát se Streichovi dostalo od RommeLa unJair zacházení, on však nepatii. k lidem, ktei-í sí péstují pocity ukrivdénosti. Když jsem ho u roce 1976 kvůlí rozhovoru
vypátral u penziónu pro důchodce u Hamburku u severním
Německu, byl to sice nedoslýchavý a křehký, aLe stále
ještě čiperný pétaosmdesátník úprauného zeunéjšku a vo-
jenského držení téLa. Pojídal chutné koláčky u kruhu star-ších dam, které na něm určité pri.liš často nemámily
vyprávéni o dramatických týdnech prožitých s RommeLem
v AJrice. Rozhovor s ním sice zrouna přínosný nebyl, své
ovoce však vydaL později. Nečekané se vynoril snopek lístů husté popsaných strojem: vyklubaLa se z nich níkdy nevy-
daná SMeichova verze oném událostí, napsaná pied mno-
ha lety pod názvem "Vzpomínky z Aťriky". V soukromých
rukou jsem objeviL také válečný deník jeho 5. lehké divize, přinášející Streichůu podrobný pohLed na toto období.

Rommel si uvědomil, že Britové se dali na všeobecný ústup z poloostrova cibulovitého tvaru s názvem Kyrenaika; očividněje hnala zoufalá snaha uchovat si své zbývající síly nedotčené. Z výchozího bodu v Agedabii mezitím na cestu poloostrovem vyjelo půl tuctu povštních vozidel. Rommel se rozhodl směrovatje na východ. 2. dubna došlo od Garibol-diho přísné veto: "Toje v prikrém rozporu s mým nařízením. Než se kamkoli hnete, musíte vyčkat mého příjezdu."

Ale Rommel na nic nečekal. 3. dubna se rozhodl k dramatickému tříproudému výpadu napříč poloostrovem. Pokud by se pohyboval dost rychle, mohl by veškeré nepřátelské síly zneškodnit ještě na území poloostrova. Nejjii-néjší "vidlice"jeho výpadu projede povští po stopě prastaré karavanní trasy známé pod jménem Trigh el Abd; stezka vedla z Agedabie přes Ben Ganiu, Bir Tengeder, Bir Hacheim a Bir el Gubi až k egyptské hranici. "Bir" znamenalo studnu - ovšem jen teoreticky. Rommel pověřil vedením tohoto proudu složeného z německo-italských jednotek hraběte Gerharda von Schwerin, popudlivého, ale zkušeného plukovníka. Streich povede druhý proud jednotek po paralelní trase, a poněvadž projíždějící italský kněz Rommelovi právě prozradil, že dokonce i Benghází, hlavní město Kyrenaiky, bylo britskými vojáky opvštěno, vyslal

přímo po pobřežní silnici k tomuto velkému pristavu j eden průzkumný prapor. Ten tam dorazil zajásotu davů v deset hodin večer, přesně v době; kdy rozlícený generál Gariboldi volal Rommela k zodpovědnosti za neuposlechnutíjeho zákazu.

Druhá výměna vládců Benghází během tri měsíců poznamenala město vlnou pustošení a vraždění. Britové vyhodili do vzduchu 4 000 tun italské munice a v celém městě ještě zuřily požáry. Velitel německého lodstva, kte-rý tam byl druhého dne vyslán prozkoumat pristavní kapacitu pro potřeby zásobovacích lodí, podal toto hlášení: "Australské jednotky a Arabové rabovali domy a s namířenými pvškami obírali italské civilisty o všechny cennosti." Jeden z jeho důstojníků napsal hlášerú z budovy, kterou přebíral: "V místnostech, kde došlo k vra7dě těch mladých dívek, j sem dal j ještě před úklidem vyfotograťovat kaluže kzve." Ted však oddíly "Velení Kyrenaiky" generála Sira Philipa Neameho v pestrobarevné směsici uniforem chvatně vyklízely poloostrov, než budou dostiženy nečekané zychlými Rommelovými jednotkami.

Rommel si byl nepochybně vědom, že se dopovští neuposlechnutí rozkazu. Chlubil se tím toho dne Lucii: "Mí nadrizení v Tripolisu, fZímě a možná dokonce i v Berlíně se asi zděšeně chytají za hlavu. Riskoval jsem proti všem příkazům a směrnicím, protože se naskytla příležitost a neprodleně se jí muselo využít. Pravděpodobně se později shodnou, že to bylo v pořádku. leknou, že by na mém místě udělali totéž."

V Berlíně byli skutečně Rommelovým činem konsternováni. Jak mohl tento priliš iniciativní generál v Aťrice tu-šit, že jeho válečné výpady narvšují po měsíce pečlivě spřádané a přísně tajené plány nacistické intezvence na Balkáně a v Rusku? Německé vrchní velení ho důrazně kleplo přes prsty. Keitel Rommelovi 3. dubna depeší v Enigma-kódu sděluje, že Hitler mu jednoznačně určil úkol za každou cenu bránit dalšímu postupu Britů. "Jakékoliv omezené ofenzívní pohyby, jichž si tento úkol vyžádá, nesmí přesáhnout kapacitu vašich nevelkých sil... Především si však nesmíte ani v nejmenším dovolit ohrozit svoje nechráněné pravé kridlo, což by právě zcela jistě

98 99
♀

způsobil váš obrat na sever za účelem útoku na Benghá-
zí." Pokud by britské obrněné síly Kyrena.iku opustily, změnilo by to samozřejmé situaci - ale i pak měl Rommel vyčkat nových příkazů.

A tak vzal historii do svých rukou sám Envin Rommel:

mistr klamu a umíněný dobrodruh, ktezý si vždy prosadil svou. Ještě téhož dne v devět hodin večer mu dával ve

svém pojízdném velitelství ostré káání télnatý italský ve- litel Gariboldi a jeho bílý knír sebou zuřivě škubal, když žádal Rommelovu bezpodmínečnou poslvšnost. Rommel
se jen šklebil. "Není žádný důvod strachovat se o naši zásobovací situaci," prohlásil v jeden moment. Málem se do sebe pustili. Po třech hodinách debaty je přervšila radiotelegraťická zpráva od Keitela - právé ta, jíž Romme-lovi nai-izoval nehýbat se z místa. Rommel ji přečetl sám a Gariboldimu sdělil, ie mu v depeši Vůdce uděluje "na-
prostou volnostjednání". To mělo k pravdé víc než daleko, ale Gariboldi měl příliš dlouhé vedení, než aby ho to na-
padlo. Rommel o obsahu zprávy dokonce, jak se zdá, pře-
svědčil i sám sebe, o čemž by svědčila pasáž z dopisu Lucii: "Od Vůdce přišlo blahopřání k našim nečekaným úspěchům plus direktiva k dalším akcím, které zcela závi-
sí na mém vlastním rozhodnutí."

Velitelé Rommelových jednotek se zhrozili, když se do-
zvěděli, že by měli vést vojenský úder napříč povštním poloostrovem. Streich namítal, že potřebuje alespoň čtyři dny na doplnění zásob 5. lehké divize - a všechny jejich
sklady byly ve zpátečním směru u Arco dei Fileni, bílého "Mramorového oblouku" vybudovaného Mussolinim, ma-
jestátně se tyčícího na hranici IYipoliska a Kyrena.iky. Rommel mu ostře naridil vyložil ihned v otevřené povšti
všechny divizní nákladní vozy a poslat je prázdné zpét ke skladům. Každý nákladák přitom poveze náhradní po-
sádku (sestavenou z posádek tanků), aby se bez zastávky mohli vystřídat v řízení a naložení municí a benzínem se do čtyriadvaceti hodin vrátit zpět. Streich ho truchlivě varoval: "To tedy znamená, že moje divize bude nejméně celýjeden den zbavenajakékoliv možnosti pohybu." Rom-
mel trval na svém: "Tímto způsobem všetříme krveprolití a dobudeme Kyrenaiku!" (Přesné tak to stojí v deníku Aťrika Korps.) V duchu si umínil, že se musí tohoto kverulantského generála zbavit. Poté přechod Kyrenaiky začal.

Jeden z generálů LuftwatTe v době aťrické expedice o tomto poloostrové napsal:

Kyrenaika je měsíční krajina téměř beze stromů a neexistují zde tedy iádná stinná místa. Jebel el Akdar je divoce rozeklané pohoří přervšované pouze několika údolími, v nichi písek bílé nebo načenenale iluté barvy dusí veškerou vegetaci, takie veš-keré porosty jsou odsouzeny k zakrnění. Pohyb je téměř vý-hradné omezen na povštní cestu, a proto kdyi se při přeletu nad touto holou pustinou písku a kamení objeví stany, stáda ovcí a velbloudi táboi-ících Arabů, působí to jako hotové zjevení. Žádný Evropan o nich zhola nic neví: jakými povštními stezkami putují jejich karavany, z čeho iiJí, jakýnni zákony a zvyky se i-ídí? Čím dál na východ povštní cestou, tím nehostinnější se krajina stává: zatímco ještě asi padesát kilometrů východné od Benghází je poznat kolonizační úsilí Italů, v okolí Derny a To-bruku není iádných známek lidského osídlení. Ani ty ubohé zakrnělé borovice vi se tu neuchytí. TYnité křoviny zde v úpor-ném zápase s okolím vyrostou sota do výše kolen.

Po celý jeden dubnový týden roku 1941 putovaly Rom-
melovy nevelké jednotky povští; pod sluncem za poledne rozžhaveným do béla, zahřívajícím vyprahlý vzduch na 68 stupňů Celsia a více, a v chladu nocí, kdy teplota během jediné hodiny klesla na bod mrazu. Byly zde pí-
sečné zmije, štíři a celé armády odporných much. Ze všech nepřátel nejhorší se hned po kruté žízni ukázala nenadálá písečná bouře: mohla začít jako malý písečný

hádek vlnící se někde mezi křovinami a rozrostla se do pekelného bésnění větrů, rozhánéjících stodva-cetikilometrovou rychlostí v hodiné miliony tun horkého, jemného červeného písku po povšti. Bouře můie bez pře-stání běsnit i nékolik dnů. Jemný písek prorůlme vším, až dovnitř hodinek vojáků. Zanese filtry motorů, prostou-pí do stanů, obličejů, očí, nosů, odráží se od předních skel aut jako déšf a téměř znemožňuje viditelnost. "Nevi-dím dál než na tri metry dopředu," zapsal si do deníku jeden z Rommelových velitelů. "Díky Bohu, odpoledne se

♀

bouře utiší. Jako krtci vylezeme ven ze svých děr a znova začneme všechno vyhrabávat z písku."

Rommelův velký hazardní manévr začal 4. dubna. Schwerinovy skrovné oddíly již postupovaly k východu s úkolem prodrat se nejkratší přímou trasou na proti-lehlé pobřeží u Inimi - Rommel to slovo nedokázal ni-kdy pořádně vyslovit a komolil je jako "imini". Tam měly zablokovat pobřežní silnici, aby po ní britské jed-notky nemohly ustupovat. Ve dvě hodiny odpoledne se rovnéž východním směrem do povštní pustiny ponoril 8. kulometný prapor plukovrúka Gustava Ponatha, ve-zoucí na nákladácích dostatek benzínu, jídla a vody na cestu dlouhou 480 lQn. Jejich cílem byla Dema, také na protéjším pobřeží. Rommel Schwerina ujistil, že další zásoby za ním budou posílány letecky. Ponévadž nákla-ďáky 5. lehké divize se ještě nevrátily z cesty do skla-dišť, Rommel vyhledal Streicha, jenž ve svém Kiibel-wagenu upadl do krátkého škubavého spánku, a naridil mu: "Naložíte do svých bojových vozidel a tanků všech-ny kanystiy s benzínem zbylé z posledního transportu a okamžitě se vydáte přes Ben Ganiu k pobřeží, do míst mezi Demou a Tobrukem. Ostatní z vaší divize vás dohoní, až se nákladáky vrátí ze zásobáren s pali-vem." Jeden italský generál Rommela s hrůzou přervšil: "Ale ta cesta je smrtící pastí! Před dvěma měsíci jsme tam při ústupu položili spoustu tennomin." Rommel je-ho námitky stroze odrazil.

Jak se světlo ztrácelo, začali ridiči, uvyklíjen pohodlné-mu řízení na evropských asfaltových dálnicích, jeden po druhém sjíždět z pevné Via Balbia do povštního písku a štěrku. Streichovy tanky byly řízeny náhradrúky, protože tankoví řidiči se ještě nevrátili z cesty do skladů pro ben-zín. Brzy se kolová bojová vozidla ocitla až po osy zapadlá v písku. Nákladáky jedoucí za růmi se pokovšely je objet a proborily se také. Ve tmé jim dopředu na pomoc vyjely tahací traktory. Tak se během několika hodin sevřená Streichova formace roztáhla na rozsáhlém úseku povště a zůstala tam bezmocně trčet. To Streicha ani trochu netěšilo a nařídil rozsvítit všechny reflektoiy, v jejichž světle se vozidla měla vzájemné z písku vyprostit pomocí

kladky a pak se držet pohromadě, jak to nejlíp půjde. Brzy ztratili z dohledu povštní stezky a mapy, které dos-tali od Italů, se ukázaly jako nepoužitelné. lídili se kom-pasem nebo jen podle hvězd; některé části konvoje udě-lalyjistý pokrok, jiné však uvázly znovu a opvšténé zůstá-valy v povšti napospas žízni a hladu. Tu náhle oblohu prorizly oslnivé exploze pnmích vybuchlých min Thermos. Nákladák s municí explodoval do ohnivé koule a osvětlil povšť v ol-uhu několika kilometrů. Než se rozednilo, val-ná část Streichova konvoje byla znovu nehybná a bez benzínu.

Sluneční žár prinesl nové problémy. U Ben Ganii se tanky zastavily, protože benzín se přehřátím rozředll. Veš-kerá radiokomunikace

selhala. Rommel se nemohl se
svou velitelskou základnou zvednout a přijít za nimi a
oni se nemohli přiblížit jemu. Začínaly dny plné chaosu
- kolikajeho řldičům se podaží po 320 kilometrech takové
trasy vůbec dojet na protější pobřeží? Rommel se po
povšti pohyboval v transportním letadle Junkers 52 nebo
v lehkém letadle Storch a snažil se ridit pohyby svých
oddílů. Dvakrát při tom narazil na nepřátelské jednotky,
jež považoval za svoje. Přistával, aby plukovníkům a gene-rálům vyspílal za
jejich pomalost, a klnul jim, že nepritel uniká z jejich dosahu na východ.
Jednou Schwerin za-
hlédl, jak se vysoko nad nimi mihl stín Storchu, a volal: "To je určitě Rommel!"
Jindy se těžce zkovšená moto-
rizovaná kolona odvážila zastavit, aby nabrala dech. I,e-
tadlo Storch sestoupilo až do výše ramen okolostojících
vojáků a na zem se snesl kus papíru: "Jestli hned nevy-
razíte, přijdu za vámi dolů! - Rommel." Nacházel ty, co
se ztratili, a orientoval je zase správným směrem. Kudy
ale vlastně vedl správný smér? Uprostřed povšté se nalé-
zal jeden osamocený směrovník, ale nikde v jeho dohledu
žádná cesta ani stezka.
  Cílem se zdála být stará, Turky postavená pevnost v Me-
chili: drolící se kvádr z bílého kamene, dominující povšt-ním fata morgánám - to
byl střed, z něhož se jako loukotě kola paprskovitě rozbíhalo sedm povštních
stezek směrem
k pobřeží a hluboko do vnitrozemí. Rommel odhadoval, že
pevnost bude asi bránénajen skromnou posádkou. Pátého

102 103
♀

vstal ve čtyi-i ráno a napsal Lucii: "V Aťrice se dějí velké vě-ei. Doufejme, že
akci, do ni7jsme se právé vrhli, dovedeme zdárné do konce."
  Toho dne letecký pz-ůzkum zjistil, že pevnost v Mechili je oproti očekávání
obsazena poměrné silnými nepřátel-
skými jednotkami. Rommel se ale přesto rozhodl na
město soustředit. Jeho štáb na základně v Agedabii ne-
souhlasil. "My bychom raději jako cíl viděli Tobruk," sdé-lovali, "aby se tam
zablokovala silnice a zastavil útěk ne-přátel. a u Mechili bychom nechali jen
maskovací síly."
Rommel byl rozpolcen mezi dvěma variantami. Šestého
vydal Ponathovu kulometnému praporu dva rozporné po-
vely. Pivní byl "Zaútočit na Mechili" a po dalším váhání
druhý, "Kupředu na Dernu!" Pak bylo vysláno letadlo
upozornit hraběte von Schwerin, že má změnit smér. Vy-
běhl z něj důstojník s tímto vzkazem: "Rommel vám nari-
zuje obrátit na sever a zaútočit na Mechili!"
  6. dubna o půl sedmé ráno se Rommel ocitl jen dvacet
kilometrů východně od pevnosti - ale byl doslovně sám.
Jeho Aťrika Korps stále ještě vázl na povšti. Po nějaké
době dorazil s nékolika prvními náklaááky Schwerlnovy
skupiny jeho pobočník eyptolog, nadporučík Behrendt.
Rommel ho poslal na objezd Mechili, aby zablokoval únik
z města východním směrem. Další jeho pobočník našel
v 7.30 Streichovy jednotky váznoucí ve vyschlém solném
jezeře několik kilometrů odtud. Rozlícený Rommel si zavo-
lal Streicha a Schwerina k poradě. Oba byli lehce oděni
v krátkých khaki kalhotách, zatímco on měl na sobě kom-
pletní uniformu: jezdecké boty a kalhoty a silný šedý dů-
stojnický kabát. V pekelném vedru se Rommel dostal do
varu a nařídil jim ve tři hodiny zaútočit na pevnost.
Streich odmítl s tím, že jeho tanky a vozy jsou ještě roz-trovšeny po
stošedesátikilometrovém úseku povště se zlo-
menými rámy a zadřenými motoiy a nemají benzín. Rom-
mel na néj zažval, že je zbabělec. Streich si odepnul svůj Rytířský kříž, který
získal za statečnost v roce 1940. a
vyrazil ze sebe: "To se mi ještě nikdo neodvážil říct. Odvo-lejte tu poznámku,
nebo vám tohle hodím pod nohy," a

ukázal na Rytířský líž. Rommel zamumlaI omluvu, ale tónem dal najevo, že vážně to nemyslí.

Později odpoledne přišel RoInmel znovu, vytáhl hodinky a zaival na Streicha: "Ted je pět hodin. V šest zaútočíte se Schwerinovou skupinou na Mechili a pevnost dobudete. Italskému dělostřelectvu nařídím, aby vás podpořilo." To měl Streich právě u sebe jen dva nákladáky vyzbrojené lehkými protiletadlovými děly a vůbec žádné další zbraně. Schwerin toho měl jen o málo víc a k tomu snadještě pár kulometů. Jak rněli urazit těch dvacet kilo-metrů k Mechili, než slunce v sedm hodin zapadne?
A kde byl vůbec Schwerin a kde italské dělostřelectvo? Streich se svými několika nákladními vozy vyrazil Schwerina hledat. Nenašel ho, sám se ztratil a po návratu dávno po setmění se ohlásil u Rommela. Ten neřekl nic. (On sám se mezitím marně snažil najít Italy.) Tu noc se Rommel pokovšel zmncnit se pevnosti sám s témi několika ěetami, co měl k dispozici. "Tato operace se nezdařlla," svše konstatuje Streichův válečný deník. V Rommelových vzpomínkách o tom není zmínky.

Sedmého zkusil blaťovat a dval-át poslal do pevnosti poručíka s ulfimátem. V obou případech byl poslán se zavázanýma očima zpět, podruh é s načmáraným vzkazem: "Naprosto nemáme v úmyslu se vzdávat." V dalším dnu Rommel nékolikrát odletěl ve Storchu do povště hledat svou hlavní údernou sílu, 5. tankový pluk plukovníka Olbricha. Objevil je tepzve až při západu slunce, jak se zdlouhavě proplétají oblastí husté posetou velkými bal-vany, které musely objíždět i tanky. Rommela to rozililo a soulomé se rozhodl, že Olbrich půjde také. Po setmění přistál nedaleko Streichovy velitelské pozice. Zatím dora-zilo osm tanků z roty vedené majorem Ernstem Bolbrinkerem. Rommel nesmlouvavě opakoval svůj rozkaz z předešlého dne: "Zítra dobudete Mechili!"

Před svítáním vylezl unavený z postele a svédomitě napsal své každodenní hlášení Lucii: "Nevím, jestli píšu správné datum. Už mnoho dnů postupujeme nekonečnou povští a ztratíli jsme eškerý pojem o ase a prostoru... Dnešek bude dalším rozhodujícím dnem. Po 350 kilometrech pochodu písčitou a kamenitou povští konečně prichózejí naše hlamí síly a chystají se do akce... Schyluje se k druhé bitvě u Kann, tentokrát v mo-
104 105
♀

derním stylu." U Kann Hannibal vybojoval své nejslavnější vítězství.

Kolem šesté hodiny ranrií ve svém Storchu opět vzlétl na obhlídku bojiště. Jeho pobočník nadporučík Hermann Aldinger o tom za několik dní napsal:

Storch nabere výšku pro rychlou orientaci v předních liniich o celkovém rozmístění sil. Pak pilot dostane znamení: "Sestoupit nű1", ale jakmile tak učiní, ltalští vojácl na néj (omylem) začnou pálit ze všeho, co mají. Kulky dopadají na kiídla a pilotovi se jen prudkým akrobatickým manévrem podaří o vlásek uniknout. Daleko na západě se zvedají oblaka písku: to jsou určitě naši vojáci. Když nad ně nalétáváme, generálem to pořádné zacloumá - jsou to britští vojáci a směřují na západ. Jde o zaCoulanou skupinu? Nebo britský protiútok7 Musí před tímto nebezpečím varovat naše vojáky přicházející ze západu. O čtrnáct kilometrů dál spati-í generál naše vlastní vedoucí jednotky a přistáváme. Pilot si nevšimne velké skály a Storch ztrácí polovinu podvozku. "Povštní sesypání na hromadu."

Naše vojska s sebou mají SSmm dělo, ale informují generála, že minulou noc se pr-i přestřelce s Brity poškodilo. Ted míří na sever, aby se pokusili spojit s ostatními. Generál se ptá: Jaký máte dopravní prostředek?" Nákladák, zní odpovéd. "Tak odtud sakra rychle zmizme. Britové jsou tu za pét minut a nesmí

nás tu najít. Uděláme objížďku po povšti. Cestu znám."
Všechno se naloží a začíná šílená jízda. Cestou přibereme ještě další ti-i nebo čtyi-i zatoulané nákladáky. Přes všechna tato dobrodrvistí se generál bezpečné navrací k našemu veli-telskému štábu. Mezitím můžeme sledovat, jak se rozbíhá pí-sečná bouře - gibli. Velící štáb je připraven k odjezdu. Ne-ujedeme však ani celých 800 metrů a náhle nás pohltí divoký poryv písečné bouře. Celý štáb je rozprášen do různých stran a zůstáváme sami. Podle kompasu a tachometru se můžeme
jen dohadovat, kam vlastné jedeme. Křižujeme různými směry, napínáme zrak, v některý okamžik se obloha rozjasní a pak zase ztmavne do ruda. Zahlédneme tr-i kurýry se sklonénými hlavami na tnotocyklech zasypaných pískem; bereme je s sebou a téměř poslepu ohledáváme cestu k letišti. Tam nacházíme další zbloudilce. Ptáme se jich, jak jde útok. Nikdo nic neví. Pomalu, snad jen šestým smyslem postupujeme podél tele-
fonního vedení a najednou se ocitáme přímo před pevností Mechili. Všude se povalují zbrané a výstroj a na zemi se choulí stovky zajatců: víi-ivá bouře celou tuto nehybnou scénu pokrý-vá clonou písku - je to jako sněhová vánice v husté mlze. Na nádvoří pevnosti podává divizní velitel (generál Streich) generálovi hlášení: "Mechili padlo. Máme 1 700 zajatců včetné 70 důstojníků a jednoho generála. Zmocnili jsme se velkého množství střelných zbraní, nákladních aut a potravin."

Tak se stalo, že Rommel "zmeškal večírek" u Mechili, stejné jako hlavní tanková síla generála Olbricha; ta dora-zila až v poledne. Tankové věže měli stejné ucpané pískem a nepoužitelné. Rommel schválil návrh, aby se věže roz-
montovaly a vyčistily. Schwerinovy oddíly a pronásledo-
vací skupinu vyslal po povštní stezce k pobřeží do Derny. Už den před nimi se po rú dal do Derny v osmikolovém
vozidle nadporučík Behrendt a vjel přímo do tohoto krásného, stavebně dobře řešeného přístavu. Britové již tudy projeli a Arabové v pestrobarevných tunikách se ted shlukovali kolem vozů Wehrmachtu a nabízeli na prodej vajíčka, pomeranče, datle a jiné lahůdky. Kulometčíci Gustava Ponatha jeli v Behrendtových stopách a v těžké palbě, do níž se dostali u letiště v Deině, pro sebe vybo-jovali příznivé pozice. To bylo 8. dubna, a když Rommel
o půl sedmé večer k letišti dorazil, plukovník Ponath mu hrdě oznámil zajetí devíti set vojáků včetně čtyi- generálů - jedním z nich byl sám sir Richard OConnor. Ponath
dodal, že veškeré jeho kulomety mají rezezvu jednoho po-
sledního muničního pásu. Vojáci byli vyčezpáni, ale Rom-
mel Ponathovi nemilosrdně naridil pokračovat ihned po dálnici na východ, k Tmimi a Tobruku.
V rozčarování nad opatrným generálem Streichem i po-
malým plukovníkem Olbrichem se Rommel rozhodl vymě-
nit velitele čelních oddílů, které se právé z povště pře-
souvaly na dálnici. Velením pověřil generálmajora Hein-
richa von Prittwitze, který do Libye tepive jen dorazil, aby vše připravil na prijezd své divize, 15. pancéřové. Byl to políček Streichovi přímo do tváře. Úspěchy, jichž Rommel
tak snadno dosáhl proti zaskočenému a ještě tápajícímu nepříteli, nebezpečně naťouklyjeho představu o vlastních

106 107
♀

schopnostech; podstatná pro něj byla iychlost - jen na ní záleželo. 9. dubna uložil italské dělostřelecké divizi "ví-řit prach" západné od Tobruku a 5. lehká divize měla
mezitím Tobruk obejít vnitrozemím a zasadit mu překva-
pující úder z jihovýchodu. "Představoval jsem si, že
5. lehká už je na pochodu," napsal později. Zapomněl př1
tom, že osobně udělil souhlas k rozmontování a čištění jejich tankových věží. Když se o půl sedmé večer u Mechili shledal s tankovým plukem, který měl ještě v plné práci
rozebrané věže, znovu se rozkatil na umírněného generála Streicha.

Svým nečekaným výpadem napříč poloostrovem Rommel samozřejmě přistihl Brity v nedbalkách - ale z důvodu, o němž se mu ani nesnilo. Veškerá jeho šifrovaná komunikace s německým vrchním velením byla kódována mechanismem "Enigma", kteiý připomínal spíše menší elektrický psací stroj v dřevéné skriňce. Nacističtí kódo-vací experti tento přístroj prohlásili za naprosto bezpečný před nepřátelskými dešifranty. Z Afriky byly zprávy v tom-to kódu vysílány do Říma a odtud telegraficky na Hitlerovo velitelství. Avšak kdesi daleko odtud, v hloubi anglického venkova, zkonstrvoval protivník mnohem dokonalejší soustroji veliké asi jako dům. jímž dokázal tajné vysílání v kódu Enigma dešifrovat. Přes stanice zachycující německé kódované vysílání se tyto signály převáděly do dešifrovacího stroje; rozvětvená organizace, sdru-žující mnoho vysoce odborných úkonů, získané zprávy překládala a prováděla jejich analýzu. Přinášelo to fantastické výsledky, které byly pod označením "Ultra Secret" posílány zpět do Afriky britským velitelům, stojícírn proti Rommelovi. To bylo největším tajemstím války. Rommel však příkazů poslaných v kódu Enigma několikrát neuposlechl. I-eba právě v dubnu 1941 získali Britové informace pouze o příkaech ukládajících Rommelovi zůstat na pozicích v Benghází; protože ještě Rommela neznali, předpokládali, 7e se bude rozkazy řídit. To bylo přičinou fiaska zaskočených Britů pri obraně Kyrenaiky: Rommel postupoval v rozporu s příkazy. Ted se však sitvace změnila: z Londýna poslal Winston Churchill rozkaz, že Tobruk "se musí udržet za jakoukoliv cenu a na ústup je

vyloučeno byť i jen pomyslet". V noci z osmého dorazily do Tobruku hlavní australské síly, které se sem stáhly z Kyrenaiky, a začaly plnit Churchillův rozkaz; obsadily mohutná tobrucká opevnění postavená Italy.

Tuto zásadní změnu sitvace si Rommel neuvědomoval. Desátého ráno byl stále plný sebedůvěry a prorokoval: "Nepřítel je definitivně na ústupu. Musíme jej pronásledovat s nasazenim všech dosažitelných prostředků. Naším cílem je teď Svezský průplav a kaidý náš voják o tom musí být informován."

Právě když tato slova diktoval do válečného deníku Afrika Korps, kulometčíci Ponathova praporu dosáhli kilometrovníku 18 na Via Balbia, 18 kilometrů od Tobruku. Kolem nich začaly hvízdat těžké dělostřelecké granáty. Nadlidským úsilím se Ponathovi podařilo dovést své výpadové oddíly o 2 000 metrů dále, ale tam se dostali do vražedného krupobití protitankové a kulometné palby. Němečtí vojáci využili těch několika mála úlnytů, které jim tento úsek skýtal. a čekali na podporu těžkého dělostřelectva. Několik kilometrů zpět po asfaltové silnici do-razil ponékud zmatený Prittwitz vystřídat Schwerina na velitelském postu: "Posílá mé Rommel, abych se ujal velení nad útokem. Ale já jsem tepzve ted přijel - ještě vůbec nic nevím o terénu a rozložení sil." Schwerin ho zasvětil do sitvace a pak si pro sebe uloupil chvíli spánku.

Při východu slunce vi Rommel stál před velitelským stanem nového generála a ival, že chce vědět, proč útok na Tobruk stagnuje. "Britové ustupují," hřímal. Prittwitz rozpaky zčervenal. Schwerin mu půjčil auto s řidičem a díval se, jak po silnici rychle ujíždějí na Tobruk. Jeli do neznáma. Prittwitz neměl mapy ani letecké fotografie pevnosti. Neměl vůbec žádnou představu o její obrané. Rommelovi by se snad podařilo následující minuty přežít, ale Prittwitzovi scházelo Rommelových devět životů. Překvapení kulometčíci, usazení ted na kilometru 16, uviděli, jak kolem nich dopředu uhání auto s generálskou vlajkou. Kulometná posádka nejblíž u silnice na ně varovné kričela: "Halt! Halt!" Prittwitz se v ujíždějícím auté obrátil a zavolal na né:

"Pojdte za mnou! Kupředu! Nepřítel ustupuje!" V tom okamžiku zasáhl dveře jeho vozu britský

protitankový granát a Prittwitz dostal přímý zásah. On a jeho řidič byli na místě mrtvi.

Schwerin se o tom dozvěděl okamitě. "Viděl jsem rudě," řekl k tomu v roce 1976. "Vpochodoval jsem rovnou do slavného Bílého domu, kde si Rommel zaridil velitelství. Když přijel a dozvěděl se ode mne, že generál, které-ho právě poslal do přední linie, už byl zabit, poprvé, co jsem ho znal, byl neschopen vydat ze sebe hlásku. Zbledl, beze slova se otočil a zase zmizel."

Rommel odjel ve svém novém Mamutu - obrovském skříňovém velitelském voze britské výroby s pancéřovou ochranou, součástí válečné kořisti z Mechili - prozkoumat členitost terénu na jih od Tobruku. S sebou měl několik nákladních vozů a 20mm dělo. Jeho hlídka zpozorovala dvě malá vozidla, ženoucí se hrbolatým terénem v jejich stopách. Teleskopem Rommel uviděl, že jedno z nich je britský velitelský vůz - a ten druhý vypadal jako jeho německý protějšek. Rommel byl odvážný muž, ale ani opatrnost mu nescházela. "Připravte dělo," rozkázal a všechny vozy se zastavily. Obě cizí auta je v okamžiku dostihla a smykem zastavila. Z jednoho vyskočil generál Streich, rudý v obličeji, a rozčileně na něj zakřičel zprávu o Prittwitzově smrti. Rommel ho chladně přervšil: "Jak se odvažujete jet za mnou v britském autě? Právé jsem se chystal nai-ídit na vás dělovou palbu."

Streich se nezalekl. "V tom případě," odpověděl mu rá7ně, "by se vám podařilo zabít dva své divizní velitele v jednom dni, Herr General."

Kilometr 31

Rommel se potřeboval zmocnit Tobruku ze dvou dobrých důvodů. Toto nevábné, špinavé město bylo pořádještě zdaleka nejlepším pristavem na Kyrenaice - a vlastně v celé severní Aťrice. A navíc mu bránil v přístupu k důležitému úseku pobřežní silnice dlouhému asi 35 kilometrů, pročež byly jeho zásobovací konvoje nuceny sjíždět na povštní stezku v nepopsatelné špatném stavu a absolvovat po ní osmdesátikilometrovou objížďku vnitrozemím až k egyptské hranici. Dokud byl Tobruk v rukou nepřítele, dokonce ani Rommel se neodvažoval pokračovat v zamýšlené ofenzívě do Egypta a údolí Nilu, protože vojenská posádka Tobru-ku mohla kdykolivjeho zásobovací cesty přetnout.

Dost dlouho trvalo, než pochopil, že právé o Tobruk hodlá nepřítel bojovat sveřepě a do posledního muže. Duben 1941 již značně pokročil a on byl pořádještě dychtivě nakloněn uvěřit kaidé sebemenší zprávičce německé špionáže nebo leteckých průzkumů, jež se zdála potvrzovat britské úmysly odtáhnout: že na útěku z Kyrenaiky se do tohoto přístavu stáhli jen proto, aby odtud zorganizovali druhou evakvaci ve stylu Dunkergve. Rommel promarnil mnoho životů a mnoho munice, než si svou chybu uvědomil. Vznikly mu tím velmi vážné obtíže, ješ zpočátku odmítal brát na vědomí - především to byl problém, jak má své jednotky během obléhání zásobovat.

Toto nové úskalí bylo veřejností doma zpočátku přehlíženo. Rommel byl hrdinou tisku. Veřejnost si na triumfy generálů ráda bralajednoduchá měřítka, a protože Aťrika Korps postupoval na východ k Egyptu, jen samy překonané vzdálenosti se zdály svédčit o velkoleposti úspěchu. Bleskově projeli kolem Tobruku na jih a 12. dubna se

zmocnili Bardie. Dalšího dne padla pevnost Fort Capuzzo, střežící přístup k samotné hraniční silnici, a pohraniční drátěný zátaras byl prolomen. Sollum, první město na egyptské půdě, bylo dobyto také. Ale v povšti, podobně

jako ve válce na moři, vzdálenosti mnoho neznamenají - dokonce ani počet válečných zajatců ne. Opravdu směrodatně jsou škody, jež se nepříteli způsobí na jeho zbroji - kolik tanků a děl se podaří zničit. Bez nich je armáda na povšti bezmocná.

Materiální síla nepritele, a to platilo zejména pro pevnost Tobruk, zůstávala v podstatě nedotčena. Ne mohl Rommel "odmávnout" postup sých hlavních vojenských sil po Via Balbia - neboli RommeLbahn, jak jí jeho štáb občas přezdíval - směrem na východ, musel mít jistotu zabezpečených zásobovacích tras. A "nezbytnou podmínkou k tomu", jak řekl 13. dubna, je dobytí Tobruku". To už měl za sebou první pokusy o Tobruk, jež vyústily v katastrofu takových rozměrů, jakou žádný z Hitlerových velitelů před ním dosud nezakusil. Když psal Rommel později vzpomínky, obviňoval z nezdaru svoje generály: "Někteří z mých velitelů kupodivu neustále ádali zastávky k doplnění munice a benzínu a opravě vozidel, a to i tehdy, kdy by náš okamiitý výpad měl obrovskou šanci na úspěch." Po řadě let generál Streich při čtení této knihy opovržlivě načmáral na okraj strany: "Hanebný nesmysl!" A o něco dál: "A co palivo?" Jak zdůrazňoval Streich: "Vždy znovu se opakoval ten pozoruhodný moment, kdy prostě nebylo dost benzínu pro Rommelovy výpravné sny! A to nebylo vinou ,některých jeho velitelů, ale Rommela samotného."

Rommel stojí na vysoké plošině nad Středozemním mořem čelem k Egyptu a zkoumá členění krajiny: podle něj pak určí svou bitevní taktiku. Po jeho levici spadají do moře strmé útesy; takové je zde pobřeží až po egýptskou hranici. Po jeho pravici se krajina stupňovitě zvedá vždy asi po třiceti metrech. Největšího, asi dvousetmetrového vyvýšení, dosahuje ve vzdálenosti asi třiceti kilometrů do vnitrozemí. Iýto terénní stupně, nebo "prikré svahy", se v bitvě stanou důležitými dílčími cíli. Naprič touto stou-pající plání běží mímé terénní vlny podobné písečným závějím, dlouhé asi pět kilometrů a vysoké až do pěti metrů. Ty hrají pro něho - mezi růmi může bezpečně postupovat, aniž by nepřátelské palbě obnažoval trupy svých tanků. Ale jsou zde ještě wadis -- hluboké suché

rokle nebo vyschLá koryta řek, u nichi by se našlo jen veLmi málo míst, kudy by projela bojová vozidla.

Ráno a pozdě večer byla viditelnost neomezená; ale za dne se horký vzduch t-pytil, byl plný odlesků a dokázal si dáhelsky pohrát s úmysly střelců. Kam se vojáci hnuli, všude se jim vynořovala velká jezera s vodou - fata morgány; ale všechna skutečná voda vyschla již před mnoha tisíciletími - zmizela v útrobách tohoto kontinentu a zůstaly jen vyschlé nebo kontaminované nádzže, postavené Araby pro uchování vody z krátkých zimních dešťů. Po celý den slunce s neslábnoucí silou vysvšovalo těla vojáků - opékalo j e do čema a svlékalo j e z kůže. Rty měli horkým větrem rozpraskané, oči protkané červenými žilkami, vlasy spečené. Celý neivový systém trpěl tímto mučivým vypětím, které jen ještě jitřilo osamělost a deprese mužů válčících v Aťrice.

Rommel se na ochranu před nočními mrazy usídlil v malém privěsném karavanu italské výroby. Před bitvou si jej zároveň se svým velitelstvím přestěhoval do mělké kamenité roklejen kousek od tobrucké frontové linie, kde ho stá-le dotěmější nepřátelská letadla nemohla tak snadno najít. Po celé dny pripravoval plány

útoku. Dokonce si nenašel
čas ani na dopis Lucii a pověřil svého tajemníka, abyjí na-psal místo něho.
("Dnes ráno mi Herr General nařídil,
abych Vám napsal," začal jedenáctého svůj povinný dopis
desátník Gńnther. Lucie se určitě necítila zrovna policho-cena.)
Nohy rozkročené pod podsaditým trupem, tvář plná puchýi-ů od aťrického slunce, v rukou dalekohled značky
Zeiss Rommel upřeně pozoroval Tobruk. Snažil se odhadnout, jaké a kde jsou jeho obranné pozice. Čepice
furiantsky posunutá na stranu a velké biýle zn. Perspex,
vrhající sluneční odlesky na všechny strany, se měly proslavit jako nedílná součást jeho image; uviděl je mezi věc-mi z válečné kořisti
v Mechili a vybral si je pro sebe.
Vyšplhal zpátky do svého Mamuta a popojel k dalšímu
opěmému postavení.
Jméno Mamut vymyslel pro britské ACV, které mu dal
Streich, když mu tři tato ohromná vozidla padla do rukou v Mechili. Výměnu majitelů signalizoval černobílý križ

♀

Wehrmachtu namalovaný na boky. Válečný reportér Fritz
Luckejej popsal vjedněch vojenských novinách: "Opancířovaná skříň asi velikosti autobusu sedí na obřích baló- nových pneumatikách
velkých a silných jako kola podvozku letadla Junkers. V auté ještě vézí kulka vypálená z kulometu. Boční
stény nemají okna ajsou natřeny maskovací modrošedí. Okna, zvenčí chráněná pancéřovým
hledím, mají pouze řidiči." Všude v Libyi byl Rommelův
Mamut jeho poznávacím znamením.
Co se odehrálo v tomto druhém dubnovém týdnu 1941,
Rommela zcela zbavilo rovnováhy a otřáslo vírou vojáků
ve fenomén jeho neporazitelnosti. Tobn-zk jej porail. Dra- ze, kivavými
taktickými chybami zaplatil za poznání, že jeho obranné pozice jsou
neproniknutelné.
Streichovi nařídil zahájit první útok jedenáctého.
Streich poslal Ponathův vyčezpaný 8. kulometný prapor
do útoku z jihu a veškeré Olbrichovy fungující tanky
- bylo jich asi dvacet - k paralelné vedenému útoku
zprava od něj. Výsledky leteckého průzkumu se při dobré vůli daly vykládat tak, že Britové by snad mohli
provádět evakvaci z Tobruku po moři. "Musíte se hýbat
rychle!" znél Rommelův rozkaz. "Zvedat hodně prachu!"
Ve tři čtvrtě na pět odpoledne tanky nastartovaly do
útoku. Zbytek dopoví válečný deník jednoho kulometčíka: "V těsném sledu za posledními tariky vyráží náš
prapor a běží za nimi a za postupující palebnou clonou.
Ale k našemu ohromení a zdéšení se tanky náhle prudce otáčejí a provázeny těžkým ostřelováním se vracejí
zpét takovou zychlostí, že naše péchotní linie předjedou. Jeden z tankových důstojníků zaive na našeho
velitele (Ponatha): ‚400 metrů vpředu je strašné hluboký
a široký protitankový příkop! Nemůžeme se přes něj dostat!" O hodinu později plukovník Ponath, vysoký hezký
muž, nyní značně vyhublý, osobně podával Rommelovi
a Streichovi hlášení o tom, co se stalo. Za touto pastí
na tanky viděl také dlouhou bariéru z ostnatého drátu.
Útok byl zadržen; jeho muži zůstali uvězněni ve svém
postavení a neměli žádnou možnost se stáhnout..Jeho
prapor ztratil jedenáct mužů jen proto, aby se dobral
této nejzákladnější informace.

Druhý den, 12. duben, začal zuřivou písečnou bouří.
Rommel vydal rozkaL k novému útoku s využitím písečné
bouře jako kzytí. Měl začít o půl čtvrté odpoledne. Tésné předtím se však bouře

utišila. Streich se otázal: "Útok
platí i nadále?" Rommel přikázal: "Ten útok musí být pro-
veden za kadou cenu." Streich naridil, aby tato Romme-
lova slova byla zaznamenána do divizního deníku, a
poslal dopředu ženisty, aby se pokusili vyhodit tankové
překážky. Ve vzdálenosti přesného dostřelu se setkali
s lu-upobitím délostřelecké palby, k níž se připojily britské bombardéry. Přesto
Rommel odpoledne znovu nařídil:
"Vaše divize dobude Tobruk!"

Výsledek byl stejný. V 6 hodin večer se Olbrich, velitel tankového pluku,
vrátil s hlášením. Jeho tankům se ani
tentokrát nepodařilo prolomit obranu a jejich pokus byl
opět draze zaplacen. Pátý tankový pluk šel do boje s po-
čtem 161 tanků. Teď jich měl méné než 40. Ze 71
nejlepších tanků typu Paner III jich zbylo pouhých devét. Na základé těchto
výsledků Streich odmítl Rommelův poža-
davek dalšího útoku, dokud se na néj nebude moci řádné
připravit. Chtěl dobré letecké fotogratie, útoky střemhla-vých bom-bardérů na
nepřátelská děla, krytí ze vzduchu a
naváděcí letadla pro německé délostřelce. Válečný deník
Rommelovu odpověd nezanamenává.

Avšak těžká sitvace Ponathových kulometčíků, chyce-
ných v pasti pouhých pár set metrů od nepřátelských
linii, si stejně na Rommelovi další pokus o obnovení
útoku vynutila; pokud měli být zachránéni, muselo to být
hodně brzy. V noci mrzli - ve dne museli nehybné ležet
na žhnoucím slunci: sebemenší pohyb okamžitě přivolal
krupobití střel z pvšek. Zem byla pi-íliš tvrdá na vyhlou-bení úkzytů. Vypadalo
to, že obránci pevnosti se skrývají v jakýchsi bunkrech. "Naše divize nás
nedokáže informo-
vat ani o tom, kde vlastné jsou nepřátelská postavení,"
stěžoval si kulometný prapor ve svém deníku.

O velikonoční nedčli v poledne, třináctého dubna, byl
Ponath povolán do Rommelova velitelského stanu. Když
se v pět hodin odpoledně doplazil zpátky ke svým střel-
cům do předních pozic, nadiktoval svému pobočníkovi,
který ležel v prachu a písku po jeho boku, tento rozkaz:

♀

"Generál (Rommel) vydal rozkaz k novému útoku na To-
bruk. Předtím, od 6.00 do 6.05, bude šest dělostřeleckých praporů
soustředěně pálit na drátěné zátarasy před ná-
mi." Ženisté pak měli postoupit dopředu a pálit do proti-
tankového příkopu. Ponathův prapor mšl při tom pronik-
nout na druhou stranu příkopu a vytvořit předmostí pro
tankový pluk, jenž ho měl využít před soumrakem. Pod-
trženo a sečteno, Rommel stavěl 500 kulometčíků a asi
dvacet tanků proti pevnosti bráněné 34 000 z nejtvrdších
vojáků Britského impéria.

Toho večera, kdy PQnathova operace začala, svolal
Rommel všechny velitele útočných skupin do svého Ma-
muta a předložil jim plán ranního útoku. Oznámil jim,
že rádiový průzkum znovu naznačuje, že nepřítel se
z Tobruku stahuje po moři. "Jestliže se nepřítel opravdu
stáhne," řekl generálu Streichovi, "budeme jej s našimi
tankovými pluky ještě dnes v noci ihned pronásledovat."
Streicha povéřil velením útoku a zmizel z vozu. Blížila se půlnoc, když se
objevil Ponathův uřícený a rozcuchaný
pobočník a řekl Streichovi, že jeho kulometný prapor se
dostal přes protitankový příkop a ostnatý drát bez jaké-
hokoliv odporu nepřítele - mají pokračovat dál? Streich
v tom vycítil nebezpečnou past a zakázal další pohyby až
do rozbřesku. Německé předmostí bylo široké asi 500
metrů. Ale když se útočné jednotky v klidu zakopaly-
jak snadno to jen zní! - začaly se dít podivné véci. Ve
svétle měsíce se míhaly stíny a pak iychle mizely, za-

nechavše za sebou vojáky s proriznutými hrdly nebo propíchnuté bajonety. Jak to, že se obránci mohli skrývat tak blízko? Uběhla hodina a ze tmy se náhle vynořila masa nepřátelských vojáků. Za zpěvu "IYs a long way to Tipperazy" za sebou zanechali dalších čtyřicet podžíznutých Němců a zmizeli do svých neviditelných bunla-ů. Němci, aniž si toho byli vědomi, pronikli přímo doprostřed pnmí linie nepřátelských bunlQ-ů postavených pod úrovní země - a jejich australští obránci čekali jen na rozbřesk, aby je mohli svými zbranémi zkosit.

Zatím byla ještě tma. O půl čtvrté ráno, hodinu předtím, než měl tankový pluk vjet do pásma průlomu, byl Rommel stále optimistou. "Bitva o Tobruk se dnes pravděpodobně rozhodne," napsal Lucii. "Brltové stále úporně bojují za silné podpoiy dělostřelectva, ale my to přesto dokáieme."

Hodinu poté se Olbrichovy tanky s rachotem daly na cestu do průlomu. Rommel dal Streichovi italský délostřelecký pluk a také baterii protiletadlových děl pro podporu zblízka. S pzvriím ranním světlem sám vyjel na silnici z EI Ademu k Tobruku; podle světelných signálů a kulometné palby na severu poznal, že Ponathovi kulometčícijsou dobře usazeni v protitankovém prikopu. Ale něco se na tom Rommelovi nezdálo. Odjel k italské obrněné divízi Ariete a přikázal jí posílit v průlomu Olbrichovy tanky. Ariete však teprve před chvíli dorazila a nemohla nijak pomoci.

Příběh následujících tří kivavých hodin je stručný. Za svítání odřízly britské jednotky za kulometčíky prostor průlomu a zabránily jim tak v úniku. V 7.45 byly Olbrichovy tanky nepřátelskýzni děly donuceny k návratu; nepřítel do bitvy zapojil i letadla a vynikající tanky Ma-tilda. Olbrich odjel za Rommelem a vysvétlil mu důvod svého neúspěchu. Na vlastní oči viděl likvidaci doslova celého kulometného praporu. Z péti set mužů se následující noci podařilo uprchnout jen sto šestnácti. Ostatní byli mrLví nebo zajatí. Baterie protiletadlových děl bojo-vala heroicky, ale přišla o většinu své výzbroje. Olbrich sám ztratil polovinu svých tanků a věže většiny ostatních byly nepohyblivé.

Rommel byl rozzloben a zaskočen. Ve vzteku naridil Streichovi, aby ve 4 hodiny odpoledne zaútočil znovu- když ne kvůli dobytí Tobruku, tak alespoň na pomoc těm z nešťastných Ponathových kulometčíků, kteří přežili. Streich to neodmítl, pouze odmítl převzít zodpovědnost. Již předtím řekl Rommelovu operačnímu důstojníkovi, majoru Ehlersovi: "Herr General Rommel to možná nebude chtít slyšet, aleje mou povinnostíjakožto druhého služebné nejstaršího důstojníka zde důrazně upozoznit, že kdyby se Britové jenom v nejmenším osmělili, mohlí vyrazit ze své pevnosti, proniknout grůlomem ven a rozdrtit nejen zbytek mé vlastní divize, ale zmocnit se také velitelství Aťrika Korps včetně mého velitelského stanu. To by byl konec německé přítomnosti v Libyi a konec reputace pana generála.

116 , 117
♀

Buďte tak hodný a běžte to panu generálovi říct." Ehlers se vrátil ke Streichovi s tímto vzkazem: "Rommel vydal příkaz, abyste se vrátil k ,ofenzívní obrané." Streich pri odchodu kroutil hlavou.

Olbrich se ke Streichovu stanovisku pripojil a rovněž

další útok odmítl. Hrabě von Schwerin se vyslovil: "Jedině přes mou mrtvolu." Všichni byli zajedno v tom, že pokra- čování jatek u obranných linii, o nichž nic nevěděli, by bylo zlo činem. Deník Rommelova štábu pouze mdle konstatoval: "Druhý útok byl naplánován... ale neuskutečnil se. "

Ve večerní zprávě pro generální štáb Rommel svou krvavou porážku zastíral ("ztráty se ještě nedají přesně odhadnout"). Nebylo však možné ji slnýt úplně. Statečný

velitel kulometného praporu Gustav Ponath byl mrtev a s ním většina jeho mužů. Nastala krize důvězy: popzvé vůbec se mezi vojáky vynořila antirommelovská frakce. Radéji poslal dobré vojáky na smrt, než aby útok dobře připravil, říkali. Major Bolbrinker, Olbrichův nástupce, později Rommela kritizoval za to, že ignoroval rady svého tankovéh o velitele.

Rommel svou vinu odmítl uznat a dál svou porážku zdůvodňoval jinými příčinami. "Během ofenzívy v Kyrenaice," vysvětloval v červenci na ministerstvu války, "a zejména na začátku obléhání Tobruku se množily pripady, kdy inoje jasné a zcela konkrétní rozkazy nebyly mými veliteli provedeny - nebo ne dost rychle; vyskytly se pripa-dy hraničící s odmítnutím rozkazu a některi velitelé se tvári v tvž- nepříteli zhroutili."

Do Berlína telegraťoval pošadavek na posílení svých jednotek. Lamentoval, že jeho pozornost byla tak cele upřena na Tobruk, "že přesjedinečné prileżitosti nabízené celkovou sitvací" nemohl pola-ačovat v ofenzívě na východ. Ten žalující tón vyvolával mezi členy generálního štábu bouře jedovatého uspokojení. Konečně má Rommel trochu pocuchaný hřebínek! Franz Halder, náčelník generálního štábu, posměšně citoval Rommelova slova ve svém denílcu a dodal k tomu: "Konečně je nucen priznat, že jeho vojenské síly prostě nestačí... My tady máme ten dojem už nějaký čas."

118

V následujících dnech Rommel nacházel další obětní beránky pro záchranu své sebeúcty. Streichovi a Olbrichovi kladl za vinu masakr kulometného praporu. "Nemám od svých velitelů takovou podporu, jakou bych potřeboval," svěřil se v dopise Lucii. "Zarizuji výměnu ně-ktezých z nich." Pohádal se s plukovníkem von dem Borne, náčelníkem svého štábu - uvážlivým, obezřetným důstojníkem. Svého operačního důstojníka majora Ehlerse poslal do Německa a zaridil jeho propvštění z generálního štábu. (Ehlers v deníku Aťrika Korps naznačil, že kdyby se byl Rommel 5. dubna nehonil po povšti k Mechili, bylo možno Tobruku dosáhnout dříve, než to dokázal nepřítel - to by ovšem nesměli uváznout v těžce průchodných povštních terénech.)

V dalších dnech Rommel dokonce získal zpět část ztracené sebedůvěry. Šestnáctého ujišťoval Lucii: "Bitva o Tob-ruk se ted trochu uklidnila. Nepřátelé se nalodují. Můżeme tedy čekat, že pevnost brzy sami převezmeme." Toho dne navštívil také zbytky těžce zmasakrovaného kulometného praporu a pronesl povzbuzující slova: "Ode dneška za osm dní budeme v Káhiře - pošlete to dál." Neučinil vůbec žádný pokus zavolat generálu Streichovi najeho nedaleké velitel-ství, přestože Streich měl padesáté narozeniny. Z toho Streich usuzoval, že jeho dny v Aťrice jsou sečteny.

"Herr Generalleutnant Rommel litoval ztrát, které náš prapor utrpěl," hlásil důstojník od kulometčíků Streichovi, "a řekl nám: ‚Nesmíte dovolit, aby vás to zkrvšilo. To je úděl vojáka. Obětovat život k němu neoddělitelně patří." Rommel obviňoval vedení praporu z toho, že hned na začátku neotevřelo širší průlom do nepřátelských obranných linii. "Nakreslil nám na své mapě tužkou několik bodů. Když nadporučík Prahl namítl, že prapor prosté neměl k dispozici potřebné prostředky, aby mohl průlom rozšířit, Rommel odpověděl: ‚Tak se o to měla postarat divize."

Rommel už zase plánoval nové výboje. Když o dva dny pozdčji přiletěli dva vysocí generálové Luftwaťfe - generál Hoffmann von Waldau, zástupce velitele štábu leteckých sil, a polní maršál Milch, Gěringův zástupce -, Rommel

sršel optimismem. Zatímco Waldau se třásl zimou ve vy-
mzzlém stanu, Milch se s Rommelem dělil o jeho prohřátý
přívěs a později o své návštěvě napsal zprávu -je uložena vjeho soukromých
spisech:
"Strávil jsem s ním sice jen krátkou, ale velmi pří-
jemnou chvíli, protože jsme spolu výborně vycházeli. Měl
velkou radost z vývoje nového silnějšího motoru do bojo-
vých letadel - do nedaleké Gazaly právě přepravili části
JG27 -, protože on mezi našimi generály patřil k těm,
kdo bojové letectví dokázali ocenit. Svoje vyhlídky viděl v zářivých barvách.
Zblízka se nakláněl nad mapami-
byl zoufale krátkozraký - a vykrikoval: ‚Podívejte se, Mil-chu, tady je Tobruk.
A já ho dostanu. A tady průsmyk
Halfaya. Ten beru taky. Tam je Káhira - bude taky moje.
A tamhle - to je Svezský průplav a ten dostanu taky.
Co jsem mu na to mohl jiného říct než: ‚A tady máš mé.
Mé si taky vemi.
Z privěsu se ozývaly salvy smíchu. Ale na cestě z Berlí-na už byli jiní, méně
svmpatizující hosté. 23. dubna si
generál Halder do deníku udělal tento stručný zápis:
"Rommel nám v posledních dnech neposlal ani jedinou
jednoznačnou zprávu a já mám pocit, že sitvace je velmi
zmatená. Hlášení přicházející od důstojníků na jeho bo-
jišti a také jeden osobní dopis ukazují na to, že Rommel
na svůj úkol rozhodně nestačí. Celý den zbésile jezdí mezi svými nesmyslně
roztrovšenými útvazy, nařizuje prů-
zkumné výpravy a plýtvá silami svých vojáků."
Tak se stalo, ie když hrabé von Schwerin ležel v povšti s tváří u země a mezi
granáty a kulometnými střelami,
které mu hvízdaly chvějivě tipyl:ivým vzduchem nad hla-
vou, studoval dalekohledem obranné pozice Tobruku, ucí-
til, jak ho někdo zatahal za rukáv. Vedle něj leží Halderův zástupce Paulus.
Paulus přiletěl z Berlína letadlem, dál
pola-ačoval autem a nakonec se doplazil až sem, aby zjis-
til, co se na tom bojišti vlastně děje. (Paulus a Rommel
byli v letech 1927-1929 oba ve Stuttgartu veliteli rot
u slejného pluku, v hodnosti kapitánů.) "On je pravdě-
podobně jediný člověk s dostatečným osobním vlivem,"
rozvažoval Halder, "aby toho vojáka, který propadl na-
prostému šílenství, dokázal patřičně usměrnit."

Paulus se přljel o situaci u Tobruku přesvédčit 27. dub-na. Rommelova kuráž už
v té době měla povážlivé trhliny.
Vražedné vedro a tutlané pomluvy na všech stranách mu
také nijak nepřidaly. V předešlém týdnu ho smrt minula
dvakrát jen omylem: když se zastavil, aby promluvil s dů-
stojníky pěchoty, kteří se právě zakopávali západně od E1 Ademu, dopadla přímo
na ně sprcha nepřátelských střel;
jeden poručík byl na místě mrtev, druhý přlšel o ruku.
A pak dvacátého, když se vracel z návštěvy Bardie, se zpoza uhasínajícího slunce
náhle vynořlla bitevní letadla Hurri-cane, střemhlav se snesla až na úroveň jeho
Mamuta a
zkropilajej kulometnou dávkou. Jeho řidič to dostal driv, než stačil zavrit
ocelové dveře auta. ftidič náklaááku a ku-rýr na místě zemřeli. Rádiový vůz byl
zničen. Řidiči Rom-
mel sám ovázal těžkou ránu na hlavě a vyšplhal se do Ma-
muta najeho sedadlo.
Rommelovi teď k udriení Bardie zbývaly jen velmi ne-
dostatečné síly a egyptská hranice se prohýbala pod ná-
porem nepřátelských tanků, bombardérů a dokonce lod-
ních děl. 24. dubna Rommel v depeši do Berlína obnovil
své naléhavé volání o pomoc: "Sitvace v Bardii a Tobruku
s růstem britských sil čím dál vážnější." Žádal leteckou
přepravu slíbené 15. pancéřové divize, brzké doplnění

5. lehké divize na úplnou pancéřovou divizi, podstatné rozšíření podpory Luftwaťfe a ponorkové operace podél pobřeží. Stručné připojil: "Italští vojáci nespolehliví." Když byl příští den Hitler zpraven o Rommelově svízelné sitvaci, jeden člen jeho štábu si poznamenal do deníku: "Vůdce používá velmi silných slov." Dva dny poté již hlavní útvazy 15. pancéřové divize začaly přistávat v Benghází. Hitlerovy silné výrazy namířené na generální štáb byly ještě docela mírné v porovnání s kletbami vycházejícími z úst Rommelových důstojníků. když po delších průtazích konečně od italského vrchního velení dostali podrobné plány obranných linii Tobruku: ted viděli, co se to vlastně pokovšeli překonat. Italští inienýři navrhli a postavili 128 navzájem propojených opěrných bodů po celém padesátikilometrovém obranném obvodu. Stejnějako protitankový prikop, jímž byla chráněna každá pevnost, byly i průcho- dy mezi liniemi maskovány dřevem a tenkou vrstvou

120 121
♀

písku--: uvnitř byly umístěny kulomety a protitanková dě-la, vechny zarovnány s po,rchem země, aby útočníkům zůstaly sy až do okaržiku, kdy se nacházejí přímo nad mi. Obklopeny byly hustou spletí ostnatého drátu.
Žádn!ý diu, e Rommelův psle bruk by dní pokus o uchvácení To-
1 odražen tak luvavě. A navíc, jak poznamenal Pault-is v soukromé rozmlLvě
se Streichem: "Můžete mi uvést = jediný příklad v historii, kdy by průnik nepřátel-S1m=1 lillierrii provedený v oci
byl druhý den ráno úspěšnšza vršen?" (Jak správně pouká7al Streich, večerní po-
hyb nepřátele předem varoval, aby se na začátek hlavního nápoz dobře připravili.)
Zhrba v této době svolal Rommel italské velitele a
Strcic.=ha na společnou poradu, kde je informoval o svých noýc- h biteních plánech. Strei
ch se vmísil se svým vlast-
hern. "Před několika dny," řekl, jsme si s mými
důstojníl, prohlédli krajinu n Jc to rov a jihovýchod od Tobruku.
ina a dává nám dobré šance přemístit v noci našc o.lska těsně k jejich opevn
ením, aniž by na sebe
upozo rnila; za svítárú pak mohou zaútočit." Rommel ho přc2íravé pokáral: "Já od vás nechci žádné návrhy. Chci jenslyšet,jk hodláte uskutečrit moje plány." (Teprve až vščcho ostatrú selhalo, využil Rommel úspěšně právě tohoto Streichova plánu - to však už byl generál Streich z Aťrilšy p Č.)
Ronmol měl, zdá se, hezrliěrné zdroje optimismu.
25,du bna se v dopise prizn Lucii: "Zřídkakdyjsem poci-ťoval I=-ové obavy z vývoje bitevních operací jako v poslcdních dnech. Ale už br, zmční. V se pravděpodobně všechno
Řecku to zřejmě brzy skoněí a pak dostanu větší podpo. O této naděj i se za coidosa2 věkolik dnů zmínil znovu,
uje, že anijeho st, kolega generál Paulus mu neproradil riic o Hitlerově Qper noval č aci Barbarossa, v níž plá-
etvriu nasadit 200 diví proti Rusku.
h thezi Paulusem a From co sc neviděli melem se po dlouhé době,
vyvíjel ponku rozpačité. Oba byli na úromi generálporučíků, ale pa nékolilarn ulus měl před Rommelem

ésíční náskok, a oni?vadž byl Halderovým zástupce, mohl na Romrhela vytáhnout své postavenii odnost a jemu by nezbývalo než poslechnout.
122

Rommel měl podezření, že generálova nenadálá návštěva byla výsledkem intrikaření generálrúho štábu. Nejspíše to byla pravda. Poslal Pauluse na objížďku perimetru obležení a sdělil mu, že v poslední dubnový den plánuje nový rozsáhlý útok na jihozápadní sektor Tobruku. Paulus k tomu zaujal rezervovaný postoj.
Rommel, nespokojený se Streichem, pověril velením generála FIeinricha Kirchheima. Kirchheim byl expertem ministerstva války pro boj v tropických podmínkách a náhodou právě pobýval v Libyi. (Toto jmenování mělo mít v rijnu 1944 pro Rommela osudové následky.) Útok měl být proveden v noci a směřovat nejdříve k nízké kótě 209, nazývané Araby, kteri se z těchto končin dávno vypařili, Ras el Mdauvar. Z kóty 209 nepritel totiž narvšoval Rommelovy zadní komunikační linie. Rommel se opět nadchl velkým očekáváním. "Míříme vysoko," napsal ráno před útokem Lucii. "Nepřátelské dělostřelectvo stále mlčí, ačkoliv my jim dáváme pekelně zabrat." Překvapení bylo naprosté, díky Rommelově dobře promyšlené taktice klamu. Ale přesto útok znovu selhal, a znovu to bylo kvůli německé neznalosti tobruckých opevnění.
Rommel jel Mamutem sledovat bitvu až do pivní linie. Jednu chvíli se doplazil ještě pár set metrů kupředu, tam, kde byly Kirchheimovy rychlé výpadové oddíly drženy v šachu palebnými pozicemi jednoho z bunlů. Když v devět hodin ráno kulometný pluk dobyl postupem odzadu kótu 209, začal směrem na severovýchod hlavní tlak na samotný Tobruk; ale průlom byl příliš úzký a vojáci při pohybu naráželi na ještě lépe ukzyté opevněné pozice. 1. května podal baron Hans-Karl von Esebeck - Prittwitzův nástupce v 15. pancéřové divizi - Rommelovi toto hlášení: "Naši vojáci a především důstojníci utrpěli těžké ztráty, které jim způsobila pěchotní a protitanková palba vycházející z velkého počtu nám předem neznámých bunkrů a intenzívní dělostřelecká palba. Většina jednotek má padesátiprocentrú ztráty, některé dokonce větší. Morálka je stále naprosto skvělá, a to jak u našich výpadových oddílů, útočících v předsunutých liniich na plánované cíle, tak mezi pěšími rotami, které se za nimi na východ probíjely v těžkých

123
♀

osobních soubojích s posádkami bunlů, vynořujícími se zčistajasna před nimi, a dobře se dely i proti dělostřelecké palbé."
Zvedla se bodající písečná bouře a udusila pokračování bitvy. Rommel se ještě zdržoval na kóté 209 u nékolika stovek zajatců - byli mezi nimi Australané, nejvétší a nej-svalnatéjší australští vojáci, jaké kdy viděl. Paulus mu nicméné kategoricky nařídil další útok odvolat. Romrnelovi vojáci utrpěli další otřesné ztráty - přes 1 200 mužů bylo zabito, raněno nebo nezvéstných. Ještě varovnějším signálem byly prázdné muničrii sklady, vyčerpané neustálým odrážením nepřátelských protiútoků - popivé se Rommel ocitl tváři v tvář vážné zásobovací krizi.
Nejdříve svoje "zásobovací potíže" naznačil v dopise do-mů 9. května. Paulus to zdůrazňoval znovu a znovu:
Rommelův brilantní, ale neukáznény postup na Tobruk nakonec nepřinesl rozhodující vítězství, ale naopak pridal dalších více než 1 000 kilometrů k jeho již beztak pro-

dlouženým zásobovacím trasám. Tobrucký přístav mu tvrdošíjné odpírali Australané. Benghází bylo sice blíže než IYipolis, ale Italové tam zásobovací lodé odmítali posílat z důvodů, jež Paulus naprosto schvaloval: pristav v Benghází měl jen omezenou kapacitu při mnohem delší námořní trase a úmčrné tomu i vétším nebezpečí britských zásahů. Némečtí námoi-ní důstojníci, vyslaní za Rommelem kvůli domluvé organizace zásobovacích tras, se vrátili do Itálie, aniž by se s ním vůbec setkali. ("Generál Rommel odletěl se svým náčelníkem štábu na frontu a dvacet čtyři hodin neměl kontakt se svým operačním štábem.")
Tak zbyla jen předlouhá silnice z přístavu TYipolis do To-bruku. Mč–lla 1 700 lun - to jest vzdálenost z Hamburku do Iíma. A to vytvořilo další závažný problém: při takovém množství nákladních transportů na ní nutně vznikaly zácpy.

K přesné analýze jeho sitvace stačila velmi jednoduchá matematika. Pro holé přežití potřeboval v té době Aťrika Korps 24 000 tun zásob měsíčné. Aby si však mohl vytvořit zásoby na budoucí ofenzívu, každý měsíc potřeboval dalších 20 000 tun. Luftwaťfe musela dostat 9 000 tun zásob. Přidejme k tomu 63 000 tun potřebných pro italská vojska a italské civilní obyvatelstvo v Libyi a vychází nám požadavek plynulého měsíčního přísunu 116 000 tun. Ale skladovací prostoiy Tripolisu dokázaly pojmout jen 45 000 tun za měsíc. Ať s témito čísly žonglovali jakkoliv, némečtí zástupci v límé nedokázali najít iádný způsob, jak Rommelovi posílat více než 20 000 tun měsíčné - to znamená méné než pro holé přežití.

Rommel si uvédomoval, že si tento problém vytvořil sám, a to jej vztekalo ještě víc. Jak to bylo tehdy v březnu snadné, rázně Halderovi odpovědět: "To je vaše starost!"
Se stupňováním zásobovací krize se jeho zloba obrátila proti Italům, kteří zodpovídali za dodávky po Středozemním moři. Dokonce se vyslovil, že italská vojska by měla být stažena a bojování přenecháno pouze Aťrika Korps, protože Italové jsou jen "neužitečné hladové krky navíc". Jeho nespravedlnost vůči Italům pramenila z frustrace nuzného přežívání "z n.iky do úst". K přechodným zásobovacím krizím docházelo i proto, že britské námoiní a letecké základny nedalekého ostrova Malty nebyly účinné neutralizovány. Ale po celé období války v Aťrice vykonávalo italské námořnictvo svou povinnost přepravy konvojů dobře. Čísla ukazují, že kaidý lodní transport doprovázela v průměru nejméné jedna válečná loáto je víc, než se kdy podařilo dosáhnout Spojencům. Z 206 402 mviů přepravovaných po moři jich v Aťrice bezpečně pristálo 189 162 (více než 91 %); z 599 338 tun paliva se na místo dostalo 476 703 tun (80 %); z 275 310 tun odeslaných nákladních aut a tanků dorazilo 243 633 tun (85 %); z vypravených 171 06Ó tun došlo na místo určení 149 462 tun zbraní a munice a tak by se dalo polačovat. Pokud šlo o samotné némecké jednotky, Rommel pro ně dostával 82 procent z přepraveného paliva a 86 procent z objemu všech ostatních zásob. Iýto údaje stéží ospravedlňují slova. jichž v rostoucí míře užíval v souvislosti s příčinami svých zásobovacích problémů: "italská zrada".

Rommelovým jednotkám obléhajícím Tobruk nastala dusná, nehybná válka. Vícekrát se v tužkou psaných poznámkách jeho štábních důstojníků, jimiž si zaznamenávali úzkostné rozhovoiy s ostatními veliteli, objevo-

♀

valo sllovo Verdun; vícekrát, než by svédčilo pro pouhou náhod.u, vyvstalo toto srovnání Verdunu s jejich nynéjší sitvací. Pravda, zákopy tu nebyly -jen špína a tvrdé ská-ly, ki-tě pálící slunce

a dotémý hmyz. Jeho muži byli
nemo a nezvové vyčerpaní. Sebemenší odřenina - a
nebyld možné se jich při kopání zákrytů do této tvrdé,
suchopé země vyvarovat - či bezvýznamný škrábanec
o trriit:é křoviny zůstávaly po celé měsíce na rukou a no-hou)ao nezhojené,
nepřetržitě mokvající rány. Loupaly
se jirn nosy a na popraskaných rtech naskákaly puchýře.
Velitel jednotek dr7ících u Sollumu egyptskou hranici,
plukovk Maximilian von Herff, muž podivínských zálib,
ale staitečný a nepoddajný voják, v dopise do Berlína na-
psal: ,Hojné se zde vyskytují žaludeční potíže připomí-
nající imnici. Dostavují se asi jednou za měsíc a na ur-
čitou obu vás úplně vysílí. Když to u mne nedávno trvalo už cel tri dny,
cítiljsem se tak zle, žejsem třikrát během jednolo dne omdlel... ale dostal jsem
se z toho. aniž jsem se rnuel hlásit jako nemocný. Každopádné budeme my
všichn i ričtí bojovrúci přešťastní, až Aťrice dáme vale. Říkám si tady: ,Už
nikdy více Aťrika!" Hez-t si po né-
kolilca týdnech zaridil zpáteční lístek do Berlína a stal se person.álrúm šéfem
v Himmlerových Waťfen SS. Erwin
Rommrel musel Aťriku snášet ještě další dva roky.

I rnžům o polovinu mladším než on se zde podmínky
zdály priliš kruté. Jídlo bylo jednotvámé, strava nevy-
vážená.. Jeho vojáci se museli živit svšenkami, olivovým
olejern (protože máslo by žluklo), konzezvovanými sar-
dinkari, kávou, džemem, měkkým taveným sýrem v tubé
- říkalí, mu "pasta na zuby" - a nedefinovatelným masem
v konz,eách od italské vlády s vyraženými písmeny AM
- vojái měli podezření, že to znamená "ALter Mann". Va-
jíčka, 5unku nebo mléko samozřejmě nedostávali, natož-
p čerstvé ovoce nebo zeleninu. Tím více záviděli Britům. "Jak žostné jsou zde v
každém směru naše podmínky
v poro s Brity," napsal HerfF. "Jen pohledte na záso-
by, ktgré dostávají - minerálky, kompoty a zavařeniny,
všechno, co my tak bolestné postrádáme. Ve stupňo-
vaných vedrech se tento nedostatek markantně projevuje
dokone i na našich nejmladších. I pétadvacetiletým už

vypadávají zuby a dásné nepřetr~Lité krvácejí. Nebude to
snadné léto."

Roční doba pokročila a horko bylo tak nesnesitelné, že
i Rommel venku jezdil v krátkých kalhotách, což byl na
generála tak dbalého předpisů a formy dost výmluvný
ústupek. Kadý den v šest hodin ráno zahajoval inten-
zívní výcvik nekonvenčních péchotních taktik pro vojáky
všech hodnostních úrovní. Připravovali se tak na zdolání
tobruckých obranných pozic a zneškodnění nepřátelských
bunkrů. Vědomí, že neuspél - a za takovou cenu - ho
velmi tížilo a velmi dobře si dokáal představit tón Paulu-sovy zprávy do
Berlína. Všude cítil vzdouvající se vlny
kritiky. Dokonce i Herff napsal do Berlína o ztrátách,
které jeho pluk zatím ve válce utrpěl: "Na západě jsme
zatím ztratili již přes 1 000 mužů, potopený konvoj mé
stál dalších 250 mužů a celou moji dělostřeleckou rotu
a jenom u Tobruku jsem ztratil už téměř 450 mužů. Ty
první útoky na Tobruk tady nikdo nechápe: přestože síla
a posádka pevnosti byly předem známy, každý nový pra-
por, ktezý přijel, byl ihned posílán do útoku a samozřejmě se přes obranné linie
neprobil. Výsledekje, že u Tobruku
ted není ani jediná jednotka, která by nebyla těžce posti-žena... V množství
těch impulzívních rozkazů vydaných
pro Aťrika Korps jsme se my mladší důstojníci vůbec ne-
vyznali." Herfrův výmluvný dopis byl zařazen do Romme-
lova osobního spisu jako nesmazatelná skvma na jeho
povésti.

Blko Tobruku byl při silnici Via Balbia zřízen ně-
mecký vojenský hřbitov. Rommel se u néj často zasta-
voval a četl si jména na nových hrobech.

"Vzpomínám si," vyprávél jeden z válečných korespondentů přidělených k Aťrika Korps, jak jsem generála Rommela viděl stát na tom místě - na kilometru 31 před Tobrukem, ktezý se stal pro tolik statečných vojáků kilometrem posledním. Byl v hlubokém zamyšlení. V dlouhém léte roku 1941 se válečný hřbitov rozrostl do úctyhodných rozměrů a v prizračném šeru písečné bouře nám připadal, ve vší své kruté opvštěnosti, jako symbollidské pomíjivos-ti. Dívali jsme se na hrob jednoho důstojníka. Chvíli tam

126 I 127
♀

stál, absolutně bez hnutí. Pak se beze slova otočil a odešel. Ale myslírn, že vjeho očíchjsem zahlédl, cojej tolik dojalo - zračil se v nich hluboký smutek. Smutek člověka, který se loučil se stazým přítelem a druhem."

l28

Vzpoura velitelů

Dejte se silnicí postavenou maršálem Balbem, jak to tak často nyní činí Rommel, z Tobruku na východ k nejbližšírnu většímu městu, Bardii. Za hodinu iychlé jízdy jste tam. Via Balbia se nikde příliš nevzdaluje od moře po své levé straně a napravo se nad ní zvedají strmé svahy. Za Bardii silnice na šestnáctikilometrovém úseku stoupá, a se spojí sIYigh Capuzzo, starou velbloudí stez-kou přes vysokou náhorní plošinu. Zde Italové postavili kamennou pevnost, Ridotta Capuzzo, aby střežila hranici s Eg.yptem vzdálenou odtud pouhé tři kilometzy. Hranice je tvořena širokou výpletí ostnatého drátu, která zde původně měla zabraňovaL vzbouřeneckým válečníkům Senoussi v pronikání do Libye. Táhne se povští do nedohledna.

Pár set metrů za egyptskou hranicí začíná silnice v čet-ných zákrutech příkře klesat po svahu k městu Sollum. Mola vybíhající se swm živelným a nepřehledným provozem do moře se odrážejí od sytého středomořského blankytu. Nalevo od pobřežní silnice, která odsud pokračuje dál, běží podél moře oslnivě bílý písečný pruh. Napravo se svah strmě a nerovnoměrně opět zvedá a do výše 200 i více met-rů. Silnice odtud vede až do Káhiry, ale několik kilometrů za městem Sollum z ní napravo vybíhá odbočka a v serpentinách se šplhá do svahu. Je to průsmyk Halfaya, ktezý Rommelovy jednotky dobyly pod vedením plukovníka von Herff koncem dubna 1941. Jedině u Sollumu a Halfayi se tanky mohou bez obtíží po vysokém svahu vyšplhat na náhorní plošinu, a získat tak přístup do Libye. V tom tkví strategický význam sollumské fronty: jestliže se zhroutí, stane se Rommel zranitelný vůči britskému útoku z Egypta; pak by se nutně musel vzdát obléhání Tobruku a vrátit se zpět k linii Ain el Gazala, nebo dokonce ustoupit ještě dál na západ. Jak mu přikázal Paulus, začátkem května nechal vytisknout nákresy chystaných opevnění sollumské

129
♀

fronty - sám nakreslil návrhy obranných linii a inspiroval se při tom rozmístěním tobruckých bunkrů, které si před několika dnyjel v nepřátelské

palbé prohlédnout.
22. května po této silnici jede ve svém Mamutu navští-vit Hez-ffa a jeho jednotky. HezTnan Aldinger, jeho poboč-ník, ten den napíše "kapitolu ze života" Aťrika Korps:
Po dlouhých dnech úporných bojii na sollumsko-capuzzské fronté dnes pan generál tento úsek navštívil a objíždí své vojáky. Za úsvitu jsme vyrazílí z jeho velitelstí na 70 km dlouhou cestu napříč povští, bez silnic a cest, přes balvany a tmité křovíny. Na-še ACV se kymácí jako na rozbouřeném moři a s námi uvnitř to nemilosrdné smýká všemi směry, ať se drříme jakkoli pevné. Ge-nerál a já jsme se vysoukali na střechu, v níž jsou tři průlezy, a sedíme tam. Neustále se rozhlűíme: nepřátelská letadlajsou pro nás hrozivým nebezpečím. Nákladní konvoje v kotoučích prachu bez přestání jezdí oběma směry. Dnem 1 nocí musí jejich řidiči vykonávat svou úmornou práci, k nű samozřejmé patří i určité riziko: fronta není v ádném případé uzavi-ená a v okolí se pohy- bují i nepřátelské obrnéné vozy a sabotá7ní jednotky.
Vojáci se staví do pozoru a salutují. Jsou nadšeni, kdyi s nimi mluvíjejich generál. Dojedeme na Via Balbia a po ní musímeještě nékolik kilometrů dál na východ. Silnice je dost poničená, některé výmoly by klidné spolkly polovinu auta. Za chvílijsme na sollum-ské fronté a absolvujeme řadu porad. Ale generál naléhavé cítí potřebu setkat se přímo s mvistvem: s témi, kteří právé teď fyzicky čelí nepříteli. Doplazíme se tedy ai do jejich zákiytů v předních linűch a hovoříme s nimi. Z jejich tváří yzařuje nelí-čená radost, ie právé oni, řadoví vojáci, mohou promluvit se svým generálem a popsat mu těžké boje posledních nékolika dnů. Po-vrch je zde trdá skála; není moiné se zakopat. Zákryt se dá vy-tvořit jediné navršením kamenů, přes které se pak natáhne cel-ta, aby poskytla jakýs takýs úkryt před nelítostným sluncem. Protojsou vojáci tak spoře odéni- častojen v krátkých kalhoCách. A tmavíjsou jako černoši. Stejným způsobem se plazíme k dalším pozicím: za péchotou, dělostřelectvem, tanky, pozorovateli a tak dál. Naše vítězství z posledních dnů a úspěšná obrana dobytých pozicjim všem dávají velkou nadéji.
Bezprostředné předtím, než Rommel tuto frontu 22. května navštívil, zde plukovník von Herff razantně

odrail nebezpečný britský útok. ("Rommel mi při své ná-vštévé řekl, že byl bez sebe strachy, protože nám nemohl nijak pomoci," napsal Herff.) Mésíc předtím Rommel Herffovi naridil uplatizovat agresívní a plynulou obranu a daleko za nepřátelské linie posílat přepadové skupiny. Plukovník projevil velkou iniciativu. Pzvní písečné bouře využil k tomu, aby Brity přepadl a ukradl jim nákladáky. Zbudoval zákopové linie, intenzívné cvičil se svými smíše-nými italsko-německými jednotkami v počtu asi 6 000 mužů. Pro Italy měl slova veliké chvály. "S nasazením a trpělivostí," napsal po několika týdnech, "se mi podarilo udělat z nich dobré a statečné vojáky; v boji proti nepříteli vydrželi až do konce, a když bylo třeba, dovedli zemřít beze strachu."
To vše bylo velmi prozíravé, ponévadž Britové se právé zde rozhodli zaútočit s pětapadesáti tanky 7. obrněné di-vize a 22. gardové brigády ještě předtím, než sem mohla být dopravena Rommelova nová 15. pancéřová divize. Úder dopadl 15. května za svítání: nejméně deset z nepřá-telských tanků byly obávané Matildy, zcela imunní vůči německé protitankové obrané. Z rádiových zpráv získa-ných Rommelovou rozvédkou bylo zcelajasné, že sejedná o klíčový nepřátelský pokus odlehčit zezadu obléhanému Tobruku. O nékolik dnů později Rommel přiznal: "Všech-no viselo na vlásku."
Hertl však zvolil tu jediné správnou reakci: "valit se při pivním nepřátelském úderu stejným směrem jako nepri-tel" - třebae to znamenalo opustit své území - a po se-tmění uhnout stranou a nachystat se k zasazení pře-kvapivého úderu nepříteli do boku za rozednění. Herffovo vyprávění pol-ačuje: "Odpoledne 15. květnajsem měl vý-voj opět pod kontrolou. Tu noc jsem se stáhl se všemi německými jednotkami a šestnáctého brzy ráno jsem s osmi tanky zasadil do boku nepritele protiúder. Do večera jsem získal celé ztracené území zpět, s výjimkou průsmyku Halfaya."

Tato pnmí bitva u Sollumu Rommela ošklivě vylekala. Ve dvou - aL tříhodinových inteivalech odesílal do Berlína ukvapené depeše, podle proménlivé sitvace na bojišti za-prisahající, úpénlivě varující, zoufale apelující a nako-

nec - když Herff s pomocí praporu 8. tankového pluku zachránil situaci - triurnfující. Rommelova neivozita téměř přivodila náhlý konec j eho kariézy v Aťrice, nad níž se i bez toho díky protestním dopisům scházejícím se v Berlíně

stahovala po jatkách u Tobruku těžká mračna. Sám polní maršál von Brauchitsch mu 25. května poslal šestistránkový ela-borát, v němž požadoval, aby do budoucna byly generálovy rozkazy "střízlivější" a vyka-zovaly jistou kontinvitu". Ne-má se nechat vyvést z mízy, když ho nepřítel překvapí. "Napříště se vyhněte příliš opti-mistickým nebo zase černé laděným zprávám pod vlivem momentální sitvace," naři2o-val Brauchitsch. Rommel nedůtklivé odbyl telegram hlav-ního velitelejako "kolosální sprdunk,jehož smysl absolutné přesahuje moje chápárú."

Naštěstí pro Rommela ted sollumský frontový velitel vy-razil do protiútoku, v něm7 nepriteli zasadil citelnou ránu. Britové zanechali v průsmyku Halfaya posádkou 22. gardo-vou brigádu. Večer 26. května se Herff rozhodl, že této po-sádce příštího rána, opět za podpozy 8. tankového pluku, zasadí překvapivý úder. "Vyraili jsme do akce 27. května ve 4.30 (za pzvního světla)," líčí HertT, "a do 6.15 byl prů- smyk náš." Britové se dali po pobřežní pláni na útěk k Sidi Barrani. "Získalijsme velkou kořist, především dělostřelec-kou (šest děl), tanky (sedm Matild, z toho tři zcela v pořád-ku), a náklaďáky, jichž se nám tak zoufale nedostává."

Tento úspěch výrazně podepřel Rommelovo sebevědo-mí. Napsal na Brauchitschův telegram chvástavou a útočnou odpověď; v dokumentech zanesena není, a1e v reakci na tuto opováilivost chybělo jen málo k tomu, aby si Rommel definitivně setřel z bot aťrický prach. 29. května psal s ironii Lucii: "Dostal jsem z armádního vrchního velení pořádný kartáč - podle mne zcela neodů-vodněný - asi z vděčnosti za to, čeho jsme až dosud do-sáhli. Nehodlám to nechat bez odpovědi, na cesté už je dopis pro von B." Za několik dní o tom pokračoval: "Moje záležitost s vrchním velerúm stále není ukončena. Bud ve mne mají důvěru, anebo ne. A pokud nemají, pak je žádám, ať vyvodí patričné závéry. Jsem zvědavý, jak se to vyvine... Jak je snadné lamentovat a mentorovat, když nékdo jiný tady potí krev."

V Říši se zatím šířila Rommelova sláva - pilně ji živil sbor zpravodajú a kameramanů, které si přibral ke svému štábu. Rozhodně nebylo náhodou, že Rommelův hlavní pobočník, stejně jako jeho předchůdce Karl Hanke, byl jedním z vyšších úředníků nacistického ministerstva pro-pagandy: šestatřicetiletý nadporučík Alfred-Ingemar Berndt byl rozložitý, měl vlnité vlasy a tmavou plef, kláti-vou medvědí chůzi a tělesnou zvláštnost - na jednom chodidle šest prstů. Byl vzdělaný, uměl zapůsobit a do všeho strkal nos. Dostal na starost vedení Rommelova deníku. Než se stal jakožto stranický "komisař" členem Rommelova štábu, měl už za sebou dráhu houževnatého a horlivého stoupence nacistického režimu. Berndt se vy-značoval drsnou otevřeností, kterou mu Rommel ochotně toleroval, protože jinak, jak se obával, by to Berndt mohl brát jako přezíravost a podcenění z jeho strany. V dubnu mu napriklad Berndt s drzým úšklebkem doporučil: "Mein Lieber, já bych na vašem místě tak daleko nepostupo-val!" Na oplátku Berndt šikovně živil Rommelovu legendu. A když bylo potřeba cokoliv nepřijemného sdělit Adolfu Hitlerovi, Rommel posílal Alfreda Berndta, protože to

byl statečný muž. Svou odvahu Berndt ostatné dokázal i v Maďarsku, kde v roce 1945 zemřel.

Rommel byl zasypán lavinou dopisů. Ženská nacistická organizace mu posílala balíčky s čokoládou - ačkoliv jak asi v povštním žáru chutnala, je lepší si ani nepředstavo-vat. Desetiletá holčička z Augsburgu spatřila svůj idol ve filmovém týdeníku a napsala mu: " ..u Vás se nemusím bát, že dostanu odměřenou odpověď jako od ostatních. Vás, generále Rommele, můžu oslovit uprimně a z celého srdce. Nesmírně Vás a Váš Aťrlka Korps obdivuji a pevně věřím, že dosáhnete Vítězství." Rommel dítěti odpověděl se stejnou vřelostí - byl přece "generálem z lidu".

Sám však dobře věděl, že vítězství je zatím v nedohlednu. Letecké síly dělaly, co mohly, aby zničily přívod vody do Tobruku a bránily britským zásobovacím lodím v přistání. Rommel však uznával, že Aťrika Korps ted narazil na rovnocemzého soupeře. "Australští vojáci jsou úžasní bojovníci a jejich výcvik zdaleka předčí náš," řekl v soukromí Lucii. "S tím, co v současnosti máme, nemů-

♀

žeme Tobruk získat silou." A tak se spokojil se strategii dlouhého, vyčerpávajícího obléhání a prizpůsobil výcvik svých vojáků "staromódní" péchotní rutiné, jež se v podobných sitvacích osvědčila za pzní světové války. Učil své muže, jak se zakopávat a zabraňovat zbytečnému kzveprolití.

"Je mistrem klamu a utajení," prohlásil nadporučík Berndt v propagandistickém vysílání, "a udélá vždycky to, co ten druhý čeká ze všeho nejméně."

Když nepřítel véi-í, že na některém místě jsme obzvlášté silní, tak se můiete vsadit, e právě tam jsme slabí. Kdyi si myslí, ie odhalil naši slabinu, a přiblíží se v domnění, ie má slvšné šance na vítězství, můžete dát krk na to, e tam je naopak naše síla. "S vaším generálem jsme prosté nikdy nevédéli, jak na tom vlastné jsme!" - takto si postěžoval jeden zajatý Brit. Když vede útok spojený s nékolika falešnými údery k odvedení pozornosti, nepi-ítel ten falešný útok pokaždé vyhodnotí chybně jako hlavní a veškerou délostřeleckou sílu vrhne nesprávným smérem. Příště nepi-átelská strana zareaguje na to, co povaiuje za neklamné a typické znaky falešného útoku, ale to vi je všechno zase jinak a splete se znovu. Když myslí, že vidí nastra-iené atrapy a nevšimá si jich, tehdy jsou to skutečné zbrané a skuteční vojácil

Po určitou dobu nás nepi-ítel u Tohruku hodně trápil, kdyi naše pozorovací stanovišté soustavně oslřeloval granáty. Rom-mel tedy nai-ídil vztyčit pozorovací véie; ur-ízly se celé lány tele-graťních tyčí a během noci se jich kolem Tobruku asi třicet vztyčilo. Na nich byly instalovány figuríny uniformovaných vojá-ků upřeně hledících na nepřítele. Občas po iebi-íku popolezou dolů a zase nahoru - jako loutky je ovládají provazy ze záko-pů. Nepritel je zmaten a zahájí na né zuřivou délostřeleckou palbu. Po celé dny na tyhle věže bez ustání střílí jako zjednaný. Některé jsou zaseny, jiné zůstanou stát. Po nějaké době to vzdají - nastala chvíle, kdy nastrčené figuríny nahradíme skutečnými pozorovateli z masa a krve.

V čem spočívo tajemství Rommelova úspěchu v Severní Aťrice? On se jako válečník ideálně uzpůsobený pro boj v povšti vlastné narodil - v povšti v sobě odkryl vlohy, 134

o nichž do té doby sám neměl tvšení. V zoufale jednotvárném terénu, často postrádajícím jakékoliv záchytné body, si dokázal vyvinout jakýsi tajuplný orientační smysl. Zřejmé si uměl vtisknout do paméti každý pohozený barel, rozbořenou kamennou mohylu kdysi postavenou jako orientační bod, či vyhořelý tank svými pány opvštény v povšti jako válečný odpad. Osvojil si rovněž šestý smysl lidí žijících na povšti. Jednoho dne napriklad, když zajel s náčelníkem svého štábu hluboko do povště,

zničehonic vykřikl: "Honem pryč odtud! Za půl hodiny je tady nep-ítel!" Záhy se na obzoru objevila zvířená mračna prachu, neklamné znamení blížících se nepřátelských obrněných transportérů.

V povštním prostředí vyvinul nový způsob řízení bitev. V zadním voji měl tzvale umístěný operační štáb a ten udržoval permanentní kontakt s jeho italskými nadřízenými a nižšími stupni vojenských formací. Sám se pak mohl s malým velícím štábem v několika otevřených autech volně pohybovat, kde ho bylo třeba. Součástí jeho skupiny byly i rádiové vozy jezdící těsně za ním, které zabezpečovaly stálý kontakt s operačním štábem a bojovými jednotkami. Tato organizace každou chvíli působila problémy, protože radiovysílače měly v mimořádných klimatických podmínkách často poruchy a baterie se rychle vybíjely. Jeho Volkswagen Kibel s černobíločervenou veli-telskou vlajkou na blatníku byl jasné k rozeznání. Z něj určoval úhel a tempo útoku. Byl-lijeho vůz zasažen nebo najel na minu, jednodvše si pro sebe zabavil další. Tak se vždy objevoval v samém ohnisku bitvy a mohl ji osobně řídit bez časových ztrát při čekání na zprávy z bojiště, jež tolik trápily ostatní velitele - zejména ty nepřátelské. Když začala bitva, Rommel spaljen zřídka ajedl málo. Celé dny dokázal přežítjen s několika I-ající chleba nebo rychlou studenou svačinou, kterou mu připravoval jeho vojenský sluha desátník Herbert Günther. Nekompromisní, tvrdý a realistický v pristupu k sobě, vyžadoval výdrž a statečnost i od svých velitelů. Jednou narazil na generála, ktezý ještě v 6.30 ráno snídal. "Vy se vrátíte do Německa!" vyštékl na něho. Počet velitelů, kteří se nedokázali sjeho měritky srovnat, byl zpočátku hodné vysoký,

a jejich obrat v Rommelových službách značný. Italští vojáci sloužící pod ním jej zbožňovali. Zřídkakdy se jim před Rommelovou érou naskytl pohled na itaLského generála na bojišti. Nadšeně vychutnávali, jak rázně se vypořádal s některými tučnými a netečnými italskými generály, kteři mu zkřížili cestu. Rommel především uznával, že Italové mají jako vojáci své hranice a bylo by neci-telné a pošetilé naž-izovat jim bojové úkoly nad jejich síly. "V životě existují ijiné etnosti nežjen býl vojákem," připo-mínal toho léta svému poboníkovi nadporučíku Behrendtovi. V rijnu 1943 zjistila némeeká výzvédná služba ohromující skutečnost: mezi italskými vojáky se rozšířil názor, že Itálii bv měl vládnout některý významný Němec, "někdo jako Gëring nebo Rommel".

V první polovině června 1941 Rommel přeskupuje velitele v očekávání dalších, ještě tvrdších bojú. Zbývající část 15. paneéřové divize jíž dorazila a pod vedením mladého plukovníka Walthera Neumanna-Silkowa byla poslána na sollumskou frontu. V druhé divizi, 5. lehké, Rommel pod- nikl tvrdá opatření k zaiehnání toho, co sám nazýval "kri- zí v důstojnických sborech". Před vojenský soud postavil velitele tankového praporu za to, že během posledního, předem ztraceného útoku na Tobruk 1. května propukl v pláč a odmítl útočit na "nepřemožitelné" tanky Matilda. Když se plukovník Olbrich přihlásil do stavu nemocných, aby si všetřil "další lichotku od Rommela", jak to naval, jmenoval Roznmel novým velitelem tankového pluku majora Ernsta Bolbrinkera. A také se zbavil Streicha. Jedno-ho dne na konci května zatelefonoval do Streichova velitelského vozu.

"Streichu," oznámil mu, "po.ádal jsem o vaše převelení. Dokud za vás nepřijde náhrada, setzváte ovšem ve funkci."

"Má pro mne Herr General nějaké další rozkazy" otázal

se ledově Streich a než mohl Rommel odpovědět, zavěsil.
Rommel jeho odvolání zdůvodnil tím, že Streich zpochybňovaljeho rozkazy a povštél se do "zdlouhavých diskusí". Jeho nástupcem se stal generálmajor Johannes von Ravenstein. Přijel 31. května; hezký a štíhlý, aristo-kratický Cyp a bylo v něm cosi floutkovského. Ale stejně jako Rommel nosil vyznamenání Pour le Mérite. Ovzdvší libyjské "sauny" bylo na jeho křehkou konstituci priliš a pnmích několik dnů po prijezdu prolc:žel zeela vyčerpáiz na polním lů ku.
Streich opustil Aťriku o několik dní později; spory s Rommelem stále nepřvnivě zasahovaly do jeho kariéry. Kdvž se Ioučili, Rommel mu mrzuté ytkl: "Příliš jste se staral, aby se vašim vojákům vedlo dobře."
Streich mu strnule zasalutoval. "Nedovedu si pro divizIllho velitele představit větší slova chvály," odpověděl. Na svých vyjížďkách povští ve skákajícím a prudce vyhazujícim Mamutu dospěl Rommel k nezvratnému přesvědčení, že Britové se chystají k velké ofenzívě. Italům řekl, že měl "předtuchu" - ve skutečnosti však jeho radio-monitory zachytily o chystané ofenzívě dostatek důkazů.
6. čezvna byl varován, že nepřátelé přeskupují pozice. O týden později měl v ruce depeše od britských obrněných jednotek u Habaty, v nichž požadovaly další munici. Habata byla kromé Sollumu a Halfayi jediným místem, kde tanky mohly vystoupit na libyjskou náhorní povštní plošinu. Rommel psal Lucii: "Britové se přesunuli 65 kilo-metr, dál do povště. Potű je v tom, že nevím, jestli se stahují nebo připravují nový útok. V každém pripadějsme na ně připraveni."
Šlo o nepřátelskou operaci "Battleaxe". Poté, co Churchill vydal sv ůj rozk k definitivnímu zničení Rommela, byl nejkratší cestou, po Středozemním mori, vypraven konvoj s 238 novými tanky, který přistál v Alexandrii. To byl obrovský nárůst vojenské síly. Velitel britských západních povštních vojsk, Sir Noel Beresford-Peirse, se rozhodl zaútočit bez meškání.
14. čezvna zachytily Rommelovy monitoiy vysílání všem britskýmjednotkám, že "Peter" přijde zítra. (Podobnéjmémo rovnéž předznamenávalo útok v polovině května.) Rommel proto večer alarmoval sollumskou frontu a svým mobilním zálohám nařídil zústat v pohotovosti.
Příštího rána ve 4.30 se na sollumské frontě opravdu rozvinul britský útok vedený rlvěma paralelními výpady: jedním dole na pobrežní rovině a druhým na náhorní ploši-136 137
♀

ně. V devět hodinjiž bylo Němcůmjasné, že mají co činit s rozsáhlou ofenzívou. Bylo to vůbec popzvé, co Rommel či Aťrika Korps a vůbec celá soudobá nacistická Wehzrnacht musela čelit tak zásadní nepřátelské ofenívě, poprvé, co před ní vyvstala nutnost vybojovat významnou obrannou bitvu. Na Rommela se upíraly zraky celého světa a on si toho byl naléhavě vědom.
Po celý pzvní den útoku,15. čezvna 1941, v sálajícím ved- ru a mračnech dusivého prachu zuřily úporné a kzvavé boje tankových i pěchotních oddílů. Rommelovy vyhlídky nebyly zrovna skvělé. Měl menší počet tanků než nepřítel - asi 150 najejich 190- a skutečných bojových tanků typu Panzer III a IV pritom bylo jen 95. Nepřítel měl asi 100 mohutných tanků typu Matilda s pancíři dvakrát silnějšími ne u tanků německých a 37mm Pak (protitankové dělo) je nedoká7al prostřelit. Deník 8. kulometného praporu toho dne popisue útok šesti tanků Matilda:
Náš 37mm Pak je zase bezmocný. Granáty, které vystřeluje, e od silného pancíře tanku jenom odrážejí - jen štastný 2ásah do jeho pásů neho ložisek věže má nějaký efekt. S rachoteni 5e valí na naáe pozice; ve vzdálenosti asi 70 mefrů e zastaví a v klidu rozsLřílí naše Paky jednoho po druhém. hořkostí přihlížíme, jak naše

děla postupně umlkají. Ani Chrabré činy jednotlivců nedokáží tuto situaci zvrátit. Střelec lank ze 7. roty nepřestává pálit na Matildu ještě ze vzdá-jenosti tří metrů: je to k ničemu. Ocelový kolos se valí dopře-lu přes néj a jeho dělo. Jeho druzi dopravují statečného mlá-lence zpátky k nám, náš lékař mu musí ještě na bojišti am-putovat obé nohy, protože jsou rozdrcené na kaši. Později na gvá zranění zemřel.

Takovýto případ vystihuje bojového ducha, jehoi se gommelovi podařilo vštípit vojákům Aťrika Korps. Ale bo-jovný duchjistě nebyl všechno. Od bojů u Tobruku Rom-tnel nezahálel. Věda, že jedině dělo SSmm Flak se dokáže postavit Matildé, nechal pét z těchto drahocenných zbraní Zakopat u Halfayi, čtyři na hřebenu Haťid a další své tyři 88mm Flaky dal k dispozici 15. pancéřové divizi gtřežící území za sollumskou linii. Na ostatních opěrných bodech podél sollumské fronty nechal instalovat nová

138

50mm děla Pak 3S, je byla vylepšenou variantou 37mm děla. V okamžiku, kdy se schylovalo k bitvě, byla linie hotová jen z poloviny a zásoby munice, potravin a vody nedostačovaly. Ale držel ji jeden z nejnezdolnějších vojá- ků v Severní Aťrice, kapitán Wilhelm Bach, vytáhlý a hubený kuřák doutníků, velící důstojník pzvního praporu 104. střeleckého pluku. Bach byl bývalým pastorem, mír-ný a jemné mluvy. Získal si u svých mužů zcela mimo-řádnou náklonnost.

Boje 15. čezvna probíhaly nerozhodné, ale přesto měl Rommel večer důvod k optimismu. Nejen že průsmyk Hal-faya byl udržen, ale z dvanácti obrovských Matild, které se s námahou drápaly k hornímu konci náhorní plošiny, jich jedenáct sejmula Bachova dobře ukrytá 88mm děla a z šesti Matild, blíících se k průsmyku z pobřežní stra- ny, ted čtyři ležely zničené v minových polích položených Rommelem. Toho večera hlásil plukovník Neumann-Sil-kow, že 15. pancéřová divize zničila šedesát nepřátel-ských tanků a teď plánuje protiútok. Rommel odolal popudu okamitě se rozjet na sollumské bojiště a raději zůstal na svém aiznádním velitelství vzdáleném od něj sto šedesát kilometrů. Odvysílal svůj souhlas a poté strávil bezesnou noc. "Dnes se bitva v neúprosném boji rozhod-ne," napsal Lucii o půl třetí ráno.

Tanky Neumanna-Silkowa zahájily svůj protiútok za úsvitu 16. čenma. Jejich plánem bylo prohnat se kolem polorozpadlé pevnosti Fort Capuzzo -jíž se Britové zmoc- nili předešlého večera -, překonat pohraniční dráty a vpadnout pak nepříteli do nekzytého boku. Ale nedoká-zaly postoupit daleko. V 7.45 se Rommel od svých radistů na bojišti dozvěděl, že zuří velká tanková bitva. Později dopoledne se musela 15. pancéřová divize od nepřítele odpoutat. Z púvodních 80 jí zůstalo jen třicet pět boje- schopných tanků. Krátce po poledni byla na hranici blíz- ko Sidi Omar silnou obrněnou jednotkou zastavena také druhá divize, 5. lehká,

Toto byl nepochybně okaniik, kteiý rozhodl o celé bit-vě. Jak Rommel později napsal, kdyby v této chvíli Britové soustředili všechny svoje síly a tvrdě vyvíjeli tlak na po- stup, nezbylo by mu, než od obléhání Tobruku upustit.

139

♀

Učinil tedyjedno z těch velkorysých rozhodnutí, která byla projeho vojenský rukop is typická. Riskantně se spolehl na zřetelnou britskou nervozitu; pramenící z obav před vpádem do boku, a ve 12.35 odvysílal pokyn 15. pancéřové, aby se u Capuzza odpoutala a vyrazila k jihu, paralelně s postupovou linii 5. lehcé. Před soumrakem tyto dvě divize nepříteli udeří

přímo do boku a u Halfayi zaůtočí směrem
k pobřeží. Tím vyprostí z obležení kapitána Bacha a celou britskou výpravu
odřvnou. Mezitím Rommel vyslal vojen-
ské letadlo, aby halfayským obráncům vlilo sílu do žil vzka-zem: "Ze západu
úspěšn postupuje náš protii5tok. Nepřítel donucen k defenzívě. Vítězství závisí
na tnm, zda vy udržíte průsmyk Halfaya a pobřežní plái."
5. lehká divize vyraila přesné na minutu, ve 4.30 ráno. V 6 hodin ráno již
byla u svého pzvního cíle, Sidi Sulei-
manu. 15. pancéřová divize také dorazila ke svému cíli.
Zachycené nepřátelské rádiové signály Rommelovi, kteiý
byl stále ještě na svém velitelství 160 kilometrů od bojiště, prozradily nejpive
zklam nepřítele nad zmařenými plá-
ny, potéjeho překvapeni z vývoje sitvace a konečně pani-
ku. V 7.45 ráno odposlech zachytil hlášení nepřátelské
7. obrněné brigády, ie jim došla munice: "Sitvace je zou-
falá." Rovněž byla zachvcena žádost bzitského tankového
velitele, aby z Káhizy přiletěl na bojiště Sir Noel Beresford-Peirse. Rommel
tuto báječnou zprávu přečetl velitelům
své pancéřové divize a poháněl je k rychlé akci. Kolem
třetí odpoledne se tanky s rachotem vyřítily do průsmyku
Halfaya a ukončily tak Bachovu hrdinskou zkovšku. Tak
Rommel vyhrál svou pzvni řádnou tankovou bitvu.
Příští den, 18. června, Rommel ze svého velitelství přijel poděkovat svým
vyčerpaným německým a italským voják-
ům. Jejich zái-ící obličeje svědčily o tom, 7e již samotný výsledek bitvy je
jim dostatečnou odměnou. A jejich nové
lichotky zněly Rommelovým všim velmi příjemně. Ten-
tolaát se během bitvy orneziljen najednu stručnou zprá-
vu do Berlína každý den. Ny,ní tedy mohl definitivné
ohlásit své triumfální vítězství. Oznámil, že zničil 180 až 200 nepřátelských
tanků a po nékolika dnech toto číslo
opravil na 250. Jejich skutečný počet nedosahoval ani
nejnižšího Rommelova odhadu, ale protoe on sám ztratil

pouhých 25 tanků, mohl být jeho úspéch sotva něčím
umenšen. Lucii se vychloubal: "Britové spoléhali, že nás
smetou se svými čtyřmi sty supertěžkými tanky. Ne-
mohli jsme proti nim postavit srovnatelné obrněné síly.
Ale jejich chytré rozmístění a neústupnost německých a
italských vojáků mi umožnily do rozhodující operace vrh-
nout všechny rezenmí mobilní síly. Jen ať to nepřítel zku-sí znovu - vypráskáme
ho ještě důkladněji!"
Rommel vyhrál díky své lepší taktice a větším zkvše-
nostem. Vylákal nepřátelské tanky přímo před hlavně
protitankových děl; přepadl je ze zálohy; v noci se potají přesunul a vpadl jim
do boku. Zničil také rekordní množ-
ství tanků Matilda. (Zajatý britský major chtěl vidět
zbraň, která zničila jeho tank. Když mu předvedli Flak
88, zareagoval: "To není fér, používat proti tanku proti-
letadlové dělo!") Nepřátelé. kteří toto tajemství neznali, přičítali tyto ničivé
střely Panzerům III a N. Z toho plynu-la posvátná bázeň, již teď ve světě
vzbuzovala každá
zmínka o Rommelovi a jeho tancích.
Domajeho slávavylétla až ke hvězdám. Už třikrátv tom-
to roce - v dubnu, květnu a čenmu 1941 - jeho pověst
během povštních bojů visela na vlásku. Pokaždé však na-
konec prokázal pevnější neivy než nepřítel. A z říšských
rozhlasových stanic ještě nedozněly fanfáry vytrubující
Rommelovo sollumské vítězství, když se několik autorů
rozhodlo, že Rommel si už zasluhuje sepsání podrobného
životopisu. "Chci vytvořit dílo tivalé hodnoty," napsal mu jeden plukovník.
"Bude to portrét typického mladého gene-
rála naší doby, určenýjako odkaz příštím generacím ajako
inspirace pro novou vlnu bojového nadšení."
Hitler navrhoval Rommelovo povýšení na generála
tankových vojsk. Generální štáb se však vzpíral. Předsta-
va, ie generálporučík Rommel by měl být povýšen do
funkce generála v rozmezí kratším dvou let, jim připadala nesnesitelná. Jejich

nechuť k Rommelovi v předchozích měsících rozhodně nepolevila. Halder pokračoval ve své vendetě. V květnu si poznamenal do deníku: "Rommel na to nestačí," a tajně navrhoval Brauchitschovi, aby se Rommelovi pořádně přitáhla uzda. Halder doporučoval přidělit italskému vrchnímu velení v Libyi ještě druhého

štábního náčelníka, kteiým se měl stát generálporučík Alfred Gause. Mluvilo se také o ustavení regulérrúho armádního velitelství v Libyi pod velením polního maršála Wilhelma Lista, vítěze z Iecka a bývalého Rommelova nadřízeného v Drážďanech.

Vzdor všem těmto plánům osud opět jednou nahrál do rukou Rommelovi. Regulémí armádní velitelství v Libyi ustaveno nebylo. Generál Gause sice do Aťriky skutečné vyslán byl, ale jeho slvšná a smířlivá povaha předem vylučovala jakékoliv intrikaření. Náhoda tomu chtěla, že Gause dorazil k Rommelovu velitelskému privěsu 15. června - v den zahájení sollumských bojů. Obdivně žasl, jak pevně Rommel drží vývoj bitvy ve svých rukou. Nabyl přesvědčení, že velitel armády Aťrika Korps si dokáe výbomě ve všem poradit sám a promptně mu předal k dispozici celý svůj úctyhodný štáb - 43 důstojníků, 20 civilů, 150 záložních důstojníků a 46 vozidel. Halder povolal Gauseho do Berlína ke konzultacím a napsal pak svůj vlastní výtah z Gauseho zprávy. "Osobní vztahy se komplikují povahovými zvláštnostmi generála Rommela a jeho patologickou ctižádostí," podsunoval Halder svoje předpojaté vývodyjako shmutí Gauseho zprávy. "Rommelovy charakterové vady způsobují, že na ostatní působí mimořádně nepříjenmým dojmem, ale nikdo se neodváii s ním zkříit zbraň kvůli brutálním metodám, jichž používá, a podpoře, jíž se těší na nejvyšší úrovni." Jak strašlivé ostatní generálové Rommelovi záviděli jeho snadný pristup k Hitlerovi!

Výslednicí všeho bylo, že vrchní velení armády rozhodlo ustavit "Tankovou skupinu Rommel". Panzergruppe znamenala o něco míň než Armee, ale její zřízení stejně nedávalo jinou možnost než povýšit nakonec Rommela do hodnosti generála. Měl velet svému staré-mu Aťrika Korps a italskému XXI. sboru pěších divizí. Po několika dnech se dozvěděl, že jeho povýšení protlačil na "nejvyšších místech" jeho vlivný pobočník. Lucii napsal: "Jak jsem právě zjistil od nadporučíka B(emdta), ktezý hovořil s Hitlerem a Goebbelsem, za své nedávné povýšení mám co dékovat pouze Vůdci... dovedeš si představit, jak nesmímě mne těší, že jsem získal jeho uznání za to, co délám a jak to dělám. O tom se mi nezdálo ani v těch nejsměiejších snech."

Získat hodnost generála v pouhých devětačtyřiceti letech! Důkaz nad slunce jasnější, že Rommel z toho nakonec i přes všechny ošklivé konElikty kolem těch zoufalých týdnů bojů o Tobruk vyšel jako vítěz.

"Je moc krásné dostat se tak vysoko, když je člověk ještě mladý," uvaioval, když jeho povýšení vstoupilo v platnost. "Ale pro každý pripad mám v zásobě ještě další hvězdičky."

Mezitím se Rommel docvěděl, že Hitler zaútočil na Sovětský svaz. Pro jeho velitele to byl otřes. Schwerin se soukromě vyslovil před svými štábními důstojníky: "A je to, pánové. Právě jsme prohráli válku!" Rommel byl jako obvykle plný optimismu. Předpokládal brzké vítězství a radoval se, jakou ránu tato invaze zasadila Churchillovým nadějím. Samozřejmě to bude znamenat pozdržení jeho

plánované cesty do Německa. Lucii se svěřil: "Zrovna ted se dost dobře nemohu na Vůdcově velitelství objevit se svými vlastními problémy."

Konečně se mu rozbřesklo, proč Hitler a generální štáb odmítali poslat do severní Afriky pancéřové divize, těžké dělostřelectvo a tomu odpovídající zásoby. Skutečnost byla taková, že Hitler, vrchní velení Wehrmachtu a generální štáb se dívali daleko dopředu, až k éře "post-Barba-rossa", kdy po porážce Ruska Hitlerův nepřemožitelný Wehrmacht vyraí na dobyvačné tažení po stejných silnicích, jimiž před 2 400 lety pochodovali Alexandr Veliký a jeho těžkoodénci. Jednoho deštivého dne na začátku čezvna se ve svém opevněném sídle Berghof v bavorských Alpách Hitler svěřil svým nejvěmějším: "Rusové soustředili veškeré svoje vojenské síly na západní hranici, což představuje největší koncentraci vojsk v historii. Jestliže Barbarossa neuspěje, jsme tak jako tak ztraceni. Jalnile bude Rusko vyrizeno, Irák a Sýrie se o sebe postarají samy. Pak budu mít volné ruce k dalšímu postupu přes Turecko na jih."

Tyto vize nabyly konkrétní podoby v návrhu směmice vrchního velení, kCerá v těch dnech kolovala jako tajný materiál. Rommelovo konání v Libyi zasadila do pevné

142 143
♀

globální perspektivy. Nejprve se zmocní Tobruku, potom prozkoumá možnosti invae do Egypta ze západu; po dobytí Kavkau Wehrmacht postoupí dolů na jih a vstoupí do Egypta z východu. 28. čenna Halder Rommelovi naříd il připravit návrh této operace. "V Rusku mohutně postupujeme," komentoval situaci v dopise Lucii třicátého. "Pravdépodobně mnohem zychleji, než jsme původně předpokládali. Pro nás v Africe to má obrovský význam, protože dokud rvaké tažení neskončí, budeme zde muset vydržet s málem." Prozraoval snad Rommelúv tón stopu úzkosti, kdy si teď uvědomil, že mnohé jeho úvahy zjara se ve světle útoku na SŠSR ukázalyjako naprosto pomýlené?

V této době se již Rommelúv osobní fascikl nadouval zlobnými dopisy a s(ížnostmí, jež na něj podávali ostatní důstojníci. Mnozí z nich po svém návratu z Afriky soukromě hovořili se členy generálního štábu: uměřeně vystupující generál Streich, Kirchheim, Olbrich, náčelník Rommelova štábu von dem Borne, dále velitel tankového praporu major Kčhn a hrabě von Schwerin. Schwerin varoval, že sitvace u Tobruku se postupně propadá dojakéhosi "mini-Verdunu", a ádal nasazení aktivních vojenských sil jínde. "Procento plýtvání generály a veliteli je tady tak obrovské, 7e si mohu celkem snadno vypočítat, kdy na mne přijde řada," píše sarkastichy. Plukovník von Herff kritizoval Rommelovo "nevypočitatelné velení" a "groteskní rozhodování" a za nepřijatelný označil Rommelův cvyk posílat před válečný soud kadého důstojníka, ktezý podlejeho subjektivního názoru neobstál v akci. "To bylo zatím duchu německé armády naprosto cizí. Všichni jsme tím nanejvýš rozhořčeni." Streich tento postup označil za "nefalšovaně proletářský". Když se ho arznádní vrchní velitel Brauchitsch na Hitlerově velitelství zeptal, "z čehoje tam dole takové dusno, 7e si všichni navzájem hrajete na nený?", generál mu odpověděl: "Ne, tak zlé to není, Herr FeldmarschaLL Alejedno se musí říct-je velký rozdíl mezi odváným velitelem roty se smyslem pro dobrodružství a polním velitelem fenomenálních schopností."

Generál Bodewin Keitel, náčelník personálního úřadu, měl tolik lidského pochopení, aby si tyto unáhlené osobní

útóky a pomluvy zčásti wsvětlil vyčerpávajícím ať rickým klimatem a nezvovým přepětím z bitev, v němž všichni velitelé tankových jednotek trvale žili. "Přesto," jak se vyjádřil v důvěrném memorandu z čeivna, je Ať rika Korps zatížen ještě dalším břemenem, a tim je osobnost tohoto generála a způsob, jak se projevuje ajak prosazuje své rozkazy." Rommel skutečně často vydával nesplnitelné rozkazy, které nikdo nemohl brát vážně, a ihned je zase rvšil. Že svým jednáním inzultoval starší velitele, jako byl třeba Kirchheim, pro něj neznamenalo vůbec nic. Válečný soud nal-ízený Rommelem většinou obviněné důstojníky osvobodil. "Je pozoruhodné, jak v případě jednoho důstojníka, velitele praporu 5. tarilcového pluku, těsné po sobě následovalo doporučení na udělení Rytířského ki-íže, pak obvinění ze zbabělosti a nakonec jeho zproštění funkce," povšiml si Bodewin Keitel. "Zatímco v jiném případě zase bylo staršímu generálovi, nositeli Pour le Mérite, z důvodů zcela nepochopitelných telefonicky vyhrožováno propvštěním, přičemž hned příšti ráno mu (Rommel) do očí zapřel, že by kdy v rozhovoru s ním takových slov užil." (Určitě se jednalo o generála Kirchheima.)

Generál negenerál, 9. července Rommel od polního maršála Brauchitsche obdržel velmi přísně formulovanou důtku. Vrchní velitel ho poučoval: "Považuji za svou povinnost vám sdělit, ie toto všechno není pouze v zájmu Ať rika Korps, ale také ve vašem vlastním osobním zájmu." Rommelova odpověď ovšem nenesla žádné známky skromnosti.

Pravděpodobně si v takových sporech docela liboval. "Svým posledním povýšením jsem služebně přeskočil ohromné množství svých druhů," chvástal se v dopise z 12. čeivence. "A to vzbuzuje závist - spoustu závisti." A taky že ano. Na konci roku si Goebbels na tajné štábní poradě postěžoval, že zatímco narozeninám jednoho méně významného člena administrativy Luftwaťe byl v nacistickém tisku věnován značný prostor, v kontrastu k tomu vrchní cenzoři Wehrmachtu zakázali jakoukoliv zmínku o Rommelových padesátinách.

Tím, že generální štáb ustavil Panzergruppe Ať rika - roz-hodnutí vešlo v platnost 15. srpna - vznikaly různé orga-
144 145
♀

nizační nesrovnalosti. Co vlastné byla "tanková skupina"? Ajaký Rommelovijakožtojejímu veliteli náležel plat ajaká práva? "Není mi jasné, jestli mám hodnost Oberbefehlshaber, nebo ne," uvažoval 11. srpna. "Normálně to platíjen pro řádného velitele azmády." Věrný svému stylu, užíval obou výkladů svých pravomocí najednou a čekal,jaká bude reakce. Na předtisku svého dopisního papíru se spokojil s titulem pouhého "BefehLshabera", když však byl 15. srpria vydánjeho úplné pivní rozkaz v nové funkci, vy- šel s okáza-lým záhlavím "Armádní rozkaz Číslo 1".

Jako obvykle mu to prošlo. Po šesti dnech si ze všeho vyvodil logický závér: "Všichni mí kolegové v obdobném postavesú jsou generálplukovníci (to jest generálové se čtyřmi hvězdičkami). Jestliže zde všechno půjde podle plánu, než válka skončí, budu pravdépodobné jedním z nich." Když koncem září studoval svou první výplatní pásku, vyčetl z ní, že pobírá pridavek na výdaje jako armádní velitel. "Někdy mám pocit, že se mi to všechno jenom zdá," jásal v dopise Lucii. Rommelova taktika "udeř a ber" slavila úspěch, protože ted už věděl každý, že má Hitlerovu podporu. Libye byla navíc tak strašně vzdálená a vůdci Wehrmachtu byli zaměřeni jiným směrem: zhypnotizovaně sledovali tempo postupu do nitra Ru ska.

Ne tak italští generálové. Těm Rommelův obrovský vliv

přímo jitril obnaiené neivy. Ani nevédéli, jak se stalo, že tento důstojník, kteiý v únoru pricestoval s jednou lehkou divizí, aby pomohl překlenout jejich vojenské nezdary, ted působil jako velitel Osy pro celou severní Aťriku a vládl rozsáhlými teritoriálními i administrativními pra-vomocertii. Důsledkem bylo nepokryté nepřátelství mezi Rommelem a italským vrchním velením, jež momentálné sídlilo v mramorovém paláci s antickým sloupovím daleko za frontou ve starovéké Kyrene. 12. čezvence byl Gariboldi - italský polní velitel, který Rommelovi vyhovoval svými strejcovsky smířlivými způsoby, užitečnými pro utlumování konfliktů - znenadání sesazen a najeho místo jmenoán generál Ettore Bastico, upravený muž s Imírkem a osobní přítel Mussoliniho. Bastico byl jedním Némcem charakterizován jako "autokratický a prudký

muž, s nímž se obtížné jedná" - z toho jasné vyplývá, že na jediném povštním bojišti pro néj a Rommela zároveii nemohlo být dost místa. Jsa formálné jeho nadřízeným, povolal Bastico v druhé půli čezvence zaprášeného a rozcuchaného Lišáka povště do svého paláce v Kyrene a dal mu na srozuménou, že už je na cestě návrh opatření, kterým mu konečně nasadí náhubek. "Cesta do Berlína se začíná stávat nutností," soptil Rommel ve svém dalším dopise domů.

28. července odletěl do líše. Dva dny se zdržel u Lucie a na válečné akademii ve Wiener-Neustadtu. Lucii se zdálo, že nevypadá dobře, a naléhala na něj, aby navštívil lékaře. Rommel védél, že má pravdu, ale odmítl. "Nevěrim doktorům," pochechtával se. "V roce 1915 mi chtěli amputovat nohu!" 31. čeivence tedy pokračoval letadlem do Vlčího doupčte, Hitlerova velitelství ve Východním Prusku.

Hitlerův stisk ruky byl sám o sobě posílujícím lékem. Vůdce mu gratuloval k vítězství u Sollumu a rozložil před ním mapy ruské fronty, kde obrovské obchvatné operace lámaly zadní voje Stalinovy armády. To přivedlo Rommela na myšlenku, jak uskutečnit něco podobného v severní Aťrice: Jak tam obklíčit a dostat do pasti britskou armádu?

Když Rommel odcházel, měl Hitlerův souhlas ke všem svým požadavkům na zvláštní opatření proti Tobruku, kromé jediného: némečtí védci vyvinuli granát s "dutou náloží" s obrovskou průnikovou silou. Dostal kódové jméno Zrzavá hlava a jeho zásoby již byly složeny v Libyi. Ještě však měl zůstat prisné utajenou zbraní a Hitler Rommelovi odmítl povolení ji použít. Zato nařídil Luftwaťfe, aby první ze svých nových dvovapůltunových bomb shodila u Tobruku, až Rommelova velká ofenzíva začne. Námořnictvu dal prikaz přesunout do Středozemí půl tuctu ponorek a nékolik torpédových motorových člunů na pomoc blokádě Tobruku. Ministerstvo zahraničí požádal, aby prozkoumalo možnosti využití Bizerty a dalších pristavů v Tunisu - jež byly stále pod kontrolou vichistické Francie -, a navrhl, aby zmenšující se dodávková tonáž Osy do Středozemí byla doplněna postavením stovek jednoduchých válečných transportéri o výtlaku od čtyř set

146 147
♀

do šesti set tun. Hitler se ovšem Rommelovi p-iznal, že rnevidí vůbec žádný způsob, jak italské lodénice přesvědčit, aby je postavily.

Potom poslal Rommela za Mussolinirn a generálem Ugo Cavallerem, pompézním a nevýkonným náčelníkem italského vrchního velení v límé. Cavallero vždycky vypadal spíš jako právník pocházející z chudých poměrů nežlijako generál. Německý ataše Rintelen napsal o jejich setkání tuto

zprávu:

Ráno 6. srpna hovořil generál Rommel v mé přítomnosti s generálem Cavallerem a Ducem. 1i se nepochybné řídili po-de zprávy generála Bastica, když se vyjádřili, že v dohledné dvbé je vzhledem k našim zásobovacím potűím a nemoinosti využít přístavu Blzerta útok na Tobruk vyloučen. Zkoumall proto možnost opvštění sollumské fronty a Tobruku a návratu na záloiní linii západné od Tobruku.

Na Duceho však velmi zapůsobilo, jak sebevédomé vylíčil generál Rommel situaci na sollumské frontě a jaké vyhlídky nám plynou, pokud ji ud-zíme i proti přesile. Předpokladem by ovšem bylo, že dostane záruku dostatečného objemu dodávek. Duce věi-í, že další kroky, které podnikne Británie, budou záleiet na vývojI sitvace na ruské fronté.

Jako obvykle si Rommel prosadil svou: jeho velký mistrovský útok na Tobruk měl být spvštén, jalunile dokončí přípravy. Mussolini přikázal Cavallerovi a Rintelenovi okamžitě letět do Libye a připravit tam nezbytné plány.

Ještě před odletem z ftíma si Rommel všiml v zrcadle, že rn u žloutnou oči a kůže. Před nikým se o tom nezmínil ze strachu, že generální štáb nebo jeho italští přátelé by se toho mohli chopitjako záminky, aby mu zabránlli v odletu do Libye.

Na zpáteční cestě mělo jeho letadlo Luftwaťle poruchu rnotoru a muselo přistát na opravu v Aténách. Nepřátelské nálety nedovolily Rommelovi v hotelu ani na chvíli zaxnhouřit oči. 8. srpna, když už šfastně přistáli na letišti v gardii blízko budovyjeho velitelství, siještě pořád stěio-va1 na "štěnice" v motoru letadla. Druhý den, právě kdyi Rammel probíral s Cavallerem a Basticem společnou strategii v Libyi, uslyšel, jak letadlo, ktezým včera přiletél, ve

148

vzduchu explodovalo. Zřítilo se v plamenech a všichni na palubé zahynuli.

Samozřejmě cítil lítost nad posádkou, ale vyrovnal se s tím s filosofickým klidem. Lucii napsal: "Smrt mě minula o vlásek a kdykoliv se pro mne můie vrátit."

149
♀

Křižák přichází

Je deštivá noc o tri měsíce později - v polovině lístopadu 1941. Libye prožívá jednu z nejhorších deštných bouri posledních let. Dlouhá suchá povštní koryta se rázem proměnila v mohutné dravé řeky, které metají balvany na bivakující vojáky a strhávají do proudu tanky a nákladní vozy; přistávací plochy jsou pod vodou a telefonrú dráty strženy.

I-icet minut po půlnoci přebíhá šest stínových postav k nevzhledné dvoupodlažní budově Prefettura v Bedě Littorii v cypřišovém pobřežním háji nedaleko Kyrene. Skočí na německou hlídku u vchodu a vynutí si vstup dovnitř. Jsou to britští cornmandos. Britský důstojník žijící ve měs-tě v přestrojení za Arabajim tuto budovu určiljako hlavní velitelství Rommelovy Tankové skupiny Aťrika. Další hlídkující voják se pokovší vyvolat poplach, ale po střelec-ké salvě se přilepí na podlahu chodby. Střelba vzbudí muže z úřadu hlavní tankové sekce WuG v přízemí.

Ženijní šikovatel Kurt Lentzen vyhlédne s baterkou

ven - zasáhne ho palebný gejzír ze Stengunu. Poručík Kaufholz vytáhne revolver, ale to už i jemu Stengun polu-opí hrudník a paže. Ruční granáty hozené do místnosti explodují s pustošivým řevem. V celé budově zhasnou světla - výbuchem byl zničen elektrický generátor.

Výbuchy zalarmovaly také hlavního inženýra tankové skupiny majora Barthela a asistenta Rommelova zásobovacího důstojníka, kapitána Weize, kteri měli poradu v pzvním patře. Spustili poplašné zarizení, zamkli kartotéky s tajnými spisy a hrábli po revolverech. Ve světle baterky uviděli v přízemí před kanceláří WuG ležící tělo - tak to později uvedli v písemné zprávě Rommelovi - a celá budova se nadále otřásala palbou. Chvíli čekali, až umlkne střelba a křik.

Než se dostanou dolů do přízemí, tělo je z chodby pzyč. Zanechalo po sobě jen kzvavou stopu. Kancelář

WuG se změnila v krvavou lázeň - voda z rozbitého radiátoru už zaplavila podlahu do výšky pěti centimetrů a mísí se s kzví těžce ranených. Je zde vojín Kovacic a bricho má roztržené výbuchem. Kousek dál Kaufholz sotva slyšitelně sténá: "Krvácím, kzvácím k smrti." Oba muži zakrátko umírají. Venku nalezla patrola nadporučíka Jágera zastřeleného při skoku z okna. Kus od něj leží tělo britského majora. Ta lavavá stopa patřila tedy jemu. Poblí7 leží raněný britský armádní kapitán; jako mrtvý major i on je oblečen v khaki kalhotách a botách s podrážkou ze vzorované gumy. Po ostatních vetřelcích ani stopy. Lidé z Rommelova štábu prohlížejí obsah batohů těchto dvou mužů - mají tam další výbvšniny, zápalníky, detonátory, granáty. U majora nalézají také egyptské a italské peníze, fotograťii dívky, kožený diář, ktezý ho identifikuje jako majora Geofirey Keyese. ve-
doucího dvanáctičlenné smrtící skupiny commandos, a další znaky jeho pracovního zařazení. On i zajatý voják měli na tváři několikadenní strniště. Vyšetřování Tankové skupiny došlo k závěru, že tito dva a jejich společníci sem byli před několika dny vysazeni z britských ponorek s příkazem eliminovat v předvečer velké britské ofenzívy Rommela a Bastica a vyhodit do vzduchu důležitý telegraťní sloup. Keyes byl ve zmatku zabit jedním ze svých vlastních mužů a odvážný útok se zhroutil.

Rommel se probíral těmito zprávami a nechápavě kroutil hlavou. Proč ze všech možných míst právé Beda Littoria? Cožpak nepritel skutečně věřil, že by on, Rommel, řídil svá vojska z bezpečného pohodlí 350 kilometrů za frontou? Italové mu skutečně přidělili tuto strohou budovu a on v ní 14. srpna 1941 ukázněně zridil velitelství své Tankové skupiny, ale hned od počátku se mu nezamlouvala. Jídlo bylo až nepatřičně dobré - poznamenal, že se cítí jako skutečný "vojenský plutokrat" - a krajina ve výši 600 metrů nad mořem až přespříliš svéží. Beda
Littoria byla místem "bezpečně vzdáleným všemu nebezpečí", jak netrpělivě popsal Lucii. Pouhých deset dní pobytu mu stačilo k tomu, aby "Prefekturu" předal štábu svého zásobovacího důstojníka a své vlastní reptající dů-
150 151
♀

stojrlúky naložil na náklaďáky a odvezl je do nového veli-telstwí v Gazale, mnohem blíže frontovým bojištím. Vybral si hlratou, bíle nalíčenou budovu zvanou cantoniera,
nebdli zájezdní hostinec. "Odtud budu mít mnohem větší vliv 1na běh vécí," napsal.

Major Keyes byl pohřben se všemi vojenskými poctami rékolik dnů po fiasku jeho operace, bok po boku se čtyiYi muži z Rommelova zásobovacího štábu, kteří rov-

néž ahynuli. Společný vojenský pohřeb byl symbolem ry-
tířslcého ducha, na jehož rozvíjení Rommelovi tolik zále-želo.

ROmmelovy ulastní rukopisy o době po Sollumu mlčí a
nauGzují obdobím jara 1942. Ale já jsem náhodou bé-
hem šfastného okarriiku získa(fascinující a velmi užitečný dokument. V jednom archíuním rejsMíku jsem si přečetl
odkGiz na "zápisník jistého pobočníka na aťrickém velí-
tetsttí" a požádaL jsem o jeho vyhCedání. Za hodinu leieL před mnou, ještě plný aťrického prachu, a bylo na ném
vidět, že za posLedních tricet či více let jej nikdo neoteuřel - "s,pi,nény zápisnik itaLské výroby u černých kalikových deslGách. Jeho 270 stran byLo pokryto tésnopisnými po-
znáamí a zápisy, z nichž výrazné vystupovaCa jednotLi-
vá Lova jako "Tobnck", "vrchní veLitel" a jména Romme-
LovýGh generá(ů.
(nrázalo se však nemožným najít někoho, kda by poro-
zumL tomuto tésnopisnému systému (u Německuje asi půL tuctu rozdílných systémů) a zároveii se vyznal u termi-
nologű druhé svétové války. Zkvšební přepis dvou sMánek, kten provedla jedna specializovaná fu-ma u Bavorsku, ne-
dopGzd(dobře. Pohled na stoh stránek popsaných neroz-
lvštielným tésnopisem mé trápil po mnoho měsíců. Až si jich všimla moje sekretářka, žena narozená v Di.isseLdorfu, a řek(a: "Myslim, že je dokážu přepsat!" Není jednoduché
přetLumoit obsah těsnopisných záznamů naprosto nezná-
mělW čLovéka, ale pracovala na tom celkem 200 hodin:
diktOvala mijejich obsat, který jsemjá přepisova(na stroji.. Ješt ceLý další rok jsme se uraceLi k obtížným pasážím,
které se uzpíraly rozlvštění, až jsme nakonec
rozlOuskli i tu poslední z nich. LlkázaLo se, že se jedná o

dáuno ztracený RommeLůu deník. Každý den jej díktoval
Rommel nebo členové jeho štábu a zapisoval Rommelůu
asistent, desátník Alhert BOttcher. ByL to náLez veLkého
významu a vydaL svédectví o mnoha překvapujících
skutečnostech.

Když se Rommel v srpnu vrátil z Říma do Bardie, lékaři
u néj zjistili žloutenku a předepsali mu dietu neostiých, nekořenených jídel a hodně odpočinku. Dietu dodržoval,
na druhou radu však zcela rezignoval. 1e s podivem, že
přežil svou vlastní umínénost - ale v pořádku nebyl a
věděl o tom. Obzvlášté ho trápily zažívací potíže známé
všem lidem bez rozdílu. (V září napsal s nuceným humo-
rem Lucii: "Zase nastávají obvyklé třídenní dostihy.") Vo-jáci věděli o jeho nemoci a posílali mu dárky: ovoce, va-
jíčka, brambnry a živá kuřata, zakoupená po yčerpá-
vajícím handrkování se smlouvajícími Araby.
Aťsi velitelé proti nému reptali, jeho vojáci jej milovali. Nepatřili k pečlivč vybrané elité, ale Rommelovi se nějak podařilo vštípitjim pocit, žejí přestojsou. Major Friedrich Wilhelm von Mellenthin, sympatický důstojník jezdectva,
kteiý se stal jeho novým zpravodajcem, to vyjádřil takto: "Mezi Rommelem a j eho voj áky existovalo j akési zvláštní vzájemné porozumění, které se nedá vysvétlit či analy-
zovat, ponévadž je darem bohů... Jeho muži vědéli, ie
Rommel sám je tím posledním člověkem na bojišti, jehož
by Rommel šetřil; viděli ho ve svém středu a cítili: ‚Tento člověk je náš velitel,. On jim uměl vdechnout pocit, že
jsou svým způsobem nesznrtelní." Vypovídá o tom i bez-
prostřední poznámka, kterou Rommel utrousil před ka-
meramanem jedné propagandistické filmové společnosti;
ve svém diáři ji zaznamenal tlumoěnik Wilfz-ied Armbrus-
ter: "lekněte vašim mužům, ať si oholí vousy. My chceme
mladé vojáky - protože my nikdy nezestárnem!"
Ale Libye útočila i na zdraví mladých mužů a Rommela
désilo neustále vzrůstající prccento nemocných. Celá jed-

na divize byla v zári postižena vážnou epidemii záškrtu a žloutenky. Zvlášté křehké se zdálo zdraví důstojníků. Generál Ferdinand Schaal, Rommelův nástupce na velitelství Aťrika Korps, byl nakonec tak nemocen, že svou

funkci vůbec nemohl převzít. Rommel pověřil dočasným velením dalšího služebné nejstaršího generála v Aťrice, Philipa Múller-Gebharda, jenž zase musel z Libye v polovině září odjet kvůli úplavici. A protože generálporučík Ludwig Criwell přijel, aby se ujal velení Aťrika Korps, tepzve v říjnu - když byl nejdrive na dovolené a pak v nemocnici -, Aťrika Korps byl prakticky osiřelý po dobu dvou měsíců.

Toho léta se libyjské bojové jeviště postupně zaplňovalo účinkujícími pro zimní bitvy. Vojáci přijížděli v obrov-ských počtech; na konci srpna jiá byl v plném proudu postupný přesun nové jednotky - divize Aťrika zvláštního určení (utvořila 90. lehkou divizi). A objevila se zde také důležitá jména, která měla Rommelovu kariéru zásadním způsobem ovlivnit. Z nově prichozích si nejvíce oblíbil štáb Alfreda Gauseho. "Můj nový štáb je mnohem lepší než ten staiý," vyjádřil se v jednom dopise.

Na velitelství Tankové skupiny se stal jeho novým operačním důstojníkem vysoký, elegantní podplukovník Siegfried Westphal, pyšný devětatřicetiletý aristokrat. Američtí důstojníci. kteří jej v roce 1945 vyslýchali, ho charakte-rizovali jako typického militaristu, vysoce inteligentního a domýšlivého. "Jeho povoláním je válka." Westphalovi by se asi tato charakteristika líbila. Byl nesmírné schop-ný a znal se s Gausem, náčelníkem štábu, jenž si získal obzvláštní Rommelovu náklonnost. Romrnel, jako malý chlapec, který si našel nového kamaráda, pořád Lucii opakoval, jak výborně se mu s Gausem pracuje. Byl to ženijní generál, dobrý důstojník z odolného materiálu, pů-vodem z Východního Pruska. I on Rommelovi důvěioval - napriklad mu prozradil, jak jej otipoval Streich: "Vy to s Rommelem moc dlouho nevydríte!"

Na začátku října přibylještějeden, dvaačtyřicetiletý plu-kovník, aby působil jako nový náčelník štábu Rommelova milovaného Aťrika Korps, tvořícího i nadále vjeho Tankové armádě hlavní údernou sílu. Tímto plukovníkem byl Fritz Bayerlein, kteiý byl za pnmí světové války pouhým poddůstojníkem. Měl se stát jedním z Rommelových nejlepších velitelů. Bayerlein měl trochu podlézavé způsoby, ale jinak byl v pořádku. Zkvšenosti z tankových bojů nasbíral

pod vedením Hanse Guderiana na granáty zjizvené cestě na Moskvu. Také on zjevně pojal v Rommela okamžitou důvěru. V den jeho příjezdu si Rommel zapsal: "Guderian a Bayerlein měli se Streichem stejné problémy jako já." Okamžitě si Bayerleina oblíbil.

Romznel se vystěhoval z Bedy Littorie a posunul se s velitelstvím blíže frontě do Gambutu. Bylo to místo nečisté, zamořené štěnicemi, samý mvšinec, ale leželo v polovině cesty mezi dvěma místy, na nichž se schylovalo k velkým bitvám: mezi Tobrukem a egyptskou hranicí. Právé v Gambutu vybudovali Němci a Italové s vynaložením velkého úsilí zásobovací skladiště a opravárenské dílny velké jako továrny: prostorné, dobře zakamuflované a na vynikající úrovni vybavené strojním nářadím, zarizením na zvedání mimořádných zátěží a bohatými zásobami tankových náhradních dílů. I váině poškozené vozy bylo možno uprostřed bitvy odtáhnout z bojiště a během pár dnů je bojeschopné vrátit. V mezidobí se Rommel vrhl do neúprosného boje proti hmyzu ve své posteli. Nepřestal, dokud nezahubil "posled-

ního mohykána" - jak pojmenoval tento houževnatý hmyz. Konečného vítězství dosáhl tím, že polil železnou konstrukci postele benzínem a provedl na této havéti kremaci zaživa. "Teď už mi ten odporný neřád připomínají jen kousance po těle," napsal koncem srpna v dopise synovi Manfredovi.

V Gambutu bylo jeho velitelství na dostřel nepřátelských děl z Tobruku. Ale Rommel přesto celé léto každý den vyjížděl ve svém Mamutu, trmácel se mezi opěrnými body a projížděl po prastarých velbloudích stezkách až k místům, kde parLy Němců a Italů, vyzbrojené sbíječkami a výbvšrůnami, budovaly silniční objezd kolem Tobruku. Pak se vracel zpět k sollumské frontě a sledoval pokračující práce na opevněných postaveních; dohlížel, aby každé z nich bylo dostatečné zásobeno potravou a municí na osmidenní bitvu a palebnou kapacitu frontové linie posílil opravenými italskými děly, která od ústu-pu minulé zimy rezavějící zahálela na povšti. Všude se horlivě cvičilo a drilovalo - s ostrou municí, protože v Li-byi žádná jiná nebyla - v pripravách na velký mistrný

útok, kterým se Rommel chystal uchvátit Tobruk, jen co mu z Nčmecka dorazí dodávka dčlostřeleckých zbraní a munice.

Válečný vývoj rozhodně nesledoval jen ze svého zaujatého úhlu. Hltal zpravodajství o námořnich bojích v Atlan- tiku. 7as1 nad vítězným bojem v Sovétském svazu. "Na zdech mám pověšeny všechny možné mapy a především jednu velkou mapu Ruska," psal mladému Manfredovi, kterému ted bylo dvanáct, "a do ní je vždy ihned zakreslen každý náš pohyb vpřed." Zmítal se mezi výčitkami svédomí: že to byly pancéřové divize jeho rivalů, jež obklí-čily Kyjev nebo obléhaly Leningrad ("Je hanba, že tam nemohu bojovat sám a místo toho tady pochoduji na místé.") - a obdivem: "Čtyri obklíčené ruské armády," napsal unešené 20. září. "Vsadím se, že tohle už Rusům smaže z tvá-í ty jejich bohorovné úsmšky!" Kdyby jen z prestižních důvodů, musí ted Tobruk dobýt - a co nejdřív.

Jeho bitevní plán zůstal v zásadč tentýž od července 1941, kdy jej předložil generálnímu štábu, až do října, kdy byl jako "armádní rozkaz" vydán jeho velitelům, a změn nedoznal arů do června příštího roku, kdy se jej konečně pokusil realizovat. Dlouhé dny ostřelování těžkými zbranémi musely tobrucké obranné linie oslabit. Po zahajovací palbé z těžkých děl otevře péchota divize Ať rika průlom pro 15. pancéřovou divizi v jihovýchodním perimetzu, přesné tam, kde to navrhoval generál Streich. Levý bok tohoto německého útočného útvaru bude zajišfován italskými pěšími divizemi, rizenými generálem Eneou Navarinim a jeho XXI. sborem. Německý tlak povede nejkratší možnou cestou nahoru k pristavu a Tobruku pak zbudou jen dvč možnosti: vzdát se, nebo zemřít hladem. Rommel to soukromé odhadoval na dvoudenní bitvu.

Zádrhel byl v tom -jak upozorňoval malý chytrý generál Bastico, Rommelem přezdívaný "Bombastico" - že Britové jistě nezamýšlejí nečinné přihlížet uskutečňování je-ho plánu. Bud mu ve chvíli, kdy útok zahájí, vpadnou od Egypta do zad, nebo si dokonce troufnou riskovat a zaskočí ho velkou ofenzívou ještě předtím, než bude sám připraven udeřit. Na tohle měl Rommel dvojí strategickou

odpovčd. V povšti umístí na prihodném místě mobtlní zálohu, která by každý podobný krok Britů dokázala zmařit. A doufal, že prodloužením sollumské opevněné linie

hloubéji do povšté donutí Brity k objížďdce natolik zdlou-have, že nejméné po tři dny nebude vjejich silách přiblížit se jeho zadním vojům - a do té doby už bude Tobruk
vyrizen. Vlastnč byl přesvédčen, že Britové mají příliš
mnoho sil vázaných jinde na Středním východé, než aby
spovštéli velkou ofenzívu právé tady.

Ověnčen slavnou povčstí, posílen velkým čeivnovým ví-
tézstvím v roce 1941, výborné vycházel se všemi jemu pod-
řízenými italskými veliteli. "Mají nesmírnou snahu, aby
všechno udělali správné," hodnotil je Rommel, "a jsou
ohromné zdvorilí." Tato zdvořilost ovšem zcela scházela
Basticovi a Basticovým nadrizeným. "Italské vrchní velení zde je velmi
rozladéno, ie může jen do máločeho mluvit,"
pozoroval s uspokojením. "Neustále jsme proti sobě po-
pouzeni kvůli malichernostem. Ale určité nezůstane jen při tom. Možná hledají,
jak by mé odtud úplně vystrnadili."

Popravdě řečeno, Bastico Rommelovu zaujatost Tobru-
kem stále posuzovaljako chorobnou posedlost. V odpovédi
na dopis z 6. zári naopak doporučoval zaútočit na Egypt a Tobruk pustit ze
zřetele. Za zády Bastica poslal Rommel do Říma Gauseho, který tam
dosáhljednoznačného vyjádření,
že Hitler i Mussolinijsou oba zajedno v názoru, že nejdříve musí být dobyt
Tobruk, a proto se o celé včci už nebude dál diskutovat. Aby Rommel mohl
postoupit k Nilu, je "ab-
solutné nezbytné" Tobruk dobýt - tak se vyjádřil ftím. Řím se rovnéž zavázal
dodat Rommelovi vše potřebné, aby mohl
udeřit začátkem listopadu. Rommel měl navrhnout vhod-
ný plán, stanovit datum a předat je Basticovi k potvrzení. Ještě dlouhé týdny
poté se Rommel pásl na tom, jak se mu
podarilo Bastica odstavit. "Jeho dopisy začínají být vylo-žené urážlivé,"
šklebil se pobaveně. "Evidentné se snaží
vyprovokovat hádku. Pokudjde o mne, jen do toho. Nejhůř
z toho každopádné vyjde on."

Aby si kzyl záda, učinil Rommelještě další ln-ok. Blízké-ho Mussoliniho
pritele majora Melchioriho pozval k ná-
vštévé Tankové skupiny Aťiika. "Vkládám v jeho návšté-
vu velké naděje - vzhledem k tomu, že antipatie vůči nám

156 I 157
♀

v současné době vrcholí," napsal Rommel. "No, já se tak snadno zastrašit
nedám." Vzal úhledného majora v uni-
formé od prvotřídního krejčího na lov do povšté. Stříleli kulometem z
otevřených, rychle jedoucích aut. Terčem
byly lehkonohé gazely: jejich játra jsou delikátní la-
hůdkou, jak sdélil v dopise Lucii. Jako další bod pro-
gramu zařídil pro Melchioriho něco skutečné spekta-
kulárního - jednodenní kořistnickou výpravu do Egypta
v čele pancéřové divize.

Tato operace měla krycí název "Sen noci svatojánské"
a Rommel jí chtěl po mésících nečinnosti povzbudit mo-
rálku svých vojsk. Jeho cílem byla "obrovská britská zá- sobárna", jež se
měla podle něj nacházet pouhých 20 kilo- metrů za pohraničními ostnatými dráty.
Jedno německé
přísloví praví: "S jídlem roste chut" a celý Aťrika Korps si už brousil zuby
na součásti britských uniforem (vyjma insignii ovšem), na automobily Dodge,
Ford a Rover a
nákladní vozy, na argentinské nakládané hovězí, ka-
nadské máslo v konzeivách, americké konzenované mlé-
ko, anglickou slaninu a další vysokojakostní kořist. A tak 21. pancéřová divize
- původně 5. lehká - převálcovala
14. září za úsvitu pohraniční ostnatý drát, aby obklíčila nepřátelský
zásobovací sklad a shromáždila se pak u Der
el Hamra mnoho kilometrů za ním. Divizi následovalo
60 prázdných náklaáků, jež měly nabrat nejvybranější
části kořisti. Svému pobočníkovi poručíku Schmidtovi při-
padal Rommel spíš jako velitel ponorky, když s hlavou

vystrčenou z tankové vée signalizoval, že vše se má dát do pohybu, a zvolal: "Vzhůru do Egypta!"

Tanky generála Ravensteina s sebou táhly vétve k simulování obrovské tankové formace. Průzkumný prapor loužil podél hranice a vyrábél falešný rádiový provoz, jehož in-tenzita měla odpovídat obrovskému útoku veškezých sil Aťrika Korps. Ale žádný nepritel, na němž by se tato dúmy-slná lest dala uplatnit, prosté nebyl v dosahu. Nepritel, nej-spíše zavčas varován rozlvštěnými kódovanými zprávami, jednodvše svým oddílům nařídil stáhnout se přes náhorní plošinu do vzdálenosti natolik velké, aby Němcům nestačil benzín. Můller-Gebhardt o tom později napsal: "Naše tři úderné skupinv pronikly asi 90 kilometrů na území nepri-

tele a pak se na smluveném místě setkaly, aniž mezitím do- šlo k jakémukoli boji. Nevéřil jsem svým očím, když jsem uviděl generála Rommela, jak už tam na nás čeká- celou tu dobu jel vpředu před námi všemi." Skoro tři hodiny tanky zklamané ve své lačnosti válcovaly okolí; palivo si doplňo- valy, jak to nejlíp šlo. Rommel se cítil zaskočen. A pak, ve 12.55 - přesné jako v jedné sekvenci Hitchcockova filmu North by North-West, kdy osamělé letadlo rozprašující na poli hnojivo najednou bez varovného přechodu zešílí a za- čne rozsévat smrt - se z oblohy zničehonic snesly

bombardéry RAť.

Ani nedávno nalezený válečný deník 21. pancéřové divize neprozrazuje, kolik tanků bylo tehdy zasaieno. Jako pxvní explodovaly dva náklaďáky plné naložené benzínem. Tankový pluk přišel o šest mužů a jeden střelec obsluhy Flaku rovnéž zahynul. Zasažen byl Rommelův Mamut: Rommelovi urazil výbuch bomby podpatek u holínky a jeho řidič byl téžce zraněn. Byla to krajné zneklidňující ?kvšenost. Rommel nařídil upustit od pronásledování a celá formace se dala na nedůstojné
_ uspéchaný ústup zpét do Libye. Nepritel přišel pouze o dva zajaté vojáky a jedno porouchané obrnéné auto - očividné služební vůz jihoaťrického motorizovaného pluku. Ve voze byly nalezeny tajné dokumenty. "Herr GeneraC," řekl velitel 21. pancéřové divize Ravenstein, "ukoristění těchto dokumentů je samo o sobě dostatečným ospravedlněním cený za tento podnik." Dokumenty obsahovaly bitevní rozkaz 8: armádě, jehož obsah - zároveň s prázdnou pověští při tomto útoku v Egyptě - Rommela dovedl k osudnému závěru: že totiž nepritel proti němu neplánuje v brzké době žádnou ofenzívu. Existují důkazy o tom. že Britové tyto dokumenty Rommelovi nastrčili.

"Všechno proběhlo hladce," lhal v dopise Lucii.

V druhé půli září k Rommelovi z Berlína i Říma docházely varovné signály, že na pořadu dne je velká britská ofenzíva. Nebral je vážně. Téměř nečitelný tésnopisný zá- znam řeči, kterou Rommel pronesl ke svým velitelům a jeho pobočník tužkou zapsal, obsahuje tuto větu: "Naše výprava čtrnáctého jasné prokázala, že nepřítel v sou-

♀

časné době nemá žádné ofenzívní úmysly. Je nutno počitat s tím, že nepřítel v příštích několika týdnech, možná měsících, není schopen zaútočit."

Ze všech problémů, co jich měl, mu nejvážnější starosti dělal plynulý prisun zásob potřebných pro útok na Tobruk. Obnovené britské nálety z Malty ted znovu ohrožovaly trasy konvojů, protože podstatná část německých letadel, která je předtím účinně odrážela, byla v červnu odvelena do Ruska. Přístav Benghází se ted používal stejně jako Tripolis, ale měl malou kapacitu. líjen velká zlepšení nepřinesl. Ztráty na dodávkách byly stejné jako v září - 23 procent. Ještě jednou přišel Rommelovi na pomoc Hitler. Upozorněn svými generály, že jedinou šancí Británie, jak zvrátlt svou nepříznivé se vyvíjející situaci, je

zaútočit co nejrychleji na Rommela, rozhodl se Hitler celou jednu Luftflotte převelet do
oblasti Středomoří. Jejím velitelem ustanovil jedno-
ho z nejschopnějších polrúch maršálů Luftwaťle, Alberta
Kesselringa, a zplnomocnil jej jako "Vrchního velitele již-ní oblasti". 27.
října šel ještě dále a přikázal námoř-
nictvu přesunout z Atlantiku dva tucty ponorek do
Středozemí - protesty námořnictva umlčoval výroky, že
v Aťrice je třeba "odvrátit katastrofu". A tak Rommelova
nezávislá strategie uplatňovaná od dubna začala dale-
kosáhlými důsledky ovlivňovat situaci na jiných
bojištích.

Všechny tyto dramatické odkazy na "blížící se britskou
ofenzívu" byly Rommelovi silně proti mysli. Byly totiž v roz-poru sjeho vlastním
přáním, a takje ignoroval. Vystihuje
to jeden slavný verš německého humoristy Chrístiana
Morgensterna:

Co se do krámu mu nehodilo,
to se s pravdou nesnoubilo.

Na listopad si plánoval tři důležité událost3. V prvním týdnu poletí do Říma
za Lucii; v druhém oslaví své pade-
sáté narozeniny; a ve třetím týdnu rozdrtí Tobruk. V tom-
to časovém harmonogramu nezbývalo místa najakoukoliv
britskou ofenzívu. Od začátku září si Envin s Lucii nevy-
ménilijediný dopis. kteiý by tak či onak tyto plány nezmi-ňoval.

Německé a italské tajné služby nicméně během října
několikrát varovaly před sílící britskou armádou v Egyptě. Rommel odmítl
podléhat panice. Lucii ujišťoval: "Britové
mají ted docelajiné starosti." Když generál Súmmermann
(z nové divize Aťrika) navrhl ozbrojenou průzkumnou vý-
pravu za nepřátelské linie, z Rommelova velitelství ho od-byli, že operace "Sen
noci svatojánské" již dostatečně pro-kázala, že Britové nezamýšlej í útoěit.

Toto zámězné zlehčování mnoiicích se důkazů pravdě-
podobně plynulo z Rommelovy posedlosti Tobrukem - ai
dosud pnmím vojenským cílem. jenž se mu nepoddal. Na
místo již dorazil velitel dělostřelectva generálmajor Karl Boettcher, aby se při
útoku na Tobruk ujal řízení
německé palebné síly. V polovině listopadu měl Rommel
k dispozici celkem 4b 1 německých a italských velkých
děl, připravených zasypat město granáty. Sám podnikal
menší operace k vylepšení kondice divizí Bologna a Pavia: Italská pěchota.
Rommelem dobře proškolená, se ted po-
hybovala efektivně a beze ztrát. "Všude je klid," ozna-
moval Lucii 19. října. "Britové téměř ani nereagovali na
náš nejnovější územní zisk. Bud jsou na to příliš slabí,
nebo zbaběli... Ať je to jak chce - na shledanou 1. listo-padu v hotelu Eden v
fZimé!"

Bastico se zahalil v ponuré mlčení. Ne tak náčelník
jeho štábu, generál Gastone Gambara, který byl rovnéi
velitelem italské samostatné motorizované jednotky-
XX. sboru. Rommel strašné toužil mít jeho sbor u To-
bruku, ale Gambara ho energicky usadil. V příštím do-
pise domů Rommel běsnil: "Nikdy jsem o těch vzne-
šených gentlemanech neměl vysoké mínění. Jsou to
sračky a vždycky takoví byli."

Toto rozkacené hanobení si Rommel vyhrazoval pouze
pro oficírskou kastu. Z neúspěchů italské armády vinil vý-hradnější důstojníky
a špatné zbraně; o řadovýcli vojácích se často vyjadřovaljako o "úiasném
vojenském materiálu".
Jeho tlumočník Ernst Franz si vzpomíná, jak se velitel ital-ského elitního
opevnění Bersaglieri poté. co i ono bylo do-byto nepřítelem, se slzami
zoufalství v očích před Rom-
160 i 161
♀

melem ospravedlňoval: "Věřte mi, mí mu i nejsou zbaběl- ci!" A Rommel

odpovědél: "Kdo tady mluvv o zbabělcích! Vi- naje na vašich nadřízených v Ř.ímě! Za to, že vás posílají do akce s tak mizernými zbranémi." (Nélteréjednotky na sollumské frontě byly vybaveny dély zabavenými Rakuza- nům v pzvní světové válce, zcela bezmocnými proti moder- hím tankům.)

Rommel i nadále ignoroval pokřik vsarovných hlasů.

20. října poslalo italské vrchní velení gasticovi výslovné varování před možnou britskou ofenzívau. Ale šest dní

oté Rommel vydal svůj "Rozkaz aáiě" k útoku na iobruk. "Podle mělio názoru," řekl rezigriovanému Gam- barovi 29. října, "může útok začít 20. listopadu, aniž bychom se tím vystavovali sebemenšírnw riziku."

Německé vrchní velení učinilo ještě jeden poslední po- us zvrátit jeho názor. Přišel dotaz, zda vzhledem k na- růstající vzdvšné převaze Britů v AťrIce by nebylo lepší Počkat až do roku 1942. Rommelovo ve litelství odpově- dělo, že v žádném piipadě: pozemní převaha Osy je tak ýrazriá, že to pravdšpodobně nepotivá d.éle než dva dny a Tobruk se vzdá. Rommel tuto odpověď odeslal do Bérlí- a a sám odletěl do ftíma.

Příštího rána, když do nádraží vjížděl Luciin iůžkový agón, už čekal na peróně. Strávili spoiu dva šfastné týdny a v podzimním slunci a dešti chodili po památkách. Generál von Ravenstein tam byl také na dovolené se svou nlanželkou. lako běžní turisté navštívil katedrálu sv. Petra. Na Rommela architektura nijak zvláf nezapůsobila

v jednom momenté stiskl Ravensteinovu paži a řekl: "To mi připomíná: na kótu 209 musím e zařadit ještě Jeden prapor."

Jejich pokoje v hotelu Eden byly vymrzlé, ale toho si ani nvšiml. Myslí byl u svých vojáků a v útoku na Tobruk. Mapyjeho opevnění sejiž tiskly a ópravova.y. Dělaly se le-te Cké snímky každého bunkru, který měl být napaden: Né- kQlllQát v Římě navštívil německého ataěé a italské vrchní velení: jejich porady se točily kolem spietitého přoblému zá5obování. Jakoby pro zdůraznění vážnosi problému byl veCer 8. listopadu potopen kompletní konvoj Osy vezoucí 40 000 tun zásob. Italové vypravovái dalších konvojů za-

razili a v Libyi další lodě nepřistály až do poloviny prosince. (Přitom poslední předchozí lod přijela 16. rijna.)

Cavallero, náčelník italského vrchního velení, propadal stále vétším obavám. Rommel ho ujišfoval, že Tobruk padne nanejvýš po osmačtyřiceti hodinách odporu a že Britové by se nikdy neodvážili zaútočit, kdyby měli risko-vat odříznutí ústupové cesty. Cavallero se nechal uchlá- cholit, ale jiní Italové v Libyi, kteří byli schopni vlastního střízlivého úsudku, se tak snadno odbýt nedali. Basticův zpravodajský důstojník, jistý major Revetria, byl jedním z nich. 11. listopadu Rommelův zpravodajský důstojník Mellenthin zavítal k italskému styčnému důstojníkovi. "Vyi-iáte vašemu majoru Revetriovi, že je zbytečně ner- vózní," bylo obsahem jeho sdělení. "Řekněte mu, ať si nedělá starosti - protože Britové nezaútočí." Přesto Basti-co ten samý den naléhavě varoval Cavallera, že nepřá- telský útok visí ve vzduchu. Měl fotograťie povštní železnice, nové přibylých zásobovacích skladů a přistá- vacích ploch a zachycené rádiové zprávy, přesvědčivě do- kazující, že Britové se chystají zahájit "mohutnou ofen- zívu s cílem dosáhnout konečného rozhodnutí".

Podobné údaje se jistě dostaly i na Rommelovo veli- telství. Existovala letecká fotograťie nového britského le-tiště na jih od prolákliny attara, v němž bylo napě- chováno více než sto letadel: s datem 11. listopadu tento snímek na Rommelovo velitelství odeslal hlavní prů- zkumný důstojník Luftwae, plukovník Augustin. Jiné fotograťie dokládaly stavbu vojenské povštní železnice vedoucí z Mersa Matruh k pohraničním drátům. Některé

z těchto fotograťii byly Rommelovi předloženy dokonce už v Kímě a Ravenstein viděl, j ak j e Rommel komusi vyrval z ruky a podrážděně jimi mrštil o zem se slovy: "Odmítám se na né třeba jen podívat!"

13. listopadu Rommel navštívil Cavallera a znovu jej přesvědčoval, že jeho útok na Tobruk musí dostat zelenou navzdory zádrhelům v zásobování. Dva dny na to, v den jeho padesátých narozenin, měl audienci u Mussoliniho. Fašistický diktátor potvrdil svůj názor, že Tobruk musí být co nejdříve dobyt. Poté mu jeho italští hostitelé promítli svůj nový film, Vzhůn.i. z Benghází.

163
♀

Rommelovi se líbily zejména scény s italskými vojáky v útoku na město. Ne skutečnosti je dobyla jedna z Rommelových menších jednotek.) "Velmi zajímavé a poučné," řekl Italům s ironii. "Často se nemohu vynadivit, co všechno se v té bitvě neudálo."

U Tobruku se tedjeho útočné oddíly pohnuly kupředu ke svým výchozím pozicím. Jeho odborníci na odposlech hlásili 17. listopadu na velitelství, že byl zjištěn pohyb jihoaťrické divize, která se vydala z Mersa Matruh do pověsté. Členové Rommelova velitelského štábu, opojení vidinou nadcházejícího vítězství, této zprávé nevěnovali pražádnou pozornost.

A kde se v té chvíli nacházel Rommel? Brzy ráno 16. listopadu opustil Iím, a1e bouře pi-inutila jeho le-tadlo pristát na noc ve zničeném městě Bělehrad. Pr-íští den si potíže s motorem vyžádaly další zastávku na noc v Aténách. V Libyi tedy přistál tepzve osmnáctého. Tam se dozvédél novinu, že úderná skupina commandos přepadla jeho bývalé velitelské sídlo v Bedě Littorii. I,etecké základny - a vlastně celá zemé - se topily v přívalech deště. Jisté z tohoto důvodu se nekonaly žádné průzkumné lety.

Rommel byl přesvědčen, že má stále nékolik dní k dobru na přípravu svého rozsáhlého útoku na Tobruk. Ale to byl omyl, protože nepřátelská síla - nyní reorganizovaná jako Osmá azTnáda - se právé toho rána nikým nepozorována převalila přes pohraniční dráty a postoupila již mnoho kilometrů do Libye. Přes 100 000 vojáků a více nei 700 tanků se nezadržitelné blížilo s úkolem udélit Rommelovi tvrdou lekci.

Štáb Rommelova velitelství neinformoval v jeho nepritomnosti niší složky o narůstajících důkazech nadcházející nepřátelské ofenzívy. A tak, když se osmnáctého nepřítel najednou na rádiových vlnách odmlčel, nikdo nepátral po dúvodech. Za touto clonou ticha již nepřátelská péchota dokončila přesun na sollumskou frontu, zatímco mohutná obrněná skupina jii provedla obchvat sollumské linie přes povštní náhorní plošinu a z jihovýchodu se přibližovala k Rommelové doméné.

164

V těchto místech, podél povštní stezky IYigh el Abd, rozmístila 21. pancéřová divize pouze tenkou obrarmou linii obrnéných vozů 3. a 33. průzkumného praporu, spojených pod velením podplukovníka barona Irnfrieda von Wechmar. Osmnáctého o půl šesté odpoledne informoval Wechmar velitelství Aťrika Korps, ie před sedmi hodinami narazil třicátý třetí do "mohutné nepřátelské průzkumné výpravy" a že asi v pét byl třetí prapor napaden "dvéma sty obrněnými vozidly". Šířily se neurčité dohady. V průběhu odpoledne informovala 15. pancéřová divize blízkou

divizi Aťrika: "Na jihu pravdépodobnost útočných záměrů Britů."

V důsledku toho všeho Ravenstein navrhl odeslat téhož dne v noci svůj tankový pluk na jih směrem ke Gabr Saleh, aby se tam postavil vzrůstající hrozbé. Gabr Saleh byl pouhou značkou na mapé, na povštní stezce Trigh el Abd, 60 kilometrů jiné od Gambutu. Generál Ludwig Criiwell, rodák od Rýna, vážný a mohutný velitel Aťrlka Korps, se ocitl v choulostivém dilematu a probíral svou situaci s velitelem svého štábu Bayerleinem. Na jedné strané, jak řekl, Rommel vždycky odbýval úvahy o nepřátelské ofenzívě jako "absolutné nemožné". Na druhé straně však letadla právě zpozorovala 1 650 nepřátelských vojenských vozidel, shromaždujících se podél hraničního ostnatého drátu od Sidi Omar směrem k jihu na Fort Maddalenu. V sedm večer Bayerlein osobně svou divizi zasvétil do sitvace: "Nemůžeme vyloučit možnost vojenské operace, kterou máme být obchváceni z jihu." Criwell a Bayerlein se spolu rozhodli uvédomit 15. pancéřovou a poslat Ravensteinův tankový pluk na jih ke Gabr Saleh, tak jak bylo navrženo.

Předtím ovšem, v osm hodin večer, telefonovali Rommelovi o povolení. Rommel na Crúwella vyjel: "Nesmíme ztrácet odvahu." Dodal, ať Ravenstein svůj pluk na jih neposílá: "Nesmíme nepříteli ukázat priliš brzy, co máme v rukávé." Pozval Crúwella na návštévu druhý den v poledne.

To byla ukázka klidu, jemuž se Italové odmítali přizpůsobit. Přestože je Němci v deset večer ujistili, že není "žádných důvodů k obavám", Gambara védél svoje a před

půlnocí vydal rozkazy, jimiž uvedl do pohotovosti obé své divize na konci IYigh el Abd ve vesnici Bir el Gubi (byly to divize Ariete a Trieste).

Následoval ještě záinější priklad Rommelovy tvrdohlavosti. V jedenáct v noci zazvonil telefon z velitelství Aťrika Korps se zprávou, že hlídka blízko Sidi Omar chytila brit-ského vojáka, který přesvédčivě tvrdí, že velká část nepřá-telské Osmé armádyje již na pochodu libyjským územím. Rommelův štáb tyto informace odbyl s tím, že zajatec je "nedůvěryhodný". Přesto nechal Criiwell podrobný záznam výslechu přes noc Rommelovi doručit zvláštním kurýrem. Tím válečným zajatcem byl řidič A. J. Hayes, šofér velitele jedné z elitních polních baterii přidělených ke 4. indické divizi. "Říká, že Hitler Británii několikrát nabízel příznivé podmínky pro mír. Ale Churchill, poháněn zlovůlí a bezohledností, vleče obyvatele Britských ostrovů do propasti. Způsob, jakým zajatec mluvil, se zdá potvrzovat věrohodnost jeho svědectví."

Rommel si to s pohrdavým nezájmem přečetl další den v devět hodin ráno. Jeho štáb zprávu formálně vyhodnotil jako "lež a přehánění". V poledne přijel Criwell a bez obalu vyjádřil nesouhlas, sklidil však jen úsměšky od Gauseho, Mellenthina a dokonce i Rommela. Uplynulo více než čtyriadvacet hodin od chvíle, kdy byla zahájena velká britská ofenzíva s kzycím jménem "Crusader". A dalších čtyřiadvacet hodinještě uplyne, než tomu Rommel skutečně uvěří.

Hazardní operace

V polním stanu připoutaném k třítunovému vojenskému náklaďáku, kteiý tvori jednu jeho stěnu, je zří-

zen operační sál. Britský důstojník v bílém plášti a čepici major Ian Aird se sklání nad operačním stolem. Jeho polní nemocnice v blízkosti Sidi Omar, na egyptské hranici, byla obsazena německými vojsky, ale chirurgické zákroky na tě7ce raněných - převážně Italech ze sollumské linie a příslvšnících 4. indické divi-ze, kteří na ni zaútočili - musí pokračovat dál. Za tuto noc již vyšetřil tucet poranění břicha a je vyčeipaný k padnutí, ale pořád přinášejí další a další téice raněné.

Je 25. listopad 1941 - uplynul týden od začátku britské ofenzívy Crusader. Libyjská povšť je hojné poseta zčernalými vraky tanků. Válka se znovu přelila za egyptskou hranici a major Aird a všechen jeho nemocniční personál jsou německými zajatci.

K polednímu se zvedne mimořádný rozruch. Dovnitř vbéhne skupina se sténající obětí náletu na nosítkách, zalitou krví. Její F-itz Stephan, velitel Rommelova 5. tan-kového pluku. Aird ho rychle prohlédne. Do deníku pak zapíše, že tankový velitel má v hrudi velikou ránu a hrozí vylnvácení. Byl zasažerx šrapnelem a jeho pravá plíce je namáčknuta na srdce. Němci ho již pro zastavení kivácení obvázali a Airda žádají o provedení tlakového obvazu, aby jej mohli dopravit na základnu.

Stephan je při vědomí, a třebaže utrpěl hluboký šok, dvše vojáka zůstává nezlomena. Airdovu zkvšenému oku je jasné, že bez okamžité operace plukovník nepřežije. Německý lékař, který Stephana doprovází, váhá a spěchá se poradit s důstojníky tankového pluku, čekajícími nedaleko u svých obrněných vozidel. Aird začíná provádět transfúzi a připravuje chirurgické nástroje k okamžitému zahájení operace.

166 167
♀

Šrapnely přilákané sem německou kolonou začínají dopadat do blízkosti polní nemocnice a způsobují prudké otřesy písku pod Airdovýma nohama. Německý lékař spěchá zpět do stanu: "Herr GeneraL vás prosí, abyste byl tak dobrý a začal operovat."

Šrapnely dopadají stále blíž. Anesteziolog upozozňuje, že exploze rvší ostatní ranéné. Aird si však výbvšných otřesů nevšímá. Naděje na záchranu raněného je minimální. Během operace Aird jednou krátce vzhlédne a vidí, že nékolik důstojníků pluku vklouzlo do stanu a tiše jej pozorují při operování jejich druha. Mezi nimi je generál s modým křížem Pour le Mérite kolem la-ku - Ezurin Rommel osobně.

Po dalším výbuchu v bezprostřední blízkosti se k nim anesteziolog znovu naléhavé obrací. Němci se beze slova vracejí ke svým obrněným vozům a odjíždějí do bezpečné vzdálenosti od nemocnice. Rommelův lékař se zdrží, aby podékoval Airdovi, a říká mu: "Přijedeme sem zase zítra na cesté do Eypta."

Ale nikdy se už znovu nesetkají. A nikdo z nich také na toto zvláštní setkání v povšti nezapomene. Aird, na nějž zapůsobil Rommel svou lidskostí, později vypáb-Stephanovu vdovu - plukovník zemřel několik hodin po operact - a toto setkání jí popsal. A Rommel, když se ho o rok později Goebbels zeptal v rozhlasovém rozhovoru, zda se někdy nevydává zbytečnému riziku, zaváhal ajeho odpověá byla zcela neočekávaná: "Britové bojovali v povšti statečně," začal. "Jednou jsem navštívil britskou povštní nemocnici...

Pak se vzpamatoval a řekl: "Uh, o mou bezpečnost si nemusíte dělat starostl. Vím, jak se o sebe postarat."

Stephan zemřel sedmý den od zahájerú ofenzívy Crusader, dlouhé série chaoticky se proplétajících bitev zaha-

jovaných Brity s cílem rozdrtit Rommela dříve, než by mohl zasadit rozhodující úder Tobruku. Nepřátelé operovali 724 tanky se zálohou dalších dvou set, zatímco on měl pouhých 260 (a Italové 154). Po tři týdny boje plály a zase opadaly, s každodenní přestávkou od soumraku do úsvitu. Začaly 18. listopadu a 8. prosince ještě nebyly 168

u konce, když Rommel vztekle ohlásil ústup. Nebe bylo nízké a podmračené. dezorientované masy bojujících zvedaly těžká neprůhledná mračna prachu a kouře. Souboje tankú proti tankům nebo dělům probíhaly na území asi 80 čtverečních kilometrů, od egyptského pohraničního drátu na východé a k silnici jižné od Tobruku na západě. Tanky se pohybovaly po vysoké pobřežní pláni, pracné se zakusovaly do stupňovitých svahů a zase z nich přepadávaly dolů jako hlodavci, kteří propadli šílenství na schodišti.

V této komplikované bitvé bylo i pro samotné velitele obtížné udržovat si přehled o tom, co se kde déje. Rommelův zápisník 22. listopadu lamentuje: "Náš komunikační systém by snad už ani nemohl být horší. Tato válka se vede způsobem, jakým byli zvyklí bojovat staří Teutoni. Já v tomto okamžiku dokonce ani nevím, jestli Aťrika Korps útočí, nebo ne."

Crusader se nedržel žádného předem daného plánu, naopak potvrzoval Rommelovo oblíbené úsloví: "Je nemožné vymyslet jakýkoliv bitevní plán, který vydrží déle než pnmí den." Plán jeho protivníka nevydržel dokonce ani ten jeden den. Generálporučík Sir Alan Cunningham, velitel 8. armády, zamýšlel rozmístit své obméné brigády v opérných bodech vymezujících trojúhelníkovou plochu bojišté, jakou by sám vybral. Načež, jak doufal, Aťrika Korps laskavě vyhoví a dostaví se na určené místo, aby se tam nechal rozdrtit na kaši. Aniž by k tomu měl nějaké zvláštní důvody, zvolil k tomu účelu Gabr Saleh, bezvý-namnou povštní oblast 90 kilometrů jihovýchodné od Tobruku. Cunningham doufal, že odhadne Rommelovu strategii ze způsobu, jakým zareaguje na příchod britského XXX. armádního sboru, který obešel sollumskou linii a zamířil na Gabr Saleh. Ale Rommel si britských manévrú vúbec nevšiml, a když Ravenstein konečné navrhl přesunout 5. tankový pluk - pluk plukovníka Stephanake Gabr Saleh, Rommel ho instinktivné zarazil. "Nesmíme nepříteli příliš brzy ukázat. co máme v rukávé," vysvětlil. Prozíravé úskočné rozhodnutí nesoucí punc mistra.

Skutečnost, že Rommel odmítl vzít pivní dny ofenzívy na vědomí a nijak na ni tedy nereagoval, zcela znehodno-

tila propočty nepřítele. Velitel britského XXX. armádního sboru generálporučík Willoughby Nozrie vzal béh věcí částečné do vlastních rukou. Rozhodl se proniknout o notný kus dál za Gabr Saleh - vlastné napadnout Sidi Rezegh, kteiý se nacháel jen nedaleko na jih od Tobnzku: to by Rommela donutilo k obrané. A tak Norne osudné obměnil Cunninghamův plán. 19. listopadu poslal k Sidi Rezegh obrnénou brigádu a dvé další k útoku na body ležící na cestě, Gabr Saleh a E1 Gubi. Rommel poue tím, že nezareagoval, rozštépil hlavní nepřátelskou obrnénou sílu do tří navzájem se vzdalujících částí.

Příběh prvních čtyř dnů operace Crusader je stručný. Rommel, uveden ve zmatek a rozzuřen zmarem svých plánů na dobytí Tobruku, přenechal doslova veškerou iniciativu Crúwellovi, veliteli Aťrika Korps. Po další t-i dny kul plány, jak vzdor všemu na Tobruk zaútočit - přestože jedna britská obrnéná brigáda ovládla Sidi Rezegh, ná-

horní plošinu klíčového významu, pouhých patnáct kilometrů od jeho zadních pozic.

Devatenáctého odpoledne se Němci konečně dali do pohybu. Tankový pluk plukovníka Stephana sondoval jižním směrem na Gabr Saleh, narazil tam na další obrněnou brigádu a zničil dvacet tři tanky typu Stvart americké výroby při ztrátě dvou vlastních. Tato pzvní německá mobilní akce odhalila určité charakteristické tysy jejich počínání, které se zdály předpovídat Rommelovi úspěch. Za pzvé. tankový pluk se odvážil zůstat na bojišti i poté, co padl soumrak, zatímco Britové se stáhli do obranné formace zvané "noční spojenec". To Němcům umožnilo znovu zprovoznit porouchané německé tanky, které zůstaly na bojišti. Za druhé, Němci dovedli proces opravování poškozených tanků uprostřed zuřící bitvy až na úroveň vytříbeného mistrovství. A co nejdůležitějšího - měli již dokonale osvojenou schopnost účinně koordinovat zapojení těžkých pohyblivých děl a tů, v důsledku čehož způsobovali druhé strané kzvavé ztráty.

Boje následujících týdnů odhalily zvláštní vztah mezi Rommelem a novým velitelem Aťrika Korps, Criiwellem. Od Criiwella se očekávalo, že se poslvšně a bez otázek podridí Rommelovým rozkazům. Ale jak vývoj událostí

zhusta ukazoval, Criiwell jednal často tak nezávisle, že to hraničilo až s neuposlechnutím rozkazu, a při zpětném pohledu se zdá dosti pozoruhodné, že se s tím polní maršál smířil. Rommelovo mlčení z části vysvětlují jeho vlast-ní skrývané komplexy. Crňwell byl typem skutečného kavalíra, potomkem bohatého dortmundského rodu nakladatelů, jejichž jmění se zakládalo na monopolním vydávání církevních kancionálů. Intelektválné Rommela nejméné o třídu převyšoval; a tato skutečnost, spolu s neutuchající ctižádostí nového náčelníka štábu Aťrika Korps, Fritze Bayerleina, který měl na Criwella silný vliv, stavély velitele Tankové armádní skupiny Rommela do psychologické nevýhody.

Zpočátku se jejich rozdílné názory týkaly úmyslů nepřátel. Rommel ještě 20. listopadu stále věřil, že nepřátelské výpady nejsou součástí vážně míněného pokusu vysvobodit Tobruk z obležení. To ovšem nespletlo Crňwella, který se rozhodl síly svého Aťrika Korps soustředit k tomu, aby se po řadé vypořádal s každou ze tří nepřátelských brigád. Ve 14.35 vydal instrukce svým dvéma velitelům pancéřových divizí, aristolaatickému generálovi von Ravenstein a pohlednému generálu Neumann-Silkowi. Měli soustředit své síly u Gabr Saleh. "Odmítám," řekl Criiwell, "stát stranou a nečinné prihlížet, jak nepritel nervšené postupuje na Tobruk."

Co způsobilo, ie se Rommel konečné podíval ošklivé pravdé do očí, nebyly argumenty jeho generálů nebo zprávy pátracích výprav, ale normální veřejné vysílání BBC v Káhiře. "Osmá aiznáda o síle asi 75 000 mužů s vynikající výzbrojí a technikou," hlásilo se ve večerním zpravodajství, "zahájila rozsáhlou ofenzívu v západní povšti, s cílem rozdrtit německo-italské ozbrojené síly v Aťrice."

To Rommela konečné vyburcovalo k akci. V noci telefonoval CrOwellovi o "kritické situaci" a nařídil, aby se dvě pancéřové divize Aťrika Korps za svítání vydaly na sever od Gabr Saleh k Tobruku po stopách vyrytých nepřátelskými obrněnými silami. "Vaším cílem bude," drtil Rommel do telefonu, "střed letišté v Sidi Rezegh." Nepřátelská péchota, tankové a délostřelecké posádky již toto

letiště obsadily a chystaly se k poslednímu náporu na

prolomení Rommelova kruhu obležení kolem Tobruku.
V 6.30 - ještě před rozbřeskem - Rommel vylezl ze svého Kúbelwagenu na kopci Belhamed, kde bylo zakopáno délostřelectvo generála Boettchera. Bylo to místo asi pět kilometrů na sever od letiště. Nai-ídil Boettcherovi obrátit děla na opačnou stranu a ostřelovat letiště. Když se Rommel v 7.45, kdy denrú světlo zesílilo, podíval svým dalekohledetn na jih, zřetelné viděl, jak se nepřátelská péchota a ty na letišti seřazují ke svému závěrečnému náporu přímo pa Tobruk. Krátce poté se daly do pohybu. Téměř současrié odstartovala nepřátelská posádka v samotném Tobruku, k němuž byl Rommel obrácen zády, zuřivý tankovy útok na obléhací kruh se zámérem jej prolomit a spojit se v blízkosti vrchu E1 Duda, který byl jen slabě obsen Rommelovou pěchotou, s ozbrojenou silou vyrazivěí z letiště. V této situaci a na tomto místě byla Rommelova ozbrojená síla připravena jako jakési maso mezi dva chleby - stačí jen přitisknout a sendvič bude hotov. Když však Rommel namířil dalekohledem nad obzor letiště d na jih, uviděl tam, co hleda.l - do výše stoupající ztiraky prachu, zvířené kompletním sborem Aťrika Korps, rychle přijíždéjícím na pomoc.

Toho rána se Rommel dvakrát osobně uj al řízení protiútoků mezi Belhamed a E1 Duda, kterými se mělo zabránit nepřátelským pokusům o vydobytí průchodu k tobrucké pevností. Jezdil po bojišti, přechodné se ujal velení nad obménými vozy průzkumného praporu barona Irnfrieda von Wechmar, posílil tuto improvizovanou údemou sílu étyni nedocenitelnými osmaosmdesátkami a díval se, jak odstřelují a zapalují jeden tank za druhým.

Mezitím začal holocaust na letišti v nepřátelském držení u Sidi Rezegh, na povštní straně tohoto "sendviče". Boettcherova těžká děla přerývala letiště krátery. Rommel sledoval zvednutý prach a plameny, když tanky Aťrika Koips zaútočily na perimetr letiště a zahájily palbu na vzdálenost 500 metrů. Do rána, kdy boj končil, zbylo brit-ské 7. obměné brigádě pouhých deset tanků. Ale předpokládalo se, e na sever přijíždí další nepřátelská obr-
172

néná brigáda, aby příštiho dne zasáhla do bojů. Tím by se ocitl v sevření i Aťrika Korps.

Tu noc Rommel nemohl spát. Byl si vědom, ie jedno uklouznutí ho může stát celou bitw a možná i celé tažení. V sedm ráno už byl zpátky na vrchu Belhamed, aby se uj is-til, že Boettcherova děla vědí, co mají dělat. Ten kopec ský-tal pro nadcházející bitvu výhodnou pozici. Dvalaát toho rána změnil svůj bitevní plán a nakonec v poledne nai-ídil trochu roztřesenému veliteli 21. pancéřové, generálu von Ravenstein, aby se okamžitým přímým útokem vrhl na letiště. Útok začal ve 14.20 se sedmapadesáti tanky tankového pluku plukovnika Stephana, které pálily na letiště ze západu, zatímco péchota se k němu na nákladácích blížila ze severu.

To byl okamžik zásadního zvratu celé bitvy. Ke všemu odhodlaní britští dělostřelci odpovídali Stephanovým útočícím tankům neuvěřitelně úpornou, zuřivou palbou - většina z nich padla na svých pozicích mrtva. Fotografie ukaují jejich mrtvoly prozaicky ležící na troskách 25mm děl. Příliš pozdé přijůděla z jihu na letiété britská 22. obména brlgáda - celkem asi 107 tanků. Jakým jásotem j e vítali přeživší britští dělostřelci - až do chvíle, kdy začaly práskat výstřely mohutné Rommelovy clony protitankových zbraní. Palebná síla nepřátelských tanků byla přemožena: konec byl nevyhnutelný.

Za soumraku bylo letiště u Sidi Rezegh opět v Rommelových rukou. Jeho dvě pancéřové divize měly stále
173 bojeschopných tanků. Nepřátelská sedmá obrněná

divize. jediná síla, která se mu postavila, jich měla pou-ze 144. Lepší taktikou a s velkou porcí štěstí dokázal
nakonec mnohem víc, než jen z oslabení odrazit mocné-ho nepřítele - Osmou armádu.

Večer Rommel sledoval závěr bitvy dalekohledem a po-čítal ohořelé a zčemalé nepřátelské tanky, dokud je ne-zalyla tma. Němci poviivali výraz "odstřelen" pro takový zásah, kdy granát pronikl tankem dovnitř a zapálil celý
jeho obsah. Britská fráze "vyhozen do vzduchu" ilustro-vala mnohem náomějí, co se pri tom dělo: dlouhé plame-ny šlehají z každého otvoru; granáty a kulometné zásob-

♀

níky uložené uvnitř explodují jeden po druhém, až se celý tankový trup rozpíná a chvěje se v křečích; tipytivé po- tůčky roztaveného hliníku vytékají z mrtvého motoru jako pramínky slzí a na povštním písku tuhnou v tvrdá
zrcadla stráveného kovu. Pak vzplane guma a benzín a
z děsivé hranice stoupá smuteční kouřová spirála. Ko-
lem shořelého tanku leží těla jeho posádky: někdy jakoby spící, jindy bez hlavy či údů nebo do černa spálená. To jsou pohledy palčivě stravující svědomí každého tanko-
vého velitele. Rommel sám necítil žádný stsach z toho, že tohle by se jednou mohlo přihodit i jemu - vždycky se
to stávalo "tomu druhému"; ale nesl na sobě břemeno
zodpovědnosti a to mu z ramenou nikdo sejmout nemohl.
Toho večera, 22. listopadu, blahopřál Ravensteinovi
k vítězství na jeho velitelském postu. "Dnešní vítězství nám nesmírně usnadnila situaci," řekl. A nepřítele čeka- la ještě další katastrofa. Crúwell - kteiý byl po větši- nu dne mimo kontakt s Rommelem - samostatně vyslal
v pozdním odpoledni 15. pancéřovou na kořistnickou
výpravu západním smérem. Ta náhodou vjela právé do
klidové obranné formace "noční spojenec" nepřátelské
4. obrněné brigády. V následující nepřehledné mele
osvětlené předními reflektory vozů, tanky v plamenech
a záblesky kulometné a dělostřelecké palby, ukořistil
Criiwell 35 tanků a zajal také kompletní velitelství této brigády. Tak byla poslední ještě ucelená obrněná síla
nepřítele zbavena velení.
Příštího dne se měla odehrát nejvétší tanková bitva,
která kdy byla dosud svedena. V tento den - byla to
poslední neděle v listopadu - se v Německu tradičně vzpo- mínali padlí ve válce. Svátku se říkalo "Neděle mrtvých" (Totensonntag) a také bitva z 23. listopadu vešla ve zná- most pod tímto hrůzu nahánějícím jménem.
Vybojovalji téměř výhradné generál Criiwell. On ajeho
náčelník štábu plukovník Bayerlein se s Rommelem nevi-
! děli celé čtyři dny. Tato bitva se stala dalším příkladem ;
vítězství vybojovaného v rozporu s Rommelovými příkazy. Velitel Tankové azznádní skupiny Rommel poslal Criiwel-
i lovi dvacátého druhého v 10.30 večer zdlouhavé a po-
drobné direktivy ohledné rizení nadcházející bitvy. Já-
drem byl výpad dvou pancéřových divizí Aťrika Korps na jih a jejich setkání s italskou obrněnou divizí Ariete, po-stupující severně od E1 Gubi: nepritel měl být mezi tyto
dvě pohyblivé pésti sevřen a rozdrcen. Crúwell jeho
direktivu ignoroval. Ve tři ráno vydal svůj vlastní rozkaz k manévru, který měl být v podstaté obkLíením. Když
dorazily Rommelovy zdlouhavé směrnice - muselo to být
kolem půl páté ráno -, Crúwell je sžíravě komentoval, že
obsahují přemíru "absolutně přebytečných detailů", a od-
hodilje. Asi za hodinu se s Bayerleinem odebral sledovat, jak se vyvine bitva podle jeho vlastních rozkazů. Projeli houstnoucí ranní mlhou a pripojili se k 15. pancéřové
divizi: pak odstartovali směrem na jihozápad.
Rommel zůstal skoro celý den na pevném velitelském
stanovišti 21. pancéřové. Znovu opakoval generálu Boett-

cherovi, že očekává rozhodnutí bitvy od dělostřelectva. Jeho deník velmi zajímavě dokumentuje, jak v úvahách byl již daleko za událostmi tohoto dne: "Jeho cílem dnes a zítra je zničit obrněné síly obklíčené jižně od Sidi Re-zegh. Dále má v úmyslu zychle zaútočit směrem k Sidi Omar a poté připravit útok na Tobruk."

Do jedenácti hodin dopoledne již Crúwell stačil v ledovém větru pod olověnou oblohou zmasakrovat zásobovací oddíly nepritele chráněné jen malým počtem obznénců. Pak zaěal systematicky a rozhodně shromažďovat své síly. Do půl třetí odpoledne už se všechny tři jeho tankové fozznace - divize Ariete a 8. a 5. tankový pluk - pohybovaly v bitevní čáře v blízkosti Bir el Gubi a směřovaly na sever, připravené zatlačit nepritele zpět k Sidi Rezegh. Dělostřelectvo a pohyblivá 88mm děla měla cestovat s nimi. Velmi nekonvenčním rysem CrOwellova plánu byl příkaz, aby v závěsu za tanky jely dva pěší pluky a nesestupovaly z vozů, "dokud se nedostanou pod těžkou palbu z pěchotních zbraní". Znělo to téměř jako recept na masovou sebevraždu, ale jeho důstojníci a vojáci to přijali bez otázek.

O tom všem Rornmel tvšil jen málo nebo vůbec nic. Asi ve dvé odpoledne jeho deník žaluje: "Není možno navázat kontakt s Aťrika Korps." On ani CrOwell ještě nevěděli, že za ranního úsvitu bylo celé mobilní velitelství Aťri-174 175
♀

ka Koips i se svými nenahraditelnými radiovozy zajato nezjištěným nepřátelským oddílem postupujícím k Sidi Rezegh.

Ve tři hodiny odpoledne zaklaply průlezy tankových věží. Začalo lehce mrholit. Nákladáky jely obtiženy přtkrče- nými pěšáky. Na pvškách zacvakly řemeny, nábojové pásy byly vloženy do kulometú a Crúwellovo trojhlavé úderné kladivo se začalo stáčet na sever k Rommelově kovadlině - k pevným liniim dělostřelectva a pěchoty na stupňovitých svazích Sidi Rezegh.

Mezi nimi se nacházel nepřítel, ted už dobře zakopaný a připravený na boj. Criiwellovy tanky se valily na sever a při nabírající iychlosti zběsile pálily z kulometů a děl protipancéřovou municí. Jednomu veliteli roty se při pohledu zpčt naskytl nezapomenutelný obraz: "Obrněné vojenské transportéry, auta nejrůznějších typů, housenkové traktoiy vlekoucí pohyblivá děla, těžké nákladáky s pěchotou a motorizované jednotky flaků." Do toho všeho se napřel déšt nepřátelské palby - granáty a kulky svištěly horizontálně kolem nich. Hustý kouř vzcházející z výbuchů granátů a hoi-ících vozidel halil toto peklo. Tanky dostávaly těžké zásahy, ale většina se jich nezadz~itelně valila dál a sbíhala se s nepřítelem. Nákladáky s pěchotou, poskakující a srnýkané po tvrdém, mokrém štěrku, byly přivítány intenzívní palbou. Němečtí důstojníci stáli pro povzbuzení svých mužů vzpřímené ve svých autech a naklaďácích. Podplukovník Zintel, velitel střeleckého pluku, se zkroutil na stranu, když mu kulka projela mozkem, a vypadl z auta. O několik vLeřin později byl primým zásahem nákladáku, na němž jel, zabit velitel praporu, major von Grolmann. Jeden důstojník po druhém dostával smrtelné zásahy. Velení převal plukovní pobočník, hodností pouhý nadporučík.

V této fázi se ji nacházeli přímo v nepřátelských pozi-cích. V šest hodin večer dopadlo kladivo na kovadlinu a morálka nepřítele se zhroutila. Criiwellova draze zaplacená taktika brutální sily slavila úspěch rozdrcenim všeho, co zbylo z britské 7. obrněné divize a převážně části Pzvní jihoaťrické divize. Zpráva o tomto velkém vítězství byla Rommelovi předána na Ravensteinově velitelství v 18.50. Dělal, jako by si nevšiml, že Crúwell se vzepřel jeho rozkazu.

1-ídenní mlčení prolomil v dopise Lucii: "Zdá se, že v bojích jsme překonali nejhorší krizi. Jsem v pořádku, v dobré náladě a odvážné mysli. Dopo-sud odstřeleno 200 tanků. Naše frontové linie ydržely."

Za soumraku, když požáry planoucích tanků vrhaly fantastické stíny na povšf jižně od Tobruku a zdravotníci obcházeli vraky tanků, aby ošetiili ranéné a zmíriovali utrpení umírajících, vrátil se Rommel na své velitelství. Jeho deník sděluje, že "krátce konzultoval" rozkaz, kteiý zamýšlel vydat Criwellovi priští den. Rommel se rozhodl k útoku tak smělému a grandióznímu, že si jej polovinu raději zatím nechával pro sebe: piíští den v deset ráno se chystal vrhnout dvě své pancéřové divize do útoku po Trigh el Abd - povštní stezce běžící 60 kilometrů ve vnitrozemí paralelně s pobřežím - až k hraniónímu drátu u Sidi Omar, povštnímu konci sollumské fronty. Rozdrtí nepritele, ktezý tam údajně soustředuje svoje síly, a pak se rozestaví po obou stranách zásobovacích cest brltských jednotek, které vpadly do Libye na pomoc Tobruku. Tím dosáhne totálního vítězství - Osmá armáda přestane exi-stovat.

Pzvní rozkazy vydal hodinu před půlnocí. Informoval plukovníka Westphala a jeho úzkostlivý štáb: "Sám se postavím do čela Aťrika Korps a povedu akci. Pravděpodobně budu pryč do zítřejšího večera - nebo nejdéle do dalšího rána." Není pochyb, že Rommel zcela ignoroval postup velké novozélandské skupiny z Tobruku na Bar-diu. (Náčrty, které si sám kreslil, naznačují jeho krajní nejistotu, zda taková skupina vůbec existuje.) Dále přece-ňoval chaos v organizaci nepritele a přehlížel p-itom dez-organizaci ve vlastních řadách.

Crhwell, čerstvě zorientovaný z bojiště, byl ovšem v přesnéjším obraze. Jeho Aťrika Korps p-lšel ten den o svou velitelskou jednotku a 72 ze 162 tanků. 15. pan-céřová divize ztratila také své radiovysílací vozy a mnozí z Rommelových nejlepších důstojníků byli toho odpoledne rozsekáni ve frontálním útoku na nepřátelská děla. Crú-well byl přemýšlivý a energický velitel. O Rommelově zou-

falém plánu popivé uslyšel 24. listopadu při východu slunce, když se nepozván objevil na schůzce, kterou Rom- mel svolal ohledně výstavby silniční odbočky kolem To-bruku. Namítal proti plánu a navrhoval Rommelovi, aby se nejdříve provedla běžná pročišfovací akce. "Musíme vy- čistit bojiště a zachránit tu ohromnou kořist, která se tam válí, než nepritel najde čas se vrátit a sebratji sám," řekl důrazně.

Rommel nesouhlasil. Obrátil se na Ravensteina: "Vy máte možnost do dnešního večera celé toto taení zvrátit!" O půl jedenácté dopoledne byla tato velkolepá operace, Rommelův závod k hraničnímu drátu, zahájena. Rommel stál vzpřímený ve svém otevřeném auté, syrový vítr mu šlehal do tváře a on takto navigoval 21. pancéřovou divizi z letiště Sidi Rezegh. Créiwell ho v určitém odstupu sledo- val se zbytkem své velitelské jednotky - jel ve svém Ma- mutu, s jedním rádiovým vozem, dvéma kurýry a dvěma auty. 15. pancéřová divize Neumanna-Silkowa se dopo-ledne zabývala zacelováním svých ran a doplňováním pa-liva a munice; v poledne se dala v Ravensteinových sto-pách srnérem k hranici. Slunce začalo probleskovat mezi těžkými deščovými mraky, kdy započala tato nejchao-tičtéjší operace v celém Rommelové aťrickém tažení.

"Večer budu zpátky)" Tato bujaře optimistická slova zvonila v vších zděšeným členům štábu Tanltové armád-ní skupiny, když sledovali Rommelova vzdalující se záda. A myslel to skutečně váné: nevzal si s sebou ani kartá-ček na zuby. Náčelník jeho štábu Gause jel s ním a odpo-védnost za Panzergruppe se tím přenesla na Siegfrieda Westphala, mladého operačního důstojníka. Dlouhou ře-du následujících dní se Westphal marné snažil navázat

s Rommelem kontakt, aby si na něm vyžádal zoufale potřebné rozkay. Nikdo nevěděl, kde se Rommel nachází, a ze všech nejméné někdy Rommel sám. Westphalův zpravodajský důstojník Mellenthin vzpomíná: "Zachumlaní do zimních kabátů jsme s Westphalem v dřevéném autobuse, ktezý nám u El Ademu sloužil jako velitelský stan, hodnotili celou situaci s rostoucími obavami," proto-e teprve teá, když byl Rommel pryč, Britové začali usilo-vat o průlom do obleženého Tobruku.

178

Bleskový přesun k hraničnímu drátu prožíval Rommel jako úžasné dobrodružství. Neustále zvyšoval rychlost a nehledél napravo ani nalevo, když se ritil doslova středem formace nepřátelského XXX. armádního sboru. Jako výletníci na pikniku před zdivočelým rojem včel začali nepřátelští vojáci před neohlášenou a neslýchané drzou návštévou Aťrika Korps prchat k východu a jihovýchodu. V blízkosti Gabr Saleh, na půli cesty k drátům, v tom šíleném chvatu uvázly britské tanky. obrnéné vozy, nákladáky a děla, a německé tanky si mezi nimi razily cestu a libovolně je odstřelovaly. Brigádní generály, plukovníky, desátníky, černošské –idiče, písaře, šifranty a dešifranty, mechaniky, válečné korespondenty - všechny bez rozdílu zachvátila panika. Nepřátelská letadla se snažila uniknout ze svých přistávacích stanovišf - obloha byla plná Hurricanů a Tomahawků ustupujících k jihu. Sám velitel 8. azznády Cunningham jen o vlas unikl v bombardéru Blenheim, který roloval k odletu mezi shluky nákladních vozů, řítících se v zbésilém úprku po drsném povrchu letiště Gabr Saleh.

Ve čtyři hodiny odpoledne dosáhli Rommel a Ravenstein u Bir Sheferzen hranice, čtyřicet kilometrix od pobřeí. Bariéry z ostnatého drátu se táhly jako obludná housenka k severu i k jihu, kam až oko dohlédlo. Až potud se hazardní operace vyplatila. Rommel lehkomyslné vyslal Ravensteina severovýchodním směrem do Egypta, aby si tam před soumrakem zřídil stanoviště jihovýchodně od průsmyku Halfaya, který se táhne napříč stupňovitými svahy u Středozemního moře shlížejícími na Sollum. Ravensteina to vystavovalo velkému nebezpečí. Měl jenom náklaáák. na kterém se vezl - neměl až dosud tanky ani dělostřelectvo, protože 2 000 vozidel jeho divize snažících se jej dostihnout se stále ještě ve značných ro- zestupech táhlo po stezce h.igh el Abd. Ale Ravenstein rozkaz sportovně přijal.

O hodinu později, v pét, u drátů prudce zabrrdil Crúwellův Mamut. Rommel mu bujaře oznámil: "Zrovnajsem poslal Ravensteina dál na Halfayu."

CrOwell byl v šoku. Jeho hrdý Aťrika Koips, obávaný vítěz ze včerejška, se teď trousil na stokilometrovém

179

úseku pověstě od Gabr Saleh ai po Halfayu. Rommel mu sdělil, že Aťrika Korps a italský XX. armádrú sbor teá nepřítele "obklíčí a zničí". Ani se neobtěžoval zeptat se zde umístčné italské divve jménem Savona, kdeie vlastné nepřítel je. Odhadoval - mylně, jak se ukázalo -, že všechny nepřátelské síly se nacházejí ve vnějším pásmu pohraniních opevnérú. "Pancéřové divize poženou nepřátele až k minovým polím naší sollumské fronty a donutí je, aby se vzdaly," naplánoval. Criiwell disciplinovaně po- kračoval do Egypta.

Rommel se chvíli zdržel u pohraničriích drátů a čekal, ho jeho úderné jednotky dohoní. 5. tankový pluk plukovníka Stephana však uvízl s pouhými 30 pojízdnými tanky v Libyi, pro tu chvíli bez benzínu a munice. Ariete byla

zadršována odporem nepřítele, kladeným jed-
nou z jihoaťriekých brigád. Nepřijela ani 15. pancéřová se sými
šestapadesáti tariky. Rommel předtím naridtl
průzkumnému praporu obsadit večer Habatu, čímž by
"poraženému nepřítelí" zahradil jedinou další ústupovo cestu z libvjské
náhorní plošiny k egyptské pobřežní plá-ni. AIe prapor se obhajoval nedostatkem
benzínu a muni-
ce a zůstal neinný.
Rommel se témito nezdazy nenechal odradit a po se-
tmění vzal Gauseho s sebou do Eypta. Jeho pobočník
Alfred Berndt později tento riskantní podnik vylíčil: "Jeho autu praskla osa.
Doprovodné auto zůstalo kdesi vzadu
a poslední nákladáky pancéřové divize mizely v dálce.
Iidič musel každých sto metrů vystupovat a skopnout
přední kola do správného úhlu." Pak jim chcípl motor.
Byla vlezlá zima a Rommel s Gausem se třásli chladem.
V tomto okamžiku nejel kolem nikdo menší než Criiwell
ve svém Mamutu a galantně jim nabídl svezení.
Talc se stalo, že deset německých důstojníků a pět vojá-ků z mužstva.
reprezentujících Hitlerovu Tankovou ar-
mádrú skupinu, se naskládalo do Mamuta na nepřátelské
strané drátu. A ani zde ještě ěerná komedie nekončila.
Nemohli najít díru v ostnatém drátu, kterou by se vrátili zpčt do Libye. Rommel
se ujal řízení. Po bezvýsledných
pokusech prorazit drát, které připomínaly zhlouplý hmyz
vrhající se na okenní sklo, vypnul motor a na noc to

vzdal; usnuli. Přitom se nacházeli malý kousek severně
od Fort Maddaleny - předsunutého britského velitelství!
V noci slyšelijezdit nepřátelské posly a náklaááky, racho-tící kolem stojícího
Mamuta. Ale Mamut, ukořistěný brit-
ský vůz ACV, nepřipadal projíždějícím ničím nápadný, a
nevěnovali mu proto pozornost. Za prvního světla Rommel
nastartoval. Bizy našel mezeru v dráténém zátarasu a
vděčně vklouzl zpátky do Libye.
Na ranní obloze právé vycházel úzký půlměsíc, když se
Rommel znovu připojil ke svým jednotkám. Po chvíli
k Rommelovi přivedli poručíka z kulometného praporu.
ftekl. že se jmenuje Borchardt a byl vyslán svým prapo-
rem, umístěným nedaleko odtud podél hraničního drátu
na jih, aby našel Stephanův 5. tankový pluk. "Kde je ten
pluk?" ptal se Rommel.
"Touhle dobou už se určitě dostali k drátu asi 9 kilo-
metrů na sever odtud," odpověděl Borchardt.
Rommel tam okamžité vyrazil, projíždéje kolem stra-
šidelných koster zničených naklaďáků. Našel Stephana,
vydal mu rozkazy a pak se vrátil za poručíkem Borchard-
tem. "Kolik aut vám zbylo ve vaší roté?" zeptal se úsečně. Borchardt byl
zaskočen; očekával pochvalu. "Ehm, tři,
Herr GeneraL"
"Dobře," vyštěkl Rommel. "Jestli máte ve svém autě
nějaká zavazadla, měl byste si je radši hned vzít. Beru
si vaše auto a řidiče."
Příští den, 25. listopad. prožíval Westphal na velitel-
ství vzdáleném od(ud sto deset kilometrů jako prišerný
sen. Zato Rommel byl ve svém živlu. Bylo to stejné.
jako když byl velitelem roty, shánějícím dohromady za-
toulané, a určoval jim správný smér na nepritele. Opo-
menul vydat jakékoliv příkazy divizi Trieste, pohybovala
se tedy - neznámo z čí vůle - nikoliv k hranici, ale
vzhůru k E1 Ademu, kde sídlil Westphalův štáb. Rom-
mel nai-ídil, že se má dolů kolem Maddaleny zychle po-
slat přepadová jednotka do oázy Giarabub, 160 kilo-
metrů na jih. Nikdo však nemohl postrádat vojáky, vo-
zy, benzín arii munici, a tak nikdo neodjel. Rommel byl
očividné přesvědčen, že stejná kovbojská taktika, již po-
viil v dubnu u Mechili, znovu zabere zde - že zychlost

a překvapení budou vdy triumfovat nad plánováním a přípravou.

Toho rána navštívil Neumann-Silkowovu 15. pancéřovou divizi. Právé dorazila k drátu. Naridil jí postupovat k severu a "odříznout nepřítele u sollumské fronty ze západu". Dodal, že Ravensteinova 21. pancéřová délá totéž na východě. "Je třeba vířit hodné prachu," radil jim. Totéž opakoval příští den Crhwellovi: "Musíme využít každý náklaáák, každý zásobovací vůz, abychom nepřítele oklamali, pokud jde o naši skutečnou sílu, aby uvéřil, že mu nezbývá než vzdát se." (Criiwell vyjádřil "vážné výhra- dy".)

Výsledky denních bojů byly spíše hubené. Jeden z tankových pluků Neumanna-Silkowa obsadil opravárenskou dilnu Britů, kde zprovozňovali opvšténé a nepojízdné tan- ky. Mezitím Rommel zrvšil svůj původní rozkaz 5. tankovému pluku - vedenému nyní po smrtelném zranění Stephana majorem Mildebrathem -, který mu ukládal spojení s Ravensteinem, a místo toho mu nařídil zaútočit na Sidi Omar. Pluk měl necelých dvacet tanků a 7ádnou délostřeleckou podporu. Rommelův p-íkaz je donutil k postupu minovým polem, které on sám poloil, a útoku na dobře zakopaná nepřátelská polní děla.

Britská 25liberní děla na né zahájila palbu ze vzdálenosti 300 metrů. Po kadé další salvé délostřelci jásali jako smyslů zbavení. Do soumraku zbylo německému pluku všehovšudy deset tanků ajen tři z nich měly použi- telná děla. Nedostali dodávky benzínu ani střeliva - "pro- tože vyšší velení vyslalo všechny naše zásobovací vozy, aby simulovaly útok jinde", s hořkostí referoval plukovní záznam.

Kulometný prapor, kteiý vyslal poručíka Borchardta, dorazil k poledni k pobřeží na východ od průsmyku Halfaya, který stále ještě držel nezdolný rnajor Bach, tento býalý pastor. "Teoreticky se náš motorizovaný trspoH měl už dávno zastavit," napsal později Borchardt, "protože ,papírové zásoby benzínu u dávno došly. Ale jedeme na ,ulitém benzínu: naši techničtí dústojníci, velitelé jedno-tek a i-idiči jsou natolik chytří, aby vždycky měll po ruce Pár kanystrů. Doopravdy nám schází voda a potraviny."

182

Najednou se u nich objevil Rommel a naridil, aby se zakopali. "Jak se později ukázalo, byli jsme posledními vojáky, kteri Rommela v příštích osmačtyřiceti hodinách spatřili." Od této chvíle je velmi obtížné sledovat Lišákovu stopu. Crůwell ho viděl až prištího dne, 26. listopadu. Vypa-dá to tak, že Rommel, energetické dynamo, jezdil odjedné vyčerpané jednotky ke druhé. Pokud měly prikazy od jiných, obvykle je zrvšil nebo naridil jejich pravý opak. Deník Aťrika Korps se sžíravou ironii odkazuje na "nedorozumění a omyly" a Rommelovy "zásahy". Jedna záhadná okolnost prozrazuje, j strašné otrávená nálada musela proti němu panovat mezi vyššími důstojníky: určité stránky deníku Aťrika Korps počínaje 25. listopadem a dál byly odstranény a přepsány (nepochybně v roce 1942: jedna z přepsaných stránek je dokonce nedbale nadepsána "26. 11. 1942"). Jedním z možných závérů je, že Criiwell, Westphal a možná i Ravenstein v té dobé začali proti Rommelovi konspirovat, aby z kolapsu jeho rozmáchle chaotické strategie zachránili, co se dá.

Výsledkem všeho byl absolutně nečekaný návrat Ravensteinovy formace z Egypta zpět do Libye 26. listopadu. Kdojej naridil, zůstává záhadou. Rozzuřený Rommel naříd íl vyšetřování. Jeho zpráva o bitvé vydaná řadu měsíců poté hořce konstatuje: "Tato záležitost ještě stále nebyla uspokojivě objasnéna." Ale sled událostí je jasný. Celý

předchozí den vyvíjel Westphal horečnatou aktivitu, aby Rommela vypátral rádiem a mohl mu sdělit, že na j ej ich fronté u Tobruku se schyluje k velmi vážné krizi.

Co se dělo, bylo skutečné alarmující. Od Bardie se vynořila mohutná síla Novozélanďanů a dobyla většinu klíčových vojenských bodů jižně od Tobruku - včetné tak těžce vybojovaného letiště Sidi Rezegh a kopce Belhamed. Westphal apeloval na Crúwella a Rommela, aby jednu pancéřovou divizi nasadili k úderu novozélandským jednotkám do zad.

V této zoufalé situaci zastihl Rommel v 10.30 Crhwella v jeho Mamutu u hranice. Série rozčilených vzkazů od Westphala na něj nijak nezapůsobila, stejné jako fakt, že letadla vyslaná, aby mu shodila důležité mapy, byla se-
střelena. Přiznal sice, že si neuvédomoval, jak krutá je

183
♀

sitvace u Tobruku, ale umíněně tival na svém, že nejdříve je tieba rozdrtit nepiitele zde, na hranici. Znovu Crúwellovi poradil "vűit prach", aby obalamutil obránce. Pak odjel s Neumann-Silkowovou 15. pancéřovou divizí k pobieží.

Do Bardie dorazili asi vjednu odpoledne. Pancéřová divíze tam ze zásob bardijské pevnosti doplnila benzín a munici. Večer ho Ravenstein, navrátivší se z Egypta, zastihl

ještě v Bardii: "Hen- Genera(, jsem šťasten, že vám mohu oznámit, že jsem dorazil se svou divizí."

Rommela to načisto ohromilo: byl piesvědčen, že

21. pancéřová je na egyptské straně hranice. "Co tady

děláte?" požadoval vysvětlení. Ravenstein mu ukázal po-

kyn od Westphala, kteiým jej odvolával. "To je podvrh!" za-val Rommel. "Britové maí určitě naše šifzy."

Ale tak to nebylo. Westphal skutečné tento odvážný rozkaz poslal - na devětatžcetiletého podplukovníka to byl v každém případě velmi smčlý čin. V dokumentech jeho rozkaz chybí (ocYiotné ruce jej později nepochybně zničily), ale Ravensteinova bitevní zpráva hovoří jasně: "Odpoledne 26. listopadu dostává moje divize rozkaz proniknout do Bardie." Na cestu se vydal za soumraku v pět odpoledne a probil se zpět do Libye. Jeho pěchota a kulometčíci utzpěli těžké ztráty. V průběhu noci Westphal povolal také 15. pancéřovou divizi - a tento rozkaz se zachoval - "W není momentálně k dosaení. Velení Panzergruppe vám nai-izuje okamžité postupovat na pomoc naší tobrucké frontě. Sitvace je prekérní. Achtung Rommel si jistě uvědomoval, že Ravensteinův předčasný návrat znamená konec jeho zoufalého výpadu. Když se koneěně vracel do Westphova autobusu v E1 Ademu, zviivost z něj ještě nevyprchala. "Nikoho nepozdravil," vzpomíná si jeden z členů Rommelova osobního štábu, "ale potichu vklouzl do operačního autobusu a prohlížel si bitevní mapy. Gause stál za ním. Mimicky jsme Gausemu naznačovali, aby Romme lovi celou věc vysvětlil. A1e nebylo to nutné. Rommel náhle oznámil, že je unaven a jde si lehnout." Kdyi se objevil znow, už o té záležitosti nezačal - ke všeobecné úlevé,

Mlčení to bylo výmluvné a jeho důvod nasnadé. Tím, že si Rommel s sebou nevzal zpravodajského důstojníka,
184

přispél ke své vlastní porážce. Jeho představa o síle a rozmístění nepritele byla naprosto mylná. Slepec by sotva projevil méně zájmu než Rommel o hlavní zásobovací sklady na deseti kilometrech čtverečních, které nepritel z-ídil Rommelovi piimo pod nosem, ještě než operace Crusader začala. Centra polního seivisu číslo 62 a 65 se nacházela jen několik kilometrů na jih od Gabr Saleh.

Byla jasně wznačena na dokumentech, jichž se 15. pancéřová divize zmocnila 20. listopadu a které byly ihned odeslány na Rommelovo velitelství. Další sklad, FMC 50, se nachzel přímo u trasy, kterou 24. listopadu absolvoval Stephanův pancéřový pluk; tanky rozehnaly posádku, ale zásoby, pohonné hmoty a vězení s devíti stv zajatci Osy zůstaly bez povšimnutí. "Gott im HimmeLi" zvolal Bayerlein po skončení války. "Kdybychom o těch skladech jenom vděli, mohli jsme tu bitvu vyhrát."

Přesto se měl Rommel v posledních listopadových dnech roku 1941 ukáat ve své nejlepší fozzně. Na papíře jeho perspektiva vypadala velmf ponvie. Aťrika Korps zbylo po uhých čtyiicet dobrých středních tanků (a dvacet Panzerů II); to znamenalo, že nepiitel má pievahu sedmi tanků na jeho jeden. Novozélandská divize postupující na Tobruk z Bardie vládla osmdesáti Valentiny a Matildami; nepiátel ská 7. obrněná divize mohla dva dny doplňovat zásoby a teá měla v poli 130 tanků. A posádka Tobruku, které se 26. listopadu konečně podai-ilo prora7it v kn.inýii obležení kiehký koridor k Novozélanďanům, disponovala sedmdesáti tanky.

1. prosince Rommel navzdoiy této ohromné přesile opět vybojoval udiwjící vítězství.

Jak to dokázal? Důvody jeho úspěchu byly dost možná psychologického rázu. Vytvořil si pověst člověka, který vidycky udělá to, co nikdo nečeká - to byl také jeden z mála zisků jeho "závodu k pohraničním drátům". Ale měl také dobré tanky, vynikající velitele a statečné vojáky. Spolupráce mezi tanky a motorizovaným dělostřelectvem byla mistrně zvládnutá a Rommelova taktika velmi pružná. Britští velitelé byli podle něj těžkopádrú a uvaio-vali příliš konvenčně. Jako piiklad může posloužit začátek jeho operace 27. listopadu. 50 tanků 15. pancéřové

♀

rychlým tempem vyrazilo na západ k Tobruku, ale zhruba po 30 kilometrech jim cestu zablokovalo 45 tanků

22. obrněné brigády; a kdy se ve čtyři hodiny odpoledne objevilo dalších 77 tarilsů 4. obrnéné brigády na boku

Neumanna-Silkowa, paneéřová divi7e byla zatlačena do velmi těsného kouta. Br-y se už několikjeho tanků "vařilo" - ale k Rommelovu úžasu nepřítel náhle akci odvolal a stáhl se k jihu. Byl soumrak a nastal čas utvořit obvyklou noční formaci "noční spojenec". Překvapená divize pokračovala v jízdě na západ.

Dalším faktorem Rommelova úspěchu byla - na rozdíl od několika nepřátelských velitelů - jeho vysoká osobrú morálka. Cítil, že znovu přebírá iniciativu. "Myslím, že z nej-horšíhojsme venku," napsal nezdolně Lucii 27. listopadu. "Osobnějsem v pořádku. Poslední čtyri dnyjsem prožil na povšti v úporném protiútoku vedeném za pochodu a ani jsem se neměl čím umýt. Ale dosáhli jsme vynikajících úspěchů... Už začala nová operace." Je pochopitelné, že tento sebeklam střízlivější generály drádil.

Když Rommel ten den požádal, aby z velitelství Aťrika Korps přijel jeden štábní důstojník a intórmoval ho o si- tvaci - byl ted znovu na letišti v Gambutu -, sebral Cz-i-well Bayerleina a auto a odjel do Gambutu sám s úmyslem donutit Rommela, aby vzal na vědomí nepříjemné pravdy o ošklivé situaci u Tobruku. Když přijeli na místo, po Rommelovi nebylo arů památky. Po dlouhém pátrání na letišti zpozorovali britský náklaďák a opatrně se mu přiblűili. Bayerlein vzpomíná: "Uvnitř byl Rommel a náčelníkjeho štábu, oba neholerú, vyčerpaní nedostatkem spánku a obaleni vrstvami prachu. Uvnitř vozu měli hromadu slámy sloužící za postel, plechovku se starou pit-

nou vodou a několik konzezv s jídlem. Poblí stály dva rádiové vozy a připraveno několik poslů. Rommel začal vydávat rozkazy k nadcházející operaci."

Criiwell opět jednou ignoroval Rommelovy taktické úmysly. Rommel navrhoval obklíčit Novozélanďanv odzadu. Crúwell se chtěl vyhnout rozštěperú svých pancéřových divizí, k němuž by pii tomto manévru došlo, a rozhodl se vrhnoutje proti nepříteli nará7 -jediným mocným úderem vedeným z východu přetlačit Novozélanďany směrem dopředu na Tobruk. Příští den strávil zkoumáním terénu. Asi v devět hodin večer mu Rommel poslal nový plán, ale Criwelljej odbyl s tím, e přišel priliš pozdě, a na osmou hodi-nu ranní příštího dne k sobě povolal oba své velitele pancéřových divizí, Neumanna-Silkowa a Ravensteina, aby se ujistil, e povedou bitvu podle jeho plánu.

Generál von Ravenstein však už neprijel. Jeho Mercedes-Benz byl později nalezen prázdný, se stopami po střelbě. "Britové načapali Ravensteina," usoudil Rommel bez emocí. Nikdy neměl aristokraty rád.

29. listopadu se povští znovu rozléhal zvonivý zvuk zavíraných průlezů tankových věží; Aťrika Korps se valil do akce. 15. pancéřová divize se dopoledne znovu vydala směrem na západ podél Trigh Capuzzo a 21. pancéřová ji následovala na pravém boku. Cíli, které jim Crúwell přidélil, byla "velitelská stanoviště" - ve skutečnosti sotva 50 metrů vysoké kopce E1 Duda a Belhamed. 21. pancéřová s pouhými devíti zbylými středními tanky byla brzy zastavena. Ale 15. divize Neumanna-Silkowa, s jednatřiceti středními tanky a dvanácti Panzery II, úspěšně postupovala vpřed. Došlo k jakémusi zvláštnímu přesmyku a začal se uskutečňovat spíše Rommelův nežli Crúwellův plán: Neumarm-Silkow předešlý večer odposlechl Rommelův pozrněněný plán vysílaný Criiwellovi a rozhodl se, 7e jej dodz~í. Aťrika Korps byl skutečně podivuhodnou směsicí nezávislých duchů.

Těsné před polednem vyjel Rommel s několika italskými generály za Criiwellem sledovat bitvu. "Rozhodnutí padne pravděpodobně dnes," svěřoval se Lucii. Ale nepadlo. Očekávaly je dny těžkých bojů, zklamání, nedorozumění a ostrých pronikavých větrů, kterým se neubránili ani pod těmi nejteplejšími pokiývkami a zimrúky. Již pzvní den proběhl spíše neúspěšně a za soumraku Rommel nebyl vůbec potěšen: Neumann-Silkow dobyl E1 Dudu ze západu, ale zase ji ztratil, zatímco 21. pancéřová na východé se sotva hnula z místa.

Když Rommel priští den znovu navštívil Crúwellovo velitelství, zastihl velitele Aťrika Korps v chmurách. Potom v rychlosti napsal Lucii: "Vyhlídky dobré, ale vojáci jsou po dvanácti dnech bojů strašné unavení. Já sám se cítím

dobře, svěží a ve vynikaJící kondici." Nakonec osud novo- zélandské divize zpečetila Jeho obrovská schopnost rege- nerace a naproti tomu nedostatek sllného a sJednoceného velení nepřítele (o čemž se Rommel zmínil ve své vlastní zprávé o bitvé). Ival na svém obkličovacím manévru a v 10.30 zahájil pětihodinovou uzavírací dělostřeleckou palbu na nepřátelské opevněné pozice v Sidi Rezegh. Nepřítel nedokázal dost tychle shromádit své obrnéné síly, aby Novozélanúanům pod tvrdým tlakem včas pomohl.

Ve 13.40 jel Rommel znovu na velitelství Aťrika Korps, aby odtud sledoval, jak se do nepritele zakusují nemilosrdné čelisti. Výbuchy z těžkých děl hloubily v nepřátelských pozicích na Sídi Rezegh obrovské krátery, výhled na horský hřeben a letiště byl zahalen nepronilmutelným mračnem prachu a kouře. Nepřátelským 25liberním dělům docházela munice a v 15.40 se Neumann-Silkow po-

hnul kupředu. Byl to tvrdý a sveřepý boj a teprve v deset v noci mohla 15. pancéřová potvrdit, že Sidi Rezegh je znovu v německých rukou.

Poslední děJství se odehrálo další den, 1. prosince. Pěší prapoiy Neumanna-Silkowa se před rozbřeskem uchytily na mírném svahu kopce Belhamed. Přes ně pak prošel 8. tankový pluk Hanse Cramera; v 8.30 již měli probojovánu cestu na druhou stranu kopce. Obklíčení bylo úplné. Ted mohly Novozélandany spasit už jen tanky. A skutečně v tu dobu od jihu přijela obrněná divize, ale v bitevním zmatku se omylem zase stejnou cestou stáhla. Rommel 2. prosince napsal v dopise: "To nám ulehčuje situaci, ale pokud dokáu Brity alespoň trochu posoudit, ještě se nevzdávají."

Vyčerpání jeho vojáků dávno přesáhlo jakoukoliv únosnou mez. Jedny vycvičené nepřátelské oči je zpozorovaly, jak prakticky spí za pochodu. Tito muži rozhodné nepůsobili dojmem vítězů. Němci utrpéli v listopadu těžké ztráty - 473 mrtvých, 1 680 raněných a 962 pohřešovaných. Přišli také o 142 tanků a spoustu další výzbroje a přitom do Libye nepricházaly žádné nové dodávky. Rommel se však přese všechno cítil pánem sitvace. 2. prosinec popsaljako "den o něco klidnější" a těšil Lucii: "Pozorujeme určité náznaky, že nepřítel to hodlá vzdát."

188

Chtěl vyboJovat ještě jednu velkou bltvu, aby osvobodil sollumskou frontu. Ale vědél, že nejdriv musí znovu povzbudit morálku svých vojáků. Toho večera naridil pro všechnyjednotky vydat toto prohlášení: "Tato bitva... byla dovedena ke svému pnmímu vítěznému předělu. V nepolevujícím těikém bojí proti výrazné přesile nepřítele jsme do prosince zničili prvních 814 tanků a obrnených vozů, 127 letadel, zmocnili se obrovské kořisti a zajali 9 OOO zajatců. VoJáci! Tohoto velkého triumfu Jsme dosáhli díky vaší odvaze. vytivalosti a neústupnosti. Ale bitva ještě není u konce. Vzhůru tedy do boje, k zasaení konečného rozhodujícího úderu nepriteli!"

Potřetí se Rommel a Crdwell dramaticky rozešli v náhledu na to, jakým způsobem tento "rozhoduJící úder" zasadit. Rommel navrhoval síly rozdélit - Neumann-Silkow by si vzal nepancéřové složky obou pancéřových divizi, aby ulevil posádkám bránícím hranici, a ostatní formace by zaútočily na nepi-ítele v EI Dudě a daleko k jihu. Crňwell vehementně prosazoval, že zdaleka nejnaléhavějším úkolem pro Aťrika Korps je vypořádat se s kritickou sitvací na jíhovýchod od Tobruku. Jedovatě dodal: "Nesmíme znovu opakovat chybu, kdy Jsme nepříteli přenechali bojiště, na němž Aťrika Korps vyboJoval opakovaná vítězství, a povštét se do nové široce rozptýlené operace, aniž bychom předtím nepřítele úplně neporazili." Pokud však Rommel má nějaký pádný důvod k zahájení akce, která se velmi podobá jeho předchozí dobrodružné výpravě k pohraničním zátarasům - tak se Crňwell vyslovil -, pak by do ní stejné měli nasadit celou sílu Aťrika Korps nedělenou (kromě tanků, které potřebovaly opravit). Rommel CrOwellovu logiku pominul a utržil za to příštího dne odpovídající trest. 3. prosince se s nedosta-tečnými silami pustil do tří operací a nezdarila se mu ani jediná.

Ivrdá realita konečné Rommela donutila srovnat s ní krok. V dalším průběhu dne učinil první vážné rozhodnutí opustit veškeré území na východ od Tobruku: velitelství Aťrika Korps bylo evakvováno z Gambutu a zahájeny kroky k záchrané Rommelových rozsáhlých skladů a spousty materiálu rozmístěného na tomto území. Všechno to již

v podstatně pochmurnější náladě sděloval Lucii: "Bitva pola-ačuje, ale protože se přesouvá více na západ, mu-selijsme během minulé noci provést přeskupení. Doufám, že jsme to zvládli. Boje jsou tak těžké, že se to nedá slovy popsat..."

Ať u z jakékoliv příčiny, rozhodl se 3. prosince. Čtvrté-ho oznámil, že ze zachycených rádiových zpráv a le-teckých průzkumů získal důkay, že hluboko z jihu se blíží silná nepřátelská formace. Reagoval tím, že celý Ať-ri-ka Korps poslal k jihu a mezitím nenápadně vytřídil a odklidil obléhací techniku a materiál na východ od Tobru-ku. IYaktozy odtahovaly těžká děla na západ. Sklady a zpola opravené tanky byly odpalovány. Pátého prosince dostala pěší divize Ať-rika, teď přejmenovaná na 90. leh-kou, nejprve pokyn, aby linii obležení držela co nejdéle, a poté byla ve 22.15 informována, že i tato linie bude stažena.

Předcháející rozhovor téhož večera uspíšil definitivní propad Rommelových nadějí. Tichý, objektivní italský štáb-ní důstojník, podplukovník Giuseppe Montezemolo, dorazil se zprávou z Italského vrchního velení v Iímé. Jejím já-drem bylo sdělení, že Rommel nemůže počítat s žádnými novými zásobami či posilami posílanými po Středozemním moři nejméně další měsíc. Rommel právě tak otevřeně přiznal, že celému Ať-rika Korps teď zbylo pouhých 40 tan-ků z původních 250 a zcela nedostačující zásoby murúce. Navrhoval stažení z celého poloostrova Kyrenaika, nejenom od Tobruku. Pokus udržet se při egyptských hranicích také patřil minulosti. Italské divizi Savona již nařídil, aby se stáhla do pobřežní pevnosti Bardia, třicet kilometrů od Sollumu, protoie munice a zásoby potravin na sollumské fronté byly vypotřebovány. Rommel plukovníku Monteze-molovi sdělil, žejeho ztráty dosáhly 4 000 mužů včetně 16 důstojníků. Příští den, jakoby pro zdůraznění těchto obrovských ztrát, přišla zpráva, 7e sám Neumann-Silkow byl smrtelně zraněn výbuchem granátu.

Bastico byl plukovníkovou zprávou o vážnosti sitvace zcela ohromen a předalji svému nadrizenému v Římě, gene-rálu Cavallerovi. Cavallero s krajní nevolí udělil souhlas ke zrvšení obléhání Tobruku, ale vymínil si, že celé Kyrenaiky

se Rommel nesmí vzdát bez pádného důvodu - a musí také co nejdéle udret Bengházíjakožto zásobovací pristav.

7. prosince večer k sobě Bastico Rommela povolal.

Rommel své velitelství stáhl na západ, ke stri v blíz-kosti Gazaly, několik kilometrů západně od Tobruku, kam umístil přechodnou obrannou linii. Hrubiánsky odmítl dostavit se k Basticovi s odůvodněním, že je priliš za-neprázdněn, než aby se mohl vzdálit. Přijel tedy za ním Bastico sám. Podle všech válečných deníků to bylo setká-ní velice bouřlivé. Baivité líčení italské verre o tom rovněž nezanechává žádných pochyb. Rommel nechal svého vá-ženého italského nadřízeného záměrně 15 minut čekat, pak ho zavolal do autobusu, který pouíval jako své veli-telství, a "velmi rozčileně, prudce a bez jakékoliv sebevlá-dy" hodil veškerou vinu za svou poráiku na italské ge-nerály - jsou neschopní a vůbec s ním nespolupracovali. Bastico ho nezvózné přervšil, načež Rommel, "rozpálený a jednající jako pánovitý neotesanec, zaival, že bojoval tři týdny o vítězství a teďje rozhodnut stáhnout své divize do I-ipolisu a sám se nechá internovat v (neutrálním) Tunisku!" Za okarrik úsečně dodal: "Bitvu jsme nevyhrá-li, tak teá už nám zbývá jedině ústup!"

Karta sé obrací

Popzvé v životě Rommel ustupuje - pokořující zkvše-
nost. "Jak se člověk naučí být skromný," píše v dopise
Lucii. Jeho pnmí zastávkou je linie Gazala, ale pomalí a
vylekaní Italové, většinou bez vozidel, jsou mu břemenem. Nemá dost benzínu ani munice, aby mohl reagovat na
útok, a jeho nejlepší muži ho nechali na holičkách. Neu-
mann-Silkow leží na vojenském hřbitově. Siimmermann
z 90. lehké divize byl při náletu RAť také zabit. Někteří z přeiivších velitelů podléhají povštním útrapám. Do-
konce i Criwell je nemocen, nakazil se infekcí žloutenky. A co se stane s těmi 14 000 vojáky, jež zanechal v opevně-ních u sollumské fronty a v bardijské pevnosti, když se
teď Tanková armádní skupina od nich vzdaluje ještě dále
na západ? "Nedělej si starosti," píše Lucii, "cítím se dobře a doufám, že mě moje šfastná hvězda neopustí."

Pro jednoho generála už válečná nejistota definitivně
skončila: generála von Ravenstein očekává dlouhá cesta
válečného zajatce z Káhiry do Kanady. Byl dobzým gene-
rálem, ale jako zajatec se chovat neumí. Je důstojníkem
"šlechtického plemene" a k tomu labužník: velmi postrádá
lahůdky ukořistěné nep-íteli, které si vozil ve svém merce-desu schované v p-ihrádce "na rukavice": svšenky od Aul-
sebrooka, jihoaťrické cigarety, kompoty v konzervách zn.
Crosse a Blackwell, řeckou brandy a rum. Britové se však
o něj starají dobře a jejich ředitel vojenského zpravodaj-ství je dokonce natolik kavalírský, že ho jednou pozve na odpolední čaj. Svěří mu při tom, že toto pozvání vyvolalo vlnu protestů, ale Ravensteinovi to připadájako přirozená zdvorilost mezi gentlemany a důstojníky. Jak má ve své
naivitě tvšit, že jediným důvodem k pozvání ria čaj by-
lo vylákat jej ze stanu, aby mu tam mohli instalovat mi-
krofon? (Rommelovi generálové vůbec mají v zajetí sklon
k upovídanosti. Criiwell a jeho nástupce na velitelství

192

Aťrika Korps - oba jsou zajati v roce 1942 - vypoví mikro-fonům v kultivovaném prostředí anglického venkova, že
Hitler tajně vyvíji raketu s dlouhým dostřelem, kterou
hodlá použít proti Anglii.) V rozhovorech s ostatními
zajatci Ravenstein poněkud nedovtipně odhaluje mnohé
z toho, co Britové ještě nevěděli - o těžkých ztrátách
Panzergruppe, kolizích v jejím velení a především o rozší-řené "nespokojenosti s Rommelovým vedením".

A přesto všechno Rommel ještě v žádném případě ne-
vystrilel všechnu svou munici. V průběhu prosince 1941
dokazuje, že je rnistrem tvrdošíjné vzdorujícího ústupu.
A v lednu se ukazuje, že je schopen překvapivých akcí,
o nichž by se takovému Ravensteinovl ani nesnilo.

Rommelovi se nějak podarilo přestát první půli prosince a mařit všechny nepřátelské pokusy obejít gazalskou linii, přestože byla dlouhájen několik kilometrů a konéila v ote-vřené, nechráněné povšti. Zase jednou bydlel v opravdo-
vém domě, kde se v blátvé půdě na dvorku hrabala a šté-
betala živá kuřata. Ve dne objížděl své unavené jednotky. Bez přestáni hustě pršelo a povšť byla někdyjako bezedná
bažina. Křoviny nabraly nádech zelené - to znamenalo, že
v chráněných údolích Kyrenaiky brzy zaěne jaro. Bylo dob-

ré nacházet se mimo dostřel tobruckých děl, ale v noci zde zase panoval ostře pronikavý chlad a Rommel spal několik týdnů v zimníku navlečeném přes uniformu - nebyl ochoten se umývat ani měnit prádlo.

Co ho ted ještě udřovalo nad vodou? Za pzvé věděl, 7e se pořád těší důvěře Adolfa Hitlera, přestože Italové k němu důvěru neměli žádnou. Ještě 11. prosince Hitler vyslovil jeho jméno v jednom svém důleiitém projevu. (Hitler v tom projevu vyhlásil válku Spojeným státům - neblahé rozhodnutí, o němž se Rommel ve svých dopisech a písemných zprávách nikdy nezrnínil.) Za druhé, Rommel cítil, že postupně zvládá krizi. Ravenstein v Káhiře ho klidně mohl odepsat, ale Tanková skupina byla ještě pořád schopna způsobit nepříteli pri každém jeho útoku těiké ztráty. Měla sice nedostatek munice i benzínu, ale devatenáctého v Benghází pristál železniční trajekt a vyložil tam dvacet dva drahocenných tanků pro

Aťrika Korps. Dva dny poté prosil v dopise Lucii: "Nevéš hlavu - já to tady taky nedélám!"

Neplánoval zůstat na gazalských pozicích dlouho. Osmého to naznačil Basticovi a nékolik dní poté upozornil Berlín, že zanedlouho se chystá stáhnout napříč Kyrenaikou. Pro svét to vypadalo, jako by Britové donutili Rommela k útéku: ve skutečnosti byl vždycky o jeden krok před nimi. Italové mysleli, že by se měl Britům postavit a bojovat v Gaale, a navíc se obávali, že kdyby Rommel ustoupil, vétšina nemotorizovaných italských jednotek by byla vydána na milost nepříteli. Italská před-stava byla ovšem v rozporu s Rommelovými tajnými plány. Italy pošle zpět po lehce sjízdné silnici podél pobřeží, zatímco Aťrika Korps a italský XX. armádní sbor generála Gambary vybojují proti Britům bitvu, kterou je zdrží, aby neměli dost času je obchvátit přes povšf.

Jeho vlastní generálové byli nejdříve stejně ohromeni jako předtím Italové. Když jeho rozka k přípravě ústupu dorazil odpoledne 14. prosince na velitelství Aťrika Korps, Crúwell mu ostře odpověděl, že způsobili Britům takové ztráty, že teď "absolutně není třeba" ustupovat. Gambara běsnil. Bastico vzplanul, protože se s ním Rommel neradil. Náčelník italského vrchního velení Cavallero měl pocit, že Rommel možná jedná příliš ukvapené a pomíjí širší důsledky vstupu Japonců do války: už byly patrné známky, že Britové přesunují útočné oddíly ze seveiní Aťriky na Dálný východ. Když Cavallero šestnáctého přiletěl do Libye, italští velitelé mu vylili svá srdce.

Gambara bédoval: "Kdybyste jen védél, kolik jsme toho museli vytrpét, když nás tady mčl Rommel kdykoliv na povel!"

Bastico pii7vukoval: "Nechal mč patnáct minut čekat!"

Cavallero se jich zeptal, zdali mohou nabídnout nějaký alternativní návrh, a úsečnč uzavřel: "Jsme všichni na jedné lodi. Nezbývá vám, než snášet to s úsmévem."

Poté Cavallero navštívil samotného Rommela a předestřel mu, že ztráta Kyrenaiky bude v Itálii znamenat výbuch politické bomby. Rommel ho v odpovědi přetrumfnul: "Ztráta celého nipoliska by byla ještě větší bombou!" Pozdčji téhož dne ho Cavallero navštívil znovu.

Rommel si zapsal do svého deníku: "Chvéjícím se hlasem žádal, aby byl rozkaz k ústupu odvolán." Bastico a Gambara sice reagovali prudce, ale žádnou alternativu k Rommelovu plánu nenabídli. Rommelův deník samolibé komentuje: "Jejich delegace opustila moje velitelství, aniž by čehokoliv dosáhla." Ústup oficiálné začal o půlnoci.

Noční přechod nezmapovanou Kyrenajskou pouští nebyl nyní o nic snadnější než během dobrodružné dubnové ofenzívy. Nákladáky a tanky se bořily do nepevného podkladu a musely být vyprošťovány rumpálem. Ve dne je týrala a bombardovala nepřátelská letadla. Docházelo palivo a munice. Waldau, jeden z velitelů Luftwaťle operující už delší dobu v Aťrice, si 20. prosince zapsal do svého soukromého deníku: "Rommel se rozhodl k dalšímu ústupu až do Agedabie. Nedovedeme posoudit, zdaje to správné. Všechno je toti otázka zásob. Přicházíme o spoustu techniky, hlavné přepravních letadel - jen za včerejšek dvacet Junkersů! (Z toho čtrnáct kvůli nekvalitnímu benzínu.)" Stejného dne probíral nový velitel 90. lehké divize se svým štábem nepříjemnou situaci, v níž se nacházejí. "Nikdo neví, jak z toho ven. Britové jsou proti nám v obrovské přesile. Hádankou zůstává, proč jdou za námi tak pomalu. Znovu a znovu nás nechávají unikat z obklíčení. Existuje jen jedno vysvětlení: mají posvátnou hrůzu z generála Rommela a jeho schopnosti nepředvídané reagovat- toje důvod, proč nás sledují tak lilmavě." Dlouho zkovšené Benghází, široce rozprostřené hlavní město Kyrenaiky, se svým nepřehledným provozem u mol, hlučnými pouličními trhy a permanentné otevřenými nevěstinci, opětovně zažilo evakvaci vojsk Osy, ponecháno napospas nepříteli. Než do něj Britové vstoupili, všechna skladiště Osy se otevřela Rommelovým vojákům. (Jeden německý správní důstojník odmítl vydat ze svého skladu teplé přikzývky a ošacení; měl příkazje spálit!) Poté se na Via Balbia, dálnici podél pobřeží, vyrojily nedohledné kolo-ny armádních nákladáků, přetížených bednami s konzervovaným masem, máslem, zavařeninami, ovocem, čokoládou, pivem, cigaretami a dokonce novými bramborami. Morálka Tankové armádní skupiny začala stoupat a Rommel v jednom dopise škodolibé poznamenal: "Britové

byli velzrii zklamaní, když se jim nepodařilo nás v B(enghá- zí) odnout a nenašli tam ani iádný benzín a potraviny." LTrčitou dobu Rommel doufal, že si vytvoří stálé postavení v Agedabii, ji2ně od Benghází: byl to strategický klíč ke Kyrenaice. "Jestliže se vzdám toho, vzdávám se tím celé Kyrenaiky," řekl Crúwellovi, který teď umínéně zdolá- val žloutenku. "Protoe tady držím nepřítele pod krkem a mohu se kdykoliv vrátit zpátky a zaútočit na Gazalu." Kodrcal se ve svém Mamutu podél bitevních linií, kontro-! loval kulornetná hnízda a snaiil se stabilizovat obranné i

pozice Tankové skupiny. Hlavní potíže do běhu věcí vnášeli Italové. Jejich vrchní velení mělo pro jeho ústup prarné pochopení, generálové mu nedůvěřovali a na vojácích se projevovaly všechny známky blížícího se kolap- su. Drancování a přestřelky v Benghází byly pouze jedním z mnoha priznaků. Kdyi od Mussoliniho žádal zplnomocnění k ústupu ještě dále na západ, bude-li to nutné, a o svolení ke kapitulaci obležených jednotek ve vzdálené B-dii, Sollumu a Halfaye, dojdou-li jim potraviny a mu- nice, uvádél jako hlavní důvod nespolehlivost Italů. Způ- sob, jakým oslovil Mussoliniho, je přesvédčivou ukázkou jeho lidskosti a morální odvahy: "Nebudu na sebe brát zodpovčdnost za zbytečné obétování asi 15 000 německých a italských vojáků, kteří tam jsou," čímž mínil po- sádky u egyptských hranic.

Protože v Agedabii neměl ani celý tucet smrtících Flaků 88 - kdý z nich mohl zahubit celou jednu tankovou rotu -, rozkázal Italům, aby vyrobili falešná děla, a naridil jim důkladné a daleko od sebe zakopat skutečné Flaky 88 takjako v průsmyku Halfaya. Ale o nékolik dnů pozdé-

ji, když zase jezdil po svém sektoru, uviděl osmaosmdesátky vystrčené nápadné dopředu, volající po nepřátelských bombách. Rozlítil se a odjel zjistit, kdo je zodpovédný za tuto "sabotá7". Vrátil se v rozpacích. "Jsou to atrapy," přizn, "Italové je stloukli z telegraťních slou- pů. Převezl mě ten kamuflážní nátěr." Blahopřál místnímu ita]skému veliteli: "Pokud budeme ustupovat dál k západu, vezměte ty návnady s sebou: není potřeba, aby nás nepřitel prohlédl dřív, ne si stačíme vymyslet nové finty."

196

28. prosince a znovu o dva dny později vštědřil Rommel nepriteli ošklivé překvapení. Crúwell si všiml lákavé mezeiy mezi dvéma nepřátelskými brigádami, umístěnými nejblíž k Agedabii, a najednu z nich, 22. obménou brigádu, vrhl svůj Aťrika Korps. Dvěma útoky vedenými s profesionální bravurou zničili Němci šedesát z tanků, které si brigáda s takovým úsilím převezla přes povšť - tedy plné dvé třetiny jejich obrněné výzbroje.

Toto oslabení Britů uvolnilo Rommelovi prostor k nadechnutí. Naridil svým jednotkám potají se odpoutat a opustit Kyrenaiku. Na Nový rok řekl jednomu diviznímu veliteli, že se chystá ozdravit a zreorganizovat své síly do nové linie, která povede z Mersa el Brega směrem do vnitrozemí, a "vycvičit své vojáky k novému útoku na jaře". Všichni jeho velitelé nutné potřebovali odpočinek a zotavení. Generál Gause odletél do Říma a pak do Německa - formálné proto, aby podal zprávu Hitlerovi, ve skutečnosti však proto, e měl nervy nadranc. Celý štáb 21. pancéřové divize procházel důkladnou obměnou svých členů, protože na konci listopadu očividné prodělal hromadné nezvové zhroucení. Jako Criiwell, i plukovník Westphal se teď nakazil loutenkou. "Briy budu jediným německým důstojníkem, který tady bojuje od začátku ai do konce," komentoval Rommel.

Druhého ledna, v den, kdy ústupová operace nenápadné a potají nabírala obrátky, navštívil Criwella. Cri-wellův otevřený, chlapecký obličej byl sinalý a zlovčstné zažloutlý. Žloutenka ho tak vysílila, že zůstával upoután na lůžko. Rommel mu sdělil, že na nové linii hodlá rozmístit 100 000 min - převeze je sem ponorka. "Postavím k ochrané IYipoliska jakousi obdobu Čínské zdi," řekl mu. Na cesté do Aťriky byl oddíl zkvšených parašutistů Luftwaťfe a Hítler konečné zrvšil embargo na důležitou protitankovou tajnou zbraň zvanou Zriavá hlava. (Byla jedinou odpovědí Hitlera na krizi způsobenou Stalinovými tanky T-34 a ruskou zimou na východní fronté.) Hitler poslal Rommelovi osobní blahopřání k Novému roku, v němž vyjadřuje hrdost na Tankovou armádní skupinu a svůj obdiv k ni. "Vím, že se na svou Panzergruppe budu moci spolehnout i v novém roce," píše Vůdce.

197
♀

Noci byly chladné a vlhké. Rommel ležel v posteli a r3íval se na svétlo úplňku vrhající odlesky na okno. Musí riaplánovat konečný ústup. Bylo smutné, že pevnost Bardia se po líté bitvé musela vzdát. "Brzy se nepřátelské síly, které se takto uvolnily, stanou mlýnským kamenem 1-solem mého krku," napsal. "Však se na né chystám. Pra-Cujeme ve dne v noci." Pod pláštěm zuřící písečné bouře -- daru Prozřetelnosti, který trval dva dny - stáhl Rommel vé poslední gardy zadních formací ven z Agedabie.
Veškeré jeho vojenské síly, Němci i Italové, ted byly seskupeny na linii Mersa el Brega, na hranici Tripoliska.
" Zdá se, že prudká bouře je za námi," radostně hlásil Lucii. "Obloha se vyjasňuje."

Jen vojáci v poli asi mohli docenit Rommelův obrovský výkon, když dokázal zajediný měsíc ustoupit téměř 500 kilmmetrů bez vážnějších ztrát ještě přitóm zasazoval divoké úidery svým mučitelům. Ani za to, že zachránil i většinou remotorizované italské vojáky, si však u Bastica a jeho cruhů nevysloužil pražádného ocenění. "Tito rádoby nejvyšší velitelé jenom křivili huby," vysmíval se Rommel v do-pise. "Pochopitelné, kritizovatje snadné."

Chvály se Rommelovi dostalo ze zcela nečekané strany. ISeník Aťrika Korps 17. prosince konstatuje: "Podle depeší o deslaných následně americkým velvyslancem v Káhiře jsme projeli rovnou mezi pozicemi britské 22. obrnéné b rigády. On to označuje za mistrovské dílo."

Jak se vůbec Rommel docvěděl, co píše americký anbasador v Egypté ve svých depeších? V zári se italští aenti vloupali do budovy amerického velvyslanectví v Říě a ofotograťovali tam výtisk "Černého kódu". Po mnoho sladkých měsíců pak italští a němečtí dešifranti mohli n.aslouchat prisně utajené americké komunikaci. Senzční hodnotu měla hlášení posílaná na ministerstvo vllky do Washingtonu vojenským atašé v Káhiře, pluk,ovníkem Bonner Fellersem, ponévadž se jednalo o velmi prozíravého a svédomitého válečného pozorovatele, kteiý byl neustále čerstvé informován o nejnovéjších britských plánech proti Rommelovi a nejbližších očekávaných pohybcch Panzergruppe. To pro Rommela znamenalo obrovskou výhodu, která rovnéž zčásti zdůvodňuje jeho příští triumf.

Rommel - který normálně nijak zvlášf nedbal bezpečnostních opatření - si tyto "fellersky", jak půvabně ozna-čoval zprávy amerických kuzýriz, nechával zcela pro sebe. Není o nich anI zmínky v jeho denících (dokonce ani vjeho memoárech). Hitler o nich ovšem védél. "Doufejme, že nám americké velvyslanectví v Káhiře bude dál spolehlivé posílat zprávy o vojenských plánech Británie - díky jejich chabé kódovaným telegramům," pronášel moudrosti jednou v červnu 1942 u oběda s Hermannem GOringem. Jeden ze členů Rommelova zpravodajského štábu dnes vzpomíná: "Rommel si zvykl očekávat ty depeše kaidý večer. Znali jsme je prosté pod označením ,Dobzý zdroj. Když pak Fellers do Washingtonu ohlásil, že ,Britové se chystají ustoupit a pálí tajné dokumenty, Rommel viděl rudé: nebylo už nic, co by ho zadrelo."

Až do této chvíle byl Rommel během ledna 1942 plně zaměstnán snahou o přežití. Ale jeho optimismus vzrůstal. Vědčl, že čas teď pracuje pro néj. Pod vedením polního maršála Alberta Kesselringa byla ve Středomori nasazena nová Luftwaťfe a letecké eskadry se základnou na Sicílii účinnými nálety neutralizovaly britské letectvo na Malté. Na britské námořnictvo neustále dotíraly ponorky. 4. ledna Rommel s uspokojením napsal: "Kesselring mé dnes opět navštíví. Velmi úzce ted spolupracujeme." A další den: "Postupné nám docházejí další přísuny materiálu. On s tou Maltou skutečně pořádně zatočil." To bylo 5. ledna 1942, kdy devět obchodních lodí doprovázených ne méně než čtyřmi italskými bitevními lodémi bezpečně přistálo v Tripolisu a vyložilo tam Roznmelovi přes padesát tanků a 2 000 tun leteckého paliva - Hitlerův novoroční dar svému oblíbenci. "Pokud dnešní konvoj úspéšné přistane," prozradil Hitler generálu Gausemu, kterého pozval na oběd do svého velítelského bunkru, "budou si Britové muset dát zatracený pozor!" Po několika minutách Gause poznamenal: "Byla to pro nás úleva, když jsme se dozvěděli o vstupu Japonska do války." Hitler si v té době nijak nedělal starosti s tím, že j e ve válce také se Spoj enými státy, a

odpovédél Gausemu: "Jisté, úleva. Ale také historický zvrat. Znamená to ztrátu celého jednoho kontinentu, Indie. A to je politováníhodné, protože na tom tratí bílá rasa."

Několik dní Rommel objížděl své jednotky zakopávající se na linii u Mersa el Brega. Byl provázen svým novým tlumočníkem, Wilfriedem Azznbrusterem, velmi bystrým mladým porvšíkem, který měl italskou matku a imitační talent: když Rommel vyráel své urážky a rozkazy italským generálům, poručík Armbruster moduloval svůj překlad přesné po ném, naprosto stejným tónem a zabazvením hlasu.

VeCmi důLežitou zhrani ve výzbroji historika je štěstí. Od-jel jsem do italského MiCána na setkání s Armbrusterem, který se mi u dopise zmínil, ie má ještě nějaké daCší doku-menty. Narodil se jako Němec, mé1 však tmavé kulaté oči a proménlivé rysy typického Itala. UkázaLo se, že témi "do-kumenty" mínil výstriiky z novin a já jsem už začínaL své cesty Litovat, když tu jsem se po nékolikahodinovém rozho-voru otázal na určité datum. "Moment, zkontroluji to ve svých záznamnících, " odpovédéC. Záznamníky! Zatún je ješ-té nikomu neukázaC. Nakonec se s nimi rozLoučii, i když velmi neochoCné. Pro zkoumání daLší fáze Rommelova váCečného tažení se ukázaly neocenítelné.

"Rommelovy neúnavné inspekce na opevňovacích pracech pokračovaly v ďábelském tempu," poznamenal si Armbruster. 15. ledna, s Armbrusterem stále po boku, přeletél Rommel ve svém pozorovacím letounu Storch dvakrát nad celou linii. Plukovníku Westphalovi sdělil, že terén se mu nezamlouvá, a vydal rozkaz pro Aťrika Korps, aby vykonal pripravy k útočným výpadům "všemi možnými směry". Čekal, že brzy dojde k novému střetu. Bylo zřejmé, že Britové tepzve shromažďují zásoby na novou ofenzívu a jejich zachycené vysílání potvrzovalo, že se potýkají s těžkými zásobovacími obtížemi.

Na tyto zásobovací nedostatky vsadil Rommel svou kartu. Dobře si uvědomoval, že britská zásobovací trasa momentálné měří přes 1 600 kilometrů, zatímco on sám byl nyní od IYipolisu vzdálen pouhých 800 kilometrů. A věděl také, že záhy dojde k odlivu nepřátelských vzdvšných sil, protoic mu to pověděly již iněné "fellersky", "RAť přesouvá letectvo na Dálný východ." telegrafoval Fellers do Washingtonu a dále podrobně referoval o škodách utrpěných na Malté.

Několik dnú Rommel dlouho do noci vysedával nad mapami, fotograťiemi, "fellerslcami" a zprávami zásobovacích důstojníků. Požadoval, aby se nové tanky, které mu posílali z IYipolisu, pohybovaly kupředu rychlostí přes 300 kilometrů denné. Odhadoval, že Tanková armádní skupina teá bude operovat 150 tanky proti nepřátelským 360, ale to jej neodrazovalo. Vědél, že při kaž-dém ústupu přichází určitý vhodný moment. kdy se štvaná kořist může šikovně obrátit ke svým pronásledovatelům čelem - například když se prodírají nějakou svízelnou překá7kou, jakou je třeba povštní krajina - a v okamžiku, kdyjsou rozděleni, sije vzít na mvšku jednoho po druhém. Kdyby otálel ještě déle. nepřítel by znovu nabyl početní převahy.

Okamžik rozhodnutí byl tu. 17. ledna napsal Lucii tato výmluvná slova: "Véci se pro nás vyvíjejí priznivé - a hla-vu mám nacpanou k prasknutí plány, o nichž lidem kolem sebe nesmím nic říct, jinak si budou myslet, že jsem načisto zešílel. Ale tak to není. Jenom vidím dál než oni." "Ty mě znáš,"

dodal. "Do rána budou moje nejlepší nové plány na světě."

Jaký byl jeho nový plán? Poslal pro Heinze Heggenreinera, svého styčného důstojníka pro Italy. "Tak se mi zdá," zašklebil se na něho, "že mám pripravený útok."

Heggenreiner však měl zakázáno cokoliv rikat Basticovi. Právě naopak, měl za úkol vzbudit dojem, že Rommel plánuje ustoupit ještě hlouběji.

Prištího dne ráno o svém "novém záměru" informoval Criiwella - stále ještě upoutaného na lůžko - a Bayerlei- na. "Tanková annádní skupina napadne nepřátelské pozice jihozápadně od Agedabie," oznámil jim. "V tomto oka- mžiku je jich tam méně než nás. Překvapíme je - a zničí-me." Armbruster tu novinu nemohl unést a svěřil ji svému zápisníku: "Naše plány prodělaly radikální změnu.

200 ,:: 201
♀

Tomíci se mohou těšit na největší překvapení svého života."

Ale jak jen zachovat onen životně důležitý moment překvapení? Rommel si napsal seznam několika velitelů, kteří měli být do jeho tajemství zasvěceni. Zakázal svým dělostřelcům výrazněji odpovídat na nepřátelskou střelbu. Zakázal veškerý pohyb vozidel směrem k nepriteli za denního světla - právč naopak, ostentativnč nechával až do soumraku odjíždět nákladní konvoje na západ a teprve pak je pod pláštěm noci obracel směrem k nepriteli. Tanky a děla byly maskovány na nejvyšší profesionální úrovni. Střežil to tajemství před německým vrchním velením a především před italským vrchním velením jak oko v hlavě. (Takže také nebyly vysílány žádné depeše v kódu Enigma, který nepřítel umčl číst.) Vydání nezbytných pokynů svým jednotkám zorganizoval tak, že rozkar k útoku pro Tankovou skupinu dal vylepit na vývěsní tabule při Via Balbia, podél celého silničního úseku až po frontovou linii - byl ovšem vyvěšen a po nulté hodiné začátku akce. Nultá hodina méla nastat v 8.30 ráno 2l.ledna. Když se přiblížila, nebe v oblasti pobřeží bylo osvětleno požáry domů a lodí, kte-ré dal Rommel zapálit, aby vzbudil dojem, že všeobecný ústup vojsk Osy opčt začal.

Hodina nula. Rommel sám jede v čele bitevní skupiny, kterou na pobře7 silnici provádí minovými poli. Po jeho levici se prostírá čisté moře - po pravici holá povšť. Je 8.30 ráno. Přede dvěma hodinami napsal svůj obvyklý dopis domů: "Pevné věřím, že Bůh nade mnou drží ochrannou ruku a obdari mne vítězstvím." Jeho muži byli v báječné formě. CrOwellův Aťrika Korps zaútočil soubéžně o nékolik kilometrů dál doprava, kde se dostal do téžkého boje, ale Rommelova skupina nepi-ítele přeskočila a příští den ráno vjela do Agedabie. Nepriteli scházely jeho bojové zkvšenosti. Rommel jej přechytračil, převezl manévrováním a zahnal střelbou. "Naši protivníci vzali nohy na ramena, jo by je kousla tarantule," popisoval svůj triumf. A Armbruster mu sekundoval: "Tomíci se neumí postavit v boji. Jednodvše se otočili a utekli."

Nepřítel ustoupil tak daleko, že Rommelův pzvní pokus jej obklíčit z toho důvodu nevyšel; ale ten druhý už ano. Aťrika Korps si za prvních pět dní bojů sečetl následující skóre: 299 nepřátelských tanků a obrněných bojových vozidel, 147 děl a 935 zajatců. "Proti tomu jsou naše vlastní ztráty nepatrné: tři důstojníci a jedenáct řadových vojáků zabito... tri tanky v konečném výčtu ztrát."

Italy rozzurila libovůle, s jakou si Rommel počínal.

23. ledna přiletěl velitel jejich vrchního velení generál Ca-vallero s Kesselringem navštívit Rommela. Cavallero, vybrojen pokynem od samot:ného Mussoliniho, Rommela napomínal: "Nedělejte z téhle akce nic většího než krátký výpad z obranných pozic; pak se musíte zase hned vrátit do Mersa el Brega." Rommel se proti tomu bouřil. Věděl, ie má Hitlerovu podporu - tepzve před několika dny mu Hilter udělil Meče k jeho Dubovým ratolestem a Rytířskému kříži; bylo to popzvé, co takové vyznamenání udělil německému armádnímu důstojníkovi. (Tanková armádní skupina získala formálně status arznády a Rommel získal oficiálně postavení označované jako Oberbefehlshaber, neboli vrchní velitel.) S takovou podporou mohl na Italy beze strachu udělat dlouhý nos. Ponuře hledícímu generálu Cavallerori řekl: "Mám v úmyslu v útoku pokračovat, dokud to bude možné. A jenom Vůdce mě může zastavit, ponévadž bojovat budou převáné némečtí vojáci." Podle Rommelova deníku Cavallero odjížděl nabručený.

Rommelovi se znovu naskytla příležitost celou akci ještě důkladné zvážit. Major Otto, zásobovací důstojník Tankové armádní skupiny, přiletěl 25. ledna na CrOwellovo velitelství se vzkazem, že Rommel nebude moci v ofenzívé pokračovat, protoie Duce nemůže na únor zaručit stejný objem dodávek. Rommel naridil, aby se Aťrika Korps ve své výhodné pozici netlačil priliš dopředu, ale soustředil se více na uchvácení válečné kořisti. Ale "fellersky" a rádiová hlášení nepřátel dohromady představovaly veliké pokvšení - nepřátelští velitelé byli úplné zbaveni rozvahy a hašteřili se mezi sebou; mluvilo se dokonce o vyklizení Benghází, takže prištího dne už byl Rommel zase unášen kupředu nadějí na vítězství. "Karta se obrátila a přichází čas odvety," napsal svému synovi.

202 I 203
♀

"Držíme Brity pevně za pačesy - a já jim je hodlám vytrhnout i se skalpem."

V poledne 26. ledna už byl rozhodnut odhodit opatrnost a pokračovat v útoku. Odvysílal rozkaz Fritzi Bayerleinovi, náčelníku Crúwellova štábu, aby odletěl na velitelství Tankové armády Aťrika. Tam Rommel vyložil svůj plán založený na tom, že udělá přesně ten krok, ktezý od něj nepřítel ani ve snu nečeká - půjde přímo na Benghází, právě když si nepřítel myslí, že má namířeno opačným směrem na Mechili, tak jako v dubnu 1941. V Benghái pak vyloupí všechny nepřátelské zásobárny a vojenský materiál a zase je opustí: to byl Rommelův záměr, když se v čele malé skupiny 27. ledna za soumraku vydal na cestu z místa zvaného Msus. Zvedla se písečná bouře a po ní následoval hustý déšf. Rommela čekala čtyi-iadvacetihodinová cesta záludnou lajinou. Ale nadějné vyhlídky lákaly. Bayerleinův postup k Mechili za účelem oklamání nepřítele přilákal nepřátelskou palbu a zachycené rádiové hlášení potvrdilo, že Britové se dali zmást - což Rommela velmi uspokojilo. Jeho plán šel jako hodinky.

V londýnském parlamentu se Winston Churchill s námahou vzpřímil v celé své mohutnosti, aby čelil rozhořčeným otázkám na krizi v sevemí Aťrice. Jeho vlastní hrdý výrok, že Britové budou brzy vI-ipolisu, rezonoval ve světle dalšího vývoje velmi dutě. Hrdinou světového tisku nebyl Churchill, ale ten zatracený tankový generál s biýlemi zn. Perspex a medailí Pour le Mérite. "Nemohu vám říct," šeplal Churchil před členy parlamentu, jaká je momentálně situace na západní frontě v Kyrenaice. Máme proti sobě veli-ce smělého a zkvšeného protivníka, a mohu-li to tak přes útrapy války říct. velkého generála..."

"Na sever od Bengha7í," odvysílal nadporučík Alfred Berndt později, "se pohybují dlouhé kolony indické divize po silnici vedoucí na Dernu. Jsou přesvědčeni, 7e naše jednotky se jen pomalu sunou z Agedabie na sever. Pak, zčistajasnajako úder blesku,je napadne generál Rommel z východu - přiblížil se k nim přes hoiy v hustém lijáku jen s několika tanky a obměnými vozy!" Dvacátého osmého v šest hodin večer zaútočil na pobřežní silnici v Coefii.

V těchto místech je Via Balbía vyvýšená, s prikopy po obou stranách. A tím se indický motorizovaný transport při svém pokusu uniknout z Benghází chytil do pasti. "Za necelou hodinu," polačoval Bemdt ve svém hlášení,

"byla indická divize rozdrcena. Naše jednotky se zmocnlly stovek náklaááků: dokárali jsme zdánlivě nemožné - poháněni vůdčím duchem našeho generála jsme překonali bažinatou divočinu a projeli kluzkými čezvenými skalami kyrenaiských hor; a pak jsme uderili rovnou nepřátelům do boku přesné v okamžiku, kdy si mysleli, že už jsou konečně v bezpečí."

Vpředu na silnicl se nebe nad pristavem světlalo explozemi a požáry. Britové demolovali své vybavení a chystali se na ústup. Benghází znovu měnilo pána. Rommelova kořist byla nesmímá, včetně 1 300 přepotřebných náklaááků. V tu noc německé rozhlasové stanice přervšovaly programy a vstupovaly do nich se zprávou o jeho vítězství. Druhého dne jej zahmul ve svém projevu chválou i Hitler a poýšil ho na generálplukovníka. Ještě nikdo takové hodnosti nedosáhl v tak mladém věku. Když generál Walther Nehrlng, který se právé vrátil z ruské fronty, po několika dnech mluvil s Hitlerem před svou cestou do sevemí Aťriky, Vůdce mu nakáLal: "ekněte Rommelovi, že ho obdivuji." Rommel záiil a v soulomém dopise vyjádril obrovskou radost z toho, že mohl "priložit svůj díl k práci pro Vůdce, národ a Novou ideu". Pokud šlo o starý záměr stáhnout se po vydrancování Benghází zpět, Rommel se už o něm nikdy nezmínil.

Lucie mu napsala v extatickém rozpoložení. Dokáala teá myslet jen na jediné - že Pán si určitě přál zabezpečit svému generálovi jeho velké vítězství. "Jsme na Tebe všichni tak nesmímě hrdí, můj milovaný Erwine," psala.

"a s námi celý německý národ. jak ukázaly bouře aplausu, když Vůdce včera ve svém velkém projevu vyslovil Iboje jméno a nazval Tě ,naším generálplukovníkem Rommelem. Byl to pro nás dva tak jedinečné úžasný pocit, když jsme ten projev poslouchali včera odpoledne a pak znovu večer." Její dům tonul v záplavách květin od obdi- vovatelů, telefon vyzváněl bez přestání, s návštěvníky se dveře netrhly. Rommelova fotograťie se objevila ve všech

novinách. "Dnes," napsala mu Lucie o nékolik dnů pozdéji, "vzdali ve večerním hudebním vysílání zvláštní pocty Itému jménu - hráli úryvky od různých skladatelů a z počátečních písmen jejich jmen se pozpátku složilo jméno ,hrdiny našeho lidu generálplukovníka Rommela... Dovedeš si představit, jak mi to všechno neustále béží hlavou. Je to jako ve snu a všemi svými modlitbami prosím Pána jen o to, aby byl při Tobé a dál Ti pomáhal dosáhnout Tvého cíle pro Vůdce, národ a vlast. To je moje pzvní myšlenka pri ranním probuzení a za to se modlím, když jdu večer spát, můj nejdražší Erwine!"

Rommel začal opět spřádat velkolepé plány. Přestože Hitler opětovné stanovil poslání Tankové armády ve smyslu pouhého vázání co největší britské vojenské síly,

Lišák pouště měl svoje vlastní představy. Kyrenaika, vyčnívající jako balkón do Středozemního moře, s klíčovými letišti schopnými ovládat Maltu a východní Středomoří, musí prijít na řadu jako další. Rommel se chystal znovu dobýt celou Kyrenaiku, zmocnit se Tobruku a pak postoupit do Egypta a k Nilu.

Italové, na nichž by ležely zásobovací úkoly, nejevili žádné nadšení ani nad tím, co Rommel a do této chvíle dokázal. "lím to brrdí," vyjádřil se Rommel - a dodal špičatě: "Za tohoto stavu myslím, že se budu muset brzy vypravit do Vůdcova hlavního stanu." Jeho znechucení se znovu jasně odrá7elo v dopise z 10. února. "V fZímé," jak napsal, "by mělo největší úspěch, kdyby se celá Kyrenaika znovu přenechala nepriteli."

Ale jeho hrdostí se dmoucí jednotky by s ním šly po triumfu takového kalibru až na konec svéta. Znovu ukázal, že svou pouhou osobní pritomností - stačilo, když se objevil Mamut s kývající se radioanténou a známou podsaditou postavou vzpřímené stojící na jeho střeše, chraplavě vyívávající příkazy ostatním důstojníkům provázené energickými úsečnými gesty - dokáe přesné voleným zásahem na pravém místě ovlivnit výsledek celé operace. Zde je hlas majora Carla Cranze, ktezý 24. ledna 1942 do nacistiekých novin Vdlkischer Beohachter napsal: "Poté, co jsme jeli ve spalujícím žáru od čtyř ráno až do soumraku stále kupředu a prijímali zprávy od generálů

a velitelů baterii a rot, vyhlásí uprostřed povšté ,zastávku na krátké zdřímnutí. A tak spíme, generál a jeho důstojníci i vojíni, usa7eni co nejpohodlnéji bok po boku v našich různorodých vozidlech. Při pivním záblesku svítí se dá kolona znovu do pohybu."

A toto píše v čeivenci 1944 válečný reportér baron von Esebeck:

Jak se íeneme vpřed k egyptské hranici, pohybuje se všude kolem nás a vždycky je v něm ta zvláštní magická síla, kterou tento voják vyzařuje na své jednotky, až k poslednímu pěšákovi. Vojíni ho oslovují Erwine - prosté jenom: "Erwine", krátce a k véci. Tím. ie poviivají ki-estního jména, nevyjadřují iádnou neúctu - je to známka hlubokého obdivu. Protoie ti chlapci svému vrchnímu veliCeli rozumějí: kdyi s nimi mluví, nazývá vci pravým jménem, nerozplývá se v sentimentu, ale mluví s nimi jako nuž s mužem, často pocívá tvrdých výrazů, ale talsy umí pochválit a povzbudit, inspirovat k novým věcem a vysvětlil jim sloité problémy jednodvše. Samozřejmé, ie na zaátku nás bylo jen pár - všichni se mezi sebou znalí a vládl duch kamarádství v povšti: pěšák viděl svého generála a generál svého pěšáka, jak se oba krmí obvyklou stravou libyjské povšté

- sardinkami.

Ne snad že by v roce 1942 Tanková armáda čítala jen "pár vojáků". Posily pomalu přibývaly. Přijel generálmajor Georg von Bismarck, aby převzal 21. pancéřovou divizi; generálporučík Gustav von Vaerst se ujal 15. pancéřové. Oba byli vynikajícími a talentovanými veliteli. A přiletělo také 1 300 parašutistů Luftwaťfe - veteránů kivavé invaze na Krétu - po zuby vyzbrojených nejmodernéjšími zbranémi a technikou, jakou kdy Rommel a jeho důstojníci viděli.

Ukořisténé nepřátelské náklaďáky, tanky a obrněná bojová vozidla byly rozděleny a natřeny baivami Aťrika Korps a natištény na né symboly palmového listu a svastiky. Rommel kroužil po celém poloostrově a sekýroval a komandoval. 11. února přesunul do centra tohoto povštního poloostrova svůj velitelský stan. Stále bylo chladno, ale pricházelo již aťrické jaro. Jeho tlumočník si toho dne zapsal: "Byla to nádherná jízda. Tady v Kyrenaice kvetou

206 207
♀

mancllоíky a k silnicím se při naší jízdé sbíhali všichni obyvatelé a zdravili nás."

Pak se po tomto "dynamu" najednou slehla zem. Romnel, z jehož nadlidské energie si všichni smrtelníci, v pzvní řadé členové jeho štábu, zoufali, odjel 15. února na letiště a odletél do Říma. Tempo polevílo a atmo-
sféra na všech stupních Tankové armády se uklidnila. 90. lehká divize to asi ve svém deníku vyj ádrila za všechny: "W odjel na dovolenou, asi na tři čtyři týdny. VšiclZni s i zhluboka vydechli a téší se na priští klidné dny. "

O tři dxy později už Rommel mluvil s Hitlerem v jeho utajeném velitelském sídle ve Východním Prusku. 7dný záznam z jejich porady neexistuje, ale pobočník Martina Borrtlna u obéda zapisoval Hitlerovy poznámky - jeho zlolajný portrét Winstona Churchilla. "Churchill je kla-
sick ztélesnéním prohnilého žurnalisty," posmíval se záštiplně. "Sám napsal, že je neuvěřitelné, jak daleko se ve vlce ctá dojít s pomocí obyčejné lži. Je to skiz naskiz amorální, odporná kreatura. Jsem přesvédčen, že už má
pro sebe pripravený úkzyt někde za Atlantikem... Půj de za svýini kamarády Yankeeji."

Ronel na to podle všeho neřekl nic.

Neš se vrátil do severní Aťriky, ubéhl měsíc. "Manfred už je stejé velký jako jeho matka a mě taky brzy pie-
roste " napsal jednomu pribuznému. Ale generál tentokrát nebyl Luc ii a svému synovi dobiým společníkem. "Prosté jsem se doma jaksi nedokázal zabydlet," vysvětloval v do-
pise istérnu plukovrúkovi. Uvédomoval si, že jeho armáda je zaSe v útočné vzdálenosti od Tobruku a přitom musí
vyškávat, až se nashromáždí dostatek zásob a dokončí přeslupování jednotek. Během dovolené v Rakousku se neusále k této situaci v myšlenkách vracel.

Když u ž byl zase zpátky v Libyi, napsal bratranci: "Karclinálrií otázka je, kdo udélá první krok?" A na do-
taz sVého stzýce, ktezý chtěl védět, zda Erwin může sám rozhodovt o tom, zda ustoupit, či zahájit protiútok, odpo,éděl takto: "O tom rozhoduji sám a jsem rád, že v torrito sxněru nemám svázané ruce. Toto bojišté je na-
víc geograťicky tak odlehlé, že by to vlastně bylo

nemožné, aby nějaká další autorita ovlivňovala béh kaidodenních operací."

Iyto dopisy se dochovaly, protože je diktoval svému asistentovi, desátníku Alfredu BOttcherovi, a Bóttcher své těsnopisem popsané bloky pečlivě schraňoval. Právé ony
obsahují také dávno ztracenou část Rommelova deníku. V dalších dvou měsících zaplnil Bčttcher svým drobným tésnopisem 140 stránek - Lišák povšté zatím v hektickém chvatu objížděl Kyrenaiku ve svém svastikou označeném Kibelwagenu, popohánél vojáky k dokončování praci, dá-
val jim školení v taktice a stavbě správných dělostřelec-
kých pozic a radil se s jejich veliteli. Našel si čas i k prohlídce území za frontou - mola v rozbombardo-
vaném Benghází, dílny na opravu tanků a stářím sešlých náklaďáků, které dodala vichystická Francie, aby po-
mohla vyhnat Spojence z Aťriky. Sledoval přemisťování a palebné zkovšky vynikajících 76,2mm děl, ukořistených v Rusku. Aby chránil dlouhý povštní bok svých vojsk proti britské infiltraci, vybudoval podél néj linii na-
slouchacích stanovišť.

Na jeden krátký měsíc, kdy Kyrenaika podlehla nástu-
pu jara, ustoupila písečná hnéd zeleni. Jeho tlumočrúk poručík Armbruster si zapsal: "Nikdy jsem ještě takové barvy neviděl. Povšf je od jednoho pobřeží k druhému polvyta pestzým kobercem jasné červené. citrónové žluti, fialových, nachových, pomerančových. zelených a lila od-
stínů i bílé." Rommel byl k vidění, jak s filmovou kamerou přilisknutou na

obličej s puchýři od slunce filmuje tu
vzácnou podívanou pro Lucii.
Jeho vlastní fotograťie byla toho jara všudypritomná.
Octl se na titulní straně časopisu ICIustri.erter Beobachter a dopisy od
obdivovatelů nebraly konce. V jedné fázi měl
právé přečteno 150 dopisů a čekalo dalších 100. "Jeden
sekretář nestačí." sděloval Lucii. A dále: "Množí se dopisy od žen všech tvarů a
velikostí trpících neopětovanou lás-
kou." Za několik dnů jí poslal jednu várku na čtení: "Fil-mové týdeníky vyvedly
z konceptu především mladší oso-
by ženského rodu."
Měl dva měsíce na pripravu svého dalšího tahu. Ale sa-
motný Ať rika Korps měl značný podstav, takže se s urči-
208 209
♀

tým odkladem stejně muselo počítat. Velitelům vzdvšných sil Osy Vittoriovi
Marchese a Hoffmanovi von Waldau
Rommel přijejich návštěvě oznámil: "Chystáme se zaútočit asi za dva měsíce.
Zaměříme se v pnrní řadě na porážku a rozdrcení britské armády v poli tak,
abychomjim nedovolili uniknout do Tobruku. A pak se zmocníme Tobruku sa-
motného. Tojsoujediné síly nepřítele, které má k dispozici na obranu Egypta.
Až dostaneme Tobruk, můžeme ve
vhodnou dobu pokračovat do Egypta."
Na konci března se piestěhoval do kamenné budovy
v Umm er Rzem v blízkosti Derny. Nebyla nijak prostorná ("Bude tady pořádný
schweinerei, jestli nás najdou nepřá- telské bombardéry!" zapsal si
Armbruster), ale skýtala
ochranu před sluncem a písečnými bouřemi. Nepřátelé v ní předtím bydleli
také. Odcházející britský voják napsal na domovní dveře: "Prosím, udržujte zde
pořádek. Brzy se vrá- tíme." Tento troufalý vrkaz Rommela pobavil.
O týden později provedl přeskupení Tankové armády.
Pořád se měl na pozoru, aby nep-ítele udržoval v nejistotě o tom, zda pouze
vylepšuje své obranné pozice, nebo pri- pravuje nový útok. Rommel dobře vědél,
že útok na linii Gazala, vybudovanou nepřáteli a vedoucí od pobřeží dolů do
povště, šedesát kilometrů na západ od Tobruku, roz-
hodně nebude jednoduchý. Podél této linie, počínaje po-
břežním Ain el Gazala a dolů k Bir Hacheim, měli Britové rozmístěných půl
milionu min - tento výkon Rommela
ohromoval a zároveň frustroval. Nepřátelská linie vedla napříč všemi
použitelnými povštními cestami. Mohl si vy- brat mezi dvěma taktickými postupy:
buď vést přímý
frontální útok, nebo podstoupit dlouhý obchvatný ma-
névr povští u Bir Hacheim. Britové proti němu budou
mít padesátiprocentní tankovou přesilu. Když o tom všem uvažoval, možná si
vzpomněl na radu, kterou mu po-
šeptal generál Schmidt, když v únoru 1940 stáli vyrovna- ní v řadě a čekali
na příchod Hiltera: "Vybírejte si ta odvážnější řešení - ta jsou vždycky
nejlepší." Rommel
učinil nejodvážnější rozhodnutí svého života. Alfred Gau- se, jeho štábní
velitel, o tom napsal v roce 1957: "Jeho rozhodnutí poslat veškeré tankové
síly své armády na ob-i
chvat jižního konce britské linie bylo nesmírně riskantní,

a to zejména z toho důvodu, že i jeho zásobovací trasy
by pak musely tentýž obchvat kopírovat. Ale kdyby tuhle
bitvu prohrál. znamenalo by to pravděpodobně ztrátu celé
Ať riky."
15. dubna, kdy7 se setkal s generálem Eneou Nava-
rinim, velitelem italského XXI. sboru, už měl základní
taktický plán hotový.
"Použijeme taktiky na oklamání nepřítele, abychom
Brity p-iměli k přesunu jejich hlavních sil nahoru k Ain
el Gazala." sdělil Navarinimu. "K tomu také použijeme
některých částí italských motorvovaných jednotek, ale
většina jich zůstane v pohotovosti k obchvatnému přesu-
nu na jih, kolem nepřátelských bočních a zadních usku-
pení. Smrtící rána jim bude zasaena na jihu. Musíme

jim zabránit v ústupu do Tobruku: proto budou nasazeny rychlé vojenské kolony k pohybu vpřed směrem na Tobruk... Britská polní armáda musí být zničena a Tobruk musí padnout!"

Nastal intenzívní výcvik. Nově prichozí pěchota se musela učit, jak za tankové podpozy a v kouřových clonách útočit na nepřátelské pozice v poli; důstojníci se museli naučit, co dělat v roli dělostřeleckých pozorovatelů uvnitř tanků ajak přivolávat střelbu ze zadních pozic; bylo třeba zhotovit atrapy a makety zbraní. Rommelův deník zanamenávájeho inspekci u údrLbářské tankové roty, zaměstnané momentálné přeměnou náklaďáků v tankové atrapy. Navštívil také dílny Luftwaťfe, kde mu předvedli vskutku mysteriózní vozidlo - nákladák s leteckým motorem a namontovanou vrtulí, vyhlíející jako gigantický ventilátor obrácený směrem vzad. K jakému účelu? To už věděl Rommel. "W je tímto vzorkem nadšen a objednává si od Luftwaťfe deset takových vozů," stojí v deníku. Všu-de se něčeho nedostává: ať už je to benzín, munice či radiovysílací vozy, panoramatické dělové zaměřovače, pytle s pískem či kouřové generátozy. Většinu těchto nedostatků - s výjimkou vlajek se svastikami, které potřeboval také - se Rommel rozhodl řešit vyloupením bohatě zásobených skladišf, která si Britové budovali pro svou vlastní nadcházející ofenzívu. Otázka zněla: kdo udeří první- Rommel nebo nepritel?

210 211
♀

Bojová morálkajeho vojáků byla vysoká. i přes nelidské vedro, žízeň a těžkou práci, kterou museli vykonávat. Po- kožku mělijako hnédou vydělanou kůži s tvrdými krustami povštního prachu, kterýjiž vysvšil také statečné jarní květiny. "Němečtí a italšt vojáci se pokaždé rozzái-í, když přijede Rommel," napsal Armbruster 25. dubna. Tyž den popsal Rommel "měsíčrú krajinu", v níž žili: "Svítáníje v té-to oblasti náhorních plošin pohádkové krásné. Teplota je vždy kolem bodu mrazu, ale brzy se oteplí." Dodal: "Včera jsem měl dvě živé schůzky s (admirálem) Weicholdem a generálem Barbasettim - Gambarovým nástupcem ve funkci náčelníka štábu vrchního velení v severní Aťrice. Gambara musel sbalit kufiy evidenLně proto, že v přítomnosti něko-lika důstojníků řekl, že se těšíjen na to, až přijde den, kdy povede italskou armádu proti nám Němcům. Idiot!" Příští den Armbruster zapsal: "Honili jsme dnes ráno s vrchním velitelem britský průzkumný oddíl, a1e ti hoši nám utekli. Odpoledne mluvil Vúdce - všichni jsme se s Rommelem zastavili uprostřed povšté a poslouchali, zpátkyjsme se vrá-tili o půl osmé večer." (Byl to vůbec poslední projev, který Hitler přednesl v Říšském sněmu - oznámil v ném, že od této chvíle přebírá absolutní moc.)

Koncem dubna se Mussolini a Hitler setkali v Berchtesgadenu k prodiskutování středomořských operací. I-inácténo na tajné poradě rozhodli, že Rommelův útok na Brity by měl předcházet operaci Herkules - plánované německo-italské invazi na Maltu, která trčela jako bolestivý trn v Rommelových mořských zásobovacích trasách. Toto rozhodnutí ladilo s Rommelovou vlastní koncepcí. 5. května ji v E1 Cherima objasnil velitelům sborů a ukázal jim na mapě plánované pohyby vojsk: operace Alfa - obklíčení a zničení nepřátelské polní armády -, a po ní Beta - dobytí Tobruku. Nařídil jim informovat své divizní velitele a všechny písemné rozkay po předání nechat spálit. Když odjížděli, zvedla se hustá písečná bovie - Rommel viděl sotva na kapotu svého auta. Zastesklo se mu po rodném Švábsku. "Jak je to doma krásné ve srovnání s touto pustinou," napsal v dopise.

Ne každý sdílel jeho sebedůvěru. Alfred Gause, náčelník jeho štábu, ho varoval: "Dáváte v sázku celou

svoji pověst!" Ale Siegfried Westphal, jeho operační důstojník, mu oponoval s tím, že stejně nemají na výběr jinou možnost než zaútočit - další čekání na obranných pozicích může ohrozit celou Tankovou arznádu. Jednoho dne začátkem května poslal Rommel pro Fritze Bayerlei-na, zkvšeného náčelníka štábu Aťrika Korps: "Co bys dě-lal ty, kdybys byl britský velitel?" zeptal se ho, když mu ukázal bitevní plán.

Bayerlein se vyjádřil velmi přímočaře. "Kdybych já byl hlavní britský velitel," řekl, "nebyl bych tak hloupý, abych uvázal všechny své mechanizované jednotky nahoře u Ga-zaly a dál už jen čekal, až vy je obklíčíte. V momentě, kdy bych pochopil, o co vám jde, stáhl bych je zpátky sem dolů" - ukáal na místo jihozápadně od Tobruku. "Pak bych s vámi vybojoval bitvu na pochodu: udeřil bych vám přímo do boku, kteiý by se vám pri pohybu k pobřeží nebezpečně prodloužil!" Bayerlein viděl, že Rommela jeho odpověá nepotěšila.

V těch horkých a bouřkových dnech, líně se převa-lujících v květnu 1942 po Kyrenajské povšti, Rommel pří-mo hmatatelné vnímal nervozitu, jež se zmocnila jeho ar-mády. "Britové na nás čekají," řekl. "A my čekáme na ně." Teď, když byla Malta přechodné zneškodněna mo-cí Kesselringových bombardérů, dodávky přicházely Rom-melovi v dosud nevídaném množství. 12. května v 9.40 se konala instruktážní porada se všemi vyššími důstojní-ky. Bčttcher zase porizoval stenograťický zápis do válеč-ného deníku: "Nepřátelská aimáda stojící proti nám se-stává ze tří nebo čtyř divií, z toho Jihoaťrická divize a některé útvazy britských divizí jsou zakopány v pevných polních pozicích. Nepřítel není vůbec mobilní... jeho po-hyblivé síly tvoří jedna a7 dvě obrněné divize, jejichž for-mace dosahují a2 k zadním pozicím (ve skutečnosti byly rozmístěny tak, že dosahovaly až k území jižně od sa-motného Tobruku). Naším úkolem je vylákat tuto brit-skou armádu operující v poli pokud možno co nejdál na západ."

Rommel všechno rychlými, živými gesty ukazoval na mapě. "My toho docílíme tím, že v protivníkovi vzbudíme dojem, že nemáme zamířeno na obchvatný manévr z ji-

hu, ale spíše se chystáme k čelnímu prolomení fronty na severu. To nepritele donutí, aby své obrněné síly vyslal nahoru k severu. Z tohoto důvodu jsou jednotlivé fáze našeho útoku pečlivě načasované - první klamavý útok našich sil je vyláká na severní konec linie ke Gazale. Tento útok začne v den X asi ve dvě hodiny odpoledne. Naše hlavní úderná síla se vydá na obchvat tady" - a ukázal najižní konec nepřátelské linie v povšti - "příštího dne za rozednění."

"Hlavní úderná síla se v den X po soumraku v devět hodin večer vydá na postup ke své výchozí linii na jihu. Až Aťrika Korps k této zahajovací operační linii dorazí, chci, aby si všechny pancéřové a mechanizované jednotky pokud možno co nejlépe odpočaly... V průběhu noci pak budeme simulovat pripravu velkého pancéřového útoku u horního, gazalského konce jejich fronty." Pak určil jed-notlivým velitelům jejich dílčí cíle a přesné časy, kdy bu-dou opovštět zahajovací útočnou linii. Hlavní tanková síla se dá do pohybu ve 4.30 ráno. Do dvou dnů ode dne X - podle Rommelova výpočtu - bude nepřátelská polní ar-máda obklíčena a poraena. "Vy se pak ale nezastavíte, abyste nabrali dech, ale budete hned pokračovat primo na Tobruk. Na svou výchozí útočnou linii před Tobrukem se máte dostat nejpozději třetí den ode dne X."

Za čtyři dny poté Rommel instruoval velitele péchoty. Při tom odhalil další podrobnosti svého taktického plánu. Crúwell bude velet dvěma pěším sborům na severním konci fronty. Jejich kamuflážní útok má začít v den X ve

dvě hodiny odpoledne - to znamená v plném denním světle - a bude veden asi patnáct kilometrů do hloubky nepřátelských pozic. Pak bude zahájen zdánlivě hlavní tankový útok: "Německý tankový prapor s jednotkou složenou z ukořistěných tanků zaútočí ze sektoru XXI. sboru, ale jalanile padne soumrak, německý prapor se stáhne a připojí k našemu hlavnímu tankovému útoku tady dole" - a ukázal na bok nepřátelské formace v povšti. Když viděl zaražené tváře svých posluchačů, začal vysvětlovat účel útoku na severu za plného denního svétla. "Simulace mohutného tankového útoku na severu má klíový význam. Naším cílem je, aby se nepritel pohnul ze svých

stávajících obrněných formací a poslal tanky nahoru před vaše dva pěší sbozy. Proto jsme naplánovali váš útok už na dvě hodiny odpoledne."

Klid před bouří. Rommel byl vzhůru dlouho do noci, krátkozrace hleděl na mapy, kružítkem přeměřoval vzdálenosti a potichu rocmlouval se svým štábem. Vyřizoval nápor dopisů - zbývalo jich napsat spoustu vdovám, jejichž manželé se už z Aťriky nevrátí. Hausberg, jeho pobočník v letech 1939-1940, byl zabit. Schráplera, jeho nástupce, přejel Mamut. A zaridil také opožděnou odpověd na dopis Hanse Keitela, svého obrýleného kamaráda ze školy, ktetý mu v roce 1906 pomáhal se stavbou kluzáku. "Napište mu o písečných bouřích a o tom, že se chystáme na nadcháející zápas," dával Rommel pokyny svému asistentovi - "prostě standardní odpověá."

Doma ve Wiener-Neustadtu se Luciin dům sta1 jakýmsi společenským střediskem, kde se setkávaly manšelky generálů. Scházely se na kávu, probíraly poslední zprávy ze severní Aťriky a dychtivě prohlížely reportážní fotograťie v novinách, zda na nich uvidí své muže. ,.Je to příšerné, že Schrápler byl zabit tak ohavným způsobem," napsala Lucie Rommelovi. "Víjeho žena, jak se to stalo? Pomýšlím na to, že ji sem pozvu... protože duchem je stejně stále v Aťrice." Frau von Ravenstein, žena zajatého generála, jí napsala ta-ké, smutná, že její manžel nebude velet útoku 21. pancéřové divize. "Dostala od něj vánoční pozdrav, který šel přes Švédsko," informovala Lucie Rommela, "ale od té doby nepřišlo nic a ona ani neví, kde je." Na zpáteční cestě do Aťriky, když byl předtím navštívit Hitlera vjeho opevněném sídle. projížděl Wiener-Neustadtem generál Crúwell. Rysy jeho obličeje byly stále zastřené šokem: jeho tepive čtyria-třicetiletá žena náhle zemřela a on ji právě pochoval. Na Lucii to působilo dojmem, že Crůwell už dokáže žítjen pro blížící se bitvu, a napsala o tom Rommelovi.

Rommel byl v této době postaven před otcovské povinnosti, s nimiž se musel nějak vypořádat. Manfred, nyní třináctiletý, vstoupil do období puberty. Od chlapeckých her na Indiány postoupil k přijímacímu obřadu do místní skupiny Hitlejugend a jeho dopisy byly plné vzrvšení

nad zbrusu novou uniformou, tábory, schůzkami, na nichž se učili skautským dovednostem, a průzkumnými výpravami. Jezdil sám na kole po městě a stala se mu první dopravni nehoda. "Měl jsem strašné hloupou nehodu, tati," svěřil se mu v dopise. "Na náměstí Adolfa Hitlera jsem vrazil do jedné staré paní..." Zlomila si nohu a muselo se to platit z Rommelova pojištění. Následovaly horší zprávy - Manfredovo vysvědčení. Z matematiky, zeměpisu a latiny dostal stěží uspokojivou, z tělocviku a těsnopisu měl nedostatečnou. Hodnocení Manfredajeho učiteli charakterizovala Lucie tak, že "z něj vstávají vlasy hrůzou na hlavě". "Tento žák," citovala z jednoho posudku, "se ani v nejmenším nepokovší spolupracovat při tělesném

cvičení. Nahlas mluvi a zcela mu chybí kázeň." Rommel si povšiml, že přestože si Manfred vede dobře pri sportovním cvičení v Hitlerjugend, v plavání a lyžai-ském výcviku, školní učitel tělocviku byl vůči němu plný zloby a vyjadřoval se o něm urállvě - řekl, že Manfred se v životě bez otcových styků sám nikam nedostane.

"Člověk by od těch učitelů čekal aspoň špetku zdravého rozumu," odpověděl Rommel v příštím dopise. "Kéž bych mohl přijet." Najeho naléhání Lucie kvůli nepříznivým posudkům navštívila Manfredovy učitele a oni skutečně změnili tón. To Rornmela uspokojilo. "Ta škola by vlastně měla být hrdá na to, že má mezi svými žáky mého syna," poznamenal. "Jiné školy by se o tu šanci praly. Ale celá tahle in-stituce ted padla do rukou kněží a kléru. Její orientace ne-ní ani trochu progermánská, natožpak národné-socialistická."

Stejně si Rommel uvědomoval, že tři roky bez otce se na Manfredovi začínají projevovat, a pokusil se ten problém napravit prisným otcovským dopisem. "Jak vidíš, oji učitelé mají důvod si na Tebe stěžovat. Musíš plnit své povinnosti ve všech předmětech a řádně se chovat. To je v této válce Iůj hlavní úkol. Velmi mě těší, že své úkoly v Hitlejugend plniš s chutí. Později se Ti to bude v živote velice hodit." Co jiného mu mohl napsat? Manfred dostal také "standardní ať rický komentář": "Naše zásobování se velmi zlepšilo, takže mi ubylo starostí. Chystá-me se na nadcházející velký zápas."

Vytoužená meta

Rommel stanovil Den X na 26. května 1942. Všichni byli na svých místech ve správnou dobu, ale pak se všechno začalo hatit.

Pokud se k začátku této bitvy Rommel někdy vracel, i přes šfastnou schopnost lidské paměti zahlazovat ty nejčernější okamžiky minulosti do snesitelné podoby musely se mu z této pzvní fáze nové bitvy o Tobruk zřejmě vybavovat jen samé hrůzné momenty, jež byseřazeny v sérii diapozitivů - mnhly sloužit jako učebni- cový příklad fatálné předznamenané bitvy, neodvratně spějící ke katastrofálnímu rozuzlení.

V prvním záběru Den X. Generál Rommel čeká na soumrak, a pak - asi o půl deváté večer - vydává pokyn: "Operace Benátky!" Na tento signál se jeho kompletní úderná síla 10 000 vozidel dává do pohybu na jih. Předje- de se svým vozem do čela. Nechává za sebou dva italské pěší sbory, které u Gazaly ode dvou hodin odpoledne systematicky ostřelují nepi-ítele. Ten už touto dobou za- znamenal tanky, které tam celé odpoledne s velkým rachotem a burácením krouží a zvedají pri tom proti zapadajicímu slunci nesmírný příkrov prachu. Teď večer však víření prašných mraků převzaly nákladáky, které- vybavené leteckými motozv a vrtulemi - cvolna objíždějí povští. Z tanků zůstal na severu už jen jeden italský tankový prapor, protože německý tankový prapor se ; v sedm hodin večer nenápadně odsunul, aby se připojil k Rommelovi ve smělém pokusu dostat se nepříteli do boku povštním obchvatem linie.

V dalším záběru vidíme Rommela o hodinu pozdějl, jak se za svitu měsíce trmácí ve svém autě povští na jih. I-asu mu označují blikající plamínky z benzínových ka- nystrů. Nalevo od něj se pohybuje XX. sbor generála Baldassareho čítající 228 italských tanků; vpravo Aťrika ; Korps a 90. lehká divize. Rommel se často dívá na

kompas a číselník tachometru, pak znovu na kompas a na hodinky. Celý květen svým generálům vtloukal do hlavy, jak důležité je dodriet načasovaný plán. E1 Ademu, ležícího na silničním obchvatu Osy jiřně od Tobruku, má být dosaženo o půl deváté ráno. "Nejpozději do odpoledních hodin se musí kruh kolem nepřítele uzavřít," - tak to nařídil.

Ve tři hodíny v noci dorazí k pivní linii, kde se jeho síly rnají zastavit, v blízkosti Bir Hacheim, povštního předsu-nutého stanoviště šedesát kilometrů pod Tobrukem. To znaěí, že již úspěšně obešli britskou linii - a dosud se ne-setkali s odporem. Zde si celá formace odpočine. Aťrika Korpsje v bojovém útvaru: Bismarckova 21. pancéřová divize nalevo a Vaerstova 15. pancéřová vpravo. Každá divize se nachází v "polním uskupení" - 332 tanků následovaných ženisty, dělostřelectvem a zpravodajskou četou, za ni-mi pěchota v naklaďácích a protitankové jednotky na bocích. Ve středu mají svůj zásobovací "hrb", tisíce naklaďá-ků zásobovacích jednotek. Všichni nabírají benzínové rezervy a o půl páté ráno se celá kolona vydává k severu. Ted se již pohybují za nepřátelskou opevněnou linii Gazala.

V následujících hodinách jsou uvrženi v naprostý chaos. Rommelovi zpravodajci dodali fatálně nespolehlivý výčet pozic nepritele a jeho vojenské síly. Na mapách, které pro něj připravili, vynechali nepřátelskou tankovou brigádu a čtyri brigádní skupiny. Nepritel najeho taktiku Isti naletěl jen zčásti. Rommel naráií na nepřátelský odpor a několik dlouhých hodin je postup velmi pomalý. Je už půl dvanácté před polednem, když 90. lehká s tříhodinovým zpožděním dosahuje E1 Ademu.

Další záběr z bojiště: Rommel dalekohledem upi-ené sleduje obrysy nepřátelského tanku, který vidí popivé v životě. Ani o tomto zcela novém monstru ve výzbroji nepřítele ho jeho zpravodajci neinformovali. Skoro ani nemá čas vtisknout si do pazněti jeho výšku a velké dělo v postranní věži a už tyto tanky obrovskou iychlostí pálí do řad 21. pancéřové divize pzvní granáty. Jsou to tanky americké výroby typu Grant a jejich 75mm dělo zasazuje razantnější údery než kterýkoliv z Rommelových tanků - v ničivosti útoku předčí i deva-

tenáct nových, speciálné upravených Panzerů III, které mu sem ještě před bitvou stačili dopravit.

Rommelův tlumočník si chvatně poznamenává: "Je to masakr, naše skupina se točí nejdřív doleva, potom doprava - je to příšerné. Do našehu pravého boku se prola- mují tanky." V nastálém chaotickém ústupu se velitelství Aťrika Korps, divizní a plukovní štáby beznadějně proplé- tají s odtahovanými děly a naklaááky. Walther Nehring, velitel Aťrika Korps, se radí s velitelem flalcového pluku, Alwinem Wolzem, jak dál. když je ted rozemlel a pohltil zběsilý úprk. Plukovník Wolz to popisuje takto:

V samolnétn ohnisku této laviny jsem zahlédl několik osmaosmdesátek. O závod jsme k nim 2ainířili a najednou jsme uviděli Rommela, lěsné sevřeného mezi splašenými vojá- ky. Zlostně mě pokáral, že za tohle všechno může můj tlakový pluk. protoie neodpovédél na ostřelování. Podai-ilo se mi za- stavit tři Flaky 88 na íitéku a pak ješlě druhou polovinu těžké flakové baterie z úderné skupiny Aťrika Korps. Armáda nepřátelských tankii se blížila a pouhých 500 metrů od nás se vynořovaly velké tanky - nejdříve dvacel, p třicet a čtyři- cet. Před nimi v panice prchaly zásobovací vozy Aťrika Korps, naprosto bezmocné proli tankovému útoku, a v centru celé této vřavy se nacházel Rommel, velitelství Aťrika Korps, plu- kovní štáby, radiotelegraťní vozy - zkrálka celé nervové centrum bojových divizí na pi-ední linii.

První osmaosmdesátky zahajují palbu a o vlásek za-

žehnávají tuto pivní krizi.
Další epizodu z pzvního dne bitvy, 27. května, popsal
. velitel 15. pancéřové divize Gustav Vaerst. Jeho pancé-; řové jednotky jsou v postupu na severovýchod zastaveny
nepřátelskými tanky, a proto Vaerst posílá jeden ze svých dvou pancéřových praporů na obchvat nepřítele zprava,
aby ho překvapil z boku. Po třiceti minutách střídavého ústupu a postupu na obou stranách, během nichž Vaerst
přijde o 30 tanků a nep--ítel o 20, zjistí Britové ohrožení svého boku a chvatně ustupují, čímž se postupová trasa
pro Němce opět dočasně uvolní.
Vaerstův velitel tankové roty na čele skupiny se naň
obrací megaťonem: "Kudy ted dopi-edu?"

219

♀

Než rnůže Vaerst odpovédět sám, zakřičí dopředu jeho pobočník: "Tudy! Tam je Rommel! Jedte za ním!"
A Rommel tam opravdu je, vzpřímený jako maják stojí ve svém auté, které sebou háže a smýká na čele tanko-
vých jednotek přes doutnající, vraky pokzyté bojište.
Na konci pivniho dne Rommel postoupil jen k Bir Lefa. Ztratil již třetinu svých tanků. Vaerstovým tankům došel benzín a mají málo munice. Zásobovací kolony Tankové armády se jim příliš vzdálily. Došlo k tomu, že místo aby Rommel svým smělým obchvatem gazalské linie obklíčil nepřátelskou polní armádu, nachází se ted vlastné v obklíčení sám. Příčinou je podle názoru Siegfrida Westphala křiklavé zaostávající bojové nasazení Italů. Dva italské pěší sbozy, které se stále ještě pohy-
bují na území západně od gazalské linie, neučinily ani jeden vážnější pokus na ni frontálně zaútočit, a to ne-
příteli umožnilo přesunout zálohy obrnéných sil dolů na jih, aby se tam postavily Rommelovi do cesty. Italské obrněné divize pod jeho vlastním velením se chovají stejně vychytrale. "Na dva dny jsme s nimi úplně ztratili kontakt," popisuje Westphal, "přestože jsme jim pižděli rádiové vozy. Nedovedli jsme si to vysvétlit jinak, než
že se schovávají."
Vypadalo to, že Rommel jezdící zbésilou zychlostí po bojišti všemi sméiy ztratil o bojích přehled. Druhého dne generál von Waldau, velitel Luftwaťfe, začíná svůj zápis
do deníku ponékud sarkasticky: "Vzhledem k naprosté absenci zpráv z velitelství Tankové armády je obtížné situaci jakkoli zhodnotit." Jelikož Waldau neví, kde se nacházejí frontové linie Osy. vzdvšné síly nemohou jít Rommelovi na pomoc. Následující den Waldau svou stiž-
nost v deníku opakuje, ale tentokrát vyšle střemhlavé bombardéiy Luftwaťfe do útoku. Často se omylem snesou nad německé tanky a děla a bombardují je. Rommel, v této chvíli přechodné pora2en, musí své tanky odvelet na západ, zatímco jejich podpůrná pěchota zůstává na místě, aby se na tvrdém terénu bojište zakopala, jak to nejlépe půjde. Radiokomunikace se zhroutí a ve vakvu vytvořeném absencí vyššího velení se začnou šířit divoké zvésti:

220

"Aťrika Korps je v obklíčení a chystá se kapitulovat."
"Torníci se zmocnili všech našich zásob."
"Britové nás obklíčili a dobyli Dernu."
"Rommel, Nehring a Crúwell jsou všichni mrtvi!"
Tepive 30. května Rommel konečné obnoví rádiový kontakt s Waldavem. Ted může Waldau účinně nasadit všechny své letecké síly. Pošle na bojiště 326 letadel a sitvace se začíná obracet v Rommelův prospéch.

A poslední zábér z bitvy. 2. června 1942, kdy se tato pnmí fáze nakonec přece obrací v Rommelovo vítězství, letadla dopravují dva od hlavy k patě ovázané, těžce zraněné muže na Waldavovu letištní základnu k okamžité hospitalizaci. Jsou to Alfred Gause a Siegfried Westphal, dva z nejvyšších důstojníků Rommelova štábu. Waldau hodnotí jejich výroky o Rommelovi jako nezveřejnitelné.

"Generál Gause a podplukovník WesCphal se vrátili z bojiště těžce zranéni," uvádí toho dne závěrem pravidelného záLnamu. "Jejich podrobnou zprávu o sporných bodech řízení bitvy papír tohoto deníku neunese..."

Rommelova nepritomnost na velitelství možná způsobila problémy v koordinaci bitvy, není však pochyb, že jeho osobní priklad, kteiým tak mohl působit na své vojáky, převážil vývoj boje proti mnohem nepružnéjšímu nepříteli v jeho prospéch. Pozoruhodné události 28. a 29. května 1942 měly následující průběh: dvacátého osmého - v den, ktezý Waldau naval "naprosto zamlženým" - prožíval Rommel veliké obavy o další osud operace. Jeho armáda byla rozdrobena na rozsáhlém území, jeho velitelství rozprášeno výbuchy granátů a zásoby se tenčily. Opět byl všem vojákům vydán zákaz mytí a holení, kteiý nevěstil nic dobrého - docházela voda. Generál Crúwell, již dostatečné zotaven k převzetí Aťrika Korps pod své velení, byl sestřelen, když jeho Storch letél nad nezjtštěným britským opérným bodem, a padl do zajetí.

Rommel, navýsost zneklidněn tím, co se děje s jeho dvéma pancéřovými divizemi, odjel dvacátého osmého pozdě večer na kopec, odkud mohl bitvu v povšti sledovat. Vstric žhnoucí obloze se vinuly černé kouřové mraky a v Rommelových očích krajiné propůjčovaly jakousi

♀

zvláštní, zlovéstnou krásu. Rozhodl se příští den své oddí-ly seskupit v sevřenou formaci a přepravit k rům zásoby pro kritickou situaci po trase, po níŤ právě sám jel. Na jih od bojište čekalo asi 1 500 plné naložených nákladáků.

Po setmění byl vypraven obrovský konvoj zásobovacích vozů. Píše o tom Armbruster ve svém deníkovém zápisu 29. května: "Ve čtyři ráno j sem odj el s W a navigovali jsme zásobovací kolonu k severu za linii divize Ariete, směrem k pozicím Aťrika Korps... Tanky nám znovu vpadly do boku. Rommel vydal rozkaz k jejich obklíčení. Zase jsme se setkali s Westphalem a vzali ho s sebou. Ariete ustoupila z původních pozic o něco dozadu a opět zavládl zmatek... Znovu na nás létaly granáty a Schneider, kteiý stál vedle mne, byl zranén. Rommel celou skupinu vedl přímo nahoru k Aťrika Korps. Byla to neuvěřitelná jízda - stříleli po nás v jednom kuse -, ale všechno nám báječné vyšlo."

A tak měl Rommel svůj Aťrika Korps znovu připraven k boji.

Zřídil si velitelství Tankové armády a s Westphalem, Gausem a Bayerleinem rekapitulovali sitvací. Jasné vyplynulo, že Crúwellův útok od západu směrem k nim, který jim měl odlehčit, se nekonal. Rommel se rozhodl ustoupit od svého původního bitevního plánu: na východě odřízne britské tanky od svých sil s pomocí protitankových zbraní a sám si vyLvori širokou mezeru na západ průchodem minovými poli - tak obnoví hlavní zásobovací trasu ke svým j ednotkám.

Příštího rána, 30. května, začaly vojenské operace pro Rommela neblaze. Jeho velitelství se dostalo pod těžkou

dělostřeleckou palbu a letecké bombardování a tři muži při tom byli zabiti. Jeho pokus o průlom v nepřátelské linii mezi dvéma povštními stezkami, Trigh el Abd a I-igh Capuzzo, narazil na tvrdý odpor silné opevněné formace zvané "krabice" - seskupení minových polí a drátěných zátarasů bráněných početnou pěchotou a dělostřelectvem. Místní Arabové tuto mělkou proláklinu ve tvaru talíře nazývali Got el Valab: Rommelovi vojáci jí později dali jméno "Kotel". Než si Rommel uvědomil,

že jeho zpravodajské rnapy jsou špatné, přišel o 11 tanků. S nepřítelem dziícím "krabici" se rozvinula úporná bitva.

V této fázi se stalo, že na návštěvu za Rommelem přiletěl polní maršál Kesselring. Povahy měli velmi rozdílné. Kesselring byl v padesáti šesti letech jedním z nejlepších štábních důstojníků a řídících armádních činitelů, kteri kdy sloužili v jakékoliv armádě. Jeho odvaha ve funkci velitele Luftwaťfe se stala legendární, jeho optimismus byl nakalivý - někdo říkal, ie je to vrozeno, jiní v tom viděli jen povinnou fasádu. Tvář měl tzvale poskládanou do šklebivého úsmévu, který odhalovaljeho vyčnívajicí zuby. Mezi svými vojáky byl stejně populární jako Rommel. Byl generálem prostých vojáků; znal je jménem a choval se k nim vlídně a otcovsky. HiCler jej vyslal do líma jako "Hlavního velitele Jih" s úkolem dohli7et na řádně dodávky zásob Rommelovým silám a Kesselring dal Luftwaťfe do pořádku tam, kde neobstál Rakvšan Fr6hlich, pohodlný velitel vzdvšných sil v Aťrice. V polovině května 1942 však Rommel pojal podezření, že Kesselring si osvojil způsoby svrchovaného velitele Wehrmachtu na jihu. "Jen ať si klidné rozbije hlavu o zeď, mné je to jedno," komentoval to Rommel zatvrzele. Ale "Usmévavý Albert", jak se Kesselringovi říkalo, byl čestný důstojník a žádný intrikán. Rommela upřímné obdivoval a trochu se o něj bál. Přechodně se ujal funkce chybčjícího generála Criwellajakožto velitel polních vojsk západně od gazalské linie a žasl, jak málo má Rommel bojišté pod kontrolou.

"Z toho, co mi očití svédkové líčili o situaci na Romme- lové velitelství v první den bitvy, jsem nabyl dojmu, že je to zkrátka nepopsatelné." Teď Kesselring požadoval osobní setkání s Rommelem a odlétl - jako v7dy sám ve svém Storchu - na jižní konec fronty.

Rommel projel minovými poli na západ a setkal se s Kesselringem na velitelství X. sboru. Italští generálové zvédavě přihlíeli. Rommel nervšené žvýkal svůj obložený chléb, aby dal na srozuménou, že nemá před Kesselringem žádný respekt. Kesselringův pivní čin se vyznačoval pragmatismem a taktem pro něj typickým: dobrovolné se zařadil pod Rommelovo velení, ačkoliv byl polním

maršálem a o šest let starší než Rommel. V soukromí, mimo doslech Italů, Kesselring Rommelovi doporučil, aby svou arinádu dostal pevněji pod kontrolu. Pak probrali taktiku. Rommelův plán se mu zdál velmi dobiý. Tanková armáda měla zůstat. kde je, za clonou protitankových děl, o niž se měl nepřítel vlastním příčiněním rozbít na kusy, a pak teprve vyrazit do protiútoku.

31. května Rommel obnovil útok na minovou "krabici" nepřátelské brigády v "Kotli". Další den se připojily Waldavovy bombardovací svay, a když si síly hlavního útoku raily cestu k britským pozicím, Rommel opět objíždél všechny své roty. Nepřítel byl dobře zakopán a jako obvykle bojoval až do posledního kola. Odpověd na palbu byla velmi intenzivní. Westphal byl škaredě zasažen stře-

pinami. Ale po jisté době Rommel zavolal na velitele praporu pancéřových granátníků, ktezý byl poblíž. "Myslím, že už dostali dost, Reissmanne! Zamávejte na né bílými vlajkami - vzdají se." Werner Reissmann byl spíše skeptický, ale Rommelovi muži vždycky udělali, co Rommel navrhl - jeden si sundal košili, druzí si vzali kapesníky a šátky. A zázrak se stal. Střelba umlkla a nepřátelé se unavené vysoukali ze svých "liščích doupat" a zákopů s rukama nad hlavou. IÝi tisíce vojáků pochodovalo do zajetí. Mnohem větší význam však mělo, že tím byl do nepřátelských opevněných linií, sahajících od Gaaly až dolů k Hacheimu, učinén osm kilometrů široký průlom. Tak Rommel získal předmostí.

Později odpoledne začaly v blízkosti jeho velitelství do-padat těžké dělostřelecké granáty. Operační autobus byl zničen a Alfred Gause byl k Rommelově upřímné a velké lítosti těžce zraněn - náčelníka svého štábu si zvykl pova-žovat za nenahraditelného. (Ještě celé měsíce poté, co se uzdravený Gause vrátil do boje, trpél silnými bolestmi hlavy a často potřeboval dovolenou na zotavení.) Další tři Rommelovi důstojníci byli zabiti. "To všechno jsme si mohli všetřit, jenom kdybychom odtud odjeli dřív," komentoval Armbruster do deníku.

Rommel se divil, kolik toho Lucie a Manfred vědí o jeho zoufalých bojích. Ve svém dopise 28. května Lucie napsala: "Musírn přiznat, že každý den poslouchám zprávy Wehrmachtu s bvšícím srdcem a vždycky se mi uleví, když se dozvím, že máš relativní klid." Iicátého poslal generál do Wiener-Neustadtu desátníka Bšttchera, obtíženého tajemnými krabicemi a balíčky pro Lucii s cedulkou: "Neotví-rat do 6. června." To měla narozeniny. Balíčky skrývaly krásné náramky, návšnice a další ozdoby a také nejnovější bitevní fotograťie. "Ó. Envine," napsala mu, když dárky roz-balila. jak uprimné bych se mohla ze všech Itrých dárků radovat, jen kdybych věděla, ie jsi v bezpečí!" Ivalo velmi dlouho, než byl tento dopis adresátovi na bojišti doručen. Mezitím se Rommelovy tankové síly zreorganizovaly a zacelily rány a Rommel naplánoval svůj další tah. Nepřátelské dělostřelectvo intenzívně ostřelovalo průlomový ko-ridor, vydobytý Rommelem mezi minovými poli, aby zastavilojeho zásobovací konvoje. "Nedostanu se vůbec ke psaní," napsal Armbruster 2. čezvna. "Dnes bylo příšerné horko a taky písečné bouře. Vojáci by se v takových podmínkách mohli i zblánit. Bayerlein je teá naším náčelníkem štábu a Mellenthin operačním důstojníkem." Rommel napsal koncept "Zvláštního oznámení", kterým vyhlásil pád gazalské linie. ale další den je musel odložit do zásuvky - nepřítel ještě nevyčerpal všechnu svou vůli bojovat.

Celý svět spekuloval. Noviny se přely, zda je vítězem on, nebo Spojenci. 2. čezvria Moskva vyhlásila, že Rommel padl do zajetí; nepochybné proto, že si jej spletla s Crb- wellem. Crúwella dopravili do Káhiiy a ukázali mu tam slavný hotel Shepherd. Poznamenal něco o přepychu tohoto hotelu a dodal: "Tady bude mít Rommel skutečně reprezentativní velitelství!" Jeho ironie se zalíbila Hitlerovi a tento výrok obletěl svět.

Rommel se rozhodl, že teď se vypořádá s pevností v Bir Hacheimu - nejjižnějším opevněným bodem na nepřátelské linii -, a oznámil, že tento úkol vykonají dvě neobrněné divi7e za podpory střemhlavých bombardérů. Nepovažoval dobytí pevnosti za nijak náročný úkol. Alfred Berndt pozdě- ji pohrdavě označil její posádku čítající 4 000 francouz- ských vojáků (včetně židovské brigády a četných legionářů) za "gaullisty, kriminálníky a plebs z dvaceti různých náro-dů". Ale bitva zuřila ještě sedm dnů od začátku útoku a

heroický odpor, jejž osádka pevnosti kladla Rommelovi a německým vzdvšným silám, vešel do análů vojenské historie. Po mnoha měsících dostal Rommel do rukou deník britského vojáka, který byl v Hacheimu zajat: podává zcela přesvědčivý obraz vývoje sitvace:

30. kvéten. Nepřítel nás osLi-eluje lehkými granáty. Nemáme ádná nosítka a všude kolem leii celkem 236 zranených kama-rádů, Svobodných Francouzů. Nočni klid rvší jejich nářek a sténáni, je nesnesitelné Co poslouchat. Dali nám jenom 10 galo-nů vody a Francouzům padesát. Je vyčerpávající horko a mučí nás iizeň...

I. červen. V poledne na nás shazovali bomby, jedna vlna střemhlavých bombardérú za dnihou. Bylo to sLrašlivé. Zákopy a zdi pevnosCi se hrouCily a zaživa pohi-bívaly mce. Je to pří-šerný pohled...

2. červen. Další bombardování z dvaceti letadel. Spustí se a úplné dolů a šíjí to do nás i z kulomelů. Vi dál nevydriime. Mnoho dalších mrtvých, velmi mnoho. Vhodnou tečku za tícnto šíleným dnem udělala RAť: dvakrát nás bombardovala! To byla ta pomoc, kterou nám slibovali...

3. červen. Dnes odpoledne jsme byli ti-ikrát bombardováni německými a italskýnni letadly. Ai do večera jsme se nemohli dostat k vodé. Všude leží další zranění. Jejich výkiiky v agónii se ozývají odevšad z rozvalin pevnosLi. Nevíme, co pro ně udělat. Prosí o vodu, ale tady žádná voda není.

4. čenma deník zanamenává nekonečné útoky bombardérů, ale pevnost Bir Hacheim se drží dál. "Vzduch je prosycen dýmem a v tomto nehybném horkém vzduchu se nehýbou ani stočené prameny kouře a stojí kolem nás. Umírám žízní, ale nikdo mi nemůže dát vodu... Večer v 18.20 nad námi zase přeletěla RAť a shodila na nás pár bomb." Příštího dne letadla útočila znovu. "Nemáme žádná nosítka, nemáme vodu, nemůžeme ani pohřbít naše mrtvé. Dusivý zápach explodujících bomb se mísí s pachem hnijících tél - jen pohled na ně nám drásá nervy až na dřeň."

Příští den brzy ráno, 5. čenma 1942, zahájili Britové svůj jediný váný pokus vytlačit Rommela z předmostí, které si vybudoval v minových polích. Ale díky špatné

přípravě a koordinaci Britové v útoku ztratili padesát osm ze sedmdesáti těžkých tanků; částečně byly zasaženy Rommelovými dély, částečné zničeny v předem nezjištěném minovém poli. Další obrněná a pěší nepřátelská skupina napadla Rommelovo předmostí z východního okraje a nedopadla o nic lépe. Rommel odpoledne ude-il v protiútoku a v následujícím chaosu dobyl taktická velitelství obou útočících skupin - obrněných vozidel i pěchoty.

Následující den zopakoval Iutou čistku mezi nepřátelskýmijednotkami, kterým se podarilo proniknout "Kotlem". Armbruster napsal: "Včera jsme odstřelili padesát šest tanků. Pzvotridní výkon. A jako vrchol všeho jsme v noci uzavřeli druhou kapsu a zajali 4 000 vojáků a získali několik set kulometů."

Materiální ztráty. které Rommel přivodil Britům těmito dvéma akcemi, znamenaly zásadní obrat ve vývoji celé ofenzívy. O šest měsíců později, kdy se boje znovu hnaly v těsné blíGkosti "Kotle", táhlo to jednoho britského dělostřeleckého důstojníka podívat se znovu na toto bojiště. "Děla byla stále v bojových pozicích a kolem nich vyhořelé vozy. Dělostřelci leželi tak, jak zasa7eni padli, a odhodlaní zaměřovači se hrbili nad hledáčky."

V průběhu bitvy o "Kotel" polevily boje u Bir Hacheim. Houževnatost obránců pevnosti Rommela nesmírně udivila a neprijemně mu zkomplikovala jeho další plány. HIadlo mu odpor celkem 4 000 francouzských vojáků, dobře chránéných komplexním systémem podzemních betonových pevnůstek, bunkrů a kiytých palebnych postavení; v pevnosti bojovala také brigáda jednoho tisíce židovských dobrovolníků. Velel jim plukovník Pierre Koenig, jeden z nejlepších důstojníků francouzské

armády. (Později se stal guvernérem francouzské okupační zóny v Německu.) Zuřivý odpor obránců začal působit problémy v rámci celého tažení ve středomořské oblasti. Maršál Kesselring situaci sledoval se vzrůstajícím nepokojem, protože do této bitvy nasazoval letadla, která bude br7y potřebovat pro svůj německo-italský útok na Maltu. Rommel však stále odmítal poslat proti pevnosti tanky, protože území kolem ní bylo hustě zaminované.

226 227
♀

7. června přiletěl Kesselring ve svém Storchu na Rommelovo velitelství. Vedro bylo nesnesitelné. Došlo k ostré výměně názorů, a než Kesselring opustil Rommelovo velitelství, vymohl si na něm pevný časový ha monogram: Rommel dobude Bir Hacheim příští den, devátého nebo desátého pronikne útočným výpadem k pobřeží, prolomí gazalskou linii, aby se tudy pěší divize mohly prodrat směrem k východu, a pal už vyrazí k dlouho vytoužené rnetě. "Od 18. do 22. června útok na Tobruk - v této souvislosti W Jih (Kesselring) stanovil, že posledním dnem dovršení útoku na Tobruk musí nutně být 25. červen."

V 6.21 příští den ráno začal nelítostný útok na Bir Hacheim. Střemhlavé bombardéry Stuky se s řevem snášely dolů na pevnost - celkem jich bylo 45 - s podporou tří Junkersů 88 a deseti dvoumotorových letadel Me-110, doprovázených 54jednomotorovými stíhačkami. Ale Rommelovým muům se do útoku nechtělo, a tak byla snaha Luftwaťfe zbytečná. Dvakrát - v poledne a o půl šesté večer - Rornmel žádal o nové úl:oky střemhlavých bomoardérů a arů jednou se péchotě nepodařilo probojovat se s jejich podporou k pevnosti. Waldau si vylil vztek do svého deníku: "Armáda stále nic o možnostech leteetva nepochopila!" Pak sám nastoupil do bombardéru a letěl na Rommelovo velitelství. Když přistál, nenašel Rommela arll jeho nového náčelníka štábu Bayerleina - vedli na bojišti výpadovou skupinu do útoku! Arrnbruster zapsal: "Hacheim bude na jídelníčku i zítra - ti chlapi jsou straš-ně tvrdí."

Waldau byl šokován, když toho večera dostal od Rommela požadavek nového útoku střemhlavých bombardérů na příští den. Ihned po rozednění se obráncům pevnosti, z nichž se staly mátožné přízraky se zakalenýma očima, znovu svým řevem ohlásily Stuky. "Je to hromový zvuk, jako když zní uzavírací dělotřelecká palba," napsal Armbruster. "Ale pořád se nám nedaří je z toho proklatého hrúzda vykouřit." Rommelova pěchota byla také unavená a muži vůbec netoužili zemřít na sluncem vyprahlé povštní zemi poseté minovými poli při útoku na nepřítele, ktezý jim zůstával neviditelný. Rommel byl konečně donucen

228

přivolat tarikový prapor a dělostřelectvo a večer opět požá-dal o jeden poslední útok bombardérů". Waldau prikře odpovědél, že už vyslal proti pevnosti 1 030 letů. Kessel-ring poslal Tankové armádě vyčítavý telegram: "Jsem nešťastný, že mohutné a úspěšné nálety Stuk nebyly následovány pěchotrúmi útoky Tankové armády podobné intenzity. Luftwaťfe to brání v plněrú jiných důležitých úkolů."

Po tomto telegramu následovalo sdělení, které se podobalo ultimátu. Příští den ráno, 10. června, bude na pevnost veden útok bombardérů. "Zítra počítám s útokem Luftwaťfe v plném rozsahu, na nějž bude navazovat natolik silný útok tanků, abychom Hacheim definitivně

řídili."
Z deníků zajatého Brita se pak Rommel a Waldau dozvěděli, že obránci pevnosti byli už téměř pomateni hrůzou z náletů. "Jsme sami a opvštěni," napsal tento voják 7. června. "Jen Bůh nám může pomoci. Všiml jsem si nového zvláštního lesku v očích mých přátel. Vypadají jako šílení. Všichni se proti své vůli neustále díváme na nebe. Nikdy bych nevěřil, že nálety mohou zabít tolik lidí." Znovu přiletěla RAť a omylem je bombardovala. Ted, 10. června, tento muž napsal: "Další dábelský den. Vodu, vodu, vodu! O vodu křičí ranění, volají po ní ti, co přežili. Jak jen můžeme takto pokračovat! Bombardování v devět ráno, další v deset a rachot kulometů celý den. Zápach mrtv ol není možné vydržet, vysává naši veškerou vůli k odporu. RAť jsou nám platni jako mrtvému deštník, a dobře že tak, už nám zabili dost lidí. O půl dvanácté v noci dostáváme příkaz k odevzdání těžkých vozů a děl, uvidíme, jestli se nám podaří odtud odejít. Ale kam? Nikomu už na nás nezáleží. Jsme vyrizení."
Následující den, 11. června, deník končí těmito slovy: "Jsem zajatý a v dobzých rukou."
V noci plukovník Koenig nařídil, aby se posádka vyplížila pod ochranou tmy z pevnosti. Nákladáky už éekaly, abyje naložily. Asi 2 70C přeživších obráncú z pevnosti se na nich přepravilo k nepřátelským liniim. Tak se Rommelovi s tří-denním zpožděním za Kesselringovým napjatým časovým harmonogramem podařilo dobýt Bir Hacheim.

♀

V Rommelo,i, jen7 sn sebe prohlásil za mistra pěchotních útok= na opevnčné pozice, zanechal tvrdošíjný odpor této peosti hořkou pachuf.
Boje těch dí prispěly k ošklivému odhalení. Rommelovi vojáci se zmocnili tajných britských dokumentů, obsahujících istrukce pro vyslýchání vězňů. Zajatí vojáci Osy měli být podle těchto pokynů vyslýcháni, dokud byli ještě vyděšení a nesousLředění. "Nemá se jim dávat voda, jídlo nebo urrvošnit spáxek či poskytnout jiné pohodlí." Rommelův štá.eb tento text poslal 5. června do Berlína.
Dalšího dne nbr,,ster zapsal reakci: "Na prika7 Vůdce se britským za atcům nesmí poskytovat j ídlo, voda či spá-nek, dokud teto (britský) prikaz nebude zrvšen. Takže naše rádiová zráva vyvolala dost velký rozruch." Britové se přizpůsobilt a Romrnel nemusel bojovat s mučivými výčitkami svéd-omí.
Ale zajetí éáti židovské brigády v Bir Hacheimu rozvířilo problérn rnohem ternnější. 9. čeivna dostala Tanková armáda od néeckého vrchního velení tajnou směrnici.
"Podle došlých práv," uvádělo se v ní, "bylo zajato mnoho německých pZitických uprchlíků bojujících na straně Svobodných Fancouzů. Vůdce nai-vuje, aby byli eliminováni s mimo -ádnou důsledností. Mají být nemilosrdně likvidováni v bcji. Kde se tak nestane, mají být zastřeleni poté, ihned a bez prodlení, na rozkaz nejbližšího německého důstoAníka, pokud nedostanou dočasný odklad za účelem zíslání informací. Písemné předávání tohoto rozkazu je zakáno. Velitelé o něm budou informováni ú stně. "
V Rommelov,ch dokumentech se kopie této zprávy nenachází a éádrý dosud žijící člen jeho štábu si nevzpomíná, že by o kdy slyšel. Vzhledem k Rommelově pověsti zastánce ,čistého boje" je mo7no předpokládat, že tuto zprávu zn-,ičil a svýrn velitelům se o ní nikdy nezmínil.

Opoždéné doytí gir 1-iacheimu uvolnilo Rommelovy sí-

ly k tomu, aby e konečrič obrátily ke ga7alské linii. Když ted znovu uchopil iniciativu, mohl zahájit protiútok. Po-řád měl ještč 1 24 středrúch tanků, kromě šedesáti ital-
ských a pétadvaceti Panzerů II, ale síly jeho pěchoty byly oslabené. Nepřítel vládl jen různorodou směsicí špatně
ladících tankových zbytků. A Rommel, kromé Panzerů III
Special s dlouhým délem, disponoval také několika Pan-
zery IV Special s obzvláště nebezpečnou 75mm hlavní.

12. a 13. června, před hlavním útokem na zadní pozice nepřátelské linie Gaiala, vybojoval Rommel dvě velké tankové bitvy. Než skončil druhý den bojů, ztratil nepritel dalších asi 140 tanků a Rommel se stal pánem na tomto úseku bojiště. Britům zbylo jenom asi 70 tanků a nebyla naděje, že by se jim podarilo zachránit ještě některé z těch, co ted zmrzačené ležely v povšti. Tyto zástavy,
měnící tak často uživatele podle proménlivé bitevní situace, smetl tentokrát v povštním biliáru ke své výhodě Rommel. Druhý den za rozbřesku začal nepritel stahovat své zbývající jednotky z linie Gazala a evakvovat bohatou zásobovací základnu v čelních liniich, postavenou s obrovskými náklady u Belhamedu jihovýchodně od Tobruku.

Arabové nepotřebovali žádná komuniké z nacistického rozhlasu, aby se bezpečně orientovali v tom, kdo je momentálně vítězem. Objevovali se tuláci odění ve fragmentech britských, německých a italských uniforem, ulou-
pených tělům ležícím na povšti, a vodili německé velitele k posledním slýším a polním zásobárnám rozuteklých
britských jednotek. "Loni v zimě takto k našim tajným
skladům vodili Tomíky," komentoval pohrdavé německý válečný deník. "Vítali nás bouřlivě v dubnu 1941, když jsme vjeli do Derny; jásali, když Britové začali v prosinci postupovat na západ; obdivně řičeli, když jsme se po dvou mésících do Derny vrátili - a budou tam jásat zase, až... a kdo jim to může mít za zlé? Do naší války jim vůbec nic není."

Rommel v dopise informoval Lucii: "Bitvu jsme vyhráli a nepřítel podléhá rozkladu." Nepřítel ještě stále držel To-bruk a posádky měl v E1 Ademu a Belhamedu, ale pozdě
v noci 16. června E1 Adem padl. Do příštího večera měl
Rommel znovu ve svých rukou téžce zpustošené bojiště
kolem Sidi Rezegh. Ale předcházel tomu lítý boj: Panzery
se dostaly pod intenzívní kyvadlové bombardování z blíz-

♀

kého letiště v Gambutu a bojové letouny Hurricane typ
Mark IID se objevily s novou a smrtelné nebezpečnou
zbraní: dvěma protitankovými kanóny 40mm kalibru. Ta-
to údésná zbraň stála generála von Bismarck dva tanky
- v jednom z nich okamžitě zahynuli čtyri muži.

Bylo 17. čezvna. Rommelova síf kolem Tobruku se zatahovala. Védél, že mu béží odméřený čas - generál Kesselring bude brzy stahovat své letecké eskadry k útoku
na Maltu. Toho rána Kesselring přistál v blízkosti Rom-
melova velitelství a předal Hitlerovu gratulaci k velkému dosud vybojovanému vítězství. Ve tri hodiny odpoledne
se tanky Aťrika Korps a Ariete vydaly na východ, aby
uzavřely obklíčení. Ariete zpomalovala a Rommel rádiem
netrpélivé pobízel pancéřové divize k udrování zychlého
tempa. O půl šesté večer se pod Rommelovým osobním
velením oddélila 21. pancéřová divize a obloukem vyrazila zpét k severu. K udávání tempa nasadil do čela svůj vlast-ní bojový oddíl a nabíral rychlost. Cestou k pobřeží míjeli netečné britské obrnéné vozy a děla. Rychle se stmívalo a 21. pancéřová divize vjela do minového pole neozna-
čeného na mapé - jeden Cank vybuchl do ošklivé hořící
koule a čtyři muže to zabilo - Rommelovi nezbylo než
vyhlásit zastávku do pnmího denního svétla. Ale prů-
zkumný prapor přesto na Via Balbia dorazil o půlnoci.

18. čezvna v 8.05 ráno Rommel hrdé odvysílal do gerie-
rálního štábu a Kesselringovi zprávu: Pevnost (Tobruk)
obklíčena.
Po RAť nebylo ani stopy. Svá předsunutá letiště v Gam-
butu již opustila..
Rommel jel právé po silničním obchvtu Osy zpátky
dolů, aby si zřídil nové velitelství, když uviděl několik prázdných německých
náklaďáků. Musely vjet do pásma
min a jejich posádky evidentné padly do zajetí. Rommel
se elegantné vyhoupl ze svého auta a začal holýma ruka-
ma opatrně miny sbírat. Jeho osobní štáb následoval jeho
příkladu a během péti minut měli minový pás odklizený.
Tobruk! Konečně mohl spustit svúj bravurní útok
tanků a péchoty na pevnost, která si již vyžádala tolik
německých a italských životů. Již před mnoha týdny
svým velitelům vyložil hlavní rysy svého plánu - riá-
232

příklad svému důvéřivému příteli generálu Navarinlmu
15. dubna: "Útok na Tobruk bude veden z jihovýchodu,
pravděpodobné s Aťrika Korps napravo a XX. sborem
nalevo." Nyní je ujišfoval, e pevnost je teď mnohem
slabší než v roce 1941. Neudolatelné australské jed-
notky generála Morsheada byly dávno pzyč. A elementy
r-ninových polí a drátených zátarasů byly zčásti "vykra-
deny" a převezeny k posílení linie Gazala. Tankový pri-
lop zavály písečné bouře.
Rommel zde nehodlal opakovat chyby, jimiž vyplýtval
tolik bojových sil Luftwaťfe u Bir Hacheimu. 18. čeivna
povolal generála von Waldau na své nové velitelské půso-
biště v Hatianu, který právé dobyli proti Britům, a pro-
bral s ním taktiku Luftwaťfe při zahajujícím úderu.
Po7ádal o maximální nasazení střemhlavých bombardérů
v 5.20 ráno proti vybraným opérným bodům v tobruckém
perimetru, označeným na mapách jako R49-71. Waldau
se domníval, že je to příliš briy, ale souhlasil s prove-
dením zkovšky v navz~feném čase devatenáctého, příští
den. Útok měl začít dvacátého. Siyčné linky fungovaly,
Luftwaťfe a armáda si navzájem vyménily mapy. Až se
objeví eskadry Luftwaťfe, Rommelovi délostřelci vypálí
kouřové granáty, aby pro ně na perimetru vyznačili ten
í.isek,.jeho obranná opevnění mají být napadena. V po-
ledne devatenáctého se na velitelství objevil polní maršál Kesselring a všechny
detaily plánu schválil.
Popis celé operace zaplnil dvacet tésnopisných stránek
Rommelova deníku. Líčí se tam. jak ještě téhož odpoledne
- dokonce ještě před útokem na Tobruk - Rommel chytře
navázal na své operace smérem k egyptské hranici. Ne-
meškal a podél pobřeii postoupil až k Bardii, dost daleko směrem k Egyptu. "VV
doprovází se svým bojovým oddí-
lem postupovou skupinu a snaí se pri tom v povšti nale-
vo a napravo od silnice vírit maximální množství prachu
a do vzdálenosti pétadvaceti kilometrů od Bardie." Za
nimi jely dvě německé pancéřové divize. Avšak o půl páté
odpoledne dostaly piíka vrátit se zpátky, protože k Bardii pol-ačovaly jen
některé části 90. lehké a jiné menší jed-notky. Bry padl soumrak. Berndt popsal
scenérii té chví-
le: "Svítil mésíc, ale nastala jedna z téch aťriekých nocí,

233
♀

kdy všechny obiysy se v měsíčním světle zdají být obaleny šalebným chvějivým
třpytem. Řídilo se obtížně; nedalo se včas rozpoznat stoupání či klesání. Tanky
a vozy se pohy-
bovaly ve dvou kolonách. Náš dělostřelecký velitel nám
brzy oznámil cosi téměř neuvěřitelného: naše kompletní
palebná postavení těžkých děl z roku 1941 na východ a

na jih od Tobruku zůstala nedotčená; a v jejich blízkosti se našly tisíce sad granátů těžkého kalibru. Stačí jen do nich vjet a zahájit palbu. To by nám všetřilo spoustu
času a benzínu. Po celou noc se orývaly tlumené výkřiky a zdvšeně vyráiené povely, dunění přesouvajících se vozidel a občas probleskovaly zelené a čezvené signály z kapesních svítilen."

Ve dvé v noci Rommel dorail zpátky na své velitelské stanoviště v Hatianu. Zkovšel usnout, ale známé rozčilení před útokem mu to nedovolilo. Asi o půl čtvrté ráno mu
sdělili, že pancéřové divizejiL zaujaly svá určená zahajova-cí postavení. Potom na chvíli usnul a v pronikavém chladu před rozedněním se při tom trochu třásl zimou - tak jako
jeho vojáci. Asi o půl páté ráno u seděl v autě. "Dnes je velký den," napsal před chvílí Lucil. "Doufejme, že štěstí mě neopustí. Jsem k smrLi unavený, jinak v pořádku."

V 5.20, přesně na minutu, zahájili němečtí a italští dě-lostřelci palbu. Po Luftwaffe nebylo skoro půl hodiny ani památky, ale generál Nehring, velitel Afrika Korps, který stál na kopci vedle Rommela, už měl zprávu, že eskadry jsou na cestě. Stuky se vylouply z nebe a vrhly se dolů na své cíle. Protiletadlová děla ani nepřátelské stíhací letouny se jim nepostavily na odpor; všechny bunkry dostaly čistý zásah. Ted přišla řada na Rommelovu pěchotu. Velitelé rot a čet se napřímili a píšfalkou dali znamení k útoku; v
ná-sledujícím chaosu zvířeného prachu a dusivého kouře, palby a výbuchů granátů se ženisté řítili k tankovému příkopu, aby přes něj postavili ocelový most. V 7.55 byl most hotov a tanky se po něm začaly valit do pevnosti.

Z Rommelova diáře se dozvídáme: "Asi v osm hodin ráno odjíždí W dopředu na úsek 15. pancéřové a bere s sebou svůj bojový oddíl. Pak se v obrněném pěchotním transportéru doprovázen autem (nadporučíka Berndta) přesune
k mezeře v minovém poli a sleduje, jak tanky a střelecká

pěší rota útočí mezi minovými poli a bunkry v zadních obranných liniich, které jsou již v našich rukou. Obránci soustřeďují na průchody mezi minami dost těžkou palbu.
Docháií v nich k neprůjezdnému shluku vozidel. Ještě to zhoršují zničené nákladáky. které vjely na minu nebo byly zasaženy granáty."

Rommel viděl hořet šest britských tanků Crusader.
V devět hodin ráno u byl přesvědčen o vítězství. Jel
k tankovému prikopu a prohlédl si dva dobyté bunkry. Potom provedl něco předem vypočítaného na bombastický efekt: pokynul válečnému korespondentovi, aby
k němu přistoupil, a do jeho mikrofonu namluvil zprávu pro německý rozhlas. "Dnes," zvolal chraplavým hlasem, kteiý se na zvukovém pásu mísil s rachotem ještě probíhající bitvy, "korunovali mí vojáci úsilí o dobytí Tobru-ku úspěchem." Se zrakem odvráceným snad k zahaleným tělům střelců, kteří už nikam dál nedojdou, dodal: "Jednotlivý voják může zemřít: ale vítězství našeho národa je zajištěno." Rychlý kurýr dopravil nahrávku na letiště, odkud letěla k odvysílání rovnou do Berlína.

Plán šeljako hodinky. Všude kolem stály opvštěné a hořící vozy a děla a vybuchující miny zvedaly gejzíry prachu. Vzduchem svištěly smrtelně nebezpečné úlomky kamení a
granátů, ostré jako žiletka. Ve tri čtvrtě na tři postoupily Bismarckovy tanky ke stupňovitému svahu, odkud si Rommel primo pod sebou mohl prohlédnout klesající terén vedoucí k přístavu. Kolem něj pochodovaly kolony
nepřátelských zajatců, tváře staené bezmocí a smutkem z porážky. V sedm večer německé tanky s duněním vj ely do přístavu. O hodinu později se vzdaly dvě velké pevnosti,
Pilastrino a Solaro. Nikdo a nic - ani sám Rommel by to nedokázal - teď už nemohlo Tobruk zachránit.

Po celé měsíce jeho vojáci dřepěli před tímto záludným kouskem libyjské pověště, týráni mouchami a nejrůznější nákazou, sužováni stridavě teplotami pod bodem mrazu
a tropickými vedry a nemohli přitom ani zvednout hlavu

nebo si mezi rozedněním a soumrakem hledat úkiyt ve stínu - a ted stojí tady, primo uprostřed pevnosti. Pomyslel na Lucii a Manfreda: jak budou na něho hrdí, až budou zítra poslouchat zprávy! Když pak při svíčce jedli

večeH v rychlosti poskládanou z britských zásob, Rommlův pohled prozrazoval, že duchem je daleko odtud. Po jídle se obrátil k plukovníku Bayerleinovi, svému náčelní-ko štábu, a v pohnutí se s ním podělil o pocity, jež ho v té chvíli zcela naplňovaly: "Víte, takovýto triumf není jenom zásluhou velení. Musíte znít vojáky, kteří jsou sclzopni přijmout všechny útrapy, které na né naložíte- duevní muka. tělesné strádání, boj a dokonce smzt. Za všchno vděčím svým vojákům."

ase byl příliš rozrvšen. než aby mohl usnout, ale vyspat se přesto musel - spánek byl nezbytnou podmínkou, aby dokázal udriet tempo posledních dnů. O půlnoci konečné usnul zhroucený únavou v rohu sedadla svého auta, s hlavou bezvládně opřenou o olmo, a lenovéjeho štábu leželi zabalení v pokrývkách na tvrdé zemi a čekali na rozednění. Ohlvšující detonace rozechvívaly vzduch, když nepřítel v pasti vyhaoval své obrovské zásoby paliva a mu-nic e. Nad přístavem visel hustý příkrov kouře, živený pla-noucími požáry. V odlescích ohňů v zátoce Rommel rozeznával obzysy komínů a stožárů lodí, napiil potopených v pístavrzích vodách.

5 východem slunce odjel dolů do města. Desátník Bdttcher zapsal tésnopisem do deníku: "Když se W rozhlédl po Tobruku, odjíždí po Via Balbia na západ, kde se setká s ge-neYálem von Bismarck. W upozorňuje zejména na vyschlá kozyta v povšti na pobřeží, kde se stále skzývá obrovské množství britských vojáků. Britská tanková brigáda nabízí kapitulaci. W si vyhradí, žejejich tanky a náklaďáky nám mu sejí býl předány nepoškozené. Brigáda nám předává tricet bojeschopných tanků. Silnici po obou stranách lemují hoící vozidla a tanky, některé zasaiené našimi granáty, ji-né zapálíli nepřátelé sami. Mezi zajatými Jihoaťričany je mnoho opilých černochů. Všichnijsou rozjařeni, mávají na nás a volají: ,Je po válce."

lVásledovala kapitulace vojenské posádky Tobruku. "V 9.40 se W setkává na Via Balbia 6 kilometrů západně od Tobruku s generálem HIopperem, velitelem 2. jihoaťrickě clíve a zároveň velitelem pevnosti Tobruk. HIopper nabizí kapitulaci a oznamuje, že nařídil ukončit veškerý ozbrojený odpor. W nařizuje, aby l;enerálovo auto

jelo za ním. Cestou míjí osm až deset tisíc zajatců, kteri zcela zneprůjezdnili silníci. V 9.40 podává W štábu hlášení pro ministerstvo války: ,Celá peunost Tobruk se vzdala, přes 25 OOO zajatců učetné několika generálů." Za pét minut poté Roznmel totéž opakoval vojákům své Pancéřové arrzzády - a naridil jim, aby se připravili na postup přímo do Egypta.

Zridil si velitelství v bývalém hotelu Albergo Tobruk a poslal pro zajaté generály. Klopper byl malý, spory Jihoaťričan - spíše typ štábního důstojníka než polního generála. Rommel jim přikáal, aby zařídili okamžitou opravu vodovodního potrubí. Rommelův diář zaznamenává rozhodnutí pro Lišku pověště typické: "Když se na letišti zřizuje obrovský, ve švech praskající zajatecký tábor, jihoaťz-ičtí důstojníci vznášejí žádost, aby byli oddéleni od černých vojáků. Tato žádost je W zamítnuta. Zdůvodnil to tím, ie černoši jsou také jihoaťričtí vojáci, nosí stejné unifoz-my jako bílí a bojovali s nimi bok po boku. Proto budou umístěni do stejného zajateckého vězení."

Doma v Německu o té novině stále ještě nevědčli. Lucie

neměla od Rommela zprávy už od desátého a vědělajen to-
lik, ie Tanková armáda znovu obklíčila Tobruk. Otřásla se při vzpomínce. kolik lidských životů stál boj o Tobruk
minulý rok. "ftíká se. že jsi už dobyl Sidi Rezegh!" napsala mu. "lzíkám si, kde jsi asi, můj drahý. teď?" 21. čezvna
v poledne uslyšela z rádia oznámení, že bude vydáno
zvláštní komuniké Hitlerova velitelství. Její první
znyšlenkou bylo, ie Sevastopol. Stalinova poslední bašta na Kryrnu, podlehl obléhání generála von Manstein. Ale pak
zahrály trumpety "Przglickou znělku" (tuto hudbu hráli
vždy pri vítězství nad Angličany) - možná. že ponorky poto-pily dalších 100 000 tun britských dodávek. Když hlasatel oznámil, že Rommel dobyl Tobruk, Lucie z toho šoku
málem omdlela. V pzvním popudu chtěla požádat. aby mu
od ní rádiem poslali gratulaci, ale neudělala to - určité je spousta naléhavčjších zpráv, které musí už tak přetížené
radiovlny unést.

V Německu už se stříhaly a ozvučovaly týdeníky-
Rommel stojící na kamenné mohyle, silveta proti slunci;
Rommel ve svém velitelském voze po dobytí přístavu;

236 237
♀

Rommel s Berndtem a Bayerleinem sjíždí dolů do města
v obrněném voze. "Rommel nezná odpočinek, boj musí
pokračovat," prohlašuje komentář zvukového pásu. Lucie
a Manfred si šli sednout do kina s nepřetržitým promí-
táním a okouzleněje sledovali. Její další dopis Rommelovi zněl téměř jako úvodník novin Das Reich "Naplněni
oprávněnou pýchou a obdivem, my všichni v celém náro-
dě - a obzvlášté my dva - k Tobě vzhlížíme, když jsi teá
v tak neuvéřitelně krátké době vykonal tak obrovský čin
dobytí Tobruku. Chtěla bych vědět, jaký to byl asi pocit, když jsi se svými chrabiými vojáky do Tobruku vstu-
poval."

Ani jeden z šestiset padesáti zachovaných Luciiných do-
pisů RommeLovi neobsahujejediný náznak důvěrného uzta-
hu - a jeho odpovědi také ne. Ať už uřelejší dopisy
existovaLy a byLy později Manfredem zničeny, nebo se tento pár zdráhaL před nacistickými cenzon odhalit své unitřní emoce, jejich korespondence zanechává u
těch nékolika či-
tateLích, jimž bLo dovoleno ji ceLou projít, podiuné chLadný, k(inick neosohní dojem. V každém případě to jsou typické dopisy manieLky poLního maršáLa.

Zprávy Luftwaťfe z 21. čezvna sváděly k dojmu, že Bri-
tové byli tak ohromeni rychlostí, jakou se Tobruk pod
německým náporem zhroutil, že se už ani nepřipravovali
bránit svá postavení na egyptské hranici. Polní maršál
Kesselring si uvédomoval, že Rommela bude zřejmě na-
stalá sitvace pokovšet, a v poledne přiletěl do Tobruku.
Podle člena Rommelova štábu Friedricha von Mellenthin
usměvavý polní maršál veliteli Tankové armády připo-
mnél, že bude muset vrhnout všechny své vzdvšné síly
do invaze Osy na Maltu - a ta byla plánována na srpen.
Než bude tento ostrov dobyt, Rommelovy zásobovací trasy
budou tzvale ohrožovány útoky z moře nebo ze vzduchu.
Rommel mu důrazně oponoval: "Ted, když před námi Bri-
tové utíkají, máme jedinečnou příležitost proniknout jed-
ním zátahem až k Svezskému průplavu." Bayerlein,
zástupce zraněného Gauseho ve funkci náčelníka štábu,
později konstatoval, že Kesselring se nechal Rommelem
přesvědčit a dodal: "Nějak pro vás ty zásoby zorga-
nizujeme." Ve skutečnosti Rommela ani priliš nezajímalo,
co si Kesselring myslí - na cestě do Berlína u byl člen
jeho osobního štábu se soula-omým dopisem Hitlerovi,
v němž Rommel žádal o povolení invare do Egypta. A to

okamiitě.
Celé odpoledne nakládali němečtí a italští vojáci bohatou kořist z Tobruku. Našli dost benzínu na stovky kilomet-rů postupu. Tanková azznáda se zmocnila nedotčených skladů poctivé bílé mouky, cigaret, tabáku, potravin, dže-mu a šatstva. Našli také spousty piva - ne však tu nechut-nou břečku, která se v Británii vydávala za pivo, nýbzž hně-dé. bytelné láhve s dobře známou modrou etiketou Miinchen Lwenbráu! Britové je zakoupili v Lisabonu.
Ve čtyři hodiny odpoledne si Bismarck narazil svou čepici Aťrika Korps na krátce ostříhané vlasy. vyšplhal se na svůj Panzer IV a vydal 21. pancéřové divizi rozkaz k postupu na východ. Když se náklaďáky, nyní převážně britské výroby, řadily do kolony na Via Balbia, ozývalo se veselí a smích. Ukořisténá rádia byla vyladéna na hudební vysílání a cizí stanice.
Jeden hlasatel Osy citoval londýnské Timesy z předešlého dne: "Obranné linie Tobruku jsou teá pevnější než kdykoli předtím." Další si povšiml názoru jedné newyorské rozhlasové stanice: "Rommel a zubožené zbytky jeho poraiené armády se dost mo7ná plíživě potácejí někde v okolí Tobruku. Ale zmiňovat se o tom, že by náhodou mohly tuto mocnou pevnost dobýt, je prostě absurdní."
Svému asistentovi desátníku Bdttcherovi Rommel nadiktoval výzvu svým vojákům, apelující na ně v poslední fá-zi boje proti britské armádě. "Obracím se na vás," končil svou žádost, "abyste se v příštích dnech vzepjali k posled-nímu velkému výkonu, jenž nás dovede k našemu konečnému cíli."
K večeru se ješLě jednou krátce projel po tobruckém bojišti a obrovských skladech zásob, které mu padly do rukou. Pak se vrátil do hotelu. "Konečně je po všem," napsal Lucii, "teď jenom musím ukrást pár hodin spánku." Bylo to popzvé od doby před pětadvaceti lety. kdy dobyl Longarone, co se cítil takhle unavený.

238 239
♀

Mussoliniho smérnice z května 1942 Rommela opravňovala k postupu jenom po hraniční drátěný zátaras. Než se pokusí proniknout do Egypta, na vyřešení čekaly podle názoru Italů dva závažné problémy: italskému námořnictvu se nedostávalo naťty a nepřátelé na Malté, těžce zkovšené nálety a blokádou. se znovu probouzeli k aktivité. Přestože ztráty na přepravovaných zásobách v červnu nebyly o mnoho vyšší než v květnu, nedostatek naťty způsobil, že italské válečné lodě mohly doprovázet jen menší počet zásobovacích konvojů. Katastrofálním důsledkem bylo, že dodávky do Libye klesly ze 150 000 tun na pouhých 32 000 a navíc byly dopravovány do vzdáleného Tripolisu namísto mnohem bližšího Benghází. Maršál Ugo Cavallero, náčelník italského vrchního velení, upozornil nacisty na tyto dva problémy v dopise, který Hitler obdržel 21. čeivna. Plukovník Walter Scherff, historik německého vrchního velení, zaznarnenal Hitlerovu reakci ve svém deníku: "Vůdcův postoj k operaci Herkules (plánovaná invaze Osy na Maltu) je stále nepřátelský."
Adolf Hitler, stojící u mapového stolu v elegantním pro-středí říšského kancléřství v Berlíně, neviděl nad mapami šířícího se panství nacistického Německa, jež před ním svižné rozvinuljeden z plukovníků, žádný naléhavý důvod k dodrování nějaké pečlivé vypracované strategie. Od severního polámího kruhu a k Libyi byli Britové na útéku. Jeho armáda zasazovala zničující údery sovětským vojskům a postupovala na Kavka. Od Rommela mu právé přišel dopis, v němž popisoval primo elektrizující bojo-vou morálku Tankové armády a poklady zásob, jež mu umožňují pronásledovat Brity až hluboko do Egypta - za

předpokladu, že Mussolirii bude souhlasit. Hitler poslal Mussolinimu telegram. V něm popsal Rommelovo vítězství jako "zásadní obrat" vojenské sitvace v Aťrice. "Bohyně vítězství navštěvuje velitele v bitvé jen jednou," nabádal. "Jestliže ji v té chvíli pevné nesevřou, může se stát, že se už nikdy v jejich dosahu neobjeví."

Bylo 22. čezvna. Celá nacistická říše prožívala závrať nad zprávami z Aťriky. Po Rommelovi byl pojmenován most. Gratulace od gauleiterů i generálů se proudem valily do Luciina domu ve Wiener-Neustadtu. Generál Strec-cius, velitel blízké Vídné, zcizil titul vyhrazený pouze Hit-lerovi, když Lucii napsal: "Rommelovo jméno se zařadí mezi Nejvétší Válečníky všech dob!" Luciin domov byl zaplaven květinami. Strávila ten večer se sousedy - manželi Fiirstenbergovými - a několika dalšími přáteli, s nimiž poslouchali zvláštní rozhlasové vysílání nahrávek, poi-íze-ných přímo v Tobruku, odkud byly letecky dopraveny do Berlína. Armádní specialista Lutz Koch, Rommelův osobní válečný korespondent, vysílal své vlastní očité svédectví o bitvě, v níž Tobruk padl; a potom Lucie slyšela promluvit z bitevního pole samotného generála. Radéji by jeho zvučný hlas, přicházející z takové dálky, byla poslouchala o samoté - i pro ni to byl okamžik, který přichází jednou za život. Když program skončil, pan Fňrstenberg vstal, vypnul rádio a šel dolů pro šampaňské.

Hitler ten večer s Goebbelsem a svým osobním štábem také seděl u rádia. Po skončení programu Goebbels poznamenal o kvalité odvysílaného materiálu: "Těžko by se hledal jiný generál, který je tak prodchnut zásadním vědomím toho, jak nesmírné důležitá je propaganda. Generál Rommel je moderním generálem v nejlepším smyslu toho slova." Na slovo "generál" pokynul Hitler rukou na znamení, že mají poslouchat dál, a s védoucím úsměvem ukázal k amplionu rádia. IYumpety zahrály znělku. Chystalo se zvláštní prohlášení. "Z Vůdcova velitelství, 22. čeivna..." spustil hlasatel.

2 500 kilometrů odtud spal Rommel ve svém privésu. Byl priliš unaven, než aby se připojil k členům štábu, kteri se shromáždili kolem rádia ve voze nadporučíka Berndta, vyladěného na zvláštní vysílání z Berlína. Ve t–i čtvrté na deset Rommela náhle ze spánku vytrhly rozjásané výkřiky. Z amplionu zaznéla fanfára a hlasatel oznámil: "Vúdce povýšil velitele Tankové armády Aťrika, generálplukovníka Rommela, do hodnosti polního maršála."

Polní maršál Rommel! "Zdá se mi to jako sen, že jsem byl jmenován polním maršálem," svéřoval se dopisem Lucii. "Všechny tyto úžasné události minulých týdnů mne provázejí jako sen."

Byla to pro vojáka nejvyšší dosažitelná pocta. Nikdo už nemohl postoupit výše nad tuto hodnost - pokud se

ovšem nejmenoval Hermann Gčring, samozřejmé. (Pro néj byla vytvořena zvláštní hodnost, aby se učinilo zadost jeho maznivosti.) V Prusku nemohli být polní maršálové nikdy posláni do výslužby nebo být propvšténi. Zůstávali v této hodnosti doživotně, s nárokem na seletáře, koně nebo auto, řidiče a další hmotné výhody. Byla to tradiční pocta válečníkovi, který pokořil velkou a důležitou pevnost nebo vyhrál významnou bitvu. Stát se polním maršálem znamenalo získat nesmrtelnost.

Rommel se pro tuto hodnost už narodil. Toho dne odpoledne, ještě než mu byla udélena nesmrtelnost a bez povolení Hitlera či Mussoliniho, vzal odpovědnost na sebe a vydal Aťrika Korps rozka7 k zahájení postupu.

Obé pancéřové divize se daly o půl osmé večer do pohybu s cílem objet pohraniční dráténé zátarasy z ji-

hu. Tanky dosud nezahlédly ani stopu po nepriteli-
noční obloha nad nimi však byla často ozái-ena padá-
kovými světlicemi, což dokaovalo, že nepritel o Romme-
lových úmyslech ví. Jeho tlumočník poručík Armbruster
zachytil tyto vzrvšující chvíle ve svém deníku: "22. čer-
ven. Zase postupujeme vpřed a nedáme Tomíkům ani
chvíli klidu. Oni věří, že na to budeme potřebovat čtyri
až šest týdnů, ale náš velký útok začíná - už zítra!
Doufejme, ie Tomíci se nechtějí vyhnout boji. Toto je
naše jedinečná šance. Mošná, že skončíme v Káhiře...
V Capuzzo jsme našli obrovský zásobovací sklad." Poz-
ději dodává: "Večer jsme vyladili na zvláštní vysílání.
Všichni jsme unešeni nadšením a Rommel taky - jako
malý chlapec."

Rommel spal tvrdé, ale v šest už byl zase na nohou, aby vydal 90. lehké v Bardii instrukce k iychlému postupu do
Egypta přes pohraniční zátarasy. "Náš útok byl zahájen ve dvě hodiny odpoledne," zapsal si Azznbruster. "Jeli jsme
hluboko na jih, pak jsme zatočili na východ. Italové
(XX. sbor) a 90. lehká bohužel trochu pokulhávali v tempu. Ale v 19.22jsme
překonali drátený zátaras na hranici a zde jsme taky zůstali na noc. Je nás tady
velice málo." Romme-lův deník zaznamenal ten okamžik také: "19.22 - to byla
chvíle, kdy nový polní maršál zahájil svůj pokus dobýt
Egypt."

Priští den, 24. čenma, uslyšel Rommel poprvé po celém
týdnu zvuk nepřátelských leteckých motorů. Povštní
vzdvšné síly RAť obnovily své operace v nebývalém rozsa-
hu. V šest hodin večer zaútočilo ve formaci 15 bombardé-
rů Boston. Rommel se kryl, jak to nejlépe šlo, a většina
bomb dopadla kolemjeho bojového oddílu. Téměř zároveň
se střemhlav vrhl dolů nepřátelský stíhací letoun a jeho
kulomety chrlily oheň. Ještě se třesoucí Armbruster si
načmáral do deníku: "Jen šest metrů nad Rommelovým
autem právé přeletéla stíhačka. Vypadalo to na závé-
rečnou oponu." Po Luftwaťfe nebylo ani památky - invaze
do Egypta zastihla Waldavovy letecké eskadry mimo for-
mu. Pohyb Rommelovy Tankové armády výrazné převy-
šoval tempo, jakým byl Waldau schopen zajišťovat v po-
stupu za ním přistávací plochy.

Malý přístav Sidi Barrani byl obsazen bez problémů,
ale nalézal se v rozvalinách. Druhý den ráno se vrátily
nepřátelské bombardéry. Zaútočily na Aťrika Korps v os-
mijednotlivých náletech. V příštích dnech se letecké úto-
ky znásobily. Italský velitel obrnených jednotek, generál Baldassare, a několik
jeho důstojníků, byli zabiti. Ale
Rommel věril, že Britové jsou před ním stále na útéku a
odmítal se znepokojovat ztrátou vzdvšné převahy. Jeho
optimismus byl nakažlivý. Ujišfoval maršály Cavallera,
Kesselringa a Bastica, kteří za ním přiletěli 26. června, že "pokud se Tankové
armádě dnes podari prorazit ne-
přátelskou frontu, do 30. čeivna budeme v Káhiře nebo
Alexandrii."

Nyní však proti Rommelovi pracovaly nové okolnosti.
Odvažoval se do terénu, kamještě nikdy nevstoupila noha
vojáka Osy. A generál Sir Claude Auchinleck osobně pře-
vzal velení nad Osmou armádou a změnil plány, podle
nichž poslední zakopané britské pozice byly umístěny
u Mersa Matruh. Proto když tento velký přístav brzy ráno
29. června padl Rommelovi do rukou, úlovek válečných za-
j atců byl zklamáním - kolem pouhých dvou tisíc. Ze zachy-ceného britského
vysílání se Rommel dozvěděl, že Britové
ted unikají dál k východu. "Chyčte je!" odvysílal rozkaz pro Aťrika Korps. To se
snadněji řeklo, než udělalo. Ustupující Britové za sebe kladli všechny možné
překážky, aby zdrželi

Rommelův postup. "Na východ od Rahim Duweiri blokují silnici tři minová pole," uvádí Rommelův deník. "Terén na- levo i napravo od silnice je podminován. Když několik náklaááků najelo na cestě a po její straně na miny, W a nadporučík Berndt začali miny osobně odklízet. Když jich odstranili dvě stě. silnice byla znovu volná a náš zychlý postup vpřed pokračuje. Za soumraku W zastavuje deset kilometrů na západ od E1 Daby. V samotné E1 Dabě vybuchují gigantické nálože - cítíme tlakovou vlnu na deset kilometrů odtud. Zvuk exploze k nám dorazí za tricet až čtyřicet sekund."

Rommel to netvšil, ale Tanková armáda se přiblížila k hranicím svých možností. Ten den, 30. čexvna, se množily příznaky toho, že jeho vojáci už jsou téměř u konce sil. Někdy se stalo, že pěšáci usnuli v plném denním světle a byli vzbuzeni až nepřítelem. XX. sbor v 8.50 ráno ohlásil, že mu zbwá jen 15 tanků a je blokován osmi tanky nepřítele. Rommel si uvolnil límec a na vzkazovní blok načmáral hrubou odpověd. Vzduch byl horký a plný poletujícího hrubého písku, a než nastalo odpoledne, skučela kolem nich pořádná písečná bouře. Dvakrát byl Rommelův shluk přívěsů, náklaáákú a velitelských vozů bombardován a ostřelován z letadel, dvakrát jim naridil vzdálit se z původního místa o 300 metrů, a přesto se nepřátelská letadla pořád vracela.

Přes momentální obtíže upíral zrak ke slavnému cíli: dobytí Káhiry. Už jen sto šedesát kilometrů jej dělí od Alexandrie a pak... "Snad se v čezvenci budu moct dostat do Itálie," napsal toužebně Lucií. "Zarid pasy!!!" Studoval mapy. Britové se před jeho silami stáhli k linil, která začínala u špinavé železniční zastávky poblíž pobřežíjmé- nem EI Alamein a odtud se táhla do vnitrozemí. Rommelovi bylo jasné, že se jedná o poslední obrannou pozici před řekou Nil, která má určitý vý-Lnam.

Odpoledne Rommel svolal generály na svoje velitelské , stanoviště, ukiyté nyní v písečných dunách. Oznámil jim, že hodlá na nepritele zaútočit následující den, 1. čeivence, ještě před rozbřeskem. Porada byla náhle ukončena dalším bombardováním. "Ukryl jsem se s VV v jámě," oznamuje Amlbrusterův deník. "Desátník Giinther (Rommelův

vojenský sluha) zraněn. Přední sklo se roztrištilo. Celý ve-čer zuří písečná bouře, a přesto letadla znovu útočí na silnici. Nultá hodina je zítra ve tri hodiny ráno." Kyvadlo povštního střetu se na chvíli zastavilo. Hybný moment Rommelovy Tankové armády byl téměř vyčerpán.

244 245
♀

Předehra k El Alameinu

Romrnel se nyní nachází pouhých 160 kilometrů od mohutné britské námořní základny v Alexandrii. Britům se zdá úplné reálné, ie dobude Egýpt, a jeho protivník generál Auchinleck sestavil dlouhý seznam demolic, které je třeba provést v pripadé, ie se tak stane: rádiové stani- ce, telegraťní a telefonní systémy, ropné a bervínové in- stalace, dopravní systémy a energetické sítě. V blízkosti pyramid se staví opevnění. V egyptském hlavním městě byl vyhlášen stav ohroiení. jak Rommela infonnují agenti; britští vojáci převzali správu města, aby udzžovali veřejný pořádek. Rommela předchází jeho sláva. Ví, že Egypťané, již znavení britskou vládou, očekávají jeho prijezd se

sotva skiývaným vzrvšením. Doufá, že porážka Osmé annády bude zpečetěna následnými bouřemi obyvatelstva proti Britům. Z jeho speciálního rádiového vozu, ktezý je v neustálém kontaktu s Ribbentropovým ministerstvem zahraničí, byla do Berlína odeslána zpráva: "Polní maršál Rommel žádá, aby byla v Egypté v co nejkratší době nasazena aktivní propaganda."

V Londýně bojuje ministerský předseda Churchill o svůj post. Vznětlivý velšský člen parlamentu Aneurin Bevan už drive prohlásil, e Churchill vyhrává jednu debatu za dru-hou - ale jednu bitvu za druhou ztrácí. A teď i členové Churchillovy vlastní Konzervativní strany předložili návrh na "hlasování o důvěře"jemu ajeho způsobu vedení války.
Sir John Wardlaw-Milne vstává a háe Churchillovi rukavici: "Každému civilistovije nad sluncejasnější, že série vo-jenským katastrof v několika posledních měsících - ve sku-tečnosti se samozřejmějedná o celé poslední dva roky-jde na vrub naprosto elementárním chybám ve válečném řídícím ústředí." Sekunduje mu admirál Keyes, jehož syn zahynul v nesmyslném útoku přepadového komanda na Rommelovo velitelství v Bedě Littorii. Návrh na vyslovení nedůvěry podporuje i lord Winterton. "Kdo byl tím ministrem, který řídil provádění operace Narvik?" ptá se Churchilla. "Byl jím současný ministerský předseda, v té dobé vrchní velitel námořních sil... V minulé válce se nám nestalo nic, co by se dalo srovnat s touto sérii katastrof. Sledujme pozorně, co všechno projde této vládé: protoe ,Führer má vřdycky pravdu."

Následujícího dne, 2. července 1942, zurivý útok proti Churchillovi vrcholí. Jeden člen Dolní sněmovny vidí příčinu porá7ek Britárůe v mentalitě společnosti ovládané jednou třídou: "V této zemi je veřejným tajemstvím, že kdyby Rommel sloužil v britské armádě, byl by pořád ještě seržantem." Když povstane Churchill, přesouvá zase vinu jednoznačně na své generály - HIoppera. Ritchieho a dokonce i Auchinlecka. Všechnoje to brilantně řečnicky podáno. Pak přechází k líčení porážky v severní Aťrice a nešetri při tom drásavými detaily. "Pokud se někdo cítí schopen vylíčit tuto katastrofu v bazvách ještě temnějších a vytlouct z toho pro sebe nějaký kapitál, nechť tak po libosti učiní," poznamená. Pokračuje tím, že porážky Osmé arznády přičítá vynikajícím osobním schopnostem Rommela. Tak Churchill přeije ve funkci i tento den.

V nacistickém Německu vyvolaly Churchillovy nezdary velkou posměšnou odezvu. Berliner Bdrsenzeitung dává svému článku titulek "Churchill tvrdí - může za to Rommel!". Ve vzdáleném Východním Prusku se Hitler rozmáchne nožem nad svou nevábnou vegetariánskou večeří a zapřemítá o tom, jaké taktické chyby se Churchill dopovští, když vychvaluje nepřátelského generála. "Lidé se často ptají, čím to, že se Rommel těší takovému respektu po celém světě," začne. "Nemálo vděčí za svou povést prá- vě Churchillovým projevům v Dolní sněmovné, kde britský ministerský předseda Rommela vždy vylíčí jako vojenského génia." Spokojené se zachechtá. "Jen zvuk toho jména u začíná získávat na hodnotě. Jen si představte, co by se dělo, kdybychom neustále omílali jméno sovětského maršála Timošenka. Nakonec by ho naši vlastní vojáci začali ctít jako nějakého Nadčlověka."

Ve chvíli, kdy se členové Dolní sněmovny shromažďovali do hlasovacích místností, Rommelovi vojáci uvázli

♀

v měření sil s Auchinleckem na mrtvém bodě. Tanková armáda pronikla k obranným opevněním E1 Alameinu už jen s pětapadesáti německými a ti-iceti italskými tanky.

Vojáci, tzýzněni sluncem a žízní, se únavou téměř pla7ili. Když dorazili k pobřeží, Rommel si dopřál luxus dvou vykoupání v moři, byL bez osvěžujícího účinlsu, protože voda byla priliš teplá. Když 90. lehká divize prosila o povolení, aby se její střelci mohli vykoupat také, Rommel odmítl a hnal je nemilosrdně dál k novému bojišti.

2. července tři hodiny po půlnoci se střelci, kulometčíci a další vojáci 90. lehké vyšplhali zpět do svých vozů a v široké formaci odjeli k E1 Alameinu. Rommelovi vojáci, oslepeni písečnou bouří, doslova zakopli o nepřátelské obranné pozice. Ve slovníku válečného deníku německé divize se popzvé objevilo slovo "panika". Útvazy 90. lehké se rozpadly a daly se na úprk do zadních pozic. Jejich velitelé je donutili vrátit se zpátky do bitevních linii a zakopat se. Později se Rommel rozjel osobně rozhýbat 90. lehkou znovu do útoku a záhy sám pocítil šlehnutí nepřátelského dělostřelectva na svém malém bojovém oddílu dvaceti náklaďáků a obrněných aut.

"Bylo to strašné," napsal Armbruster toho večera. "Granát vybuchl necelé dva metry od auta W. Pod těžkou palbou jsme se šílenou rychlostí zakopávali a další tři hodinyjsme nesměli zvednout hlavy. Teprve za soumraku jsme se mohli vyprostit." Aby sejejich bídaještě prohloubila, s příchodem noci nastal hustý déšť a začaly nepřetržité nepřátelské nálety.

Aťrika Korps zbylo jen 37 tanků a ještě byl před ním kus cesty. Italové se neukázali. Těžce zkovšená 90. lehká se ztenčila do pouhé šestiny původního stavu. Nedbaje na to Rommel divizi nai-ídil obnovit útok, až vyjde měsíc. Povzbudily ho zprávy z velitelství Luftwaťfe: Britské námořnictvo zvedlo kotvy z pristavu v Alexandrii a vyrazilo do bezpečí Svezského kanálu. Morálka vojáků Osy byla podle toho, jak to citil Rommel, nepochybně lepší než bojový duch nepřátel.

"Noc byla strašná," zapsal si Armbruster. "Od půlnoci až do čtyř ráno na nás nepřetriité útočilo šest až osm bombardérú. Spal jsem ukry!ý ve svém doupěti." Hodinu před úsvitem vyčerpaní střelci 90. lehké disciplinovaně zahájili nový pěší útok, avšak bez předchozí dělostřelecké přípravy. Když urazili vzdálenost pouhých šesti set metrů, jejich útok se zhroutil pod vražednou délostřeleckou a kulometnou palbou. Rommel se to dozvěděl v deset ráno. To ho neodradilo a hned odpoledne nařídil, aby Aťrika Korps vrhl obě své pancéřové divize k dalšímu pokusu probít si cestu k pobřeží. Ale o půl páté odpoledne se 90. lehká opět dostala do nesnází, když postoupila dopředu jen o dalších 200 metrů. Dvě pancéřové divize Aťrika Korps mezitím zápolily až do setmění s britskými obměnými brigádami. Nehring do večera ztratil dalších 11 tanků a jejich bojeschopný počet se snížil na dvacet šest.

Příštího dne - 3. čezvence - byly všechny hlavní Rommelovy pokusy o průlom zastaveny. Kolem poledne ho zápis v jeho válečném deníku zastihuje, jak se uprostřed leteckého útoku snaii zburcovat své tankové velitele, kteří jsou již dávno na pomezí vyčerpání, do ještě většího bojového íisilí. "W je přesvědčen, že obě pancéřové divize se jen tak nečinně potloukají a ve 12.50 nařizuje veškerým silám Aťrika Korps energický nápor vpřed." Ale Rommel v této chvíli apeloval již pouze na hluché, demoralizované či mrtvé vojáky. I Ariete, nejsrdnatější z italských divizí, začala ztrácet vnitiní in-tegritu. Sveřepí Novozélanďané si nasadili bodáky a toho rána tuto divizi napadli. Zmocnili se téměř všech zbýrajících děl divize Ariete a zajali 380 vojáků: ostatní Italové odhodili zbraně a vzali do zaječích.

Smrt jednoho z Rommelových nejlepších důstojní-

kú - kapitána von Hohmeyera, zabitého ten večer granátem - zřejmě Rommela konečně přivedla k poznání, že bojuje ztracenou bitvu. "Véci se bohužel nevyvíjejí tak, jak bych si přál." svěřil se soukromě Lucii. "Odpor je příliš odhodtaný a naše síly vyčerpané... Jsem dost unaven a opotřebován." Prištího dne ráno, 4. čezvence, Rommel oznámil svým velitelům sborů rozhodnutí, které jim konečně přineslo úlevu. Měl v úmyslu stáhnout poničené pancéřové divize dozadu za bitevní linii a nahradit je pěšími diizerni, především Italy. Pancéře si na chvíli

♀

budou moci odpočinout, doplnit zásoby a zreorganizovat se. Potom ofervívu obnoví, ujistil je.

Mussolini se již s družinou dalších fašistických pohlavárů letecky přesunul do Libye; netrpélivé tam vyčkávali, a7 budou moci sehrát svůj grandiózní vstup do Káhiry. S nimi čekal i Duceho bílý kůzi. Mezi límem a Berlínem se v čilé výméné telegramů řešilo jmenování italského guvernéra Egypta a vyjasnění jeho vztahu k Rommelovi a "Okupační armádě". Mezitím nepřátelští propagandisté rozšiřovali smyšlené a umné namíchané pověsti o tom, ie bohatství dobytého Egypta má padnout celé do rukou německé armády. Tato fáma byla jednou z mnohých, jež mezi Rommelovými italskými jednotkami podněcovaly hluboký neklid. V polovině července Rommel oznámil do Berlína, že "celé prapory" Italů teá utíkají z boje. V partnerství Osy se začaly objevovat vážné trhliny. Alfred Berndt napsal z Rommelova velitelství soukromý dopis Goebbelsovi, v němž ho informoval, že Němci pociťují značnou tzpkost nad tím, jak se v nacistickém tisku nezaslouženě oslavují výkony italských vojáků. (Goebbels řekl členům svého štábu: "Budeme muset Rommela informovat, z jakých důvodů považuje Vůdce za nutné zveličovat italské zásluhy.")

Rommel sám vším politikařením opovrhoval, ale rozhodl se, že to nechá být, dokud nedobude Káhiry. Velmi přesně si uvédomoval svou choulostivou situaci. Při nedostatku munice i benzínu měly všechny jeho jednotky výrazné snížené stavy. V měsíci červnu bylo zabito 845 mužů a 3 318 bylo zraněno. Jeho zásobovací trasy se neúnosné prodloužily, zatímco nepritel měl zásobovací vzdálenosti krátké a dobře chráněné. Až dosud Němci, třebae měli nedostatek zbraní, vydrželi i proti přesile, protože jejich zbrané byly lepší; nyní však německá kvalitativní převaha kvapem slábla. V posledních bojích se také ukázalo, že nepřátelští velitelé se v bojo-vém kontaktu s Aťrika Korps učili a postupně zdokonalovali své postupy a taktiku.

Linie, kterou dzžely italské divize, se táhla od modzých vod Středozemního moře u Alameinu 60 kilometrů do vnitrozemí až k neproniknutelné přírodní překážce, vyschlým, propadajícím se solným bainázn v prolákliné attara. Nespoutaná divokost přírody zde nabízela podívanou, jíž se Rommel necítil být nikdy dost nasycen. V čeivenci 1942 je často vidčn, jak přes vysoký okraj prolákliny pozoruje obrovský otevřený prostor pod ním, v němž písečné dunyjako ploché vlny plují až k třpytivým dálavám, odkud vyrůstají mlčenlivé, bázezz vzbuzující hory s plochými tabulovitými vrcholy, na něž lidská noha možná ještě nevkročila. Goebbelsův kameraman ho natočil, jak se upřené dívá na dno prolákliny 200 metrů pod ním. Vymýšlel snad nějaký způsob, jak touto divočinou přetraverzovat k Nilu?

Jednou v čezvenci řekl poručíkovi ze svého zpravodajského štábu, který před válkou pracoval jako eptolog:

"Behrendte, budu po vás chtít, abyste se zmocnil nepo-
rvšeného mostu přes Nil!"
  Poručík se zasmál. "Herr FeLdmarschall," odpověděl,
"takový úkol jste mi měl dát v roce 1939!" Alfred Berndt
se přidal: "Jestli pújdete, tak chci jít taky!" Behrendt za-vrtčl hlavou -
věděl, kdo by v tom případě shrábl všechnu slávu.
  Na 11. čezvenec Rommel naplánoval, že své pancéřové
divize vrhne do mezery na jiiním konci linie. Dva dny
před tím obsadil opvšténé nepřátelské opevnění poblíž,
u Bab el gattara. Zde, v rozsáhlézn systému podzemních
chodeb, betonových bunkrů a dobře ybudovaných úz-
kých zákopú s pozorovatelnami, uspořádal Rommel po-
radu s velitelem 21. pancéřové divize Bismarckem, jehož
zvláštním fyzickým zysem byla znaličká pevná hlava při-
pomínající kulku, a svými pověstnými pastelkami kreslil
jednotlivé fáze plánovaného tankového útoku. Předsunuté
velitelství Tankové armády zridil přímo tady, v nemoc-
ničním bunkru. Ale jak na místě zjistil, bunkr byl obýván velikou bleší kolonii.
"VV se nakonec rozhodl, že se radši vyspí v auté," končí zápis Rommelova deníku
9. července.
"Noc probíhá klidné."
  Ve spánku Rommel uslyšel hřnzění. Ve čtyři ráno znovu
- znění vzdáleného hromu. Jak se jeho mozek probouzel,
uvědomoval si, že to není hrom, ale mohut:né dunění pol-
ních děl v uzavírací palbě tak silné, že něco takového

neslyšel o konce pnmí svštové álky. Šedesát kilometrů
sevemě od mís ta, kde právš byl! Nepřítel zaháj il náhlý a zcela nečelxaný útok
na dva hcrské hřebeny u pobřeží,
Tell el Eis a Tell el Makh yad, bráněné italskou pécho-tou. Romrelov-a hlavní
vojeská, síla už stéží mohla být tomuto rtiítu "vzdálenější. "padlL jsme do
pasti?" ptá se Armbrustef-ův deník.
  Rommel si u-vědornoval nebezp.ečí, že pokud se nepriteli podaří pn,lom,
rozbije tím zásobAvací trasy jeho armády.
"Okarnžité jsm vyjeli s našíYil bdjoJ oddílem a bitevní skupinou 15. pancéřovš
na sver," sdéluje deník. "W
osobně izprmuje obě bojoé; skupiny na bojišti." V jeho
nepřítomn osti nasadil NIellentLin. pověřený operační
důstojník, -vešlceré německé jed.notky k ucpání meze-
ry - štáb peronál, obsluhy prcvtiletadlových děl, pěcho-tu, radisty, do.konce i
kuch ai-e -. protoe italská divize Sabratha e právě vyparila ai d o hloubky 2
OOO metn5
za linii. W ldavův deník to vyjádlil zdvořile: "V italských jednotkáh s.e
objevily poliLováníhodné příznaky
dezintegrace. O pnní skutečtý odpor se postarala
Seebohmova oelposlechová rota." Amlbrust erúv deník za-
chytil Rothmelúv výraznější a,yl: "Tomíci zatáhli do sítě dva prapozy hcven ze
Sabrathy. Seebohm je nezvěstný.
Člověk by zvra cel."
  Smrt kapitária Seeboha byla pro Romznela strašnou
ranou. Segbohxn velel briltné lracující roté rádiového
odposlech,, která svýrni ,,Sledly talt často Ronrnelovi zajišfovala takt ickou
převu na1 Brity. Ted byl Seebohm mrtev, jeh nenahraditelný kvaliEikovaný
personál zajat a jejich naShrorc.áždéné šifiovcí ešity a sbírky nepřátel-ských
bojových prikazů piyč Tat,o ztráta se pro Rommela ukázala v ásledujících
mčsícíclz velmi citelnou a z uko-
řistěných rnateziálů se neprieljitě poučil, jak laxní byla jeho bezpeGnostní
opatření pri vyílání. Od nynějška bude Tanková máda bojovat naslepa. Aby se
sitvace zhoršila
ještě víc nezrněrně víc -, u nebudou pricházet ani další "fellersky~, nesmímé
poučná od poslouchávaná hlášení
amerického voj enského ataše v Iite. Nepřítel si uvědo-
mil, že nékde dochází k prusalcu irdormací, a odvolal plu-kovníka Fgllerse do
Washinstonu. Memorandurn s datem

29. čezvna v kartotékách nadepsaných "Cizí armády Západ" v Berlíně uzavřelo tuto kapitolu slovy: "Nadále nebudeme moci s témito odposlechy počítat, což je velice nešťastné, protože nás infomovaly včas a o všem, co jsme potřebovali vědět, doslova o každé akci nepřítele."

Příštího rána, 10. července, zaútočili Australané na Tell el Eisa a v poledne jej dobyli. Malá kolona tanků a pécho-ty si u Deir el Abyad pripsala další efektní úspéch nad Italy, což Armbrustera vyprovokovalo k výbuchu hnévu na armádním velitelství: "Italové by měli být zbičováni. Šest britských tanků jednodvše obklíčilo celý prapor divi-ze IYento a poslalo je v jejich vlastních vozech rovnou do zajetí. Tento ScheissvoLk si zasluhuje vystrilet. A my za ně pořád musíme bojovat! Právě ted, v tomto okamžiku těsně před koncem, se tihle chlápci podělají. Je to do nebe volající hanba a strašné nás mrí, že W se musí spokojit s takovými vojáky."

Tyto omezené nepřátelské útoky měly pro Rommela závané taktické následky. Vyvedly Tankovou armádu z rovnováhy a odčerpaly zásoby benzínu a munice, jež Rommel plánoval použít pro svou rozhodující ofenzívu.

13. čeivence zriovu poslal Bismarckovu 21. pancéřovou divizi proti nepřátelské linii. Zámérem bylo odříznout opev-něnou "krabici" Alameinu, pak proniknout dovnitř a rozbít ji. Útok bude zahájen v pravé poledne. kdy se všechny obzysy v povštním horku chvějivě tytí a rozplývají - což naprosto znemožňuje přesné míření. Na vteřinu podle plánu vyrazily Waldavovy hloubkové bombardéry k nepřá-telskrn bateriimjihozápadné od "obranné krabice" a tanky se začaly valit dopředu, dokudje pohledu nepritele neskiy-la užitečná písečná bouře. Rommel se rozjel vpřed, aby sledoval průběh bitvy, ale vidět toho mohl velice málo.

Až teprve v pět hodin odpoledne se dozvěděl, že tarikový pluk se zastavil na jebeL jižné od asaby. Mezitím Luftwatfe marně čekala na další příkacy nebo požadavky. Nakonec, o púl sedmé večer, vyslal Waldau do předních pozic druhý mohutný útok hloubkových bombardérů a tanky se daly zase do pohybu.

Pak se bitva prosté rozpadla. Asi v osm večer Rommel telefonoval Waldavovi. Měl výbomou náladu a sdělil mu,

252 253
♀

že pancéřová divize využila mohutného útoku bombardé-rů k průniku přímo do nepřátelské linie - ,.Dnes večer se pokusí proniknout k pobřežní silnici na východ od Alameinu." Ošklivá realita, jak ji popsal válečný deník péšího praporu priřazeného k 21. pancéřové, byla jiná: "Ležíme primo před ostnatýrn drátem nepritele a marné se jej pokovšíme přecvaknout zcela nepouitelnými ná-stroji. Jen několika ženistům s klešLémi na drát se poda-řilo vytvořit nám průchozí uličky. Je s,koro tma. Bojište je osvétleno jen zkomírajícími plaznexny a sinalým mé-síčním světlem. A pak se naše tanky náhle obracejí zpát-ky. Došla jim munice nebo benzín? Kapitán von Rautenfeld vyskakuje na nejbližší tank, aby ho zastavil v ústupu. Protitankovým granátem je zasaien do krku a zhroutí se. O půlnoci vede major SchiLte náš prapor zase zpátky."

Rommel se mezitím vrátil z bojište na velitelství Tanko-vé annády. "K desáté hodiné," udává jeho deník, "in-formuje 21. pancéřová rádiem, že její útok definitivně ztroskotal. W divizi nařizuje, aby se stáhla na svou pů-vodní zahajovací linii. Divize neyuila písečné bouře, ani dobře nasmérovaného útoku bonibardérú, ani mohutné podpory našeho délostřelectva. Jedinečná šance - a oni to zpackají." Rommelův rozzlobený dopis domů druhý den ráno ukaLuje, jak veliké byly nadéje, které do této operace vkládal: "Pokud jde o tuto operaci, byl jsem ve svých

očekáváních hořce zklamán. Nedosáhla absolutné žádného úspěchu..."

Několik dalších kol tohoto stále chaotičtějšího boje vyhrál Rommel. Není náhodou, ie právé v těchto dnech si zvolil ridit bitvu raději ze svého annádního velitelství, místo aby zychlostí blesku kmital po bojišti. Nicméné dvé italské divize, Pavia a Brescia. se zhroutily, a britská tak-tika se stala až priliš srozumitelnou. "Nepritel," napsal pochmurné Lucii sedmnáctého, "obkličuje jednu italskou formaci za druhou. Naše německé jednotky budou priliš slabé na to, aby obstály samy. Chce se mi brečet!" Ten den se brcy ráno dozvědél, že Australané pronikli mezi dvě další italské divize, Iiento a Trieste. IYieste utrpéla

hromadnými dezercemi. Rommel byl donucen poslat do boje i ty poslední rezervy, co měl.

Když jej odpoledne navštívili členové italského vrchního velení - Cavallero, Bastico a veliLel vzdvšných sil Fougier -, Rommel jim mrazivé sdélil: "Ještě jedna taková rána jako dnes a nepředpokládám, že budu schopen stávající situaci udržet." Armbruster, kt.ezý tlumočil jejich devadesátiminutovou poradu, si po jejím skončení naškrábal do svého deníku: "R. maluje situaci v těch nejčernějších baivách."

K Rommelovu ulehčení nepřinesl následující den, 18. čezvenec, žádná přels,apení. Fronta byla klidná. Další dva dny strávil na cestách podél celé linie a ridil poklá-dání minových polí a stavbu opevnění. Nevšetril Italy své soukromé kritiky. Veliteli 90. lehké řekl: "Selháním čtyř italských divizí, které byly doslova rozprášeny, vznikla přechodná krize, která potzvá ai do prijezdu velké německé skupiny během osmi ai deseti dnů."

21. července byl o trochu spokojenější. Měl v Aťrika Korps asi 42 bojeschopných německých tanků a dalších asi 50 italských. "Fronta se ted díky Bohu uklidnila a mám možnost revidovat situaci," napsal soukromě. "Ale bude toješté dlouhá krize, protože posily přicháejí druhé straně rychleji než nám. Kesselrinl; poletí do Vůdcova ve-litelství - škoda, že nemohu také." Zase začal nosit krátké kalhoty - horko a vlhko se v kompleLní uniformě ji nedalo snášet. Strašným trápením byly i mouchy a prach.

Auchinleckův nový útok byl prornyšleným pokusem zničit Rommelovy pancéřové divize. Potvrdil to zajatý nepřátelský voják. Útok začal toho dne večer prudkými náletv - které byly spíše působivé než účinné - a intenzívní délostřeleckou palbou. Během nočních hodin pronikla novozélandská brigáda z jihu k mělké sníženiné E1 Mreir - talířovité prohlubni uprostřed pověté. Za svítání měly přijet tanky. Ale generál Nehring sledoval vývoj s klidem a dal svým tankovým plukům instrukce - s Lříhodinovým předstihem -, aby ve 4.15 ráno vyrazily do protiútoku. Ve čtyři hodiny již Němci, včetně proridlých kulometných a střeleckých praporů, čekali shromdčni kolem okraje prolákliny, a hodinky tikaly k hodiné Nula. Novo-

♀

zélanďané si udělali pohocllí, dokorlce si v údolí postavili i stany. Přesné ve 4.15 yLétly do vzduchu signální svétli-ce a na masu vetřelcú chycenou do pasti se snesl déšť kouřových střel, granátů a minonretných bomb. Pak se přes okraj kotliny převalily tanky a nezadr~iitelné postu-povaly do nepřátelských pozic. Po nepřátelských obzněných silách stále ani památky. Tato první fáze Auchinleckova útoku jej stála 1 tJ00 nrviú a spoustu výzbroj e.

Pak začala druhá Fáze. Nepritel na stejný úsek poslal z východu asi 100 tankú - dva "panenské" tankové pluky, které se tepzve přede dvěnia týdny přeplavily z Británie. V 7.30 se jim podařilo překonat rzrinová pole a ty v nejpřednějších pozicích si vyjely hluboko za Rommelovy li-

nie. Jeho slabé pěší pozice byly přemoženy. Rommelovi a Nehringovi připadalo, 7e nastává s hrúzou očekávaný "konec armády". Pak piijel na ponroc plukovník Brver, ktezý místo zraněného Bismareka velel 21. pancéiové. Zastavil prchající dělostřelecké prapory a obrátilje čelem k nepříteli. Poté jeho 5. tankový pluk udeřil nepriteli do boku a nebezpečí pominulo. Bělreril dvou hodin Rommelovi velitelé Bzitům vyřadili z boje jen čisLě profesionální dokonalostí a odvahou 20 0 mužú a 87 tanků.

Hrdinství se projevilo na všeclz úrovních. Devatenáctiletý Gznther Halm byl mířičenr děla a obsluhoval jedno ze dvou 76,2mm protítankoých dél ruské výroby, která byla umístěna v nejz azší obranné linii jako poslední záchrana před prolomenírn linie rrepřátelskými obrnénci. Obsluha děla je nedokáiala zakopat do kamenité zemé a dva délostřelci museli sedět na jeho podvozku, aby absorbovali zpětný náraz po odpálení nrunice. Proti nim burácela kolona britských tanků. Ve dvou minutách Halm odstřelil čtyri tanky. Ostatní tanky se zastavily, vypátraly téměř nekrytá děla a začaly na ně pálit. Halmovi mezi nohamaječivé prosvištěl granát. Drulrý granát utrhl nohy nabíječi; jeho místo zauj al další ilélostřelec. Než bylo Halmovo dělo zneškodněno dalšími l.anky, stačilo rozbít a zapálitještě pět britských strojů. Do té dobyjv dorazila 21. pancéřová a nepřátelské tanky i-ídila. Jeden ze zaja-tých britských tankových velitelú zlostně vybuchl: "Dva

roky cvičení, cesta po moři přes půlku svéta - a nakonec je za půl hodiny po všem!" Za týden Rommel osobně Halma vyznamenal Rytířskýzn křížem. Byl to první svobodník německé azniády, ktezý získal toto vyznamenání.

Příští den odpoledne, 23. čezvence, si Wilfried Armbruster tužkou zapsal do svého deníku: "Nastává čas odvety! Britská 23. obrnéná brigáda byla smetena z povrchu. Tomíci ztratili 146 tanků a 1 200 mužů. Bylo to příšerné napjaté, ale W tentokrát řídil boj ,ze zadních pozic, každého velitele nzěl jako na drátku a všechno do sebe dokonale zapadlo. Dostal Br-ity do pékné kaše!"

Rommel jezdil po bitevním poli, dékoval vojákům a rozdával medaile. "Bojová morálka všech sahá ai do nebe," ko-mentuje jeho deník. Prohlédl si nové britské tanky. Některé pronikly až do vzdálenosti 600 nretrů před velitelské stanoviště 21. pancéřové; ještě tam stály s posádkami zaja-tými nebo pohřbenými vedle nich. "Strázně, ktezými jsme prošli v několika posledních dnech, se ani nedají popsat," svěřil se v dopise plném úlevy Lucii. "Samozřejmé nejsme cíli o nic blíž. Nepžítel nás počtem výrazně převyšuje. Ale téch 146 tankú, kteréjsme přede dvézna dny odstřeliliv na-šich bitevních liniich a za nimi, nánr pomůže vyplnit hodné mezer: důkladně jsme jim vyLřeli zrak. Nepritel si nebude moct dovolit příliš mnoho takových extravagancí."

Konečné měl čas oteviít si poštu. HiClezův hlavní pobočník, Rudolf Schmundt, mu zaslal balíček se Zlíženými meči, které bude Rommel jako polrrí maršál potřebovat. Ale nejdriv četl dopisy s razíLkem Wiener-Neustadt. Došly mu nové fotograťie Lucie a Manfreda - chlapec byl několik týdnů mimo domov na lábořе Hitlerjugend. S otcovskou úzlcostí četl Romrnel jeho vysvědčení ze školy - v porovnání s minulýzn rokezn došlo k velkému zlepšení. Lucie psala, že paní von Bismarck telefonovala z Pomořanska a s úzkostí se ptala na nějaké zprávy o svém manželovi. Tri týdny od néj nic nedostala. Rommel věděl, jak dlouho chodí dopisy z Alřiky, ale generálu Bismarckovi o tom řekl. (Jak se bzy ukáalo, Bismarckovi zbývaly už jen ti-i týdny života.) Lucie mu napsala také o nejnovějším filmovém týdeníku: ukaioval Mussoliniho v Aťrice a Kesselringa, Cavallera a Bastica, jak s Romme-

lem projíždějí podél linie u Alameinu. Rommelův výraz ve filmových záběrech měl ke spokojenosti daleko, vypadal naopak dost navztekaně. Lucii, která toho věděla o Rommelových zásobovacích potížích a problémech s Italy víc než ostatní diváci v kinech, byly důvody jasné. V jednom svém dopise píše o nedávné návštěvě "polepšeného" Winstona Churchilla u Stalina v Moskvě: "Jak hluboko klesla mocná Anglie." Dodala: "Dnes psali v novinách, že Itúj protivník Auchinleck dostal výpověď a nahradil ho generál Montgomezy." To jméno Rommelovi ještě nic neříkalo.

Začátkem srpna 1942 odhadoval, že má ještě aspoň čtyři týdny času, než se Britové pokusí o další akci. Mezi-tím musí Hitlerův velký nápor napříč Ruskem na Kavkaz ovlivnit rozložení britských sil na Středním východé. Věděl, že Tanková armáda dokáže odrazit menší nepřátelské útoky, ale musel vydat ty nejpžísnější rozkazy, aby zamezil opakování takové paniky, jež zachvátla některé úseky linie v čeivenci. "Vyžaduji, aby každý muž bez výjimky až na úroveň štábu držel své postavení a neustupoval. Opvštění pozic se rovná zničení. Udržením našich pozic v nočních bitvách jsme dosáhli úspěchu za cenu jen malých ztrát. Kdykoliv se nepříteli podaž-í průlom, musí být smeten připravenými zálohami... Kdokoliv opustí své pozice, bude obviněn ze zbabělosti a postaven před válečný soud. Rommel."

Jedna věc byla jasná: vítězství nebo porážku u EI Alameinu budou mít ve svých rukou výhradně němečtí vojáci. Na to Rommel nikdy nezapomínal. Ostatním generálům, kteří mu posílali gratulace kjeho povýšení, psal v odpovědích: "Zásluhu na tomto velkolepém ocenění od Vůdce nesou pouze mí spolehliví němečtí vojáci a jejich statečnost."

Pokračovalo doplňování chybějících sil. Během čezvence se k Rommelovi přesunulo 5 400 vojáků a dva první pluky nové divize, 164. lehké. Celkem tedy bylo do Aťriky letecky přepraveno 13 300 čerstvých vojákú a přibývali další, asi tisíc vojákú denně. V první půli srpna dostal Rommel pod své velení jednu z elitrúch jednotek Luftwaťfe, 1. paradesantní brigádu. Její velitel generál Hermann Ramcke byl pružný, ostiilený veterán z bojů

na Krétě. V ústech měl plno kovových zubů, náhradou za ty, o které přišel při nešťastném seskoku. Jeho muži měli dobrou výzbroj a kondici, ale protože byli součástí Luftwažfe a nepatřili k a mádě, Rommel si pro ně nenašel příliš času ani sympatii. (Stejně jako 164. lehká si Ramckeho vojáci nedovezli vlastní dopravní prostředky. 164. lehká vlastně prijela na kolech, která šla brzy do šrotu.) Nicméně všechno to byli disciplinovaní Němci, takže mohli posílit rozšiřující se obrannou linii mezi mo-řem a velkou Proláklinou. Přijížděl dělostřelectvo, budo-valy se muniční sklady, pokládala se hustá, pečlivě rozvržená minová pole a "minové krabice". Přijížděly i nové italské jednotky, ale Rommel je ze svých plánů vynechával. "Co mi sem ted posílají, je doslova k ničemu," vyjádřil se. 29. července, když se setkal s novým velitelem pěší divize Bologna, generálem Alessandrem Gloriou, Ital vypjal hrvá a prohlásil, že Italové svá posCavení za žádných okolnosh neopustí. "Nato ho W svše poučil, jak to tady chodí," podává Armbrusterův deník. (Hovořili spolu toho dne, kdy Rommel zrána vydal své varovné pokyny stran zbabělosti.)

Italové přispěli jednou prvotřídní jednotkou, paradesantní divizí Folgore. Jejich výcvik (prováděný Němci) se projevil už při vojenském pozdravu, kdy jejich velící důstojník srazil paty a vystřihl zírajícímu Rommelovi zasalutování takovým způsobem, že by na to byl hrdý

i pruský vojenský cvičitel. Na všechny ostatní nové italské vojáky se Rommel díval s despektem. "Já tady nepotřebuji další italské divize," vysvětloval v dopise Gausemu, "a už vůbec ne takovou Pistoia, která nemá vúbec žádnou bojovou zkvšenost. Potřebuji německé vojáky a německou techniku, protože jenom s nimi a s jejich podporou budu nakonec muset provést ofenzívu."

Do hry vstoupily jisté imperativy, které bylo třeba za každou cenu respektovat. Proti doporučení svého vlastního štábu - podle podání Mellenthina - učinil Rommel pevné rozhodnutí vsadit veškeré síly Tankové armády na jediný úder: hodlal prolomit nepřátelskou linii na jejím jižním konci, zaměstnat tam Osmou armádu a zároveň s tím vyrazit do bleskového útoku na životně důležité

mosty přes Nil u Káhíiy a Alexandrie. V Rommelových dokumentech se zachovala mapa, na níž měl zakreslen plánovaný postup každého sboru, všech divizí a praporů - polovina jeho vojenských sil se měla mohutným proudem valit z Káhizy dál k Svezskému průplavu a druhá polovina měla u Káhiry provést obrat k jihu a podél Nílu směřovat do srdce Aťriky. V jeho privěsu se začali objevovat tajemní návštěvníci - egyptští důstojníci, kteří ho ujišťovali o tom, že v okamžiku, kdy Rommelovy síly udeří na Káhiru a Alexandrii, bude již zorganizováno vojenské povstání proti Britům Rommel však věděl, že do září Osmá armáda zesílí natolik, že ani on už nebude schopen ji porazit. Takže rnu nezbývá, n.ež zaútoěit v srpnu. A protože jeho odvážný plán nočního útoku bude vyžadovat úplněk, musí to být na konci tolioto měsíce. "Potom," napsal svému starému pobočníkovi Ernstu Streichovi, jak doufárn, se nám podaří vylomit tuto poslední bránu, která nám brání ve vstupu na úrodnou egyptskou půdu."

Celý srpen se Rommelova aimáda zakopávala. Povšť odrážela ozvěnou staccato sbíječek trhajících zemi na kusy, výbuchy demoličních náloží, zvuky krumpáčů a lopat. Byly položeny desítky tisíc min pro případ, že nepřítel zaútočí pnmí.

Zápis v Rommelově deníku z osmého srpna j e dalším dokladem jeho vynalézavosti: "33. prúzkumný prapor dostal od W uloženo zjistit, zda se dá do prolákliny gattara sestoupit s celou divizí nebo i většími formacerni." Priští den přiletěl Kesselring a vyjádřil souhlas s celkovým Rom-melovým plánem. Arrnbruster se ve svém deníku usilovně snaží neztrácet stopu mnohdy nepolapitelného polního maršála: "Je příšerně horko, ale VV vyjíždí každý den." Desátého zapsal: "Tri velbloudi tady narazili na miny a chytili jsme pét Arabů. Zkovšeli v noci projít minovým polem - dám krk na to, že je zaplatili Britové, aby nás špehovali."

Neustálá otupující výheň a nezdravé podnebí v blízkosti nilské delty si vybraly svou daň nejen mezi vojáky Tankové armády; Romnzel onemocnél také - za celou tu dobu právě teď. 2. srpna pocítil celkovou nevolnost a v polovině

srpna už byl skuteěně nemocný. Vlastně byl jediným důstojníkem nad čtyřicet let, který to v Aťrice takhle dlouho vydržel. 19. srpna si členové jeho štábu povšimli, že polní maršál je postižen vleklým nachlazením a bolestí v krku.
Mysleli, že se jedná o chripku, tak si šel Rommel lehnout a štáb mu iychle zaridil návštěvu jeho osobního lékaře,
profesora Horstera. Ten jim po prohlídce sdělil: "Polní maršál Rommel trpí nízkým tlakem a má sklon k přechodným stavům závrati. Tento stav souvisí s jeho tzvalými žaludečními a střevními potížemi aje zhoršován nad-

měrnou fyzickou i dvševní zátěží v posledních týdnech a zejména působením zdejšího nezdravého podnebí. Celkové uzdravení není možno v současné době zaručit, zejména ne pri vzrůstajících požadavcích na něj kladených; úplné uzdravení může nastatjen při dlouhodobém pobytu v Německu pod odborným lékařským dohledem.
Fi-echodné léčení tady na ať rické púdě se zatím jeví jako přijatelné řešení."

Rommel tuto diagnózu 21. srpna odvysílal do Berlína a jako vhodnou náhradu za sebe doporučil tankového generála Hanse Guderiana. Poslal telegram i Guderianovi. Věril, že bude mít na tuto "nemocenskou" dostatek času. Mezitím mu Berndt opat-il dobrého kuchaře a zaridil, aby se pro néj denně letecky dopravovala čerstvá zelenina a ovoce - ovšem bez jeho vědomí. "Jinak by, jak ho všichni dobře známe, tyto mimořádné příděly odmítl," vysvětloval Berndt v soukromém dopise Lucii. A plný obav sdéloval v šifrovaném telegramu Goebbelsovi: "Navrhuji poslat sem ihned profesora Brandta (Hitlerův osobní lékař), aby vyšetřil maršálův stav." 24. srpna se Rommel natolik zotavil, že si dokázal do blízké Mersa Matl-uh dojet na elek-trokardiogram.

Když se vrátil do svého privěsu, čekala jej rádiová zpráva od Keitela, náčelníka vrchního velení: Guderian byl zamít-nut, protože není na pobyt v tropech dosti zdráv. (Pravým důvodem bylo, že v průběhu zimy Guderian neuposlechl
Hitlera a upadl za to v nemilost.) Rommel tedy zůstal na svém místě. Dvacátého šestého odeslal Keitelovi zprávu, že podle názoru jeho lékaře by mohl během nadcházející ofenzívy dál velet Tankové armádě a "při tom by se průbéžně dál

ambulantně léčil". Pak by se vrátil do Německa na léčení a v Ať rice by ho někdo nahradil.

Rommel provedl závěrečné inspekce po celé délce bitevní linie. Přesto však, právě teď, když připravoval svou vrcholnou ofenzívu proti narůstajícím silám Britského impéria, byl nemocným mužem: tohoto nemocného však živila naděje, že s vítězstvím pevně v ruce se bude moci vrátit do Německa - snad v polovině září - a prožít tam jen s Lucii a Manfredem šest týdnů někde v rakouských horách, kde bude spát v čistém povlečení, umývat se v tekoucí vodě a probouzet se bez zlověstného dunění nepřátelských děl.

Horský hřeben

Britský generálporučík, ktezý 12. srpna 1942 letí do Káhiiy, aby nastoupil na Auchinleckovo místo, nevelel od debaklu v Dunkerqve - to už jsou dva roky - v žádné bitvě. Bemard Montgomery. Je drobné, pružné postavy, má ptačí iysy a jeho vysoký nosový hlas zní pronikavě a neprijemně. Má bílá kolena; jeho kůže je růžová. V mnoha smérech je podobný Rommelovi: Oba jsou osamělí, vždy mají mezi svými kolegy generály více nepřátel než přátel; oba si dělají, co chtějí, jsou arogantní, profesionální vojáci prostí všech intelektválních zájmů; oba jsou neposlušní
a špatně spolupracují, jsou-li ve vleku jiných, když ale mohou jednat podle svého, stanou se z nich velkolepí a originálrú bojoví velitelé; oba jsou nekuřáci a nedotknou se tvrdého alkoholu; společná je jim i tělesná zdatnost a vášeň pro zimní sporty.

Montgomery má velký cit pro "styk s veřejností" stejně jako Rommel. Aby získal Churchillovu prizeň, zarizuje mu pohodlné ubytování v blízkosti egyptských turistických pláii, neustále mu nalévá brandy a pobízí jej

do dobrého jídla. Činí to z naprosto stejných důvodů, z jakých si Rommel pěstuje Hitlerův obdiv a Goebbelsovo přátelství. Oba, Rommel i Montgomery, si do svých "voj enských domácností" vybrali převážně mladé a statné důstojníky. Oba přikládají značný význam publicitě. Podobně jako Rommel nosí svou slavnou čepici a brýle Perspex, Montgomerymu se dobře dari ve výstředním australském klobouku do bvše pokiytém plukovními odznaky. Obdobou Rommelovy krutosti ke zvířatům, která se u něj nakrátko projevila v chlapeckém věku, když házel labutím opepřená sousta a pak se hlučně smál jejich bolestem, je Montgomeryho pověst mimořádně odpudivého tyrana slabších a vůdce darebáků, jež j ej provázela na voj enské akademii v Sandhurstu a kazila mu tam jeho kariéru.

262 263
♀

Tady ale podobnosti končí. Rommel je nyní vojákem zytířského ducha a ctí svého nepřítele bez ohledu na národnost. Prikaz, který dal Montgomezy svýrn vojákům - "Zabíjejte Němce, kdekoliv na ně narazíte" -, vnáší do povštní války nový akcent, iys zuřivosti, jemuž se Rommel doposud úzkostlivé vyhýbal. Montgomery je výstředník, zatímco jeho nacistický protivník je ortodoím voj enským velitelem, ktezý vyniká hlavně smyslem pro improvizaci a mimořádným citem pro taktické vedení boje. Na rozdíl od Rommela, který prokazuje osobní odvahu na bojišti, Montgomeryho nikdy nikdo neviděl, jak vede zásobovací vozy dopředu k frontové linii, jak při hrozícím prů-lomu osobně směruje osmaosmdesátky na tankové cíle, ani jak se střelci v pnmí linii brání zákopy při útoku pěchoty. Rommel spoléhá na vlastní důvtip; Montgomery využívá rozumu jiných a doufá, že případné chyby bitevního plánu vynahradí vojenská převaha.

Jedno je rozhodně třeba zdůraznit: Montgomezyho zpravodajské zdroje byly v srpnu 1942 mnohem dokonalejší než Rommelovy. Montgomery je s to přestát i ty nejtěžší bojové 1-ize, za nichž by hůře infozrnovaný veli-tel celou operaci odvolal, jediné díky tomu, že je důvěrné obeznámen se způsobem uvažování svého protivníka. Mnohá z Rommelových přísně utajených radiových sdělení vrchnímu velení se k němu dostávají dešifrovaná přístrojem Ultra jen o několik hodin později. Takto se Káhira 18. listopadu dozvěděla, že Rommela se podařilo zmást natolik, že si ještě klidně dlí v Iímě s paní Rommelovou, a operace Crusader mohla začít.
A když Rommel v srpnu 1942 vysílá rádiem vrchnímu velení zprávu o své nemoci, svou kopii diagnózy profesora Horstera automaticky a samozřejmě dostává i Montgomezy. Pokaždé, když Rommel oznamuje svůj záměr zaútočit, depeše Ultra Montgomezymu umožní naplánovat si odpovídající obranu. Britská rozvědka navíc umí s velkou mazaností zametat stopy po zdroji svých informací: podstrčené dokumenty Němcům "odhalují", že všechny tyto infozznace poskyLli nepriteli italští zrádci - a Rommel i historie pak už napořád této zákeřné lži ochotné věri.

264

Tanková annáda byla nepochybně slabší než její protivník, to však pro Rommela neznamenalo nic nového. Měl 16 000 mužů pod stav a nemoci začaly dosahovat rozmérů epidemie (v tom měsíci bylo hlášeno 9 418 vojáků ve stavu nemocných); chybělo mu 210 tanků, 175 transportérů a obrnéných vozů a 1 500 ostatních vozidel.

30. srpna, v den svého útoku, mohl Rommel vrhnout na bojiště celkem 515 tanků, z nichž německých středních tanků bylo 234 včetně stovky dlouhohlavňových děsivých Panzer III a Panzer IV, Brity nazývaných Special; Montgomery měl však pohromadě 767 tanků a k tomu stovky nových šestiliberních protitankových děl. Rommelův plán se od všech jeho předchozích útoků odlišoval jen v nepodstatných detailech; měl to býL opět známý "pravý hák", tedy obchvat nepřátelských obranných linií. Možná byl už celkově opotřebovaný nebo prosCé jen vyčerpaný nemocí, ale ani v jednom deníku nenajdeme zmínku o nějakých nových fintách nebo nástrahách, které by Brity vyhodily ze sedla nebo svedly na falešnou stopu: žádné letadlov é motoiy přimontované k náklaďákům, žádné pečlivé naplánované kamuflované útoky.

Bezesporu nejvétší slabinou bylo jeho zásobování palivem. Dvě veteránské pancéřové divize měly pohon sotva na 150 kilometrů, a to ještě pouze za předpokladu, že postup půjde hladce. 18. srpnajej mar5ál Cavallero ujišfoval, že 6 000 tun benzínu, které Rolnmel požadoval, dorazí s dostatečným předstihem, aby nejpozději třicátého - v den X - mohl útok začít. Ale, jak to Rommel vyjádřil v kódovaném vzkazu vysílaném rádiem německému veliteli námořnictva v Itálil viceadmirálu Eberhardu Weicholdovi, 23. srpna byla logistická sitvace "napjatá". Rommel dostal přislíbeno celkem šest lodí s benzínem a municí a nyní se na Weicholda obracel s žádostí, aby zaridil, že do konce měsíce zásoby skutečně dorazí - "bez nich je provedení plánované operace nemožné". Všechny tyto zprávy byly vysílány v kódu Enigma, a tak nijak nepřekvapuje, že čtyři z těchto šesti lodí byly okamžitě potopeny (a neudivuje tedy ani skutečnost, že si Montgomeiy dokázal datum Rornmelova útoku vydedukovat). 27. srpna Rommel pořád j ešté své zásoby neměl. Když pristál

♀

na pobřeží u velitelství Tankové armády se svým Storchem Kesselring, Rommel mu netrpělivé sdělil: "Den X závisí na tom, jestli se sem dostane loď s benzínem pláno-vaná na zítřek. Můj poslední termín je tricátého - měsíc už začíná ubývat." Kesselring ho přátelsky poplácal po zádech a najisto mu slíbil, že pokud všechno ostatní selže, dopraví k němu letecky 700 tun benzínu.

Příští ráno nebyl Rommel ještě definitivně rozhodnut. V 8.30 svolal do svého velitelského stanu všechny generály velící pancéřovým divizím, znovu s nimi prošel celý plán a upozomil je: "Posledním možným termínem útoku zůstává tricátý srpen, ale všechno se ještě rozhodne podle zásobovací sitvace s palivem. Kam ai postoupíme po skončení bitvy o Alamein, to závisí na naší logistické si-tvaci - na tom, kolik paliva a munice budeme mít."

Následujícího dne se Rommel rozhodl, že déle už čekat nemůže a že útok zahájí nazítří, 30. srpna. Vzhledem k nedostatku paliva se však nemohou pustt do néčeho většího; v nejlepším případé lze doufat, že se jim podari rozvrátit britské obranné pozice v alameinské linii. K to-mu, aby pokračovali do Káhiry, prostě nebude dost pohonných hmot, ledaže by se dokázali zmocnit britských skladů paliva.

Pancéřové divize se již v noci vydaly povštními cestami do vnitrozemí, směřujíce kjižnímu konci alameinské linie, kde Rommel hodlal prolomit nepřátelskou obranu. Ve dvou nočních pochodech se téžiště Rommelových sil nenápadné přesunulo zleva doprava - a protivník, jak Rommel věřil, nic nezpozoroval. Když 30. srpna vylezl z vozu, ktezý používal na spaní, ustaraně se svéril svému lékaři: "Dnešní útok - to bylo zatím nejtěžší

rozhodnutí v ce-
lém mém životě. Bud postoupíme až k Svezu a armáda
v Sovětském svazu se dokáže dostat do Grozného (město
na Kavkaze), nebo..." a gestem naznačil porážku.
Jeli asi 30 kilometrů do pověti a tarzi si zridili předsu-nuté armádní velitelství. Doktor Horster byl s nimi. Čeka-je na pnmí zprávy, začal Rommel dlouhý dopis Lucii: "Ko-
nečně se rozednilo. Tolik jsem se načekal v neustálých
starostech, jestli dám dohromady všechno potřebné,
abych mohl zase vyrazit do útoku. Hodně věcíještě pořád

není dobře zajišténo a každou chvíli budeme narážet na
nedostatek zásob. Navzdory tomu tento krok riskuji,
protože vhodné podmínky, to jest měsíční svit, rovnováha
sil atd. atd., nastanou zase až za dlouhou dobu... Po-
kud se náš úder zdaří, může nám to pomoci vyhrát válku.
A jestli ne, doufám, že nepříteli aspoň pořádně napráská-
me."
Samozřejmě to byl hazard - a zoufalý. Ale Italové ho v kódované zprávé znovu ujistili, že priští den prijede celý jeden lodní náklad benzínu. I v květnu u Gazaly byl nepri-tel ve výhodě, a Rommel přesto vyhrál: tak proč ne teď?
"Dnes," prohlásil ke svým vojákům, "naše armáda zno-
vu vyráží do útoku, aby zničila nepritele - tentokrát na-
dobro. Očekávám, že každý voják mé armády dá v těchto
rozhodujících dnech do boje všechno! Ať žije fašistická
Itálie! Ať žije Velkoněmecká riše! Ať žijí naši velcí vůdco-vé!"

Je 30. srpna 1942, deset hodin večer. Zvlněnou povšť
sevemě od prolákliny jattara zalévá bledé měsíční svět-
lo. Rommelovy obméné síly se dávají na pochod na vý-
chod k nepřátelským minovým polím. Nalevo od Aťrika
Korps generála Nehringa se sunou Italové - tankové divize Littorio a Ariete - a po jejich levé straně 90. lehká divize. Vybraní vojáci je pomocí kapesních svítilen i volanými
pokyny navigují do mezer v jejich vlastních minových
polích. Dál už je všechno jen na nich.
Už se blíží ke konci německých minových polí, a tu
se ozvou dávno zapomenuté tóny, jež mnoha starším
vojákům sevřou hrdla: generál von Bismarck poslal ka-
pelu 5. tankového pluku, aby naplnila prastarou a té-
měř zašlou tradici a Rommelově armádě do bitvy za-
hrála staré pruské vojenské pochody. Kolikrát jen bylo
toto vyprovázení s kapelou předehrou ke katastrofám!
Námoiní kapela vyhrávala, když Hitlerova nejpyšnější
bitevní lod Bismarck tajně v roce 1941 vyplouvala z pří-
stavu, odsouzena k záhubě! Tóny se tajemné nesou
vzduchem a posádky tanků i pěchota z nich zaslechnou
jen útržky přerývané kvílivým zvukem motorů zařaze-
ných na nejvyšší rychlost a drtivým skripěním tanko-
266 267
♀

vých pásů na kamenitém povrchu. Na takovou atmosfé-
ru se nedá zapomenout.
31. srpna v časných ranních hodinách vyrazil Rom-
mel ve svém mobilním hlavním stanu po trase své armády
k Jebel Kalakh. Byl přesvědčen, že tato část území nepri-
tele je jen řídce zaminována a slabě bráněna. Jeho zpra-
vodajci však odvedli špatnou práci. Německé jednotky zá-
hy narazily na hustá minová pole. (Ženisté později v tom-
to sektoru objevili 181 000 min.) Ta navíc úporně bránila péchota vyzbrojená těžkými kulomety, děly a minomety.
A co horšího, ve 2.40 celou tuto oblast osvítily padákové světlice a nepi-ítel zahájil nepřetržitý letecký útok. Zatím-co ženisté vpředu horečnaté odklízeli miny, aby uvolnili
průjezd, vedoucí části Tankové arrnády stály bezmocně
zaklínény v minových polích, zcela napospas útočícím le-

tadlům. Nákladáky, transportézy s vojáky i tanky dostávaly zásahy, všude kolem s prudkou silou vybuchovaly požáry. Ohné a světlice proměnily na místě bojiště noc v bílý den. Kam oko dohlédlo, docháelo k novým a novým explozím, výkřiky hrůzy se mísily s rachotem těžkých kulometů. Montgomezy musel útok očekávat - a právě tady. Generál von Bismarck zahynul poté, co jeho vůz najel na minu. Za několik mínut nato britský letoun zasáhl pumami Nehringův velítelský vůz: úlomky bomb zabily několik členů jeho štábu, zničily vysílačku a Nehringa samotného zmrzačily. Bayerlein přesedl do jiného ACV a dočasně převzal velení nad Aťrika Korps.

O tom všem se Rommel dozvěděl a po několika hodinách, v osm ráno, cestou na bojiště. Pzvní hlášení hovořilo o nepředpokládaných minových polích, která dokonale zmarila časovou návaznost celého plánu. Pak desátník Běttcher zapsal do deníku: "V 8.05 přichází druhé a třetí hlášení: velitel Aťrika Korps Nehring byl těžce zra-něn. Generál Bismarck zabit. W zvažuje přervšení operace." Rommel byl tímto nečekaným obratem nepochybně hluboce otřesen, ale když se o deset minut později setkal s Bayerleinem, plukovník mu vítězoslavně oznámil, že obě pancéřové divize už jsou za minovými poli - nyní se před nimi rozprostírá volná povšť. Rommel přesto stále váhal. V 8.35 odvysílal divizím pokyn "Čekat na nové rozkazy".

Bayerlein se oháněl tím. že stáhnout ted útok by bylo výsměchem všem obětem, které zahynuly při průlomu nepřátelských mínových polí. Rommel tento argument prijal, v bojovém plánu však učinil osudovou změnu. Místo aby pokračovali ještě 30 kilometrů na východ, objeli zlověstný horský hřeben Alam el Halfa, který byl po jejich levici, a pak vpadli do zad hlavním nepřátelským pozicím, měli nyní odbočit mnohem dříve a pokusit se pohoří překročit. V 9.16 si pancéřové divize zapsaly nový cíl: Alam el Halfa.

Když za hodinu poté přiletěl k Bayerleinovu ACV Kesselring, s hrůzou zjistil, že se Rommel nacházÍ ve stavu naprostého zoufalství. Běttcher zaznamenal: "Vrchní velitel Jih (Kesselring) je rozhodně pro to. aby se s ofenzívou důrazně pokračovalo!" Změna osy postupu, kterou Rommel provedl, byla přesně tím krokem, který od néj Montgomery očekával. Rommel netvšil, že Montgomery na hřebeni u Alam el Halfy nachystal pro Tankovou armádu past a še právě zde chtěljednou provždy zničit auru neporazitelnosti obklopující Lišku povšté.

Mezijednou a druhou hodinou odpoledne se Rommelovy tanky opět pohnuly k východu. Zvedla se písečná bouře. Pro Němce byla požehnáním, neboť jim poskytla ochranu před útokem ze vzduchu. Asi do půl páté odpoledne zdarile postupovali vpřed. Potom změnili směr a obrátili se na se-ver, na cestu vedoucí měkkým pískem. Všechno se zastavilo v šest hodin večer, když dojeli před kótu 132 - domi-nantní vrchol celého hřebene. Dorazili k místu své zkázy. Vyjasnilo se a britské tanky a dělostřelectvo shromážděné na hřebeni oteviely palbu. Po setmění přiletěly bom-bardéry. Německé jednotky se octly na poráice, z níž nemohly se zbylými zásobami paliva na necelých 50 kilometrů nijak uniknout. Jak to nový velitel Aťrika Korps

generál von Vaerst drsně sdělil Rommelovi: uvázli v pasti a nemohli z ní ven. Nemohli se pokusit objet hřeben východním směrem, kudy byl postup mnohem snadnější, pokud jim v noci nepřivezou nové zásoby paliva.

Celou noc jatka polačovala. Rommel vyjel 1. zári za rozednění, aby se na tu zkázu podíval: sevřený horský prostor byl plný tanků zničených výbuchy, mnohé ještě

hořely. "Vzhledem k vážnému nedostatku paliva bylo od záměru pokračovat v hlavní ofenzívě upvštěno," zanesl Bóttcher do deníku. Italové dva dny předtím znovu slibovali 5 OOO tun benzínu. Ale tanker San Andrea byl s nákladem 2 411 tun potopen přímo před Tobrukem (a následujícího dne jej měl následovat Picci Fascio se ztrátou 1 100 tun a dále tankery Abruzzi a Pozza Rica.) Není tedy divu, že Rommel poslal do Berlína depeši s doporučením, ať jeho novou ofenzívu nijak neroztrubují, aby se předešlo případným "nepří7nivým dopadům" na veřejné mínění.

Toho rána musel Rommel vydržet šest leteckých bombardování. Vzduch byl nedýchatelný - horký, plný štipla- vého kouře a jemného zvířeného písku. Smrtící dešté skalních úlomků uvolněných explozemi bomb a granátů jen zvyšovaly jejich účinek. "Úlomek bomby prorazil díru dojedné z lopat ležících na okraji úzkého zákopu," zapsal Bčttcher do deníku, "a pak ještě do čeivena rozžhavený přistál na W."

Během noci nepřátelské letecké útoky zesílily. Armbruster zaznamenává: "Ještě nikdy předtím jsme nezažili bombardování srovnatelné s tím, co se dělo tuto noc.

Přestože jsme byli na kótě 92 hodně rozptýleni, bomby dopadaly do naší těsné blízkosti... Náš bojový útvar utrpěl těžké ztráty na životech, byly zasaženy tři Flaky 88 a několik muničních vozů." Střepiny bomb znovu dopadaly Rommelovi k nohám. Deset metrů od něj vybuchl Volkswagen. V 8.25 už toho měl dost. Zavelel Tankové armádě i k etapovému ústupu na výchozí pozice z 30. srpna.

Rommelovi vojáci ohromením oněměli. "Dnes ráno nám naši řidiči přivážejí vodu," vypráví se v kronice 104. pěšího pluku, který se držel natésnaný v mělké proláklině jihozápadně od hřebene. "Přinášejí zprávu, že Alam el Halfa byl dobyt a že se za dvé hodiny dáme do pohybu. Už myslíme na Nil, pyramidy a Sfingu, břišní tanečnice a jásající Egypťany. Asi v jednu odpoledne přijíždějí naše nákladáky a nasedáme. Pak odjíždíme- na západ. Na západ?... To byl konec našich snů o Káhiře, pyramidách a Svezském průplavu!" Bitva u Alam el Halfa skončila.

Při slavnostní večeři v Alexandrii učinil Montgomezy před svými význačnými zahraničními hosty závažné prohlášení: "Egypt je zachráněn. Nyní už je stejně jisté, j ako že j edna a j edna j sou dvě, že Rommela nakonec zničím."

Když Kesselring ten den, 2. září o půl šesté večer, přijel k Rommelovu ACV, tváril se hrozivě a nenechal armádního velitele na sebemenších pochybách o tom, jakou komplikaci bude tento nezdar znamenat pro Vůdcovu celkovou strategii. Rommel se rozpálil a vysvětloval, proč se útoku vzdal, piesvědčivě popsal hrůzy nepřátelských náletů a požadoval "zásadní zlepšení zásobovací situace". Kesselring se mezi svými důvěrnými přáteli vyjadřoval v tom smyslu, že Rommel využívá potíže v zásobování jako zástěrku svých vlastních nedostatků v morálce. Když si pancéřové divize v prištích několika dnech probojovávaly cestu zpět ke svým výchozím pozicím, Kesselring nemohl dost dobře pochopit, proč nemohl být týž benzín využit k prodloužení útoku, zvlášf když se dalo oprávněně počítat s tím, že na pochodu ukořistí některou z nepřátelských palivových zásobáren. "Byla to ocelová vůle vytrvat. které se tehdy nedostávalo," řekl Kesselring po

válce.
"Posmrtná ohledávání" důvodů Rommelova selhání probíhala ještě po letech. Hlavní pričinou byl dešifrovací systém Ultra - to je nepochybné. Neméně významnou roli však zřejmé sehrála i Rommelova nemoc: byl příliš unavený, než aby dokázal dovést bitvu do konce, a to zde bylo důležitým faktorem vzdor tomu, že dostal špatnou kartu. "Nabyl jsem tehdy přesvědčení," napsal Kesselring, "že pro ,starého Rommelá by tato bitva nebyla žádným problémem - ten by ji nikdy neodvolal poté, co se mu už podarilo úspěáně nepritele obchvátit. Dnes vím, že jeho vojáci prikaz k ústupu nikdy nepochopili. Jen si to představte - vždyť už obešel britskou obrannou linii ,poslední naděje." Waldau mu tlumočil, co se po,ídá - Rommel prý kvůli neočekávané síle nepřítele útok v 8 hodin ráno přervšil, jen aby jej po nékolika hodinách zase obnovil, a tím obětoval moment překvapení. Rommelův deník potvrzuje, že to byla v podstatě pravda.

270 271
♀

V prosinci 1942 dal Hitler svými poznámkami najevo, že je Rommelovou "změnou v srdci" znepokojen. "Je naprosto jasné," řekl generálu Jodlovi, "že udělal základní chybu. když svou ofenzívu odvolal. Pravděpodobně tak učinil pod dojmem potopení 4 OOOtunového tankeru. To je také Kesselringův názor a Ramcke si to myslí taky. Řekl: ,Bylo pro nás záhadou, proč nepokračoval dál. Britové před námi už zase utíkali, stačilo je jen pronásle-dovat a vytřást z nich dvši. Opravdu mám pocit," pokračoval Hitler, "že je to pošetilost nechávat jednoho člověka tak dlouho v postavení, v němž nese tak obrovskou zátěž zodpovědnosti. Musíme ho časem někým nahradit."
Vítězství, kterého Montgomery nad Rommelem docílil, mělo spíše psychologickou než materiální váhu. Rommel si poněkud vyspravil svou obrannou linii - ponechal si ukořistěná britská minová pole a udržel i náhorní plošinu u aret el Himeimat, kde si zbudoval velitelské stanoviště, které mu skýtalo nádherný výhled na Montgomeryho jižní kridlo. Výsledná bilance pro něj nakonec nebyla tak zdrcující. Ztratil 536 mužů, z toho 369 Němců, a 38 tanků. Nepřítel, přestože byl dobře zakopán a v obranných pozicích, přišel o 68 letadel, 67 tanků a o mnohem více vojáků než Rommel. Jenomže Britové si na rozdíl od Němců mohli takové ztráty dovolit. Obzvlášč těžkou daní za tuto šestidenní bitvu byla ztráta čtyř set náklarÍáků. Tuto dopravní kapacitu bude Rommel zoufale postrádat v listopadu, jak měl vývoj událostí potvrdit. A Britům ted stoupla morálka.
4. zári se vrátil do svého starého velitelství, po sedmi dnech si z nohou stáhl holínky a vykoupal se. Byl unaven - možná to byla únava z vá.lky jako takové. Netrpělivě čekal, až za něho přijede náhrada, aby se konečně dostal domů za ženou a synem. Užje neviděl půl roku - Manfred už bizy doroste jeho výšky. Na velitelství na něj čekaly dva dopisy od Lucie a na stroji pracně naťukaný dopis od třináctiletého Manfreda. "Milý tatínku," začínal, "dnes jsem se naučil trochu psát na stroji. Ale není to vůbec snadné. Nezlob se na mě, že Tí nepíšu rukou, protože na psacím stroji je to o hodně těžší. To je báječné, že jedeš domů na dovolenou. Strašně se těším. Zrovna nedávno

jsem si prohlížel Fi-ankfurt Illustriert a byl tam článek o tom, jak jdeš svým vojákům vzorem. Piše se tam, co odpovídali vojáci z Né divize ve Francii, když se jich někdo zeptal na situaci: ,Žádná sousední divize napravo, levý bok nám nikdo nekzyje, za námi nikdo - a Rommel je daleko vpředu! Prodal jsem osm králíků a dostal jsem

za ně osm marek. Budu ty peníze investovat do krmiva, abych si mohl poridit další."

Rommelův zástupce přijel až 19. září. Byl jím mohutný, dobromyslný generál Georg Stumme, specialista na tankové boje. Chválil změnu podnebí - aspoň ze začátku. Kesselringovi se zdál vyrovnanější povahy než Rommel a souhlasně pozoroval Stummeho snahu napravovat pošramocené vztahy mezi Němci a Italy a také mezi veliteli a jejich vojáky. Rommel ho o všem obšíiizič informoval a ukázal mu dopisy, v nichž žádal o urychlené posily a zlepšení zásobování, protože teá zase Montgomery spustí svoji hlavní ofenzívu - pravděpodobně při rijnovém úphiku.

Nei 23. září konečně odcestoval do Německa, předal Stummemu detailní instrukce stran zbývajících prací na obranných pozicích u Alameinu. Jelikož obchvat tato linie vylučuje, Montgomery se musí pokusit proniknout do ní čelným útokem. Aby minimalizoval dopad nepřátelských děl a leteckého bombardování, navrhl Rommel obranný systém zabíhající do značné územní hloubky. Hlavní překážkou měla být souvislá linie minových polí hustě posetá tisícovkami min a maskovaných výbvšnin. Čelní strana této linie měla být střežena předsunutými hlídkami- z kaidého pěšího praporu tam bude jedna rota. Asi 2 000 metrů za minovými poli začínaly hlavní obranné linie pěchoty. Děla těžšího kalibru a protitanková děla byla umístěna poměrně dost vzadu a teprve na ně navazovala postavení pancéřových a mechanizovaných divizí j akožto mobilních rezerv.

Minové pásy vešly ve známost pod označením Rommelovy "čertovy zahrádky". Miny v nich byly většinou dost velké na to, aby dokázaly rozlomit tankový pás nebo zničit náklaďák, ale tři procenta z nich tvořily smrtící protipěchotní miny - spovštěly se zavaděním o drát nebo

našlápnutím, prudce se vymrštily do vzduchu jako čertík z krabičky a při explozi rozmetaly ocelové střepiny všemi směry. Před Montgomeryho útokem položila Tanková armáda 249 849 protitankových a 14 509 protipěchotních min. Rommelovy obranné linie dohromady, včetné ukořistěných britských minových polí na jihu, čítaly 445 000 min.

Jeho celkový taktický plán se zakládal právé na účinku rozsáhlých minových polí, do nichž nepřítel při útoku zabředne, a právé tehdy bude spvštén německý protiútok od severního a jižního konce linie, který sklapne kolem Montgomeiyho elitních oddílů past. "Jestliže dojde k bitvé," ujišfoval Stummeho, "přervším léčení a vrátím se do Aťriky."

V soukromých dokumentech desátnílra Bčttchera jsem naCezl Rommelovu momentku zachgcující jej ve chvíli" kdy 23. zári 1942 vychází ze svého stanu, aby se vydal na cestu do Německa. Nevypadá nemocné - jen veLmi unavené. O jeho odjezdu se toho dne z odposCechu dozvědělí Britové. Piištího dne se setkal s MussoCinim; fašistický dik-tátor byL přesvédčen, ie RommeCova nemoc má psychtcké kořeny. To se nakonec dostalo až k RooseveLtovi., který pak prohLásil: "Pro RommeLa to museL být strašný otřes. Až dosud byl zvykLý stáCe jen vítézit, protože měl informační zdroj primo uprostřed britského tábora. Tomu jsme teď díky Bohu učinili pritrž. " (PLukouník Fellers byl z Káhiiy povoCán domů u červenci.)

Nékolik dní pobyl polní maršál v Berlíně, hlavním městě Hitlerovy expandující Kíše, jako host v Goebbelsově

domácnosti. V nepublikovaném deníku ministra propagandy existuje o této návštěvé podrobný zápis. Rommel zde, obklopen čilou hostitelskou péčí krásné Magdy Goebbelsové, pracoval na mapách a výpočtech, jimiž chtěl o své pravdé přesvědčit Vůdce. Každý den rodina hluboko do noci poslouchala jeho sugestivní líčení bojů v Egyptě. Rommelovy zábrany postupně roztávaly a začal jim vyprávét posměšné historky o italské šlechtě a důstojnících - vršil při tom různé údésné detaily o jejich "zbabě-losti" a ochoté dezertovat k první australské či novozélandské jednotce, na kterou narazí. Vyprávél, jak často on sám unikl smrti nebo zajetí, což u jeho posluchačů vyvolávalo obdivné výliky hrůzy a zdéšení. Goebbels mu na oplátku pustil filmový týdeník ze severní Aťrlky. A jak si Rommel znovu prožíval okamžiky dobytí Tobruku a pronásledování Osmé armády k Alameinu, viditelně pookřál a vjela do néj nová vzpruha a vitalita.

Goebbelsův diář rovnéž prozrazuje, že Goebbels měl 29. září rozhovor s Hitlerem. Už několik měsíců tehdy věděl, že Hitler uvažuje o Rommelovi jako hlavním veliteli celé německé armády, až bude po válce. Goebbels s tím souhlasil: "Muž jako on má určité všechno, co by takové postavení vyžadovalo - vavriny z bojišté, vitalitu, jasné myšlení a schopnost chopit se iniciativy."

V Mnichové mi do hoteLu zatelefonovala Frau Anneliese Schmundt, udova po RudolJu ScYtmwidCovi, Hitlerovu hlau- ním poboníkovi, jenž byL u červenci 1944 zabi.t atentátní- ky. Hořkou minuLost váak v sobě tato tichá, uznešená Vý-š chodopruska jii dávno pi-ekonala. Od doby, kdy jsem si poprvé četL u jejích denících a vypíl s ní čaj, uplynulo deset let. "Vy studujete život Rommela," iekLa mi. "Já jsem se s ním setkaLa jen jednou - když na poázim roku 1942 prijel do Berlína. Právé jsme pořádaLi velkou sCavnostní večeri, telefonoval Rudolfovi a Rudolf mu samozřejmé řekl, že musí prijít. Všichni hosté s napétím čekali, ai se le- gendární RommeL objeví - a víte co? Oteuřel mu můj syn, Rommel se ho zeptal, co dostaL za dárek k narozeninám, můj maLý chlapec řekl, že uláčky, a oba šli nahoru a hráli si s nimi po zbytek večera. Vůbec mezí nás nepiišel a s našimi hosty se nesetkaC."

V poslední zárijový den roku 1942 - Berlín byl právě uprostřed jednoho ze svých vyhlášených horkých období časného podzimu - Rommel svižně vpochodoval do Hitlerovy pracovny v Iíšském kancléřství, kde mu bylo předáno černou kůží potažené pouzdro s třpytící se, klenoty posázenou maršálskou holí. Za Hitlerem stál Keitel, jeho pobočník Schmundt a shromážděný štáb. Rommela do-

provázel jeho vlastní pobočník Alfred Bei-ndt, který pro tu pi-íležitost vyménil svou armádní uniformu za stejnokroj NSDAP. V šest hodin večer byl Rommel čestným hostem na masovém shromádění v berlínském Sportovním paláci. Filmové týdeníky jej zachycují, jak, potěžkávaje v ruce svou maršálskou hůl, kráčí kolem natěsnaných řad funkcionářů Strany a důstojníků Wehrmachtu k tribuně, kde je zdraven Hitlerem. Pak zvedne paži v pohybu, který je něčím mezi máutím a nacistickým pozdravem. Každá rozhlasová stanice v Říši přenášela Hitlerovu pochvalnou řeč o Rommelovi. Byl na samém vrcholu toho, čeho mohl dosáhnout.

Asi v polovině své pátrací cesty po stopách Rommela jsem zvédavé oteuřel Lepenkovou krabici, j;2 jsem našel na dné šedé železné skriňky, a maršálská hů1 z téžkéCw kovu se nečekané octla u mých rukou. Bylo to v jisté švábské vesnici - právé z ní se Rommet vydal na svou poslední

cestu automobiLem. Jaká moc se kdysi k této hůCce pojila! Vzpomínám si, jak mne udiviLy škrobeně fo,muLované dopi-
sy RommeCova posledního pobonika kapitána Hermanna Aldingera, dnes uLožené v armádnim archívu, u nicCi se snažiL zjistit, co se staCo s čepicí a hoCC, a požadoval, aby byly po Rommelové posCední cesté okanitě nauráceny Lu-
cii. A vybavil jsem si slova, jichž véiC to(osudného dne šofér SS, když popisovaC, jak našeL právě tuto čepici a hůl Ležet na podLaze auta a chtěl je předat svému berLínskému šéfovi., Hitlerovu hrbatému osobnímu tajemníkovi JuLioví
Schaubovi. "Schaub řekC: ,O tomhLe já nic nevím... Nechci s témi vécmi mít nic společného! " - Shaub před mar-
šálskou holí ucukl, jako by byLa zamořena nějakou zh,oub-
nou nemocí.

A(e teď, když jsem ji držeL u rukou, by(a ,i.etečná a bez života - jako opoti-ebovaná svi.ka do baterie nebo obsta-rožní nástroj k ouládání stroje. který se dáuno přestal vyrábět. Znovu jsem maršálskou hůC zabcr(;(a vrátiC ji zpát-ky do skii.iiky do jejího zapomenutého rohu.

Za nékolik dni napsal Rommel o svérti setkání s Hitle-
rem Stummemu. "Vůdce i Duce souhlasip s mým záměrem držet pozice, jichž jsme zatím v severní Aťrice dosáhli," sdéloval, "a nepokračovat v útoku, dokud naši vojáci nebudou důkladně dozásobeni a odpočati a dokud k nám nedorazí další posily. Vůdce mi slíbil, že zaridí, aby Tanková armáda dostala veškeré možné posíly a především nejnovější a největší typ tanků, raketomety a protitanková děla." Rommel také požadoval velké množství raketových projektilů, 260mm minomety, nové velké vícehlavriové raketomety Nebelwerfer 42 a dale nejméné 500 generátorů kouřových clon.

Rommel Hitlerovi vylíčil drtivou převahu nepřítele ve vzduchu, která mrzačí německé síly, a předestřel mu dlouhý seznam stížností na Italy. Jejich důstojníci a mužstvo nejsou dostatečné připraveni, jejich tanky jsou málo výkonné a délostřelectvo nerú schopné pálit dál než do osmi kilometrů. Italští vojáci nemají polní kuchyně a často je lze vidět, jak prosí své německé druhy o jídlo a pití. "Italové mi visí na lku jak mlýnský kámen," řekl.
"Jsou k ničemu s výjimkou bránění, a i tam jsou nepou-
žitelní, když britská péchota útočí s nasazenými bajonety."

Žádný čin zrady se Rommelovi nezdál příliš podlý na to, aby z néj nemohl Italy obvinit. Nepřítel se nějakými kanály dozvědél, že on, Rommel, je nemocný, a polní maršál uzavřel, že se to k Britům muselo dostat "bezpochyby přes Iím". Zajatí britští důstojníci mu prý povédéli o jed-nom Italovi, který prozradil Rommelův plán překvapivého útoku na Alam el Halfa. Potoperú všech lodí, jež mu vezly benzín, vysvětloval tím, že italští zrádci nepriteli určitě hlásí pohyby dodávek. "Prostí italští vojáci jsou dobri," řekl pri svém pobytu v Némecku priteli Kurtu Hessemu. "Jejich důstojníci jsou ale nemožní a italské vrchní velení se skládá ze samých zrádců." Máchl rukou v zoufalém gestu. "Dejte mi pro moje tariky tri lodé benzínu - a za osmačtyricet hodin jsem v Káhiře!"

Ráno 3. října strávil na Goebbelsovu žádost na mirů-
sterstvu propagandy na tiskové recepci pro zahraniční novináře. Když Rommel vstoupil do auditoria, všechny oči se obrátily k nému. Zámérné se zastavil s rukou na klice. Filmové kamezy začaly tiše prist. "Dnes," oznámil klidným

tónem, "stojíme pouhých 80 kilometrů od Alexandrie a Káhiry a brána k celému Egyptu je v našich rukou. A myji také hodláme otevrit! Neprošlijsme celou tu dlouhou cestu jen proto, abychom se pak nechali odrazit

zpátky. A to mi můžete věřlt. Co jsme získali, to také udržíme."
V poledne jeho letadlo vzlétlo z Berlína do Vídně a na horu Semmering blízko Wiener-Neustadtu, kde měl nastoupit k léčení. O pár hodin později byl už konečně v náručí Lucie.

A kdybych se nevrátil

25. rijna 1942, 14.40. Pod nízko letícím bombardérem Heinkel-111 ubíhají v nekonečné, rozmazané modři vlny Středozemního moře. Je to DH-YA, Heinkel speciálně upravený pro Rommelovy cesty. Pilot - poručík Hermann Giesen - se obrací ke svému pasaiérovi a oznamuje mu: "Přistání na Krétě za pét minut."
Rommel se v myšlenkách vrací k mimořádným udá-lostem posledních dvou dní. Ještě před čtyřiadvaceti hodinami se zotavoval v rakouské horské vile, byl s Lucii - daleko od jednotek zoufale bojujících při dobývání Sta-lingradu o každou ulici, daleko od bombami rozvrácených měst Porúří, daleko od Egypta. Lenošil, chodil na pro-cházky a přemýšlel; studoval pouze statstické přehledy - napriklad o válečné aktivitě Spojených států - a četl dopisy, jež mu z alameinské fronty posílal generál Georg Stumme. Tepzve včera vypravil svého mladého pobočníka nadporučíka Berndta s dopisy do Iíma. Berlín a generální štáb předpovídali, že v Egypté nyní nastává období kli-du. Ale ve tři odpoledne v jeho vile náhle zazvonil tele-fon. Berndt volal z FZíma: "Montgomezyho ofenzíva začala - včera v noci! A generál Stumzne beze stopy zmizel!"
Podezíravé pochybnosti, které Rommel choval vůči límu, rázem ještě vzrostly. Proč jej až dosud nechávali v naprosté nevědomosti? Objednal si hovor s vrchním ve-lením Wehrmachtu. Ale téměř v tom okamžiku mu už sami volali. Na lince byl Hitler a rozmrzele sdéloval: "pat-né zprávy z Aťriky, Rommele. Zdá se, že nikdo nemá po-nětí, co se stalo se Stummem." Rommel nabídl, že ihned k Alameinu odletí. "Jste si jist, že se na to cítíte?" zeptal se Hitler. Rommel odpověděl, že ano. "V tom pripadě če-kejte pripraven na letišti ve Wiener-Neustadtu," ozvalo se z druhého konce drátu. "Zjistím, jak moc naléhavě vás tam potřebují." Rommel polbil Lucii na rozloučenou a okamžitě odjel na letiště.

278 279
♀

Následovalo mlčení. Až do večera čekal na další rozkazy - a stále nic. Už se příliš setmělo, než aby jeho Heinkel mohl vzlétnout. Asi o půl deváté mu velitelství Wehr-machtu ve Vídni dodalo zprávu o poslední situaci Tanko-vé armády: Montgomeryho ofenzíva začala na severu a očekávalo se, že se příští den rozšíří podél celé alazneinské fronty. "Generál Stumme vyjel dnes ráno 24. října naho-ru na frontu a padl do léčky. Od půl desáté je nezvěstný, i když se po něm důkladné pátralo. Musí být tedy poklá-dán za zraněného a zajatého. Velení nad Tankovou ar-mádou převzal generál von Thoma." Ludwig von Thoma byl novým velitelem Aťrika Korps - Rommel se s ním zatím nesetkal.
Hitler se vlastně nemohl rozhodnout: Nebylo by pro Německo lepší nechat si Rommela pro budoucí působení na ruské frontě, než ho předčasné, ještě nevyléčeného, hnát zpátky do Aťriký? V devět hodin večer nai-ídil gene-rálu von Rintelen, vysokému německému generálovi v Ř.í-

mé, aby do tří hodin ráno poridil analýzu nejnovějších zpráv z bojiště, jež mu v rozhodnutí pomůže.

Rommel, zoufalý starostmi o své "Aťričany", čekal celou noc na letišti, až mu Hitler znovu zavolá. Když tak konečné učinil, sdělil mu, že Tanková armáda soudí, že Montgomeryho hlavní nápor začne kaidou chvíli a že to bude dlouhý a tvrdý boj. Načež, podle Rommelova deníku, "dal Vůdce W zvláštní rozkaz ihned se vrátit ke své armádě a ujmout se velení". Rommelův Heinkel vzlétl ráno v 7.50. V deset byl ftímé. Na leCišti čekal Rintelen - polní maršál Kesselring už odletěl na bojiště. Rintelen Rommela privítal novinkou, že Tanková armáda má zásoby benzínu jenom na třídenní bitvu.

Rommel zaival: "Ale když jsem odjíždél z Aťriky, armáda měla zásoby na osm dní. A potřebovala aspoň na třicet!"

Rintelen omluvné zakašlal. "Víte, ještě před pár dny jsem byl na dovolené. V mé nepřítomnosti se zásobovací situaci nevěnovala dostatečná pozornost."

Rommel zvýšil hlas ještě víc: "Pak tedy musí Italové poviit kaidý myslitelný prostředek, včetně svých ponorek a válečného námořnictva, k okamžitému prisunu zásob

Tankové armádě. Ať začnou okamžitě." V 10.45 už byl zase ve ,zduchu.

To se stalo dopoledne. Ted už je přes dráténou výplň oken Rommelova Heinkela vidět krétské letiště Heraklion. Když vystupuje, je tři čtvrtě na tři odpoledne a k letadlu se rozjede cisterna doplnit palivo. Na ranveji čeká generál von Waldau - velící odtud X. sboru Luftwahe. Když polnímu maršálovi předává nejnovější zpráy z Alameinu, tváří se ponuře. Britové zaútočili těžkými tanky na severní i jižní sektor. "Při obnoveném pátrání v terénu bylo nale-zeno tělo generála Stummeho. Příčina smrti - selhání srdce."

Rommel se otočí, aby opět vystoupil na palubu Heinkela, ale Waldau ho zadrží. "Nemohu vám dovolit letět za bílého dne v Heinkelu - to si přímo říká o potíže." Rommel sl tedy místo pomalého Heinkela vypújčí štíhlý moderní bombardér Dornier 217 a ji bez dalších námitek odlétá do Egypta. O půl šesté večer Dornier dosedá na pískem zavátou přistávací plochu v asabě, kde už čeká Rommelův Storch. Polní maršál pokračuje v letu na východ. až dokud ho tma nepřinutí přistát a dále jet po pobřežní silnici autem. Obzor před ním se blýská planoucími výbuchy bomb a délostřeleckých granátů. Rommel si znovu a znovu klade stejnou otázku: "Stačil jii Stumme tuto bitvu nezuratné prohrát?" A už je zpátky na velitelství Tankové armády - staré známé tváře, operační autobus, týž véčný suchopár kamenité pověště, totéž úmozné vedro, stejně neúnavní štíři a mouchy a ti samí yhublí, stateční vojáci, s niniiž se teprve před dvaatřiceti dnv rozloučil.

Ve 23.25 ténoci - 25. října - se ke všem rozletí zpráva: "Opět j sem se uj al velení. Rommel."

V době, kdy Montgomery na Tankovou aiznádu zaútočil, nebyla mu rovnocenným soupeřem v žádném ohledu a velitel Britů to věděl. lekl svým důstojníkům o "Rommellové" nemoci - v pravopisu si nevedl o nic lépe než jeho protivník -, celkové vyčerpanosti jeho vojáků a jejich potížích s nedostatkem potravin, benzínu a munice. "Všichni jste vycvičeni k zabíjení Němců," poznamenal si

Montgomeiy v přípravě na svůj projev. "Ničte německé

tanky - ničte Němce."
Britové disponovali sedmi pěšími diviLemi, jednou pěší brigádou, třemi obrněnými divvemi a dvěma obrněnými brigádami. Němci měli dvě pancéřové divize, dvě lehké divize a jednu paradesantní brigádu. Italské síly tvořily dvé tankové divize, jedna mechanizovaná a čtyři pěší divize a jedna paradesantní divize. Rommelovy jednotky však měly silně oslabené početní stavy. V 15. pancéřové divizi například zbylo z původních 9 178 mužů pouze 3 294. Nemoci vyřadily z boje 10 000 vojáků. V důsledku váznoucího zásobování dostávala jeho armáda již po celé týdny poloviční potravinové priděly; v týdnu předcházejícím Montgomeryho útoku neobsahovala vojenská strava vůbec žádné tuky ani čerstvou zeleninu. Tanková armáda měla 50 000 německých a 54 000 italských vojálsů, ovšem mnoho tisíc z nich nebylo schopných boje. Montgomeryho armáda oproti tomu představovala sílu 150 000 mužů a stejná drtivá převaha platila i pro jeho technické vybavení. Rommel mohl počítat jen s asi 230 německými tanky, z celkového počtu 496, poněvadž zbylé italské se nedaly do bitevních kalkulací váně zahrnout. Na druhé straně stálo 1 029 Montgomeryho tanků - mezi nimi i 300 Shermanů americké výroby, převyšujících Panzeiy N s krátkou hlavní jak silou pancíře, tak i výzbroj í.

Obnovené nepřátelské vojenské akLivity na Malté neustále narvšovaly zásobovací trasy Tankové armády, což fatálně poznamenalojejí logistické zázemí. V plném proudu bitvy spotřebovala Tanková armáda zhruba 600 tun benzínu denně; a dokonce i v klidných dnech potřebovala k běžným přesunům zásob na frontu 300 tun. 13. října napsal plukovník Westphal - zastupující ve funkci náčelníka štábu Bayerleina, který byl také na dovolené- Rommelovi, že do konce měsíce vzrostou benzínové rezezvy na deset jednodenních pridělů. On, Stumme i Kesselring byli zajedno v tom, že Montgorneryho útok skončí nezdarem. "Přestože mnoho věcí nevyšlo tak, jak jsme si přáli," psal Westphal, "můžete se spolehnout, Herr

FeldmarschaLl, že pokud Britové skutečně zaútočí, budeme na ně čekat připraveni. Hoříme netrpělivostí, kdy už jim konečně budeme moci pořádné napráskat. Jen aby nás naše zásobování nenechalo na holičkách." Svým špičatým škrabopisem mu napsal také generál Stumme: "Tomíkům nezbývá než zaútočit - z politických důvodů nemají na vybranou. Ale nadšení z toho nejsou, protože my s nimi zameteme."

20. října už nebylo po takových chvástavých řečech ani památky. Britská letadla a ponorky byly uvedeny do stavu pohotovosti a připravené čekaly, až se objeví italský zásobovací konvoj, na ktezý upozornil dešifrovací systém Ultra. Ošklivě jej zřídily. Pro Němce byla nejkrutější ztráta tankeru Panuco s 1 650 tunami benzínu a dalšího nákladu pro Rommela, potopeného bombardérem Wellington. Po tomto incidentu byl FZím zasypán naléhavými, možno říci až hysterickými apely. Westphal požadoval okamžité vybavení dalšího tankeru a tival na sdělení termínu jeho prijezdu do Tobruku. Rádiem mu přišla úslužně obšírná odpověd, šifrovaná jako vždy "stoprocentně nerozlvštitelným" kódem Enigma: "Tanker Proserpina vypluje dvacátého pnmího večer s 2 500 tunami benínu a do Tobruku dorazí dvacátého šestého brzy ráno. Tanker Lvisiana je se svými 1 500 tunami benzínu připraven vytáhnout kotvy dvacátého pátého; pokud Proserpina dosáhne svého cíle, vydá se Lvisiana spolu s tankerem Portofino na cestu z Tarentu dvacátého sedmého večer, takže v Tobruku budou asi jedenatřicátého. Portofino poveze 2 200 tun

benzínu." Když se ted Rommel vrátil, Westphal mu sdě-
lil, že jim zbývají poslední tři denní dávky benzínu, jedna z nich je všem 800 IQn odtud v Benghází.

Generální štáb v Berlíně v nejbližší době v Alameinu nepředpokládal větší nepřátelský útok - generála von Thoma o tom při inspekci obranných linii ráno 23. října osobně ujistil plukovník Ulrich Liss, šéf zpravodajského oddělení Cizích armád Západ.

Téhož dne dal ve 21.15 Montgomery pokyn k zahájení ohlvšující dělostřelecké palby do Rommelových "čertových zahrádek".

282 283
♀

Tésnopisné záznamy, jež do Rommelova deníku zanášel desátník ALbert Bšttcher, 7. září náhle lcončí - takový jsem alespoň měl dojem, kdyi jsem v archívu v západním lé-
mecku černý sešit odkládal. Pak jsem aLe narazil na ne-
smírné zajímavou informaci vypovídající o existenci daLších tšsnopisem vedených sešitů, jichž se zmocni(a Armáda Spojených států: "to tésnopisné zúznamy byLy podle všeho pořizovány pobočníkem německého velitelství v Se-
verní Aťrice... Pisatel často odkazuje na OB (V - urchního velitele, jenž není níkdy uveden jménem. " Odletél jsem do Washingtonu a spéchal do budovy archívu. Tam mi byla zapůjčena mikrofilmová kopie. Ruce se mi chvély rozru-
šením, když jsem fiLm zakLádal do čtecího zai-ízení. ZmízeLy veškeré pochybnosti: je to Bdttcherůu tésnopi.s. Jeden blok nesl lákavý název "Denní hlá.šení, sešit I" - Rommel tak často označoval deníky z roku 1943 a 1944. Dlouho do noci jsem otáčeL kLikou fotostatické kopírky a do Londýna jsem si odváiel všech 458 stran: tri bloky popisující ACa-mein a Rommelovy poslední měsíce v Aťrice. Pruní blok začínal datem 23. rijna 1942.

Co se stalo s Bčttcherem samotným? Jeho jméno se v pracích o RommeLovi objevuje vždy jen v poznámce pod čarou. Mé páMání po něm vyúshLo dosLova v mrtvém bo-
dé. I.ékai z městečka, kde B(R)ttcher, jak jsem vypátraL, před válkou pracovaL v malé záložní spo-i.teLné, mi na-
psaL "Před nékoCika Lety spáchal sebeuraždu - měl pro-
blémy s aLkohoLem. "

Kdyi polní maršál Rommel pozdě večer 25. října opět vstoupil do svého štábního vozu, bitva u EI l.lameinu již zuřila přesně 48 hodin. Všechno přehlvšovala palba nepřátelského dělostřelectva. Rommel chtěl vědět, proč jejich vlastní děla neosti.elovala Brity, když se formovali k útoku. Generál Thoma - Rommel zjistil, že je to as-
ketický, vychrtlý, pedantský a výrazné nepříjemný patron - a Westphal mu vysvětlili, že zesnulý generál Stumme jakékoliv takové ostřelování zakázal jako ne-
smyslnou výstřednost. To byla podle Rommela osudná chyba. Umožnila nepriteli uchvátit předsunutá stano-
viště a zmocrvt se německých minových polí mnohem laciněj i.

Thoma soudil, že nepritel směruje svůj hlavní úder na sever a vzhledem k těžkým ztrátám, které mu zasadila děla Tankové armády, bude muset postupovat opatmě. Zamýšlí nejspíše poslat do minových polí pod ochranou hustých kouřových clon pěchotu, aby tam vyčistila bez-
minové koridory pro tankový průlom. Mezi těmito pruhy se zvedala terénní vyvýšenina rovná téměř jako stůl, svou výškou vhodná k dělostřeleckému pozorovacímu stano-
višti - kóta 28. V noci padla Britům do rukou.

"V noci byla zase intenzívní dělostřelecká palba," začí-nal Rommelův deník ráno piíštího dne. 26. října. "Nako-

nec se slila v jediné nepřetržité burácení hromu. W spal jen pár hodin ajiž v pět ráno byl zase ve svém operačním voze." Zajel k předním pozicím a dalekohledern tam sledoval pohyby nepřítele. Zřetelně mohl pozorovat, jak se nepřátelé zakopávají na kótě 28. V příštích dnech na tento kopec vrhl několik zoufalých protiútoků. "fteky krve byly prolity kvůli několika mizerným proužkům půdy, o které by v normálních časech arii ten nejchudší Arab neprojevil zájem," napsal o tom později.

I on byl přesvědčen, že k Montgomeryho zásadrúmu pokusu o průlom dojde právě tady na severu, a jeho deník dokumentuje, že sem odpoledne 26. října z jižního sektoru přesunul své mobilní zálohy včeCně 21. pancéřové divize a větší části dělostřeleckých sil. "Byl to velmi riskantní krok, protože zásoby benzínu Tankové armády byly už tak nízké, že by tyto síly neměl jak přesunout zpět, kdyby se jeho přesvědčení ukázalo chybným." Díky tomuto manévru dokázal Rommel priští den, 27. rijna, úspěšně odrážet veškeré pokusy nepritele prorazit. Rommelův deník zaznamenává: "w znovu naridil... frontová lirúe musí být udržena."

Ve tri hodiny odpoledne vydal povel k velkému tankovému a pěchotnímu protiútoku na kótu 28. Ten však ztroskotal a úderné oddíly při něm zůstaly v holém nekrytém terénu vystaveny nelítostnému náporu ze vzduchu. Rommel se vrátil do svého štábního vozu nemocný zklamáním. "Nikdo si nedokáže ani představit, jaké bž-ímě na

mně leží," psal zkrovšeně Lucii. "Všechno hraje proti nám. Přesto doufám, že to zvládneme."

Jednou z možností taktického řešení by mohlo být, kdyby ustoupili o několik kilometrů - mimo dosah nepřátelských děl - a pak protivníkovy tanky vylákali do bity v podmínkách výhodných pro Němce, kde by na pomoc nepříteli nemohly zasáhnout ani vzdvšné síly. Na takový tah však Rommel zkrátka neměl dost benzínu. Věděl jii o nešťastném osudu tankeru Proserptna, potopeného s nákladem 2 500 tun armádního benzínu, i obchodní lodi Tergestea, která šla ke dnu za tankerem s tisícem tun benzínu a dalším tisícem tun munice.

Není divu, že tu noc nemohl usnout, a když se mu to přece podařilo, ve spánku jej děsily hrůzné představy poskládané ze všeho toho, co za dne viděl skly svého dalekohledu.

"Nejdražší Lu," pustil se do psaní, jalnnile ráno - bylo 28. října - vstal. "Kdoví, zda se mi j ještě někdy podari v kli-du Ti napsat, můj drahovšku. Dnesješte tu možnost mám. Bitva je v plném proudu... Nepritel má drtivou převahu a naše zdrojejsou tak žalostně malé. Zda přežiji, pokud tahle bitva skončí naší porážkou, je v rukou Božích. Úděl poražených se nese těžko. Podle svého nejlepšího vědomí a svě-domí jsem pro naše vítězství udělal všechno, co bylo možné. Ani sebe jsem nijak nešetril. Kdybych se snad nevrátil, chci Tobě a našemu chlapci z hloubi svého srdce po-děkovat za všechnu lásku a štěstí, které jste mi dali: V těch několika krátkých posledních týdnech jsem si uvědomil, jak mnoho pro mě znamenáte. Moje poslední myšlenka bude patřit Tobě. Ai tady nebudu, nes svou bolest statečně. Z Manfreda bude už za pár let muž a doufám, že na něj naše rodina bude vždycky moci být hrdá."

Pak - v 8.50 - vydal všem svým velitelům rozkaz laděný ve stejně pochmurném tónu jako právě dokončený dopis. Nazval tuto bitvu bojem "na život a na smrt", v němž rozkazy musí být splněny do posledního písmene a v němž musí jeden každý setzvat až do konce.

"Každý voják, který selže nebo neuposlechne, bude bez ohledu na hodnost postaven před válečný soud." Velitelům nařídil naučit se rozkaz nazpaměť a pak zničit.

Byl si naprosto jist, že Montgomeiyho pokus o průlom vypukne co nevidět. "W se rozhodl přemístit z jižního sektoru na sever ještě více německých jednotek," čteme v Rommelově deníku, "a ponechal tam dole kromě Italů jen slabé německé formace." Odpoledne mu přinesli ukořistěnou britskou mapu potvrzující Montgomeryho úmysl protrhnout hlavní obrannou linii blízko jejího severního konce a pak jet dál na sever k pobřeží u El Daby. Když Rommel přijel k předním pozicím, mohl dalekohledem dobře pozorovat, jak se nepřítel shromažďuje a vtěsnává do klínu, který za takovou cenu zarazil do pásu německých minových polí. V 9 hodin večer se ozvala hromová dělostřelecká palba a v deset byla spvštěna velká ofen-zíva.

Úderné oddíly na sever od kóty 28 tvořili veteráni 9. aus-tralské divize generála Morsheada - právě tyto jednotky Rommela v dubnu 1941 převezly u Tobruku. Jak Rommel předvídal, útočný tlak se napřel hlouběji do minových polí, na sever, směrem k pobřeží. Vzdoroval mu druhý prapor 125. pluku pancéřových granátníků a celou noc bojoval s ohromným hrdinským nasazením. Rommel zde navíc rozmístil velmi účinnou clonu protitankových děl. Do úsvi-tu byl australský útok zastaven a ráno 29. rijna musel Montgomery promyslet změnu své strategie.

Rommel v černotě své deprese netvšil, že tento den byl ve znamení těžkých chmur i na Montgomeryho velitelství. Po pěti dnech bojů a téměř deseti tisících zabitých a zra-něných nebyl britský frontální útok strategickému průlomu o nic blíže než předtím. V Londýné se Churchill pustil do generála Alana Brookea, náčelníka generálního štábu Impéria: "Proč nám Montgomezy rikal, že za sedm dní bude po všem, když nezamýšlel nic jiného než takovýto polovičatý pokus? Copak nemáme aspoň jednoho jediného generála, který by dokázal vyhrát aspoň jednu jedinou bitvu?!" Zlověstně oznámil, že na poledne svolává schůzku náčelniků štábu. Na tomto setkání Brooke tvrdil, že Montgomery se opravdu ze všech sil snaží podnilmout nový, ještě mohutnější útok; sám tomu však asi příliš nevěřil, protože podle všeho, co věděl, mohl být Montgomery zrovna tak dobře obrácen na útěk. Brooke pak dlou-

ho přecházel po své kanceláři. "Ty chvíle naprosté samoty jen s úzkostí a strachem si člověk musí prožít do dna, jinak nepozná jejich hlubokou trpkost..." napsal ve svých vzpomínkách. "Štěstí, žejsem ten denještě nedostal dopis od Montyho, kde popisoval své pocity v tomto klíčovém momentu bitvy... Přišel až o pár dnů později..."

V Egypté Rommel také přechází sem a tam, potichu proklíná Italy a úpomé se pokovší vymyslet způsob, j ak přežít nevyhnutelnou katastrofu. Jeho polní velitelství se posunulo o nékolik kilometrů od frontové linie, ale on stejné ce-lou noc strávil na bojišti. Sledoval těžké nálety, padákové svétlice a ohnivé délosti-elecké salvy. O půl étvrté ráno se šel projít do potemnělé povště, aby si pročistil hlavu: ‚Bri-tové mohou tuto přehlídku hrubé síly opakovat kdykoliv a kolila-át se jim zachce, ozývá se v něm vnitřní hlas. ‚Mají na to, aby ničili jeden můj armádní prapor za druhým, až nezbude nic. Je úplné jedno, kolik britských tankú a vojá-kú vyřadím - každý den se poměr sil vychýlí o další kousek proti nám. O tricet minut později, když se úsvit dotkl ob-zoru pnmí nesmělou šedí, už nad nimi znovu burácely nepřátelské bombardéry.

Jedna věcje Rommelovijasná: jestliže se Britům podaří průlom, jeho armáda bude obklíčena a vyhlazena. Pokud na tomto místě setrvá, jiný osud ji potkat nemůže. Je ovšem zcela vyloučeno, že by se mu v nějaké kratší době

podarilo všechnu tu těžkou techniku a převážně nemotorizovanou italskou pěchotu stáhnout k nové linii. V 6 hodin ráno, s očima zakalenýma nedostatkem spánku, vyjel na blízký kopec. V dálce sice rozeznával vraky nepřátelských tanků zasažených během noci, ale tentokrátjej ten pohled nijak nepovzbudil. Pravda, jeho armáda si právě vybojovala prostor ke čtyřdennímu nadechnutí, jenomže Rommel už bitw povaiuje za ztracenou. Když se v 7 hodin ráno hlásí Bayerlein z dovolené, polní maršál se před ním s tímto svým závěrem nijak netají. O čtyž-i hodiny dopadne "poslední kapka" - tanker Lvisia.na, vezoucí 1 500 tun benzí-nu, byl před Tobrukem rovněž potopen.

Příznačné je, že Rommel svůj zámér stáhnout se k nové linii pečlivě ukrývá před svými italskými nadří-zenými. Generálovi Barbasettimu v poledne dokonce

řekne: "Je naprosto vyloučeno, abychom se od nepritele odpoutali. Na takový manévr nemáme dost benzínu. Zbývá. nám jediná možnost: bojovat u Alameinu až do samého konce." Na jeho mapé je už ovšem čeivené zakreslena nová linie - sto kilometrů od alameinského pekla. Jeho deník to v ten den, 29. rijna, jenom potvrzuje: "14.45: W se u oběda rozhovoří o svém plánu připravit pro armádu linii u Fuky, k níž by se dalo, až p-ljde čas, ustoupit. Sevemí část alameinské linie už beztak není v našich rukou. 16.00: W probírá svůj plán s plukovníkem Westphalem." Ještě toho odpoledne Rommel všem nebojovým jednotkám nařIzuje, aby se začaly přesunovat zpět k Mersa Matruh, tedy ještě západnéji, než leží samotná Fuka. Ústup byl tedy nenápadné zahájen.

"Ne, Rommel neudělal cLu,bný krok!" trval na svém Sieg-fried Westphal, kdyi jsem se s ním, pohledným ex-generáLem se čtyi-mi hvézdičkami, u i-ínu 1975 setkaL u jeho luxusnvn rekreaním sídle u západnim Německu. Zlostně uderiL pésti do vyLeštěného jí.d.elního stolu, ai brovšené skLo a st-íbro nadskoáilo. "Samozi-ejmě, ie měl pLné právo z Alameinu ustoupi.t, pokud se k tomu rozhodl, a vůbec o tom nebyL povinen informovat OKW (urchni velení nebo to konzultovat s Hitlereml "

Nesouhlasil jsem, a nesouhlasím stúLe. JakkoLi rozumným a nevyhnuteLným se RommeLovo rozhodnutí později ukázaLo, jeLw následkg musely být nutn.ě širšiho nei jen lokálního významu Bylo to sMategické rozhodnuti. prvního řádu a jako takové neméCo být učiněno samotným Rommelem a před jeLw nadiizenými zatajeno. Nedokázal jsem WestphaLa pi-esvědéit, ie právé zde brL počátek HitLerovy nedůvéry k RommeLovi. WestphaL je důstojníkem u současnosti tak Loajálním památce Rommela, že všude, kde se jeLw současná paměč dostává. do rozporu s deníky z roku 1942, bez váhání svou verzt prohla.šuje 2a tu pravou a deníkové zápisy za chybující.

Relativní utišení pozemních bojů vydrželo celé dva poslední dny října 1942. Rommel se trochu vyspal, vzpružil

288 I 289
♀

se na duchu a dokonce začínal doufat, že by se z toho nakonec mohl dostat. Bezpečně připlula italská loá se 600 tunami benzínu - jednodenní dávkou. Ti-icátého se objevil i polní maršál Kesselring a přinesl nové přísliby leteckých zásobovacích transportů - přepravní eskadiy Luftwaťle se začínaly vracet z ruské fronty. Příštího dne si Rommel postěžoval Lucii: "Je tragédie, že taková podpora přichází teprve tehdy, když už je stav věcí naprosto beznadějný."

30. října pozdě večer je australská pěchota vklíněná do Rommelova nejsevernějšího sektoru trochu polekala, když znovu uhodila směrem k pobřeží. Tricet nepřátelských tanků v klidu dojelo až k pobřeží, ale veškeré další "výzkumy" Rommel zatrhl. Jeho jednotky zajaly 200 Australanů a zničily přes dvacet jejich tanků. Cavallero mu telegraťoval, že Mussolini toto lokální vítězství "hluboce oceňuje", a tlumočil také jeho pevnou důvěru v Rommela a jeho vítězství v celé bitvě. Rommel už si tak jistý nebyl. "Ten boj mi dere neivy," stručně se svěřil Lucii.

V přípravách na rychlý ústup Tankové armády neustával - vrhal osudové "pohledy dozadu", které by si žádný velitel v bitvé nikdy neměl dovolit. 31. října informoval o chystaném plánu Fuka ty bojovéjednotky, které podobně jako Ramckeho parašutistická brigáda neměly zajištěnu motorizovanou přepravu. Nazítri ráno se z tajné prohlídky navrhované linie vrátil jeho velitel dělostřelectva generál Fritz Krause. Byla podle něj ideální - strmé svahy na jejím konci u attary Montgomerymu zcela znemožní obchvat. Vypracoval se časový plán ústupu a na mapě se vyznačily předběžné pozice na nové linii.

Ironii osudu bylo, že když se Rommel konečně rozhodl k ústupu, Tanková armáda měla 1 200 tun zásob benzínu a každý den docházely další. Dokonce i munice bylo v týlu hojnost. V březnu 1943 Kesselring sarkasticky poznamenal k jinému generálovi: "Pořád si vzpomínám, jak se během bitvy u Alameinu bez přestání žalovalo, že není dost munice - a když ustoupili, muselo se jí vyhodit do vzduchu 12 tisíc tun!" Co teď Rommelova armáda postrádala, byla nákladní auta. V ještě větší míře se jí ovšem nedostávalo boj ové morálky.

Té noci - z 1. na 2. listopadu - už nebylo vůbec žádných pochyb o tom, že Montgomeryho velký úder je tu. Asi v deset hodin večer začalo na jeden úzký úsek Rommelovy obranné linie zběsile pálit 200 děl a týž úsek i cíle v zadních obranných pozicích zasypávaly bombami těžké bombardéry nalétávající ve vlnách v rychlém sledu za sebou. Po celou tu dlouhou, chladnou noc se nad pověstí snášely padákové světlice. Thomovo velitelství Aťri-ka Korps dostalo zásah, bylo přerváno veškeré jeho telefonní spojení a Thoma sám byl lehce raněn; rádiové vlny byly rvšeny a tedy k nepotřebě. V pět hodin ráno vyjel Rommel zjistit, co se děje. Dozvěděl se, že vjednu hodinu v noci prolomil soustředěný útok tanků a pěchoty západně od kóty 28 obranný systém v délce asi jednoho kilometru a teá se nemilosrdně valí minovými poli kupředu. Stále tam ještě v polotmé zuřlla kivavá bitva, ale Němci a Italové, kteří úsek deli, nemčll proti poóetní a dělostřelecké převaze protivníka velkou šanci.

Rozednilo se. Rommel viděl desítky vraků nepřátelských tanků, které skončily v minových polích. Za nimi se však už k průlomu řadily stovky dalších. Některá nepřátelská obrněná vozidla se už také skutečně probila na druhou stranu minových polí - tak jako pzvní voda stříkající z trhlin přehrady o chvíli drive, než se celá hráz provalí - a v šeru před úsvitem zmizela za Rommelovou linií, kde ještě stačila způsobit zmatek mezi jeho slabě chráněnými zásobovacímijednotkami. A pak se hráz protrhla. V jedenáct dopoledne zazvonil telefon a Rommel uslyšel už dávno očekávané hlášení. "Dva nebo tii kiLomehy na jihozápad od kóty 2S se proLomily svazy tanků a postupují na západ" Rommelův deník k tomu dodává: "Aťrika Korps odhaduje, že už je zde asi 400 nepřátelských tanků. Naše tanková síla je po protiútocích jen hubená. Podle zpráv dělostřeleckých pozorovatelů stojí za minovými poli J a K dalších 400 až 500 tanků."

Rommel v chvatu spolykal jídlo - kuřecí ragú s iýží - a pak odjel do boje,

jenž se měl stát poslední velkou tanko-vou bitvoujeho kariéry. Poručík Armbzuster si, dívaje se za ním, jak odchází, zapsal: "Dnešek pravděpodobně rozhod-
ne. Chudák Rommel, nese na svých bedrech příliš velkou

♀

zodpovédnost ajen tak málo toho zmůže. Zatracená banda v Římě! Dej Bůh, abychom to zvládli."

Mnohokrát už Rommel přehlížel z kopce bitevní situaci. Ukradl si pár minut, aby napsal Lucii: "Nevyvíjí se to pro nás dobře. Nepřátelé nás díky své mohutné převaze po-
stupně vytlačují z pozic. To znamená konec. Umíš si jisté představit, v jakém jsem asi rozpoložení. Samé nálety a
zase jen nálety." Mezi 12. a 13. hodinou napočítal sedm útoků bombardovacích formací. Napadaly zbývající obranné pozice západné od kóty 28. Velké polní nemoc-
nici 288 nepomohlo ani její označení červeným křížem - byla vybombardována a zabiti tři důstojrúci. Rommelův deník podotýká, že tazn polní maršál naridil umístit brit-ské důstojníky jako rukojmí: "Nepříteli se to dá na vědo-
most."

V půl druhé odpoledne zachytila jeho odposlechová četa zprávu prozrazující, že Montgomery dal svým tanko-výmjednotkám pokyn obrátit se na severovýchod směrem k pobřeží u Ghazai (v půli cesty do E1 Daby) a odříznout Rommelovy síly umístěné na sever od tohoto výpadu. Rommel se okamžité rozhodl odeslat z jižní části své linie na sever i poslední vojenské rezeny a nařídil italské tankové divizi Ariete a zbytku německého dělostřelectva vydat se k Tell el Aqqaqir, jenž byl nepochybně Montgo-
meryho prozatímním cílem.

Bitva pokračovala celé odpoledne. Hlavní tankovou si-lou nepřítele byly stroje americké výroby a k německému zděšení se mezi nimi objevilo i několik stovek dosud ne-známého typu - Shermany. Svou kvalitou výrazné pře-vyšovaly i Panzer N s Igátkým kanónem. Na vzdálenost 1 000 metrů dokázaly prorazit 64mm pancíř, ovšem vůči délu Flak ráže 88 mm ani jejich pancíře nebyly imunní.

Do půl čtvrté odpoledne už toho Rommel viděl dost. Rozhodl se, že v noci začne svou frontovou linii posunovat dozadu; o hodinu později seznámil s tímto rozhodnutím svůj štáb. "Přesuneme bitevní linii k Rahman," citujejeho deník. "W považuje ústup k linii Fuka za nevyhnutelný, protože celý severní úsek alameinské linie i se všemi mi-novými poli včetné našich obranných postavení tam byl ztracen."

Definitivní rozhodnutí si vyhradil až na večer; počkal, až mu zatelefonuje generál von Thoma zprávu z bojišté. "Udělali jsme všechno možné i nemožné, abychom obran-nou linii nějak zatáhli," řekl mu Thoma. "Takže ted je zase neporvšená, ale slabá. A zítra budeme mít jenom třicet, nanejvýš třicet pét bojeschopných tanků." A dodal: "Už nejsou žádné další rezeny."

Jenom třicet pět tanků! Tím se to pro Rommela zpeče-tilo. Thomovi řekl: "Mám v plánu stáhnout celou armádu v obranném boji na západ. Pěší jednotky zahájí ústup dnes v noci. Úkolem vás v Aťrika Korps bude udzžet pozi-ce až do zítřejšího rána a pak se dát na bojový ústup, ale co nejpomaleji, jak to jen půjde, aby měla pěchota možnost uniknout." V sedm večer Rommel zjišťoval ak-tvální zásoby munice a benzínu: stav obojího byl "depri-mující". Velitel délostřelců Krause jej upozornil, že "nemá dost benzínu ani na to, aby dopravil munici z E1 Daby k bitevní linii".

O dvacet minut později začali Rommelovi štábní dů-

stojníci telefonovat předběžné prikazy k ústupu. Pét mi-
nut po deváté večer už měla rozkaz k ústupu poslední
jednotka Tankové armády.
Dálnopisy potvrzující tyto rozkazy udílené telefonem za-činaly všechny
stejnými slovy - "Pod tlakem obrovské ne-
přátelské přesily se armáda připravuje k pozvolnému bo-
jovému ústupu." Rozdílrnezi témitojasnými, bryskními po-
vely a mnohomluvné zarnlženou, rozvláčně spletitou zprá-
vou, již Rommel o půlnoci odeslal oběma vrchním velitel-
stvím do Říma, ponechávájenjedinou možnost vysvětlení:
že chtěl svůj ústup před Hitlerem a Mussolinim co nejdéle tajit. V žádném z
průběiných hlášení o situaci, jež byla to-ho odpoledne odeslána, nebylo o jeho
úmyslu jediné zmín-
ky. V pnmí fázi se měl X. péší sbor za tmy stáhnout z hře-bene Himeimat ke staré
linii obsazené před bitvou u Alam
el Halfa; XXI. péší sbor současné zahájí podobný ústupový manévr ze středu.
Hlavní ústup probéhne nazítri a bude
kzyt Rommelovými tankovými silami - zprava XX. sborem,
uprostřed Aťrika Korps a zleva 90. lehkou divizí.
Není známo, kdy přesně italské vrchní velení v Římé
zjistilo, jak se véci mají. Rommel s Barbasettim, který byl

292 293
♀

v Libyi, obšímě na ten večer dolo ,uval zapůjčení ná-
kladních vozidel k evakvaci italSk ěchoty. (Barbasetti
ho nechal na holičkách.) Cavallero dotal pnmí informace
od plukovníka Mancinelliho. svho s tyčného důstojníka
v Rommelově štábu, a okarpžitě mu telegraťoval:
"Informujte prosím maršála Ronel, že Duce považuje
za bezpodmínečně nutné, aby byla Sočasná linie za kaž-
dou cenu udržena... Zásoby k vátp Sp ěj í letecky i po moři a jejich dodání je
uzychlováno veše7mi prostředky,
které máme k dispozici." Tato de še odešla z fzíma
až v 11 hodin dopoledne příštího p
dn. Cavallerův deník
dokládá jeho přesvědčení, že Rozel rná stále ještě přes
250 tanků a všechen potřebny bnzn a munici. "Je to
jeho bitva!" drsně vyjel na Kesslrng a Rintelena večer 2. listopadu.
Nicneříkající průběžná zpráva, kteou Rommel odeslal
toho dne odpoledne, dorazila na vchní velitelství ve
Východním Prusku o několik hodln později. Generál Jodl
ji přečetl Hitlerovi. Stálo v ní:

I přes dnešní úspěšnou defenzívu Sou po desetidenním téi-kém boji proti
ohromné přesile britSkyclf pozemních a vzdvš-ných sil možnosti Armády vyčerpány,
,áda už není schopna zadržet silné nepřátelské tankové foaCe, které budou svůj
pokus o průlom opakovat pravdépoaobn dnes večer nebo zítra. V důsledku
nedostatku nákladních
é
o2ů 5e šest italských a dvě
německé nemotorizované divize nebaou Inoci v pořádku stáh-nout. Velká část
těchto jednotek buc]e pra,dépodobné dostižena nepi-átelskými mechanizovanými
formaceIli. Ale i z našich me-chanizovaných sil se vzhledem k neslrně téžkým
bojům podari od nepřítele odpoutat jen část... V tto S;tvaci je tedy nutno
počítat s postupnou nezvratnou destrLkcí nády, píestože vo-jáci tlaku neprítele
heroicky vzdorovl a ejich bojová morálka byla příkladná. Podepsán: Rommel, polní
Inšál.

Zhruba ve stejnou dobu vlo2lli v istém tichém ven-
kovském sídle v Anglii Rommeloo rlášení do dekódo-
vacího stroje. Dálnopis vyťukal jeho srdcezyvný obsah.
Specialisté j e přeložili a analyzovi - o Rommelově pláno-vaném ústupu v něm
samozřejm nepadlajediná zmínka

- a za několik hodin je muž označovaný jako "C", šéf

Britské tajné služby, přes telefonní linku s ochranným utajením přečetl Churchillovi a několika vybraným důstojníkům, zasvěceným do tajemství systému Ultra. Vysoký úředník na ministerstw zahraničí si do deníku zapsal: "Dnes ráno mi telefonoval C. Obdržel zprávu, z níž Ize usuzovat, že Rommel je ted v pěkné bryndě. Mám tak trochu pocit, že Rommel tropí jen planý poplach, aby dostal posily. Ale i tak to vypadá dobře..."

K půlnoci telefonoval jednomu z Jodlových štábních důstojníků do areálu vrchního velitelství sám Hitler: "Má-te nějaké další zprávy od Rommela?" Plukovník odpověděl zápomě. "Tak zatelefonujte Rintelenovi do Říma," žádal Hitler, "a ptejte se." Za hodinu volal plukovník Hitlerovi, abyjej seznámil s tím, co zjistil: "Do Fíma došla od Rom-mela závěrečná denní zpráva. Právě se dekóduje a hned námji telegraťicky posílají. Téměř doslova se v ní opakuje, co psal v průběžné zprávě." Hitler se s obrovskou úlevou odebral na lože.

V půl deváté ráno příštího dne, 3. listopadu, se do Hitlerova bunkru přihnal polní maršál Keitel a tzval na okamžité audienci. Velmi rozrvšen mu podal dálnopis Rommelova půlnočního hlášení. Až téměř na jeho konec Rommel nenápadné vsunul zmínku o tom, že jeho Armáda již vlastně zahájila ústup:

"Pěchotní divize se vzhledem k situaci začaly v noci z 2. na 3. listopad stahovat," stálo tam. Do Hitlera jako by blesk uhodil. Keitel vysvětloval, že jeho důstojníci z noční služby si této klíčové véty nevšimli a zařadili dálnopis mezi ostatní agendu. O několik minut později jii Hitler držel v rukou Rommelovu každodenní ranní zprávu. Oznamoval v ní, že stahování pěchoty pokračuje "podle plánu".

Hitler se chytil za hlavu. Jeho frustrace a vztek nad tímto nečekaným vývojem v Egypté se obrátily proti Jodlovu zástupci, generálu Walteru Warlimontovi. "V tomto životné důležitém momentu hledal Rommel pomoc u mne a u Vlasti," prohlásil melodramaticky. "Měli jsme mu být zdrojem odhodlání. Kdyby mě vzbudili, převzal bych pl-
294 295
♀

nou zodpovědnost a nařídil mu zůstat na místě a udržet se. Ale náš milý pan Warlimont si sladce spí, když mi Rommel posílá svůj zoufalý apel." Nadiktoval depeši k okamžitému odeslání Rommelovi. Je to jedna z nejslavnějších depeší 2. světové války:

Celé Německo spolu se mnou sleduje heroickou defenzívu v Egyptě s bezvýhradnou důvěrou ve Vaše velitelské schopnosti a odvahu Vašich německých a Italských jednotek. V naší situaci není moino připustitjinou alternativu nei vy-trvat, neustupovat ani o píd a do bivy nasadit absolutně kaidé dělo a každého bojeschopného mvie. V příštích dnech se vrchnímu velíteli Jih (Kesselrln dostane značné vzdvšné posily. Také Duce a jeho vrchní velení podniknou vše, co jen je v lidských silách, aby Vám dodall dostatek prostředků k udriení Vašich pozic. Ne-přítel - i kdyi v převaze - je dozajista také u konce svých sil. Nebylo by to v dějinách poprvé, kdy by ielezná síla vůle triumfo-vala nad vojsky početně silnějšími. Svým vojákům můiete na-bídnout jen jedlnou cestu - cestu, která vede k Vítězství, nebo na Smrt. Podepsán: Adolf Hitler.

V 11.05 Jodl osobně telefonoval text Hitlerovy depeše Rintelenovu pobočníkovi v Iímě. V 11.30 už byl v kódu Enigma na cestě z Říma do Egypta. Zanedlouho poté byl spěšně doručen i panu Churchillovi do Londýna - "Hitler svým vojákům rozkázal vybrat si mezi vítězstvím a smrtí!"

Rommel v noci zase nespal. 2. listopadu bylijeho vojáci od půl sedmé večer nepřetriitě vystaveni strašlivému le-

teckému útoku - hustota shozených bomb činila téměř 1 000 na čtvereční kilometr. Rommel ležel ve svém voze a po celou noc k němu doléhal ustavičný řev motorů - to vojáci i se vším materiálem zahajovali evakvaci z bitevní zóny. Berndt do Rommelova deníku nadiktoval: "Večerjsou na silnici vidět nespočetné, vojáky přeplněné nákladní vozy a tanky obrněné divize Littorio. Jednotlivě si razí cestu zpět. Aťrika Korps oznamuje, že Littorio již není pod kontrolou důstojníků - úplně se rozpadla a rozutekla. Podobnéjevyjsou hlášeny v pěchotě motorizované divize Trieste."

"Bitva se nezadržitelně obrací v náš neprospěch," napsal Rommel Lucii 3. listopadu ráno. "Jsme prostě drceni vahou nepritele. Pokovším se zachránit část své armády - nevím, jestli se mi to podaří... Mrtví mají štěstí - pro ně už je všechno skončeno. Neustále na vás dva myslím s hlubokou láskou a vděčností. Snad nám bude osud milostivý a ještě vás uvidím."

Svým štábním důstojníkům řekl, že než bude nová linie u Fuky připravena k obsazení, navrhuje ústupový boj. Benzín stačil právě tak k tomu - byly potopeny další zásobovací lodě. V 9 hodin ráno se vydal pobřežní silnicí ke svému velitelskému stanovišti a velitelství Tankové armády nechal na starost plukovníku Westphalovi. Poručík Anzzbruster jel s Rommelem. "Na silnici je obrovský ruch - všechno jede na západ," zapsal si do svého deníku. "Ale bitevní linie se uklidnila. Ještě v jedenáct dopoledne Tomíci neví, že se odsunujeme." A skutečně, Montgomeiyho dělostřelectvo stále pálilo na několik hodin opvštěné pozice X. sboru na hřebeni Himeimat. V 11.30 však začal zběsilý nálet na pobřežní silnici - v této době jii zcela ucpanou kolonami Rommelových náklaáků, které jely natlačené kolo na kole, nárazník na nárazníku.

To dopoledne strávil na dělostřeleckém velitelském stanovišti. Na fotograťiich stojí v otevřeném Volkswagenu unavený polní maršál ve zmačkané a vytahané uniformě, má skloněnou hlavu a zasmvšilou tvář. Plukovník Bayerlein hlásil, že Aťrika Korps se dostal s pouhými třiceti dvěma zbylými tanky do střetu se svými mučiteli v otevřeném půlkruhu obráceném na východ v blízkosti Rahman. Generál von Thoma mu telefonicky sdělil, že před jeho děly už leží asi sto zničených nepřátelských tanků - včet-ně obávaných Shennanů. Aťrika Korps neustupuje bez boje.

Rommel odjel zpět do svého štábního autobusu. Beze slova v něm s Westphalem poobédvali. V půl druhé do autobusu vstoupil s papírem v ruce major Elmar Warning, člen Westphalova štábu, a podával jej Rommelovi. Byla to právě došlá Hitlerova slavná depeše končíci slovy: "Svým vojákům můžete nabídnout jen jedinou cestu - eestu, která vede k Vítězství, nebo na Smrt." Při četbé

296
♀

tohoto textu Rommelovi úplně vypověděly neny. Zachvátilo ho cosi mezi panikou a bésem. Tepzve před devadesáti minutami vydal svým jednotkám další příkazy k ústupu; vlastníma očima viděl to horečnaté hemžení na silni- cích, jak se Italové a Němci strkali, jen aby už byli pzyč z alameinských jatek. Hitler však ted jakýkoliv ústup vý- slovné zakázal. Co má dělat? V příští hodiné načrtl bezpočet různých variant odpovédi - Westphal si vzpomíná například najednu, která začínala: "Mein Fúhrer, poslechnu tak jako vždy. Slepá poslvšnost však v tomto případě odporuje mému smyslu pro zodpovědnost..." Nakonec neodeslal žádnou. Byl mezi dvéma balvany - z jedné strany naň tlačila oddanost Vůdci, z druhé realita vrcholné krize na bojišti.

Ve 14.28 telefonoval generálu von Thoma, veliteli Afrika Korps. Thoma mu podal následující přehled sitvace: "Právé jsem se vrátil z bojišté. 15. pancéřové zbylo deset tan-ků, 21. pancéřové jenom čtrnáct a divizi Littorio sedmnáct."

Rommel mu úsečně oznámil: "Budete muset bojovat až do úplného konce." Přečetl mu Hitlerovu depeši, dal mu pravomoc vydávat primé rozkazy také tankům divize Ariete a znovu opakoval: "Musíte tento prikaz vštípit svým vojákům; mají bojovat až do úplného a naprostého konce."

Thoma v tom viděl spolehlivý recept na totální sebezničení a navrhl "stažení tanků k přeskupení formací".

Rommel zaival do telefonu: "Ne - Vůdcův příkaz zní, že musíte zůstat až do úplného konce. Žádný ústup nebude."

Thoma váhal. "Dobrá tedy." souhlasil. "To je naše celková strategie... Ale musíme provádět dílí úhybné manévry."

Tuto formulaci Rommel sice schválil, ale pokyny, které vydal během odpoledne roztrovšenýmjednotkám Tankové armády, přesto nařizovaly, aby "na rozkaz z nejvyšších míst" držely stávající pozice, takže jim stejně žádný manévrovací prostor nezbýval.

Rommelovi štábní důstojníci, jmenovité Bayerlein, to rozhodně odsuzovali, ale Rommel se ještě nenaučil neuposlechnout výslovného rozkazu Vůdce. Když Hitlerovi vysílal zevrubné a přesvědčivé zdůvodnění jejich bezvýchodné sitvace, promrhaly se další drahocenné hodiny. "Ztráty německých vojáků v pěších, protitankových a ženijních jednotkách až dosud dosáhly asi padesáti procent a v délostřeleckých útvarech čtyřiceti procent. Afrika Korps má tedjen dvacet čtyři tanky. Obrněná divize Littorio a mechanizovaná divize Trieste z XX. sboru už v podstatě neexistují." V půl páté odpoledne vypravil nadporučíka Berndta na dlouhý let do Východního Pruska, aby se jeho jménem pokusil Hitlera přesvédčit, že splnění jeho rozkazu nevyhnutelné povede ke katastrofě. Berndt, jakožto stranický funkcionář, snad dojde sluchu spíše než nějaký štábní důstojník. Rommel mu rovnéž svěřil tajné dokumenty s tím, ať je nejdříve dopraví do bezpečí Wiener-Neustadtu - letadlo se tam mělo na cestě do Hitlerova hlavního stanu krátce zastavit.

Z obavy, aby nezadržitelný ústup celé armády nemohl být vykládán jako otevřené neuposlechnutí příkazu, obrátil se Rommel v 18.40 ke svým velitelům: "Žádám, abyste znovu uplatnili své válečné mistrovství a učinili vše, co je v lidských silách, k dovedení této bitvy k vítéznému konci." Když telefonoval náčelníkovi Thomova štábu, zdůraznil to znovu: "Vůdcův rozkaz vylučuje jakýkoli bojový ústup." Odmítl i novou obrannou linii navrhovanou Afrika Korps a pateticky pronesl: "Trvám na tom, abyste se udrželi tam, kde jste - je to životné důležité."

Jak vyplývá z jeho dopisu Lucii, udělal již nad sebou i svou armádou kríž: "Ztratil jsem již víru v úspěšný obrat bitvy. Co se s námi stane, je v rukou Božích. Loučím se s Tebou a s naším chlapcem..." Do obálky nacpal všechny peníze, které našetřil - 25 000 italských lir, a Berndta požádal, aby jí dopis doručil.

V Mnichové jsem vypáMal Elmara Warninga, onoho důstojníka Westpha.lova štábu, který Rommelovi prinesl Hitle-rovu depeši "Vítězství, nebo Smrt". Dnes je mu šedesát devět let a pracuje v mezinárodním bankounictví. Je to mohutný muž s širokými rameny, bezmála dva metry vysoký, s hustými, upravenými vlasy. Zvučným hlasem, rezo-

♀

nu jícím u jeho dřevem obLoiené pracouné, mí vylíčil mučivé rozhodování, jímž RommeL oné noci u E(Alameínu prochá.-
zeL "Vidé(jsem ho, jak bLoumá u temnoté povšté poblíž velitelského autobusu. ZavolaL si mne Westphrxl a řekl mí: ,Běite dělat poLnímu maršálovi spoCečnost, já mám moc práce. Strávíl jsem s ním tedy dvé hodiny, kdy jsme spolu jen tak chodili sem a tam a on zápasiL s rozhodnutim, zda u ústupu pokračovat, nebo ne. ,Jestliie tady zůsta-
neme, řekl, ,armáda nepřeiije ani Mi dny. A po chvíli: ,Ale mám já jako urchní velite(, nebo dokonce jen jako voják, právo neuposlechnout rozkazu A po dalším uvažo-
váni: ,Kdyi se ale Vůdcovu rozkazu podiidím, vyustane nebezpečí, ie mné pak odepřou posLvšnost mí uLastní vojá-
ci. A potom vykiikl: ,Na pruním místě jsou životy mých mviůl,
Tehdy poprvé vysLovíL ,Vůdce musí být šíCený... "

V této fázi zastoupil Berndta ve funkci pisatele Romme-
lova deníku Armbruster. Když se 4. listopadu v 5.20 ráno objevil u štábního autobusu, Rommel u7 byl uvnitř. Fron-ta - naprosto paradoxně - na několik posledních hodin utichla. Kdyby Rommel Hitlerův příka ignoroval, celá obrovská masa Tankové armády by vi ted dosáhla bez-
pečí nové obranné linie Fuka. On se však podrobil a ne-
blahý osud se začal naplňovat. V 7.25 priletěl polní mar-
šál Kesselring, přivolaný Rommelovým štábem z Říma, aby v zoufalé situaci poskytl morální podporu. Přes noc se kvůli porvše motoru musel zdržet na Krétě. ("Čeho jsem dosáhl 4. listopadu, bývalo by mělo obrovský, mož-
ná dokonce rozhodující význam - jen kdyby se tak stalo ojeden den dřív," vyčítal si Kesselring později.) Teho la-át-ký rozhovor s Waldavem na Krétě svědčí o tom, že pů-
vodné měl v úmyslu prosazovat dodržení Hitlerova pří-
kazu. "Vůdce teá samozřejmé všechno posuzuje ze zorné-
ho úhlu ruského tažení," vysvětloval po příletu Romme-
lovi, "a jeho zkvšenost v Rusku ho naučila, e driet se za každou cenu jednou už získaných a dobře chráněných pozic se nakonec vyplácí nejvíc."
Když se ale Kesselring dozvěděl, že Rornmelovi zbývají poslední 24 střední tanky, okamžitě svůj názor revidoval.

(V Rommelových dokumentech se nachází těsnopisný zá-
znamjejich rozhovonx.) "Hitlerovu depeši bych chápal spí-
še jako žádost než jako závazný rozkaz."
Rommel byl zděšen: "Já Vůdcův příkaz považuji za ab-
solutně závazný."
"Musíte jednat, jak to vyžaduje sitvace," oponoval mu Kesselring. "Vůdce určitě nechce, aby tady celá vaše ar-
máda definitivně zanikla."
"Přišlo to jako blesk z čistého nebe," postěžoval si Rom-mel trpce. "A já jsem si vždycky myslel, že mi Vůdce důvěřuje." Ze všeho nejvíc stál Rommel o to, aby mohl okamiitě zahájit bojový ústup - "Ale jedině pod tou pod-
mínkou, že Vůdce výslovně změní svůj rozkaz."
Kesselring mu radil, ať Vůdci ihned zatelegraťuje: "Řek-něte mu, že s vašimi zdecimovanými silami není nejmenší šance, že byste proti zdrcující převa7e nepřítele mohli linii ubránit, a že jediná naděje na udzžení alespoň části ať-
rického území spočívá v zahájení bojového ústupu." Kes-
selring slíbil, že Hitlerovi depeši sám odešle.
Rommel telegram tohoto obsahu Hitlerovi skutečně poslal. Poté se ještě několik dalších hodin řídil příkazem k "udržení pozic za kaidou cenu". Kdyi se v 11 hodin dozvěděl, že divize Trento i Bologna hromadně prcha-
jí z boje, rozkázal italským důstojníkům, aby své vojá-
ky přinutili vrátit se zpět. Letecký průzkum zjistil, že také italský X. pěší sbor se propadá dozadu; Rommel

svůj rozkaz opakoval. Krátce poté musel přlpomínat i XX. sboru, že "na svých pozicích musí vytzvat až do posledního dechu". Tou dobou se již nacházel v předních liniich, na zakopaném velitelském stanovišti Aťrika Korps chráněném přes tři metry vysokou písečnou dunou u Tell el Marnfsra. Odtud mohl na jihu a jihovýchodě sledovat obrovská mračna prachu zlověstně stoupající k podzimní obloze - tam se tanková divize Ariete svíjela v posledních smrtelných křečích.

Ve 12.55 přijel k velitelskému zákopu plukovník Bayerlein. Sdělil Rommelovi, že generál von Thoma označil rozkaz k udržení pozic za "čiré šílenství", připjal si všechna svá vyznamenání a v tanku odjel primo do ohniska bitvy. Bayerlein jel po hodiné za ním a nalezl hřbitov tanků

v plamenech, mrtvých těl a zničených protitankových zbraní. Asi 200 metrů odsud uviděl enerálovu vysokou hubenou postavu, nehybně vzprimenru u jednoho z horicích tanků. V ruce držel svou malou plátěnou brašnu. Bayerlein pozoroval, jak se k němu sjiději britské tanky. Z jeho podání bylo Rommelovi i We stphalovi jasné, že Thoma k Britům záměrně dezertoval. Westphal zvolal: "Jen si to, Bayerleine, nechte proboha pro sebe, nebo za to bude pykat celá Thomova rodina." l-átce poté zachytili Rommelovi radisté hlášení jedné z britských jednotek: "Zajali jsme německého generála. Iwrdí, že se jmenuje von Thoma." To rozptýlilo veškeré po chybnosti o osudu velitele Aťrika Korps.

PiipomnéL jsem tuto epizodu generáC.u Westphalovi. Pro-zradil mi, o čem váLečné deniky taktn mlčí - že pii ji,sté pozdější operaci se RommeLovi vojáci zrriocnili brítských do-kumentů, mezi nimiž nc:sli i. tajný zpr-avodajský přehled Osmé armády, ve kterém se vvádéLo, že Thoma přijal Montgomenho "iytířské" pozvání ke společ,lému obédu a nijak se nebránil hovoru o Rommelových sklo nech a jeho dalších plánech. "RommeL toho generáLa nikdg neměl rád, " poznamenal WestphaL.

Vojáci se stále řídili Rommelovým rozkazem neustupovat z pozic. V půl čtvrté odpoledne přišly poslední zprá-vy od Hriete - statečná italská tanková divize bojovala ai k sebezničení. V hroutící se obrarmé linii Osy zel nyní průlom 20 kilometrů široký. Celý XX, sbor prakticky přestal existovat. Aniž by dále čekal na p ovolení od Hitlera, uchopil nyní Rommel osud pevně do svých rukou. Vydal rozkaz k ústupu.

Ve 20.50 jej Hitler beztak schválil. "Vzhledem k tomu, j ak se véci vyvinuly," zahořkle oznamoval polnímu maršálovi telegramem, jenž mu došel až další den, "Vaši žádost schvaluji."

Tak začala pro 70 000 Rommelovýh mužů strastiplná odysea ústupu po trase dlouhé 3 200 kilometrů. Kolika z nich se podaří dojít ai na konec?

Pokoření

Uplyne týden, než se Německo oficiálně dozví, že Rommelova a máda ustupuje. Uplyne týden, než Rommel vůbec napíše domů. 9. listopadu 1942 naklepe jeho sekretář desátník Bčttcher na stroji kratičký vzkaz pro Lucii ("Jsern v pořádku") a polní maršál pod něj naškrábne svůj podpis. O den později jí Rommel konečně píše dopis: "Od průlomu nepřítele u Alameinujsem se nedostal ke psaní...

Průlomje pro armádu hrozná věc. Musíš se z toho probít a při tom ztratíš poslední zbytky bojeschopných sil. Dlouho to tzvat nemůže, protože j e nám v patách nepritel, který má navrch."

Málo věcí se armádě zahryzne pod kůži tak zákežně jako ústup. Navíc Rommel v této nepřínivé situaci pozbyl svou povéstnou lstivost. Vrávoraje nevolností a postiho- ván záchvaty mdlob. táhne svých 70 000 německých a italských vojáků drsným severoaťrickým povštním pobře- žím dlouhým stovky kilometrů, spalující výhní tropického dne, prudkými lijáky a mrazivými nocemi. Jeho devadesát kilometrů dlouhé procesí tanků, děl, transportérů a ná- kladních i osobních aut po celou dobu stíhají nemilo- srdné letecké útoky. Jejich pohyb bez ustání ochromuje nedostatek pohonných hmot. V zadním vgji svádějí Rommelovi oddaní veteráni navzdory nesnesitelné žízni a hladu zoufalé ústupové boje. Z týdnů se stanou měsíce, ale to už se na obzoru objeví zelené pahorky a lesy Tu- niska. V Rommelovi tento pohled vyvolává svíravý pocit teslmoty po rodném Švábsku. "Váš ústup je dílem Mistra, polní maršále!" blahopřeje mu Mussolini.

Rommelův deník zachycuje tyto dramatické měsíce víceméně úplně. Rommel dělá stejné chyby, jaké dělal vždycky. Přeceňuje sílu nepřítele. Předává zoufalé zprávy o pohybech na moři, aniž by si uvědomil, že mezi jeho depešemi šifrovanými v Enigma-kódu a počtem potope- ných lodíje pričinná souvislost. Prudce se střetává s Luft-302 303
♀

waťfe i s italským vrchnírn velením; vyčítá jim, že záso- V tu dobu se už "Liška povšté" vyhnula pivním léčkám, bovací lodi dostatečné nechráni. Italoové jej zase obviňují, které nastraiil nemotorný a přestrašený pronásledovatel. že svévolné opustil jejich péší diviize a ukradl italská Rommelův hlavní stan se dal do pohybu 4. listopadu po nákladní auta, aby z trosek alamei-Tinské linie zachránil soumraku. Pobření silnice po jejich pravici plála hořícími německé vojáky. Podezírají ho, že se chce z Aťriky úphzě náklaááky a zári svétlic, ale vétšina jeho vojáků jela tak stáhnout. jako on přes otevřenou povšť. Montgomery sejej pokovšel Ani německé vrchní velení Rommaelovi nedůvéřuje. Má obklíčit krátkými, sevřenými obchvaty, ale pokaždé, když jej za neposlušného, vZpurného, lstivého defétistu. Britové pobřežní cesty dosáhli, zjistili, 2e ptášek uletél a Rornmel tato obvinění rozhodně odzztzítá, ale jeho osobní oni uzavřeli prázdný prostor. Šestého v časných ranních dopisy a poznámky živě vypovídaji oo zmatku panujícím hodinách směřoval Rommel temnotou k Mersa Matruh. v jeho mysli. 12. listopadu naprikla píše: "Veškerá na- Ze tmy se vynořovaly arabské vesnice a opět v ní mizely. še práce na tomto bojišti přišla vtniveč. Vyvinul jsem Když však Montgomery dopoledne uzavřel svou hlavní opravdu nadlidské úsilí a je trpké, e to všechno takhle past - byl to jeho čtvrtý pokus - kousek na východ od končí." A čtrnáctého: "Nevím, kam ai se dostaneme... Matruh, sklapla zase naprázdno. Jak válka skončí? Kdybych se jcn mohl zbavit těchto Spustily se prudké lijáky a změnily povšť v bažinu hrozných myšlenek." zdržující každý pokus nepřítele provést obklíčení. Rommel

Uprostřed prosince píše En Rorcnmel tajné Lucii, aby dva dny bilancoval. Bojová síla Tankové armády byla mu po kurýrovi poslala ariglicko-nčrrxecký slovník. "Mys- nepatrná. Zbyl mu jen tucet tanků. Na strané ztrát stálo lím, že se bude opravdu hodit." 1 100 zabitých, 3 900 zraněných a 7 900 nezvěstných německých vojáků. (Odpovídající počty Italů byly 1 200

Nadporučík Alfred Bemdt dorazil do Luciina domu ve mých, 1 600 ranených a 20 000 nezvéstných.) Desátý Wiener-Neustadtu odpoledne 4, lcistopadu. Předal jí (italský) sbor zůstal u Alameinu bez nákladních aut, Rommelův kufrík s tajnými dokurncntty ajeho dopis. Kdyi pohonných hmot a vody. Z XXI. sboru byla polovina se vjedenáct hodin večer toho dnepustila do psaní odpo- IYentské divize 24. října přemožena a druhou polovinu vědi, byla stále ještě otřesena. Nemchla uvéřtt tomu, co spolu s Boloňskou divizí stihl údél X. sboru - byly po-se dozvéděla; bylo to jako zlý sen. "p-roč nás Pán opovští nechány svému osudu. Dvacátý sbor byl v podstatě zni-ve chvíli, kdyjej nejvíce potřebujemc?"" ptala se ho. Utěšo- čen 4. listopadu. Aťrika Kozps teá představoval pouze je-valo ji, že její manžel má u sebe nkoho tak solidního, den pluk, 90. lehká divize se smrskla na přibližné jeden jako je Berndt, o koho se může opří .t - věrného a

pocti- a půl praporu a ze 164. lehké divize přežila bitvu jenom vého, "přesné takového národního ocialistu, jaké chce třetina. Jedinou povzbuzující událostí bylo, když se mít Vůdce z nás všech". Když se k ní Berndt vrátil po v Rommelové autobusu 7. listopadu neočekávaně objevil návštěvé u Hitlera, naznačil, že smy sl depeše "Vítězství, generál Ramcke. Ramcke energicky zasalutoval a úsečně nebo Smrt" nebyl správně pochopcn.. Lucie mu předala nlásil, že on a osm set jeho výsadkářů LuftwaťFe - které balík ještě teplých svšenek pro svély.o manžela, aby mu Rommel čtvrtého odepsal - ze zálohy napadli konvoj v dalších týdnech strádání připomnly domov a rodinu. britských nákladáků, zmocnili se aut a projeli nepřá- Tak jako ona, každý v Německu čecal na zprávy z Aťri- telskou armádou, aby se připojili k Rommelovým silám. ky. Josef Goebbels na tajné poradčkonané šestého ujišťo- Z ckeho zlého úsmévu bylo lze vyčíst zadostiučinění. val své lidi: "Musíme zkrátka vČLt, že polní maršál Rommel jim nemohl nabídnout bůhvíjakou Rommel tuto situaci zvládne, jako drive zvládl mnoho budoucnost. Stav jeho zásob byl zoufalý. Do Benghází jiných." právě dorazilo pět tisíc tun benzínu - to však bylo bezmá-
304 305
♀

la 1 000 lúlometrů odtud. Na egyptské půdě už žádné zásoby benzínu nebyly. V Tobruku - vzdáleném sto šede- sát kilometrů - se nacházelo sedm tisíc tun munice; mezi Rommelem a Tobrukem se však tyčily horské průsmyky Sollum a Halfaya na libyjsko-egyptské hranici a jediná tam vedoucí cesta. která se táhla klikatými, úzkými za- táčkami, byla v délce sedmdesáti kilometrů ucpána vo- zidly ustupující armády. Osmého má do Benghází dorazit dvacet čtyži nových tanků, ale zásobovací důstojník Rom- mela varoval, že po několik dní se blíže k nim nic ne- dostane.

Nepi-ítel znal od svých dešifrantů každý detail Romme- lovy sitvace. 7. listopadu byl v oficiálním deníku vedeném pro generála Dwighta D. Eisenhowera - velitele nových spojeneckých invazních sil, které v té době zrovna připlou-valy k aťrickým břehům - zaznamenán příjem právě došlé přísně tajné zprávy od Winstona Churchilla, že "bylo za- chyceno Rommelovo sdělení německému generálnímu štá- bu, v němž Rommel naléhavě žádá o okamžitou pomoc, ne- má-li dojít k naprostému rozdrcenífeho branných sil".

Osmého už nepršelo a Rommel se rozhodl dát se zno- vu do pohybu. Musel opustit Mersa Matruh a pokra- čovat v ústupu. Než vyrazili dále na západ, sešel se s veliteli tankových divizí. Armbruster, který vedl Rommelův deník v Berndtové nepřítomnosti, zapsal Rommelovy prikazy: "Udzžujte divize v neustálém pohy- bu po trase, těsně za sebou, aby nás nepřítel nemohl obklíčit." Později řekl Rommel veliteli Luftwaťfe, generálu Hansi Seidemannovi: "Nepřítel se nás pravděpodobné pokusí obklíčit přes Sidi Omar. Nebudeme schopni klást velký odpor, protože nám nezbývá mnoho zbraní. Z ,vra- ků jsme sice sesbírali plno mužů, ale zbrarú málo."

Brzy z rána 8. listopadu se k hranicím vydal i Rommel. Cavallero a Mussolini neoblomné tzvali na tom, aby hra- nici ubránil; Hitler očekával totéž. Rommel však při svých skrovných silách neviděl žádnou možnost, jak by se tam mohl udzžet, a šestého to sdělil Cavallerovu emisarovi generálu Gandinovi.

V poledne přijelo auto a vystoupil z něj malý, uřícený generálmajor Karl Bvelowius, nový ženijní důstojník Tan- kové a mády. Rommel mu nai-ídil, aby za každou cenu zdržel Montgomeryho pronásledování. Ujistil jej, že zatímco budou ženisté klást miny a ničit silnice, povede generálporučík hrabě Theodor von Sponeck se svou Deva- desátou lehkou divizí neustálé obranné akce na zadním voj i.

Od tohoto okamžiku se pronásledování stalo pro nepri- tele désivé. Falešná minová pole posetá starým železem stridala ta skutečná s ďábelskou vynalézavostí. Jejich

úkolem bylo nepritele ukolébat, aby posléze vypukla vražedná, ničící a mzzačící zkáza. Opvštěné budovy byly plné nastražených pastí: trhaviny detonovaly, když se zatáhlo za splachovadlo u záchodu nebo když byl vyrovnán nakřivo visící obraz na stěně. Polní pristávací plochy nebylo možno využívat ještě týdny poté, co je Němci opustili. Z každého dne odkladu, ktezý Montgomezyho nemotornost Tankové armádě poskytla, vytěžil Bvelowius smrtící ú činky.

Bvelowiovo jméno se u RommeLově deníku vyskytuje tak hojné, ie jsem se s nadějí na nové užitečné tn,formace, které by mi tento ieniní generál jisté mohl poskytnout, pustiL do usilovného páMání, abych jej naLezL Avšak jeho stopa stejně jako Bettcherova vyústiCa do sLepé uLičky. Je-den z jelw důstojníků u německém DússeLdorfu o něm řekL:
"Byl uždycky tak Mochu podtvín - měl jsem dojem, ie se mu kdysi, před lety, něco piiLwdiLo. Byl internován Ameri-čany u Tennessee spoLu s hrabétem von Sponeck a se mnou. Kdgá jsme s ním jednou večer seděLi, z ničeho nic začal hysteri.cky kiičet: ,Tdou si pro mě! Uklídntli jsme ho a vypadal zas docela normálné. Piištího dne se šeL se Sponeckem projít. A ten večer se na řemeni od kuJru obésiL""

Cestou na libyjské hranice narazil Rommel na nadporučíka Berndta, kteiý se v podvečer čtvrtého setkal s Hit-lerem. Berndt mu vyřídil Hitlerův nejdůležitější vzkaz:
"Jde o jedinou věc - ustavit někde v Aťrice novou frontu. Není důležité, kde to přesně bude." Vůdce slíbil, že Tankovou arznádu obnoví v její původní síle - Rommel dosta-
306 307
♀

ne celou pnmí sérii zbrusu nové verze smrtícího protiletadlového kanónu, Flak 41 ráže 88 mm, a první tucet nových silných Panzer VI, Tigerů, z nichž každý váží 56 tun.

Načerpal-li Rommel z Berndtovy zprávy nějaké povzbuzení, dlouho mu nevydrželo. O hodinu později se od svého operačního důstojníka plukovníka Westphala dozvěděl, že v Alžírsku a Maroku se právé vylodilo z ohromného konvoje více než 100 000 amerických a britských vojáků. Ted bude mít Rommel navíc před sebou tuto novou armádu, aniž by jej zaštítila nějakájiná ozbrojená síla Osy. Cítil, že sitvace je beznadéjná a že z Aťrikyje třeba se dostat, dokud tojde. Telegraťoval Kesselringovi, aby jej bezodkladně s Cavalle-rem navštívili, "protože sitvace se neustále zhoršuje". Ne-přišel ani jeden. Rommel se tedy rozhodl je obejít a znovu poslal Berndta za Hitlerem. Chtěl, aby Berndt Vůdci předložil plán na okamiitý "Dunkerqve", který si vynucují hro-zivé okolnosti. Není ani řeči o tom, že by se mohli udržet: nezbývá než podnikat zdržovací operace na pobřeží, jež by měly poskytnout čas k evakvaci Tankové armády z Aťriky.

Mladý nadporučík se s Hitlerem sešel 12. listopadu v Mnichově. Rommelovy názoiy ve zkratce zachycuje jeho deníkový záznam z desátého: "Ř.ím očividné stále ještě věří, že je možno udržet Tobruk. Podle W by to vedlo k našemu obklíčení z vnitrozemí a k rozdrcení zbytku armády v nékolika málo dnech. W je pevně přesvédčen, že s našimi zbývajícími silami a zbraněmi nemůieme udržet ani Kyrenaiku a že už ted se musíme připravit na její evakvaci. Gazalská linie nám není žádnou oporou, protože nemáme dostatečný počet vojáků, abychom ji mohli obsadit posádkami, a hrozí tam rychlé obklíčení. Je třeba, abychom se hned od začátku zaměřili na ústup až k linii Mersa el Brega, za níž bychom si snad mohli trochu vydechnout... Prokáže-li se, že arrnádu není možno obnovit ve velkém a proti nepřá-

telským silám, které nyní postupují také ze západu, postavit mocný kordón, pak W pokládá za nejlepší řešení stáhnout se do obranné pozice v horách Kyrenaiky a ponorkami, malými čluny i loděmi v noci evakvovat co největší možný počet zkvšených vojáků a

převést je zpét do Evropy, aby je bylo lze uplatnit jinde."

Hitler ovšem musel zvažovat daleko širší politické a strategické pozadí. Opvštění Aťriky - navrhované Rommelem - by mohlo vyústit ve svržení Mussoliniho a antifašistická Itálie by pro Říši znamenala vážné následky. Rozhodně nemínil umožnit Američanům, aby využili své invaze v severozápadní Aťrice. Už 10. listopadu letecky přesunul do Tuniska pzvní vojáky Osy s úkolem vybudovat nové předmostí pod vedením generála Nehringa, Rommelova někdejšího podřízeného.

V souladu s tím dal Hitler Berndtovi pro Rommela následující vzkaz: "Tunisko ze svých úvah vynechte. Jednejte na základě premisy, že se v Tunisku hodláme udržet. Nepřipadá v úvahu, abyste se zabarikádoval na Kyrenaice a byl odtud evakvován. (Britská letecká a námoiní taktika to beztak vylučuje.) Vůdcův hlavní stan udělá všechno pro to, aby přes Tripolis dodal vaší annádé vše potřebné."

Berndt Rommelovi všechno přesné zopakoval. Snažil se polního maršála povzbudit, Rommel však v Hitlerových slovech vycítil skrytou výtku. "Jsem absolutné přesvédčen, že polní maršál a jeho armáda udělali u Alameinu vše, co bylo v jejich silách," diktoval Hitler Bernc:tovi, "a že způsobu vedení operací nelze nic Wtknout. Přesvédčil jsem se, ie ústup Tankové armády k linii Fuka byl naplánován teprve poté, co se celý severní sektor alameinské fronty dostal do rukou nepritele." Rommel byl v depresi.

Třináctého vybuchl na poručíka Arinbrustera: "Nejradši bych prodával noviny v berlínských ulicích - to bych potom mohl spát celou noc, bez zodpovědnosti, kterou ted mám."

Čtináctého Berndt do deníku nadiktoval: "V důsledku mnoha zmatků a přervšené léčbyje zdraí W velmi chatrné. Nékolik záchvatů mdloby." Rommel opustil průsmyk Halfaya a dokonce i Tobruk bez boje. Neměl ani vojáky, z ktezých by mohl utvořit posádky, ani letadla a lodé, které by tobruckou pevnost zásobovaly, jak tomu bylo, když ji dzžel nepřítel. Její ztrátu přijal vyrovnané - nako-nec, nikdo mu nemohl upřít zdejší čenmové vítězství.

Italové se však obávali, že Rommel se nehodlá zastavit

♀

ani u Agheily, kde linie Mersa el Brega umožňovalajednu z nejlepších obranných pozic na pobřeží.

15. listopadu v časných ranních hodinách priletěl do sevemí Aťriky generál von Pohl, styčný důstojník Luftwaťe v iírrlě. Rommel měl právě jedenapadesáté narozeniny. Pohl přinesl pozdravy a velký dort od Kesselringa; od Lucie přišel láskyplný dopis a krabice jeho oblíbených čokoládových malónek s mandlemi. Pohl měl však také

vzkaz od Cavallera: "Mussolini chce, abyste věděl, že do Tunisu a lYipolisu směřují mohutné posily, ale bude jim nějakou dobu tzvat, než se dostanou na dosah frontové

linie. Osud pritomnosti Osy v Aťrice závisí na tom, zda udržíte novOu frontu u Agheily."

Rommel mu vysvétlil situaci. Tanková armáda (její tankové divize) nemá vůbec žádný benzín ajenom hrstku tanků. fZekl mu, že potřebuje 400 tun benzínu denně, nékteré dny však nedostává ani tunu. Včera, řekl pohrda-vě, přivezli 40 tun. "Přestaňte mě odbývat smyšlenými

čísly!" rozkřLkl se na Pohla. "Já potřebuju celé lodě benzí-nu. Jestli mi vaše Luftwaťle nabídne, že sem dopraví urči-té množství, musím očekávat, že dodrží své slovo. Po-
třebuju 175 tun, aby se moje armáda vůbec pohnula.
Jak mi můžete přivézt čtyřicet!"

Italové v Benghází se zatím oddávali bohapustým or-
giim. Správa přistavu utekla a torpédoborce, ponorky a tankery naložené Rommelovým benzínem byly odkláněny jinam. Vozidla žíznila po celé dny a armáda trčela na suchu mezi Benghází a Agedabiou. Waldau z Luftwaťfe, ktezý přijel S Pohlem, zběžné pohlédl na - jak si zapsal do svého de - "obrovské konvoje nákladáků natla-
čených na cesté jako sardinky jeden za druhým" a radéji hned odletěl zpátky na Krétu. Rommel se svěřil Lucii: "Je toho dost, aby jeden žval."

Pro tento příšerný chaos byl typický osud německé ob-
chodní lodi Hans Arp vezoucí 500 tun benzínu pro Rommela. Mířila do Benghází, odtud byla Italy obrácena do Ras el Ali a Němci ji pak poslali zpět do Benghází. Rintelen Rommelovi z Říma telegraťoval (v kódu Enigma), že lod do Benghází dorazí 17. listopadu na úsvitu a že ji s dalším nákladem benzínu budou doprovázet dva tor-
pédoborce. Zpravil Rommela také o tom, že z IYipolisu přivážejí pohonné hmoty lodé Alger-v-io, Maraudi, Salon a Genari a že vIipolisu budou sedmnáctého a osmnáctého kotvit tankery Giordani a Sírio s nčkolika tisíci tun benzí-nu. S tímto seznamem šlechetné poskytnutým nepřátel-
ským dešifrantům nemohly nepřátelské ponorky minout cíl. Hans Arp byl torpédován na úsvitě sedmnáctého. Priš-
tí den si Waldau napsal do deníku: "Všechny tankezy byly potopeny. Jak se bude R. moci dále pohybovat, to je teď záhadou."

Tankové armádě zbývalo do Tripolisu pořád ještě 900 kilometrů. "Prší a fouká silný vítr," psal Rommel 17. listo-padu. "Naše pozice je kvůli nedostatku zásob v podstatě beznadějná. Nesmíme se ale vzdávat; snad to přece jen zvládneme." Jeho letecký průzkum zaznamenal, že poblíž Msus - v půli cesty přes poloostrov - se shromažďují stovky nepřátelských vozidel. Déšf však povšť natolik promáčel, že mnohá z nich hluboko uvázla v mazlavé bažině; povšť před nimi se změnila v jedno velké jezero.

Kesselringovi se podařilo letadly Rommelovi dopravit 80 tun benzínu a ten po dvou dnech odpočinku, jejž si vynutily pn.idké deště, vytáhl z Benghází a opět unikl. Dole v Agedabii vypukla palivová krize nanovo. Romme-
lovi došly zásoby veškerého paliva a Kesselring mu te-
legraťoval: "Letecká dodávka benzínu nyní nemožná -jste mimo dosah." Rommel plný obav telegraťoval svému vrch-
nímu velení, že vše, co v celé Aťrice má, je pouze násle-
dující: 10 tun benzínu v Bveratu, vzdáleném 400 llo-
metrů po pobřeží, a 500 tun v ipolisu, kam je ještě dále. Žádal, aby o tom byl informován Hitler.

Utábořený ve svém malém Kiibelu, na jehož kovovou střechu bez ustání bubnoval déšf, přemýšlel Rommel o sta-
vu své hrdé armády. "Netroufám si doufat v příznivou změ-
nu v našich osudech," napsal zasmvšile dvacátého prv-
ního. "Ale zázraky se dějí." A děly se. Toho rána přiletěl ve svém Storchu generál Seidemann. Běžel rovnou k autu pol-
ního maršála a vzrvšeně líčel, že od Agheily až po Mersa el Bregaj e celé pobřeží poseto tisíci dopravních beden a ba-relů s benzínem! Nebylo to nic menšího než náklad torpé-
dovaného Hanse Arpa, co Osud nyní složil k nohám Rom-

melovy zdecimované armády. Díky těmto posledním kapkám paliva se Liška povště dvacátého třetího bezpečně stáhla z Agedabii a dovedla svoji Tankovou armádu na linii Mersa el Brega.

Rommel urazil od Alameinu 1200 kilometrů - v podstatě beze ztráty.

Když dospěl na linii Mersa el Brega, prozkoumal ji a usoudil, že není dobrým místem pro obranu. Nemohl se dočkat dalšího postupu na západ. Mussolini mu ale nařídil vybudovat tam pozice, s čímž souhlasil i Hitler. V dalších deseti dnech využil Rommel všech skulin v pravidlech diplomacie a ve vojenských předpisech, aby je přesvědčil o jejich omylu.

Z taktického hlediska měl pravdu. Nová frontová linie byla dlouhá sto šedesát kilometrů - dvaapůllQ-át delší než linie v Alameinu - a on neměl ani benzín, ani mobilní síly, s nimiž by bylo možno vzdorovat nevyhnutelnému pokusu nepřítele o obchvat. Oproti Alameinu, kde měl půl milionu min, disponoval nyní pouze třiceti dvěma tisi-ci. Jeho vojáci přišli o většinu svých těžkých zbraní a protitankových děl. Rozhodnou-li se čelit Montgomeiymu, budou mít za zády 400 kilometrů povštní cesty do přístavu Bverat; každá kapka vody a benzínu, každá tuna potravin a munice by k nim musela býl přepravena tímto dlouhým a nelvytým pruhem krajiny. Podle Rommela bylo daleko lepší přenechat starosti o tuto 400 kilometrů dlouhou čáru Montgomerymu, tedy stáhnout se do Bveratu nebo rovnou do Homsu, téměř na práh nipolisu, a vybudovat si pozici tam. Dvacátého listopadu poslal s těmito pádnými argumenty do ftíma generála Gviseppa de Stefanis. Když se Cavallero generála otázal, kde se chce Rommel opraudu zastavit, de Stefanis pokrčil rameny a odpověděl: "Rommel bude ustupovat z jedné linie na druhou - mluví dokonce o kapitulaci!" Cavallero byl šokován. "Bude-li Rommel takto dál pokračovat," řekl, "skončí v Tunisku."

Cavallero rozhodně odmítl ponechat Rommelovi takovou svobodu, což na Hitlerův prikaz potvrdll Keitel. Náčelník vrchního velení Rommelovi slíbil posily tanků a dělostřelectva, znovu jej ale subordinoval malému italské-mu guvernérovi v Libyi, maršálu Basticovi. Rommel všechny své argumenty "Bombasticovi", jak mu opovlivě přezdíval, zopakoval 22. listopadu a navíc jej varoval: "Se-verní Aťrtku nelze udriet." V Annbrusterově deníku čteme: "Bastico tvrdí, že sám nemá žádnou pravomoc, že ale požádá Cavallera, aby co nejdříve přljel."

24. listopadu se uskutečnila trihodinová porada čtyř polních maréálů - Rommela, Kesselringa, Cavallera a Bastica. Místem konání byl Arco dei Fileni - "Mramorový oblouk", jímž ve třlcátých letech vpochodovaly Mussoliniho koloniální armády na Kyrenaiku. Rommel byl vjedovaté náladě. Nechtěl držet linii zde v Mersa el Brega, ale neustále opakoval, že jelikož mu to Mussolini i Hitler na-řizují, nemá smysl o jiných možnostech diskutovat. Žádal jen, aby se v záznamu uvedlo, že má pouze třicet pět tanků a padesát sedm protitankových děl, kdežto Montgomery má přes čtyřl sta dvacet tanků a t-i sta obrněných vozidel. "Ztratíme-li linii Mersa el Brega," neústupně trval na svém, "nebude už možno dát před mípolisem dohromady žádný další odpor."

Kesselring to zkusil s lichocením. "Jsme plni obdivu nad vaším ústupem z Alameinu," chlácholil Rommela. "Že jste přivedl zpátky v podstatě celou armádu po trináct set ldlometrů dlouhé cestě, aniž by byl nepřítel schopen vám v tom zabránit, to je vskutku v historii této války unikátní!"

Rommel jej netrpělivě přervšil. "Co mám podle vás dělat, jestli se nepritel v piištích dvou třech dnech na této frontě do mé armády obuje a obklíčí mě s takovou přesilou?" Žádnou odpověá nedostal.

Právě v tuto dobu se udála pikantní epizoda, která Rommela - jak tvrdil Manfred - znepokojila víc, než byl

ochoten připustit. Armbrusterův deník ji zachytil 25. lis-topadu: "Večer bylo ve štábu Tankové armády filmové představení. Viděli jsme I kdyi té neznám, miluju té (staré jak Metuzalém, ale docela příjemné) a Zýrolské růie. Tý-deník byl ovšem katastrofa. Ukazoval Rommela na ber-línské recepci s novinářl..." Když Rommel uviděl scénu se svou nxkou na klice ("...otvíráme dveře k celému Egyp-tu"), zbrunátněl; a když zvukový záznam přehlvšila vlna

♀

smíchu, došlo mu, že týž smích se jisté ozývá v tisících kin po celé líši. Stalo se ted jeho skvélé jméno předmé-tem posměchu?

26. listopadu telegraťoval Rommelovi maršál Bastico, že Mussolini nyní počítá dokonce s tím, že Tanková armá-da bude podnikat omezené protiútoky na britské předsu-nuté jednotky. Rommel piý nesmí za žádných okolností ustoupit dále bez jeho, Basticova, výslovného svolení. Navzdory tomu dal Rommel Navarinimu instrukce k pri-pravé dalšího ústupu armády do Bveratu.

Do prozatímního vedení Tankové armády postavil ge-nerála Gustava Fehna - Fehn přijel do Libye teprve před třemi dny, aby nastoupil na Thomovo místo - a poté udělal něco nepředvídaného, jeden ze svých příznačných činů. Aniž by Bastica alespoň informoval, nastoupil s nadporu-číkem Berndtem do svého Heinkela a odletél na sever do Wiener-Neustadtu, kde se pozdravil s Lucii a telefonicky se spojil s Hitlerovým hlavním stanem ve Východrúm Prusku. Potom pokračoval v letu, aby něco po třetí odpoledne při-stál u Hitlerova hlavního stanu, dva a půl tisíce kilometrů od Libye. Na rastenburgském letišti jej osobnč očekávali Keitel a Jodl a ponuře se ho tázali, o čem chce s Hitlerem diskutovat. V pét byl uveden do poradní místnosti utaje-ného štábu. Vůdce byl ohromen. Jeho pzvní slova k Rom-melovi byla: "Jak se opovažujete opustit bojište spadající pod vaše velení bez mého svolení?"

Další hodinu vládla mrazivá atmosféra. (Hitler později naridil, aby byl stenograťický záznam z této zvláštní pora-dy S 29/42 přepsán pouze vjedné kopů; ta byla nakonec zničena, ale v Rommelově deníku a dokumentech Tanko-vé armády se dochovaly dva dlouhé popisy.) Rommel se zde dozvěděl, že Hitler musí spolknout hořčejší pilulky, než je Libye. Na ruské fronté byla Šestá armáda úplné obklíčena u Stalingradu a známky dalších potíží se obje-vovaly i severněji, u města Velikije Luki. Po vzdvšném mosté se dopravovaly Šesté armádě zásoby a Hitler chys-tal protiútok pod Mansteinovým velením. Že sem Rommel nezván prijel z relativné klidného bojiště, Hitlera pranic nepotéšilo. Formálné Rommela pochválil za jeho "vzorný

a jedinečný" ústup, jalnnile však Rommel spustil svou pečlivé připravenou řeč o slabých stránkách své armády, nevhodnosti nové linie a nedostatcích italské organizace zásobování, neudržel se a vybuchl.

"Kolik mužů máte?" přervšil jej.

Rommel odpovčdél: "Šedesát nebo sedmdesát tisíc."

"A kolik jste jich měl, když britská ofenzíva začala?"

"Osmdesát dva tisíc."

"Takže," podotkl Hitler, "v podstaté jste žádné neztra-til."

Rommel se nedal: "Přišli jsme ale téměř o všechny zbraně. Tisíce vojáků nemají dokonce ani pvšky."

Hitler zvýšil hlas: "Protože je zahodili."

Rommelův hlas také nabíral sílu. "Aťriku nelze udržet," prohlásil. "Jediné, co nám zbývá, je snažit se z Aťriky

zachránit tolik Němců, kolik stihneme."
Tato obnovená žádost o "Dunkerqve" zapůsobila jako jiskra v soudku prachu. Hitler hulákal: "Navrhujete mi přesné to samé, co moji generálové loni v zímé. Chtěli se stáhnout na německé hranice. Odmítl j sem to pripustit a události mi daly za pravdu. Ani v Aťrice nic takového nedo-volím. Máme dobré politické důvody, pročje třeba v severní Aťrice udržet velké předmostí. Když to neudéláme, odrazí se to tím nejváinéjším způsobem na Itálii. Takže není ani řeči o tom, že bychom oblast Tripolisu opustili. Vaše armá-da dostane tolik zbraní, abyste mohl postavit každého schopného muže na frontovou lirii. Své zásobovací fonna-ce musíte zredukovat na absolutní minimum. Kesselring musí použít k doprovodu zásobovacích konvojů veškerou sílu Luftwaťfe. Okamžité pošlu telegram Ducemu - bohužel je ted zrovna nemocný - a požádám ho, aby Góringa a vás prijal."
V osm večer byl Rommel vyprovozen z Hitlerova štábu - s Hitlerovým zcela závazným příslibem většího množství zbraní, munice a vojáků, dvaceti dosud utajených Flak 41 ráže 88 mm a Tigerů. Brzy poté se ocitl v reprezen-tačním luxusním vlaku Asia rišského maršála Góringa smčřujícím do ftíma. Po dalších 42 hodin byl nucen hle-dět na Herznanna Góringa v celé jeho láse. Hrůzou mu vstávaly vlasy na hlavě, když si tento nanicovatý

♀

šeshhvědčkový generál v perlOvě šedé uniformě, s dra-hokamy kládanou sporiou ng kravatě a stejně prove-denými psteny zaujatě lakoval nehty na rukou a bez ustání ž-il o své rostoucí sbízce "osvobozených" obra-zů a soch, Už v Mnichově - kde se k nim připojila Lucie s ári ponamenanou starostí - si Rommel uvědomil, že jedno je ité: válka je prohraná.
V Roelovč deníku je těsfiopisem proveden zápis, e mnohé napovídá: "29. li5topadu 1942, pokračuje se v cestě. Večer v Mnichovč přistoupila paní Romme-lová. Vls samostatný přepis roznovoru." Tento dokument chybí, le Roznel evidentně pokládal jejich důvěrný rozhovor z velrni významný, neboť o několik dní později své ženě apsal: "Jsem rád, má milá, že jsem s Tebou mohl hovort o tom, jak chrtiutně vypadají věci do bu-doucna." J čezvnu 1944, kc]y už cítil porážku v Nor-mandii, í znovu, byť v opatrrlě zastřené formě, tento rozhovor priporrměl: "Umíš si nad pi-edstavit, jak ob-tížná ro2h,odnutí před nárni stojí, a jistě sI pamatuješ na naši ronluvu v listopadu 1942." O čem se asi spolu bavili? S ejvětší pravděpodobností se zamýšlel nad tím, jak usmint svou čest a oddaost Hitlerovi s formální kapitulací před Brity.
Lucie s později ke zmíněné cesté vlakem vybavila: "Manžel bl zcela otřesen. ‚Orii prostě nebezpečí nevidí a vidět nechtějí řekl. ‚Žene se však na nás obřími kroky. Hrozí n porlta, Hned ale dodal: ‚Mluvme potichu.
Klidně rnžou náš rozhovor odposlouchávat." Všichni Rommelovi. bcí přátelé se shodují na tom, že jeho bouř-livé setkí s Hitlerem bylo bodem zvratu v jeho postoji.
V Gónnově vlaku Rominel promýšlel novou taktiku, která měla učinit nevyhnutelrlo ztrátu Libye ještě přija-telnou. prč nenechat Tankovou armádu ustoupit přes Bverat a -LYipolts rovnou do Tuniska? Tam by se mohla spojit s rlovými silami generála lVehringa, využít momentu překvapenL a vyrit do útoku na neostřílené americké invazní vojky. Poslal Berndta cnodbičkou, ať s tímto ná-padem senámi Góringa. FZíšsKému maršálovi se 1bil. Rommel Se tedy rozhovořil - nahl stáhnout se na ma-

rethskou 1 j před válkou vybudovali Francouzi na

libyjsko-tuniské hranici. Z jihu a západu byla dobře chrá-něna solnými bažinami. A v Tunisku, zdůraznil, jsou
hlavní pristavy - Tunis a Biserta - daleko blíž Itálii. Navíc je to země bohatá potravinami. Rommel by mohl zahájit
ofenzívu na západ, současně do Aliirska i Maroka!

"Ústup od E1 Alameinu," píše se v Berndtově komentářl k tomuto nápadu, "by se najednou začal jevit v novém
světle, jakožto lstivý krok, jehož cílem je soustředění sil v Tunisku. Byla by to světová senzace, kdyby Rommel
náhle zazáil při ofenzívě v Tunisku."

Když vlak dorazil do Říma, seznámili s touto myšlenkou Kesselringa. Ten se jí vysmál. Viděl v ní další z Rommelo-vých triků, jak prodlužovat "výlet" Tankové armády, tá-
hnoucí se už od Alameinu. Přestal Rommela pokládat za vhodného velitele Tankové armády. Obviniljej z pasívního
odporu, ze svévolných akcí - jakou byl třeba jeho ne-smyslný let za Hitlerem - a z nekázně. Kadý nový Romme-
lův ústup, protestoval, pouze posunuje startovací plochy nepřátelských letadel blíže ke Kesselringově základné. Na poradách - s Mussolinim toho odpoledne a se shromáž-
děnými italskými generály nazítří,1. prosince - zuřily ostré výměny názorů. Vyšel z toho kompromis. Duce rozhodl, že
Rommelovi bude povoleno ještě ustoupit, ovšem pouze na bveratskou linii, tři sta kilometrů východně odIYipolisu, a jenom tehdy, kdy bude jisté, že Montgomeiyho útok na
Mersa el Bregaje na spadnutí.

Toho dne byl v přepychovém římském hotelu Ex-celsior uspořádán slavnostní oběd. Polní maršál Erhard Milch, kterého Gáring toho rána povolal z Berlína, si
ve svých soulQ-omých dokumentech poznamenal: "Bě-hem oběda Gšring neurvale napadl Rommela, kterého
se to velmi dotklo. Rommel mne potom požádal, abych ho doprovodil do jeho pokoje. Po několik hodin jsem
ho uklidňoval, byl ale tak nezvově vyčerpán, tak na dně, že mi nakonec zabořil hlavu do ramene a chvíli plakal.
Nemohl se prostě přenést přes Hitlerovu nedůvěru v je-ho velení."

G6ring pak poslal telegram Hitlerovi. Vůdce jej přečetl a obrátil se k Alfredu Jodlovi, náčelníkovi operačrúho štá-bu. "Rommel prý ztratil neivy," řekl mu.

316 317
♀

Tak se zvedla opona závěrečného dějství aťrického představení. 2. prosince 1942 v 6.30 ráno přistál Rommel zase v Libyi. Plukovník Westphal, čekající na Rommelovo letadlo, zastihl polního maršála zlomeného. Jeho tlumoč- ník ve svém diáři svše uvedl: "Zdá se, že Vůdce W na-prosto setřel. Musíme prozatím zůstat, kde jsme." I sám Rommel v krátkém dopise Lucii připustil: "Vůbec se necí-tím dobře. Mám nervy nadranc."

Byl utahaný a apatický, přesto však začal okamžité plánovat přesun povští k Bveratu, s nímž chtěl začít, hned jak mu k tomu Bastico dá pokyn. Prištího dne na-stoupil do svého Storchu a odletěl k Bveratu, aby jej prozkoumal ze vzduchu. Dokud nedorazí více benzínu, nezbývá, než aby Tanková azznáda zůstala ve svém ny-nějším postavení.

Jaksi se mu podaiilo posbírat dost paliva, talsie 6. prosince po setmění se začali z linie Mersa el Brega přemísťovat pzvní vojáci italské pěchoty generála Enea Navariniho. Nařídil, že před každým nákladním autem musí jít pěšky jeden muž, aby je vedl ve tmě, a že všechna svétla do jednoho je třeba zhasnout, v případé nutnosti i výstřelem z pvšky. Ze štábu Aťrika Korps ale brzy Rommelovi telefonovali, že pivní italská divize vyjela z linie se zářícími předními světly a ivoucími mo-

tory, a klaksony pzý houkaly o sto šest. Povštní cesta do Bveratu byla celou noc obsazená stovkami annádních nákladáků naložených bujarými Italy, Britové si však kupodivu ničeho nevšimli. Za rozbřesku bXla cesta zase opvštěná.

Rommelova nálada stoupla. Déšť ustal a počasí bylo teplejší. Přestěhoval se do nového, pohodlnějšího obytného přívěsu, který mu zbudovali jeho mechanici. Letecký průzkum podal zprávu o pěti tisících nepřátelských vozidel a tanků shromažďujících se k útoku na jeho postavení. Obdel však další zásoby benzínu a té noci - znovu s rozsvícenými světly - proklouzla do Bveratu divize Giovanni Fascisti. "Nepřítel si zjevně dosud neuvědoml, že se stahujeme," stojí s ponviým uspokojením zapsáno osmého v Rommelově deníku. "Chystá se na nás vi sedm tisíc vozidel. W je dnes v mnohem lepší náladě." Reaguje

na to také Armbrusterův deník: "W byl ve skvělé formě, i když podle Berndta je to jen šibeniční humor." Prištího dne ustoupila Pistoia, poslední divize italské pěchoty, a opět bez incidentů.

Rommel očekával, že Montgomerymu každou chvíli svitne a vypukne zuřivý tankový útok. Celý den strávil ve svém štábu, čekaje na telefon. Byla to otázka vteřin. Se svými zbývajícími vojsky chtěl uhnout v okamžiku, kdy se Montgomeryho soustředěné síly vypnou k rozhodujícímu útoku. Nic nepotěší více, než když vidíte, jak se někdo silnější přepočítá a rozbije si nos. "Kraj se rychle vylidňuje," riká Rommelův deník. "Teá se stahují také naše zásobovací oddíly."

Hodiny čekání vyplnil psaním svému synovi. Nijak se netajil tím, že už ho možná nikdy neuvidí, protože převaha je na straně nepritele a Tanková armáda nemá dost zásob. On i jeho vojáci, psal. jsou zklamáni takovým vyvrcholením heroického a často i vítězného boje. "A teď o Tobš, drahý Manfrede. Víš, jak moc Tebe i IWou matku miluju a stále na vás myslím. Brzy Ti bude čtrnáct. Brzy Ti skončí školní léta. Snaž se pochopit, jak vážná věc je život, a ze školy se snaž odnést si co nejvíc. Učíš se pro vlastní dobro. Budeš se možná, drahý Manfrede, záhy muset postavit na vlastní nohy..." Nebylo jednoduché takto psát synovi, kterého sotva znal.

Ráno 10. prosince jej na velitelství Aťrika Korps generál Fehn varoval, že Montgomeryho útok může vypulmout každou chvíli. Aktivita nepřátelských bombardérů a průzkumu vzrostla - zejména podél zranitelného jižního sektoru. Příštího dne bylo lze vidět, jak britská vojska provádějí klasický obchvatný manévr, přesnějak Rommel předpověděl. Toho večera se Rommel díval na filmovou komedii prihodně nazvanou Zatančíme si K půlnoci začali Britové s dělostřeleckou přípravou, která v2dy ohlašovala Montgomeryho útok. Také německá odposlouchávací zpravodajská služba tento záměr potvrdila. Rommel vydal kódovou bleskovou depeši "222" - předem domluvený signál zbývajícím německým a italským tankovým jednotkám k ústupu, kam až jim to množství benzínu dovolí - a pak sledoval další film s trefným názvem Co se stalo té noci

318 319

Umění neposlušnosti

Po další tři dny. od 13. do 15. prosince 1942, ochromoval ústup Rommelových rozhodujících sil - pancéřových divizí - kritický nedostatek paliva. Montgomery si toho na základě obdriených depeší dešifrovaných pristro-

jem Ultra musel být vědom, kupodivu toho ale nedokázal plně využít. Rommelova vojska sužovaly také vytralé střemhlavé útoky bombardovacích letadel; jediná cesta byla zjizvena krátery po bombách a po svazích na obou stranách plápolaly vraky vozidel. Rommel se nejednou dostal primo do míst, na něž bombardéry útoěily, a musel zalehnout do příkopu. Nepřítel potopil další tři lodé s ben-zínem. Kolem Rommelovy armády se v povšti obezřele stahovalo 1 500 nepřátelských vozidel a benzínu již zbý-valo pouze na padesát kilometrů. Rommelův deník riká:

"To znamená. že Aťri Korps je již obklíěen." Tak tedy konec?

Dosud nikdy nebyly dvé německé pancéřové divize kry-jící se svými 54 zbývajícími tanky Rommelův ústup tak blízko záhubě jako odpoledne 15. prosince. Jejich velitel generál Fehn naridil tankům 21. pancéřové divize vy-prázdnit nádrže a veškezý takto získaný benzín přelít do tanků 15. pancéřové divlze. a tak mohla alespoň jedna tanková divize přes noc bojovat a ochránit druhou, než k nim dorazilo další palivo. Tímto způsobem Němci znovu vyklouzli z kleští protivníkova obklíčení těsné před tm, než se sevřely. Jak proráželi na západ, nechávali za sebou porůznu roztxovšené Shermany, obrněná vozidla i nepřá-telské vojáky. Rommel dal dohromady opravdu pořádnou sílu!

Ten veéer vysílaly nepřátelské stanice Rádio Káhira a BBC nadšené zprávy o tom, že Rommel ajeho armádajsou

"ucpáni v láhvi" v Nofilii - Rommel ve skuteěnosti tímto méstem na pobřežní trase už projel - a že Montgomeiy prá- vě "zaráží zátku". Rommel vybuchl smíchem: "Jestli dnes

♀

večer piijde nějaký benzín, ve flašce nic nezbude." Rádio Káhira dále oznámilo, že nacistická vojska uvázlá v nofi-lijské kap5e "zoufale bojují", aby se probila. Rommelův de-nik se škodolibou radostí zaznamenává: "Ve skutečnosti byl odrizrsut pouze jeden oddíl péchoty 115. pluku. A ijemu se podařilo uniknout, museljen opustit svá auta." Německá letadla viděla, že cesta z Mersa el Brega do Nofilie je pustá, což napovídalo, že Bvelowiovo vražedné dílo a na-stražené lečky prinutily nepřítele vydat se složitými oklika-nli. Montgomery se potýkal také s logistickými problémy - osm amerických bombardérů omylem pristálo na ta-metské pristávací ploše, jež byla v tu dobu stále ještě v rukou Němců; zjistilo se, že z Tobruku převážejí benzín Montgozneiyho předsunutýmjednotkám. Němci nečekaný dar pochopitelné neodmítli.

17. prosince ráno vyrazil Rommel povštní cestou do gveratu. Krajina zde byla najednou jiná. "Tady je už ja-ro," psal domů. "Vzduch je prosycen vůní tisíců květin." Na Roelův štáb bveratský obranný systém a hluboké protitankové zákopy zapůsobily, ale Rommel sám už hle-děl ještě dál na západ, k marethské linii na hranicích Libye s Tuniskem. Itn-dil, že bveratská linie je, tak jako byly všechny předcházející, lehce napadnutelná obchva-tem zjihu. Většina zjejích délostřeleckých pozic nemohla být obsazena, protože mu zbylo užjen 160 protitankových děl. V Bveratu neměl skoro žádné miny, munici ani záso-by. Větširia z jeho vojáků měla toliko pvšky nebo kulo-mety, vhodnější spíše k obrané horské pozice - třeba Ma-rethu. Čím více jezdil sem a tam po bveratské linii, čím podrobnéji ji zkoumal ze vzduchu, tím méně se mu za-mlouvala. Navíc neviděl ani žádný taktický důvod, proč nadále bránitmpolis. Už ted tento velký pristav pustošily těžké nálety. A k čemu

je dobzý takový pristav, do kterého se nemohou dostat lodí? Z osmi dalších velkých lodí, jež
v posledních dnech do Tripolisu miřily, byly až najedinou všechny potopeny. A tak znovu začalo velké dohadování.

První ráno po Basticové příjezdu do Bveratu mu Rommel objasnil své pesimistické náozy. Všechno závi-selo na dodávkách benzínu. "ývá mi 60 tanků, k tomu ještě 12 dalších z Bveratu a deset, které trčí bez kapky

benzínu v IYipolisu," řekl Rommel. "Mnoho z nich jsou nové dlouhohlavňové verze. Jsou schopné ubalit po-řádnou ránu, za předpokladu ovšem, že dostanu benzín." Armbruster to shrnul: "Porada s Basticem v Bveratu. Také on zastává názor, ie bveratskou linii není možno udržet, protože na cesté není žádná munice ani benzín. Musíme se stáhnout na linii Homs-Garian (kousek na východ odnipolisu). I onje (aspoň to tak vypadá) pro spoje-ní dvou hlavních bojišf" - tj. Libye a Tuniska.

Když Bastico v Římě referoval o výsledcích porady, na Rommelovu hlaw se strhla lavina kritiky. Sám Mussolini Rommelovi telegraťoval: "Všichni vojáci německo-italské Tankové armády se na bveratské linii postaví na odpor a budou bojovat do posledních sil, opakuji, do posledních sil." Bzzy nato se ozvalo i italské vrchní velení s ještě příkřejším rozkazem: Tricet tisíc vojáků italské péchoty
pod Rommelovým velením nesmí být za žádných okolností "obétováno jako ti předtím".

Rommela tato skrytá kritikajeho postupu po Alameinu uváděla v zuřivost. Tento vztek prozrazuje i jeho deník. "W je nanejvýš pobouřen. Bylo mu narizeno bránit bveratskou linii ,do posledních sil, i když není vůbec jasné, co si Italové pod slovy ,poslední síly představují. Očekává-li se od néj, že italské vojáky odvede z frontové linie do bezpečí, pak ji nebude hájit do posledního muže, ale do posledního Němce. Ale potom bude také po všem i pro Italy. A co když mu nepritel vůbec nedá šanci bve-ratskou linii bránit a jednodvše ji obejde a obklíčí?"

Toto všechno nepochybně podzývalo Rommelovu du-ševní rovnováhu. Porážku či dokonce kapitulaci před Montgomeiym jasně považoval za pravděpodobné a nej-spíše nevyhnutelné, na což můžeme soudit z jeho opé-tovné naléhavé žádosti v tajném dopise Lucii 21. prosince: "Pročpak jsi mi ještě neposlala ten anglický slovník?"

Není divu, že Rommelovo stanovisko vyvolalo v Římě novou nedůvéru. "Jestli chce Rommel ustoupit," rezigno-vané si do svého osobního deníku poznamenal maršál Cavallero, "tak ustoupí." Cavallero také v Rommelovi vycí- til výrazný sklon přehánét vlastní obtíže: "Každý den má nějakou ,zoufalou bitvu, což prostě není pravda."

323
♀

Kesselringovi se svéřil: "Podle mého názoru Rommel je-nom hledá výmluvy. Bez ohledu na to. kde se zrovna nachází, už od Sollum-Halfaya ustavičné mluví o ústupu."

Kesselring nemohl než souhlasit: "Rommel si neuvě-domuje. že má v ruce pořád ještě dost dobré karty, jen kdyby s nimi hrál."

Rommel teď odmítl Kesselringa poslouchat. Vinil rov-ným dílem Luftwaťfe i Italy, že jej vehnali do jeho zlého po-stavení. "Vztahy mezi mnou a Kesselringem jsou napjaté," přiznal se Lucii. "Nedoceňuje vážnost naší sitvace." Kes-selringa nai-kl, že "odsává" zásoby z lodí, jei začínají kotvit v Tunisu, a že tanky, munici a benzín, které správně náleží Rommelovi, dává nové 5. tankové armádě budované vI-nisku. Rommel má samozřejmé částečné pravdu, nelze to však všechno vyčítat Kesselringovi sainotnému. Generál Hans von Arnim, podjehož velení byla nová armáda svéře-

na, byl člověk agresívní a optimistický - jako Rommel v únoru 1941. A k čemu převážet do Libye po celé té dlouhé cestě pobřežím Tigery, rychlopalná děla a ostatní zásoby, když Rommelovi stejně nejde o nicjiného než o ústup?

Rommelovy žalostné rádiové depeše do Iíma a Berlína udivovaly dokonce i nepřítele. který je pravidelné zachycoval a dekódoval. Výbor spojených výzvědných služeb, naprosto šokován, odeslal z Londýna svým velitelům na Středním Východé následující přísné tajné zhodnocení: "Už od bitvy u EI Alameinu je Rommel úzkostlivě opatrný... jeví známky neivózního strachu před nebezpečím britského obkličovacího manévru a zdá se, že přeceňuje britskou připravenost útočit."

Rommelova neochota držet se na bveratské pozici vtáhla do jeho konfliktu s Římem širší okruh lidí. Jeho italští podřízení byli na jeho strané - hlavné Navarini a generál Gezvasio Bitossi, velitel divize Littorio. Také oni naléhali, aby se s transportem 45 000 nemotorizovaných německých a italských pěšáků dále na západ začalo, dokud je ještě čas. Italské vrchní velení i přes to odmítlo na věci pohlédnout Rommelovýma očima. Maršálu Basticovi si stěžoval: "Chce-li se po mné, abych se ujal zodpovědnosti, pak musím mít možnost svobodně se rozhodnout, jak svůj úkol vyřešit."

Bastico s tímto výbuchem seznámil Cavallera a italskému maršálovi Rommelova námitka uvázla v žaludku. "Podle mne by Rommel neměl dostat vůbec žádné volné pole působnosti," křičel na Kesselringa. "Jen se podívejte, jak se chová, když je má. Je naprosLo jasné, že jediné, oč mu jde, je dostat se do Tunisu tak rychle, co mu budou nohy stačit."

A právě tehdy před Kesselringem popzvé zmínil možnost repatriace Rommela do Německa a předání Tankové aády některému z italských generálů. Později téhož dne o tom hovořil i s Mussolinim. "Musíme se Rommela zbavit," zapsal si maršál Cavallero do svého deníku.

Vánoce byly za dveřmi. Z celého Německa se do Rommelova štábu valily dopisy a balíky s jídlem. Mezi nimi byly i bedny pomerančů. Rommel je nacpal do auta a vyjel na frontu, aby je rozdal. "To mám nejraději - vyjet mezi vojá-ky," napsal. "Člověka to zbaví trudných myšlenek, vidí před sebou jen svěží mladé německé muže." V zárivém slunci zkoumal nejhezčí dárek ze všech - první ze smrtících 88mm Flak 41, ktezý mu zaslali z Říše. Hitler dodržel svůj slib. Byla to nejlepší zbraň svého druhu na světé.

Na Štédrý den odjel do Faschie, aby provéřil tamní předsunuté hlídky. "Na zpáteční cesté," napsal Azznbruster, jsme najednou narazili na stádo pétadvaceti gazel. W ijájsme zastřelili každý pojedné. Zpětjsme se dostali ve čtyři odpoledne a to už byl zrovna čas na vánoční oslavu s jeho nejvěrnějšími spolubojovníky. W pronesl řeč, kterou si natočili lidé od propagandy. Ježíšek každé-mu z nás nadělil něco pékného. VV dostal obrovský dort a Bayerlein skopovou kýtu. V osm večer kroužek lidí W nejbližších usedl ke stolu. K večeři byly gazely. (Bylo nás tam ai do půlnoci jen nás dvanáct.)" Rommelovy myšlenky zalétly do Wiener-Neustadtu. "Ach," napsal toho dne Lucii, "kdy se vůbec zase setkáme? Moje starosti nejsou o nic menší." Mezi dárky pro Rommela byl i miniaturní kanystr na benzín - naplněný nikoli benzínem, ale asi kilogramem kávy.

Rommel nevédél, nebo tomu odmítl uvěřit, že také Montgomeryho trápí lsuté problémy se zásobami. V sitva-

ci, vjaké se Brltové nacházeli, si nemohli dovolit na bve-ratskou linii zaútoéit

dříve než uprostřed ledna 1943.
Montgomezy měl se zásobováním takové potíže, že do útoku na Bverat mohl poslat pouze malou část své armády.
Zde se naskýtá otázka, zda by tento úder riskoval, kdyby mu zpravodajci nezjistili, že nacistický polní maršál nemá moc chuti zbudovat si v oblasti Tripolisu pozice. Montgomery sám později přiznal: "Věděl jsem dobře, že nedostaneme-li se do Tripolisu do deseti dní, nedostatek zásob mne nejspíše donutí, abych se stáhl."

Kesselrtng, mající v Římě větší pohodlí než Rommel ve svém vlhkém, nezdravém bunkru, přestával mít trpělivost s Rommelovou neochotou udeřit Montgomeiyho přes chtivé prsty. Informoval Cavallera, že nepřátelské síly "hrozící" Rommelovijsou ve skutečnosti slabé a nevyvážené. "Musíme nějak pozvednout Rommelovu důvěru ve vlastní schopnosti." V originálech Rommelových dopisů Ize zajisté najít mnohé známky jeho dvševní sklíčenosti. "Náš osud začíná být pomalu zpečetěn," psal rozechvéle 28. prosince. "Bude to zázrak, udržíme-li se déle. Co se stane potom, je v rukou Božích. Budeme bojovat, jak dlouho to půjde. Když jsme se naposledy setkali (v Iímě), měljsem v celé této věci neblahé tvšení a s tím hlavním jsem Tě seznámil. Jaluziile zdejší boj skončí a Ty se dozvíš o mém osudu, musíšjednat rychle... - a dal Lucii instrukce, kde by měla s Manfredem žít, kdyby se nevrátil.

V té době už byla Rommelova Tanková armáda bezpečně zakopána za bveratskou linii. A ftím - což bylo za stávajících okolností s podivem - se Rommelovi opět podro-bil. 31. prosince, v poslední den roku plného zvratů, přile-těl Kesselring. Pobřežní cestou pak s Rommelem vyjeli navštívit maršála Bastica. Všechny záznamy - v denících Cavallera, Rommela i Armbrustera, v Rommelových soukromých dopisech i v dokumentech Tankové armády - se shodují na tom, že došlo k prudké hádce. Mussoliniho nový prikaz v Basticově interpretaci narizoval, že bude-li Tanko-vé armádě u Bveratu hrozit bezprostřední zkáza, může provést ústup bojem k další linii, tedy k horským průsmykům u Homsu, východně od lYlpolisu. Pohlaváři v Iímě se už s nevyhnutelnou ztrátou Tripolisu smířili, řádná přípra-va přístavu k demolici si však vyžádá dva měsíce a nejméně stejnou dobu musí tnat také Rommelův bojový ústup.

Rommel byl neoblomný. "Nařizujete mi, že nesmím dovolit, aby byla moje armáda smetena," vyštěkl. "Už jenom to by byl zázrak. Vzpomeňte si na bitvy, které jsme v poslední době vedli. Pokaždé jsme akorát dokázali na poslední chvíli vyvléct hlavu z oprátky." Prohlásil, že eva-kvace péchoty do Homsu zabere nejméně osm dní a nedá se počítat s tím, že Montgomery s útokem osm dní počká.

Bastico odmítl o evakvaci pěchoty uva.žovat, dokud k ní nedozraje čas. Rommel odsekl: "Máme na vybranou. Bud začneme pěchotu přesunovat hned, nebo se necháme tady na bveratské linii zmasakrovat. Nehodlám se vystavit pozdějším obviněním, žejsemje ,obětoval." Basticojej vyzval, aby své stanovisko podal písemně. To Rommel odmítl:
"Musím jednat, a to ted hned. Nemohu si dovolit předkládat písemné návrhy a čekat na j ej ich schválení." Bastico neváhal a vše oznámil do Říma.

O dva dny později dostal Rommel odpověd. Může začít s odsunem pěších divizí, se svými mechanizovanými divizeini má však Montgomerymu tri týdny bránit v dosažení homské linie a další tři týdny v dosažení Tripolisu.
Rommela znovu přepadlo zoufalství. "Proč k tomu připojuji tak nesmyslné termín" zasténal ke svým lidem. "To je snad samozřejmé, že vydzím, jak dlouho to jen lidsky půjde."

Ještě že tato slova neslyšeli Italové, neboť Rommelův ústup do Tuniska se během dvou týdnů zrychlil v trysk.
Chceme-li jeho způsobu uvažování porozumět, musíme k němu přistoupit v širších souvislostech. Jeho činy ovládala jedna děsivá představa - že po ztrátě IYipolisu by Američané mohli

zaútočit na zbývající životné dů-
žitou trasu, na cestu, po níž byly z Tunisu přiváieny
zásoby na východ. Tento strach ještě přiživili zajatí ame-ričtí letečtí
důstojníci, kteri Rommelovi 4. ledna prozra-dili, še se pro právě takový útok
dávají dohromady
ohromné síly.

V úrodné oblasti kolem Tripolisu dostávali Rommelovi
statečni "Aťričané" vydatnější stravu a těšili se lepšímu

♀

zdraví. Vojáci měli čerstvé maso a lidé z Rommelova štábu Rommelovy asistence.
"Rommel si vzal do hlavy jenom si často dopřáli gazelu. Po večerech se dívali na
filmy, ústup," upozoriioval. "Každé oslabení své armády využije probírali
kvalitní armádní noviny Oáza, pili, hráli karty, jako záminku k ústupu ještě
rychlejšímu." zpívali pri harmonice a četli dopisy od svých dívek a žen
Nejparadoxizější bylo. že Rommel poiadoval, aby mu z dalekého domova. 21.
pancéřová divize před odchodem z Bveratu předala V pnmích dnech roku 1943
zakotvilo v Tunisu něko- všechny své tanky. děla i ostatní vybavení; v Tunisku
lik lodí se zásobami pro Rommela - Arnim tvrdil, že bude nové vyzbrojena. Hitler
dal svolení, a tak Rommel bude do Bveratu náklaááky převážet čtyři sta tun zásob
zase jednou prosadil svou. denné. Ale jen málo z toho tvořil benzín, takže
Rommel Několik dní létal ve svém Storchu nad krajem, aby se neměl na vybranou a
musel začít Bverat vyklízet. Počasí seznámil s terénem. Byl to drsný, nádherný
kus země. bylo špatné - deště, písečné bouře, chladné noci. Aťrika 9. ledna
obédval s tankovou divizí Centauro. Armbruster Korps zůstával spolu s třetinou
německé a italské pě- tlumočil a zanesl do svého deníku: "Konverzace byla velmi
choty v Bveratu. příjemná, protože divizní plukovník bojoval za minulé vál- 6.
ledna za Rommelem a Basticem znovu přišli Cavalle- ky proti W a byl zajat u
Longarone. Všichni jsme se ro a Kesselring. Arznbruster pořídil z jejich jednání
resu- dobře bavili." mé: "Porada čtyř polních maršálů. Cavallero vysvětluje V
límé už tolik legrace nebylo. Kola závistivých intrik důvody, které je proti
jejich vůli přiměly k rozhodnutí se již otáčela. Otevřeně se rozhlašovalo, že
Rommelovy opustit oblast Tripolisu. tn-dí, že Tunisko je pro konečné dny v
Aťrlce jsou sečteny a že Tankovou annádu pře-vítězství potřebnější. Kesselring
se k Rommelovi choval vezme Ital. Cavallero Kesselnnga v iímč instruoval, aby
dost nevraživě. W se rozčilil." Kesselring Rommela opět seznámil Hitlera s
Mussoliniho prisně důvěrným názo-vyzval, aby se pokusil o protiútok: "Letecký
průzkum do- rem, že by Rommel měl být odvolán. Rommel se o tom kládá, že
nablízku je pouze jedna divize nepřátelské první zjevné něco doslechl a podnikl
protiopatření. 10. ledna si vlny. A Luftwaťe má v současnosti místní převahu ve
poručík Armbruster zaznamenal: "Ráno, když jsme ještě vzduchu, protože
startovací dráhy nepřátelských stíhaček tvrdě spall, za námi přišli plukovník
B(ayerlein) a W. jsou přece jenom příliš daleko na to, aby mohly jistit Berndt
musí okamžitě, ještě dnes. letět do Vůdcova hlav-bombardéry." Rommelem to
nepohnulo. Dostal, co chtěl. ního stanu." Rommelův schopný pobočník odletěl v
pět Jediným jablkem sváru mezi Italy a jím bylo teá tempo odpoledne. Svého
polního maršála nezklamal. Dva dny ústupu do Tuniska. nato telegraťoval: "Debata
proběhla dobře." Když se vrátil Rommel si nepochybně, byť možná nevědomky,
přizpů- zpátky do Aťriky, podrobně ji celou vylíčil - v Rommelově soboval fakta,
jak se mu hodilo. Dříve říkal, že je na deníku je obsáhlý záznam. Předně a
hlavně, Hitler nadpo-protiútok příliš slabý. Když však teá Bastico nezávazně
ručíka Berndta ujistil: "Mám v úmyslu svšřit Rommelovi navrhl, že by mohl do
Tuniska jednu divizi poslat ihned, - pokud to jeho zdraví dovolí - nejvyšší
velení v Txnisku." aby pomohla odrazit případný americký útok, pevně se Navzdory
tomu, že vrcholila stalingradská krize, přijal této myšlenky chytl. Byl to
vlastně způsob, jak ústup Hitler Berndta ve svém bunkru a hovořil s ním mezi
čtyř-urychlit. Vrchní velení nařídilo, aby tam vypravil svoji ma očima od půl
jedenácté večer 12. ledna až do druhé 164. lehkou divizi. Rommel se však rozhodl
přispět místo hodiny ranní prištího dne. Hitler hovořil o důležitosti tu-ní
silnou 21. pancéřovou divizí. Zde máme Erwina Rom- niského předmostí. "Pro
Aťriku jen to nejlepší. Dostane rnela v celé jeho lstivosti a nevyzpytatelnosti.
Mussolini neomezené množství těch nejnovějších zbraní. Hlavním s návrhem
souhlasil, ne však Kesselring. Oponoval, že problémem bezesporu je, jak je tam
dopravíme." Vyře-generál von Amim je dobře schopen ubránit Tunisko bez šením
této záležitosti pověřil Kesselringa. "Jsem si plně

vědom těžkostí, jimž bude muset váš W čelit," řekl Hitler. "Ale i já musím často ustupovat politickým zřetelům a
doufám, že tak bude činit i váš polní maršál, i když to
někdy může být krajně neprijemné. Ujistěte, prosím,
Rommela, že v něj mám obzvlášť hlubokou důvěru."

15. ledna, nevéda, že téměř celá Rommelova armáda
opět unikla, podnikl generál Montgomery svůj další tah.
"Tomíci útočí!" napsal si Armbruster do svého zápisníku.
"Mají sto tanků na jihu a sedmdesát na severu a k tomu
ještě osmdesát obměných vozídel. S našimi několika tan-
ky se musíme samozřejmé stáhnout. Ve 13.30 přesunu-
jeme svůj štáb." Rommel naridil, aby 15. pancéřová divize rozvinula své
zbývající tanky k obrané na zadním voji; se ztrátou pouze dvou tanků "uvaiili"
32 Shennanů.
"Zasejsme na pochodu," napsal Rommel domů. "Nervo-
vé vypětí je opravdu hrozné a mám co dělat, abych se
držel." Správné očekával, že Montgomery vyrukuje s hlav-
ním útokem v noci, a poručil svým silám v Bveratu odpou-
tat se od nepřítele a ustoupit o šedesát kilometrů směrem k první "mezilinii",
která probíhala devadesát kilometrů vý-chodnéji. Příští noci pokračoval v ústupu
k druhé dočasné linii, protože měl oprávněné podezření, že Britové chystají
obkličující úder na Tripolis. Minová pole a demolice na Via Balbia i obtížný
terén vnitrozemí Montgomeryho vojska
hodně zdržely. Rommel chvátal a tempo svého ústupu po-
kxytecky svaloval na "značné ochuzení našich sil způsobe-
né nutnosú vzdát se 21. pancéřové divize".
A tak pouze tii dny poté, co Montgomery tuto bitvu zahá-jil, dorazila
Rommelova armáda k nové linii, táhnoucí se od Tarhuny k Homsu na pobřeží, na níž
měl podle Mussoli-
niho být ai za tři týdny. Na Řím však čekaly horší rány.
Byla to poslední obranná linie před I-ipolisem, ale moc práce se na ní
neodvedlo. Rommel nechtěl zůstat dlouho.
Náčelníku Basticova štábu oznámil: "Nedá se počítat s tím, že bychom nepritele
na homské linii udrželi déle než dva
dny."
Bemdt se vrátil od Hitlera a pokovšel se Rommela
povzbudit: "Vůdce riká, že je s vámi naprosto spokojen."
Avšak agónii polního maršálajasně vnímal celýjeho štáb.

Staré příznaky deprese se vracely. Dbalo se na to, aby
Rommelův osobní lékař profesor Horster byl vždy nablíz-
ku.
"Máme co dělat s přesilou osm ku jedné," napsal
Rommel unaveně 18. ledna. "Přitom zásoby, hlavně benzí-
nu, jsou nízké." 19. ledna bylo ještě hůř. "Nejnamáhavější den, co jsme odešli z
Bveratu," poznačil si Azznbruster.
"Několikrát jsme zajeli k Aťrika Korps. Stáli jsme nahoře na pozorovatelně a
sledovali, jak se nepřátelské divize
houfují k útoku. Nikdy předtím jsme nic podobného nevi-
děli. Když jsme byli na obhlídce Dvacátého sboru, dostali jsme se pod palbu
jejich těžkých 150mm děl ostřelujících
silnici. Smrdělo to a vůbec se mi to nelíbilo. Vypadli jsme na poslední chvíli."
Rommel se pokovšel svým dalekohledem zjistit situaci
za obrovským mrakem prachu zvířeným postupujícími
nepřátelskými tanky. Jejich počet odhadl na více než dvě
stovky. A zase jej sevřela čemá beznadéj. "Jak jsem Ti
povídal už v listopadu (v ftímé), doba začíná být velmi,
velmi vážná - a to i na východě," svěřoval se s těžkou
myslí Lucii; na ruské frontě hrozilo zničení celé německé armády u Stalingradu.
"Blíží se totální mobilizace všech
Němců bez výjimky, bez ohledu na místo bydliště, posta-
vení, bohatství či věk. Podívej se zavčas po něčem vhod-
ném pro sebe. Manfred bude pravdépodobně brzy muset

pracovat u soustruhu nebo obsluhovat protiletecké dělo. Pro německý národ je to otázka života a smrti."

Rommel tankovou ofenzívu odrazil obratnou dělostřeleckou palbou. Instinktivně cítil, že sejednalo pouze o proza-tímní útok, jehož účelem bylo odvrátit jeho pozornost a zmástjej, zatímco větší nebezpečí číhájinde. Ataké ano. Ve dvé odpoledne jej zastihla zpráva leteckého průzkumu hovořící o kopcovité krajině dále ve vnitrozemí, kterou poklá-dal za tanky neprůjezdnou. Nyní však právě v tomto nesjízdném terénu zaznamenala letadla velkou nepřátelskou sílu - až 1400 vozidel a tanků se sune na západ. Montgomeryho strategie připadla Rommelovi celkem jasná a ve čtyři odpoledne naridil opustit Tarhunu. Záhy nato mu telefonovali z 90. lehké divize: "Ujednoho vysokého britského důstojníkajsme našli tajné dokumenty. Vyplývá z růch, že

330 331
♀

strategickým cílem nep-íteleje Zavia." Rommel pohlédl na mapu - Zavia leží u pobřežní silnice padesát kilometrů za Tripolisem.

Polilo jej horko. Britové směřují dál, než myslel, a hrozí mu obklíčení. Naridil. aby byla opvštěna také llnie Tarhuna-Homs. Toho dne, 19. ledna, ve 23.35 infonnoval kódem Enigma o těchto faktech Berlín. Sebevětší záplava slov by nemohla zakzýt jeho záměr vzdát se IYipolisu - a to vše pouze pét dní po odchodu z Bveratve

Montgomery se z výsledků odposlechů nejspíše dověděl, oč jde, nebof ráno prištího dne, 20. ledna, změnil svoji původní strategii a rozhodl se vést hlavní úder nikoli směrem od vnitrozemí, ale po pobřeží.

Rommel daroval Montgomerymu výtečný pristav Tripolis takřka na talíři a všetřil mu tím řadu nesnází. Montgomery byl totiž rozhodnut, že nebude-li v Tripolisu do deseti dní po útoku na Bverat, pokus o jeho dobytí odvolá.

Celou noc otřásaly krajem mocné výbuchy - to Italové vyhazovali do vzduchu svá zai-ízení a základny v I-ipolisu. S tímto rámusem si v ničem nezadaly ani výčitky, ktezými 20. ledna Rommela zahrnuli velitelé z lZíma a maršál Bastico. Bastico mu nadával v telegramu: "Podle mého názoru obklíčení pravého křídla vaší Tankové armády vůbec bezprostředně nehrozí, ani by nebylo natolik nebezpečné. Žádám vás, abyste rozvážil prikazy, jež jste vydal, protože znamenají riziko, že z ústupu se stane debakl." Cavallero odletěl z Říma do Tunisu - tam mu Arnim s hrůzou vypověděl, s jakou iychlostí přivádí Rommelův ústup nepřátelské vzdvšné síly stále blíž, jako by byly nějakou jeho průvodní epidemii - a potom po kviýrovi poslal Rommelovi urgentní dopis: "Duce prohlašuje, že Vámi včera večer vydané pi-íkazy k pokračování v ústupu na západ jsou v přímém rozporu s rozkazy, které jste od něj obdržel. Duce má za to, že sitvace, jak se jevila včera večer a jak se díky leteckému průzkumu ukazuje dnes, Vaše jednání nikterak neopravňuje."

V tu dobu už měl výsledky ranního průzkumu k dispozici i Rommel. Italové měli pravdu - britské síly ve vnitro-zemí přervšily svůj postup v hornaté krajině. Není pochyb o tom, že jeho příkaz k ústupu byl. jak uvedl Mussolini, "předčasný". Rommel si svou chybu uvédomoval a trápila jej ještě týdny poté. S iádostí o morální podporu se obrátil na velitele italských sborů. Navarini j ej ubezpečil: "Jednal bych naprosto stejně." Avšak jednat naprosto stejně jako nějaký italský generál nebylo pro polního maršála Rommela iádným vyznamenáním.

V pět odpoledne přijel do Bianchi, půvabné italské koloniální vesničky, jež byla typickou ukázkou toho, co zde Mussoliniho krajané po

dvacet let usilovně budovali. Maršálové Cavallero, Kesselring a Bastico j ej očekávali s tvá-řemi zrudlými hněvem. Armbruster tlumočil a později si do svého zápisníku poznačil: "Zásadní neshoda v názorech. Duce je nespokojen s jednáním W, domnívá se, že se stáhl moc bzzo. W měl však až dosud vždycky, pokud jde o pozici, dobrý nos. Italové by z toho neměli dělat takovou hrůzu. Zatímjsme to vždycky byli my, kdo všechno oddřel a odnesl." Také v Rommelově deníku se připovští, že tehdy použitá slova byla "silná". Rommel požádal o jasný a pevný rozkaz ohledně toho. zda má Pancéřová armáda bojovat zde až do zničení nebo dorazit k marethské linii v Tunisku coby bojeschopná síla. "Obojí nejde," řekl chladně Cavallerovi. Italům to znělo jako ko-lovrátek. Od pádu u Alameinu to slýchají pořád.

Příštího dne měl maršál Cavallero s Rommelem střízlivější rozhovor a předal mu další pythický prikaz: "Duceho rozkazy zůstávají nezměněny. Zničení Tankové armády je třeba zabránit, máte však získat co možná nejvíce času." Při téže návštěvě se Cavallero důvěrně dotazoval velitelů italských sborů, kdo z italských generálů by podle nich mohl být vhodným Rommelovým nástupcem, protože polního maršála je kvůli jeho opakovanému neuposlechnutí příkazů nutno nahradit. Vyrojila se smečka psů lačných po Rommelové kzvi.

Rommel si Cavallerovo sdělení vyložil po svém. Během noci přeskupil celou svou armádu na západ od Tripolisu a ráno přikázal z města evakvovat, j akmile padne soumrak, veškeré vojáky Osy. "Je mu jasné, že to Italům způsobí potíže," praví se v Rommelově deníku, "ale jak

on to vidí, potíže by byly větší, kdyby Tripolis padl do rukou nepřítele dvacátého pátého za cenu destrukce armády, než bude-li uchvácen dvacátého ti-etího a armáda zachována."

Tripolis, hlavní město Libye, připadl tedy Montgomezymu a s ním i desítky tisíc tun válečného materiálu, který nebylo kdy zničit nebo odvézt. Rommel a Bayerlein na chvíli na válku zapomněli a vypravili se do Sabrathy, sídliště starovéké, mírumilovnější civilizace zaniknuvší dvé století před Kristem. Italský kurátor je provedl po vykopávkách a prohlédli si i mozaiky v místním muzeu. Zamlklý Rommel pak odjel do svého přívésného obydlí. Trápily ho nesnesitelné bolesti hlavy a profesor Horster mu předepsal sedatlva, aby vůbec usnul.

Byly Rommelovy opětovné zdravotní potíže imaginárním, podvédomým útékem z neúspěchu a porážky? Horster na žádost Rommelova štábu polního maršála vyšetřil, po klinické stránce však nic závažnějšího neobjevil. Přesto si Rommel stěžoval na urputné bolesti hlavy a "nervovou vyčerpanost" a kladl je za vinu poruchám krevního oběhu. 22. ledna 1943 se vrchní velení telegraticky starostlivě dotazovalo, umožňuje-li jeho zdravotní stav, aby i nadále velel Tankové armádě, a nechce-li si, když ji po pobřeží dovedl do bezpečí na marethské linii, odpočinout. V soukromém dopise svému starému příteli Schmundtovi - který byl v té době Hitlerovým náčelníkem personálního úřadu pozemních vojsk a zároveň jeho pzvním pobočníkem - napsal, že soudě podle své nynější kondice, s jeho zdravím to nebude tak docela v pořádku.

V dlouhém zkormouceném dopise z 22. ledna připravoval Lucii na svůj pravdépodobné brzký návrat do Wiener-Neustadtu. "Včerejší vývoj věcí naprosto potvrdil správnost mých kroků," tvrdil. "Jisté si však umíš před-

stavit, že mi naši drazí spojenci házejí klacky pod nohy. S tím, že se nakonec takto vybaiví, se dalo počítat. Mys-
lím, že nebude dlouho tnat a už to žádní naši spojenci nebudou. Zemé nemůže změnit svůj charakter. A co se mého zdraví týče, cítím se pořád stejné - ale to je obehra-ná písnička."

Od 25. ledna se už Tanková armáda začala rozlévat do jižního Tuniska. Rommel jel po pobřežní silnici. V pří-stavu Zvara viděl jednolitou stěnu plamenů. Hořely lodi. Stále mu nebylo dobře. "Jsem tak na dně, že ani nemohu pracovat. Možná někdo jiný bude věci vidět v příznivějším světle a něco s tím zmatkem udělá. Například takový Kes-
selring, ten pořád srší optimismem. Pravdépodobně ve mné vidí důvod, proč se naše armáda nevzchopila k delší obraně."

Rommel se tedy rozloučil s Libyí, s tou scénou, na níž se odehrávala všechna jeho ať rická vítězství, i se hřbi-tovem deseti tisíc německých a italských vojáků. Když jeho auto 26. ledna v 5.59 přejelo hranici do Tuniska, pršelo. O šest hodin později obdržel ve svém novém štábu Tankové armády od italského vrchního velení telegram zprošťující jej služby od termínu, který si sám stanoví. To byl trest za jeho neposlušnost. Rommel na to nedůtkli-vě zareagoval: "Čím dřív, tím líp." Hluboce jej však ranilo, že měl být nahrazen itaLským generálem. Srdce mu lavá-
celo nad chudáky "Ať ričany". Stěžoval si Lucii: "To se opravdu nehodí... Rozhodné mohli na mé místo najít ně-
meckého generála." Celou noc se převaloval ve svém kara-vanu, naslouchaje štékotu a vytí divokých tuniských psů. Byl u konce svých sil.

Mezi Rommelovými listinami se nalézají tésnopisné texty dopisů, jež psal Lucii Alfred Berndt, nyní na pří-kaz Berlína povýšený na kapitána. Ty dokládají, jak vel-mi byli lidé ze štábu polního maršála znepokojeni jeho dvševním stavem. Podle Berndta doporučil profesor Horster vrchnímu velení, aby léčba trvala nejméné osm týdnů a bylo s ní započato přibližně kolem 20. února. "Polní maršál tipí návaly deprese," píše Berndt, "v nichž se všechno zdá jiné, než ve skutečnosti je, všechno je
černější a horší... Očekávalo se, že tady celý ten podnik převezme, ale lékařský posudek mluví proti tomu. Z to-
ho vyplývá, že musí nejcdříve dokončit svoji léčbu, poku-sit se zapomenout a soustředit áe na to, aby se zase uzdravil... Ve stavu, v jakém je dnes, vidí za vším ne-reálné příčiny." Sám profesor Horster Lucii poradil: "Po-

♀

kuste se za každou cenu zabránit jeho návalům depre-se."

Došlo však k Zázračné změné. Úrodné zelené pahorky Tuniska měly na Rommela blahodárný vliv. Začal dokon-ce plánovat ofenzívu! "Koho sem z iíma pošlou, aby mne vystrídal, ten si bude holt muset počkat, nei si stoupne do mých bot," oznámil vzdomě v dopise z 8. února. Už si vybral terč: Američany.

Poslední šance na slávu

"Je to krásná a úrodná země kvetoucích savan a roz-vlněných obilných polí," píše Rommel o Tunisku. Kam až oči dohlédly, bylo vidět stromy, keře, sady a plantáže. Ve studnách se třpytila svěží voda, koné byli péstění a rostly tam i palmy. Jeho tlumočník poručík

Armbruster, ktezý
s nímjezdil po kraji, se ve svém deníku podivuje: "Vštšina arabských žen zde
nenosí závoj a lidi jsou daleko pří-
telštější než v Libyi." A po návštěvé Toujane, arabské
osady přilepené na úbočí hor, se rozplývá: "Celá oblast
je nádhemá a drsně romantická."
  Tuniskem se táhnou dvé horská pásma. Mezi nimi
se rozkládá pustší kraj a právé zde si Rommel najde
své hlavní bojiště na únor 1943. Pahorkatou povští že-
nou své hladové velbloudy vyhublí Arabové. Porůznu
zde lze narazit na skupiny mramorových trosek, nád-
hemý oblouk, zbytky akvaduktů protínajících primkou
krajinu nebo na pozůstatek přesně zbudoványch silnic.
Na člověka dýchne duch římské civilizace, jež tudy pro-
cházela před dvěma tisíci lety. Pláněmi se převalily vlny rozličných ras,
rozlily se kolem skalnatých kopců, vyhla-
zovaly původní obyvatele, stavěly, hospodařily na polích, vydaly potomky, aby
nakonec byly samy smeteny: Nu-
midijci, Berbe-i, Kartáginci, ftímané, Vandalové, Byzan-
tinci, Arabové a Turci. V lidech, kteri plaše vycházejí
ze svých domovů, aby uviděli Romrnela, koluje krev
všech těchto národů, ať jsou to všmudlané arabské děti
nebo šejk a předáci z Beni Zelten, kde si Rommel rozbil
svůj nový hlavní stan. Přicházejí jej pozdravit, přlnášejí vejce a jiné dárky.

  2. února 1943 s Rommelem obédval italský generál
Giovanni Messe. Messe by měl převzít velení nad Tanko-
vou armádou, prohlásil však, že se do toho nijak nežene.
Rommel mu zasmvšile podával základní informace.

336 337
♀

"V Aťrice," řekl, "není obranné linie, která by nemohla
být obklíčena, a to platí i o Marethu."
  Messe je realista, veterán z ruské fronty, na lo-ku má
vysoké nacistické vyznamenání. Na Rommela zapůsobil
dobrým dojmem. "Být následníkem polního maršála Rom-
mela je ta největší pocta v mém životě!" svéřil se.
  Rommel se marethské linie začal více obávat, až když
mu v poloviné ledna generál Krause, velitel jeho dělostře-lectva, vylíčil,jak
nevýhodně vyjde marethská linie ze srov-nání s daleko lepší linii, již by bylo
možno obsadit u Wadi Akarit dále po pobřežní tsase. Od Lé doby se v Rommelo-
vě deníku objevují mnohá svčdectvíjeho rostoucí deziluze
z Marethu. Linii vybudovali před válkou Francouzi a její
bunkry a kulometná hnízda za ta léta zchátraly. Rommel
neměl dostatek zkvšených vojáků, munice a dělostřelec-
tva, abyji mohl bránit delší dobu.
  Bylo veřejným tajemstvím, že Hitler a Mussolini plánují ustavit velitelství
armádní skupiny, které by řídilo všechna jejich vojska v Tunisku, a že pro tento
úkol byl vybrán ge-nerál von Arnim. Každý už byl netrpélivý, kdy Rommel
uvolní bojiště a odejde na svou zdravotní dovolenou, jak
bylo dohodnuto. Rommel to však paličaté odmítal udělat;
čekal, ažjej odvelí německé vrchní velení - to ovšem zatvr-zele nechávalo volbu
data na něm. Jeho pokračující pri-
tomnost kazila dobré vztahy ve velení v Tunisku po celý
únor. "Patrím ke svým vojákům," řekl Rommel Bezndtovi.
"Určím-li sám datum svého odjezdu a pak se něco zlého
stane, obviní mne, že jsem tomu nepředešel a že jsem se
ztratil, dokud byly véci v pořádku." A tak se z Aťriky nehý-bal. Celá
zá.ležitost byla velmi trapná jak pro Ainima, tak pro Messeho.
  Proč vlastné Rommel zůstával? Klíčem k odpovédi je
jeho silný odpor ke generálu von Arnim. Byl vším, čízn
Rommel nebyl - slezským atistokraLem, generálským syn-
kem s knírkem pod nosem, reslektovaným, klidným a
vyrovnaným élovékem. 1 když byl o tři roky starší než
Rommel, hodností stál níže. Do Aťriky přijel v prosinci,
ale až do 31. ledna nedošlo k žídnému kontaktu mezi

jejich štáby. Onoho třicátého prvního se s Rommelem setkal Arnimův zástupce generálporučík Heinz Ziegler, aby

se dohodli na vymezení bojových sfér spadajících pod jejich velení. Rommel nepotlačil mrzutost: "Pokud jde o naše hlavní strategické zámžiy, nejsem o nic moudřejší než vy. Vzhledem k nedostatku zásob a chabým silám si osobné myslím, že jakákoli zásadní ofenzíva na západ je zcela vyloučena. Takže pro nás opravdu nemá význam,
abychom drželi předmostí v Tunisku v dnešní podobě."
K žádnému rozhodnutí nedožlo.

Tato patová sitvace se začala pomalu vyjasúovat 3. února. Toho dne večer 21. pancéřová divize - nyní pod Amimovým velením - vybojovala na malé francouzské posádce strategický průsmyk Faid. Němcům tím vznikla možnost tímto průsmykem udeřit na Američany. V Rommelově deníku vldíme 4. února polního maršála na obhlídce italské tankové divize Centauro, která už kontrolovala druhý zbývající průsmyk, u Maknassy, a zmiňuje se tam "možnost operace proti Gaťse v blízké budoucnosti". Gaťsa byla původné oáza s 10 000 obyvateli, honosně si žijícími v růžo-vých domech mezi vysokými palmami. Nyní byla centrem
ohromné amerlcké síly, již shromáždil Eisenhower a která ted u Sfaxu ohrožovala Rommelovu iivotodárnou cestu.

Ameriéané se do severozápadní Aťriky prihrnuli barnumsky okázalým parádemaršem. Zajatí britští a francouzští důstojníci o nich mluvili jako o "našich Italech". Útokem na ně chtěl Rommel zasadit citelnou ránu americké morálce - chtěl světu ukázat, že Hitlerovi vojáci jsou i po tři tisíce kilometrů dlouhém ústupu a navzdozy lepší výzbroji Amerlčanů s to vštědřit Eisenhowerovým voj ákům
porážku. Rommel a Arnim se od samého začátku nemohll shodnout na způsobu provedení této akce. Ainim nebyl ochoten poskytnout pro Rommelův plán žádnou část svých sil. Rommel zase odmítal uvolnit svou 15. pancéřovou divi-zi z obranných ústupových akcí, jimiž zdcovala Montgomeryho neúprosný postup k marethské linii. Arnim měl v plánu protlačit svou 10. pancéřovou divizi nedávno obsa-zeným průsmykem Faid k Sidi Bou Zid, čímž by dostal pod
svou kontrolu "páteř Tuniska" - horské pásmo Východní Dorsaly. Oba plány však nebylo možno provést najednou, a tak Kesselrlng nařídil, že Arnimův přijde na řadu jako první, tepzve za ním bude následovat postup podle návrhu

Rommelova; Rommel potom použije In-omě svých vlastních také Aznimovy tankové síly. Jelikož vóak Arnim stále váhal, Kesselring oba velitele přiměl sejít se na neutrální půdě-na velitelském stanovišti Luftwaťfe u Rhennouch. Datum
schůzky bylo stanoveno na 9. února.

Od doby, kdy se Rommel s Arriimem naposledy setkal, uplynulo osmnáct let. Tehdy byli oba armádními kapitány. Už tenkrát se mu nelbil. Kesselring jim diktoval podmínky: "Uděláme všechno pro to, abychom Američany zničili. Většinu svých vojsk teď stáhli do Sbeitly a Kasse-rinu... Musíme využít sitvace a uhodit iychle."

Arnim navrhl spustit útok na Sidi Bou Zid časně ráno dvanáctého. Rommel na to reagoval: "Já pak mohu se svým útokem na Gaťsu začít o dva dny později - než se nepritel stačí uklidit. Nejde o to, abychom získali území, ale o ókodu, kterou jim způsobíme."

Kesselring byljako obvyklejejich zámóry nadšený: "A po Gaťse bychom mohli vtrhnout do Alžírska a vyřídit další Američany." Rommel nebyl tak optimistický. Kesselringa napadlo, že Rommel má na mysli pouze omezený útok. Zeptal se jeho osobního lékaře, kdy by měl nastoupit na

léěebnou kúru, a Horster odpověděl: "Navrhuji, aby odjel kolem 20. února." Kesselring pak na Ainima naléhal, aby byl až do té doby trpělivý, že slíbené velení nad annádním uskupením dostane po Rommelově odjezdu. S úšklebkem dodal: "Dejme Rommelovi, než z Aťriky vypadne, poslední šanci na slávu."

12. února v osm ráno spustila před Rommelovým karavanem kapela 8. tankového pluku. Byly tomu právě dva roky, co polní maršál vstoupil na aťrickou půdu. Zjeho "Aťrt-čanů" jich za ta dvé léta mnoho nezbylo. Například z tisíce mužů, kteří prijeli s 8. kulometným praporem, zůstali za celou dobu pouze čtyři. V poledne se dostavili na malou sežlost všichni důstojníci, kteří sem v únoru 1941 s Rommelem nastoupili a nepřestali bojovat pod jeho velením. Rommel byl hubený a opálený sluncem, tvář měl zbrázděnou starostmi. Když se oživily staré vzpomínky a kapela s citem zahrála pochod, ktezý byl inspirován tímto impozantním dvouletým bojem, Rommelovi zvlhlý oči. "Myjsme ti muži Aťrlckého sboru..."

V Tunisku lilo jako z konve. Deště zdržely Arnimův výpad na Sidi Bou Zid o dva dny. Mezitím, 13. února, odjel Rommel na velitelskou poradu svolanou generálem Zieglerem na polní letiště jižně od Sfaxu. Setkal se tam s baronem FYitzem von Broich, generálem velícím 10. pancéřové divizi, a plukovníkem Hans-Georgem Hildebrandtem, velitelem 21. pancéřové divize. N řeči s Rommelovým pobočníkem Hildebrandt polniho maráála sarkasticky zhodnotil: "Nezná nic nežjedno slovo a to vyřvává pořád: agreifen - do útoku!" - a napodobil Rommelův švábský přízvuk.) Ziegler bude v útoku velet sto čtyřtceti tankům. Rommel se cítil vyi-azen ze hiy. "Nemáme s tím moc co dělat," napsal Lucii se značnou dávkou hořkosti, když Ziegler svůj útok zahájil.

Zieglerův útok na Sidi Bou Zid s kódovým označením Jarní vánek začal 14. února v 6.00 za vydatné podpory Luftwaúe. Do páté hodiny odpolední bylo nepřítelovo bojové velitelství "A" v naprostém zmatku a na útěku. Eisenhower byl tímto německým náporern zcela zaskočen - právž v této vesnici před několika hodinami sám byl. Z odposlechu kódovaných depeší mezi Rommelem a Arnimem si nepřítel bůhví proč odvodil, že tento útok má být jenom klamným manévrem zastírajícím daleko větší ofenzívu, jež započne severněji. Nepžtel byl tak zastižen nepřipraven, se zálohami na míle vzdálenými a dosud neuvolněnými. Jak se američtí vojáci bez ladu a skladu valili zpátky do Sbeitly, nejbližšího městečka ve směru jejich úniku, nechávali za sebou bojiště poseté vraky. Zbylo tam po nich 44 středních tanků, 59 polopásových transportérů a 26 děl.

Americké bojové velitelství "C", stále ještě pochybující o vážnosti celé sitvace, zahájilo příštího dne protiútok s váhavostí tažného vola. Dvacet kilometrů svého pochodu na Sidi Bou Zid všli Američané přímou čarou napříč ničím nechráněnou krajinou. Celá tato masa moderní bojové techniky se šinula kupředu ve formacích vhodných spíše na přehlídkové plochy, anii by před sebe předsunula průzkum. Jalnnile se dostali na dostřel německých děl, prohnalo se jimi tornádo granátů. Obchvatný útok vedený Zieglerovou 10. a 21. pancéřovou

divizí zkázonosné dílo dokonal. Za soumraku byli Američané znovu na útěku. Ztratili dalších 54 tanků, 57 polopásů a 29 děl. Eisenhower byl vzteky bez sebe nad soestnýcni ;nformacemi, které tuto katastrofu zapri-

čily, a požadoval odvolání svého zpravodajského dů-
5tojka. O nkolik dní později, při soukromé večeři
v Alžínl, s spojeneckým nadrizeným vysvětloval, že
nevyslal žác]né zálohy, protože podle zpravodajců se
rnělo jednat o čistě kamuflážní útok, přtčemž k tomu
pravému mělo dojít severněji. "Zpravodajská služba
5elliala," poznnenal jeho pobočník, "a musíme se ptát,
Zda Němci nevyPustili záměrnou dezinformaci."

Kde byl v tento historický den Rommel? V denících se dočtenie, že zkoumal marethskou linii v jižním Tunisku. Jeho eminentní starost o tuto pozici neochabla. Když se k němu odpoledne dostala nečekaná zpráva, že panikařící enéé odtáhli z Gaťsy, Rommelovou první reakcí, alespoh jak je to zaznamenáno, byla neskrývaná úleva, Že jím navržený útok na Gaťsu je již bezpředmětný.

Pétího dne. 16. února, se vžak s Rommelem udála úžasná změna. V 7.30 se vydal do Gaťsy a vzružující pohled na cesty nacpané jeho vlastními postupujícími tanky, nákladcy, uko-isteným džípy a na rviny americké techniky V něm rozdmýchal pocity, jaké již po mnoho měsíců nezaliusil. A jak si jeho auto razilo cestu davy spokojeně se ugmívajících Arabů, kteří si zcela netajeně vlekli kořist noupenou v opvštěných vilách Gaťsy, začal soustředěně Stdovat své bojové mapy. Dejme tomu, že by se mu s Zieglerem podařilo udráet Američany na útěku a obsadit také průsmyky západního řetězu hor - to by potom mohli zezadu ohrozit celou angloamerickou pozici v Tunisku! Tady skutečně kynula naděje na slávu.

Arnim nernšl nic z Rommelova elánu a temperamentu. TTikter se i-nu nechtělo podniknout velkou operaci. Rommel mu navrhl, aby se dvě Zieglerovy pancéřové divi-
Ze za soumraku vydaly na pochod aještě téže noci zabraly Sbeitlu, p městečko na západ od Sidi Bou Zid. Arnim rnu však nedal žádnou uspokojivou odpověd.

Mezitím vjel Roel do Gaťsy. Najednou se znovu ocitl v centru zájmu a měl z toho radost. V Rommelově deníku

čteme: "Američané vyhodili svůj velký muniční sklad do vzduchu, aniž by předem varovali obyvatele města. Zřítilo se přes třicet domů; posud bylo objeveno třicet čtyři mrt-vých těl arabských mužů, ien i dětí a osmdesát lidí je nezvěstných. Arabové obklopili auto W a své osvobození Němci oslavovali divokým jásotem. Znovu a znovu provolávali dvé jména: Hitler a RommeL"

Jeho představy začínaly dostávat uršitější obrysy. V sil-ném Imipobití se vrátil do svého hlavního stanu a urgentním telefonátem se spojil s Arnimovým velitelstvím. Arnimův tábjej seznámil s tím, že se nyní rozhodli spustit útok na Sbeitlu. lo o starověkou římskou osadu na křižovatce cest, ležící na rozsáhlé. vyprahlé planině. Rom-mel jim sdělil, že posílí útočnou formaci Aťrika Korps a vypraví se z Gaťsy do sousední vesnice, do Ferlany. Poté má dvé možnosti, protože cesta se vidlicovitě rozbíhá: bud může udeřit severozápadně směrem na Tebessu v Alžírsku, nebo severovýchodně přes Thelepte na Kasserine, kde by se mohl spojit s Zieglerovou pancéřovou divizí přijíždějící od Sbeitly.

Zdálo se, že Američané všude ustupují. Rommelova vojska prožla Ferianou 17. února odpoledne; Thelepte - hlavní letecká základna nepřítele v jižním sektoru-padla záhy nato. Její sklady benzínu byly v plamenech a na dvou letičtních plochách zůstalo 30 letadel. Arabětí obchodníci vyprávěli, že Američané ničí své palivové a muniční sklady dokonce i v Tebesse v Alžírsku. Do Rommelových žil jako by se vlila jeho stará válečnická krev. Do čtyř odpoledne už měl obsazeny všechny ze svých cílů na cesté do Kassertnu, kde měl narazit na Zieglerovy pancéřové divlze. Jenomže Arnim j e vedl smě-

rem od Rommela.
Rommel zuril. Kdyby měl pod svým velením všechny tri pancéřové divtze, mohl by Eisenhowerovi nahnat po-řádnou hrůzu. Tato k šílenství dohánžjící myšlenka mu vrtala v hlavě celé přiétí ráno. Jeho trpělivost najednou přetekla. Když podával Alfred Berndt o týden později zprá-vy Lucii, popisoval: "Bylo mu jasné, že úspěchy, kterých dosáhl, nejsou využívány dostatečné rychle a správným způsobem. Času nebylo nazbyt, a tak opustil obvyklý po-
342 343
♀

stup a udělal něco velmi smčlého a troufalého." Z Rom-melova deníku můžeme přesnž určit dobu jeho rozhodnu-tí vštědlit Eisenhowerovi pokořující porážku. Poobědval, jak uvádí Armbruster, s místním šejkem skopové a kus-kus, typické arabské jídlo. Potom chvíli seděl ve svém operaéním vozidle a ve 12.30 se rozhodl "véechno vsadit na jednu kartu a vžím, co má, udeřit na Tebessu".
"Vysvčtluje," pokračuje se v Rommelově deníku:

"...že sitvace na tomto bojiěti jeJ vidycky nutila do Jisté míiy rlskovat, že vžak nikdy pedtím nevsadil celý balík na jediný vrh kostkou. I v těch dosud nejodvážnějších operacích si nechá-val otevrena zadní vrátka, aby zvládl případný zvrat ětěstěny, a zatím se tedy nikdy nemusel bát, že přijde o věechno. Je-nomie. Jak tvrdí, za dneěního stavu věcí musíme riskovat víc než kdy Jindy a obrátit kartu v náš prospěch. ProbiJe-li se do Tebessy a poále-ll průzkumné jednotky odtud na sever, mohla by se celá nep-átelská fronta v Tunisku sesypat."

S návrhem telegraťicky seznámil Řím. "Budete-li sou-hlasit. žádám, aby byla 10. a 21. divize svěřena mému velení a aby se iychle přesunuly do výchozí oblasti The-lepte-Feriana. RommeL." O dvž hodiny později pf-tšel z Ří-ma od Kesselringa předběžný souhlas. V souladu s tím dostal instrukce i Arnim. Ted už Rommela nemohlo nic zadržet. nlumfoval.
"Ten večer," napsal Berndt Lucii o nékolik dní později, "poručil láhev šampaňského a prohlásil:, Cítím sejako sta-rý kůň kavalerie, kteiý najednou znovu zaslechne hlas pol-nic.,"
Rommel si ve své euforii neuvědomil, jak umíněný umí být Arnim. Když spolu jeété toho vežera po telefonu hovofili - každý na opačném konci hiniska -, velitel 5. tankové armády byl stále nepřátelský. "V nejbližších dnech chystám svůj vlastní útok západné od Tunisu a 10. pancéřovou divizi k tomu budu potřebovat," oznámil Rommelovl. A pokud jde o Rommelův plán, tvrdil, že osa útoku by měla vést východněji, na příklad směrem na Le Kef. Rommel namítl, ie by to útočící sílu uvrhlo přímo mezi nepřátelské zálohy, kdežto útok přes

Tebessu pronilme tak hluboko do zad nepřítele, že zálo-hy nebude kdy zapojit. Arnim si tajné stěžoval do líma.
Stačí, řekneme-li, že nařízení, jež přišlo osmnáctého navečer z Říma, představovalo iritující kompromis. Rom-mel dostal kromě útočných formací Atrika Korps pod své velení také 10. a 21. pancéřovou divizi, ovšem jeho prv-ním cílem měl být Le Kef.

19. února, 7.30. Den probouzeJící se zpod šedivé na-sáklé oblohy byl v Rommelové kariéře jedním z nejdů-ležitéjčích. Před třemi hodinami vydal poslední rozkazy a od té doby toho mnoho nenaspal. Nechával si otevře-nu možnost volby. U Feriany byla v pohotovosti přtpra-vena italská tanková bojová skupina, aby severozá-padním směrem provedla průzkum po hlavní silnici ve-doucí do Tebessy v Alžírsku. Dalží bojová síla měla pod Bvelowfovým velením obsadit Kasserinský průsmyk a 21. pancéřová divize se chystala vyrazit na sever od

Sbeitly na Le Kef. Ai Rommel uvidí, které z těchto sil se bude nejlépe dařit, převezme přímé velení a zapoJí také 10. pancéřovou divizi. Neshodami s Ainimem se však ztratilo hodné času. Američané zatím stihli v Kasserinském průsmyku zabrat výhodnžjží vyšší pozici, takže když Bvelowius ráno zaútočil, jeho péchotu zbzzdilo těžké a přesné ostřelování. V jednu odpoledne vyjel Rommel do chudobné náhorní vesničky Kasserine, aby přehlédl situaci. V deníku je poznamenáno: "U silnice stojí americká vozidla s mrtvými muži za volantem, kteří museli být zastřeleni při piizemních leteckých útocích." Potom pokračoval po cestě do Sbeitly, kde chtěl zjistit, jak proběhl paralelní nápor 21. pancéřové divize.

Nařídil, aby postupovala na sever směrem na Ksour, důležitou křižovatku vzdálenou osmdesát kilometrů. "Po deštivých dnech je na cestě hluboké mazlavé bláto," píše se dále v Rommelově deníku. "Csm kilometrů od Sbiby nachází W plukovníka Hildebrandta a dostává hlášení o dosavadním vývoji." Hildebrandtův útok začaly od poledne zdržovat miny; k boji navíc přijížděly skvélé britské obranné síly. V 16.00 se v silném dečti jeho tanky daly opět do pohybu. Narazily vžak na další miny

♀

a Rommel se rozhodl na postup po této trase rezignovat. Nazítří hodlal v ofenzivé pokračovat jinde, Kasserinským průsmykem, a jalunile dorazí 10. pancéřová divize, poslat ji na pomoc Bvelowiovi, a ne "loudavému" a "nevýkonnému" Hildebrandtovi.

Když se zežeřllo, vydal se temnějící savanou hledat 10. pancéřovou divizi, která se už celé odpoledne sunula z východního horského řetězu. ("Jsou hrozné pomalí," nezvózně prohodil k Armbrusterovi.) Poblíž Sbeitly divlzi našel - odpočívala. A teprve ted se dozvěděl, že si Arnim Kesselringovy prikazy vyložil po svém: v 10. pancéřové divizi chybély dva prapoiy a dva tucty Tigerů. Pro Rommela to byla obzvlášť těžká rána pod pás. Dožlo mu, že si Azziim drží své nejlepší jednotky pro vlastní konkurenčni akci.

O RommeLových osobních pocitech během této bitvy nemáme mnoho dok(adů. Na nékolik ání přestává Lucii psát, ale u Bóttcherových tésnopi.sných poznámkách nacházíme dopisy diktované A fredem Bemdtem, určené přátelům u Némecku, z nichije mošno vyčíst, že polní maršál se právé u té dobé pevné rozhodl Aťriku nauždy opustit. Hitler se buď je-mu, nebo Berndtovi zmínil. že mu po jeho léčbé. jejů dé(ka se odhadovaLa na tři měsíce, hodlá dát armádní skupinu u Rusku. Na hoe Semmering u Rakousku už byLa najata vi(a, v níž měl Rommel svou zdravotni dovoLenou strávit

"Náš čas se naplnil, " riká Berndt 19. února u jednom z takových dopisů velitelt posádky ve Wiener-Neustadtu. "Za pár dní bude moci poLní maršá(zahájit svou to(ik potřebnou dovoLenou. Doufáme, že po dvou letech v AJrice obdrii nové velení, nejspíše to bude na východní, fronté... Zrouna uóera kal, že se cítí jako staiý kůň kavalerie, kten, znovu zaslechl zvuk polnice."

Nazítří, 20. února, v sedm hodin ráno přijel Rommel zpátky do Kassertnu. Bvelowius se měl v noci průsmykem probít a potom uhnout doleva po polní cesté vedoucí do Tebessy. Žádný z těchto úkolů však nebyl splnén. Nepřítel dostal posily. Rommel cítil, že začíná ztrácet iníciativu. Pž-ikázal svému řidiži, aby j ej dovezl ke vstupu do průsmyku. Jak se kodrcal po asfaltové cestě z vesnice Kasserine, pozoroval horskou bariéru uzavírající obzor - modrošedý pás zvedající se nad deštém nasáklou travnatou

savanou. Přímo před nimi mizela cesta mezi dvéma horskými masívy - to byl Kasserinský psmyk, o který pluk pancéřových granátníků plukovníka Mentona už více než 24 hodin bez úspěchu bojoval.

Tři kilometry před vstupem do průsmyku Rommel na plukovníka Mentona narazil. Plukovník hlásil, že Američané stále ovládají vyvýšenou pozici a tím i cestu průsmy-kem na dně údolí. Rommela pobouřilo, že bojový velitel řídí bitvu ze zálohy, a vyzval Mentona, aby přisedl k němu do auta. Jel přímo k průsmyku a tam si zřídil své mobilní velitelství. Vzduchem se snášel slabý déšť, napůl znrholení, napůl mlha.

Kolem desáté ráno přijel generál von Broich. Rommel se jej odměřené zeptal, kde jsou vojáci 10. pancéřové divi-ze. Chtěl poslat prapor vojáků na motocyklech horskou trasou zabranou Mentonovými granátníky nahoru na Jebel Semmama, kopec po pravé strané průsmyku. Broich neobratně vysvětloval, že čeká, že jako první dorazí pěčí prapor. Rommel reagoval vášnivou výtkou, že nedodržuje příkazy. "Tedjděte a sežeňte motocyklový prapor sám a do akce ho povedete také vy." Bvelowiovi dal svolení použít nových raketometů Nebelwerfer. Každý šestihlavňový odpalovač byl s to vystřelit 35 kilogramů projektilů na cíle až 6 800 m vzdálené. Tyto tříštivé střely způsobily mezi Američany hájícími své vyvýšené pozice nesmírnou paniku. Vojáci na kopci Jebbel Chambi po levé strané průsmyku se dali na útěk.

Mentonovi granátníci však hlásili, že na druhé strané průsmyku zaznamenali ve dvě odpoledne padesát amerických polopásových transportérů se stovkami vojáků a nadtoještě třicet středních tanků. Rommel "rozhodl", stojí v jeho deníku, "vypáit průlom".

"W potom sleduje," pokračuje se v deníku, jak se tankový prapor sune průsmykem, a v podvečer se stává svědkem vzrvšující tankové bitvy na jeho severním konci. Nepřítel je naším ostřelováním raketami Nebelwerfer zjevně těžce otřesen." Tankový prapor zničil

346 347
♀

22 t anků a ukořistil 30 polopásových obrnčných transportérů.

V neděli 21. února časně zrána vjel Rommel do ch-tánu Kasserinského průsmyku, aby prozkoumal výsledky nelítostné bitvy. Pro mrtvé se kopaly hroby. Všude se potulo-vali Arabové hledající, co by kde ukradli. Kolem hřmotily zajižtěné polopásy naložené americkými zajatci, kterým tím začínalojejich dlouhé putování do táborů v Německu a Polsku. Rommel se zastavil u vyřazených amerických tanků a komentovaljejich kvalitu a úroveň vybavení. Měl najednou pocit, jako by ztratil cíl; ovládla jej témšř apatie - snad tučenijistého "konce sezóny". Bylo to tepzve včera, co vynadal Broichovi a Bvelowiovi, že mrhají časem, a sám ted pole-ačoval v ofenzívě průsmykem až od druhé hodiny odpolední, a těchto ztracených hodin dokázal nepřítel dobře využít.

Po kopci a cestě byly roztrovšeny zbytky šesti nepřátelských tanků. Brzy dorazil k nejpřednějóím oddílům péchoty postupujícím slsze trnitý porost východné od silnice a sledoval, kam až útok dospél. Tady už Arabové stačili mrtvé britské vojáky ležící vedle svých protitankových děl svléknout donaha.

Byl to druhý "den opravdového Rommela". mbruster v deníku vylíčil, jaký obdiv vyzařovaly tváře vojáků, když se mezi nimi Rommel objevil. A Berndt napsal Lucii: "Měla byste vidět, jak se jim rozjasnily oči, když zpozorovali, že je tak jako za staiých časů zase mezi nimi, u těch nejpředsunutějších jednotek pě-

choty a tanků, uprostřed jejich útoku! A když spustilo nepřátelské délost-electvo, musel tak jako vojáci s pvš-kami zalehnout do příkopu. LTkažte mi nějakého jiného velitele, který by měl takový respekt!" Rommelův kožený plášf pokrylo bláto; byl mokrý a utahaný, ale od Longa-rone nebyl tak ófastný. Bylo mu, jako by byl zase jed-nou velitelem roty.

Z riičeho nic se však zase obrátil a odjel zpátky do Kasserinského průsmyku. Bez Rommela na bojiéti z vo-jáků 10. pancéřové divize vyprchala všechna veiva a nadšení. Broichem se Rommel znovu zabýval až prištího rána, Vrátil se k nim po dlouhé asfaltové silnici a zjistil,

že 10. pancéřová divlze po nepřehledné bitvé té noci stále ještě nedobyla Thalu.

Kdyby se generálu von Broich podařilo prodrat se na sever, nalezl by v Thale pouze slabou osamocenou fran-couzskou jednotku a pak by se mu otev-ela cesta na Le Kef. Mezi Američany už vládla panika, vyklízeli důležitá letiště a ničili sklady. Také velitel britské armády vydal předběžné svolení, aby byla Thala v případě nutnosti opvštěna. V obavš před případným pi.íčným průnikem od Thaly odtáhl nepřítel během noci i ze Sbiby. Neschopný velitel 21. pancéřové divize si ani nevšiml, že nepřítel, proti němuž útočil, zmizel.

Němcům se však nepodařilo podnilmout soustředěnějží útok a do Thaly začaly pomalu pronikat nepřátelské posi-ly. Britský velitel telegraťoval příkaz vžemjednotkám: "Za iádných okolností již nesmíme ustoupit." Okamžik životní šance pominul.

Touha po vítězství z Rommela vyprchala ježté dříve, než mu jeho zpravodajští důstojníci přinesli zachycenou depeši zakazující Spojencům další ústup, a už se v pod-statě rozhodl, že ofenzívu odvolá. Byl strašně unavený, než aby mohl jít dál; jako maratónský béžec, kteiý se zhroutí kousek před cilovou páskou. Ráno 22. února měl vítězství skutečně na dosah ruky - tuto šanci však pro-marnil. Když přijell polní maršál Kesselring a plukovník Westphal, nový náčelník Kesselringova žtábu, zastihli Rommela, jak sklesle sedí ve svém operačním vozidle a poslouchá, jak déšť bubnuje na plechovou střechu. Nic z toho, co by mu mohli rici, by jeho názor nezměnilo. Chválili ho, přemlouvali, připornínali mu minulé slavné úspěchy, prohlašovali, že Američanům připravil daleko těžší chvíle, než v jakých sám kdy byl. Rommel jen seděl, nevšímal si telefonu zvonícího vedle néj a vrtěl hlavou.

Nakonec se pokusil své neodůvodněné rozhodnutí zru-šit ofenzívu racionálně ospravedlnit. Odvolával se na Arni-movo porvšení disciplíny, když mu odmítl poskytnout Tigery a péží prapoiy.

"To je možná pravda," opáčil Kesselring, "ale mžl jste pravomoc prinutit Arnima k poslvšnosti. Proč jste to ne-udělal?"

348 349
♀

Rommel mu zamračeně odpověděl: "Ofenzíva směrem na Tebessu, kterou jsem navrhoval, by nepřítele opravdu překvapila a rozhodně by měla větší úspžch než ofenzíva na Le Kef. Oni zkrátka neumí riskovat promyšlené."

V podtextu kladl vinu také italskému vrchnímu velení, které jeho velký plán zásadním způsobem oslabilo. Vinil také vedení 21. pancéřové divize a v tomto bodě Kesselrtng přlpustil, že Hildebrandt zůstal svému úkolu hodně dlužen. Mimo to se vymlouval na počasí, bláto a břeóku, na špatný terén pro tanky a nepočetnou bojovou sílu. Přes to všechno to pro Kesseh-inga nepřestávalo být záhadou. VždyE ještě

včera večer mu o bitvě Rommel tele-
graťicky podal tak jásavé a triumfující hlášení.
  Pravda byla nejspíše v tom, že se Rommel chtěl co nej-
rychleji dostat zpšt na marethskou llnii. K Amerišanům ne-choval nijakou zášf, ovšem s Montgomeiym,jemuž sejako
jedinému z nepřátelských generálů podařilo jej obelstít,
měl osobní účet, kteiý bylo třeba vyrovnat. V debatě s Kes-selringem se vůbec netajil svou touhou okaznžitč se vrátit do jižního sektoru. Ttrdil, že Montgomezy se tam chystá
spustit mohutný útok (i když azznádní dokumenty dokazu-
jí, že generál Giovanni Messe, jenž byl po Rommelově od-
j ezdu ke Kasserlnu pověřen velením nad "Pnmí italskou ar-mádou", mu ten den ráno řekl pravý opak). Kesselring
ohnivé protestoval: "Teá máme iniciativu ve svých rukou.
Naprosto nesouhlasím s vaším názorem, že by byla ma-
rethská linie v nebezpečí. Je tvrdým oříškem pro každého
útoěníka a žádný velitel si netroufne ji zdolat, aniž by se na to nej dříve důkladně nepřlpravil."
  Rommel opět zavrtěl hlavou. Už se rozhodl. Toho odpo-
ledne odvolal celý útok u Kasserinu a připravil se k ná-
vratu do Marethu.
  Američanům samozřejmě způsobil těžké ztráty. Ze
30 000 vojáků bojujících v americkém II. sboru bylo
300 zabito a přes 4 000 zajato. Rommel zničil 165 nepřá-
telských tanků a obrněných transportérů. Vcelku Ameri-
čany zasáhl traumatizující ranou, na niž hned tak ne-
zapomenou. Po Rommelově pustošivém útoku Eisenhower
povyméňoval vrchní americké velitele a některé z nich
dokonce poslal domů. Do velení nad amertckým Druhým

sborem byl postaven nový člověk, blízký Rommelovu raže-
ní, generál George S. Patton jr.
  23. února vepsal Eisenhowerův námořní pobočník do
oficiálního deníku následující upřímné doznání: "Nej-
významnějším faktem je podle mne to. že hrdí a domýóliví
Amerlčané byll dnes pokořeni jednou z největších porážek
v naší historii. Zvlášté trapně se cítíme před Brlty, kteří jsou sice zdvořilí a chápající, ale na druhé straně
nesmírně věcní a realističtí." Od svých zpravodajců dostal Eisenhower informaci o zachycení kódované zprávy, která
tvrdila, že američtí vojáci prokázali špatné bojové vlast-nosti. Nejraději by s ní seznámil všechny své důstojníky. "Jen najít nějakou metodu, jak nespojovat udání jejího
původu s faktem, že jsme rozlvštili žifru Osy," zazna-
menal pobočník. "Tato zpráva se dotýká každého Amert-
čana..."
  Rommelovo působení v Aťrice se chýlilo ke konci.
  Italové už před týdnem doporučovali, aby z Aťriky odjel do 22. února. Toho dne se mělo zřídit velitelství nového
armádního uskupení, jež by koordinovalo boj obou tanko-
vých annád v Tunisku. Ainim se měl stát jeho pzvním
velitelem v okamžiku, kdy Rommel opustí aťrickou půdu.
Ve válečném deníku Rudolfa Schmundta z doby, kdy byl
ve funkci šéfa annádního kádrového oddělení, nacházíme
zápis: "Italové zůstávají navzdory všem svým vlastním ne-
dostatkům zpupní a nadmíru vztahovační. Vůdce se roz-
hodl z politických důvodů jejich požadavku (Rommelova
odvolání) vyhovět." Rommel však stále nevypadal na to,
že by se chystal službu opustit. Během Kesselringovy
návštěvy nemluvil o ničem jiném než o protiútoku na
Montgomeryho, ktezý navrhl vést z Marethu. A tak se
poněkud zaleknutý Kesselrlng uchýlil k překvapivému ře-
šení. Mezi čtyřma očima se Rommela zeptal, zda by velení
nad armádním seskupením nepřijal on. Rommel předstí-
ral nelibost. "Vzhledem k postoji italského vrchního velení a skutečnosti, že byl do této funkce už nominován Ar-
nim," řekl Kesselringovi, "nijak zvlášť netoužím být veli-telem armádního uskupení."

Jeho pobočník Alfred Berndt poté doprovodil Kesselringa zpět do vesnice Kasserine. Polní maršál Luftwaťfe

e ho cestou vyptával na Rommelovo zdraví. Bemdt citowal Horsterova slova: ,.Z klinického hlediska není námitek proti tomu, aby Rommel v Tunisku zůstal ještě přibližné
fnésíc, potom včak musí rozhodně začít se svou léóbou. Ta by měla tivat asi osm týdnů." Kesselring k tomu polotkl: "Myslím, že polnímu maržálovi pomůžeme, dáme-li
fnu to rozkazem. Zda se po své zdravotní dovolené vrátí io Aťriky, můžeme rozhodnout později."

Nazítří Rommel sedčl ve svém operačním vozidle a němé paslouchal burácejícím explozím,jež se ozývaly z Kasserin-kého průsmyku dva kilometxy odtud. Členové jeho štábu
ráli o kousek dál u železničního mostu poker. Na každého pojového velitele působí monotónní promyžlené výbuchy
demolicí depresívné; zní zcelajinak než osvéžující koncert délostřelecta. Demoliceje potvrzením ústupu. Ve tři odpo-ledne se vyjasnilo a na obloze se objevily nepřátelské stra-tegické bombardéry - bylojich víc než sto a doprovázelyje tíhaóky. Když Rommel o hodinu později koneóně vyrazil
pět do Sbeitly, karn se přesunulo jeho velitelství, pouze dvé stž metrů před j eho konvoj em rozvinul svaz osmnácti bombardérů svůj smrtící koberec. Opět musel do příkopu.

V Sbeitle už na něj čekal telegram z ftíma oficiálné jej menující velitelem "Armádní skupiny Aťrika". Převládaly
v něm smíšené pocity.

Sbohem, Aťriko

Rommel vzal svoji novou funkci velmi váině. Odvolal pobyt ve vile na hoře Semmering a jeho podrizení se smířlli s myšlenkou, že návrat do Německa se o mnoho dalších týdnů odsouvá. Nedošlo mu, že celá zále.iitost s jeho povýšením je vlastně jakousi parodií. Jeho poboóník kapitán Bemdt napsal 26. února 1943 bez jeho vědomí Lucii dopis, v němž ji upozorňoval na nedobiý psychický stav jejího manžela. Bemdt si na Rommelově povýšení připisoval značné zásluhy; doufal, že na polního maršála bude působit jako svého druhu nekonvenění lék. "Byl to dalží důležitý důkaz, že mu Vůdce a Duce i nadále důvéřují," napsal. "Zařídil jsem to povýšení pro-to, abych v něm posílil jistotu, že mu lidé i přes náš dlouhý ústup stále absolutně věří. On sám se totiž začal utvrzovat o opaku."

Kesselring, Arnim a italské vrchní velení zpoóátku Rommelovu novou hodnost a pravomoci ignorovali, což v něm vyvolávalo zuřlvost. Arnim s ním nekonzultoval svůj plán ofenzívy na Béju s Iycím názvem Ochsenkofp - Hlupák. Iím j ednal přímo s Arnimem a Messem, rovněž tak Kesselring. A když dvacátého sedmého pfiletěl do Tuniska admirál Wilhelm Canaris, šéf Hitlerovy rozvédky, ani se neobtěžoval Rommela navštívit. Canaris vedl samozřejmé dvojí život - již několik let se tajně snaiil zosnovat Hitlerův pád a Rommel, jakožto Hitlerův oblíbený polní maršál, platil v protihitlerovsky smýšlející společnosti za "nacistu".

Mezi archívními materiály britské vlády existují stránky z Canarisova deníku zachycující průběh jeho návštévy:
"Cestou do centra Tunisu mijíme dlouhé kolony amerických zajatců. Vypadají vyčerpaně a sklesle, ale jinak jsou to vesmés typy dobře živených fotbalistů." Arnirzi mu nanesl pochmumý obraz sitvace. "Nesmíme připustit, aby

nás řada lokálních vojenských úspěchů, které jsme v po-
352 353
♀

slední době zaznamenali, ukolébala a odvedla naši pozornost od obrovských zásobovacích obtíží," řekl Canarlsovi. "Momentálně se k nám dostává jen pouhý zlomek ze zásob, které potřebujeme - 25 000 tun měsíčně místo 80 000. Benzín se sem dá dopravit pouze letecky a po kanystrech, protože rlziko spojené s tankezyje příliš vyso-ké. V naší zá.sobovací situaci se klidně může stát, ie v rozhodující chvíli budeme mít po ruce jenom tužku a papír."

Arnlrn si rovn stěžoval: "Organizace veleníje tady stále zcela nepronilniutelná. Nikdo neví, kdo vlastně v Tunisku velí. Je to Rommel, který se chystá domů, aleještě předtím plánuje útočnou operaci s dvěma divizemi dole na jihu? Teáje velitelem armádní skupiny, ale v podstaté nemá komu velet. Nebo velí z Frascati u fZíma Kesselring, do j ehož rozhodnutí nac strká nos jeho operační důstojník plukovník Westph? Nikdo nic neví!"

Téhož dne si na chaotickou organizažní strukturu stěžoval i sám Rommel - dováděla jej už téměř k nepříčetnosti. V návu zuřivosti zavolal Kesselrlngovi. Westphal prý přijel z Říma s naléhavým požadavkem. Prosil, aby Rornmel nechal 10. a 21. pancéřovou divizi ještě několik dalších dnů dzžet pozice na dobytých průsmycích Východních Dorsal - dokud Amim nezahájí nový útok "směr Béja". To bylo popzvé. co se Rommel o tomto útoku (Arnimova "operace Hlupák") dozvěděl. Ihned zcela správně zareagoval: "Pokud se měl takový útok provést, měl zašít v ten den. kdy jsme útočill na Le Kef." Celý zuřlvý poslal pro Arnima, nyní svého pod-ízeného, jen aby se dozvédél, že Amim byl toho dne ráno "povolán" do fZíma. Zpráva, ie jeden z jeho generálů byl za jeho zády povolánn do líma a také tam odjel, mu na chvíli vzala řeč. Rozhodl se, že Arnimův plán zmari, tak jako Arnim zmařil jeho. Zatelefonoval 10. pancéřové divizi, a když zjistil, že se už začala stahovat z pozic, potvrdil, že má v ústupu pokračovat.

Romrnel předpovčděl, že Aznimova "operace Hlupák" nemá éanci na úspěch, a 3. března mohl svému žtábu ješitné oznámit. že to odhadl správně. "Nažídili tankům projet úzkým, bažinatým údolím na severu, místo aby je poslali jižněji otevřeným terénem," popisoval to. "Druhý prapor 7. tankového pluku byl znižen a 501. prapor těžkých tanků přišel o patnáct svých Tigerů." Rommelovi včak dělalo téžší hlavu to, že "operace Hlupák" znamenala dvoudenní zpoždění jeho vlastního útoku na Montgomeryho u Marethu.

Přestože Rommela těžce sužovaly potíže se srdcem, nervy a revmatismem, byl pevně rozhodnut neopustit Aťriku dříve, než si s Montgomerym vyrovná účty. Obklopen idylickou krajinou rozvažoval a plánoval, studoval mapy a letecké snímky. proměřoval vzdálenosti a čmáral na papízy svoje výpočty. Horešnaté úvahy jej neopouštěly ani v noci na lůiku. Kraj kolem oplýval olivovými háji a úrod-nými lány obilí. "Jaká by tohle byla pro nás Němce úžasná kolonie!" zapsal si. A o několik dnů později: "Jak nád-herným místem by mohl být svčt pro celé lidstvo! Skýtá tollk příležitostí ke spokojenosti a štěstí. Před námi stojí hodně práce, zejména tady v Aťrice, v tomto ohromném prostoru."

Na Montgomeryho chtěl tvrdě udeřit 4. března, tedy dříve, než bude generál sám přtpraven zaútočit. "Především musíme uhodit rychle," řekl svým velitelům. "Nebudeme se omezovat na pouhou obrannou operaci - musíme

zničit veékerou přípravu nepítele na generální ofenzívu... Naéim prvním cílem bude Medenine." Věděl, že to nebude snadná bitva. Montgomeryho oddíly, z nichž většina byla soustředěna u Medeninu - důležité křižovatky silnic a povštních cest -, sestávaly z ostrilených válečníků zkvše-ných v bojích na povšti. Geograťické podmínky Romme-lovy marethské linie navíc neposkytovaly mnoho prostoru pro využití momentu překvapení.

28. února byli všichni zúčastnění němečtí a italští generálové sezváni na válešnou poradu do Wadi Akarlt, kde mělo být rozhodnuto o strategii ofenzívy. Polní maršál se popzvé rozhodl nepoužít svůj obvyklý "pravý hák", tedy obchvat kolem své vlastní linie a linii nepřítele. Navrhoval vzít protivníka do kleští oboustranným obchvatem, kdy dvě divize (10. a 21. pancéřová) udeří ze severu, směrem od pobřeii, a půldruhé divize (15. pancéřová a část 164. lehké divize) se propracuje přes hory a zaútočí na

Medenine zjihu. Útok přlcházející ze severuje ta poslední véc, kterou by Montgomery oóekával - to byl Rommelův hlavní argument.

Jeho plán vyvolal na poradě bouři. Bvelowius zdůraz-nil, že na severu mají položené tisíce min. "Nastraiilljsme je tak, aby se nedaly odstranit. Když je odpálíme, dáme tírn nepřítell včasné varování, že přlcházíme."

Protinávrh, který předložil Messe. byl založen výhradně na překroěení horského hřebene Matmata. Rommel s tím nesouhlasil, ponšvadž nepřátelská letadla by velzni snad-no mohla zapálením vozů s municí a benzínem zablokovat úzké silnice. "Oboustranný obchvat má mnohem vétéí óanci uspět," přesvédšoval. "Musíme do něj vrhnout úplně všechno, co máme. Všechny tanky, všechna vozidla a vež-keré zbraně." Zeptal se Messeho, kde má Montgomery svá palebná postavení. Italský generál odpověděl, ie le-tecké snírnky zaznamenaly většinu z nich mezi Medeni-nem a pobřežím, což vypadalo jako další argument proti Rommelovu plánu.

Rommel se však nevzdával. "U El Alameinu jsme si užili boje s britskými tanky na dálku víc, než bylo zdrávo. Ale zkuženosti tady z Tuniska ukazují, že naše tankyjsou nesrovnatelně lepší než anglické i amerlcké při boji zblíz-ka. To znamená, že naše tanky potřebují pro postup obtížný terén," vysvětloval. Zdůvodnění však nebylo přija-to. Po pětihodinové debatě, kdy nebylo dosaženo shody, přenechal Rommel úkol vymyslet bitevrú plán Messemu. Ten se přldzžel jednoduché strategie pravého háku. Rom-mel si nad tímto rozhodnutím myl ruce.

Ještě než operace "Capri", jak byla nazvána, se zpoidě-nim začala, objevily se znepokojující známky toho, že Montgomery přesunuje zbranž a muže od pobřeží dojižní-ho sektoru - právě tam, kde Messe navrhl pzlom. 5. břez-na pronesl Rommel před zahájením operace "Capri" k ně-meckým velitelům povzbuzující řeš a poté, ve dvě hodiny odpoledne, odjel po serpentinách horských silnic s nád-hernými výhledy ke kótě 713, odkud mohl ze vzdálenosti dvaceti kilometrů sledovat průběh bitvy.

Montgomery byl ve skutečnosti jasně a všas varován svými "Ultra" dešifranty a dozvěděl se přesné naóasování

útoku. "Dospěl jsem k závěru," uvedl později nabubřele ve svých pamětech, "ie Rommelův útok bude veden jis-tým způsobem, a na základě toho jsem zvolil odpovídající opatření." Nebyl to vžak útok Rommelův a zkrachoval přesné tak, jak to Rommel předpověděl.

V pnmích hodinách operace "Capri", bitvy o Medenine. toho Rommel plíliš mnoho z kóty 713 nevidól, ponžvadž

celé bojiště pokrývala mlha. "Přesně v 6 hodin ráno," stojí v jeho denu, "spovští naše dělostřelectvo palbu. Rake-
tomety Nebelwerfer zahajují ze sektoru 90. lehké divize. V ranním šeru vyleslují oslůující záblesky ostřelování pod houstnoucí mlhou obraz bitvy, jaký žlovšk nevídá žasto. 10. pancéřová divize se přesunula údolím Hallouf výš, ale její pohyb nemůžeme z kóty 713 sledovat. Do 8 hodin se vyjasnilo a my bez problémů pozorujeme pohy-
by 21. pancéřové divtze."

Pak začal masakr. I-i pancéřové divize, následované pěchotou na naklaďácích, postupovaly přes širokou ote-
vřenou pláň, až dosáhly hřebene asi osm kilometrů od Medenine. Tady vjely do vražedné palby protitankových dělostřeleckých pozic, které zde Montgomezy důmyslně rozmístil. Montgomery o tom napsal: "Za svítání na mne Rommel zaútoéil. To bylo od něj velice hloupé. Mám v tomto prostoru zakopaných 500 šestilibrových proti-
tankových děl; mám 400 tanků a kvalitní pěchotu, která drží hlavní opěrné body, a obrovskou dělostřeleckou pře-
vahu. Všechny výhody jsou na mé straně a ten žlověk musí být blázen." V poledne se Rommel setkal s gene-
rálem Hansem Cramerem, který teprve den předtím pře-
vzal velení Aťrika Korps a dnes byl nucen nahlásit, že j eho tanky se zastavily. "Nepřítel útok uršitě očekával," oznámil dále. "Územíje hustě zaminováno a dělostřelecká obranná clona je otoóená směrem na jih.ozápud" Nepřá-
telětí zajatci a dokumenty ukořistěné průzkumným pra-
porem potvrdily, ie Montgomery byl předem obeznámen s každým jednotlivým detailem operace. Rommel nabyl dojmu, že operaci Britům vyzradili vysocí italští dů-
stojníci - uvěřil tak verzi, kterou dali do oběhu sami ma-zaní Britové, aby Němci nepřižli na pravý zdroj jejich in-formací.

356 357
♀

V pět hodin odpoledne Rommel útok odvolal. Tou do-
bou yž tiatil celkem padesát pět ze 145 tanků a Montgo-
meiyho vlastní útočné plány přitom nezdržel ani o jediný den. ‚Denzíva oboustranným obchvatem by byla mno-
hem sěšnější," narikal. "Od chvíle, kdy se ukázalo. že nepijtel je na náž plán připraven, bylo absolutně ne-
smySlné tuto operaci provádět."

Jetě vešer to vypadalo, že se generál Arnim chvíle. kdy ude moci sednout za Rommelův stůl, hned tak Si nedoká,. Ale v noci 6. března konečně přišel od Kes-
selringa telegram, ktezý se stal onou poslední kapkou: "Velltel Dperačního čtábu Wehrmachtu (Alfred Jodl) ozna-
muje, žD Vůdce nesouhlasí s vaším hodnocením sitvace (v Tuku)."

odnocením se mínila názorně sestavená bilance, již Ronel po dlouhých poradách s Ainimem a jeho ex-
perry pslal F-litlerovi. Arnim mu předpověděl: "Jestli ne-dostee zásoby, do 1. čeivence bude tady v Tunisku po veny." Rommelova Armádní skupina ted se vóím všu-
dy čit 346 OOO Němců a Italů, z nichž bylo v bojových jednotkch jen 120 OOO. K udrienί jejich bojeschopnosti bylo ebytn nutné, aby každý mésíc bylo skutečnč pře-
pravena minimálně 69 OOO tun zásob; z takového množ-
ství se daly vytvořit materiálové rezervy pro budoucí opergce Arnim byl toho názoru, že zapotřebí by byla dvojnásbná tonáž. V lednu se však, i přes vskutku heroick úsilí italského obchodního lodstva, které přtšlo o 22 ze sých 55 zásobovacích lodí, podařilo přepravit jen 46 00 tun a zhruba stejné množství do Aťrlky dora-
zilo V úo.

V šeyvlastně spočívalojádro neslýchaného návrhu,jejž

Rorrel podal vrchnímu velení? Žádal o zmocnění k dalčí-
mu ůstpu. Chtěl opustit marethskou linii ještě předtím,
než lotgornezy zahájí svou ofenzívu, a měl v úmyslu
stáhh t Messeho 200 000 mužů ke krátké, mnohem
uhaj itelné linii táhnoucí se z Enfidaville do vnftro- o
snadt
ě
zemí, 1é armády - První italská a Pátá tanková - by pak
musely pránit pouze sto šedesát kilometrů dlouhý úsek.
Romel uznával, že by to znamenalo vzdát se všeho s vý-
jimkou evelkého území kolem vlastního města Tunisu a

samozřejmě pak také ztrátu cenných přistávacích ploch.
(Kesselrtng napsal k Rommelově zprávě svůj dodatek, v
nžmž rozčileně argumentoval tím, že jakýkoli dalží ústup
by poskytl nepříteli takový počet letištních ploch, že by tím byly večkeré další
zásobovací lety do TS.nisu a Bizerty zce-la znemožněny. V tom měl úplnou
pravdu.) Rommel žádal
"včasné rozhodnutí", ponžvadž předpokládal. že Montgo-
mery zaútočí při příštím úplňku. Mezitím dal příkaz k za-
hájení prací na nové obranné linii Enfidaville.

Šéf Wehrmachtu Jodl přečetl Rommelův dopis Hitlerovi
4. března pozdě večer. O jejich rozhovoru se dochoval
těsnopisný záznam. Hitler si přirozeně vybavil věechny ty krásné sliby, jež mu
Rommel již od listopadu 1942 dával
v souvislosti s výhodami, které přinese pronilmutí do Iz-niska. "To je naprosté
popření všeho, co nám až doposud
tvrdil," zuřtl. "Je absolutně vylovéeno, aby ustoupil až
tak daleko."

"Hned budu mít napsaný koncept odpovédi," řekl Jodl.

Rommel si odpovžd přeóetl ráno 7. března, jeóté na
kóté 713. HiVerovo odmítnutí jej ohromilo a zděsilo. Cito-vala se tam Hitlerem
údajně pronesená slova, že "sou-
časné hodnocení sitvace polním maršálem Rommelem se
zásadnš liží od toho, jak věci viděl v době, kdy se ještě nacházel východně od
IYtpolisu a kdy řešení všech pri-
padných lizí spatřoval v ústupu k nynější marethské
linii. Stažení obou armád na jedno stísněné předmostí
kolem Tunisu a Bizerty by znamenalo začátek konce".
Hitler - v Jodlově podání - navrhoval, aby obě tankové
armády opakovaně zasazovaly nepíiteli látké energické
údery a neustále jej tak vyvádély z rovnováhy. Objem
dodávek do Tuniska se "zdvojnásobí a později ztrojná-
sobí", ujišfoval. Jak k tomu včak dojde, to neprozradil.

Rommel se najednou, jaksi z ničeho nic, cítil přílš ne-mocen, než aby mohl
poluačovat dál. Jodlovu odpověd
určitě zahodil, protože - jako mnoho jiných dokumentů,
které se mu pričily - v jeho svazcích chybí. Z náhlého
popudu nasedl do svého vozu a sjel z kóty 713 dolů.
"Během zpáteční cesty na velitelství," šteme ve významné
pasáži Rommelova deníku, "se VV rozhodl zahájit svou
zdravotní kúru - ihned a bez odkladu." Téhož dne odpo-
358 359
♀

ledne se rozloil se svými generály. Arnim se nemohl
hned dostavit, rotože byl zase v fímé na poradě s Kes-
selringem (opt bez Rommelova vědomí). Přiletěl druhý
den v 10 hod ráno. "W se s dojetím lovší," napsal
Aimbruster. "lá ta véc smrdí."

Aznim pros ommela, aby použil svého vlivu a jejich
dvě tankové a,ády zachránil. "Nemůžeme sf dovolit dru-
hý Stalingrad, jeété je žas, aby nás odtud italské ná-
moinictvo dosto," Rommel ho ujistil: "Udélám, co jen
bude v mých sch." Pozvedl na pozdrav svou maršálskou
hůl a slíbil: "Hd bude nejhůř, vrátím se." Generál Amim
mu véřil.

Ve skutečnoSi odjížděl navždy. Jeho osobní štáb, řidiči a auta - všecho již

bylo na cesté k hoře Semmering;
převážely se pcí stroje a písemné materiály, které bude potřebovat, ž bude psát o svých taženích. Lucie za ním na Semrteg pnjede. Prištího dne, 9. března 1943 v sedm hodin ro, vystoupil Rommel s kapftánem Berndtem a profesorm Horsterem ve Sfaxu na palubu letadla do líma. Na ať,okou půdu neměl již nikdy v životě vstou-pit.

Pét minut po poledni byl uveden k audienci u Mussoliniho. Polní nM tohoto fačistického diktátora vždy obdivoval; opovroval ale jeho zkorumpovanými a neschopnými kuány, Rommelův deník dokládá, že jejich setkání proběll ve shodé. V dokumentech generála Ambrosia, nového ryáéelníka vrchního velení, se nachází ital-ský přepis jejfc pétadvacetiminutového rozhovoru. Mussolini svou éistau, neuspéchanou némšinou zjišťoval, jak to bylo s neúspechem operace Capri:

"Věděli o nem útoku předem?"

"Ano."

"Co si myslt o marethské linii"

"Udělali jsne vžechno, co se dalo, abychom ji zesílili. Položili jsme 1g0 000 min. Je to ale stará francouzská linie, která neává dobré přIrozené podmínky k protitankové obraně."

"Kdy Montgoery zaútočí?"

"Pravdépodobé při příštím úplňku - tedy kolem 15. března. Ma ped asi 11 000 nákladáků a tanků. Jeho

vzdvšná síla j e možná menší než u Alameinu, ale převaha jeho délostřelecta bude zdrcující."

Na následujích slovech si Mussolinf dal zvlážf záležet a také na né položil patřičný důraz: Tunisko musíme udržet za každou cenu. Je to poslední bašta ropy. Pokud padne, rovnováha moci ve světě se citelně posune v náé neprospěch."

Rommel mu neoponoval, upozornil jen, že sovéasná délka jejich předmostí. čítající 600 kilometrů. je neúnos-ná. "Všechno to závisí na dodávkách zásob," řekl.

Duce ukončil audienci těmito slovy: "Vždycky jsem byl jaksi optimista. Můžeme mít své problémy, ale já vím, že Britové a Ameriéané je mají také. Pro nás je to v zásadě otázka vůle. Kdo odmítá přljmout porážku, ten bitvu ježté neprohrál."

Příštího dne, 10. března ve čtvrt na čtyž-i odpoledne, přiletěl Ezwin Rommel do Ruska. Jeden plukovník ho zavezl z letiété Kalinovka na Hitlerovo tajné velitelství Wer-wolf. Odtud, z jednoduchých baráků svého vojenského ležení v hloubi Ukrajiny vedl Hitler velkou letní ofenzívu na jih Ruska, odtud se také musel dívat, jak byla u Stalingradu zaražena. Ztratil tam čtvrt milionu mužů. Ted už je ale zase v protiútoku.

Když Rommel přijel, Vůdce bylještě na návštévě u Mansteinova předsunutého velitelství v Záporoží. Polní maršál zaplnil hodiny čekání hovorem se starými přáteli z Hitlerova štábu. Vůdcův velký čtyřrriotorový Kondor se vrátil v 6 hodin večer a hned bylo posláno pro Rommela. Pfi setkání Hitler usrkával z bezbaivého čaje zjablešných slupek a skořice a přitom Rommela nenápadné, ale pozorně zkoumal. Polní maržál měl obližej a krk posetý boláky z povété a hrdlo měl ovázané. Hans Jeschonnek, náželník štábu letectva, jej potm popsal jako "velmi skleslého - neivy úplné nadranc". Rommel si Hitlera také důkladné prohlížel. Vůdce se zdál vyhublý a nepůsobil zdravě; rozrvšení ze Stalingradu ještě neminulo - aie jak poznamenal, po poráice mají lidé vždycky sklon dívat se na věci z té horší stránky. "Je to nebezpečná tendence, která lidi často vede k falešným závěrům," řekl Hitler. Rommel si dobře uvždo-

moval, že Vůdce naráží na něho. Jak nenáviděl tu "poraženeckou" nálepku, kterou mu všichni dávali!

Po tři dny se účastnil velkých Hitlerových válečných po-rad. Pravidelné mu dólal společnost u čaje, jednou s ním dokonce v rozhovoru sedžl až do půl druhé ráno. Nečisté závody o Hitlerovu přízeň mu byly odporné. Góringův vllv se tenóil, protože Luftwaťfe nedokázala zabránit katastro-fálním náletům na nejkrásnější evropská města. Příznivější zprávy přicházely od ponorkových sil admirála Karla Dónitze a stoupala i hvězda SS, protože na rozdíl od pravidel-ných vojenských jednotek si elitní Waťfen SS vedly v Sovětském svazu stále dobře. Rommel sám podal detailní zprávu o situaci v Tunisku a zvlášté zdůraznil své potíže s Italy. (Goebbels poté do svého deníku nadiktoval: "Ted už chápeme, proó Rommel onemocnél!") Znovu snášel argumenty pro postavení mnohem kratší linie Enfidaville, Hitler ale odmítal souhlasit.

11. březnajej Hitler k sobě neošekávané povolal ajeho Rytířský ki-íž ozdobil diamanty - Rommel se stal pzvním důstojníkem německé armády, jemuž byly uděleny. Ani přes to však nebyl ochoten povolit ve svém požadavku enfidavilleské linie. "V 11.20 veóer," jak stojí v jeho dení-ku, "zve Vůdce říšského maršála Góringa a W, aby s ním povečeřell. Poté následuje společná porada."

Rommel svůj návrh redukované frontové linie nestáhlto bylo to nejmenší, co mohl pro Arnima a své generály udělat. Hitler v noci ojeho poiadavku pravděpodobně uvaioval a ráno pro polního maršála poslal a sdélll mu, ie se rozhodl j eho návrh - i kdyžj en zšásti - př ijmout. "Pěší útva-ry První tankové armády budou převedeny na krátkou obrannou linii." Šlo o linii u Wadi Akarit, položenou mno-hemjižnéji než Enfidaville. "Marethská linie bude bránšna (tankovýmijednotkami); nastane-ll ale nebezpečí průlomu, vyklidí se." Frontová linie Osy se tak zlátí o 250 kilomet-rů. Navíc mu Hitler oznámil, že velitel námořnictva admirál Dónitz osobně poletí do fZíma, aby na Mussoliniho vyvinul tlak, ať urychlí dodávky do Tuniska - v objemu minimálné 150 000 tun za měsíc. Rommel byl spokojen.

Za tři čtvrtě hodiny Hitlerův hlavní stan opustil a odle-tól do Wiener-Neustadtu, kde už na něj čekala Lucie. Kesselring v límé dostal telegram: "Vůdce dal polnímu maržálu Rommelovi dovolenou... Tuto skutešnost je nutno utajit jak před veliteli, tak před vojáky." Rommel napsal Arnimovi o uspokojivém výsledku svého vyjednávání s Hitlerem a přlpojil: "Bohužel Vůdce nevyhověl mé naléhavé žádosti, abych se mohl ihned vrátit do Aťriky, a naridil mi ihned zažít s lééením. Myšlenkami i srdcem však budu neustále s vámi v Aťrice."

Mussoliniho osobní dokumenty obsahují Hitlerův dopis, kteiý Dónitz vezl dva dny poté do Říma. Je to desetistránkový dokument naťukaný na Vůdcově speciálním psacím stroji s velkým typem písma. "Prozatím jsem dal polnímu maróálovi dovolenou," vysvětluje Hitler v dopise, "aby se mohl dát zdravotně do pořádku. Je to naprosto nutné: shodují se na tom lékaři a t já sám jsem se o tom na vlastní oói přesvědčil... Musím Vás požádat, abyste za každou cenu udel sovšasnou změnu velení a Rommelovu nepřítomnost v Aťrice v naprosté tajnosti... Ať již bude potomstvo soudit o polním maršálu Rommelovi jakkoliv, jeho jednotky a zejména némeótí vojáci jej milovali všude, kde velel. Jako protivník vždy v nepříteli vzbuzoval hrůzu a to platí i nadále."

Že Hitler viivá minulého šasu, působí podivným dojmem. Mělo to snad znamenat, že Rommel je ted, v březnu 1943, odepsaná velióina Měly být diamanty na jeho Rytířský kříž poslední odménou před trestem za jeho selhání v Aťrice - před tím. než bude navždy odklizen do ústraní

362 363
♀

Muž v šedém diplomatu

Témšf devžt týdnů ubžhlo od doby, co Rommel nasedl do svého zelenožlutého Heinkela a odletél z Aťrtky, aby s mezip-tstáním v límě nakonec dorazil do Wiener-Neustadtu, kde už na néj, když sestupoval po hlínikovém žebíku pod trupem letadla, čekala Lucie s Manfredem. Těch devčt týdnů uplynulo jako sen, by sen pronásledovaný nočními můrami, a dnes, i když o tom ježté neví, je jeho odpočinková léčba téměř u konce.

Během těchto týdnů psal Rommelův deník jeho pobočn poručilc Schmidt. Sám Rommel pracoval na svých Válečných pamžtech. Lucie přepisovalajeho texty na stroji a Manfred, ted vi žtmáctiletý, zanášel vrstevnice na bojové mapy. Psaní vyvolalo mnoho vzpomínek a vyvstaly pŕl něm mnohé otázky. Od února 1941 zahynulo v Aťrice témL 20 000 Nžmců včetné devíti generálů. Proé to proboha muselo dospět až sem

Nečinnost Rommela rozčilovala. Už se nemohl doškat, až mu bude svěřeno nové velení. Plný naděje zaslal Hitlerovi k narozeninám pochlebovačný hold: "A další rok p-inese mému Vůdci vítězství na všech frontách!" 28. dubna odletěl na válečnou poradu v Hitlerově vile v Berghofu. Zdá se, že tam však mnoho neptspél.

Duchem byl stále v Aťrlce. Udr2oval úzký kontakt s Ainimem, kteiý formálné zůstával jeho zástupcém. Arnim jej poctivš zásoboval zprávami o každodenní situaci. Posléze však napsal omluvný dopis, v němž Rommelovt sdžlil, že mu polní maršál Kesselring (který se po Rommelovž odjezdu vůbec netajil svým pohrdáním k němu) za.kázal další zprávy posílat. Na Rommela sedla sklíčenost. Tižil jej pocit selhání. Jestliže dosud neměl špatnou povést, pinejmenším byl polním maršálem odloženým k ledu. Každý den pročítal nacistický tisk doufaje, že najde zmínku o písemné pochvale od Vůdce a o březnovém diamantovém vyznamenání. Nic. "Upadl

jsem v nemilost," posteskl si Manfredovi. "Prozatím nemůžu očekávat, že dostanu nějakou důležitou funkci."

Na druhé strané bylo právě z těch novin, které kdysi hlásaly Rommelovy triumfy v Aťrlce, nyní zřejmé, že v Tunisku se schyluje ke katastrofé. K tomu, aby to Rommel věděl, noviny ostatně nepotřeboval. Bylo mu to jasné už mžsíce a cítil značné znepokojení nad osudem svých generálů - Cramera, Bvelowia a dokonce i Arnima. Nepochyboval o tom, že Arnimova pozice je zoufalá - zbývalo mu jenom sedmdesát tanků a pohonné látky do nich destiloval z nízkostupňových vín a likérů nalezených ve vybombardovaném Tunisu. Rommel poslal na vrchní velitelství dopis s žádostí. aby bylo umožnéno z Aťrlky evakvovat alespoň ty nejhodnotnéjší německé experty a důstojníky. Avšak Kesselring, optimistický jako vždy, vrchnímu velení sdžlil, že pft plynulých dodávkách zásob nebude udržení Tunisu žádným problémem. Hitler se rozhodl popřát sluchu Kesselringovi. Na-ídil: "Tunis je třeba udržet všemi prostedky. Armáda musí bojovat až do konce!"

Hitler poslal za rozklepanými Italy do Říma generála Warlimonta s výzvou, ať použijí svého námornictva. "Vyřidte jim, že na tanky a divize je stejné pěkný pohled jako na válečné lodi," řekl jízlivě, odkazuje tím na neocho-tu Italů poskytnout zásobovacím lodím směřujícím do Aťriky válečný doprovod. "Nemají žádné morální právo nebojovat. Jediným morálním činemje bojovat a v této válce zvítězit. Nemorální je prohrát a potom své lodi potopit, aniž by dostaly možnost do války se zapojit." Warlimont se vrátil s ujišFujícími přísliby, Vůdce však stále nebyl přesvédčený. Admirálu Dónitzovi 7. května ekl: "Duce a Fašistická strana jsou odhodláni stát při nás v dobrém i zlém. V italském důstojnickém sboru jsou však lidé, kteri už ted prahnou po míru. Uržité vlivné lnuhy jsou klidné schopny nás zradit."

Hitler nyní vží, že Mussolini ztrátu Tunisu přežije, in-vazi do metropolitní zemé však nikoli. Z tohoto důvodu je 8. kvžtna Rommel telefonicky povolán z Wiener-Neustadtu do Berlína: "Zítra se máte hlásit u Vůdce o další

."

364 : 365
♀

Devátého krátce po poledni přtstává Rommel na tempelhofském letišti. O půl hodiny později již mluví s Hitle-rem. Ten se tváří zasmvšile. "Už dávno jsem měl dát na vás," říká Rommelovi. Později si Rommel do svého deníku poznamená: "Zatím ježté žádný konkrétní úkol. Polní maršál Keitel naznačuje, že by se mohlo jednat o práci v Itálii - zhorší-li se Duceho sitvace."

Příštího dne,10. kvétna, se Rommel prochází svétoznámou berlínskou Tlergarten. Má na sobč dlouhý svrchník a žedý diplomat si stáhl hodnž do žela. Několik lidí, jak jej zahlédnou, se zastaví a ohlíží: mohl by to být Rommel Tžžko. Vždyť Rommel stále velí v Tunisku - alespoli máme-ll věřit tomu, co píšou noviny. A novinám se véřit musí; Hitler nařídil, že je třeba podniknout vše pro to, aby si nepřítel myslel, že Rommel je pořád ještč v Aťrice. Dobře pro Rommela, že tam není. Sitvace v Tuntsku se už dostala za bod, kdy ji ještě bylo možno zachránit. Právé dnes tam Němci kapitulují, a i když se určitá izolo-vaná ohniska odporu ještě několik dní udrží, bizy bude po všem a celý podnik Osy v Aťrice zkrachuje. Přibližně čtvrt milionu vojáků, z nich sto padesát tisíc Němců, odpochoduje do spojeneckého zajetí.

V květnu 1943 Rommel nevždžl, že Hitler chladnokrevně Aťriku odepsal už v listopadu 1942, kdy za ním polní maršál bez pozvání přiletčl. Den nato se s tím Hitler svěž-il Warlimontovi. Jde o to, dodal, abychom získali čas a co nejdéle nepustill nepřítele do Sicilského průlivu. Po-kud budou Britové a Američané nuceni užívat k cestě do Aťrlky dlouhé námořní trasy kolem mysu Dobré naděje a nedostanou se do Středozemního moře, budou mít milion tun výtlaku vytížen tímto úkolem a nebudou jej hned tak moci použít k invazi v severní ropš.

Logické rozvlnutí těchto myžlenek se obj evuj e v nepubli-kovaném deníku Josefa Goebbelse pod záhlavím 22. února 1943: "Vůdce se z Itálie nestáhne za žádných okolností. Má v úmyslu neustoupit na sever k řece Pád, i kdyby sama Itá-lie z války vycouvala. Nejvyšším principem německé obecné strategie je udržet boj co nejdále od vlasti."

Podle Hitlerova názoru stojí odložení invaze na Sicílii za obéti v Tunisku. V čezvenci se před svými generály

z ruské fronty chlubil: "Tun, že jsme odolávali v Itznisku, se nám podařilo odložit invazi do jižní ropy o více než půl roku. A co víc, Itálie zůstala součástí

Osy. Kdybychom se tam neudrželi, nepřítel by jistě vtrhl do Itálie, kde by se nesetkal s větším odporem, a přes Brenner by se pokusil vnilout do ftíše. To všechno v situaci, kdy jsme si kvůli průlomu Rudé armády u Stalingradu nemohli ponechat v záloze jediného voják."

Od 9. května vídal Rommel Hitlera častéji. Všechny válečné porady se točily kolem jednoho ožehavého tématu: Jaké laoky mají nacisté podniknout, než započne invaze do Itálie? Ta by mohla přijít v příštích dvou či třech týdnech. Rommel Hitlera ajeho štáb nabádal, aby počítali s tím nejhoržím. 10. května přlšel Rommel ke Goebbelsovi do jeho berlínské zahrady na odpolední éaj. Po jeho odchodu si Goebbels zapsal: "Rommel si o Italech myslí jen to nejhorší. Je si naprosto jist, že jalnile se Britové nebo Amerišané vylodí vjižní Itálii, Italové nebudou klást žádný odpor... O Ducem mluví jako o unaveném staříkovi."

V tu dobu boj o Tunisko končil. O pár dní později se Rommel setkal s Alfredem Berndtem. Jeho nékdejží pobočník mu předal vzkaz od posledního velitele Aťrika Korps Hanse Cramera. Zdravil Rommela při příležitosti odchodu z Aťriky jako prvního ze všech. Hitlerovi Cramer telegraťoval: "Munice spotřebována, zbraně a vybavení zničeno. Aťrika Koips podle příkazu bojoval, dokud měl čím. Aťrika Korps musí znovu povstat! Heia Saťari!"

Berndt se nyní vrátil do své původní funkce Goebbelsova hlavního asistenta. "Je teá ve svém živlu," napsal Rommel. V upomínku na staré časy mu poslal labici doutníků. Tak či onak, vděčil Berndtovi za mnohé.

Když se Hitler vrátil do Vlčího doupéte, svého hlavního stanu ve Východním Prusku, Rommel jej následoval. Jelikož Hitlerovi chybél vrchní armádní velitel - polního mar-šála von Brauchitsch v prosinci 1941 vyhodil -, byl rád, že může na válečných poradách čerpat z Rommelových bojových zkvšeností. Ukázal Rommelovi nejnovéjší zbranž - těžké tanky, nová útočná děla a ruční protitankovou pancéřovou pést, jíž se říkalo foukaška. "Foukačka bude

výborná v hustž porostlém terénu," poznamenal si Rommel ve svém deníku. (V otevené použti se samozejmě vojáci nemohou k nepfátelským tankům přiblížit natolik, aby ji mohli použít.)

Vžechnyjiné starosti začíná pfehlvšovat rostoucí lvize v Itálii. Na závčr válečné porady 15. kvžtna pronesl Hitler dvouhodinovou feč, určenou jen pro přítomné, v níž analyzoval pravděpodobné loky nepítele. Podle rukopisných poznámek, jež si udžlal jistý námo-ní důstojník, přišel Hitler s varováním: "V Itálii se můžeme spolehnout jediné na Duceho. Je proč se obávat, že bude nějakým způsobem eliminován či neutralizován. Královská rodina, všichni vůdčí členové důstojnického sboru, duchovenstvo, Židé a rozsáhlé sektoiy státní služby jsou k nám nepřátelžtí a odmítaví... Duce si kolem sebe organizuje fažistickou ochranu. Skutečná moc však leží v jiných rukou." Z dalžího pokračování jeho projevu vyplynulo, že se rozhodl zbavit východní frontu 8. pancéřové a čtyř péčích divlzí. aby si, začne-li nepřátelská invaze, pospížily do Itálie. Tyto síly dostane do Itálie, ať se to italské vládé bude hbit, či nikoli. Ideálním velitelem takové síly by byl Rommel. "Pfíští týden či dva budou rozhodující," prohlásil Hitler.

O dva dny později Rommelovi oficiálně nařídil, aby k tomuto úkolu shromáidil základní žtáb velitelství nového armádního seskupení. "S novu funkcí jsem absolutné spokojen," napsal Roznmel. Jelikož znamenala plípravu ozbrojené okupace Itálie (pod krycím jménem Ala-

rich) a on si tak mohl vyrovnat staré úéty, jeho radost byla vskutku upfímná. Už se cítil lépe - potíže, které ho tak sužovaly, zmizely ze dne na den. Jednoho po druhém si předvolával lidi svého štábu a s pattičnými instrukcemi je posílal do Vídnž, aby začali se svou prací. Sám musel z důvodu utajení zůstat v Mnichově - nesměl být zahlédnut mimo Atriku.

21. kvétna se Hitler vrátil do své berghofské vlly na úboéí bavorských hor; Rommel jel s ním a ubytoval se v pepychovém hotelu Berchtesgadener Hof. Nazítří Hitler podepsal jeho tajné povéření novou funkcí. Následující dny Rommel strávll plánováním

časového rozvrhu nenápadné infiltrace severní Itálie čtyimi divizemi, za nimiž p-ijde už pod jeho osobním velením, jalunile dá Hítler pokyn, plnejmenčím šestnáct dalších. Hitler mezitím budoval základy ke svému velkému strategickému protiútoku v Rusku - operaci Citadela. Zatím ji však nechtěl spustit, protože se obával, že toho Mussoliniho generálové v límě využijí k masovému zběhnutí nebo nepfítel k odstartování své invaze. Problém byl v tom, že na současné uskutešnění operací Alarich a Citadela neměl dost sil. "Řešíme vžechno možné pod sluncem," napsal Rommel 30. kvétna. "S napětím čekáme. zda píští týdny přinesou ty velké bitvy, o nichž kaidý mluví. Vypadá to, že nikdo nechce udělat první tah."

Rommel postavil na místo náčelnlca svého žtábu opět Alfreda Gauseho. Obéma jim bylo jasné. že úspéšné splnění Rommelova úkolu bude záviset na tom, podari-li se jim obsadit horské průsmyky mezi Itálií a Říší. Ani Mussolini Italům nezabránil, aby na hranicích s Říží neustále nezdokonalovali svá opevnžní. Rommel si toho všiml pokaždé, když jel vlakem Brennerským průsmykem: budovaly se tam bunkiy, u klíčových železničních a silničních mostů se instalovaly sklady demoličních tshavin. Jestli tyto horské průsmyky Italové éi někdo jiný uzavře, bude zkáza německých ozbrojených sil na italské půdé zpečeténa. Hitler nařídil, aby průsmyky chránily německé protiletecké baterie. Kdyby se proti tomu Italové postavili, měly být za použití ukořistěných bomb zinscenovány "nálety britských letadel". Rommel plánoval po celý čeiven nezbytná protiopatření, s německými armádními experty se radil o způsobech spojení, o vedení boje v horských podmínkách a výsadkových operacích.

Každé odpoledne pi-lcházel do Berghofu na Hitlerovy válečné porady. Ty se konaly v goblény zdobeném velkém sále vily, kolem dlouhého stolu pokrytého červeným mramorem. Sál měl jedno velké okno shlűející do údolí a tato vyhlídka brala Rommelovi dech, kdykoli se mu k ní naskytla piileżitost. O rok později si vybavil následující vzpomínku: "Byl jsem tam coby poradce, jako jakýsi výkonný vrchní velitel armády. Tak to alespoň mělo být,

368 I 369
♀

ale oln-uh účastníků, ktefí zasahovali do řešení problémů, byl vždycky příliš velký." Jednou se však Rommelovi podařilo Hitlera při neformální besedž zatlačit ke zdi, vyjme-noval mu všechny varovné známky rozkladu a vyzval jej, aby mu řekl, jak vtdí budoucnost Německa. Zhroucení Itálie se zdá být nevyhnutelné. fekl Rommel. Admirál Dónitz mu piý soukromě sdélil, že v dnešní době ztrácejí měsíčně více než tricet ponorek a že bizy budou nuceni čelit obrovské materiální převaze Britského impéria a Spojených států, jíž byly nálety. které každou noc zničily jedno německé mšsto v žáru ohnž, pouze pivním nebla-

hým znamením.
"Hitler tomu vžemu naslouchal se sklopenýma očima," vyprávél Rommel bzzy poté Lucii a Manfredovl. "Najednou vzhlédl a ekl, že také on si je védom velmi malé nadéje na vítšzství. Západ by však s ním nikdy neuzavřel mír - rozhodné ne ti státníci, kter-í jsou ted u kormidla. Řekl, že válku se Západem si nikdy nepřál. Teá však bude mít Západ svou válku až do konce." Přibližně v tuto dobu přidal Hitler svým pavoučím rukopisem k návrhu eči, již měl 5. června pednést Goebbels k délníkům ze zbrojovek, dodatek. Frázi "až bude vítšzství naše" p-íznačné zmžnil na "až celý boj skončí".

1. čezvence 1943 odletél Hitler zpátky do Východního Pruska, protože útok jeho 2 000 tanků v Rusku - operace Citadela - se nezadržitelnč blížil. Rommel odletél do Vlčího doupéte týž den a večer vyslechl Hitlerovu řeč ke shromážděným polním marčálům a generálům. Hitler vysvětlil vážným, jasným a přesvědčivým hlasem pozadí celé operace. "Z našich nezdarů musíme vinit výhradně naže spojence." začal. "Italové nás naprosto opustili. Kdyby, tak jak jsem je několikrát žádal, zavčasu použili svou flotilu k doprovodu a transportu svých vojáků do Aťrlky, nebyla by Aťrtka ztracena. Teá své lodě ničí v jejich kot-vištích." O co jde nyní? "Německo si buň udrží dobytá území, nebo brzy zanilme. Musí získat nadvládu nad zbytkem ropy. Tam, kde jsme, také zůstaneme." V tomto duchu pokračoval až do 2.50 ráno.

Během července 1943 bylo Rommelovu sporou, přísnou postavu často vidět tiče stát vedle ostatních generálů Wehrmachtu u Hitlerova konferenčního stolu ve Vlčím doupéti. V generálním štábu se hodnč diskutovalo o pravděpodobném důvodu jeho pítomnosti. Annádní kapitán Herznarm Kaiser ve svém deníku uvádí: "fZíkají, že Hitler hodlá jmenovat dva náčelníky žtábu a Rommel bude výkonným vrchním velitelem armády."
Když operace Citadela časnš ráno pátého vypukla, byl Rommel svědkem dobře známé počátežní euforie. Zvi-Ila obrovská tanková bitva - dokonce daleko větší než u Alameinu. Proti 2 000 tanků, jimž veleli Manstein a Kluge, postavil Stalin 3 000; pesto si devátého mohl Rommel po polední poradž do svého deníku poznašit: "Útočné operace na východé probíhají dobe."
P-íštího dne přišla bomba. Spojenecká invaze do Itálie - vlastné do Hitlerovy Eropy - začala. "Poledne," napsal Rommel. "Válečná porada s Vůdcem. Britové a Amertčané napadli Sicílii svými výsadky a vyloáovacími plavidly." Od 21.30 měl čtyřhodinovou soukromou debatu s Hitlerem. Nejspíše mu doporučoval, aby okamžitě začal s inteivencí do Itálie. Hitler nékolik dní váhal. Kesselrtng a diplomaté v Římé jej znovu a znovu ujišťovali, že Mussoliniho pozice je bezpečná, a Hitler se chtěl jakékoli akci, jež by mohla situaci destabilizovat. radéji vyhnout. 15. července však po poradě s generálem Jodlem podepsal dokument jmenující Rommela velitelem nového štábu, "armádního uskupení B", jehož úkolemje organizace odporu ve střední Itálii. Když p-išel jeho šas, polní maršál si to vyložil jako nejvyšší velení v Itálii.
Mezitím otevřel Stalin mohutný protiútok kousek na sever od déjiště operace Citadela. Rommel naslouchal Hitlerovým polním marčálům a generálům podávajícím zprávy z bojište s ohromným profesionálním zaujetím a analyzoval jejich strategii. HIuge a Manstein lomili ruka-ma nad množstvím tanků, o které přišli na Stalinových minových polích, tvrdili však, že i oni způsobili sovětským tankům početné ztráty. Milch, zástupce velitele Luftwaťfe, pednesl informace o svých plánech na rozšíření výroby

stíhacích letounů. Často se zde objevoval také admirál

370 371
♀

Dónitz a referoval o nesmírných ztrátách na ponorkách - připisoval je ná vrub nějakému tajnému radarovému systému nepřítele (velkou mžrou však byly zapříčiněny únikem infomiací sluze kód Enigma). Večer se Rommel přes ostnaté dráty a hlídky vracel k hrázděnému domu, kteiý mu dal Hitler k dispozici - když byl armádním vrchním velitelem Brauchitsch, žil v něm on - a vóechny tyto neobyóejné a výsadní zkuženosti vstřebával a tídil. V hlavž m81 plno nápadů. Cítil, že zná odpovždi na mnohé z Hitlerových problémů.

17. července tyto myólenky nadóenž chrlil na svého starého kamaráda a spolubojovníka ze severní Aťriky generála Bayerleina, kterého k sobě Hitler toho dne povolal. (Rommel dosáhl toho, aby byl do funkce německého polro velitele na Sicílii jmenován generál Hans Hube, jednoruký veterán od Stalingradu, a Bayerleina nyní navrhoval za náčelníka Hubeho ótábu.) Sedéli v Rommelové pracovně. Polní maršál spustil: "Víš, Bayerleine, ztratili jsme iniciativu, o tom není pochyb. V Rusku jsme se poučili, že elán a dobré záměry nestačí. Dnes potebujeme úplné nový pístup. Po příčtích nžkolik let nemůže být ani řeči o tom, že by se bud na východč, nebo na západč polaóovalo s ofenzívou. Musíme využít vóech pžirozených výhod k obraně. Musíme vyrábět víc a víc stíhaček a vzdát se jakékoli představy, že bychom mohli bombardovat.
Ped nékolika dny mi Vůdce ekl, že do začátku piíštího roku budeme produkovat 7 000 letadel a 2 000 tanků měsíčné. Nevidím už věci tak černě jako v Aťrice," uzavřel,

"
ale totální vítězství dnes samozejmé možné není."

Bayerlein se vyptával, jak si Rommel pedstavuje pozemní obranu. Rommel odpovédél: "Vzpomínáš si, jak pro nás bývalo v Aťrice tzžké útočit na britská předsunutá obranná postavení? Důkladné jsem si prostudoval naše zkvšenosti z Ruska. Rusové útočí frontálné a snaží se probít na základž prosté početní pevahy. Dejme tomu, že bychom dali každé naéí pžchotní divizi nejdříve padesát, potom sto a potom dvé stž pětasedmdesátimilimetrových protitankových děl. To bychom pak byli schopni Rusy zastavit." Právě v tomto bod8 se Rommelova strategie lišila od koncepce tankového generála Guderiana. Guderian se jii od roku 1942 dožadaval zvýčení výroby tanků. "Nemáme ani tu nejmenéí naději, že bychom v této oblasti mohli udráet krok s nepi-ítelem," zdůrazňoval Rommel. "Rozhodnž jim ale můžeme stačit v produkci protitankových dél. Pedpokládejme, že na nás nepítel zaútoói v sektoru husté osázeném minami a my zbudujeme pedsunutá obranná postavení. elmžme deset kilometrů hluboká. Zůstanou tam trčet a cestu si budou muset prokousávat lok za lokem. Mezitím v dané oblasti postavíme za pedsunutý ochranný štít další děla - rychleji než nepřítel přejde minová pole. Jalanile nači voj áci uvidí, že j sme schopni své území udržet. mo-rálka vzlétne znovu vysoko k oblakům."

1i týdny nato Rommel formálnž požádal o ótyl sta protitankových džl pro kaidou za svých divizí péchoty. Vrchní velitelstí bylo nuceno z důvodu nedostatku materiálu žádost zamítnout.

Rommelova ustavičná piítomnost ve Vlčím doupžti vyvolávala značnou žárlivost, především u Góringa. Opozice proti nžmu, zdá se, vykonala své. 18. července si Rommel zaznamenal: "Vůdci bylo doporučeno, aby mi

vrchní velení v Itálii nesvěřoval - j sem prý protiitalsky zaujatý. Domnívám se, že v tom má prsty Luftwaúe.
A tak moje poslání v Itálii zase ustupuje do nejasné, vzdálené budoucnosti." Ke své velké nelibosti se Rommel o několik dní později dovždél, že se jeho Armádní skupina B - v této době si budující svůj hlavní stan v jistém rakouském zámku - pesune na sever Řecka, do Soluně, aby tam byla ptpravena k protiinvazním operacím, kdyby se nepiítel vylodil v Řecku nebo na Krétě. "Prozatím mám být nejvyím velitelem v Řecku včetně ostrovů," psal Rommel, "takže na Itálii se budu moci vrhnout až později." Hitlerův hlavní stan opustil dvacátého třeto, po dlouhém osobním rozhovoru s Vůdcem. Hitler mu v něm vyprávžl podrobnosti ze své návštěvy Mussoliniho v severní Itálii, již uskutečnil před několika dny. "Duce má svázané ruce," ekl v jednom okamžiku. Možná, že i Hitler objevil, co už odhalili agenti v Itálii - ie konspirace chystá Duceho svržení a jeho nahrazení maršálem Pietrem Badogliem,

372 373
♀

blekotavým vojákem, jehož jedinou starostí bylo uspíéit kapitulaci.
Když se Rommelovo letadlo 25. čeivence vjedenáct dopoledne dotklo v Soluni zemé, bylo vedro k zalknutí. Spolu s generálem Gausem se ubytovali ve velkém hotelu Mediterranée. Zapřel se a pustil se do příprav na nudný úkol, ktezý mu dal Hitler, na inspekci řeckého obranného systému. ("Vůbec se mi ta práce nelbí," stéžoval si Lucii.) Přesné dvanáct hodin poté, co jeho letadlo přtstálo, zazvo-nil v hotelu telefon. Byl to generál Warllmont, volal
z Vlčího doupéte. "Duce byl zatčen!" vzrvšeně sdéloval Rommelovi. "Máte se okamžité hlásit ve Vůdcovš hlavním stanu. Nikdo neví, co se ted v Itálii déje." Nazítří v sedm ráno se Rommelovo letadlo opčt vzneslo. To bylo naposled, co viděl Řecko.
26. července - Rommel přistál v poledne - panovala ve Vlčím doupéti nejistota a zmatek. Z celé ftíše přllétali pohlaváři nacistické strany, Wehrmachtu i představitelé státu. Hlidkami a minovými poli projel Rommel ke kasárnám, kde se konaly porady. Hitler byl dosud v éoku a zuřil, jak špatného zacházení se dostává jeho pžíteli Mussolinimu. Žádné přesnější zprávy z líma k dispozici nebyly, měli ale informace o protifašistických vzpourách. Král a maršál Badoglio vyhlásili nepolevující věrnost Ose, ovšem Hitler jim nevéřil. "V jednom si můžeme být jisti," deklamoval k houstnoucímu daw kolem dubového konferenčního stolu, "takoví zrádcijako oni budou samozřejmé vyhlašovat, že chtějí pokračovat v boji. Samozřejmš! Ale bude to zrada!" Opovrilivš se usmál: "My budeme hrát stejnou hru. Budeme je tahat za nos, dokud jako blesk neuhodíme na celou tu jejich bandu a neudéláme mezi tou sebrankou pořádnou razii!"
Rommel si uměl domyslet, proč pro néj Hitler poslal. V soukromém deníku si zapsal: "Domníváme se, že Itálie navzdory proklamacím lále a Badoglia z války vycouvá, nebo přinejmenším že Brttové podniknou další vylodění v horrú Itálii." Toho se Hitler děsil nejvíce - dva tisíce kilometrů Itálie oddžlovalo 70 000 nejlepších německých vojáků na Sicílii od jejich domovské základny v Říéi. Jeden přední fašista, jemvi se toho dne podarilo uprchnout

374

z ftírria, odhadoval, že nový režim během osmi či desíti dní p ravděpodobnž vyhlásí píméří a ie Britové se nejspí-še vylodí ai v Janově a Livornu. To by byla pro vojáky

generála Hubeho na Sicílii zhouba.
Hitlerovou první pohnutkou bylo okamžité opustit bojiště na Sicílii a evakvovat vojáky domů, takjak to udělali Brltové u Dunkerqve v roce 1940. Své tanky a těžkou výzbroj by tam mohli nechat. "Nepotřebují víc ne.i své revolvery... I s revolvery mohou s Italy udělat látký pro-ces," Měl také silné pokvšení uchýlit se k ukvapeným opatřením - Třetí pancéřovou divizi by přesunul do Říma, zajal by vládu, unesl krále, uvěznil Badoglia, vykouřil by Vatilcán a zjistil by, kde drží Mussoliniho. Podle Hitlerova mínění nebyla sitvace ječtě zdaleka tak beznadžjná, aby energický nacistický převrat nemohl uvést véci zase do potádku.
Goebbels souhlasil a ve svém deníku Rommela kritizoval, že nezastává radikálnější postoj. "Protože je Rornrnel zkvšený voják, je ve svých hodnoceních našich možností rezeivovanější. Má za to. že naši operaci je třeba déle připravovat, aby byla pravděpodobnost jejího úspěchu větší. Vůdce jej pověřuje organfzací prvních kroků, j ež má učinit OKW (vrchní velitelství) v Itálii. Keitel a Jodl bojuj í zuby nehty, aby Rommel nedostal také velení nad naširni vojsky na Sicílii. Nechtějí, aby měl příliš velkou moc a p-ílié mnoho vojáků - závidí mu."
Po ostré výméné názorů si Rommel do deníku zapsal: "Doufám, že mne brzy poélou do Itálie."
27. července shrnul Rommel Hitlerow polední poradu: "Přestože jsou v horní Itálii dvš italské armády a Italové se nás zjevně chystají zradit, vpadnout tam by pro nás zatírn bylo politicky neúnosné. Pripravy však probíhají a byljsem pověřen vybudováním vojska." Hitler stále odmítal dát německým vojákům příkaz ke vnilmutí do Itálie.
Na poradě ve 20.30 diskuse pokračovala. Z ftíma přiletél polni maršál Wolfram von Richthofen, velitel II. leteckého sboru v Itálif, jinak člověk s hroší kůží a neberoucí si servítky. Ve svém osobním deníku uvádí: "Kaidý je hrozně naštvaný na Kesselringa. Já s tím nesouhlasím. Některá z jeho hlášení a rozkazů sice postrádají psycho-

logický takt, vcelku jsou však objektivní a přesná. Sám se s nimi ztotožiuji... Rommel neví nic a díky Bohu nic neřrka, jenom se oddává nadějím na odvetu Italům, které nenávidí. Dónitz je střízllvý a rozumný. Véichni ostatní, zvlášť Ribbentrop, jenom opakují, co říká Vůdce."
Příštího rána Rommel z Vlčího doupšte odletšl do Mnichova, aby tam zřídil svůj operašní štáb. To už měl Hitle-rovy přísně tajné instrukce k přípravě nacistické okupace Itálie v kapse. Jeho pnmím úkolem bylo - až dá vrchní velitelství pokyn - zajistit horské průsmyky. Zaujmou-li Italové obranné pozice, mají být prolomeny. Mohl by k tomu použít dvL pěéí divize (Čiyřicátou čtvrtou a Tři sta pátou) a vojáky výcvikového střediska pro boj v horském terénu v Mittenwaldu a dále tři tankové skupiny Tlgenž zapůjčených k výcvikovým účelům. Aby se předešlo italskému odporu, má se zpočátku postupovat co nejohleduplněji. Rommel dostal zákaz ukázat se v Rakousku, natož v Itálii; to samé platilo pro Alfreda Gause-ho a další známé postavy Rommelova štábu. Rommel na toto téma vtipkoval, že má "zaraženy vycházky z kasáren". Jeho štáb byl lQyt jménem "Rehabilitační jednotka OKW, Mnichov".
Toho dne se také ukázalo, jakou pravdu mšl Rommel, když radil, aby se neunáhlili. Winston Churchill prohlásil v britském parlamentu, že Italové se budou muset "povařit ve vlastní žťávé". Hitler si vydechl - k příměří po néko-lik dní či týdnů nedojde. Drastičtější opatření, která měl v záloze, nebude třeba uplatnit.

Rommel bude mít dost
času k tomu, aby v severní Itálii nenápadné rozmístil své vojáky tempem, jaké uzná za vhodné, a až si Italové nebo
Britové uvčdomí, co se déje, bude už příliš pozdč. K Itálii nepocifoval naprosto žádné sympatie: "Tak či onak, z té
zemé se stane bojištš... Pro nás je laleko lepší bojovat v Itálii než doma."
Zamýčlel nejdříve obsadit linii táhnoucí se severní Itálií od Janova k Rimini a nato celou zemi
zaplavit spolehlfvými nšmeckými j ednotkami. Potom chtěl
zahájit dlouhodobé taienί, jež by započalo na Sicílli, od-kud by se německá vojska posunovala "italskou botou"
na sever a zastavovala by se na jednotlivých liniích protí-najících Itálii od Cosenzy k Tarentup dále v Salernu,

Cassinu a nakonec podél Apenin. To by mu poskytlo čas
potebný k obnovení nacistické převahy v produkci stíha-
ček a děl.
  29. července obdzel Hitler od zpravodajských expertů
SS konečný důkaz o tom, že nový italský režim tajné
vyjednává s nepřítelem. Zachytili transatlantický kabe-
logram mezi Churchillem a Rooseveltem. Churchill mluvil
o "nadcházejícím příměří". Hitler tedy nařídil, aby byla
operace Alarich, nenápadné obsazení Itálie nacisty,
spvštěna nazítří. Jako pnmí z Rommelových jednotek se
pohnula 26. pancéřová divize. Podle tajných rozkazů mšla
zaujmout pozice severně od Říma. Sám Rommel instrvo-
val velitele praporu, který měl postupovat v čele: "Musíte být k Italům
přátelčtí a přívžtiví. Vyhnéte se střetům.
Iíkejte jim, že jsme v dobré formě, že velká bitva v Rusku skončila a že Rudí
zaznamenali těžké ztráty. Navykládejte jim, že spécháte. protože je vás
zapotřebí na Sicílii!"
  Armádní kapitán se dotazoval: ,.A co kdyi se postaví
na odpoft"
  "Potom vyjednávejte," řekl Rommel. "Jestliže vás na-
padnou, zaútočte. Nepoužívejte italské telefonní linky.
Zneškodnéte bomby připravené k demolicím mostů a via-
duktů. Vibrace způsobené pochodem vojáků by je mohly
pi-ivést k výbuchu. Držte se těsné za sebou, aby mezi vás Italové nemohli
vtlačit vlastní jednotky."
  Pro Rommela to byl nezvyklý pocit - posílat své vojá-
ky do akce, a přitom "nesmět vycházet z kasáren", ne-
být v pivních řadách. Takové však byly Hitlerovy roz-
kazy. Pekl se ve svém speciálním vlaku v lese na jih
od Mnichova a čekal na zprávy. Byl čilý a v povznesené
náladé. "Jedno je jisté," sdělil vítšzoslavné v dopise
Lucii, "Kesselring si Itálie už moc neužije."
  Jeho vojáci v plné polní pochodovali seřazeni v šicích
klikatými cestami vzhůru k Brennerskému průsmyku
mezi Rakouskem a Itálií. Před nimi šly hlídky s odjiště-
nými automaty přtpravenými ke střelbé. Tisíce blížících
se vojáků a Tigery 26. pancéřové divize ohromily italské
pohraniční úředníky. Ti se telefonicky spojili s generálem Glor:ou, velícím V.
sboru v šedesát kilometrů vzdá-
leném Bolzanu. Gloria telefonoval do Říma, aby zjistil,

376 377
♀

zda tito němeétí vojáci mají povolení hranici přelu-očit. Také italští
železniční úředníci se telefonicky obrátili na své velitelství v fZímž, Cenzořl
v Benátkách tento hovor
zachytili a volali místnímu námožnímu úřadu. Italská ad-
miralita varovala vrchní velitelství v Římě, ovžem než se k nšmu tato zpráva
dostala, pancéřová divize již zaplnila celý Brennerský pnismyk a na reakci bylo
pozdě. Romme-
lovi vojáci začali na italské půdě rozmísfovat okupační
rišské znaky. V jednu hodinu po půlnoci zaslechli pře-
vážně němečtí obyvatelé Bolzana rachot tankových pásů

a v noéním prádle začali vybíhat do ulic, aby oslavili své "osvobození" od italského útlaku. Reakce generála Glorii už tak nadéená nebyla. Rommel si ve svém deníku poznamenal: "Musíme být ve střehu, protože italský postoj se může zhoršit v kterémkoli okamžiku."

Toho dne, 31. šezvence. ujistil Hitlerův čéf zpravodajské slviby admirál Canarts, jenž se vrátil z Itálie, Romme-la: "Vůbec nic nenasvědčuje tomu, že by se Italové chystali přebéhnout. Vládní orgány v Iímé mají jen jedno přání - s naší pomocí pokračovat v boji." Rommel byl natolik mnudiý, aby Canarisovi nevěril. Večer navžtívil ve výcvikovém středisku v Mittenwaldu generála Feursteina.

Feurstein, podsaditý důstojník s žerným knírkem, který měl Hitlerovy osobní instrukce k otevření a zajičtění alpských průsmyků, strávil tento den v Bolzanu. Mluvil s Gloriou a italskými důstojníky. "Jejich kasárna jsou nacpaná k praslmutí," prohlásil vzrvšené. "Z těch vojáků by mohli udělat celý armádní sbor. Vojáci se ale k německým důstojníkům chovají lépe než ke svým vlastním. Rádi by bojovali po našem boku a válku dovedli ke zdárnému konci. Myslím, že s polovinou z nich se dá klidně počítat. Jejich niiší důstojníci však nestojí za nic."

"To proto, že mají tak málo porozumění pro své vojáky," prohodil Rommel.

1. srpna začali překračovat hranici také bavorštl a rakoučtí vojáci Čtyřlcáté čtvrté pěčí divize. Čtyřicátá čtvrtá, v historii známá jako divize říšských granátníků "Hoch und Deutschmeister", potlačila v roce 1848 povstání v Milánž. Pi-i její nynější misi - téměř po stu letech - nedošlo zatím k žádnému kzveprolití, avšak generál Gloria teá zašal vehementné protestovat proti pritomnosti této druhé německé divize v Bolzanu. Ve Feursteinovš válečném deníku stojí, že mu Rommel nařídil použít jakékoli síly, jen aby prosadil svou. "Polní marčál Rommel tvrdí následující: Každý odpor vůši nžmeckým krokům je třeba zlomit silou zbraní. Italžtí důstojníci, zejména velitel sboru a jeho žtáb, budou zatčeni a převezeni přes hranice na sever." 3. srpna zahájila svůj průchod Brennerem také elitní divize SS "Leibstandarte Adolf Hitler". Její velitel Gruppenfúhrer SS Sepp Dietrich véinil na Rommela mocný dojem - od Hitlera měl plno zvláštních pravomocí. Rommel si o něm pochvalně poznamenal: "Je zcela ochoten Italy třeba i úplné zničit, jen aby tancovall, jak píská."

Rommel se přestěhoval do Keitelovy vilky v Pullachu poblíž Mnichova- dusné vedro vjeho vlaku neprospívalojeho zdraví. Desátníka Bttchera poslal do Wiener-Neustadtu pro svoji žedou polní uniformu, aby byl připraven osobně se objevit na italské půdé. "Nová práce se mi zamlouvá da-leko víc než ta na Balkáné," napsal. "Nebude to ale žádná hračka. Umíme si až moc dobře představit, co mají Italové za lubem - iychlý skok na druhou stranu se vším všudy, jak to leží a běží." 4. srpna vštépačně dodal: "Zdá se, že ital-ský král nemůže najít východisko. Brftové a Američané mu nedali ani tu nejmenší nadžji na milost. Takže nemá na vy-branou - bud anarchie vj eho zemi, nebo pokračování v boji na naží straně. Předpokládám, že se s ním bizy osobnž seznámím." Dva dny nato uhodil na strunu o oktáw výš: "KesselrLng se bude muset pravdépodobné brcy rozloučit - určité kypí vztekem. Mussolini se nejspíše nevrátí. Strana musela být rozhodnč vellce zkaiená, byla smetena během několika hodin. Mussolini prý selhal v kaidém ohledu. Ale co - nám se znamenité hodí, že v čele Evropy bude stát pouzejeden velký muž" (rozumžj Hitler).

Italské vrchní velení reagovalo na operaci Alartch stále odhodlaněji. Pohyb dalších a dalších Rommelových divizí se Italové snažili ztéiovat na železnici i na cestách. Své vlastní divize začali posílat na sever k Alpám - tedy od sicilského bojiště! Rommel projevil velké diplomatické na-dání. Feursteina povéřil, aby uklidnil podráždéné pocity

generála Glorii a aby s ním mluvil pouze o "zajištění alp-ských průsmyků jakožto společné povinnosti německých
i italských ozbrojených sil". "Zkuste věci zklidnit," řekl Rommel, jinak požleme SS." 8. srpna však dožlo k inci-
dentu, který jej - ted už nezvratně - přesvědčil, že nový italský režim kuje pikle, jak by se přidal ke Spojencům.
Bojová jednotka SS poslaná na námoiní základnu v I,a
Spezia byla zastavena a vrácena. To mohlo znamenat
pouze jediné - že se italské námolnictvo připravuje záhy
uniknout k nepříteli. "S těmito licomžrnými zrádci je téi-ká práce," řekl
příčtího dne. "Do očí nám vyhlažují véénou věrnost ve společném boji, ale kde můžou, házejí nám
klacky pod nohy a vyjednávají za načimi zády."

Na Hitlerův příkaz přiletžl Rommel jedenáctého znovu
do Vlčího doupéte. Dorazil právě včas, aby stihl polední
poradu. Kolem stolu už stáli mimo jiné Himmler,
Górlng, Dónitz a generál paradesantních oddílů Stu-
dent. "Vůdce se v otázce Itálie začíná přiklánét k mým
názorům." uvedl Rommel ve svém deníku. "Myslím, že
mne tam Vůdce brzy pošle. Ani on nevé-í v poctivost
Italů... Vůdce tíká, že Italové hrají o éas; potom
přebéhnou... Vůdce chce evidentné dodet svůj staiý
plán na návrat fašismu k moci, protoie to je jediný
způsob, jak zajistit, aby Itálie stála bezpodmínečné při
nás." A Rommel s potěšením polačoval: "Činnost (vy-
slance) Mackensena, Rintelena a Kesselringa odsuzuje
ostrými slovy pohrdání, protože ani dnes nepřestávají-
především Kesselrlng - naprosto dezinterpretovat ital-
skou situaci a novému režimu slepé důvěřují."

Při obědě sedžl vedle Hitlera, který s ním klábosil se
zjevným potěšením. ("Znovu a znovu zjičťuji, že mi na-
prosto důvěřuje," utvrzuje se Rommel.) Po jídle Rommel
ve zlatce naértl své návrhy generálu Jodlovi, riááelníkovi operaéního čtábu vrchního velení. "Domnívám se, že by
mi mělo být svéřeno velení v celé Itálii," řekl Rom-
mel, "s jednou atznádou na severu a druhou na jihu.
Potom bych mohl přejít pod italské velení; žtáb mého
amnádního uskupení by ale musel být blízko lZíma, aby
mohl na italské vrchní velení působit svým vlivem." Jodl
vznesl několik rozumných námitek, Rommel měl však za

to, že chce tak jako vždycky prosadit svou. Na večerní
poradž mu dal Hitler za úkol osobnž se setkat s italskými veliteli a zjistit, co mají za lubem. Došlo na lámání chleba. Když 15. srpna v deset hodin dopoledne sestupoval
polní maréál Rommel spolu s Jodlem na boloúském letišti
na italskou zem, očekávala je tam čestná strái SS. To
včak byl pouze zažátek. Cestou do reprezentační italské
vily za městem, v níž se měli setkat se svými "spojenci", je provázel celý motorizovaný prapor SS. Své pozice kolem vily zaujaly italské hlídky, ale Waťfen SS se postavily do kruhu kolem nich. Ztepilí, svčtlovlasí Němci převyžující Italy o dvě hlavy příležitostné přecházell hřmotným pará-
demaršem před hlavním vchodem do budovy. Rommel,
Jodl a jejich kolegové měli v pouzdrech odjižtěné revol-
veiy. Zřídka kdy k sobá spojenci přistupují s takovou
nedůvžrou a zí-ídka kdy je tak oprávnéná: právé v onom
okamiiku totiž emisařt italského vrchního velení v Madri-
du potají vyjednávali s nepřítelem.

To vžak jejich mluvéímu generálu Mariu Roattovi. jed-
nomu z nejmazanéjžích élenů italského generálního štá-
bu, nezabránilo v protestech: "Nemůžeme pIipustit
jakékoli pochybnosti o správnost naáeho postupu a pří-
kazů. Takové pochybnosti nás hluboce urážejí."

Mezi Rommelovými dokumenty je dvacetistránková

zpráva z tohoto setkání a také v italském armádním archí-
vu se nalézá osmadvacetistránková těsnopisná zpráva.
Obě skýtají zábavné čtení. Generál Jodl si nebral žádné
seivítky a bez obalu se hned na úvod Roatty zeptal, co je to za zvésti, ie
Itálie stahuje svou armádu z Francie. "Smžřují tyto divize do jižní Itálie -
tedy na Sicílii - nebo jsou určeny pro Brenneit" Roatta zpoéátku odmítal na "tak
předpoja-
tou otázku" odpovédět a potom popřel, že by divizí mělo být využito k obrané
alpských průsmyků před Němci. Ge-nerál
Jodl byl neoblomný a vyjádřil údiv vrchního velitel-stí nad tím, že zatímco
Německo loajálnž se svými silami
přispéchalo pomoci Itálii s její obranou, "k nažemu velké-mu překvapení Ize
zaznamenat současný italský pohyb
opačným smérem - k alpským průsmykům!"
  Na další Jodlova obvinění odpovídal Roatta uhýbavé
- rozhodné protestoval a nesouhlasil a vytahoval stále

380 381
♀

sofistikovanější argumenty. Otevřeně se postavil proti
příjezdu divize SS, což zdůvodnil tím, že je pokládá za
nacisty sprizněné se svrženým faéistickým režimem.
"Nesouhlasíme s jejich politickým charakterem," řekl.
Jodl namítl, že je to jen mechanizovaná divize jako
každá jiriá. Italská zpráva uvádí, že na to Roatta opáčil: "Jak by se vám
líbilo. kdybychom do Německa poslali
na příklad židovskou divizi?"
  Rommel toho moc nenamluvil. V italském protokolu ze
setkání se píše. že se usmál pouze jednou. To Italům
zase úsrněvy z tváří zmizely, když Jodl oznámil: "Vezměte laskavě na védomí, že
nová némecká vojska přijíždějící
do Itálie budou podřízena příkazům polního maršála
Rommela." Vrchní velení jednostranné rozhodlo, že
Rommel bude velet všem německým i italským vojákům
v severní Itálii. Kesselrlng bude velet na jihu. Roattův
plán byl úplnějiný. Vzal mapu a sjejí pomocí vysvětloval, že by se všechny
Rommelovy síly měly přesunout ze se-
verní Itálie do střední a jižní; na severu zůstanou pouze Italové. Němcům bylo
hned jasné, oč mu jde - chce napříč
poloostrovem zbudovat bariéru, jei by po přechodu Italů
k nepříteli odřízla Némcům ústup. Jodl telegraťoval vrch-
nímu velení: "Důvody k podezření zůstávají nezmeněeny."
Hitler tedy nařídil, aby se započalo s rychlou evakvací
německých vojá.ků ze Sicílie, protože měl obavy o jejich
osud.
  Rommelův návrat do Itálie způsobil na italském vrch-
ním velitelství pozdvižení. Generál Vittorio Ambrosio na-
psal dva dny po boloňské schůzce zuřivý dopis požadující
jeho odvolání: "Maršál Rommel má snad jako velitel ty
nejskvélejší schopnosti, je věak stále pod vlivem událostí v severní Aťrice, v
Tunisku a zvláště u El Alameinu. Loni v zimě dosáhlo italské vrchní velení jeho
odvolání z -
niska a postaralo se, aby se tam už nevrátil. Za těchto
okolností se zdá naprosto nevhodné, aby se Rommel ujal
velení v Itálii." Nšmci zůstall k Ambrosiové výzvě hlvší. To odpoledne, 17.
srpna, přijel Rommel do Lake Garda
v severní Itálii, aby tam založil svůj nový štáb; Italové však odmítli být mu
nápomocni - nechtšli mu dát povo-
lení k položení telefonních kabelů, které mu měly zajistit

spojení s Mnichovem. Divize SS navíc hlásila, že dále na
jihu se na silnici mezi Florencií a Pisou budují tankové
překáiky očividně určené proti německým pohybům.
Rommel byl zvědav, jak dlouho bude tivat, než italské
vrchní velení ukáže svou pravou tvář.

  Rommel si dělal vážné starosti s tím, že Lucie a Man-

fred dosud bydlí ve Wiener-Neustadtu, nedaleko od Messerschmittových leteckých továren. Od Alfreda Berndta - nyní Goebbelsova zvláčtního experta na protivzdvěnou obranu - vědčl, co se před nékolika týdny přlhodilo v Hamburku. Jedno velké bombardování zápalnými pumami znamenalo kremaci pro 40 tisíc civilistů. Goebbels naridil, aby se z Berlína - pravděpodobného přiétího cíle - vystěhovaly 2 miliony bezvýznamných civilistů. PNní velký nálet zasáhl hlavní město fZíše 23. srpna a Gause se příštího rána dozvěděl, že přlšel o dům a všechen majetek; au Gause našla po návratu z Východního Pruska na místě svého domova pouze zčernalé doutnající rviny.

Rommel z Mnichova urgentně telefonoval Lucii a řekl jí, že je zcela nutné, aby zavéasu sbalila jejich nejcennéjží majetek a přesunula jej do bezpečí. "Přijde to z ničeho nic!" psal jí dalšího dne. "Raději se prozatím vzdát pohledu na většinu z našich nejoblbenšjších věcí a vědět, že jsou v bezpečí na venkově, než je vldět hořet." "Vyhořel jim dokonce i sklep," dodal v jiném dopise. "Musíme dostat rodinné dokumenty, koberce, stříbro, šaty a prádlo co nejzychleji do bezpečí." K tomuto seznamu dodatečné připojil jejich olejomalby, jeho fotoaparáty, fotograťii podepsanou Vůdcem, samurajský meč, ktetý mu japonské velvyslanectví zaslalo poštou, protože Rommel neměl čas zúčastnit se udílecí ceremonie, a lovecké zbraně. Když se Rommel dozvěděl, že všechny Gauseho peníze byly v bance a také shořely, dal Lucii úzkostlivé instrukce: "Dej si pozor, abys neměla na svém účtu ve Wiener-Neustadtu příliš mnoho peněz. Zjisti, zda banka v případě vybombardování automaticky převádí své účty na jinou banku. Nepředpokládám, že je tomu tak v případě spořitelny ve Wiener-Neustadtu."

382 383
♀

Zde máme dokonalou ukázku přísloveóné švábské opatrnosti.

Většina z jejich vzácného majetku mohla být nákladním autem převezena do hloubi bavorského venkova, na vesnickou usedlost jeho starého druha z pivní světové války Oskara Farnyho. Rommel tam už dříve poslal lodní kufiy plné denlců a listin. 22. srpna zaletól Farnyho navštívit; se svým Storchem přistál na jednom z polí. Poobédvali pstruha, k odpolední svaéinL měli kraba, a zavzpomínali na staré óasy u Württemberského horského praporu. Rommel se po chvíli Farnyho bez obalu zeptal: "Jak to vidíž s válkou?"

Farny se pokoužel zastřít své rozpaky. "Začnou-li naói polní maršálové létat na venkov a ptát se sedláků na takové véci," zaiertoval, "pak to s válkou moc dobře nevy-padá."

Rommel souhlasné pokýval hlavou: "O tom není pochyb."

Od zaéátku srpna obsahoval Rommelův sejf tajné příkazy pro operaci Osa. Jakmile Hitler vyále kiycí slovo "Osa", má se Rommel vrhnout na italské síly shlukující se v severní Itálii, odzbrojit vojáky a převzít do svých rukou pobřežní pevnosti. Nebude to jednoduché. Generál Feursteinjej důvěrné varoval, že pouze v oblasti Čtyřtcáté čtvrté pěší divtze se nachází téměř 40 tisíc italských vojá-ků. Rommel oóekával, že signál přijde bzzy. "Jalunile boj s Italy vypukne, musíte uhodit rychle a tvrdě témi nejtěžóími zbranómi, véetnó Nebelwerfera" - raketové střely, která tak désila Amerióany u Kasserlnu. Rommel si dobře uvédomoval, jak váiná by mohla být sitvace nómeckých vojáků, kdyby se nepřítel - což předpokládal - vylodil na severu u La Spezia, přímo v "podbřižku" Itálie, a kdyby

italský režim zároveri otevřeně přežel najeho stranu. "Na-ži muži by museli bojovat na dvou frontách," vysvětloval Lucii.

Protivník však posléze přijal právě tu strategii, jii Rom-mel pokládal za nejméně pravdépodobnou. Rozhodl se vylodit na samé špici italské boty a šplhat celou tu namá-havou cestu vzhůru. Rommel věřil, že Britové se objeví pří-mo v La Spezia, kde kotvila italská flotila, aby si zbudovali předmostí za poslední snadno zdolatelnou "podvazkovou" linií táhnoucí se Apeninami od Livorna k Rfmini. V tom se -jako obvykle - zcela rozcházel s Kesselringem, kteiý chtěl pémecké síly koncentrovat vjižní Itálii. 17. srpna navžtívil Rommela velitel Luftwaťle Richthofen, aby pomohl prosadit Kesselrlngův názor: "Vzdáme-li jižní Itálii, moje Luftwaťfe nebude schopna se na severu udržet." [Nejlepží letižtní plo-chy byly na jihu.) Při svém letu zpátky do Mnichova si Richthofen do svého osobního deníku zapsal: "V tom, jak s Italy zacházet, se shodneme. Chybí mu však jakýkoli obecnéjší pohled. Véechno vidíjen z toho nejužšího bitevní-ho hlediska a ke strategické situacije slepý. Zdá se mi na-prosto zabedněný, uvažujejen takticky. Od té doby, co měl v Atrice problémy se zásobováním, je celý nervózní."

3. září vylodila britská Osmá armáda dvó divlze v Reggio di Calabria - na nehtu palce italské nohy. Rommel měl pi-íkaz podat nazítří ráno Hitlerovi hlážení. V jeho deníku óteme: "Vůdce působí klidným, přesvédživým dojmem. Chce mne brzy poslat za italským 1Q-álem. Přes Jodlovy námitky (které v moderní válce neobstojí) schvaluje můj plán italského tažení předpokládající obranu podél pobřežní éáry." Ve 20.30 spolu poveéeřeli. Hitler Rom-mela s vážnou tváří varoval, aby přl návótévé italského lále na sebe dával dobrý pozor.

"Vůdce mi zakázal dotknout se tamjakéhokolijídla," psal Rommel. Avýznamně dodal: "Délá si starosti o mé zdraví."

Události nyrú dostaly prudší spád. Bylo osmého září. Ce-lá Evropa se zalykala horkem a dusnem. Rommel jii odeslal svá zavazadla do nového štábu armádního uskupení poblíž Lake Garda v severrií Itálii; protože však nechtěl poékodit zdárný průběh operace Osa. sám dosud zůstával v Mnichově. Ten večer hlásily rádiové stanice po celém své-tě, ie maróál Badoglio podepsal Spojencům kapitulaci Itálie. Badoglio a Roatta to asi dvé hodiny popírali, potom ale přlznali, ie je to pravda. V 19.50 obd-celi Rommel a Kesselring po telefonu od vrchního velení signál "Osa". Ve 20.20 byl potvrzen písemně: "Maréál Badoglio nepopírá pravdivost zprávy o italské kapitulaci vysílané spojeneckým rozhlasem. ‚Osa vstupuje v okamiitou platnost."

384 I 385
♀

V Rornmelové deníku naneštěstí chybějí zápisy o dalších týclnech. Průběh událostí si vžak lze poskládat na základě jeho dopisů, váleóného deníku Armádní skupiny B a italské dokumentace. "Ted už je italská zrada oficiální," napsal Lucii devátého. "Odhadli jsme je naprosto přesně. Naóe plány zatím vycházejí hladce." lím byl obsa-zen nérneckými vojáky a velením nad ním byl povžřen generál Rainer Stahel, drsný velitel Luftwaťfe. Na popud komunistů došlo v Miláné a lrinu k povstáním. Rommelovi vojáci a SS se vydali je nemilosrdné potlačit. V nád-hemé Florencii se sváděly boje s italskými tanky. Italská flotila odrazila z La Spezia na moře a plnou parou se hnala do nepřátelských přístavů. Tomu mohl Rommel jen plížet. nedalo se dělat nic, žím by tomu zabránil. Badoglio, Ambrosio a Roatta odlétli spolu s králem a korurmím prlncem, aby se svéřili milosti nepritele.

Nazítší zahájila amerlcká Pátá armáda svou vylodovací invazi do Salerna, jižně od Neapole. Z dekódované americké rádiové zprávy vyšlo naj evo, že Italové nepříteli prozradili rozmístní minových polí. Kesselring měl od Hitlera příkaz vést "v případě nutnosti" ústup bojem na sever k fZímu,

avšak azneričtí invazní vojáci se v boji proti obráncům ge-nerála Hubeho nijak nezaskvěli, a tak se Kesselring roz-hodl zkusitje porazit zde a nyní.

Mezitím se severné od své demarkažní žázy kousek pod Florencií - od ostrova Elby k Anconé - Rommel pustil do odzbrojování a shromaidování italské armády. Nejednal v rukaviškách. "Najihu," vysvštloval vjednom dopise, "už italští vojáci bojují proti nám po boku Britů. Ty na severu odzbrojujeme a jako zajatce posíláme do Německa. Jak neslavný konec pro armádu!" Příčtího dne se jeho štáb přesunul do nového hlavno stanu u Lake Garda. Deník LI. sboru generála Feurstefna zachycuje Rommelovu inspekční návštěvu čtrnáctého. Rommel si uvědomil, že na to, aby mohl hájit stovky kilometrů italského pobřeží, má ialostné málo vojáků, a tak vytyčil základní pravidlo, j měl být posedlý také v roce 1944: "Na pobřeží je třeba roistit vče, co je po ruce. Nebudeme driet iádn.é zálohy. Protivník musí být odraien ještě na vodě." Když prošel výtěžek kořisti vojenského a hospodářského mate-
386

riálu ze své poloviny Itálie a když po železnici dorazila džlostřelecká baterie, aby ovládla vstupy do přístavů La Spezia a Livorno, na-ídil: "Kdokoli poskytne britským uprchlíkům útulek, nechf pošítá s popravou celé své rodi-ny." Pak odletěl do svého átábu.

Toho vežera jej potkala smůla. Jeétě v devět mu bylo docela dobře, ale za hodinu a půl se svíjel v křečích. Celou noc mu bylo hrozně zle a ochromovaly ho bolesti břicha. Po převozu do nemocnice mu vyoperovali slepé střevo. Za týden odstranili stehy a dvacátého sedmého byl z nemocnice propvštén. V dopise Lucii o své jizvš na břiše vtipkoval: "Budeš se muset dívat jinam."

Za pobytu v nemocnici mnohokrát slyšel poplané siré-ny varující před náletem. Celé Německo se strachovalo, které město přijde jako dalží na řadu a zopakuje si osud Hamburku. Ulice byly všude pomalovány áipkami ukazu-jícími obyvatelům únikovou cestu v případé ohriových bouří, které bombardování doprovázely. Polní maršál si uvédomoval, ie jelikoi Kesselring bude nejspíée muset celou jižní Itálii vyklidit, nepritel získá skvšlé letižtní plo-chy ve Foggii. To znamenalo, že se strategické bombardo-vání Rakouska - a snad i Wiener-Neustadtu - vbzzku stane aktvální hrozbou. V důvěrném dopise Lucii prosí, aby se okamžitě poohlédla po novém bydlení pro sebe a Manfreda. "Nejlepší by bylo přestšhovat se do Württem-bergu." Čím déle bude otálet, tím téčší bude nějaký vhod-ný dům najít, protože zakrátko se budou všichni snažit uniknout z měst na jihu Říše. Lucii se samozřejmž opus-tit milovaný domov nechtělo.

Kesselring měl velkou naději, že se mu podaí nepřá-telskou invazní ofenzívu zastavit - a snad i vrhnout u Salerna zpátky do moře. 12. zái dostal svolení k protiútoku. 16. září se však vylodilo dalších osm ne-přátelských divizí a postavilo se protf Hubeho čtyřem. Bylo nutno začít uskuteéňovat ústup bojem a přesu-novat se po Apeninském poloostrovž na sever. Hitler dal Kesselringovi pravomoc ničit mosty, silnice, tunely a železniční zařízení, aby tím protivníkovi zablokoval postup. Italové nepříteli napomáhali a jejich zemé za to nyní odvede dah.

387
♀

Právé v této situaci opovétél Rommel dvacátého sedmé-ho nemocnici. Odpoledne mu z vrchního velitelství zavolal polní maršál Keitel a požádal jej, aby přiletěl do Vlčího doupěte na daléí schůzku s Hitlerem, na níž

se bude
probírat jejich podzimní strategie. Tentokrát byl pritomen také Kesselrtng. Když Rommel po poledni 30. zátí vstoupil do Hitlerovy poradní místnosti, véiml si, že Vůdce vypadá velmi vyžeipaně, témét nemocně. Choulil a zajal se a nep-ipojil se ani k vžeobecnému smíchu, když generál Jodl - diskutuje o vhodnosti použití tažných zvířat v modemích pěéích divizích - vyžtékl: .,A j á o tom něco vím! Vždyť skoro celý svůj život musím jednat s voly a osly!"
Jistý podplukovnli. ktezý se porady účastnil popzvé a jehož deník riám skýtájediný záznam o ní, napsal: "Vůdcovo vášnivé přesvědčení o správnosti jeho činů a jeho víra ve vítězství se projevovaly jen sporadicky."

Rommel a Kesselring podali hlášerú o zajatcích a koi-isti, jíž se v Itálii v průběhu operace Osa zmocnili. Odzbrojili už 800 000 italských vojáků a 268 000 jich transportovali do Německa na nucené práce. Zmocnili se více než 448 tanků, 2 000 děl a půl milionu pvšek. To však nebylo tak pekvapivé. Ve tžech tunelech u I.a Spezia objevili Rornmelovi vojáci zásobu naťty pro ttalské ponor-ky a váleéné lodě - pét tisíc tun naťty ulylo totéž italské vrchrú velení, které se celou dobu vymlouvalo, že nemůie doprovázet zásobovací konvoje směiující k Rommelovi v sevemí Aťrice, protože nemá iádné palivo! (A v dalších týdnech se na jiných místech našly zásoby ještě daleko vétší.)

Do debaty se vložll Góring: "My jsme zase naéll stovky prvotídních italských stíhaček."

Na Hitlerově tváři se zračila nedůvěra. ale Kesselrlng to potvrdil. Hitler zanícené zvolal: "Jak to, že to těm zmet-kům prošlo!"

Góring promluvil ponékud neuváieně: "Italové a Duce nás po léta zcela zámérné tahali za nos. Letadla a suroviny prosté poschovávali. A Duce byl takový ignorant, že by měl být zastřelen."

Tato poznámka se Hitlerovi nelóila. Vynaložil právě velké náklady a úsilí, aby Mussoliniho z jeho horského

vézení osvobodil. "Skutečnou vinu nese král se svými generály," zastával se ho. "Ti plánovali tuto zradu už dávno." Pak se obrátil na Kesselringa a Rommela: "Každý den, každý týden, každý mésíc, po který budeme schopni nepritele udret dole na jihu Itálie, je pro nás nesmírné důležitý. Musíme získat čas, musíme oddállt konečné účtování. Ani pro druhou stranu nejsou věci růžové. Mají stejné problémy s lidskými zálohami i materlálními rezervami jako my. A přijde čas, kdy toho budou mít po lk. Pttjde doba, kdy nebudeme vítězit dobýváním světa, ale tím, že válku budeme pouze protahovat, dokud to druhá strana nevzdá."

Zmínený podplukovník ve svém deníku pokraéuje: "Vůdce nékolikrát hlasité zvolal: ,Čas, čas, časl"

Čas byl však právé tím j ediným, co Rommel nabídnout nemohl. Nejlepším, co mohl navrhnout, byl rychlý, bezpečný a spoádaný ústup Apeninským poloostrovem k apeninské linii sto padesát kilometrů na sever od Říma. Kesselringovl se vžak v boji proti invazním jednotkám nečekané dobte dallo a 6. Iíjna pedal Hitlerovi návrh na konežnou obranu Itálie na lirii pouze jedenapůlluát tak dlouhé, sto padesát kilometrů na jih od Říma. Byl si jist, že by tuto linii udréel přinejmenžím po celou zimu. Kesselringova linie by nádavkem zbavila nepritele Říma a odrazového můstku na Balkán. Hitler a Jodl chtivé souhlasili.

Rommel se zlobil a cítil nespokojenost, že jeho rada nebyla vyslyéena. Měl za to, že mu upřeli něco, co mu bylo slíbeno a na co měl právo - nejvyšší velení v Itálii. Poukázal na jasnou nevýhodu KesselrLngova plánu, totiž že nepritel může jeho linii bez problému obeplout po mol a vylodit se dále na severu, na druhé strané od Fíma.
Kesselrtng za sebe prohlásil, že se nemůže koncentrovat na bitvu, pokud mu Rommel ze severní Itálie funí za krk

a zlostnými pohledy stíhá každý jeho krok. Toto čím dál tim víc vyčerpávající handrkování započalo Salernem, když Rommel odmítl Kesselringovi půjčit dvé prvotiídní pancéřové divize, které by v Hubeho protiútoku mohly zvrátit poměr sil v neprospěch nepřítele. Ostatní velitelé sledovali jejich dětinské zlovolnosti se značným znepo-
388 .:-. 389
♀

kojením. 13. října si polní maršál von Richthofen ve svém deníku poznamenal: "liká se, ie Rommel každou chvíli přebere celou Itálii... Doufejme, že pak zavládne tady dole alespoň trochujednoty. S paličatým a otřepaným Rommelem a jeho partou určitě nebude jednoduché se domluvit, ale rozhodně to bude lepší, než jak se věci mají teď."

17. října Hitler skutečné pro Rommela poslal a potvrdil, že se rozhodl dostát svému sllbu. Kesselring prý bude odvelen do Norska - v roce 1943 to byly stojaté vody bez jakéhokoli vojenského významu. Ovšem, dodal Hitler, vrchní velení chce, aby Rommel po celou zimu hájil linii od Gaety k Ortoné, zatím drženou Kesselrlngem. Jak řekl Jodl, tato linie je "neprostupná". Rommel vyjádřll silné a nanejvýš netaktické výhrady. Než převezme funkci "nejvyššího velitele v Itálii" (toto pojmenování sám navrhl), chce Kesselringovo bojiétž osobně prozkoumat. Požadoval takové příkazy, které by mu umožnily flexibilní vedení boje. "Potom - jalnnile oznámíte mé jmenování - vám předložím niém nepřilášlené zhodnocerú a návrh, jak by se bita měla vést." Hitler měl z toho všeho nepříjemný pocit. Při nějaké priležitosti o nékolik měsíců později si vzpomnél: "Rommel tehdy předpovědél porážku v Itálii, jako by už byla za dveřmi." Tato váleéná porada byla evidentné plná svárů. Kdyi po jejím skončení narazil Hitlerův pobočník Schmundt na generála Maxlmiliana Hitzfelda, ktezý byl v roce 1938 Rommelovým pobočníkem, sdélil mu: "Je čím dál tím téžčí se s Rommelem shodnout." Sám Rommel nahlas proklínal Keitela a Jodla a hrubými výrazy nijak neéetřil.

Takový byl tedy Rommel v říjnu 1943: v každém ohledu panovačný, umínený a defétistický; vůbec mu nezáleželo na tom, kolik ze svých zazznoucených přátel a obdivovatelů si svým otevřeným vystupováním odcizí. Už si dšlal starosti s tím, co bude po válce, jak to bude s jeho osobním a rodinným majetkem, přltom však instinktivné nepřestával natahovat ruku po nejhonosnéjším a nejnachovéjším pláéti svrchované moci, který mu mohl Hitler nabídnout.

Z této doby se na něj dochovalo několik živých vzpomínek. Jednu máme od válečného dopisovatele Lutze

390

Kocha, kteryjej 12. října doprovázel k Mussolinimu. Vůdce Duceho osvobodil a udělal z něj loutkového diktátora zmenšujícího se ln-álovství, z jihu napadaného tvrdým nepřítelem a ze severu nahlodávaného násilnickými nacistickými gauleitery. Venku vyhazovaly hlídky SS nohama v kožených botách a uvnitř ival Rommel německy na Duceho a svaloval naň vinu za porážku Osy v Aťrtce. Křik chvílemi natolik zesílll, že jeho slova doléhala i k ministrům italské loutkové vlády strachy se krčícím na nádvori.

Další vzpomínku najdeme v deníku sepsaném zesnulým generálem Kurtem Dittmarem, véeobecné respektovaným válečným rozhlasovým reportérem německé armády. U 8. listopadu 1943 si Dittmar zapsal svou nezapomenutelnou návštévu u Rommela v Itálii. Z jeho heslovitých zápisků vidíme Rommela, jaký skutečnž byl:

"Vyjadi-uje opovržení nad italským fašismem. Mussoliniho ne-důvéryhodnost. V rozhovoru Rommel říká, ie Mussolini nese vlnu za neúspéch italské armády. Budoval opevnění proti Né-meckul Vůdce se také zaéal od Mussoliniho postupné distanco-vat. V zajetí si psal deník, patetické pokusy o sebeospravedlnění; tvrdí, že pro vítězství podnikl vše, co bylo v jeho silách. OKW (německé vrchní velení) nemělo nejmenší potuchy o Ba-dogllově zradě. do poslední chvíle si mysleli, že je to čestný muž... Rommelovy zatracující verdikty nad členy operačního štábu OKW: Jodl, Warlimont a ostatní jsou z obrazu. Všichni. Jsou na svých postech pi-illš dlouho. Rozhořčeně hovo-í o ,neproniknu-telných obranných pozicích. které exlstují pouze v horečnaté fan-tazii OKW. O Vůdci iiká, že je velmi prozíravý, ale důstojníci ko-lem něj - a znovu je vypočítává, od Keitela pres Schmundta (ano, Rommel sem zahrnuje i svého p-ítele Schmundtal) - smetou ze stolu kaidé rozhodnutí. jei bere v úvahu skutečnou situaci. Rommel - jedna z velkých postav naší historie. Žádný defé-tista"

Rommel z Vlčího doupěte odletžl zpátky do svého hlavního stanu poblíž Lake Garda dva dny po schůzce s Hitlerem, 19. října 1943. Zavolal Jodlovi, ktezý potvrdil, že Hitlerův formální příkaz jmenující jej nejvyím velitelem

je "na cesté". V 19.30 však dochází k obratu. Tentokrát volá Jodl a Rommelovi sděluje: "Vůdcovo nařízení bylo pro tuto chvíli odloženo." Co to má znamenat, Jodl neřekl. Rommel se sežel se svýrn aiovým operaěním důstojníkem, plukovníkem Hans-Georgem von Tempelhoff, žestatficeti-letým uhlazeným světlovlasým veteránem z ruské fronty. Na mapě mu ukázal modrou ld-ídou zalseslenou čáru nad ftímem, vyznaéujícíjím na.-venou apeninskou llnii, a pověřllljej vypracováním podsobné studie o nejlepžím způsobu vedení pružného ústupu z Kesselringovy nynější pozice k modré linii.

"Málem jsem z toho zeáedtvél, " napsal u Lednu 1944 Tempe(hof jednomu svému priteLt.

Po titceti Letechjsem nael TempeUw"(ja v elegantní vile na úpah hon Zugspttz u Savorsku. Žil tam se svou ienou Martanne, rodflou Angliéankou. Hovoiilt jsme spolu vícekrát - Tempelhof byl po zbytek RommeLovy karléry jedním z nejdůleiitějších éLenů jehv átábu, a tudii jedním z nej-významnějéi.ch svédků. Byl otevřený a piijemný a ml výbornou pamé jeLw bystrá a peúzkostLivá žena se mu véak snaitla zabrántt, aby jt prilt,ž zjtt-oval. I,í.é, jak daLéi týdny s RommeLem stráviLt pňpravami apeninské linie, objíždéním. vojsk a inspekcerni obranných pevností. "Vzpomínám st na jednu návětévu ve velké zbrojouce u Miláné, " vyprávéL Tempelho: "Velkoráini d.éla měla jedno vedle druhého úhLedné rozpáru,,.ou hlaveň., abychom je nemohlt použí " A upamatovaL se také na jiný záittek. "Jeánou pi-l veée-i. Rommel, nedbaje sLuhů u bílých lturejích postávajících u pozadí, h(astté pronesL ,Véichnt už jsme sLyáeLi mnoho povídatek o nových tajných zbrnních Véite mi, iádné nejsou. BLűí se doba, kdy se budeme muset rozhodrout, s kterou strurwu budeme vyjednávat. Jeden z důstojníků do<iaL: ,S Východem neLo se Zú.padem. Na to RommeL řekL ,Nep-tpadá u úvahu, že bychom se domluutlt s Vúchodem. "

Rommel byl poslední, kdo zjistil, že když byl 17. října ve Vléím doupěti, radéji už neměl moc mluvit. Se étyřdenním zpožděním se to prostřednictvím šeptandy

v Luftwaťfe dozvěděl Richthofen a se zadostiučiněním si napsal: "Zdá se, že Rommel nakonec přece jen vrchní velení zde v Itálii nedostane. Nejspíé se na poradě s Vůdcem moc nepředvedl, coi mne ostatně ani trochu

nepřekvapuje." O tři dny později se píže v deníku Hitle- rova sluhy, že Kesselring, Rommelův hlavní rtval, měl poradu s Hitlerem a potom s ním a také s Keitelem, Jodlem a Schmundtem obědval. Hitler se poté rozhodl svěřlt nejvyšší velení v Itálii optimistovi Kesselrlngovt. Rommel cítil, že už si zase brLo půjde pro svůj žedý diplomat. Byl hrozně zklamaný a jeho nenávist k vrch- nímu velitelství vrcholila. "Možná," napsal za nžkolik dní Lucii, ,jsem nevyjádřtl dost nadžje, že by naái pozici žlo udriet. Možná jsou toho pížinou podmínky, které t j sem si vymínil, než se ujmu velení. Moáná j sou za tím úplně jiné důvody. Tak jako tak - zatím zůstane Kesselring."

♀

Mysli na vítězství

Dnes už víme, že o prudký obrat v Rommelových osu- dech se postaral Jodlův étáb na vrchním velitelství. Jeden z jeho členů o šest let později napsal, že zatímco v průbě-hu nacistických priprav na okupaci Itálie byl Rommelův skeptický postoj k Italům nedocenitelný, v situaci, kdy byla znovu nastolena Mussoliniho "vláda", by jeho noto- rický nedostatek diplomatiénosti znemožnil jakoukoli úspéénou spolupráci s Italy. Jak říká ve svém deníku Schmundt coby ééf armádního personálního oddělení: "Polní maréál Rommel bohužel stále nemůže zapomenout na ústup z Aťriky. Vhodnější pro néj bude. když nebude mít co dělat s Itálií."

Jak by se véak dalo Rommela a jeho pečlivé zbudova- ného štábu použít Německá veřejnost by nikdy nesouhla- sila s tím, aby byl odložen do starého železa. A to bylo Hitlerovo dllema-jak uplatnit mytického maréála, kterého vytvorila mašinértejeho vlastní propagandt S pivním, ne zcela šťastným řešením přiéel sám Hltler. Představoval si, ie by štáb Rommelovy armádní skupiny zůstal zachován a byl by v záloze pro případ nenadále se vyskytnuvší potřeby. Rommelovu matematickému duchu by to mělo vyhovovat - vždyť matematikaje véda oplývající "řešeními hledajícími problém". Rommel se véak cítil uražen a ponížen. Pipadlo mu, že už j e definitivně odstaven.

Nakonec přišel s řešením právé Jodl. 30. října odevzdal Vůdci objemnou zprávu od náéelníka vrchního velitelství Západ polního maršála Gerda von Rundstedt - věkem i služebné nejstaršího z německých polních maršálů. Dokument odkrýval straślivou slabost Hitlero- va velkou publicitou opředeného "Atlantického valu", už od szpna 1942 budovaného podél evropského pobřeží proti Anglii. Nebylo tam v podstatě nic, co by zastavt- lo rozhodnou nepřátelskou invazi velikostí srovnatelnou s úspěšným vyloděním na Sicílii a v Salemu. Pobřežní opevnění je třeba renovovat a zesílit - a to rychle. Jodl nadhodil, že by to mohla být ideální práce pro Rommela a jeho štáb, a doporučil, aby byl Rommel pověřen tak- tickým velením v invazní bitvé, ať už ji nepřítel nakonec zahájí kdekoli. Až tak daleko Hitler ale zajít nechtěl. Řekl Jodlovi, aby načrtl vhodný příkaz, aby v něm však zmínil pouze "průzkumný úkol", nikoli "taktické velení" - to by bylo priliš. Rommela Hitler s touto novinkou seznámil navečer

5. listopadu ve Vlčím doupěti. Zdůraznil, že se jedná o úkol pro Říši nesmímé důležitý. "Až nepřítel napadne západ, nastane rozhodující okamžik této války," řekl. "A tento okamžik musí vyjít v náš prospěch. Každé kapky německého potu musíme beze zbytku využít." Podle Hitlerových přímých instrukcí měl Rommel prostudovat obranné plány a vymyslet možné protiútoky pro případ, že by se nepříteli podařilo uchytit se v pozici na pevni- ně. Hitler Rommelovi naznačil, že až bitva začne, dosta- ne taktické velení; o tomto slibu však neinformoval Rundstedta. Naopak, po zralé úvaze poslal Wilhelma Keitela, náčelníka vrchního velení, tajně do Paříže, aby Rundstedta ujistil, že jeho pozice vrchního velitele na západě zůstává neotřesena. Co víc, Keitel měl Rund- ; stedtovi sdělit: "Kdyby měl někdy přijít čas, kdy byste musel být kvůli slábnoucímu zdraví nahrazen, Vůdce si přeje, abyste věděl, že vaším nástupcem nemůže být nikdo jiný než polní maršál von Kluge." Keitel dále vysvětloval, že Vůdce si uvědomuje, že Rommel není velký stratég, že není z těsta, ze kterého se hnétou nejvyšší velitelé. Je to však dynamický voják. "Nejspíš vám při- padne protivný, protože nerad od někoho dostává prikazy. V Africe si samozřejmé v podstatě dělal, co chtěl. Vůdce však věří, že právě vy jste ten člověk, kterého bude i takový Rommel náležité respektovat." Rundstedt toto ničím nezastírané lichocení přijal s laskavým úsmé- vem a uchýlil se do svého luxusního apartmá v horním patře hotelu George V.

Rommel načerpal z krátké, ale slibné schůzky s Vůdcem ohromnou energii. Vrátil se do Itálie uzavřít tam své i záležitosti a plný nadšení napsal: "Vychází z něho

obrovská síla! A jakou víru a přesvědčení vzbuzuje ve svém národě!" Hitler vybral Rommela hlavně proto, že právě on měl jako jediný z nacistických velitelů letitou zkušenost z bojů s Brity a Američany. A tito nepřátelé jej zrialí a měli z něho strach. Navíc mu chtěl také dát opravdovou šanci na znovudobytí ztracené slávy.

Rommel byl sice vděčný, ale rozhodně ne uklidněný. Jeho postoje z této doby zachycuje deník jeho někdejšího tlumočníka Dr. Ernsta Franze. 15. listopadu 1943 Franz v hlavním stanu v I.ake Garda navštívil Rommela, aby mu popřál k narozeninám - bylo mu tehdy 52 let. Polní maršál se právě dozvěděl, že Hitlerem jmenovaný nový nacistický guvernér pro Istrii a Dalmácii vydal příkazy odporující jeho vlastním, a ve Franzově přítomnosti telefonoval Jodlovi, aby se proti tomu ohradil. "lekněte své-mu élověku," ival do sluchátka, "že mi jeho malí místokrálové do mých příkazů zasahovat nebudou!" Když se obrátil na svého bývalého tlumočníka, hlas se mu ještž třásl vzrvšením: "Bohviel vám do budoucna nemohu zaruóit nic dobrého, drahý Franzi, protože válka je skoro prohraná a před nárz jsou těžké óasy. Celá naše propaganda je jenom blať." Rommelův pesimismus Franze hluboce žokoval.

21. listopadu dal Rommel sbohem Mussolinimu a Kesselrlngovi - každému zvláště - a potom odletěl z Itálie domů. V obavž, že by se Lucii a Manfredovi ve Wiener-Neustadtu mohlo něco přihodit, je konečné přestěhoval; poslal je do svého rodného vábska, do jedné vesnice nedaleko Ulmu. Llbytoval je v letní vile u Frau .Laibinge-rové, v sousedství Herrlingen. Laibingerová byla vdova po ulmském sládkovi, zabitém při britském náletu. Město Ulm vžak pro své čestné hosty do budoucna přlpravovalo vhodnější bydliště. Ve vile Laibingerové odpočíval Rommel v nárvéi své rnilující

rodiny po zbytek listopadu.

Hitlerův oficiální rozkaz Rommelovi nai izoval prověřit obranný systém po celé délce pobřeží kanálu La Manche,
přičemi měl zaóít na severu. l. prosince se jeho étáb seéel na nádraii v Mnichově a nastoupil do zvláštrúho vlaku.
Dva týdny cestovali dánským pobřežím. Žasll nad dobře zásobenými obchody s gotravtnami a nad množstím luxusního zboží, na které se ve válkou znióeném Německu mohlo jen vzpomínat.
Poéasí bylo mrazivé a nevlídné, lajina mo- notónní - zcela jiná než ospalá údolí a soutésky j eho rod- ného vábska. Nepřátelskou invazi do Dánska měl za nejméné pravdépodobnou, a to z toho prostého důvodu, že po- m8r vzdvšných sil tu byl ve prospěch Němců. Jediné
obranné opěrné body zde představovaly osamocené pobřežní délostřelecké baterie. Svému novému mladému štábnímu důstojníkovi nadporuóíku Hammermannovi nadiktoval následující výmluvný komentář: "Hlavní bojová li- nie je vedena příliž daleko od pobřeží." To bylo jen novou _ formulací důležité zásady, již zavedl v severní Itálii: hlavní invazní sílyje nutno porazit na pláiich.
14. prosince odletěl svým Heinkelem do jižního Německa na několik daléích dnů dovolené. Let z Dánska do Bavorska byl dlouhý. Rommel pozoroval neporvšené hradby oblaků zářící v odpoledním slunci. Naproti němu se nad sklápěcím stolkem sklánéla tvář s hustým oboéím - jeho nový ženijní odborník generál Wilhelm Meise. Po chvíli zaéal Rommel uvažovat nahlas: "Až invaze zaóne, naše zásobovací síE nebude kvůli nepřátelským útokům schopna dodávat žádná letadla, benzín, rakety. tanky, dě- la ani náboje. Už to vylučuje jakoukoli rozsáhlejéí bitvu na pevnině. Jediná možnost obrany bude na pláiich
- tam je nepřítel vidycky nejslabéí."
Meise fascinované naslouchal. Rommel líóil, že se rozhodl vytvořit v délce celého Atlantického valu nepronik- nutelný, deset kilometrů široký ochranný pás minových
polí a bunkrů - podobný hrůzostraáné alameinské linii, ale padesátkrát delší. "Chci póchotní miny, chci protitankové miny, miny proti paravýsadkům; chci miny, které budou potápět lodé, a jiné. které budou potápět vyloáovací plavidla," křióel polní mar9ál, aby přehlvéil řev Heinkelových motorů. Vzal arch papíru. "Chci minová pole navržená tak, aby jimi mohla projít naše pécho- ta, ne vóak tanky protivníka. Chci miny, které vybuchnou, když se zakopne o drát, miny, které detonují, když se drát přestřihne, miny, které bude možno dálkově ovládat, a miny, které explodují, když se přeru9í své-396 - 397
♀

telný paprsek. Některé z nich musí být v obalu z nekovových matertálů, aby je detektozy nezaznamenaly..."
A několika hbitými tahy zašal kreslit, co měl právě na mysli:
Meise později napsal: "Nehledž na Rommelovu velikost jakožto vojáka, byl podle mého názoru největším ienistou druhé světové války. Nebylo nic, čemu bych ho mohl naučit. On byl mým učitelem."

Nový domov pro Rommelovu rodinu mžl hýt brzy přIpraven. Stát v roce 1942 zkonfiskoval v Herrllngen vilu po staré židovské rodiné a začal ji adaptovat na nošní útočištž, do kterého by se mohl starosta města Ulmu uchýlit před nálety. Strana však starostu obvinila, že chce "dezertovat" ze svého města, a tak zůstala vila s rozsáhlým pozemkem prázdná. Město Ulm ochotnš souhlasilo sjejím pronájmem proslulému polnímu maréálovi.
V prosinci 1943 u ní ruští zajatci stále ještě kopali tli metry hluboký protiletecký kryt a ani parková úprava zahrad nebyla ještě hotova, takže Rommel strávil ty dva tři dny své dovolené ve

vile vdovy po sládkovi. Jednoho dne se zaóel se svým bývalým pobočníkem Hermannem Aldingerem, který řídil zahradní úpravy, na svůj budoucí domov podívat. Cestou potkali herrlingenského starostu a Rommel mu položil dvš zvláétní otázky, na něž si starosta i po deseti letech pamatoval. Pzvní byla: "Je tady v okolí hodnž Prusů Nedovolte, aby se jich sem moc nastéhovalo!" A druhá: "Co vy si myslíte o válce2" Překvapením se zajíkající starosta nemohl přijít na žádnou vyhovující odpověd.

18. prosince se Rommel vrátil do Francie. Objevil se tam popivé od roku 1940, kdy se vzdal velení nad Divizí piízraků. Poměr sil se od té doby nebezpeóně posunul v neprospéch Němců. Proti Hitlerovi ted stálo Britské impérium, Spojené státy a SSSR a na stranu nepřítele přeéla také Itálle. Nálety dvou nebo tří tisíc bombardérů byly téměř na denním pořádku. Miliony nepřátelských vojáků procházely výcvikem, který je měl připravit na napadení Hitlerovy "pevnosti EWz.opa", a nikdo dosud nevědél, na kterém místě se vylodí. Rommel měl za úkol je zastavit.

Byl ubytován ve Fontainebleau poblíž Paťűe v elegantním zámku Madame de Pompadour. Oproti étábnímu vozu a stanu z Libyjské pověte to byl obrovský rozdíl a Rommelovi se nelíbil. Kdyžjel piíštího dne do Paříže složit poklonu polnímu maršálu von Rundstedt, všechny noviny psaly na titulních stránkách o jeho píjezdu. "Nemohli se dočkat, až mnou Brity a Američany postraží," napsal Rommel - tžžilo ho, že jeho jméno má stále zvuk.

Od doby, kdy Rundstedta viděl naposledy, uplynula dlouhá doba. Rundstedt byl ve svých šedesáti osmi letech nejstarším německým vojákem, zasloužilou autoritou, člověkem, kterého uznávali dokonce i Francouzi. Už ale postonával a scházel stáím. Pod opuchlýma ožima se mu rýsovaly Iuhy, kůže mu prosvítala bledostí a ídnoucí vlasy, uprostřed rozdélené pěšinkou, měl přtlepené k lebce. Zřídkakdy začal pracovat před osmou a hodiny promrhával čtením detekt3vek nebo dobrodrviných příbžhů od Karla Maye, nebo si hrál v hotelovém skleníku se svým jezevéíkem. Hitlerovi zachovával loajalitu, ale jinak byl je-ho postoj k němu ambivalentní. Často jej zatracoval - "Bez Hitlerova souhlasu už nemůžu ani přesunout svou osobní strái od předních dveri k zadním!" -, ale pokaždé, když jej Hitler vyhodil - v roce 1938, 1941 a znovu v roce 1944 -, pokorné přijal novou vysokou funkci, kterou mu Vůdce následnž nabídl. Rundstedt byl zkrátka přílié ambiciózní stazý voják, než aby se stáhl do ústraní. Po obždě informoval Rommela o situaci zde na západž. Uzavřel anglicky (atektovanost béžná mezi důstojníky generálního štábu): "Já vidím věci černé." Rommel byl letargii Rundstedtova štábu uprimně zdéšen. Až přílié dobře si pamatoval, jak ho Brttové na začátku roku 1942 vyéachovali v severní Aťrice, když položili za dva mžsíce více než milion min. A ve Francii bylo za tři roky položeno jenom 1 700 000 min, kteréžto číslo se zvyšovalo pouze o přibližnš 40 000 za mžsíc. Lucii toho dne napsal: "Chystám se cele vrhnout do své nové práce a chci vidět její úspěšné výsledky."

V Listopa.du 1943 RommeLůu dodnes dochovaný deník znovu navazuje - nyníjej pro néj vede jehojednooký, vy-
398 399
♀

znamenáními ovénčený štábní důstojník nadporučík Hammermann. Mezi Rommelovými rodinnými dokumenty jsem také naóel váLečné deníky Rommelovy Armádní skupiny B. A oJiciúLní archí.vy armád, sborů a divizí také dosud existují. Všechny tyto materiály dohromady skýtají neoby-

čejné množství injormací o historických bitvá.ch, které mšly následovat
NaraziL jsem též na jiný zdroj. NavštíviL jsem LieseLottu von Salmuth, elegantní šedoulasou udovu, jež tehdy plná uzpomínek na svého zesnulého manželLa iila u neuspořádaném rozlehlém domé ve Wiesbadenu. Generálplukounik Hans von Salmuth veLel pod RommeLem ve Franctt u roce 1944 jedné z německých armád. Po nékolíkahodinové zdvořilé konverzaci najednou řekla: "Víte, pořád mám všechny manielovy dokumenty a deniky. Jsou nahoře u podkroví. Nikdo je nikdy neuvidL " Musela si všimnout, ie jsem zbystiil pozomost. Sladce se usmála a dodala: "Nikdo, ani vy ne. " O hodinu později jsem se s ní rozloučil. RozvinuL jsem s ní korespondenci plnou opatrných, ale nn-
Léhavých proseb. Když jsem priště vešel do jejího pijímaciho salónu, na podlaze stál uprášený hnždý kožený kufr. Obsahoval vóechny listtny jejího mareLa.

Rommel hned od začátku vsadil všechno na jednu předtuchu - že k invazi s největší pravděpodobností dojde v sektoru 15. armády, ktezý zaujímal pobřeží od Belgie ai k francouzské řece Sommě. Najeho inspekční cestě po této oblasti jej doprovázeli filmoví reportéři a váleční zpravoda-jové. 20. prosince zajel na obéd do azzziádního štábu gene-rála Hanse von Salmutha, umístěného v pohodlném, pře-
pychovém zámku nedaleko Tourcoing. Salmuth byl drsný, v boji zocelený velitel z pruské školy, účastník tvrdých bojů na východní frontě. K Hitlerow "inspektorovi" se choval blahosklonně, ale později přiznal svůj instinktivní odpor ke generálům Rommelova typu. Byl to však Rommel, kdo měl možnost hovořit s Hitlerem, a měla-li jeho přítomnost zde vyústit v přísun čerstvých sil na západní frontu, Salmuth byl ochoten se mu přizpůsobit.
Z Rommelových poznámek je zřejmé, že si utvořil jasnou - a jak se ukázalo, neuvěřitelné přesnou - představu o pravděpodobné invazní taktice nepřítele. Nejdříve ze všeho přijdou mohutné bombardovací nálety, potom se z moře k širokém úseku pláže přiblíží stovky útošných a obrněných vyloďovacích plavidel, která budou kryta palbou hloubkových stíhačů a od břehů vzdálenějších válečných lodí. Současně bude probíhat poněkud dále ve vnitrozemí invaze ze vzduchu, aby prorazila Atlantický val zezadu a pomohla zbudovat pohyblivé předmostí.
V archívech 15. armády je také záznam jeho pivního rozhovoru se Salmuthem. Díky němu si můžeme učinit obrázek o jeho koncepci obranné strategie, která v té době začala vznikat. "Podle názoru polního maršála Rommela musíme své obranné síly koncentrovat mnohem blíže k pobřeží. Naše zálohy mají být přesunuty dopředu a zapojeny do bezprostředního protiútoku." Rommel Salmuthovi vyprávěl o svém hrozivém plánu na utvoření minového pásma podél celého pobřeží. Na položení čekalo ještě 600 tisíc min; avšak i falešná minová pole mohla, jak se ukázalo v Atrice, pomoci nepřítele zdržet. Salmuth se celou věcí nadchl: "Budeme potřebovat hlavně stíhačky, a ty musí nastoupit rychle, hned jak invaze začne." Rommel jej ubezpečil: "Slíbili mi tisíc stíhaček." Salmuth vzrvšeně zvolal: "S tisíci stíhačkami odrazíme každý invazní pokus!"
Se Salmuthem Rommel projížděl sektor 15. armády - těžce opevněné přístavy, už existující malá minová pole, široká pouze od 15 do 30 metrů, kulometná hnízda, protiletecké bunkzy pro motorové torpédové čluny u Dunkerqve a často fotograťovanou baterii jedenáctipalcových děl poblíž Cap Gris Nez, jen dvaatřicet kilometrů od anglických břehů. Na Štědrý den mu ukázali něco opravdu tajného - odpalovací rampy, budované pro Hitlerovy zázračné zbraně. Jednalo se o rakety dlouhého doletu, bezpilotní okřídlené letounové střely, které mají začít dopadat na Londýn, jalaziile dá Hitler pokyn. Rom-

mel byl ohromen. Nacisté tedy opravdu tajné zbraně
mají - zde se nacházel důkaz. Ve Wizernes se rozkládal
hrůzu nahánějící podzemní raketový odpalovací
komplex, předchůdce dnešních podzemních odpa-
lovacích ramp. Kousek od Mimoyecqves stavěli němečtí

♀

ženisté a délníci na nucených pracích podzemní baterii
dél s hlavnémi dlouhými 120 metrů stabilné zaměe-
nými na sto žedesát kilometrů vzdálený Londýne
Véechna tato místa se speciálními zbraněmi byla podle
Rommela sama o sobě důvodem, proč se nepítel vylodí
právě zde.
  Vánoce strávil u svého pracovního stolu ve Fontaine-
bleau a zapisoval si, co na vyjížďkách viděl. Rozěiloval jej kontrast mezi
německými městy zpustošenými od náletů
a poklidnými městy a vesnicemi ve Francii a Belgii a také o tom napsal Lucii.
Ruka války se jich dotkla jen letmo.
"Celé dny a noci," pokraéoval, "si lámu hlavu nad svou
novou prací. Véřím, že dokážeme vyhrát." V padesáti
dopisech od této doby do ěenma 1944 se podobná sdělení
neustále opakují. Vypadalo to, jako by se radil s nějakým psychiatrem o
záchvatech pesimismu, k niznž měl sklon,
a jako by mu ten doporučil, aby si znovu a znovu sárza
pro sebe opakoval tit slova: "Mysli na vítězství!"
  Když naposledy telefonicky hovo-tl s Lucií, řekla mu,
že jejich syn byl odveden k protiletecké obrané - bylo mu právé patnáct. "Drahý
Manfrede," napsal mu. "Za étznáct
dní opustíč dům svých rodičů a nastoupíž jako pomocník
Lviťwaťfe. Začíriá Ti vážný život. Vžrim, že nám v uni-
fozzzié budeš přináéet tolik radosti jako dosud. Budeš už muset žít jinak. Budeš
se muset učit bez odmlouvání
poslouchat rozkazy svých nadrizených. Často dostaneš
prikazy, které se Tt nebudou 1bit nebo které nebudeš
chápat. Na nic se neptej a poslechni. Nadr-ízený se nemů-
že se svými pod-ízenými povštét do dlouhých debate Ne-
má zkrátka čas každý rozkaz vysvétlovat. Pamatuj na své
dobré vychování a nedej se stáhnout žpatnou společnostíe
Dost často jsem o tom s Tebou hovo-il. Víš, jakou důle-
žitost p-ikládám zvlášté této otázce." Polnímu maršálovi
se sevelo hrdlo. Zdá se, že to bylo tepive véera, co byly v cenru zájmu
Manfredova mladého života jeho lsálíéci.
A vlastné toho chlapce ani pořádně neznal.

  S Manfredem Rommelem jsem se nékolikrát setkal a
hovoii.l u jeho viLe na kopci na okraji Stuttgartu. Otci se moc nepodobá a své
prijmení povaiuje do jisté míiy za

jakési bi-írné svého iivota. Má nadáni a oětvidnvu schop-
nost dostat se na vrchoL bez néj a kaidá naráika turdící
opak jej z(obí. V jeho mLvvé zaznívá typický švábský
pizvuk a tak jako polní maréál, t on má sklon k tlováfce. S ní Manfred po ta dvé
Iéta, co jsem ho vídal, úspéšné
bojoval, ai na jeho kdyst plné postavé nakonec zaéaly
obleky z jeho šatníku voLné viset.
  "Koncem roku 1943, " vyprávél mi. , jsem svému otci řekl, ie chct jako
dobrovo(n.ik k Wajfen SS. V té době to byla elita. Měli nejlepéí důstojníky a
nejmodernéjší zbrané a
takéjejtch uniforma byLa nejelegantnějšL ,Nep-ipadá u úva-hu! rozk-ik(se otec.
,Nastoupí.é do stejné sLviby jako já před ti-tceti lety. Vvádé(jsem různé
argumenty a otec pi-pustil dobré bojové kvality Wajfen SS, nechtěL však, abych
byl pod veLením ééfa SS Heinricha HimmLera. ,Mám důund
se domnívat, ie Himmler provádi masové vyuraáďování,
vysvétlovaL otec. ,SLyáel jsem, áe Lidé jako on se takovými činy pokovéejí
spálit za německým národem váechny
mosty. "

27. prosince pl čaji nadnesl Rommel svou koncepci obrany polnímu maršálovi von Rundstedt. Rundstedt podobné jako Salmuth Rommelův základní plán - porazit nepřátelskou invazi hned na plážích - podpoiil. Vjednom detailu, který se nakonec ukázal důležitým, se včak s Rommelem rozcházel: nesouhlasil, aby se tankové divize přesunuly přímo na pobřeží, protože, jak říkal, kdyby k nepřátelské invazi náhodou došlo někde jinde - "ani já vůbec nepochybuji, že hlavní invaze bude s největší pravděpodobností na jedné nebo druhé strané od ústí Sommy" -, tanky by ze sektoru, kteiý pro né Rommel vymezil, nemohly rychle pi-ispéchat na pomoc.

Začal nový, velmi důležitý rok 1944. Od druhého do pátého ledna Rommel prověřoval dalží sektor na své mapě - pobřeží Holandska a Belgie. Opravdu nevěril, že by nepritel riskoval vylodění v těchto místech, protože krajinu tam brázdily nespočetné vodní cesty a bylo jednoduché ji zaplavit. A zase v něm vzkypěla zlost, když viděl, jak málo trpéla belgická a holandská města a vesnice. "Vžude ten nejhlubší mír," poznamenal si 3. fedna po pét set

402 403
♀

kilometrů dlouhé jízdš. "Dostávají dobrý plat, nemají tak ochrornující daně jako my a nemohou se dočkat, až od nás budou osvobozeni. Jejich města jsou krásná a nepřítel je etří. Je mi špatné, kdyi si pomyslím, jak těžce musí naši lidé bojovat, aby naói existenci uhájili před vemi vetřelci."

K tornuto západnímu způsobu života "o mléku a medu" se úzce pojil další problém. Odrazil se totiž také na nacistických okupačních vojácích. Na papíře měl zde Rommel už 1 300 000 vojáků, ale mnohé z pobřežních divizí byly pouze jednotky poslané sem na rekreaci po bojích na ruské fronté. Jiné divize měly málo dopravních prostředků, zbraní a mizivý výcvik. Průmmý věk ve většině divizí byl 37 let. Jen zdánlivž nevýznamné mezery se zaplňovaly houfy ruských vojáků, kteří se dobrovolně přihlásill do boje proti Stalinovi a teá najednou zjišťovali, že se rnají na francouzské půdě bít s Američany, Kanaďany, Poláky a Brity.

Paříž Rommelovi přtpadala jako Babylón. Nevzdal se svého puritánského životního stylu - stále nekouřll a alkoholu se dotkl jen opravdu zřídka. Na Silvestra jej viděli lidé z jeho čtábu pozvednout ke svým rtům pouze dvě malé skleničky klaretu. (Tempelhoff později vzpornínal: "V padesátých letech jsem musel jednou doprovázet Montgomezyho a v tomto ohledu mi Rommela velmi připomínal.") V Paříži ledna 1944 kvetl černý trh a restaurace, divadla, bordely a kabarety byly hojnž navštěvovány voj áky, kteří se tu cítili j ako doma. Rommel viděl na ulici více vojáků s aktovkami a balíčky než se zbranérni a municí. Když na začátku ledna poslal Hitler do Francie svého spolehlivého a zdatného generála Alfreda Jodla, měl z ní Jodl stejné odpudivý dojem. Jodlova zdrcující zpráva o výsledcích inspekční cesty, již předložil Hitlerovi, všude kolovala a jeden výtisk se dostal do rukou i Rommelovi: "Náčelník OB West," psal Jodl o Rundstedtovt, "by udělal dobře. kdyby hotel George V. vyménil za velitelskou pozici nžkde, kde je vidžt rnodrá obloha, svítí slunce a vane čerstvý vzduch." Jodl pokračoval: "Způsob ubytování nižších štábů a důstojníků neohrožuje pouze bezpečnost, ale také vnitiní

postoje a přtpravenost. Naprosto chybí atmosféra války. Hluboká křesla a koberce je navykají na půvaby po-

hodlné domácnosti. Do pnmího března by se měly všechny čtáby piesunout na velitelská stanoviště."

"Jenomže," zvi-il Jodl, "ta sama byla vétšinou vybudována v sousedství krásných zámků."

Rommel byl také okován ležérností plánovárú obrany.

Návštšva u velitele Luftwaťfe ve Francii - stokilového lalošnatého polního marčála. pětašedesátiletého Huga von Sperrle - byla z véci, které mu otevíraly oči. Sperrle si nasadil monokl, naklonil se masívním tělem nad mapu svých letištních ploch a nonšalantné vysvčtloval, že pnmí den nepřátelské invae nelze čekat v podstatě žádnou aktivitu ze strany Luftwaťfe. Pozemní organizace byla sice provázaná s letectvern, avšak letky - včetně pilotních instruktorů a iáků - Tačaly z Říóe prilétat až nškolik drú poté, co invaze začala. Rommel napsal: "Vyhlídky tu nejsou vůbec dobré. Z toho, co jsem slyšel dříve, jsem si od této sloiky sliboval daleko víc."

Za několik dní nato jej navžtívil starý přítel z postupimské akademie plu kovník Kurt Hesse, nyní místní polní velitel se základnou poblíž Paříže. Rommel Hessemu svčril, že hodlá požádat o nókolik změn ve funkcích nižších velitelů, s nimiž se zatím setkal. Pro obranu Francie neudělali vůbec nic. Zadíval se na Hesseho vážným pohle-
(dem: "Jestliže nedokážeme nepřítele nejpozději do čtyř dnů zahnat zpátky do moře, invaze se mu podari."

#i

404 405
♀

Zóna smrti

15. ledna 1944 diktuje Envin Rommel do svého deru tato 5lova: "Naídil jsem, aby vojáci na plážích zaráieli kůly jako bariéru proti vyloáovacím plavidlům."

Toho dne totii dostal taktické velení nad všemi vojáky na pobřeží západní Rvropy. A co víc - Rundstedt odjel na pétitýdenní dovolenou, óímž nechal Rommela v podstatě b dozoru. Rommel je rád, že může zase sám určovat osudy svých lidí. Desátého telefonoval generál Warlimont z vrchního velitelství, že Hitler schválil Rommelův ad zámžr porazit nepřítele na pláiich. Rommelovi by, za tímto účelem uděleny diktátorské pravomoci. Může zaPlavit krajinu bud zatarasením řek, nebo i bezohledněji - protzžením mořských hrází. Má pravomoc přesídlit véechny Francouze a Belgičany žijící v pásmu deset kilome široké zóny smrti, již vyznačil podél pobřeží.

Budou-h jeho délostřelectw v palebném poli překážet budovy, me je dát strhnout, a aby získal potřebné dřevo, je mu Povoleno vykácet veókeré lesy. Tak přeměňuje pobřeží západní Eropy.

Roelovi k ruce přijel odborník na pobřežní obranu. Je jítn viceadmirál F-ledrich Ruge, žoviální, furiantský váb. Ruge už dříve ve Francii organizoval pobřežní obrare síly; potom se stal hlavním námořním důstojníkem německého velltelství v Itálii. Dnes je Rommelovým námom poradcem.

Mnohokrút jsem se u Fii.ed-icha Rugeho ve starobylém

irzitnim městé Túbingen zastaviL Celé hodiny jsme
,vaLt nad skLenkou sherry a jemnými svšenkamf Můj
otec proy nému bojovul ve velkých námo-ních bitvách pruní světo a se, ie Ruge do néměiny cviéně
p;.eil knůku kostrbatých verěů "Ruthless Rhymes for
Heardess Homes", jiir jsem se jako díté musel véit Dobře js spolu vycházeli a admirá.l mi přenechal k prostudo-
vúní přepisy svých nepublikovaných deníků. Psalje tésno-
pisem, takie se neobávaL zaznamenat v nich i hodn.ě fn-
diskrecí, které Romme1 vyslovil během daléich, urcholných měsíců svého iivota.

Od generála Meiseho se Rommel dozvédél, že ve Francii bylo zabaveno takové množství výbvšnin, že by mohlo staóit na výrobu přlbližně I1 milionů péchotních min. 13. ledna sdšlll Rommel generálu Jodlovi, kteiý zde byl v té době na inspekci, že potřebuje 2 miliony min za mšsíc. I tato cifra se vžak zvětšovala. Ruge 26. ledna popisuje oběd s Jodlem, který prý v diskusi o pokládání min řekl: "Fakt, že jeden štvereční kilometr má milion štverešních metrů, mnoha lidem nedochází." To upoutalo Rommelow pozornost. Zeptal se Meiseho: "Kolik min mů-
žeme potom v kilometru čtverečním položit? Podle mž tak 65 tisíc." Z toho si vypoóetl úhrnné množství, které je třeba položit do poloviny března. Do té doby chtěl zami-
novat kilometrový pruh na k moři obrácené straně zóny smrti a stejný pruh na straně vrůt-ní - proti invazi ze vzduchu - a postupně zaplňovat mezeru mezi nimi. Jeho voj áci by ve Francii museli položit dvé stě milionů min. Nepochyboval o proveditelnosti svého plánu.

Rommelova energiejeho štáb a polní velitele konsterno-
vala. Kaidé ráno odcházel ze svého hlavního stanu před osmou. Po uvolněných a malátných měsících strávených v Itálii začal své tělo znow dostávat do formy. Zase lovil a střílel, aby měl nšjaký pohyb; brodil se rozbahnénými poll kolem Fontainebleau, dokud ho nohy nebolely, střílel králíky, zajíce a divoké kance, kte-í byli natolik hloupí a zkřížili mu cestu. Až recidiva jeho starého housera mu lovecké choutky překazila.

16. ledna znow navštívil Salmuthow 15. armádu na pobřeží Kanálu. Nejlepším útvarem zde byl LXXl. sbor. Ten vi poloiil 253 000 min, většinou po stranách Bayeux. Generál Salmuth vysvětloval, že po každém minérovi poža-
duje umístit deset min za den. "Ať je to dvacetl" vyštěkl Rommel.

Salmuth se proti tvrdým požadavkům, jež Rommel vznesl na jeho vojáky, postavil. Po dni s krumpáóem a

406 407
♀

lopatou v rukou byli vyčerpaní a neměli čas na pořádné cvičení se zbranémi. "Až začne bitva," protestoval Salmuth, "budu potřebovat svéží, dobře vycvičené vojáky - ne trosky."

Rommel se rozhodl ukázat, kdo je tady pánem. "Vidím, že nemáte v úmyslu provést mé rozkazy," řekl vyzývavě.

Salmuth se uchýlil k Rommelově vlastní taktice - všklíbl se na polního maršála a pak mu povýženš poradil: "Chvil-
ku se tady zdrte a trochu porozhlédnéte a brzy uvidíte, že člověk nemůže udělat všechno najednou. Uskutečnění va-
šeho plánu si vyžádá přtnejmenším rok. Ajestli vám někdo říká něco j iného, tak se vám bud snaží zalichott, nebo j e to prase a idiot."

Rommel si počkal, až se členové jeho štábu vrátí ke svým autům, a potom se do Salmutha pustil a ival na něj, dokud neochraptél. Pak se rozhostilo ticho. Salmuth, rudý ve tváři, jej doprovodil k autu. Jak vyjelo smérem k Fontainebleau, Rommel ukázal na Salmuthovu mizející postavu a usmál se na Rugeho: "Je to malý grázl, támhle ten. To je jediná řeč, které rozumí."

Nazítří napsal Lucii: "Myslím, že bitvu o západ určitě vyhrajeme." Mysli na vítězství!

Všechny své požadavky vytiskl a rozšíril mezi velitele. Dokument začinal prostým vyhlášením: "Hlavní bitevní linii bude sama pláž." Každé z nepřátelských vylodovacích plavidel musí, dříve než se vůbec dotkne pláže, čelit mi-
nám a vražedným šikům podvodních kůlů a překážek.
Za plážemi bude husté zaminovaná zóna smrti s opérný-
mi body péchoty a délostřelectva; na místě bude každý muž schopný zacílit pvšku, pekai-e nevyjímaje. Za touto zónou měly čekat - prosadí-li Rommel svou - pivotřídní pancéřové divize se zakopanými tanky a dělostřelectvem, připravené udeřit na pláže délostřeleckou palbou.

O pancéřowch divizích však dosud nebylo rozhodnuto. Hitlerovy vojenské zálohy byly v důsledku zoufalých bitev v Rusku a jižní Itálii vyčerpané. 22. ledna navíc vylodila americká Pátá armáda sbor u Anzia, ležícího jenom kou-
sek na jih od Říma, - přesně jak Rommel předpovédél.
Tankové zálohy ve ancii byly j ediné, které ted vrchní velení mělo, takže nebylo možné dát je k dispozici Rom-
m elovi a trvale je zakopat v jeho pobřežním obranném systému. Kromé toho, po určitá dlouhá období byla vý-
znamnější invazní akce ve Francii vyloučena.
Rundstedtův hlavní tankový odborník generál baron Leo Geyr von Schweppenburg školil volné tankové divize na operace v terénu, kteiými měl být nepi-ítel rozdrcen po vylodérú. Rommel se s ním sešel 8. ledna a okamžité si o něm udělal obrázek typického zaslepeného lampasáka z generálního štábu. Podceňoval Geyrovy obrovské zkuže-
nosti z bojišť v Rusku. Pro nacházející boj byly podle něj nepodstatné. Geyr byl zase zděšen tím, co navrhoval
Rommel. Nemohl souhlasit, aby byly tankové divize vysta-
veny jako do výlohy a použity jakožto nepohyblivé dé-
lostřelectvo za pevně stanovenou zónou smrti. Ani jeden z mviů ze svých názorů neustoupil. Oba byli vábové, oba se vyznačovall osobní hrdostí hraničící - jak později o Geyrovi řekli američtí vyšetřovatelé - "se směšností"; oba byli zarputilí, málem až zabednění. Od tohoto oka-
miku to v záznamech a denících hřímá čím dál výbvšnéjšími spory.

22. ledna, jedenáct týdnů poté, co mu Hitler svěřtl ny-
nější funkci, vyjel Rommel na první obhlídku vzdálenéj-
šího pobřeží - na Bretaňský poloostrov. Driela jej 7. ar- máda. V Le Mans, sídle hlavního stanu 7. armády, disku-
toval o pravdépodobných oblastech nepřátelské invaze s generálem Friedrichem Dollmannem. Rommel byl pře-
svědčen, že nepřítel nenapadne Dollmannovu oblast, ale se ktor Salmuthovy 15. armády, sousedící s Dollmannem po pravici. "Zdůvodňoval to hlavné tím," vzpomínal ná-
če lník Dollmannova štábu generál Max Pemsel, "že tam rná nepritel blíže k životně nezbytnému orgánu Německa, Porúří." Dollmannovi bylo šedesát dva. Armádě velel od roku 1940 a nové opatření, které jej podřizovalo Romme-
lovi - kdysi jeho podřízenému -, se mu protivilo. Jak uvádí Rommelův deník i deník Armádní skupiny B, snažil se polního maršála upozornit na výhody, jež by pro nepří- tele znamenala invaze v Normandii. Kraj malých políček a obrovských živých plotů přímo vyzýval ke vzdvšným výsadkům a k invazi sváděl i Cherbourský poloostrov s velkým námořním p-ístavem Cherbourg ve své špici.

408 409
♀

Celý sektor byl pouze chabě opevněn, Jeho vojáci měli k dispozici 92 různých typů děl, 252 různých typů granátů a šrapnelů a pouze 170 skvělých 75mrn protitankových děl a 68 osmaosmdesátek. Jedna divize y Bretani bránila

240 kilometrů dlouhou frontu, druhá držela dokonce úsek dlouhý bezmála 300 kilometrů.

29. ledna se Rommel znovu vydal na cestu - tentokrát právě do Norinandie. Trápil ho houser, nicméně tři dny projížděl větmými plážemi a bezstarostnými městy a vískami se jmény jako Caen a Falaise, Cherbourg a Sainte-Mére-Église. V Caen, v krajině zelených luk a úrodných niv, navštívil 716. pěší divizi. Jestlipak sj prohlédl krásné staré patricijské domy s bohatými dřevořezbami a devět set let staré opatství Abbaye aux Dame s a jeho pandán Abbaye aux I-ommes s ostatky Viléma Dobyvatele? Jak by to s nimi asi dopadlo, kdyby čtrnáctipalcová děla brit-ské válečné flotily spustila palbu a kdyby se nad nimi objevily nepřátelské strategické bombardéry?

Potom jel do Saint I.ó, aby se setlial s generálern velícím LXXXřV. sboru, který bránil normandský sektor. S generálem Erlchem Marcksem nebyly žádné žerty. Byl to mistr vojenské strategie, autor původního plánu generálního štábu na útok na SSSR - v tomto taiení přIšel o nohu. Nyní byl v Normandii - s dřevěnou protézou, rozhodně odhodlaný pomstít se Britům za to, že při nočním náletu přišla o život poloina jeho rodiny. Pro generály Marcksova typu byla smrt na bojišti největší ctí. A tuto čest mu nepritel neodepřel: padl šest dní po začátku invaze. Hovořil optimisticky, ale Rommel mu vytkl, že do hlavní bojové linie nepostavil vše, co mohl. Polní maršál si poněkud zklamaně do svého deníku zaznamenal: "Obecně řečeno, vojáci nepracují na budování opevnní dostatečně tvrdé. Neuvědomují si, jak je to naléhavé. Všude je tendence vyčleňovat zálohy, což vede k oslabení pobřežní fronty:"

Rommel učinil na Marckse nezapornenutelný dojem. Velitel sboru svému přeživšímu synovi napsal: "Rommel je stejně starý jako já, vypadá ale starši - možná jej po-znamenaly strasti v Atrice. Je velmi u primný a vážný. Není to žádný ztroskotanec, ale pravý vojevůdce. Je dobře, že si ho A. H. (Adolf Hitler) přes všechnu jeho neote- sanost tak cení a pověi-uje ho tak důležitými úkoly."

Rommel zhodnotil vojska v Normandii prisnými slovy: "Je tam ještě hodně co dělat, protože řada mužů si tam žije bezstarostným životem a na nadcházející boj přílš nemyslí." To napsal Lucii. A Manfredovi: "V dobách míru lidé leniví a začínají být spokojení sami se sebou."

Rommelovy protiinvazní překáiky začaly pokrývat pláže po celém pobřeží severozápadní Evropy jako nějaká ošklivá vyrážka. Byly tam železobetonové tetraedzy, protitankové betonové dračí zuby, oceloví "čeští ježci" z travezz posvai-ovaných kolmo na sebe a další, bezejmenné a těžko popsatelné vynálezy určené k roztržení nebo proniknutí dna spojeneckých vylodovacích plavldel. Rommel ted žil jen pro své poslání. Sebevětší přemlouvání by ho nepřimělo k tomu, aby se zdráoval prohlídkou legendárního Mont-Sain-Michel, když poprvé navštívil nedaleký široký písečný záliv. Daleko víc se zajímal o obrovské plochy písku, které skýtaly ideální místo pro invazi ze vzduchu. "Tam nahoře to chce dvě protiletecké baterle," stroze přt-kázal, ukazuje na pohádkové věže opatství. Mysel to váině. Plukovník Hans-Georg von Tempelhoff, jeho nový operační důstojník, 26. ledna rozezleně napsal: "Při našich cestách s polním maršálem vždycky projíždíme kolem památek a nádherné architektviy, aniž bychom se u nich zastavili. Svým úkolem je tak zaslepený, že se o nic jiného než o bezprosti-ední válečné potřeby absolutně nezajímá. Zvláště je to zjevné přt každodenním společném jídle." (V Itálii to bylo totéž: přes protestyjeho štábu proje-li Pisou bez zastávky. "Jak dlouho už se ta věž naklání?" zavrčel Rommel. "Tak jeáte dál, bude se naklánět i po válce.")

Jednou, bylo to v Saint Malo, obědvali ve vile, jež dříve patřila britskému průmyslníkovi Alfredu Mondovi. Gause mu plný obdivu ukazoval vázu, již právé objevll; pocházela z dílny proslulé porcelánky v Sevres. Rommelova tvář se rozzářila: "Porcelán! Meise, proč nepoužíváme na kryty našich nášlapných min porcelán?!"

S velkou vynalézavostí vymyslel také řadu nových technických postupů. Navrhl, aby těžké dřevěné kůly zkusili

zapoužtět do pláže pomocí proudu vody z požárrúch hadic. Ukázalo se, že nápad opravdu funguje: sloupy bylo možno usadit do potřebné hloubky v písku během tří minut, kdežto při dřívějším používání tradiéních beranidel to trvalo tři čtvrtě hodiny. Dále Rommel vojákům nařídil, aby nastrkali do překáiek a zátarasů miny a aby je vyzbrojili také "trny" - nebezpečnými železnými hřeby a ozu-benými ocelovými pláty navrženými tak, aby otevřely trup vyloďovacího plavidla jako otvírák konzezvu. Aby nahradil nedostatek min, vynalézal způsoby, jak použít 1 200 000 zastaralých granátů, jež měl k dispozici. Smrtící "louská-ček" tvořil granát uložený v kusu betonu a prkno sloužící jako spovšť. Jestliže o ně z kterékoli strany zavadila lod, přivodilo výbuch. lVavrhl také táhla, rumpály a kladkostroje a metodiku umísťování těchto neskladných a těžkých artefaktů daleko do moře. K tomu se užívalo plovoucích jeřábů, člunů i koňských spřežení. Dával své nákresy vytisknout a rozšiřoval je mezi velitele po celém svém území. Jiné nedostatky překonával zi-fzováním betonáren a výroben tetraedrů, budoval elektrárny a otvíral zrvšené uhelné doly. Rommelova činorodost však v pzvé řadě vytvoi-ila něco nehmatatelného a zde na západě neví-daného - vojenskou morálku. Postupně se rozšířil pocit, že nakonec jakási naděje na vítězství je.

Jeho sporá postava oděná v nový kožený plášf, který si koupil v Paříži, byla vidět všude a všude ohlašovala jeho burcující přítomnost. Válečným fotograťům, kteří jej doprovázeli, řekl: "Dělejte si se mnou, co chcete, jen když se vám tím podaří odsunout invazi byť jen o týden." Od 7. do 11. února najel 2 200 kilometrů. Prověřoval také 1. a 19. armádu na pobřeží Biskajského zálivu a Středozemního moře. Účelem této cesty však bylo pouze vzbudit v nepříteli dojem, že se Rommel vyskytuje všude.

Když se zase vrátil do Fontainebleau, čekala na něj hromada papírování. Přesto si našel čas na dopis Lucii. Psal o své práci, o tom, jaké si dělá starosti s ruskou frontou, na kterou ted doléhaly těžké útoky Rudé armády ze severu i z jihu, i o svých obavách ohledně Itálie. Přese všechno věi-il, že Hitler i tyto krize zvládne. Generál Meise po dvaceti letech vyprávěl, že jeho velitel až do samého

konce mluvil o Vůdci jazykem vyjadřujícím zdrženlivý obdiv - což ovšem neplatilo v případě ostatních nacistů z Hitlerova okolí. O politice se generál pokusil s Rommelem mluvit jen jednou a víckrát už to radéji nezkovšel. Rommel jej přervšil: "Meise, my dva se spolu budeme bavit o politicejenom tehdy, až budeme stát sami v širém poli a na míle dokola nebude jediného živáčka." O Hitlerovi Rommel říkal, že je fantasta, vizionář: "Když je s ním člověk sám, dá se s ním mluvit docela rozumněa Jak se však objeví Martin Bormarm a spol., okamžitš se vrátí do své drivějéí podoby."

Starý Rundstedt se z dovolené vrátil 21. února. Den nato odjel na vlastní desetidenní dovolenou zase Rommel. Opravdu si ji už zasluhoval. Na cestu poviil svého Heinkela, přestože soukromé lety byly nyní z důvodu akutního nedostatku benzínu v Německu výslovně zakázány. Cítil se však vyéerpán. Během minulého týdne provedl znovu in-

spekci sektorů 15. a 7. armády a zúčastnil se velké
Krtegsspiet, kterou sedmnáctého v Paříži uspořádal tanko-
vý specialista Geyr. Armádní, námořní a letečtí generálové se ve svých názorech
hodné rozcházeli. Generál Marcks se
dobelhal k mapě, zabodl prst do břehů Normandie a ne-
oblomně trval na tom, že právě tam dojde k invazi, jíž bude pravděpodobné
provázet další v Bretani, a oběmajim půjde
o obsazení velkého přístavu v Cherbourgu. Rommel stejně
tvrdošíjně namítal, že jeho námořní specialisté jakoukoli invazní operaci v
Normandii vylučují, protože přístup k po-břeží tam znemožňují podmořské rify.
Geyrjim dal před-
náéku o svých plánech s tankovou skupinou Západ, podle
kterých zůstane tato v záloze, aby nepřítele za několik dní po vylodění porazila
na tom místě, které si protivník vybe-ree Německé vzdvšné síly - alespoň v této
verzi válečné hry - v podstatě neexistovaly. Salmuth později napsal: "Byl
jsem tím véím hluboce otřesen."

Lucie se už přestěhovala do nové domácnosti ve velké
vile v Herrlingen. Když Rommel vyjel po zatáčející se lát-ké příjezdové cestě,
ukázal jí své překvapení - ročního
terléra Ajaxe, kterého dostal od Todtovy organizace. Na
všechny cizí hlasité štěká, řekl Lucii Rommel, takže z něj bude dobrý hlídač.

412 413
♀

Také Lucie jej měla čím překvapit - na návštévu k nim
přtšel primátor Stuttgartu dr. Karl Strólin, který se k to-muto úřadu dostal
díky svému časnému členství v na-
cistické strané. Během první světové války krátce sloužil u stejného útvaru jako
Rommel. Jeho vysoká, vzpřímená
postava vypadala vážně a důstojně. Rommelovi však ne-
bylo známo, že je šlenem antihitlerovského spiknutí.
Všiml si, že v jednom kuse nervózné kouří. Z korespon-
dence mezi Lucii a Rommelem jasné vyplývá, že si Strčlln
Rommela prostřednictím svých "průzkumníků" oťukával
již několik měsíců. Když o něco drive než Rommel pBbyl
na dovolenou do Herrlingen generál Gause - Lucie laska-
vš nabídla ubytování jeho ženě poté. co byl jejich původní domov vybombardován
-, starosta docházel do vily a zata-
hoval Gauseho i Lucii do dlouhých politických debat.
Gause, rozezlený a v depresi nad ztrátou všeho, co měl,
při náletu na Berlín, ochotně naslouchal. Navzdory Lucii-
nu bystrozraku se Strčlinovi podařilo vetrit se vjejí přízeň - prinášel lístky
do divadla, zařizoval jí bezplatné ubyto-vání v luxusním stuttgartskérn hotelu,
půjčoval jí slu-
žební vozy a obdarovával ji nádhernými kyticemi kvétin.
Když polní maršál překročil práh vily, na zdi visel velký obraz - též dar od
Strślina -, na němž byl ústxední posta-vou sám Rommel.

Rommel nepřijel proto, aby se s cizími lidmi vybavoval
o politice. Chtěl být s Lucií a Manfredem, chtěl dát domácí výcvik Ajaxovi a
podnikat procházky švábským venkovem.
Politika ho zajímala stejné málojako sévreský porcelán. Ze zdvořilosti se však
uvolil Strólina přijmout. Strólin vyráhl z kufríku nějaké listiny a bez ohledu
na to, že v místnosti byli pritomni také Lucie, Manfred a pobočník Aldinger,
spustil zanícenou řeč o zločinnosti Hitlerova režimu a
o tom, jakje potřebné, aby Rommel osobně založil a "za-
chránil Říši". Bylo to silné kaťe, Jednou z listin bylo memo-randum připravené
pro ministerstvo vnitra. Jiné do-
kumentovaly zločiny spáchané nacisty. Mluvil o ma-
sakrech Židů ijiných národů na Východě a uzavřel: "Jestli-že Hitler nezemře,
jsme všichni ztraceni!" Rommel vyskočil a zahřměl: "Herr Stróli.n" byl bych vám
vděčný, kdybyste ta-kové názory neříkal v pritomnosti mého syna!"

Strólin posbíral své papíry a vypadl. Jeho vliv a
Rommela byl nulový. Polní maršál ai do posledních týdů svého života Strélina
ani nezmínil - mimo svou rodinu-
ani znovu neviděl. Všechno svědčí pro to, že si Romml, navzdory svým
příležitostným tvrzením opaku, ve sk-

tečnosti nemyslel, že Hitlerova porážka je nevyhnutelrLá, Když se o několik dní později setkal v Bniselu s gerLe-
rálem Alexanderem von Falkenhausen, vojenským guver-
nérem v Belgii, pobouřil tohoto staršího aristokratickélo gentlemana a antinacistu svou živou vírou v možnost zcjr- cující porážky nepritele, jakmile se jen dotkne plá2í,
Kromé toho, polní maršálové, kteri svou veškerou voJen-
skou pověst vsadili na priští vítězství, nejspíše nepropůjéi svá jména nejistému státnímu převratu.
Když se Rommel 3. března navečer ve sněhové plíska-
nici dostal zpátky do Fontainebleau, byl, jak si pozna-
menal Ruge do svého deníku, "v dobrém rozmaru". Z;a-
;....
volal Lucii, aby se poptal, jak si zvyká terlér. Později rrlu napsala: "Určité by se Ti líbilo vidět Ajaxe, když jsrne včera a předevčírem byli na procházce. Báječné jde po
stopě... Myslím, že bez hých drastických výcvikových
metod by se nikdy nenaučil poslouchat."
To byl klíč k Rommelově charakteru - v jeho do-
mácnosti stejné jako v jeho práci byla pnmím přikázání poslvšnost. Manfredovi nyní napsal: "Byl jsem potěšen,
když jsem viděl, jak přistupuješ ke službě a vůbec ke
všemu v životé. Jen takový zůstaň a dělej jménu Rommel
čest... Jenom z toho muže, kteiý se naučí poslouchat,
i když to odporuje jeho lepším instinktům a přesvědče-
ním, může být schopný důstojník. A jen ten se nauí
nejvyššímu umění - ovládat jiné."
Ochotně podepisoval každý dokument ověřující jello
vlastní poslvšnost k nejvyššímu veliteli. 4. března mu rjo Fonta.inebleau přinesl jednu takovou listinu k podpisu
Hitlerův pobočník Schmundt. Byla to podivná histork,
"Vůdce je rozzuřen nad zradou jistých generálů, ktez-é
nepřítel zajal u Stalingradu - někteří z nich dezertovi sami," vysvětloval Schmundt. A dále polačoval, že tito generálové vytvořili prosovětský výbor pod vedením gen- rála Waltera von Seydlitz, nositele jednoho z nejzářnějších

jmen v pruské vojenské historii, a tajně rozšiřují buřičské dopisy mezi vrchní německé velitele, ve ktezých je navá-
dějí, aby přestali bojovat, protože válka je nesmyslná. Tucty Hitlerových nejvyšších generálů už takové dopisy dostaly. Schmundt Rommelovi řekl: "Po bitvě u města Čerkassy máme důkaz, že Seydlitzův podpis na nich je pravý. Vůdce se nyní chce ujistit, že může důvěřovat svým polním maršálům; chce vědět, že všichni věrně stojí-
te při něm." Schmundtem sepsaný manifest oddanosti Hitlerovi, kteiým se mají všichni polní maršálové distan-
covat od těchto zrádců, už zdobil Rundstedtův podpis. Svůj typický, energický podpis připojil i Rommel; po něm podepsali Kleist, Busch, Manstein a Weichs.
Můžeme tedy oprávněné tvrdit, že k tomuto datu byl Rommel vůči svému Vůdci stále loajální. Hrál podle pravi-
del. Příštího dne, 5. března, se udála drobná příhoda, která to potvrLuje. Šel si zastrilet k Melunu a vzal s sebou admirála Rugeho a generála Meiseho. Svítilo slunce, své svrchníky nechali doma a trrůté keře je přes jejich uni-
foizziy nepříjemné bodaly. Brzy zahlédli divočáka - zmizel však, než mohli vystřelit. Později spat-ili bachyni, ale ta jim unikla také. Několik set metrů se prodírali podrostem a vyžli na mýtinu právě ve chvíli, kdy na ni vkročil také velký jelen. Choval se majestátně a pohrdavě a stál před nimi dost dlouho, aby mohli spočítat dvanáct výrůstků na jeho paroží. Meise zvedl zbraň a Ruge už položil prst na spovšť své automatické pvšky. Rommel se zvecll a zamával na ně svým loveckým průkazem Wehrmachtu. Výslovně se v něm zakazovalo po pnmím únoru strilet jeleny. Klidným hlasem na ně zavolal: "Je doba hájení."

A nechal krásné zvíře žít.

Doba háj ení

Jestliže Rommel na začátku roku 1944 Hitlera stále obdivoval, bylo tomu tak proto, že události dávaly Vůdci často za pravdu a že byl prozíravější než jeho generálové. Ve Francii si však Rommel popivé dovolil na Hitlerův úsudek nedbat, a to v zásadní otázce předpokládaného místa nepřátelské invaze.

Od poloviny února Hitler několikrát prohlásil, že až angloamerlcká invaze přijde, bude to na pobřeží Normandie a snad i Bretaně; jejím strategickým cílem pak bude obsadit přístav Cherbourg. Podle Hitlerova stylného důstojníka pro Luftwaťfe plukovníka Nicolause von Below tato skutečnost vyplývá z dokumentů, které tajně ofotograťoval agent SS s krycím jménem Cicero, pracující na britském vyslanectví v Ankaře. "Proč by proboha Britové měli pokládat za nezbytné informovat o tom svého vyslance v Turecku?" zvolal Hitler. Jenomže to učinili; a z jiného dokumentu se dozvěděl také krycí jméno invaze: operace Overlord. O tomto faktu vypovídá též Jodlův deník - ale ani Hitler, ani vrchní velení polním maršálům nedůvěřovali natolik, aby Rommelovi prozradili zdroj svých informací. 4. března na velké válečné poradě Hitler pouze opakoval, že má "tvšení", a dráty dálnopisu vrchního velení se rozdrnčely: "Vůdce... se domnívá, že invaze hrozí především v Normandii a Bretani, protože právě tyto oblasti jsou velmi příhodné k utvoření předmostí." Požadoval okamžitou revizi obranného systému Noandie, což Rommela přinutilo znovu se vydat k pochmuznému, větrnému ústí řeky Seiny. Vyrazil 6. března v osm hodin ráno.

Dlouhá jízda do Normandie byla podle Rommela naprosto zbytečná a připadal si jako nějaký šašek. Vyzvedl ale generála Marckse, velitele sboru, a vrhl se na dvě pěší divize - 711. a 716. - držící normandské pobřeží. "Potom jsme měli dobzý oběd," komentoval admirál Ruge ve svém

♀

deníku. "Omelety, pak káva se šlehačkou. Odpoledne jsme obděli pobřeží a dělostřelecké pozice a dostalijsme se téměř až k ústí Omy. Potom jsme jeli do Trouville.
Bariéry se nyní staví všude. Hloubení dér vodními proudy funguJe prvotřídně." Rommel večeřel v důstojnické kantýně a udělal poprask kvůli nešfastné svévolné zkovšce jeho pláiových bariér, k níž došlo před týdnem za jeho nepritornosti: ukoi-istěné stodvacetitunové britské vylo-ďovací plavidlo se o jeho kůly rozbilo na trisky! Bzzy večer se odebral ke spánku do svého hotelového pokoje. Přede dverzni Stáli dva strážní.

Příští den urychleně dokončil obhlídku zbývající části tohoto sektoru. Na jihovýchod od řeky Vlre byly už rozsáhlé oblasti pod vodou. U gvineville blokovala pláž osm kilometrů dlouhá bariéra tvořená ze "španělských jezdců". Rorlmel Marckse požádal, aby svým vojákům poblahopřál. Marcks potom napsal: "Zýto inspekce jsou velmi vyčerpávající, protože Rommel je fanatik a návrhy, třeba gigantických minových polí, které vymyslel, není v lidských silách uskutečnit." 5. dubna přtpojil generál další dojmy: "Romrnel je nevrlý a často ztrácí neny - ze svých velitelů by vytřepal dvši. Pzvního, který mu ráno podává hlášení, zhltne k snídani; další už vyváznou trochu lépe." V dopisti své matce

vysvětluje: "Narazí-ll na něco, co se mu nel1í, veškerá jeho zabedněná švábská neotesanost
vyplyne zZa povrch."
Z Nornandie, Cherbourského poloostrova a Bretané se inspekčrlí korivoj polního maršála vrátil na svou stálou velitelsku základnu, zbudovanou pro Armádní skupinu B v La Roche-Gvyon, vesnici leiicí v malebném prostředí na ostrově řeky Seiny, na půli cesty mezi Mantes a Vernon, v rnístech, kde se údolí řeky stáčí na sever. Okolní svahy a útesy vystající ze dna údolí jako vysoké varhanní píšty", j to názomě vylíčiljistý spisovatel, střeží protileteCké baterie. Když večer 9. března konvoj dorazil, v údolí Cvičil tankový prapor. Bylo ještě dost světla, aby vynikla silveta zámku. Ten představoval nejpřepychovější ze všech ROmmelových hlavnich stanů. Zadrú stranou byl nalepen ke stěně útesu a vévodila mu polorozpadlá devět set let stá oblá normanská věž. Ženisté v útesu vystříleli

418

speciální tunely, jež sloužily jako pribytky pro dvacet štábních důstojníků a osmdesát dalších mužů, kteří dnes patřlli ke štábu Rommelovy armádní skupiny. Nebyli v nich rvšeni ani nálety.
Zámek vlastnil starobylý rod La Rochefoucauld.
Rommel trval na tom, aby rodina zůstala - vévodkyně,
drobná, činorodá dánská kněžna, byla pritomna neustále
a stejně tak i její syn a dcera Charlotte, půvabná jede- nadvacetiletá brunetka. Tu a tam se objevil i sám vévoda, mvi subtilní postavy. asi pětašedesátiletý. na první po- hled prozrazující aristokratickou výchovu. Rommel si ho okamžitě oblíbil a vévoda mu oplácel stejným (v důsledku toho byl po válce odsouzen k dlouholetému žaláři za kola- boraci). Rommel bydlel v malém přízemním apartmá
s vchodem do růžové zahrady. Pracovnu měl ve vznosném
vévodském sále zdobeném vzácnými tapiserlemi a staiými
obrazy; vzduch tazn byl prosycen pachem zatuchlých knih a stoletých nánosů lešticího vosku. Rommel sedával
u vykládaného renesančního stolu, přes nějž se převalila tři století historických dokumentů. Velice mu vyhovoval. - Během dalšího týdne zajel dvakrát na pobřeží Kanálu
k 15. armádě generála Salmutha - nový štáb byl jen sto
třicet kilometrů odtud. Od 7. armády v Bretani přišel návrh, žejelikož dřevéné kůly samy o sobě vyloáovací plavidla ne- potopí, měly by se k nim upevnit protitankové miny. Rom- mel tento nápad okamžitě přijal a vydal nezbytné prikazy také pro 15. armádu. A znovu všechny přesvědčoval, že
k nepřátelské invazi dojde zde, že přijde přes Kanál. Tento j eho názor nevyj adřuj í j enom záznamy v j ednotkách, které navštívil, ale též zápisy zjeho porad na zámku.

Na stopé Lišky se objevuje další bohatý zdroj dokladů o RommeLových osobnich pocilech. Hon nás zavedl ke kapitánu Hellmuthu Langovi, který nahradil Hammermanna ve funkci RommeLova osobního pobonika. DošLo k tomu na doporučení Rudolfa Schmundta, ie nový poboník by měl být "major, tankový důstojnik, vyznamenaný a Šváb". (Lang kromé h.odnosti spliwval všechny tyto požadauky; na kapitána byl povýšen poté, co získaL Ryhřský kiiž coby tankový velitel u Rusku.)

419
♀

Lang, prijemné vyhliiející mvi s bnýLemi na očích, ted už více než šedesátiletý, mne pi-i.vítal ve svém čtyii. sta let starém měšťanském domé ve švábském Gmúndu. Pi-edstaví1 mne také své matce, čiLé staré dámé, která si udáLosti pamatovala stejné dobře jako on. Ukázala mi svůj denik vypráužjící o činnosti Hellmutha Langa u roce 1944. Seriózност mého páMání na ni musela Zapůsobit, protože za

hodinu potom, co jsme ji opustí.li, za námi piióLa a pri.nesla starou lepenkovou krabici, na níž bylo tvikou uvedeno:
"HeLlmuthovy dopi,sy o jeho životě a časech s RommeLem."
To byl neocenitelný nález. Ale tím to ještě neskončiLo. Brzy nato HeLLmuth Lang objevil sto či více volných listů z Rom-melova deníku z roku 1944 - jeh.o úkolem byCo jej každý
den přepisovat na stroji. Když jsem se urátiL do I.ondýna, poskládaL jsem listy, jak za sebou pati-ily. ChybéLo dvacet stran. O dva měsíce později jsem je našel pét tisíc mil
daleko, u jednom ze šanonů archívu CitadeLy, vojenské akademie u CharLestonu u Jižní Karolíné, USA.

Jaro barvilo údolí Seiny zářivými barvami. U potoků kvetly blatouchy a na loukách petrklíče. Rommel se s Rugem často vydával ven, někdy i na "procházky se zbraní", zastrilet si. Ze zámku čišelo cosi, co jej nutilo zamýšlet se nad svým životem -jako by cítil, že se blíží ke konci. Ruge-ho deníkje plný historek, které mu polní maršál vyprávěl, když se toulali romantickými zahradami nebo když se těšili oblíbené vyhlídce na údolí z místa pod dvěma mohutnými cedry. Mluvil o Monte Mataiur, o Maginotově linii, o útoku na Alamein a bráně do Alexandrie. "Včera si velitel opět přI-pomněl své zkvšenosti s Italy," napsal Lang jednoho dne
onoho března. "Ted už chápu, proč o nich mluví tak nevybíravými slovy. Je neuvěřitelné, jakým těžkostem musel če-lit a jakým způsobem se mu snažila zrádná klika kolem
Mussoliniho podtrhnout nohy, dokud bylještě v Aťrice!"
Tady však žádní Italové nebyli. Rommel kolem sebe šířil své profesionální nadšení nadcházející bitvou. Lang napsal domů své pnmí dojmy: "Když je polní maršál nablízku, lidé se přestávají strachovat. Věci samozřejmě na člověka doléhají, ale zde na západě jsme si uvědomili, že i když si nastávající vítězný boj vyžádá mnoho obětí, nesmíme jej nijak zpochybňovat. Přestože válka ještě není zdaleka vyhraná, s vítězstvím na západě se kolo štěstěny obrátí v náš prospěch."
Ve třech dopisech Lucii a Manfredovi vyjadřoval polní maršál stejné přesvědčení. "Za předpokladu, že získáme aspoň pár dalších týdnů, abychom mohli vylepšit obranný systém", hodlal v bitvě zvítězit a tím pravděpodobně i rozhodnout o výsledku celé války. 17. března, několik hodin před tím, než odjel do Berchtesgadenu na poradu s Hitlerem, napsal Lucii: "Tady na západě máme naprostou víru v to, že se nám to podaří - ale také východ se musí držet."
Hitler poslal do Paříže zvláštní vlak, kterým měll vyšší generálové a admirálové ze západrú Evropy prijet do Bavorska. Když Rommel 19. března ve dvě odpoledne podával Vůdci v Berghofu hlášení, známou silvetu vily skzývaly maskovací sítě a horský svah byl poset kouřovými generátory, což mělo Hitlera zaštítit před leteckým útokem. Ceremonie byla ten den pouze krátká: Rundstedt přečetl tajný manifest podepsaný polními maršály a okázale jej Vůdci předal. (Na Hitlerův příkaz byl nakonec čten velitelům divizí a pevností na západě, aby každý věděl, na čí straně jsou polní maršálové; 18. října vyšel v nacistickém tisku.) Ten večer byli hosty Heinricha Himmlera.
Nazítří se scéna přesouvá o nékolik kilometrů dál, do barokního zámku v Klessheimu. Hitlera zdržela prudká sněhová bouře a přijel až ve tři odpoledne. Generál von Salmuth se zděsil nadjeho zjevem: "Do místnosti vstoupil stazý, ohnutý muž se zsinalou, nezdravou pletí. Vypadal unaveně, vyčerpaně - hrozně špatně." Měl však, zdá se,
stále všech pět pohromadé, protože ve své hodinové řeči - podle Rommelova deníku přednesené "s průzračnou jasností a svrchovanou vyrovnaností" - znovu uvedl, že nepřítel se vylodí v Normandii a Bretani, a ne na mu mnohem bližším pobřeží Kanálu.
"Jasné je jedno," deklamoval Hitler, "že angloamerická invaze na západě přijde. Jak a kdy, však nikdo neví, a

není možno spekulovat. Jen podle shromažďování lodí se nedá usuzovat, že jejich volba padla na nějaký konkrétní

420 421
♀

sektor naší dlouhé západní fronty od Norska až po Biskajský záliv. Taková seskupení lodíje možno za špatné viditelnosti kdykoli přesunout. Budou se nás samozřejmě snažit oklamat. Nejprihodnéjšími oblastmi k vylodění, tedy těmi, kteiým hrozí nejvétší nebezpečí, jsou dva poloostrovy na západním pobřeží: Cherbourg a Brest. Skýtají lákavou možnost vytvoření předmostí, která by mohla být pornocí masívního nasazení vzdvšných sil dále systematicky rozšiřována."

Hitler se tématem rozehřál: "Za žádných okolností nemůžeme dovolit, aby celá invazrú operace přežila déle než hodiny, nanejvýš dny. Nechť je nám příkladem Dieppe. Bude-li nepřítel jednou poražen, nikdy se další invaze neodváží. Zaznamená těžké ztráty, ale i bez nich by mu zorganizování nového pokusu zabralo celé měsíce. Nezdar invaze bude pro britskou a americkou morálku znamenat zdrcující ránu. Ve Spojených státech znemožní znovuzvolerií Roosevelta; ten s trochou štěstí skončí někde v žaláři! Uspíší se kolaps Velké Británie z válečného vyčerpání a Churchill, kteiý je už teá nemocný stařec, ztratí zbytek svého beztak slábnoucího vlivu a na novou invazní operaci nebude už moci pomýšlet."

Potorn Hitler dokazoval, že poráika invaze povede k totálnímu vítězstí nacistů. "Těch pétačtyřicet divizí, které nyní máme v Evropě... nezbytné potřebujeme na východní frontě, a jalnnile zvítězíme na západě, přesuneme je tam, abychom zásadně zvrátili tamní situaci. A tak celý výsledek války závisí na každém jednotlivém muži bojujícím na západé - závisí na něm osud samotné líše!"

Rommel o tom dříve tímto způsobem neuvažoval a v příštích týdnech těchto argumentů několikrát použil. Jis-tým způsobem je celá budoucnost nacistického Německa dána tím, zda v nadcházející bitvě zvítězí. Jodlovi a Hitle-rovi se soule-omě svéřil se svou vírou, že nepřátelský pokus o invazi je v jeho silách zastavit - do konce dubna bude v podstatě po celém pobřeží rozmístěno dostatečné množství překážek, které mezi vyloďovacími plavidly způsobí těžké ztráty. "Podle mne," vyhlásil Rommel, "v těchto sekto-rech nepritel ani nebude moci vstoupit na suchou zemi." Itnzení to bylo smělé, ale Rommelje podmínil požadavkem,

,

aby veškeré tankové a mechanizované síly spadly podjeho velení. Hitler mu mezi čtyřma očima slbil, že o tom bude uvažovat. Chtěl po Rommelovi, aby zkontroloval, j ak postu-pují opeviiovací práce v sektoru 19. a 1. armády na středozemním a biskajském pobřeží, což způsobilo, že Rundstedt vybuchl nevolí, tvrdé, že potom nemá žádnou cenu, aby zůstával náčelníkem OB West, protože Rommelovy pravomoci se neustále rozšiřují.

Společnost se odebrala na čaj. Hitler vykázal z místnosti i stenograťy a povolal si Rundstedta, jenž se ke skupiné nepřipojil. Polrú maršál se dostavil v mzzuté náladě; vyšel už za pét minut. Celý rozzuřený se hnal do vlaku v Berchtesgadenu. "Jaký to má smysl," stěžoval si každému, kdo byl ochoten poslouchat. "Vůdce mé nenechal promluvit ani slovo, a tak jsem radši vypadl." Rommelovi se dostalo lepšího přijetí a objevil se až po půlhodině s mírným úsměvem na rtech. Venku přede dveřmi šfouchl Hitlerův lékař Theo Morell do Tempelhoffa: "Blahopřeji! Zřejmě jste ted la (operační důstojník) nové-ho náčelníka OB West. Rundstedt se udržel

pět minut a
váš šéf třicet." Rundstedt však ve své funkci zůstal a
otázka tankové armády vyřešena nebyla.
  Dalších pět dní cestoval Rommel Holandskem a Belgií.
Ve válečném deníku LXXXVIII. sboru v Holandsku jsou
v kostce shrnuty jeho pokyny, jež zaznély na poradě
23. března: "Všechny vaše síly se musí soustředit na obra-nu samotného pobřeží.
Žádná mobilní bitva nebude v dů-
sledku palby nepřátelských válečných lodí i převahy ne-
pritele ve vzduchu možná. Invazi ze vzduchu musíte zma-
řit, aniž byste opustili naše pevnosti a opěrné body. Vzdvš-ný výsadek musíte
rozprášit délostřelectvem. Pro práci na stavbách obranných pozic a překážek
najměte místní oby-
vatelstvo." Chtěl, aby bylo všechno hotovo do konce dubna. "Za žádných okolností
nesmíme nepriteli dovolit," zvýšil
Rommel hlas, "aby si na západní fronté zajistil předmostí." Všude v Holandsku
se otevřely hráze a mořská voda
neustále zaplavovala zemi. Zemédélská půda se vzpama-
tovala ze slaného zamoření ai po deseti letech, ale jak
poznamenal Ruge: "Lidé jsou kupodivu celkem přátelští."
Bylo to paradoxní - tyto nacisty okupované země se už

nemohly dočkat osvobození, doufaly a.le, že díky Romme-
lovu úsilí se zničující invaze přesune někam jinam, do
nějakéjiné země. A lomě toho už na samém Rommelovu
jménu bylo něco magického. Jistý válečný reportér, který
jej kdysi doprovázel, napsal následující řádky: "Chladný
den. Odjíždíme z pláže a vracíme se do úzkých uliček
pobřežního města - přes minová pole a tankové pasti
vede pouze jedna úzká cesta. V bleděžlutém slunečním
světle vypadají zříceniny na triišti jako strašidelné prizra-ky. A tak jako
jinde, i zde kolem postává zástup lidí zvě-davé okukujících naše dvé auta.
Najednou se ozve výkřik
Cest Romme(! a cítíte. jak davem proběhne vzrvšení.
Cest Rommel! - ve všech městech, jimiž na svých cestách
projíždíme, slyšíme toto volání."
  "Plno práce a starostí," napsal polní maršál domů
21. března. "Véci zkrátka nejdou tak, jak bych chtěl, a to znamená, že musím
používat své lokty. Alespoň se odrea-
guj u." Boj o rizení tankových divizí se vyostřoval. Vrchní velitelství odmítlo
splnit Hitlerův ústní slib z 20. března. Naopak, z tankových divizí ve Francii
neustále čerpalo stra-tegické rezeny pro válku na východě. Mnoho autoritativ-
ních hlasů zpochybňovalo vhodnost Rommelova plánu po-
čítajícího s umístěním tanků primo za pobřežní linii - mezi nimi také generál
Guderian, v té době Hitlerův hlavní tan-kový poradce, a generál Dollmann ze 7.
armády. Nejhluč-
něji se však ozýval Rundstedtův tankový expert generál
Geyr von Schweppenburg. Není se tedy čemu divit, že když
se tento vysoký, elegantní tankový důstojník popzvé
29. března objevil v La Roche-Gvyon, polní maršál se brzy přestal ovládat a po
několika minutách znechucené vy-
buchl: "Poslouchejte! Jsem zkvšený tankovývelitel. Vy ajá se na ničem
neshodneme. Odmítám s vámi nadále spolu-
pracovat a vyvodím z toho prislvšné závěry." Geyr, každým coulem kavalír,
švihácky zasalutoval, otočil se na podpat-ku a odpochodoval. Byl rozhodnutý už
nikdy se nenechat
Rommelem urážet. Rommel nadiktoval Langovi do deníku
shrnutí, které končilo: "Zásadní názorové rozdíly bez pozi-tivního výsledku."
  Takto zdrženlivé zhodnotil věc, která pro néj bude mít
nedozízné následky.

  v
Tichý Sváb

Je polovina dubna 1944. Po týdnech suchého počasí se nad Francii spustil déšť. Rommel stojí u olma svého zámeckého pokoje a ptá se sám sebe, kolik týdnů mu ještě zbývá na přípravu největší bitvy jeho života. Osud celého Německa je v jeho rukou. ftekl to Hitler.

Navečer patnáctého projíždí vysokou branou z tepaného železa armádní auto. rozstříkne kalužinu a zastaví před hlavním vchodem. Do deště z něj vystupuje neznámý důstojník. Jeho zavazadla jsou odnesena dovnitř, do pokoje ve véži, který bude od nynějška obývat. Hlásí se polnímu maršálovi. Je to generálporučík Hans Speidel, nový náčelníkjeho štábu. Po obtížném rozhodování propustil Rommel před měsícem Alfreda Gauseho, s nímž od července 1941 sdílel všechno dobré i zlé. Gauseho si váží a důvěřuje mu, avšak během dovolené generála ajeho ženy v Heirlingen se nešťastným způsobem, jak tomu s hosty někdy bývá, nepohodli s Lucii- Gavšejednou vyčinil Heznannu Aldingerovi, že přijel pozdě k pracím na úpravé zahrady, a Frau Gause začala jít Lucii na nezvy. Byla to vlastné Lucie, kdo nako-nec požadoval, aby byl Gause ve své funkci náčelníka Rommelova štábu nahrazen; polní maršáljejímu přání pokorně vyhověl a 17. březnají napsal: "Udělejme za tím vším tlus-tou čáru... Já aspoňji udělám. G. si snad najdejiné místo. Samozřejmě, není pro mnejednoduché v dnešní době ménit náčelníka." Rommel soukromě napsal Schmundtovi a požádal jej, zda by mohl Gausemu svěřit velení nad priští volnou tankovou divizí.

Gauseho následník není jen tak nějaký generál. Na krku se mu třpytí Rytířský kiž, který mu nedávno osobně zavěsil Hitler za hrdinný bojový ústup 8. armády na ruské fronté. Rommel si pravděpodobně Speidela pamatuje coby onoho zamlklého krajana ze vábska, s nímž se v roce 1915 setkal v Argonnském lese a pak znovu mezi válkami u 13. württemberského pěšího pluku. Speidel byl jedním

ze dvou lldí, jež mu s nejlepšími doporučeními navrhl generální štáb. Rommel si, jako obvykle, vybral Švába.

Ve svých čtyriceti šesti letech je nově prichozí o šest let mladší než Rommel. Polní maršál v tomto obrýleném, jako sova vyhlížejícím generálovi se skvělým historickým vzděláním a uhlazenými způsoby vidí příjemnou změnu - užitečné doplnění svého vlastního příliš specializovaného ducha. Je to člověk vysokoškolsky vzdělaný, rozvážný, esteticky založený a milovník hudby. 16. dubna Rommel píše své ženě: "Působí dobzým, svěžím dojmem. Myslím, že s ním budu dobře vycházet."

Když se Envin a Lucie Rommelovi rozhodli postavit na místo Gauseho Speidela, podepsali tím vlastně pro polního maršála budoucí rozsudek smrti. V dubnu 1944 byl Speidel záhadným generálem s jistou "minulostí". Už od Stalingradu byl zasvěcen do plánů spiknutí proti Hitlerovi. Lze se právem domnívat, že protihitlerovští členové generálního štábu jej k Rommelovi přidělili právě z tohoto důvodu. Pouze den před svým prijezdem hovořll se Strčlinem, primátorem Stuttgartu, o potřebě vlákat Rommela do konspirace. Rommel neměl o ničem z toho ani potuchy. Jak sám za několik měsíců napsal v pozoruhodném dopise Hitlerovi, zcela bezvýhradně Speidelovi vě-il, často jej v zámku nechával, ať se "stará", řičemi sám odjížděl na cesty po pobřežních sektorech.

Jodl v Berghofu na Speidela naléhal, aby pozvedl

Rommelovu morálku. "Udělejte, co je ve vašich silách, a vylečte ho ze záchvatů pesimismu. IYpí jimi už od Aťriky." Máme více než dost důkazů - jak v jeho vlastních rukopisech, tak i v Rommelových dopisech domů -, které dokládají, že Speidel dosáhl pravého opaku. Přinesl s sebou ěerstvé neradostné novinky o katastrofální situaci na ruské frontě, kde byla dvě jižní armádní seskupení plně na ústupu a Krym ztracen. Ladění Rommelova deníku se mění už dnem Speidelova prijezdu: "Co za nějakou dobu řeknou o těchto ústupech historikové? A jaký verdikt vy-kne historie nade mnou? Budu-li úspěšný, každý bude chtít díl z mé slávy - vždyr už teď se chlubí svými zásluhami na obranných opevněních a bariérách na plážích, které jsem postavil

já. Jestli ale prohraju, všichni budou dychtit po mé krvi."

Ve svém domě u Lesích jižně od Mnichova mi Eberhard Wolfram, šéf Rommelova osobního štábu, živé a názorné vyLíéil Speidelůu temný uliu na piikladé spoleěného stoLo-vání. "Když tam Rommel nebyl, Spei.del změníL notu a celá konverzace se toiLa jenom kolem, toho idiota z Berghofu - mysleli Hitlera. Kdykoli jsem vstoupil do jídeLny, diskuse u stolu se vyznačovaLy tím nejhrubším defétismem... Ovšem jiné to bylo, když vešel RommeL To se potom ceLá debata změnila; nikdo si vi netroufal mít nějaké poraženecké poznámky. "

Během těch několika měsíců společného života získal Speidel na tohoto prostého vojáka, který byl zvyklý bez obalu vyjadřovat, co si myslí, intelektvální vllv. Rommel jej zjevně obdivoval a respektoval. Jednou pro Speidela poslal Hellmutha Langa a generál Langovi řekl: "Přljdu, ai budu hotov." (lVěco podobného by si Gause nikdy nedovolil.) Speidel se stal na zámku povéstným svou flegmatičností a poklidem. V jednom soukromém dopise vylíčil Lang jinou prihodu, z 18. června 1944: "Měl jsem v předsíni poněkud hlasitě pvštěné rádio - hrála se Beethovenova Devátá. Tu se rozletěly dveře a Rommel mne žádal, zda bych nemohl vypnout ,ten hrozný kravál. Rádio jsem vypnul - jen abychom uslyšeli tutéž hudbu ještě hlasitěji znít ze Speidelova pokoje." Rommel polu-čil rameny a odešel do své pracovny, kde Beethovena bez dalších protestů přetrpěl.

Od této doby ovládal Rommelovy osudy ještě jiný faktor, o kterém věděl stejně málo jako o katastrofálním úniku informací skrze kód Enigma. Propracovariý a důmyslný plán Spojenců na oklamání nepritele pod krycím jménem Fortitude se začal uskutečňovat. V Němcich měl vzbudit přesvědčení, že invaze vypukne už v květnu a že uderi na Pas de Calais, v sektoru 15. armády. I kdyby nebylo Speidela, neměl by Rommel velkou šanci tuto lest prohlédnout, protože i Hitlerovy zpravodajské služby byly značně infiltrované lidmi protihitlerovského smýšlení.

426 : 427
♀

Rommelovým zpravodajským důstojníkem byl poctivý, nezáludný armádní plukovník Anton Staubwasser, kterého Rommelovi přldělili, jelikož byl zpravodajským expertem na Británii. Staubwasser měl několik úředníků a dva překladatele, chyběly mu však vlastní informační zdroje. Musel se spoléhat na údaje, které mu poskytovalo oddělení generálního štábu "Cizi armády Západ" - jehož náčelník byl později nacisty pověšen jakožto člen prothitlerovského spiknutí - a mnohem větší Rundstedtův štáb. Nad Británií se kvůli slabosti Luftwatle neprováděl téměř žádný letecký průzkum.

Strůjcové plánu Fortitude tak měli usnadněnou práci. Hitlerovy zpravodajské sítě luznili falešnými zprávami o bezprostředně se blížící invazi. Britská vláda zača.la za-stavovat a kontrolovat poštu dlouho před tím, než to bylo nutné. Stejně tomu bylo s opatřeními, jež zakazovala opustit zemi dokonce i cizím diplomatům (i kdyžjednomu - Švédovi - bylo umožněno "proklouznout"). Pohyb civilistů byl omezen, prováděly se rekvizlce veřejných budov pro zdravotnické účely. Velmi záhy se začalo také s bombardovací ofenzívou proti německým železnicím. Do jihovýchodní Anglie, naproti Salmuthově 15. armádě, "přesouvalo" zinscenované rádiové vysílání neexistující americké síly. Tomu byly prizpůsobeny i zprávy podávané německým agentům.

Pouze Adolf Hitler, "ten idiot z Berghofu", větřil lest. 6. dubna řekl Jodlovi: "Celý ten způsob, jak nám to Britové všechno sezvírují, vypadá podezřele. Všechny ty zprávy o restrikcích a nařízeních, všechna ta bezpečnostní opatření a tak dál - pokud by jim opravdu o něco šlo, tak by přece nic takového nedělali... Nemůžu si pomoct, ale musím si myslet, že z toho vyleze hanebná šaráda." Když byl Hitler informován o "pohybech vojsk" směrem k jihovýchodní Anglii, zavrčel: "Pořád se musím sám sebe ptát, proč kolem toho dělají takový humbuk. To my bychom nedělali. To vám garantuju! A oni ho přece také dělat nemusí. Nebo ano? Klidně si můžou zmobilizovat své síly tady (na jihovýchodě), pak je nalodit a dopravit sem (do Normandie). Opravdu nemáme jak zjistit, o co jim jde." Za několik minut Hitler oznámil: "Já jsem pro

to, abychom všechny své síly napřeli sem," a ukázal na pobřeží Normandie.

Navzdory tomu nebyla cílem Rommelovy další inspekční cesty ve dnech od 17. do 19. dubna Normandie, ale opět 15. aáda. Speidela vzal tentokrát s sebou. Další dvě auta vezla lidi zjeho štábu, válečné dopisovatele a tahací harmoniky, které měly být rozdány nejpilnějším pracovníkům. Rád se v nižších útvarech objevoval neče-kaně. Jeden strážný tak znezvózněl, když polního maršála uviděl, že ze sebe rozčilené vykoktal: "Jawohl, Herr Major." Krajina se všude proměňovala podle Rommelových příkazů. Na polích se rýsovaly hromady kamení nebo tyčily kůly a sloupy - tato opatření měla kluzákům zabránit v přistání. Na plážích vyrostly džungle z ostnatého drátu, dřevených klád, artefaktů z betonu a min. Na mnoha místech varovaly značky s lebkou a zkříženými hnáty před minovými poli - jestli falešnými nebo pravými, to nevěděl ani Rommel. Vyskytla se samozřejmě řada chyb, které jej dováděly k zuřivosti. Nižší důstojníci byli klidné schopni postupovat proti některým z jeho prikazů - na některých z nepravých minových polí se dosud popásaly krávy a tajná opevnění zbudovaná na zelení zářící louce byla maskována stazými černými sítěmi. Rommel pro své velitele sepsal dvaadvacetistránkový manvál, v němž shrnul všechny své praktické rady a pokyny. Jeden výtisk poslal také Hitlerovi a Schmundt mu odepsal, že mu Vůdce blahopřeje - i onje "praktický muž", napsal Schmundt.

Protože byly práce na budování překážek dobře placené, účastnili se jich také Francouzi - muži i ženy. Sami se hlásili po tisících, že budou kopat, pokládat cihly, lít beton nebo plést rákosové rohože, jichž se používalo jako chráničů pláiových bariér proti nánosům bahna. "Nechejte místní Francouze pomáhat při stavbé překážek," řekl v proslovu k jedné divizi poblíž Le Havru. "Platte je dobře a bez prodlevy. Zdůrazněte, že nejmenší pravděpodobnost invaze je tam, kde bylo zbudováno nejvíce překážek! Francouzští rolníci si rádi nacpou kapsy. Ať pochodují do práce se zpěvem na rtech jako BDM (liga ně-

meckých dívek)! Přesvědčte je, že je to všechno v jejich vlastním zájmu. Nepřítel má už teá práce nad hlavu, aby

428 429
♀

se vylodil z moře, takže přijde doba, kdy se pokusí na- lova nezdaru škodolibou radost a náčelníku svého štábu padnout nás zezadu." Po svém návratu napsal Lucii: "Lidé Giintheru Blumentrittovi řekl: "Rommel není žádná liška, si tady nemyslí, že by nepřítel zaútočil dříve než v květnu. ale šténě s mlékem na bradě. Je priliš ambiciózrú. V Ať ri-Potřebuji, aby to bylo co nejpozději, protože je třeba dodě- ce to pro něj moc slavně nedopadlo a teá se tady hrozně lat j ještě hodně důležitých věcí." Ve vítězství teá věřil více snaii být někdo." než kdy jindy. Rommel dále neúnavně bojoval za prosazení vlastní Stále zde však zůstával jeden váiný problém. Spor strategie. "Pokud se nám podari uvést nače motorizované o pancéřové divize nebyl dosud rozřešen a navrch měly divtze do akce hned v pzvních hodinách," psal Jodlovi názory generála Geyra, jakožto velitele Tankové skupiny 23. dubna, "pak jsem si jist, že nepřátelský útok na naše Západ. Od velitele paradesantního sboru se Rommel ne- pobřeží zcela zničíme ještě pzvní den... Na rozdíl od toho, dávno dozvěděl, že nepritel je schopen shodit ze vzduchu co bylo 20. března domluveno, však nebyly dosud svéře-v časovém rozmezí pouhých deseti minut tři divize vojáků, ny pod mé velerú a.porůznu roztrovšené se povalují pří-pravděpodobně i s velkým množstvím protitankových liš daleko od pobřeží." Uprimně přiznal: "Vyměnili jsme zbraní. Geyr předpověděl, že se protivník pokusí o para- si s Geyrem o celé této věci několik silných slov a já výsadek hluboko ve vnitrozemí ancie, a chtěl si všechny mohu dále v tom, co jsem začal, pokračovat jen za před-tankové síly podzžet, abyje pak mohl nasadit do protiúto- pokladu, že bude zavčasu podřízen mým prikazům." Rom-ku. V horké diskusi v Paříži 10. dubna neskrblil Rommel mel prorocky uzavřel: "Budu-li muset čekat, ai k ne-pohrdáním na jeho adresu. "Podle mého názoru," napsal přátelské invazi skutečně dojde, a tepne potom tradišrú-Jodlovi, "musí každý strategický výsadek dříve či později mi cestami podávat žádosti, aby pancéřové divize přešly nutně zkrachovat, 2a předpokladu však, že se nám podaří pod mé velerú a daly se do pohybu, to potom nejspíše zapečetit pobřeží." Totéž řekl Schmundtovi a navíc dodal: prijedou moc pozdě." "Bude to rozhodující bitva války; v sázce je osud celé Typickým případem byla 2. pancéřová divize. Rommel Říše." Jestliže pancéřové divize dorazí na pobřeží pozdě, ji chtěl mít na Sommé, severně od Amiens, a to tak, aby dojde k druhému Anziu, k opotřebovací bitvě - "a to je její přední bojová skupina stála v Abbeville, vlastné na pro nás ta nejhorší sitvace". Požádal Schmundta, aby mu samém pobřeží. Geyr ji chtěl mít daleko ve vnitrozemí. domluvil s Vůdcem schůzku. Než měl však Rommel Hitle- Rundstedt diplomaticky navrhoval, že nejlepším řečením ra příště uvidět, mělo se toho ještě hodně přihodit. bude nechat ji někde uprostřed. 25. dubna Rommel naří- Po celý duben vyvíjel tlak, aby se pancéřové divize ge- dil, aby začala postupovat kupředu až k Abbeville. Když nerála Geyra začaly přesunovat k pobřeží. 12. pancéřová se příštího dne vrátil z kina, zjistil, že se ještě nepře-divize SS ("Hitlerjugend") ležela široce rozptýlená ve vni- sunula, a ostře napadl všechny "obstrukcionisty". Ruge trozemí a v podmínkách útoku ze vzduchu by jí trvalo citovaljeho strohé prohlášení: "Pancéřové divize se přesu-nejrníň dva dny, tvrdil Rommel, než by se dostala i jen nou dopředu, ať se to komu hbí, či ne!" do Caen. 2. pancéřovou divizi dělilo od sommského po- Následovala rozzlobená návčtěva generála Geyra, jenž březního sektoru více než osmdesát kilometrů. Rommel se na zámku objevil odpoledne dvacátého osmého, ten-se v každém případě obával, že protivrúk spustí v prázd- tolu-át v doprovodu generála Guderiana, Hitlerova tanko-ném prostoru mezi pancéřovými divizemi a Atlantickým vého poradce, ktezý byl právé na informační cestě po valern protitankový štít. "Věci nejsou tak, jakjsem si mys- Francii. Guderianův štábní důstojrúk baron Konrad von lel, že jsme se 20. března dohodli," s hořkostí v srdci Woellwarth později napsal, že to byla "nápadně bouřlivá napsal Lucii po parižské schůzce, narážeje na to, že mu porada", zvláště když se Geyr a Guderian dozvěděli, že bylo přislíbeno i-ízení všech sil. Rundstedt měl z Romme- Rommel nyrú navrhuje zakopat na pobřeží všechny tanky.

430 431
♀

"Síla tankových fozznací," poznamenal Woellwarth, "spočí-
vá v tom, že se v nich slučuje palebná síla s pohyblivostí." Guderian

neustupoval ze svého názoru, že všechny tanky je třeba dret daleko mimo dostřel nepřátelských válečných lodí - mluví pro to všechna vylodění v Itálii. (Hitle-rovi hlásil: "Musíme vytyčit přesnou mez, již nebudou moci pancéřové divize překročit. ") Rommelovi bral takový ne-dostatek porozumění pro nastávající bitvu řeč: "Když necháte pancéřové divíze v záloze, nikdy se nedostanou dopředu. Jalnile invaze začne, vzdvšné síly protivníka zastavi veškeiý pohyb." Geyr neustále trval na svém- tanky mohou přejíždět v noci nebo i za dne, pokud budou dodržovat dvousetmetrové rozestupy. Rommel jej poučil o nepřátelských svétlicích, které jsou schopny rozjasnit noční oblohu v bílý den.

Pohlížíme-li na všechny uvedené argumenty s odstupem času, vyjdou nastejno. Vzhledem k nepřátelské přesile ve vzduchu lze soudit, že kdyby byla bezvýhradné přijata ať už Geyrova, či Rommelova strategie, výsledek by byl týž. Hitler odmítl akceptovat Guderianovu radu nahrávající Geyrovi. Nakonec to řešil křehký kompromis. Na příkaz vrchního velení vydaný 7. května připadly tři - ale pouze tři - pancéřové divize Rommelovi. Jednalo se o velmi dobrou 2. pancéřovou divizi, znovuzrozenou 21. pancéřovou divizi, podivné doplněnou ukořisténými nepřátelskými tanky, a skvélou 116. pancéřovou divizi. Zbývající čtyři byly ponechány daleko ve vnitrozemí coby rezerva vrchního velení. Generál Jodl toho dne Rommelovi napsal: "Za současné situacejsou záměry nepřítele nejasné, a chceme-li si uchovat možnost strategického vedení boje, musíme alespoň tyto skromné rezeivy vyčlenit. Tyto zálohy vrchního velení budou uvolněny k operacím - aniž byste o né musel formálné žádat -, jaluziile si budeme jisti úmysly nepřítele a budeme znát ohnisko útoku." Znělo to celkem rozumně.

Rommelova příslovečná neomalenost a hrubost se z části vytratily. Věčný půvab Franciejej zjemňoval. Nabíral na váze -jídlo bylo příliš dobré a odpolední lovecké procházky někdy tabuli zámecké jídelny obohatily i čtyni divočáky. Jednou se jel projet na koni - bylo to poprvé od roku 1939. Usedl do sedla flegmatického a vyhaslého plesniváka. Když

se vrátil, sdéloval Rugemu, žeje to kůň dobiý právé tak pro sedmdesátiletého vesnického faráře, a jak sesedal, povzdychl si: "Bylo to tak nudné únavné, že mě přepadla netrpélivost. Nesnáším ani nudné lidi - doufám, žejste si toho už všiml!"

Vztahy s Rochefoucauldovou rodinou se prohloubily. K oslavé Vůdcových narozenin poskytla vévodkyné čtyři láhve nejlepšího zámeckého klaretu ročník 1900. Mladší důstojníci Rorrimelova štábu se sti-ídali v doprovázení krásné hraběnky Charlotty. V této části Francie byly vyšší vrstW rozhodné proněmecké, protože se obávaly, že v Evropé převládne komunismus, a lid z velké části jejich postoj přejal. A samozřejmě zde také přetzvával prastarý antagonismus k Británii. Rommel se pohyboval svobodně, bez osobní stráže.

Procházeje se jednoho zárivého jarního odpoledne- 23. dubna - s Hellmuthem Langem lesem, smutné srovnával včechnu tuto krásu s ošklivostí války. A znovu se musel otřást pod tíhou zodpovědnosti za přežití nacistické Říše. "Historie," řekl, "bere v úvahu jen vítěze. Není žádné umění být skvélým válečníkem, bojujete-li za bohatou zemi, která oplývá vším, čeho je pro válku třeba. Ale já Já musím vyjít s tím málem, co mám, a pokusit se nepřítele porazit těmi nejskrovnějšími prostředky. A poraien být musí, nemá-li nás zahltit bolševismus. Až porazíme Brltánii a Spojené státy, pořád tady bude válka s Ruskem a hned tak neskončí, protože Rusko má ohromné zásoby lidí i surovin." "Možná," předpovédél, "možná potom se Evropa sjednotí, aby tohoto nepřítele porazila." I.ang tato vážná slova pečlivé zaznamenal do Rommelova deníku.

Agenti ted hlásili, že začátek nepřátelské invaze byl předběžně stanoven na pnmí nebo třetí týden v květnu 1944. Rommel opět upřel svoji pozornost na obranný systém sektoru 15. armády. Po svém návratu napsal Manfredovi: "Morálka v Brltánii hodné poklesla. Je tam stávka za stávkou a hlasy ,pryč s Churchillem a se Židy a volání po míru jsou stále silnější... to je špatné znamení pro tak riskantní ofenzívu." (Evidentně stále věřll všemu, co mu navykládal Goebbels.) Jeho neustále pracující mo-

♀

zek se potýkal s taktickými problémy. Ze zámku vycházel nápad za nápadem. Z ničeho nic nai-ídil, aby se podél pláží připevnily na stožáry silné svétlomety a osvétlovací rakety, jež by se rozsvítily tésné před tím, než invazní plavidla narazí na překáiky, aby nepřítele oslnily a osle-pily. "Přistávat v zári svétlometů bude pro nepřítele velice těžké," prohlásil. Velitele osobně instruoval o netradičních způsobech ničení kluzáků i paradesantních výsadků - na protikluzákových překážkách napnutých přes pole měly být nenápadně rozmístěny granáty. "Musíte si je umět představit, jak se v měsíčním svitu snášejí jako hejna kobylek!"

29. dubna se se svým štábem péti těžkými automobily Wehrmachtu vydal na další obhlídku biskajské a stře-domořské oblasti. Tlupa jej obklopujících válečných dopi-sovatelů neměla mnoho námětů, když však projížděli Py-renejemi, dal zastavit pod vyčnívajícím skalním převisem poblíž Perpignanu, vylezl z auta na silnici a zaujal zná-mou pózu pro fotograťy. "Britové tuto skálu určitě pozna-jí," vysvětloval. "Ať vědí, že jsem byl také tady dole."

Zpátky do svého zámku se vrátil navečer 3. května a už se téšil, že zavolá do Herrlingen. Jeden z jeho teriérů, Elbo, zahlédl známý kožený plášť a maršálskou hůl, kníkl radostí a zpod psaciho stolu mu vyrazil v ústrety. Zamotal se a zapackal tak komicky, že se Rommel otřásal smí-chem. Byl v dobré náladě. Dostal spojení s Lucii. lekla mu, že jejich šténé Ajax právé uteklo ven z vily. Rommel ji uklidňoval. Než položil sluchátko, zeptal se: "Mohla bys mi poslat obrys své botý? Chci ti k šestému čenmu koupit v Pariži střevíčky." 6. čezvna měla mít Lucie padesáté narozeniny.

Na Hitlera plán Fortitude stále nepůsobil tak, jak by si Spojenci přáli. Naopak, byl si teájistější než kdy předtím, že invaze vypule v Normandii, a pozdč večer 1. května-za Rommelovy nepřítomnosti - zazvonil v Rommelově štábu telefon a generálu Speidelovi bylo řečeno, že Vůdce netrpě-livé očekává informace o tom, jaké šance mají Marcksovi vojáci na uhájení Normandie. Na válečné poradě nazítří Hitler rozhodl, aniž by čekal na Speidelovu odpovéd, vrh-nout do Normandie a Bretaně posily - paradesantní sbor a

letadla s dalšími vojáky. Zajímavé je, že -jak se dovídáme z válečného deníku námorní skupiny Západ - také admirál Theodor Krancke usoudil (na základé charakteru nepřá-telského bombardovárú a pokládání min a dále z toho mála fotograťií jižní Anglie, které se podařilo průzkumu Luftwaťfe pořídit), že hlavními cíli invaze budou nejspíše velké pristavy Le Havre a Cherbourg. Mezi Rommelovým iámořním poradcem admirálem Rugem a admirálem Kranckem se však již po několik měsíců táhl spor, a tak se Kranckeho názozy bud ani na zámek nedostaly, nebo jim nebyla věnována patřičná pozornost. Rommelovy oči zůstá-valy upřené na břehy Kanálu.

Když 5. května navrhl generál Dollmann, aby se celý LXXIV. sbor přesunul z Bretané do Normandie, protože

právě tam se očekává hlavní nápor invaze, Rommel odmítl. A když se mu téhož dne hlásil generálporučík Gerd von Schwerin - v té době velící 116. pancéřové divizi -, Rommel mu oznámil: "S invazí počítáme najedné ze stran ústí Sommy." Hellmuthu Langovi nadiktoval: "Věřím si více než dříve. Dají-li nám Britové ještě alespoň dva týdny, pak o vítězství nebudu už vůbec pochybovat."
A 6. května píše Lucii: "Očekávám bitvu s naprostou jisto-tou - může přijít 15. května, ale možná to nebude ani do konce měsíce." Ze zvčdavosti ještě ten den zatelefonoval na vrchní velitelství, aby zjistil, proč nařídili po-sílení Normandie. Jodl odpověděl, že Vůdce má jisté informace" vypovídající o tom, že prvním strategickým cílem bude Cherbourg. "Navíc," prozradil, "máme zprávy, že britské experimenty ovéřující proniknutelnost vašeho typu plážových bariér byly úspěšné." To Rommelem otřáslo - zavolal generálu Marcksovi, aby do tří dnů počítal s jeho návštévou Normandie.

Plný skepse se časné ráno 9. května vydal na cestu. Nejdříve ze všeho si všiml, že nepřátelská letecká aktivi-ta j e v sektoru 7. armády mnohem menší, než v oblasti 15. armády, cožjeho pochybnostijen posílilo. Všude však mohl vidět plody svého úsilí. Na každé pláži se černaly skutečné lesy z kůlů a s áábelskou důmyslností navržených zátarasů. Velké úseky lajiny u paty Cherbourského poloostrova byly podle jeho prikazu zaplaveny a cesty

♀

zaminovány a zataraseny. Všude plno vojáků a děl. Povečeřel s Marcksem v Saint-I.b ("Dobře jsme si rozuměli," napsal Marcks, "i když jsme z naprosto jiného těsta.") a svoji dvoudenní cestu zakončil návštěvou u 21. pancéřové divize generála Edgara Feuchtingera ve Falaise.

Feuchtinger byl oblíbenec nacistické strany - drive organizoval kaidoroční norimberské srazy -, přesto však neumčl mezi svými podřízenými udržet kázeň; v osm ráno nebyl na štábu tankového pluku nikdo k zastižení. Když se plukovník von Oppeln-Bronikowski konečně dostavil, táhl z něj alkohol a Rommel vybuchl: "Vy líní smradi! Co se stane, když invaze vypukne před púl devátou!" Plukovník zalapal po dechu, "Katastrophe!", a svalil se do křesla. Polní maršál kupodivu nijak nezasáhl. Ruge to ve svém deníku vysvětloval: "Rommel okamžitě rozpoznal, že to není špatný chlap, a jeho poklesek nepotrestal."

Většzina z Feuchtingerových důstojníků neměla nikdy předtím co do činění s tanky - Feuchtinger vynalézavě divizi zmechanizoval pomocí impozantní sbírky ukořistěných českých, francouzských a ruských tanků. Napadneli nepřítel Nonnandii, Feuchtingerova divize bude na tomto místě jedinou pancéřovou divizí.

Po Rommelové odjezdu napsal Marcks, velitel sboru v Normandii, domů napůl vážný. napůl ironický dopis: "V současné době panuje názor, že se Tomici rozhodli pustit se do mé... Dostal jsem plno krásných nových vojáků. Ještě ted je vybaluji z krabic a rozestavuji. Ted už to dělá (LXXIV. sbor) víc než sto tisíc. Je to vysoce uspokojující pocit - vidět, jak početné a kvalitní divize jsme schopni i v tomto, pátém roce války dát dohromady! To poslední, co sem přijelo (91. výsadková divize), je opravdu elita - od roku 1918 jsme neměll nic, co by se tomu alespoň vzdáleně podobalo. A tak pohlížím na budoucnost s dobrou myslí, ať už na mne vrhnou cokoli. Mám takové tvšení, že věci se začnou hýbat až tak kolem mých narozenin." Generál Marcks se stejné jako Lucie Rommelová narodil 6. čezvna.

Hans Speidel s sebou do zámku přlnesl neformálnost,

již se Rommel bizy naučil kopírovat. Přestože se napětí

436

pomalu blűilo svému vrcholu, Rommel nepřestal chodit na dlouhé vycházky se svými teriéry ani na lovy s francouzskými statkáři, zatímco Speidel zůstával, aby na všechno dohlédl.

12. května pořádali opulentní hostinu na počest generála Edvarda Wagnera, mocného azznádního zásobovače. Rommel věděl, že Wagner rád jí, a doufal, že jej tímto způsobem uplatí, aby Atlantickému valu poskytl více zbraní, na priklad pancéřových pžstí, ktezých byl nedostatek. Jednoduchému polnímu maršálovi vůbec nenapadlo, že Speidel má jiné záměiy - že skutečným důvodem Wagnerovy návštěvy bylo prodebatovat se Speidelem svržení Hitlera, vlastně plán na atentát. (Ve svých pivních poválečných rukopisech Speidel tento důvod přiznal, později jej však popřel.) V této době už měl Speidel od berlínských spiklenců pokyn, aby se pokusil polního maržála získat. Rommelovo jméno mělo po odstranění Hitlera jejich věc učinit přijatelnější pro široké masy ar-mády. Na začátku května poslal bývalý náčelník generálního štábu generál Ludwig Beck - jeden z vůdčích konspirátorů - do Paříže prostředníka, kteiý měl vyzvat vojenského guvernéra generála von Stúlpnagel k pripravě puče, jenž tam měl proběhnout v návaznosti na atentát. Prostředník s kzycím jménem baron von Teichmann pak odjel do Cviychu a 17. května podal zprávu švýcarské tajné službé. "Beck mne také žádal," psal, "ať Stúlpnagela přiméji k tomu, aby se Rommelovi co nejdříve přiblížil a informoval jej o chystaném atentátu na Hitlera."

Stúlpnagel se rozhodl pracovat prostřednictvím Speidela, což pro něj nebylo těžké, protože Speidel byl v roce 1940 náčelníkem jeho štábu. A navíc, členem Stúlpnagelova pařížského štábu a zároveň ijedním z konspirátorů byl Dr. Max Horst - Speidelův švagr. Horst seznámil Speidela s jeho úkolem v pa-ížském hotelu Raphael. "Speidel slíbil postupovat s co největší obezřelostí a co nejchytřeji," napsal jiný očitý svědek této schůzky. Speidel však upozornil, že udělat z Rommela hlavu státního převratu nebude nijak jednoduché.

Rommel zůstával ohledně těchto aktivit v blažené nevědomosti. Speidelovi stále důvěřoval. Generál Meise po le-

437

tech v dopise vzpomínal: "Oba byli Švábové. Slýchal jsem je mluvit mezi sebou švábským nái-ečím - rozumli st" Ve skutečnosti si ale nerozuměli, protože Speidel nyní zintenzívnil svou snahu. Na zámku se začaly objevovat nové tváře - lidé, které Speidel do spiknutí zasvětil. K těmto návštčvám docházelo vždy za Rommelovy nepřítomnosti, když byl na frontě. Deníky to dokládají. Za Speidelem přišel například známý spisovatel Ernst Jinger, jenž byl tehdy armádrúm kapitánem ve Stiilpnagelové štábu; navrhoval pro spiklence mírový manifest. Přijel navečer 13. května, dva dny poté, co Rommel odcestoval na inspekci 15. anziády. "Pojedli jsme spolu," psal JOnger v deníku, "prošli se parkem a vypili láhev vína nahoře pod normanským cimbuřím v nejstarší části zámku... Člověk má dobiý pocit, když vidí, že Speidel netrpí neduhem typickým pro ostatní náčelníky štábů, kteří bývají vidět, jak pozdě v noci odcházejí do svých pokojů obtčžká-ni haldami písemností, které musí být bezodkladné vyřízeny. Vyzařuje z něj aura klidu pripomínající stabilitu nápravy velkého kola nebo oka cyklónu." Jiinger Speidela pozoroval, jak se zahleděl na květinu a hlasitě uvažoval

o láse údolí Seiny, které se pod nimi rozprostíralo se svými rozkvetlými loukami a stromy. Loudali se spolu vesnicí. Kvetly wisterie, bílé hvězdy klematisu, šeříky a štědřence. A ze všeho toho vycházela omamná směsice barev a vůní. "Na podzim," řekl Speidel po chvíli, "válka v Evropě skončí."

Rommel si samozřejmě rúc takového nemyslel. Připravoval se na dlouhou bitvu. 11. května ráno vyjel na další ob-hlídku 15. armády. "Jsern rád, že jsem to právě já, kdo dostal tuto práci," nadiktoval Langovi do deníku týž den. "Předtím mě totiž lidé odepisovalijako nemocného člověka. Vůdce mi ale věří a to mi stačí." Choval se nespoutanč a ve-sele. Když uviděl 2. pancéřovou divizi procvičující rnobilní způsob boje, zahulákal na né: "Až přijdou, ne abyste začali manévrovat - raději do nich palte!" Jiná divize si stěžovala na nedostatek automatických zbraní. Rommel ironicky fal:
"Tak si vemte, až na vás spadnou, zbrané nepritele."

Generál von Salmuth zá-il nad Rommelovou chválou jeho opevnění podél pobřeží Kanálu. Po obédě - v podzemních útrobách obrovského bunkru pro letounové st-ely V, budovaného poblíž Le Chatel - pronesl na počest Rommela řeč. Velitelé divizí hrdé oznamovali úhrnná čís- la: jedna divize rozrnístila 98 000 kůlů, jiná 96 000.

Rommel osobně rozdával harmoniky jako odměnu za nejlepší výsledky. K tomuto dni bylo podél pobřeží nataháno a pomocí beranidel a vodního proudu upevněno celkem 517 000 plážových překážek a zátarasů; 30 000 z nich již bylo opatřeno talířovými minazni. V zóné smrti bylo položeno přes 4 miliony min. Pouze v Normandii byl výsledek slQ-ovnější. Bomba.rdování tazn narvšilo železniční i silniční přepravu nezbytného cementu a dalších materiálů. S výstavbou zátarasů proti invazi ze vzduchu se teprve začínalo a překážky na plážích byly zatím dohotoveny jen podél nejyšší přílivové vlny. Admirál Krancke však otevřeně upozorňoval na to, že nepritel pravdépodobně svou invazní taktiku zznění a vylodí se spíše při odlivu. Naznačují to zpravodajská pozorování britských invazních zkovšek, jež proběhly dříve v květnu, a dekódované depeše.

Pokud šlo o sektor 15. armády, byl si Rommel na sto procentjistý. Za bzukotu kamer natáčejících filmový týde- ník mluvil do baterii mikrofonů a vojáci Wehnnachtu a Todtovy organizace póovali před velkými dély opšrného bodu Atlantik jižné od Le Touqvet na pobřeží Kanálu.

Mluvil o jistoté - jistoté, již mám, pokud jde o blížící se historickou bitvu zde na západě". Rommelova pi-ítomnost ve Francii vyvolala po celém Německu vlnu optimismu.

Tajné zprávy gestapa o morálním uvédomení lidu odhalily pozoruhodný úkaz - že invaze vzbuzuje téměř ve všech radostné očekávání: "Lidé v ní vidí naši poslední naději na obrat k lepšímu. Nebyl zaznamenán v podstatě žádný strach z invaze."
i "Půlka kvčtna je už za námi," psal polní maršál ponékud rozpačitě Lucii patnáctého. "A pořád se nic nedéje... Myslím, že to ještě bude několik týdnů tivat. Toho odpo- ledne odjel do venkovského domu blízko Pariže na křtiny dcery jistého plukovníka - ltiny vlastné nesnášel, ale Speidel jej přemluvil, ať učiní výjimku. (Speidel ve sku- tečnosti hledal záminku k setkání se Stiilpnagelem.)

438 439
♀

Rommel se dal pod kvetoucími kaštany vyfotograťovat s dítétem a se Stúlpnagelem a Bayerleinem, dalšími lnnotry, a pak se vrátil do svého zámku.

Bayerlein nyní velel elitní divizi Panzer Lehr, která byla až do posledního obrněného osobního auta speciálné sestavena k protiinvazním operacím. Rommel jej samozřejmé znal z Aťriky a svěřil se mu: "Bojím se, aby to tady nedopadlo jako v severní Aťrice. Mám strach, že budou

naže zásobovací trasy bombardovat tak dlouho, dokud je úplné nezničí a přes Rýn se k nám už nic nedostane- jako se k nám do Aťriky nemohlo nic dostat přes Stře- dozemní moře."

Protože se nechtěl vzdalovat, dal se nazítří, 16. května, v poledne telefonicky spojit s Hitlerem, abyjej informoval o vývoji sitvace. Vylíčil mu spojené raketomety, s nimiž přišel generál Feuchtinger. "Umím si celkem dobře před- stavit, že s jejich pomocí budeme moci z bunkrů odpa- lovat naj ednou i čtyřicet osm raket. Uleti 3 500 metrů. Feuchtinger říká, že je schopný opatřit potřebnou muni- ci." Hitlerovi se nápad lóil. Rommel hrdé dodal: "Morál- ka velitelů i vojáků je zde skvélá. Jeden sbor už umístil 900 000 kůlů proti invazi ze vzduchu a má milion graná- tů, ktezými je v prištích týdnech doplní." Bylo to poprvé, co s Hitlerem telefonoval. Domů potom napsal: "Byl v té nejlepší náladě a nešetril blahopřáními k našim výsled- kům... Chci teá postupovat ještě rychleji." Ruge, který hovor poslouchal paralelním sluchátkem, byl Hitlerovými poznámkami nadšen. Poslouchal také Speidel, ten však už byl potéšen méně: naděje na získání polního maržála pro spiknutí proti Hitlerovi se mu ted musely zdát menší než jindy.

Rommel potom nalátko odjel do Normandie zkontro- lovat, zda generál Marcks přesunuje všechny své zálohy do frontové linie, jak mu bylo nařízeno. "Nemůžu si ted dovolit priliš se z fronty vzdalovat," vysvětloval Lucii. "Člo-vék nikdy neví, kdy to začne." Později toho dne, 17. kvét-na, pokračoval v cestě do Bretané. Byl slunečný den a krajina zářila květy jabloní. V Le Val André, kde se před ním při jeho poslední návštěvě rozprostíraly kilometry prázdných pláží, se nyní tyčila neproniknutelná změť

Rommelových zátarasů - ostnaté dráty, železné traverzy, betonové dračí zuby, čeští ježci a klády opatřené talířo- vými minami nebo ocelovými "otvíráky". Při večeři se zdejšími velitell nostalgicky vzpomínal na válečnou kořist v Tobruku před dvéma lety - ananasy, anglické pivo, la- bí klepeta ajiné lahůdky - a vyprávél jim o zajatém Novo- zélanďanovi, brigádním generálu Cliftonovt, který čty- řikrát uprchl a čtyřikrát byl zase v povšti zajat. Bylo už dávno po setmění, když Rommel znovu zajel na pláž a s admirálem Rugem zažel hluboko do svého umělého pra- lesa smrtonosných pastí. "Ať nás nepřítel napadne ted." řekl příštího dne jednomu diviznímu velitell, "a ať se mu pořádné třesou nohy."

Zpět do La Roche-Gvyon odjel spokojený. Rád by zase navštívil Herrlingen, ale - jak psal Lucii - na to ted ne- mohlo být ani pomyšlení. Když jej však generál Speidel požádal, zda by nemohl na svatodvšní svátky odjet na několik dní domů, neuměl mu to odepřít. Speidel vyrazil na cestu 24. května. Jejím cílem véak ve skutečnosti byla porada s jinýxni protihitlerovskými konspirátory ve Wúrttembergu.

Dvacátého byli do Rommelova hlavního stanu převe- zeni k výslechu dva britští diverzanti, kteří byli do Francie posláni v rámci klamacího plánu Fortitude. Jejich zadrže- ní poblíž ústí Sommy představovalo další indicii o pravdé- podobném místě invaze, i když nadporučík Lane prohlá- sil, že pobřeží od ústí Sommy k Dieppe je na invazi příliš husté opevněno. Ptali se ho: "Jsou takové špionážní ope- race opravdu nezbytné, jestliže má invaze začít každou chvíli?" Lane odpovédél: "Invaze vůbec tak rychle nehrozí - to přeceňujete naši odhodlanost!"

Rommel nemohl dělat nic jiného než čekat. Chodil stří- let králíky nebo na vycházky do lesů s Rugem a Meisem.

Brávali s sebou teriéry - malý Trefl vzrvšené skákai po polích jako gumový míček. Pro případ, že by se králíci schovali do nor, měl Rommel od francouzských sedláků vypůjčené fretky, aby je vyhnaly. Z Némecka přicházely

hrozivé zprávy o nových náletech - jeden zasáhl i Stutt- gart, hlavní město Švábska. Byl zvédav, jak si počínala , Manfredova protiletecká baterie. Jednou se musel uchýlit

do tunelů za zámkem, protože tisíce metrů nad hlavami se jim zatřpytila nepřátelská bombardovací peruť. "Francouzi ted těžce trpí," oznamoval Lucii 29. května. "Jen za posledních 48 hodin mají tři tisíce mrtvých." Začínalo předinvazrú bombardování.

Na svatodvšní neděli, dvacátého osmého, odjel do lesa u Choisy. S Langem si povídali o Góringovl a Luftwaťfe: "Zatímco ostatní budovali své letectvo, myjsme tvrdě spali. Ted za to platíme. Mám dojem, že lidé kolem Vůdce mu často neříkají, co si o situaci opravdu myslí." Na kraji lesa nastoupili znovu do auta a pokračovali v cestě, aby navštívili markýze de Choisy, s nímž se Rommel spřátelil v roce 1940. Markýz byl impozantní osobnost, i když ted už poněkud křehkého zdraví. Jeho syn tri roky bojoval v řadách Wehrmachtu v Rusku. Matka byla čiperná a temperamentní dáma a pro Brity neměla jediného laskavého slova. Rommel už znal jejich dceru, mladou dívku se svěží tvári, která často na zámku navštěvovala své pribuzné Rochefoucauldovy. "Tito lidé," napsal Lang ten den, "sázejí všechno na Německo, a to právě velitel chce. Až invaze přijde, budou muset stát na naší straně, protože se s námi už příliš zapletli. Podle velitele se Němci a F-ancouzi - a celá Evropa - musí sjednotit, jinak v našem křižáckém tažení proti bolševismu nezvítězíme." (Markýz byl za de Gaulla pověšen.)

Po návratu do La Roche-Gvyon seděli Rommel a Lang dlouho do noci s Rochefoucauldovými. Rommel měl vévodu za poněkud zkostnatělého starého gentlemana, jeho srdce však bylo jasné na správném místě, protože když se Rommel s Langem zvedli k odchodu do svých pokojů, vévoda vyzval k pripitku: "Na vítězství Německa!" Několik dní nato si Rommel všiml, že ze stěn jeho ohromné pracovny zmizely čtyři nádhezné tapiserie, které tam visely po staletí. Rodina byla přesvědčena, že invazeje už oprav-du za dveřmi, a proto je nenápadně odstranila a uložila do bezpečí.

Nemáme žádný důkaz o tom, že by se Rommelovy názoiy ohledně cíle a směru invaze změnily. Všechno i nadále ukazovalo na sektor 15. armády, anglickému pobřeží nejbližší. Pritahoval dva nepřátelské průzkumné lety na jeden nad sektorem 7. armády. Na cíle severně od Seiny došlo v tomto posledním týdnu k 246 náletům, kdežto jižně pouze k 33. (Rommelovy týdenní zprávy hovori o tom, že tyto nálety vyvolávaly mezi francouzskou veřejností rostoucí nenávist k nepříteli.) Pokud se nepřítel vylodí zde, pakjej Rommel porazí - o tom byl přesvědčen.

V dopise z 23. května naléhal na Jodla, aby Hitler co nejdříve spustil raketový útok na Londýn, který by způsobil další újmu nepřátelským továrnám a zároveň by jim poskytl další naléhavý důvod k invazi v sektoru 15. armády, kde se nacházely odpalovací rampy. Neočekávaně se mu dostalo nového potvrzení jeho koncepce, a to od nikoho jiného než od Hanse Cramera, posledního velitele Aťrlka Korps, kteiý byl za ponékud podivných okolností repatriován z Anglie do nacistického Německa z důvodu jeho těžkého astmatu! Zašel za Rommelem a dal mu tip, že k nepřátelské invazi dojde najedné nebo druhé straně Sommy.

Rommel konzultoval přehledy pohybu měsíce a piilivu a odlivu - do 20. června nebyly pro invazi prihodné podmínky. 2. čezven strávil s markýzem na lovu a nazítri

odjel do Paříže, aby se tam setkal s Rundstedtem a vybral střevíčky pro Lucii. Rundstedt měl podobné mínění jako
Rommel. V písemném zhodnocení uvádí: "Stále nerú žádných známek, že by invaze bezprostředně hrozila." Rommel však přesto ještě toho dne poslal svým velitelům příznačný pokyn, aniž by si plně uvědomil, o co vlastně jde: "Nepřítel opakovaně prováděl nácvik za odLivu, takže budeme pravděpodobné muset vzít vážně v úvahu i tento způsob invaze." Veškeré Rommelovy zátarasy na plážích byly samozřejmě budovány s tím předpokladem, že invaze se uskuteční za přílivu. Nyní se muselo nazychlo začít s umísťováním překážek také na čáře odlivu. "Snažte se být hotovi do 20. čeivna," končil j eho prikaz. 4. čeivna ráno odjel Rommel do Německa na dovolenou. Vzal s sebou plukovníka von TempeIhofF, svého operačního důstojrúka, a na zámku nechal Speidela, aby se v jeho nepritomnosti o vše postaral. Lucie dostane své střevíčky.

V Hitlerově hlavním stanu vládla méně optiznistická nálada. Štáb Jodlova vrchního velitelství - správně očeká-

♀

vající, že cílem invaze bude Cherbourg - rovnéž nahlédl do tabulek pi-ílivu a odlivu a 2. čezvna Hitlera varoval: "Pro invazi příznivé dny nastanou mezi 5. a 13. čenmem."
Ve Francii se taková varování ignorovala. Některi lidé do-konce začali pochybovat, zda vůbec nějaká invaze bude
- plán Fortitude splnil svůj úkol na výboinou. Tyto pochybnosti rozhodné měli vyšší důstojníci Luftwaťfe polního maržála Sperrla. Stejný názor zastával i generál Blumentritt. ("Začínám si myslet, že to všechno je jenom jeden velký brttský švindl.") V deníku majora Luftwaťle Wernera Beumelberga nacházíme pod 23. červencem překvapivé podobnou poznáu, že podle Cramera prý Rommel před svým odjezdem prohlásil: "7dná invaze nebude, a j estli ano, tak se nedostane z pláží!"

Pouze jednonohý generál Marcks měl i nadále nepri-
jemný pocit. Provéřoval dvé divize - 716. a 352. - v oblas-ti Calvados na pobřeží Normandie: každá musela hájit
50 kilometriz dlouhý úsek pobřeží. "Je to nejslabší úsek celého mého sektoru," priznal 30. května Salmuthovi v Caen, kam Rommel sezval všechny své vyšší velitele na výstavu zbraní. O pár dní později byl Marcks opět v kritické oblasti; stál na kopci u Arromanches a hleděl na moře, jako by očekával, že se každou chvíli na obzoru vynori válečné lodi. Armádnknu kapitánovi po svém boku řekl: "Jak znám Brity, půjdou v neděli ještě do kostela a v pondélí (5. června) vyplují. Armádní skupina B říká, že zatím k ničemu nedojde a že až k tomu dojde, bude to
u Cala.is. A tak si myslím, že je v pondélí máme tady "

V nedbalkách

Červen 1944 - krajina kolem jednoho rozbořeného francouzského města. Rommel drží v rukou malý roztrhaný zápisník, zvědavé obrací stránku za stránkou a pod rozmazanými šmouhami se snaží rozlvštit text. Není to jeho zápisník - před chvílí mu jej předal generál Feuchtinger. Feuchtingerova 21. tanková divize se notýsku zmocnila během bitvy, jež doposud v okolí zuri. Je to soulomý deník velitele anglické protitankové roty kapitána Alistaira Bannermana, psaný formou dlouhého dopisu Elisabeth, jeho mladé ženě, již zanechal ve venkovském domě v dorsetském hrabství. S pomocí překladatele se Rommel z deníku dozvídá něco o dvši lidí,

proti růmž bojuje, a o tom, jak v Anglii probíhaly poslední dny před spuštěním největší invazní akce v dějinách.

První záznam pochází z neděle 28. května 1944 - Rommel ten den strávil s markýzem de Choisy. V nejmenovaném armádním táboře v Sussexu v jihovýchovní Anglii byla právě zavedena prisná utajovací opatření a veškeré pohyby tam i zpět se důkladně kontrolují. Kapitán Bannerman si poprvé uvédomuje, že je v pasti. Dochází mu, že svou mladou rodinu možná již nikdy neuvidí, a v textu přebíhá od idylické minulosti k nudné a únavné přítomnosti a ke strašným událostem, jež mají teprve nastat. "Necítíme se teá vůbec vznešené," píše. .,Život zde znamená spoustu drobných strázní. Věčný dril, člověk je pořád někam vláčen, okované boty a propocené ponožky a ted navíc i ta existence v kleci - leze nám to na nezvy a mezi tím, jak skutečně žijeme, a životem, jaký popisují novinári a politici ze svého odstupu a nadhledu, vzniká nepřekonatelná propast. Snažil jsem se své rotě vysvétlit, že vlastně tvorime dějiny a že jednou budou naše děti o našich skutcích číst v historických lmihách, ale odezvou mi byly jen mdlé úsmévy..."

444 445
♀

A tak deník pokračuje - jednu chvíli se v něm píše, že plavidla k vylodění tanků jsou pohodlnější než vylo-ďovací čluny pěchoty, ve kterých vojáci při nácviku invaze zvraceli jeden přes druhého, a nato se nostalgicky vrací do Dorsetu ke květnovým výletům na lodlcách, piknikům, k vycházkovým šatům jeho ženy a něžným okamžikům, které s ní prožil na jaře. "Pak si vás představuji v říjnu - jablka jsou už na lískách a do zahrad se svou modří a měděnou čeivení vtrhly podzimní květiny. Rána jsou chladná a vlhká a tráva se tipytí diamanty rosy, pořád je ale dost teplo, aby se člověk venku natáhl - tak jako já v tomto měsíci vloni, když jsem pozoroval, jak se Andrew učí chodit..."

Tak se Bannerman připravuje na blížící se bitvu. "Potíme se v těžkých botách a dezinfikovaných uniformách," píše, "fasujeme výstroj a nakládáme naše železná monstra, která budou ničit přírodu na druhé straně Kanálu." Své protitankové rotě velí už osmnáct měsíců a s Elisabeth z této doby strávil jen několik týdnů dovolené. "Vím, kteří z mých mužů jsou šťastně ženatí a kteří mají děti - některé z nich znám jménem. Poznal jsem tu ulejváky i mudrlanty." Občas z jeho stránek zaznívá znechucení nad furiantskými výroky Churchilla, Montgomeryho a Eisenhowera. "Je zrizdné mluvit o lu-vavých lidských obětech, které nás čekají, jako by šlo ojeden den na dostizích nebo o nějakou hru. Nic takového to nebude. Válka je zlá véc a do lidské svobody, důstojnosti a míru zasahuje s jakousi tupostí, nenasytností a apatii a dělá z lidí pří-zemní živočichy toužící chytit jeden druhého pod krkem, bořit si navzájem velkolepá a lu-ásná města a ničit hodno-ty, jejichž vytvoření zabralo dva tisíce let... Vojákům sedí-cím v Nissenových kiytech zní Churchillova rozhlasová rétorika poněkud nepřesvědčivě. Nemají nijak velkou víru v nový svět, nevěri v žádné historické osvoboditelské poslání. Dobře vědí, že to budou jatka. Všechno, co chtějí, je skončit to tady a dostat se zpátky do civilu, do svých domovů, soukromých životů, ke svým ženám a milovaným."

Deník se vrací k neděli 28. května. "Pojedli jsme a pak poslouchali proslov našeho velitele. Opakoval něco z toho,

co právě Montgomery řekl velitelům praporů... Pnmí čtyři

dny budou piý nejdůležitější a nevyhneme se rIziku. Budeme muset bleskově získat území. Náš velitel říká, že nejhorších pro nás bude pnmích šest hodin, kdy budeme muset uhodit na pevninu s co největší možnou silou a dosáhnout našeho hlavního cíle - města s krycím jménem Polsko. Nevím, kde to je. Je to prisně střežené tajemství - zdá se, že naše bezpečnostní opatření jsou v tomto ohle-du díky Bohu velmi dobrá. Bude to zvláštní okamžik, až rozložíme na palubě lodi své mapy a dozvíme se pravé jméno tohoto místa... Velitel i-íká, že úsek, ktezý máme obsadit, nedávno prověřoval Rommel a že byl ještě posílen, tak jako ostatně i zbývající pobřežní opevněni. Nejnepříjemnější budou kůly a bodce skryté v pobřežních vodách a bezpochyby na nás čeká řadajiných překvapení. Podle Montyho však jejich nástrahy nezdoláme tím, že tady budeme sedět a čekat. X tá tanková divize se pzý už přesunula blíže k naší oblasti. Má kolem dvaceti Tigerů, devadesát Pantherů a přes stovku Panzer IV. Jestli tyto zaútočí na náš prapor, mých šest malých děl bude mít práce nad hlavu."

Nalistujeme 31. květen. Ve Francii nahlíží Rommel do tabulek přílivu a odlivu a zjišfuje, že může bez obav odejet do Německa. V Sussexu dostávají invazní vojáci poslední dopisy z domova. "Teď už je jenom válka," píše Bannezznan ve svém deníku. "Tolik po tobě toužím, po tvém porozumění, tvé tiché lásce a něze. A tolik bych chtěl pokrýt tvá ústa záplavou divokých, prudkých polibků, ležet vedle tebe a v chladivé místnosti cítit nesne-sitelnou sladkost tvého nahého těla, tvé kůže laskané let-ní brízou. Jaká muka - cítit v kzvi tuto letní žádostivost, tuto samozřejmou touhu po tobě, můj miláčku, má nádherná ženo, a přitom vědět, že povinnost a ostnatý drát, osud a lidská hloupost nás oddělují tisícem mil!... Každý muž ted musí vyvinout obrovské úsilí, aby se s tím vyrovnal. Muži, ktei.í života ještě moc neužili, muži nevzdě-laní a neznalí a bez filosofické opory, muži s utrápenými, nebo odcizenými, nebo chudobnými či potřebnými rodinami, muži, kteri nebyli nikdy milováni, muži, kteri nikdy neměli velké ambice a nikdy nechtěli nový světový řád...

446 u; 447

A přesto všichni jdeme na rozkaz ochotné do bitvy. Doufám, že vlast vyjádri témto mužům uznání za to, co nyní musí dělat...

Bannennan se v mysli neustále vrací do dorsetské vřelé a laskavé krajiny, k vycházkám po kraji, k lásce a smíchu: "Medvídek Pu! Toho mám ve své vojenské knihovně - toho a můj Nový Zákon. Brzy rozkvetou růže, růžové růže by na tvých modrobíle pruhovaných šatech vypadaly dokonale. Kdybys byla tady, rozepínal bych j e knoilíček po knotlíéku, potom bych zlbal tvou šíji, pak malou jamku na tvém hrdle a slastné údolí tvých ňader. A právě tam bych položil růže - co jiného by mohlo zdobit tak néžné místo... Zítra je 1. čenma a my jdeme o krok blíže k nepriteli. Přesunujeme se do naloáovací oblasti. Dnes jsme dostall hesla pro prvních několik dní. Naplnili jsme palivové nádrée a přebrali proviant a munici."

l. červen. Čekají v naloáovací oblasti a dohadují se, které město by to "Polsko" mohlo být. Procházejí se, pijí pivo, brnkají na klavír vjídelně a zpívají písnějako "Nikdy se nerozloučíme", "Měsíční svlt ti slvší" a "Jak plyne čas". Přicházejí poplašné zprávy - že pancéřová divIze už čmuchá primo kolem "Polska" a nacvičuje protiútoky.

2. čezven. Rommel je opět na lovu s markýzem de Choisy. Bannerman píše: "Dnes ráno jsme se doslechli, že se nalodíme zítra za rozbřesku. Hra tedy začíná."

3. červen. Rommel v Paříži kupuje střevíčky. Bannermanův deník říká: "Budíček ve 4.30. Oblékli jsme

se ve svétle krytých svítilen a to už bylo pět hodin - právé tak čas na svaté přljímání. V žest jsme vyrazili." Celý den kladkostrojem nakládali těžká děla a výzbroj na paluby
vyloďovacích plavidel. "Den D je pondélí, takže nám zbývá jen zítřek - neděle."

4. červen. Rommel ráno odjíždí z Francie do Herrlingen. Bannerman se svěřuje své ženě: "Napsal jsem ti dopis,
ale vůbec nevím, jestli někdo pro poštu přijde. Kotvízne. Fouká silný vítr a moře je dost rozbouřené... Máme na
palubě monstrózní tra.ileiy, je tu přecpáno tahači, džípy, osobními vozidly, dély a tanky. Muži spí bud na lávkách,
nebo ve svých vozidlech se třemi dekami na osobu.
Domnívám se, že Den D bude zítra, takže moc času nezbývá... Modlím se, abych byl statečný, i když vím, že
nejsem žádný hrdina..."

"Na auto secanta Matthewse, ve kterém mám vjet
na pevninu, kdosi nakreslil probodené srdce a celá rota
k němu kridou napsala jména svých dívek. Abych nechybél, přldal jsem do sbírky také tvoje jméno. Jsi mezi
Doris svobodníka Bakera a Verou seržanta Matthewse.
Přístav přetéká lodémi, nad námi se vznášejí balóny
protivzdvšné obrany a muži jedí v malých skupinkách.
Iíkám si, jaké máž asi na sobě šaty. Je jedna po poledni, myslím, že právé bereš Andrewa dolů k nedélnímu obédu. Ié opálené paže mu připravují jídlo, kterého se on ze své vysoké stoličky hlučně dožaduje. Kdybych byl teá s vámi, musela bys toho na chvíli nechat
- jen co tzvá polibek. Jak by ses ke mné otočila, abys
mi nabídla své vlahé rty, zahlédl bych tvé usmévavé
oči. Pak by ses, jako dobrá matka, opět vrátila k rozdélané práci. Hrozné rád vldím Andrewův napůl plachý
údiv, když je svédkem našeho objetí... Jsme v pristavu
celý den. Invaze byla kvůli špatnému počasí odložena,
pristav je plný lodí."

Bannerman vyjde na břeh, aby si protáhl nohy. Rommel délá v Némecku s Lucií totéž.

5. červen. Bannerman píše: "Stále fouká silný vítr, ale i navzdoiy tomu jsme brzy po snídani zvedli kotvy. Křídové útesy zári ve slunci nad úzkým zeleným pruhem pobřeží jako bílé záclony. Bílá flotila vylodovacích plavidel s tanky a doprovodných lodí s velkými stříbrnými balóny
protivzdvšné obrany a motorovými čluny, které za sebou
nechávají bílé pršky vodní tříště, tvoií malebnou kompozici modré, bílé a stříbrné. Část britského válečného
loďstva - a vypadá spíš jako regata."

"Dostali jsme pokyn: ‚V 7.00 otevrit zapečeténé rozkazy. Další prišel z motorového člunu: ‚Doba vyplutí ve
12.30. Takže zítraje určité Den D. Vyplulijsme ve 12.45. Shromáždil jsem všechny muže, abych jim řekl, že je to
tady. Nemluvilo se mi lehce, protože jsem se musel přldržovat zábradlí a vítr se mi snažil vyzvat papíry a mega-fon z ruky. Musel jsem křičet, aby mé v tom vétru, hukotu moře a moto-ů bylo vůbec slyšet. Uvědomoval jsem

448 ; ::; 449
♀

si drama tohoto okamžikú. ftekl jsem jim, že zítra je Den D a že první útočné vlny udeří na pláže v 7.25. Naším
cílem je město Caen. Cti přivítat naše invazní síly se
dostane Normandii a Bretani." Té noci toho Bannerman
mnoho nenaspal.

6. čezven. "Myslím, že nikdo z nás se tu a tam nemůže ubránit pocitu, že se nám to všechno jen zdá." Můj přítel James nám mluvil z dvše, když prohlásil: ‚Mám takový
pocit, že mě moje žena každou chvíli plácne po zadku,
že už jsem měl před půl hodinou snídat. Ted jsou tři
hodiny po půlnoci. Byl jsem nahoře na můstku. Je trochu
zamračeno, ale mezi oblaky jasně prosvítá měsíc. Je vidět kolony a řady malých

lodí a temných balónů - jejich
silvety se jýsují proti šedému moři po celé délce naší
lodi... Plujeme směrem na Caen. Doufám, že ty, můj an-
děli, v dětském pokoji klidně spíš. Tolik mi pomáhá, že
na mne myslíš. Čerpám z toho hodné síly. Představuju
si, že každý den v devět hodin poslouchäš zprávy a
s láskou na mne vzpomínäš. Andrew také jistě klidně spí,
zlatou hlavu má na polštářku, a Richard spokojeně spin-
ká ve své postýlce."
Hodiny míjejí a invazní flotila se pomalu přibližuje k Nor-mandii. Po pravé
strané vidí Bannerman protileteckou pal-
bu - to musí být obranný systém Cherbourgu. "Už to ze
zpráv asi víš, miláčku. Oči mám úplně vlhké, když si po-
myslím, že snad právě v tuto chvíli posloucháš zprávy..." Záhy nato deník
náhle končí.

Bannermanovo vyloďovací plavidlo bylo součástí
ohromné invazní flotily - 6 483 lodí včetně šesti bi-
tevních lodí, 23 křižníků a 104 torpédoborců. Celý den
plula z Anglie k normandským břehům r.aprosto jasně
zaznamenatelná - zvlášté pak v našem věku průzkum-
ných letounů, rádiových a radarových systémů a taj-
ných agentů. Na německé straně si však přibližující se
flotily nikdo nevšiml. Kdyby v lamanšském kanálu hlíd-
koval i jen jeden nacistický člun, mohl Hitlera varovat
s desetihodinovým předstihem. Jenomže německé ná-
mořní síly prohlásily, že moře je příliš rozbouřené, než
aby na ně mohly být hlídkové čluny spvštěny. Němečtí

obránci neobdrželi žádné varování, dokud na ně nepritel
nevypálil první výstřely. Výsadkáři se snesli přímo mezi
ně a zaskoëili je nepřipravené. Britští rozhlasoví ko-
mentátoři pak mohli tvrdit: "Němci byli zastiženi v ne-
dbalkách."
Šokované a rozzlobené německé vrchní velení 9. čenma
nařídilo Rommelovu štábu, aby do hloubky prošetřil,
zakládá-li se tvrzení - že německé síly byly překvapeny
- na pravdě. Sem a tam proudila dálnopisná sdělení,
která však štáb generála Speidela, vědom si své viny, zá-
měrně odmítal coby "praní špinavého prádla". Rommel
hned uhodl, kde je zakopán pes, a veškeré další akce
v tomto směru zarazil, aby své a Rundstedtovy důstojníky
ochránil. 4. čezvence Tempelhoff, Rommelův operační
důstojník, 7. armádě sdělil: "Komise na vyšetření událostí z 5. a 6. čenma je
odbytá véc."
Vyžadovala-li si kdy jaká sitvace prošetření, byla to
právě tato. V předvečer invaze byla celá německá veli-
telská struktura ve Francii v naprostém zmatku. Rom-
mel, který vždycky zdůrazňoval potřebu udusit ne-
přátelskou invazi v několika pzvních hodinách, byl na
dovolené v Německu. Na jeho zámku za něj zaskakoval
Speidel a Tempelhoffa, jenž - jako Rommel - odjel do
Německa, zastupoval zpravodajský důstojník Staub-
wasser. Speidel byl vyrovnanost sama, ale navzdory
všem svým štábním zkvšenostem z Ruska "nikdy ve
skutečnosti nevelel ničemu většímu než rotó pěšáků",
jak později kysele podotkl žárlivý generál Geyr. Nebyl
mužem činu. Chyběli také další lidé. Generál Salmuth
z 15. armády se tepive teď vrátil z dvoudenní lovecké
vyjížďky do Arden, kde byl naprosto mimo dosah. Gene-
rál Dollmann opustil velitelství 7. armády, aby odjel do
Rennes v Bretani, kam na další den svolal všechny své
velitele na poradu. A co hůře, generál Feuchtinger
z 21. tankové divize si udělal zábavní výlet do Pa-íže
a vzal s sebou i svého velmi schopného operačního dů-
stojníka - a Rommel neměl v bezprostřední bojové vzdá-
lenosti od Caen a normandských pláží žádnou jinou
tankovou divizi. Pouze generál Marcks, velitel v Nor-

mandii, byl na svém místě. Toho večera se s důstojníky

svého štábu odbelhal do velitelského bunla-u v Saint-I,ó. Nocoval tam popzvé - jako by cítil, že nadešel jeho čas.

Jak bylo možné, že němečtí velitelé nedbali na blížící se nebezpečí? V odpovědi je obsažena ještě větší záhada - německá zpravodajská služba dala generálu Speidlovi přesvžčivou informaci, že invaze probéhne 6. ěenma, Speidel vžak 7. armádu v pohotovost neuvedl.

Historik marně hLedá ve Spei.delových záznamech praudu u pozadí tohotu nevysvétlitelného selhání. Sám Hans Speidel se mi upiimné pi-iznal: "Ve válešném deniku Armádní skupiny B zcela zámérně dochéze(o k vynechúvkám. Délo se tak bud na Rommelůu, nebo TempeLhofůu, nebo můj plraz." Jako naschvál chybí pro tyto dny ai do rána dne D také zápisy u teLefonních záznamech vedených Rundstedtovým zpravodajským štábem Naštěstí se u postačující úplnosti. uchovaly záznamy vrchniho velitel-ství, 7. a 15. armády, námoinictva a SS. Díky nim mir2eme provést rekonstnrkci příhéhu, který se mi, kdyi jsem jej poprvé u Lednu 1969 sLyšel u podání pLukounika Oskara Reileho, u době i.nvaze náčeLníka německé kontrašpioná2e ve Francii, zdál téměř k neuvěření.

Reile byL tmavovlasý člověk stiedně vysoké postavy a sLabé těLesné konstiluce. Snadno byste jej pokLádali za FYancouze - mluviL plynuLou francouzštinou s kultIvovaným prizvukem. Také jeho něméina byla vytribená; tvo-tl promyšLená slouní spojeni, konverzace s ním měla řád a jeho myšlenky poslvšné plynuLy u tom sLedu, u ném2 je chtšl mít. Kdyá vyprávél svůj udivující. příběh, napjatě jsem na-sLouchaL

Fakta byla následující. Věděllo se, že nepřítel načasoval významné sabotážní operace určitých bunčk francouzského odboje tak, aby koincidovaly s Dnem D. Do vzduchu mčly být vyhozeny konkrétní mosty, měly být zaminovány silnice a paralyzována železniční doprava. Problém spočíval v tom, jak dané buňky informovat o datu, aniž by se to dozvédélf nacisté. Každé buňce bylo sděleno, aby poslouchala rozhlasové vysílání BBC a čekala na své vlastní

tajné heslo, které se skládalo ze dvou částí. Odvysílaná pnmí polovina bude znamenat, že do dne D už nezbývá více než čtrnáct dní. A jalanile uslyší druhou polovinu, Den D nastane do 48 hodin. Byl to nový, precizní systém. Agentům plukovníka Reileho se však už koncem roku 1943 podařilo pronilout do významné části francouzského podzemí a už v únoru 1944 přesné věděli, na která zakódovaná hesla se má Reileho početná odposlouchávací a monitorovací služba, sídlící v pařížském hotelu Lutetia, zaměřit.

Monitorovací slviba bděla u pi-Ijímačů po celý březen, duben a kvéten bezvýsledné. 1. éenma však vtrhli Reileho lidé do jeho kanceláře v hotelu Lutetia se zprávou, ie BBC právé odvysílalo 125 takových polovičních hesel a že ke Dni D tedy dojde během příštích dvou týdnů! Příznačné bylo, že odbojové skupiny, u nichž nepřítel předpokládal némeckou infiltraci - a Reile věděl, které to byly - tato dramatická sdělení neobdržely: šlo tedy do tuhého. Stejně významný byl i fakt, že skupiny, jimž byly vzkazy určeny, byly rozmístěny v oblasti Bretané a Normandie a dále v oblasti Lille - Amiens, jíž vedla némecká zásobovací trasa.

Reile s ohromným vzrvšením informoval Rundstedta v Paříži a gestapo v Berlíně. Gestapo předalo zprávu vrch-nímu velení, a to - jak dokládají záznamy - naprosto

zřetelné a jednoznačně: invaze proběhne před 15. červnem a přesný den bude znám po odvysílání druhých polovin hesel. Byl to sólokapr druhé světové války.

Hitlerovi se tyto informace dostaly 2. čenma a vrchní velení je předalo odbomíkům generálního žtábu na "Cizí armády Západ" - úřadu pověřenému infozznovat ve zpravodajských vécech nižží armádní útvary. Tento úřad neudělal nic.

Jeho náčelníkem byl Alexis von Roenne, plukovník generálního žtábu, pobaltský baron, člověk chladnž zdvořilý a výborně mluvící francouzsky i rusky. Lze s jistotou tvr-dit, že náležel k lidem zodpovédným za Rommelovu porážku ve Francii. Spolu se šéfem svého anglického oddělení majorem Rogerem Michaelem, ambivalentní postavou v německé armádě - jeho matka byla Britka a on

452 I 453
♀

sám byl po válce vidén v unifozzné americké armády, než nakonec zmizel za železnou oponou -, Roenne neustále krmil Armádní skupinu B údaji o síle a zámérech nepřítele, jež byly tak skrL naskrz falešné, že to nemohlo být pouze náhodou. Musela to být součást protihitlerovského plánu. Paul Brendel - od dubna 1944 až do konce Roenneho operační důstojník - později na Roenneho vzpomínal jako na "povzneseného intelektvála, s ními se nebylo možno spřátelit. Že za jeho akce zaplatí nespočetní némečtí vojáci svými životy - to jej nechávalo naprosto chladným." Roenne měl spolu s dalšími spiklenci nepochybné za to, že urychlí-li už tak nevyhnutelnou porážku, ve skutečnosti zachrání daleko větší počet německých životů. Později byl Roenne coby Hitlerův zrádce popraven.

Rundstedtův štáb se o polovičních heslech dozvědél přímo od plukovníka Reileho. Proč však ani ten nic nepodnikl, je sporné. Zdá se, že Rundstedtův zpravodajský důstojník plukovník Wilhelm Meyer-Detring už koncem roku 1943 nižším útvarům doporučil ignorovat "stavy pohotovosti" vyhlášené na základé vysílání BBC. Když přišla Reileho informace, Meyer-Detring byl na dovolené a jeho zástupce jí nepřikládal žádný význam. Ať už tomu bylo jakkoli, Rundstedtův štáb se nejspíše domníval, žejelikož se před pěti měsíci ujal velení nad pobřežní-mi armádami Rommel, je na něm, aby je uvedl v pohotovost.

Rommelův zpravodajský důstojník plukovník Staubwasser tvrdí, že o novém systému hesel sestávajících ze dvou částí nikdy nic neslyšel. Pnmí varovný sig-nál vypvštěný Reilem zdusil, protože jej povaioval za obehranou písničku. 3. čenma napsal následující slova: "Vysílání poplašných hesel pro francouzské podzemí nepřátelským rozhlasem, které začalo 1. čenma, nelze na základě předchozích zkvšeností považovat za ukazatel bezprostředního nebezpečí invaze." Speidel s tím souhlasil. Časné ráno nazítří, 4. června, se Rommel s balíčkem se střevíčky pro Lucii vypravil na cestu domů. Formální záminkou mu byla schůzka - dosud přesné neujednaná - s Hitlerem.

Dostáváme se k událostem, které se na zámku odehrály pátého, tedy den před invazí. Ráno Speidel telefonoval svým kolegům z pařížské skupiny protihitlerovského odporu a pozval je na zámek na večerní sklenku. Jeden z nich, zkvšený válečný zpravodaj přidělený k Rundstedtovu štábu, si vzpomíná, že Speidel uvedl své náhlé pozvání slovy: "Starý je pzyč..." (V 17.45 Speidel telefo-noval s j edním z hlavních berlínských protihitlerovských spiklenců generálem Edvardem Wagnerem a

řekl mu, že
Rommel se nejspíše hned tak nevrátí, protože Hitlera uvidí až osmého nebo devátého.) Speidelovi připadalo, že po žádné stránce nehrozí nijaké nebezpečí. Nepřátelská invaze proběhne s největší pravdépodobností v Doverské úžině - to alespoň nařídiL celému svému štábu předpovídat plukovník Roenne, jehož "Cizí armády Západ" Rommela tak dezinformovaly. Stav přílivu a odlivu tam však nebude po mnoho dní příznivý. Speidel se tedy s klidem v dvši chystal strávit příjemný večer.

Jeho hosté brzy dorazill. Povečeřeli, prošli se zahradami a potom se v jeho pokoji v normanské věži zámku rozdělili na dvě skupiny. V jedné vyprávčl jistý plukovník anekdoty jistému hrabčti a jistému generálnímu konzulovi, v druhé hovořil Speidel s Ernstem Jingerem a další-mi spiklenci a probírali právé Júngerem navržený mírový manifest, který měl být vyhlášen po svržení Hitlera. Objemný dokument ležel na stole.

Venku vyšel měsíc. Konvezzaci zavlažovaly hřejivé zlaté pramínky koňaku. Něco po desáté přervšilo tlumené hlasy Speidelovy skupiny pronikavé zvonění telefonu. Plukovník Staubwasser volal od Tempelhoffova pracovního stolu. Právé mu prý z Tourcoing telefonoval zpravodajský důstojník 15. armády a hlásil mu, že ve 21.15 zachytil jeden člověk z monitorovací skupiny na BBC druhou část zakódovaného hesla určeného pro francouzský odboj. Vše bylo naprosto jasné. Jak onen zpravodajský důstojník Staubwasserovi vysvétlil, znamená to, že Den D může začít už zítra ráno, 6. čezvna. "Generál Salmuth," sdělil Staubwasser Speidelovi, "už uvedl do pohotovosti celou 15. armádu!" Tato nová sitvace od Speidela vyžadovala rozhodnutí: Měla by být

♀

zmobilizována také Dollmannova 7. armáda v Normandii

Generál Speidel položil sluchátko. Neztráceje nic ze své nonšalance, odešel za Staubwasserem a řekl mu, ať zavolá o radu do Runstedtova štábu. Potom se vrátil ke svým hostům. Staubwasser vyridil zadaný telefonát a po chvíli mu už nazpět z Paříže volal jeden z Rundstedtových pobočníků s požadovaným prikazem. Ten podle Staubwassera znél: 7. armáda se do pohotovosti uvádět nebude! A tak se i stalo. Ve válečném deníku Amiádní skupiny B není o žádném z těchto rozhovorů sebemenží zmínka.

K půlnoci se začali Speidelovi hosté rozcházet. Jejich cesta do Paříže bude trvat déle než obvykle, protože mosty přes Seinu byly vyhozeny do vzduchu. Speidel ještě chvíli klábosil s několika opozdilci. V jednu ráno se uložil ke spánku. Bylo 6. čenma.

Kdo ví, co z tohoto příběhu se Rommel vůbec kdy dozvědél. Jeho velitelské schopnosti byly lajdáckým zpravodajstvím a nedbalou prací štábu omezovány už od operace Crusader v Libyi v listopadu 1941.

Události, které se odehrály v Rundstedtové štábu v Paříži, Ize poskládat dohromady až dnes.

Také Reile zachytil hesla BBC a i on volal Rundstedtovým lidem. Sám pak osobně předal písemné shrnutí hovoiící o jejich závažnosti majoru Reinhardu Brinkovi, Rundstedtovu kontrašpionáinímu styčnému důstojníkovi. Brink tento dokument odevzdal Rundstedtovu operačnímu důstojníkovi plukovníku Bodo Zimmermannovi. Plukovník byl o generaci starší než ostatní Rundstedtovi štábní důstojníci, byl arogantní a zkostnatělý a k veškerým zpravodajským zdrojům pociťoval silnou nedůvéru.

Varování odmítl brát vážně. Rundstedtův štáb však přesto neprodlené vydal všem pozicím následující sdělení: "Britským rozhlasem bylo dnes popzvé odvysíláno několik hesel, o nichž už od podzimu 1943 víme, že budou signálem ohlašujícím invazi. I když nemůžeme očekávat, že sama invaze bude dopředu oznámena rozhlasem, lze se domnívat, že tyto rozhlasové zprávy spustí v souvislosti s invazí sabotáiní akce zaměřené proti nažemu dopravnímu a

spojovacímu systému a možná i ozbrojená povstání." Mezi veliteli, jimž bylo toto oznámení posláno, byl také Speidel za ádní skupinu B.

Sitvace v jednu hodinu ráno pak byla následující:

Speidel a většina členů jeho. štábu spali, 15. armáda byla v nejvyšší pohotovosti, bdélost 7. armády naopak poklesla a Rommel byl v Herrllngen, 800 ktlometrů odtud. Přlblfžné v tuto dobu se na kořen Cherbourského poloostrova snesl výsadek pivních šesti invazních vojáků; s nimi spadly stovky umělých panáků, kteří sem

byli shozeni proto, aby si nacisté myslell, ie se jedná pouze o humbuk a že "ta pravá" invaze proběhne jinde.

Zmíněných éest mužů se dobře skrylo; potom vypálili ze světelných pistolí a spustili gramofony s hlasitými nahrávkami palby ručních zbraní a klení vojáků. To byla dalží finta z arzenálu Istí plánu Fortitude.

Potom začal v oblasti Normandie pomocí padáků a kluzáků skuteény invazní výsadek ze vzduchu. 716. pšší divize zatroubila na poplach v 1.10. Marcks zmobilizoval své vojáky o minutu později. V 1.35 vstoupila do stavu pohotovosti konečně i 7. armáda. Generál Max Pemsel

při té příležitosti telefonoval do Rommelova zámku. Speidel byl probuzen, hovořil s Pemselem a potom volal do

Rundstedtova étábu v Paříži. V 1.40 však dostal zprávy o vzdvšných výsadcích dále po pobřeží v sektoru 15. armády a také se dozvěděl, že v Normandii se jedná

o umělé panáky. Tato zjištění jej utvrdila v domnění, že velká akce probíhá nékde jinde. Po zbytek noci váhal.

7. armádě. k níž se blížila obrovská invazní síla, opakovaně tvrdil, že nepritel v Normandif jisté provádí pouze "lokální útok". Ve 3.00 dokonce Rundstedtův žtáb ujiéťo- val, že to všechno bere "velmi klidné". "Je možné," řekl, " "že lidé vidí parašutisty v osádce vyskakující z poškozeného letadla!"

Max Pemsel ze 7. armády Speidelovi ve snaze korigovat jeho lehkovážný postoj znovu zavolal. "Je to hlavní opera- ce!" tival vehementné na svém. Speidel byl ale ovlivnén novými zprávami z oblasti 15. armády kilometry odtud.

Dva zajatci z britské 6. vzdvšné výsadkové divize (jejichž letadlo ve skutečnosti zabloudilo a omylem je shodilo na

♀

nesprávném místě) ve vyšetřování prozradili, že budou následovat ještě další výsadky. Speidel to chápal tak, že tyto další výsadky přij dou v téže oblasti. Než aby své pan-céřové divtze nasazoval zbytečné, nenasadil je radéji vůbec.

Jak se hodiny vlekly, hlášení se znásobovala. Nad Normanskými ostrovy bylo prý slyšet pomalu přelétat těžké bombardézy - zřejmě táhnoucí kluzáky. Do půl čtvrté ráno už kolem Caen, v týlu Rommelovy zóny smrti, pristávaly stovky kluzáků. Námoční radar detekoval masu lodí pi-ibližuj ících se k břehům Normandie. Ve 3.42 volal zarputilý Pemsel opět do zámku aječel, že hloubka výsadků jasné dokazuje ohromnou velikost celé operace.

3.50 ráno. K Pemselovu názoru se přiklonil také náčelník Rundstedtova štábu generál Blumentritt - teá už konečně zpátky v Pariii. "íře sektoru, na nějž je veden útok, mluví pro to, že nejde o operaci pouze lokálního

významu," řekl.
4.30. Pemsel hlásil, že délostřelectvo jeho armády je již ostřelováno válečnými lodémi.
5.15. V jednom z havarovaných kluzáků se našla mapa Caen - výmluvná známka rozsáhlých záměrů nepritele. Dostat se do Caen nebude nikterak snadné. Neivózní náčelník štábu 7. armády se opět snaží Speidelův štáb přesvédčit, že všechna fakta potvrzují "hlavní nepřátelský útok". Speidel stále zachovává klid.
Venku před zámkem Speidel sledoval, jak obloha na východé šedne rozbřeskem. Přijiných spojeneckých invazích se nepřítel vždy vylodoval před rozedněním. V 5.40, dvacet minut po úsvitu, zavolal Pemselovi. "VyLodili sevůbec néja-cí vojáci?" zeptal se. Pemsel byl nucen připustit, že ne. Je-nomže právě včerejšího dne vyslovil německý námožní štáb domnénku, že vylodění může přijít až po úsvitu; dešifrova-né nepřátelské depeše odhalily, že spojenecký nácvikvelké invaze, ktezý se uskutečnil 4. května, započal dvé hodiny po odlivu a zajasného denního světla.
6.15. Z telefonu zní opět úzkostlivý hlas z Normandie. Pemsel oznamuje, že v 5.30 spustily válečné lodé mohutnou dělostřeleckou palbu na Rommelovu zónu smrti a zátarasy na plážích.

Speidel ani nyní na Pemselovy hypotézy nepřistoupil. Naopak, podal mu své vlastní argumenty s takovou přesvédčivostí, že Pemsel, utahaný a konečné zlomený, napsal do derúku 7. azinády nové hodnocení, dokonale popírajícíjeho předchozí, po akci volající názor. "Účel tohoto ostřelování," napsal, "není dosud zřejmý. Tak či onak, zdá se, že jde pouze o diverzní operace prováděné pravděpodobné v souvislosti s pozdějšími útoky plánovanými na nějaký jiný cíl."
Od 6.40 následuje ve válečném deníku spravovaném Speidelovým operačním štábem dvovapůlhodinová mezera. Víme, že Speidel telefonoval Tempelhoffovi, aby se vydal na dlouhou zpáteční cestu z Německa - proč však to prázdno od 6.40 do 9.05? Jeden z klíčů k odpovědi najdeme ve válečném deníku 15. armády. Píše se tam, že v 6.45 se s 15. armádou telefonicky spojil Max Pemsel, aby hlásil poslední zprávy: "Začala dělostřelecká palba z lodí poblíž pobřeží, k žádnému invaznímu pokusu však zatím nedošlo. My zde v 7. armádě se domníváme. že budeme schopni celou situaci zvládnout vlastními prostředky." To byla skvělá zpráva. Když ji generál von Salmuth uslyšel, komentoval to slovy ke svému štábu: "Tak - nepřátelská invaze už zkrachovala." A uložil se ke spánku. Evidentně stejně uvažovali i na zámku La Roche-Gvyon. Když byl Speidel později konfrontován s výpovédmi těchto válečných deníků, připustil: "Ano, je docela dobře možné, že i my všichni jsme šli spát."

458 459
♀

Normandie

Rudolfa Loistla. "A sežeňte Langa, že se s ním sejdu ve Freudenstadtu."

Nemůieme s naprostou jistotou určit v koLik to bylo hodín. Podle Speidelovy verze voLal Rommelovi v šest rá.no, coi vi by tak jako tak bylo pozdé. ALe válečný deník Ar- mádní skupiny B udá.vá jediný takový telefonát Romme(ovi V Herrlingen vstává Rommel obvykle dost brzy. V sedm o více nei čtyri hodiny později, v 10.15. Deník, který vedla hodin poslouchá ranní

zprávy, potom se vykoupe, oholí, matka HeLlmutha Langa, pak turdí, že Lang odjel na setká-obleče a v devět nebo deset hodin už na něj čeká snída- ní s Rommelem u 10.30. Rommel Herrlingen určitě ne-ně - Lucie mu k ní pravidelně připravuje hovězí vývar. opustiL driu. Hildegarda Kirchhei.mová st vybavuje: "Po tom Rommel se pak chodívá projít. Ale dnes - 6. čenma 1944 - telefonátu jsem čekala asi Mcet minut, než piišLa Lucfe a je tojiné. Lucie má narozeniny. Vilu zaplavily květiny- nej- velmi rozrvšená mi sdélila., ie Erwin odjel do ancie." krásnější kytice je právě od polního maršála - a na stůl Pamatuje si. také, ie si Lucie vyzkovéela nové st-evíčky-v přijímacím salónu je třeba naaranžovat dárky. Rom- nepadly jí. mel v čezveně pruhovaném županu a pantoflích se spoko- jeně obírá balíčky a k ruce mu je při tomjeden z Luciiných Kdyby si Rommel naladil nepřátelské rozhlasové stani-hostů - Híldegarda Kirchheimová. (Je to žena generála ce, mohl by slyšet oficiální oznámeni této důležité zprávy Heinricha Kirchheima, který byl jedním z Erwinových nej- o hodinu dříve. "Pod velením generála Eisenhowera," sdě-prvnějších důstojníků v Aťrice.) Mezi dárky zaujímají čest- loval rozhlas, "začaly spojenecké námoiní síly podporo-né místo střevíčky z Paříže. vané mohutnými vzdvšnými silami dnes ráno vyloáovat Někdo zaklepe na dveře a vstoupí služebná Karolina. spojenecké armády na pobřeží Francie." Po Alameinu to "Herr FeLdmarschalL Rommel má telefon!" Rommela na- bylo už podruhé, co měl Rommel dorazit do svého hlavní-padne, že to z Berchtesgadenu volá Hitlerův pobočník ho stanu priliš pozdě na to, aby mohl bitvu zachránit. generál Schmundt. Telefonoval už včera a i-íkal, že Vůdce Co vlastně vytrhlo Speidelův štáb z letargie Pravdé-si na schůzku s Rommelem udělá čas pravděpodobně podobné to byl dalží znepokojivý telefonát generála dnes. Rommel vejde posuvnými dveřmi do kuřáckého sa- Pemsela ze 7. armády, který se naléhavž spojil se zámkem lónku a zvedne sluchátko. Je to Speidel z La Roche- krátce po deváté. Hlásil, že břehy Normandie zaplňují ne-Gvyon: invaze začala. přátelští vojáci a dokonce i tanky. "Jejich lodě už dlouho V Rommelově tváři by se krve nedořezal. Chvíli neříká kotví u břehu," vysvětloval Pemsel. "S invazí začali, až se nic a potom: "Okamžitě se vracím!" Jeho ruka těžce spa- obrátil příliv." Nepřátelské přepadové oddíly a minéřl, dne na vidlici telefonu, bouchá do ní, dokud se mu neozve kteri proklouzli na malých plavidlech, s pzvním úsvitem spojovatelka. "hrungsbLitz hovor do Vůdcova hlavního zničili Rommelovy zátarasy na plážích. Do pěti minut po-stanu! Okamžitě!" vyštěkne. Děvče není hned ochotno té, co pláží dosáhla pnmí pžchota, se po mírných svazích uvolnit pro něj linku. "Zatracená ženská," oboi-í se polní začaly sunout první tanky. Na zbylé bunkzy zaútočily pla-maršál. "Tadyje Rommel. Okamžitě mě spojte!" Když do- menomety a granáty úderné přepadové jednotky. Tam ,
stane spojení, podá stručné hlášení o situaci i o svém kde byly útesy, se objevily provazové žeb-íky vystřelené záměru vrátit se do Francie, poté zavěsí a zmizí nahoře speciálními údernými jednotkami rangers. V Rommelo-v poschodí, aby se převlékl do uniformy. "Ať sem urychle- vých minových polích a zóně smrti protrhalo mohutné ně prijede Daniel s autem," křičí na svého sluhu vojína bombardování a palba lodních děl obrovské díry. Jak po-460 461
♀

znamenal v roce 1949 s nemalou dávkou Schadenfreude Rundstedt, nepřítel zvládl všechny Rommelovy vymyšle- nosti: "Invaze začala za odlivu, a ne za přílivu, jak před-pokládalo naše námořnictvo; jejich tanky jednodvše pro- jely zaplaveným terénem a kůly nezabránily výsadkům."

Němci se nezmohli na protiútok. V bojovém dosahu byly tři tankové divize, žádná se však směrem k plážím nepohnula. 21. tanková divize - stále bez generála Feuchtingera, který byl pořád ještě v Paříži - by se tam mohla z Caen dostat ani ne za dvě hodiny. Ve čtyri ráno to v ní začalo neklidné vřít, ovšem Speidel ji navzdozy Marcksovu úpénlivému naléhání odmítl angažovat. Ztra- tily se tím hodiny.

Ani Rundstedt, ani generál Jodl z vrchního velení ni- jak nezasáhli. Nikdo - nejméně ze všech Speidelův štáb - nebyl ochoten přísahat, že se opravdu jedná o invazi, a ne o trik. Plukovník Roenne z Rundstedtových "Cizích armád Západ" pilně rozšiřoval dezinformace a nékolikrát volal Speidelovu zpravodajskému důstojníkovi. "Dosud nejde o velkou invazní akci - ta zasáhne později 15. armá-du," řekl přijedné prileżitosti a podobné véci tvrdil ijindy. Jodl v souladu s tím vetoval jakékoli uvolnění tankových

záloh vrchního velení pro použití v Normandii; fanatická 12. tanková divize SS ("Hitlerjugend") a tvrdá Panzer Lehr byly nejblíže. Nepřítomnost Rornmela byla pro Němce tragická. Ten by uměl použít svého proslulého jazyka a temperamentu, aby gordické uzly svazující tankové zálohy zpřetrhal. "Kdyby dali na mne," napsal později Lucii, "od-pověděli bychom hned pzvní večer protiútokem tri tankových divlzí a pravdépodobné bychom nepřátelskou invazi zneškodnili."

V poledne se setkal se svým pobočníkem ve Feudenstadtu - Lang, toužící být na místě včas, uhánél přes Stuttgart devadesátikilometrovou iychlostí a s houkajícím klaksonem. Do Francie pak jeli jako o závod. Rommelovi se netrpélivostí svíral žaludek. V 16.55 dal krátce zastavít v Remeši a zatelefonoval do zámku, aby zjistil nejnovější vývoj sitvace. Speidelova odpověd znéla beznadějné. Nepřítel proťrhl v Atlantickém valu třicet kilometrů širokou průzvu a na předmostí vrhl sedm divizí; jedna britská

vzdvšná výsadková divize se snesla v okolí Caen, dvš americké pak na Cherbourský poloostrov. Vrchní velení s desetihodinovým zpožděním konečné odvolalo svůj nesouhlas s nasazením 12. divize SS a Panzer Lehr do protiútoku; Hitlerjugend však nemohla dorazit dříve než nazítri ráno a Panzer Lehr před 8. čezvnem.

"Jedná se zde o velkou operaci," sdéloval Speidel. "Stále to však j eště nevylučuj e možnost další velké invaze někde jinde!"

Rommel netrpélivé zjišťoval: "Jak daleko už náš protiútok postoupil?" Speidel jej informoval, že 21. pancéřová divize čeká na další posily. Rommel zahřímal: "Ať se okamžitě pohne do útoku! Nečekejte na posily, zaútočte ihned!"

Na severozápad od Caen vedl bzzy, vztyčený ve svém otevřeném BMW, tanky 21. pancéřové divize do bitvy sám generál Marcks. Šest tanků prorazilo invazními britskými silami úzký koridor a dosáhlo pobřeží u Luc sur Mer - tři kilometiy dlouhý úsek Rommelovy zóny smrti tam byl dosud neporvšený a odolával. Tato tanková síla však postrádala koordinaci, a když v 19.20 nízko nad nimi přeletěly stovky nepřátelských letadel a v týlu jim vypustily tisíce padáků, Feuchtinger - nyní už zpátky ze svého pai.ížského výletu - ztratil neny a útok náhle odvolal. Na padácích se ovšem sneslo pouze zásobovací mužstvo s materiálem, které se pochopitelné co nejrychleji vytratilo z dosahu bojů. Plukovník Bodo Zimmermann z Rundstedtova štábu, kterého se příštího rána mezi čtyžma očima Meyer-Detring ptal, s jakými protiopatřeními se už započalo, to bez sezvítků zhodnotil: "Zatím to stojí za hovno. Feuchtinger vzal nohy na ramena."

V deset večer dne D, 6. čezvna, Rommelovo auto konečně prudce zabrzdilo u hlavního zámeckého schodiště. Velitel jeho délostřelectva plukovník Hans Lattmann napsal: "Dnes večer se Rommel vrátil z narozenin své ženy - nebyl to dlouhý výlet. Dokonce se ani nedostal k šéfovi." (Tím mínil Hitlera.) "Je velmi klidný a soustředěný. Itáří se ponuře, jak se ostatné dalo čekat." Do této doby už Eisenhower stihl dostat přes řadu předmostí v Normandii

462 463
♀

dohromady pokrývajících 120 čtverečních kilometrů na břeh 155 000 vojáků. Rommelovi vojácijim způsobili ztráty okolo 10 000 mužů, ale, jak řekl Marcks svému štábu a jak také dokonce ještě drive prohlásil sám polní maržál, invaze se zjevně da-ila. Rommel se nyní navíc dozvědél, že "lze očekávat další velkou invazní operaci na pobřeží

Kanálu, protože Doverje teá zcela zahalen kouřovou clonou".

Čekání na "druhou nepřátelskou invazi" mělo oslabovat a rozkládat Rommelow strategii po příštích pět týdnů.

Větší část noci z 6. na 7. čenma věnoval Rommel snaze zjistit, co se děje v Normandii. Spojenci rvéill německé rádiové spojení a mnoho telefonních linek bylo přervšeno, Rommelovi se však přesto jednou podařilo telefonicky se spojit se 7. armádou, čehož hned využil a vyjel na generála Maxe Pemsela: "Za žádnou cenu nesmíte dovollt, aby si nepritel zbudoval opěrné pozice!" Také se mu poštěstilo nažídit 21. tankové divizi a Hitlerjugend, aby jako pzví věc zítřejšího rána podnikly kolem osmé hodiny protiútok. Celkového velení nad útokem se měl ujmout I. tankový sbor SS Seppa Dietricha. Feuchtingerovi fungovalo z 21. divize už jenom 70 tanků a Hitlerjugend začala přijíždět až v 9.30, těžce poznamenaná nepřátelským leteckým útokem, kteryji zastihl cestou. Dietrich si nevěděl rady, protiútok navzdozy Rommelově návštěvě v průběhu dne neustále odkládal a nakonec na noc operaci přervšil.

Krátce před polednem 7. čezvria telefonoval Rommel generálu Jodlovi - ten byl nyní s Hitlerem v Berghofu - a oficiálně si stěžoval na naprostou neexistenci podpory ze strany německých vzdvšných sil a námož-nictva. Příznačné bylo, že Jodla varoval: "Mám neurčitý dojem, že je třeba počítat ještě s dalším invazním ohniskem na jiném místě." Hitlerův štáb si i nadále zachovával optimismus. Celkové rizení nad pěti tankovými divizemi, které bud jfž v Normandii byly, nebo se k ní blížily, nyní převzal generál Geyr von Schweppenburg, velitel tankové skupiny Západ, a Hitler byl přesvědčen, že se jim příštího dne podaří zasadit rozhodující protiúder. Jistý námořní důstojník toho večera podal z Hitlerovy válečné porady v Berghofu následující zpráw: "Tak jako

polní maršál Rommel, i Vůdce vidi situaci celkem příznivě a s důvěrou očekává, že naše protiopatření budou úspěšná."

Celá německá veřejnost byla novinkami z Francie hypnotizována. Zprávy gestapa zkoumající veřejné mínění ve Wroclavi, Berlíně, Kielu a Koblenci uváděly, že všichni zcela samozřejmě věří v Rommelovy schopnosti. Lidé si nyní připomněll Hitlerovo sebejisté proroctví z 5. ěervna, vysvětluj ící, proč toho dne opustil bez boj e fím: "Letošní invaze vyústí ve zdrcující poráiku nepřítele na tom nejcitlivějším místě." Veřejnost najednou také pochopila, proč Vůdce všude jinde tak šet-tl - chtěl všechno sousti-e-dit na vítězství na západě. Agenti gestapa tlumočili hlasy z Kielu, Štětína a Hamburku vítající nepřátelskou invazi s nadšením: "Konečně víme, na čem jsme!" "Nastal rozhodující okamžik." "Teá víme, že to všechno nebylo nadarmo a že jsme ještě neskončili." Zpráva gestapa končila slovy: "Nálada se rázem úplně změnila."

Toto uspokojení zpočátku sdílel také Speidelův štáb (ne však Rommel). Hellmuth Lang domů napsal: "Všichni, jichž se to týká, projewjí nádhernou vyrovnanost, zejména náčelník našeho štábu Speidel." V noci všichni spali v protileteckých krytech vybouraných do útesu, v panely obložených místnostech s ústředním vytápěním, klimatizací a třiceti metry skály nad sebou. Brali všechno velmi klidně. Jalnile se každého rána Rommel vydal na bojiště, jeho štáb se uchýlil do herny s pingpongovými stoly. Spei-del a Ruge si to rozdávali s velitelem dělostřelectva Lattmannem a s plukovníkem jveisnerem z Luftwaťfe nebo - což nevyžadovalo velkou námahu - se začátečníkem generálem Meisem, jejich ženijním důstojníkem. Speidel byl tu a tam odvolán k telefonu, ale jinak mohli na celou invazi zapomenout.

Ne tak Rommel. Je v něm táž neklidná potřeba jako v Aťrice, která jej znovu a znow vyhání na bojiště, aby

"dohlédl na věci", aby měl prst na pulsu své armády, aby zjistil, kolik ještě může naložit na jednoho každého granátníka v jeho krytu, kde je třeba dělostřelecké podpory, kam urychleně poslat posily a zásoby. Jistý válečný dopisovatel poté, co jej pozoroval, jak se radí se

464 465
♀

svými polními veliteli, napsal: "Tam, kde jsou meze lidských znalostí a schopností a kde vstupuje na scénu intvice - jakýsi šestý smysl, díté zrozené z inspirace a vnímavosti - spatřujeme pravé kvality skutečného vojevůdce. A Rommel je má." Fotograťie jej v těchto dnech zachycují, jak suverénně kráčí po bojišti, jak míjí trosky havarovaného bombardéru, létající pevnosti B-17, jak si se zájmem prohlíží nepřátelské výsadkové kluzáky narazivší do vysokých násypů zeminy, které završuje spleť trnitých keřů vzrostlých tři až pět metrů, jež charakterizují úzká políčka a jabloňové sady Normandie. A zde jej máme s velitelem tankových sborů Geyrem a s generálem SS Seppem Dietrichem - někdejším pivním poddůstojníkem bavorské kavalerie, člověkem, kteiý hrál po Hitlerově nástupu k moci tak ostudnou roli v nacistických zločinech.

Nepřátelšti vojáci, které Rommel vidí, jsou všichni mla-dí - jejich průmérný věk je 22 nebo 23 let. Průměrné stáří v jeho pěších divizích je 35 či 37 let; jenom v dob-rých tankových divizích jako Hitlerjugend nebo Panzer Lehr jsou chlapci stejné mladí jako tito spojenečtí vojáci. Ajak tomu bylo i u Alameinu, nepritel vrhá do boje vybavení a munici v méritku, s nímž se nacisté nemohou srovnávat. K překonání zaplaveného terénu má obojživelné tanky. Ke zdolání zaminované zóny smrti používá speciálních tanků, které před sebou nesou rotující válce, na nichž jsou upevnčny řetézy bijící do zemó. Nebo postupuje nemilosrdněji a žene před sebou minovými poli "osvobozená" stáda francouzského dobytka. Obranný systém mají nepřátelé zmapován lépe než sám Rommel. A především se mohou opřít o sílu válečných lodí chrlících boční salvy daleko do předmostí podle navigace pozorovacích letounů a o mohutné letecké síly. Když Rommel 8. června znovu vyjíždí za generálem Geyrem, vidí, jak oblohou krouží tisíce nepřátelských letadel. Během dne si na vzdálenost sto kilometrů od předmostí netroufne přesunovat se nic většího než rota. Jedním z bezprostředních důsledků vzdvšného útoku je naprosté zhroucení rádiového spojení - generál Geyr už ztratil tři čtvrtiny svých rádiových vozů, Dietrichovi z původních dvaceti

466

spojovacích čet pracují už jenom čtyři. Hellmuth Lang desátého píše: "Rommel zatím každý den objíždí velicí pozfce, aby je měl pod osobní kontrolou. Ale automobilismus už není takovým potčšením jako drive."

Německá velltelská struktura rozhodně nebyla jednoduchá. Velitel kaidé tankové divize se musel vyznat ve zmatku navzájem si odporujících příkazů vycházejících z vrchního velitelství, od Rundstedta, Rommela, Dollmanna (u 7. armády), Geyra (u tankové skupiny Západ) a Dietricha (I. tankový sbor SS). Z Chartres nyní dorazila divize Panzer Lehr; při leteckých útocích na své sto šede-sát kilometrů dlouhé pouti však přišla o 85 obrněných vozidel, 5 tanků a 123 nákladáků včetné osmdesáti cisteren s benzínem. Ted si lízala rány kousek od Tilly, vesnice patnáct kilometrů západně od Caen. Odhodlaný velitel by uměl se třemi v podstaté neporvšenými tankovými divi-

zemi prorazit do nepřátelského předmosú pořádnou díru. Když ale Rommel v 8.10 ráno telefonoval do 7. armády, bylo mu řečeno, že Dietrich s protiútokem stále ještě váhá. "Bayeux už drží nepřítel, ale Carentan je pořád v našich rukou." Carentan byl pro uhájení Cherbourského poloostrova nesmírné důležitý. Dietrich se chystal uhodit severním smérem k pobřeží. Rommel vyjel: "I. tankový sbor SS se pohne co nejdříve - se všemi třemi. divizemi, důraz bude na levém křídle."

To znělo prosté, jenomže když Rommel na Dietrichovo velitelské stanoviště odpoledne přijel, véci se nedařily. Pri-mo do cesty útoku 21. tankové divize přistála tisícovka nepřátelských kluzáků, ze kterých se vyhrnuly tisíce výsadkářů. Ti víceméně doslova vymazali Feuchtingerovu péchotní podporu z povrchu zemského a při západu slunce mu zbývalo užjen 55 tanků. Dietrich Rommelovi sdélil, že nepřátelé mají tanky s dostřelem více než 3 000 metrů. Rommel poslal na severozápad bojovou skupinu složenou napůl z tanků 21. pancéřové divize, napůl z 12. divize SS, aby se pokusila znovu dobýt Bayeux. Tím se však dostala na dostřel velkých děl válečných lodí. Přeskupení k tomuto útoku přitom zabralo mnoho hodin.

Geyr se na rozptýlení tankových divizí díval kriticky. "Pést se tak rozevřela právé v okamžiku, kdy byla připra-

vena uhodit," řekl později. V 16.40 vyložil plukovník Bodo Zimmermann, nyní znovu v Paříži, Rundstedtovu zpravodajskému důstojníku Meyer-Detringovi situaci na bojišti následujícím způsobem: "Zatím zůstáváme trčet na místě. A co je velmi neprijemné - nepřítel postupuje... Podle mého soudu jsme zahodili celý jeden den. Tanky máme vázané v bitvách, ve kterých by být neměly, a zbývá nám jen doufat, že divizi Panzer Lehr se podari rychle probít do Bayeux. Záleží na každé minutě. Potíž je v tom, že nemáme dostatek nákladního prostoru. Bojím se, že budeme muset bojovat i o Saint Ló. Jestli to tak opravdu bude, dostaneme se do pěkné bryndy." O deset minut později se Zimmermann dozvěděl, že velká brttská a americká předmostí v Normandii se každou chvíli nejspíše spojí. "To všechno je proto, že tu Rommel v pnmí den invaze nebyl," řekl Zimmermann.

Večer 8. čezvna bylo už Rommelovu i Rundstedtovu štábu naprosto jasné, jak velké strategické nebezpečí jim hrozí. Nacistům padly do rukou dva důležité americké tajné dokumenty. 1. americká divize, která se vylodila na pláži "Omaha" severozápadně od Bayeux, utrpěla díky rozbouřenému moři a mocné německé obrané těžké ztráty - o speciální německé péší divizi, jíž sem Rommel postavil, nepřítel zřejmě nic nevěděl. Mnoho amerických obojživelných tanků ztroskotalo a vyloďovací čluny zdevastovala německá kulometná palba. V jednom havarovaném člunu, který proud zanesl ke břehu, byl objeven bojový rozkaz pro celý americký VII. sbor. Za tímto sólokaprem přišel ještě další. Německý ženijní prapor se znovu zmocniljisté pobřežní vesnice a v přestřelce zabil mla-dého amerického důstojníka. V jeho brašně se našlo sto stránek operačních příkazů pro americký V. sbor. Podrobné prozkoumání těchto amerických dokumentů by nacistickým odborníkům prozradilo hodně o Eisenhowerových plánech. Bylo by z nich na příklad jasné, že do této invaze jsou vrieny tak velké síly, že pro nějakou druhou už pravděpodobně v Ariglii nic nezbývá. Avéak náčelrúk štábu 7. armády generál Max Pemsel - snad proto, že jeho předchozí snaha vyzněla naprázdno - si po několik dní dokumenty nechal pouze pro sebe a Romme-

lovu štábu zjejich obsahu telefonicky sdělil toliko strvéné a nesouvislé útržky. "Je to všechno příliš vágní," stěžoval si na zámku Staubwasser.

I bez těchto dokumentů bylo celkem zřejmé, že Eisenhower chce co nejdříve dostat Cherbourg. Kdyby se to Spojencům podařilo, pro Němce by to znamenalo katastrofu. Zmocní-li se Spojenci Cherbourgu, nebudou už muset vojáky a stroje vylodovat na plážích, cožje pomalá a ošemetná záležitost, ale budou je moci rychle a ve velkých množstvích přivážet přes významný námořní přístav. Kontinent by pak brzy zaplavila mohutná vlna Spojenců. Hitler tedy v příštích dnech vydal řadu instrukcí zaměřených na pripravu Cherbourgu na dlouhé obléhání.

Vrchní velení mezitím hořelo netrpéllvostí a nespokojeností nad nedostatkem rozhodných akcí v Normandii. Mělo za to, že je nejvyšší čas zapojit do bitvy také až doposud ladem ležící 15. armádu. 8. čenma večer telefonoval z Paříže Speidelovi plukovník Zimmermann. "Rommel," řekl, "se musí rozhodnout. jestli situaci zvlád-ne se silami, které již má. Rundstedt o tom pochybuje a myslí, že bychom měli bez milosti vybrakovat jiné fronty, abychom získali další poslly." Když později toho večera Speidel vyridil vzkaz Rommelovi - vrátil se právě do zámku -, Rommela toto nové vměšování z vrchního velení otrávilo. Zavolal Jodlovi. "Chci rozštěpit nepřátelské armádní síly na dvé části," řekl, "a více se napřít vlevo. Zaútočit můžeme až zítra. Nepřítel se snaží pronilmout k Cherbourgu... Musíme zabránit spojení jejich dvou hlavních předmostí."

Na berghofském konci telefonu se ozvaly zvuky nesouhlasu. Jodl neustále trval na svém: "Nemyslím, že se musíme obávat nějaké druhé invaze na západě." Rommela generálova naivita rozohnila: "Dovolte mi zdůraznit, že nepřítel zatím zmobilizoval pouze jednu ze svých dvou annádních skupin, a právě proto nemůžeme z oblasti 15. armády stahovat žádné síly - rozhodně ne z Calais." Jodl nevzrvšeně opakoval: "Žádná druhá invaze nebude." (Tento rozhovor je zaznamenán ve válešném deníku Armádní skupiny B.) Rommel zavěsil.

468 469
♀

Na urputnosti, s níž Rommel v červnu 1944 lpí na tom, co mu navykládají jeho zpravodajští experti, je cosi tragického. Polní maršál, ktezý si v minulosti tolikrát spá-lil prsty, když zpravodajství ignoroval, se nyní naučil po-slouchat. Neuvědomoval si, že fakta, jež mu zpravodajci podsouvají, jsou jednak falšována členy německého protihitlerovského spiknutí sledujícími své vlastní tajné cíle, j ednak už předem záměmě překroucena nepřítelem.

V rámci plánu Fortitude si nepritel vymyslel celou fiktivní armádní skupinu "1. US", jíž údajně velí generál Patton.

Tuto informaci hlásí jistý agent do Berlína 2. čenma. Poté přlcházejí na řadu i údaje o její síle. Plukovník Roen-ne sílu nepritele vždycky nadhodnocoval, nyní však uvádí v úžas i nepřátelské náčelníky štábů, kteri se z rozlvštěných depeší dozvídají, že Roenne vynalézá britské, kanadské a americké divize, o nichž se dokonce ani jim nesnilo! A co je ještě více udivující - Speidelův štáb ná-davkem Roenneho cifry dále zvyšuje. 6. června - v den D večer - vydává plukovník Roenne tajnou zprávu: "Z přibližně šedesáti velkých formací v jižní Anglii se do této operace zatím zapojilo nanejvýš pouze deset nebo dvanáct divizí včetně výsadkái-ů." Dospívá k závéru, že Spojenci určitě chystají další invaze, protože se dosud neobjevila žádná z dvaceti pěti divizí, o ktezých je známo", že patri k 1. americké armádní skupině.

Boje probíhají zmateně a nekoordinovaně. Ve spletité krajině plné křovin a jiných překážek jsou tankové bitvy rychlé a prudké a vedou se čelně a na krátkou vzdálenost. 9. června j sou poslány na Bayeux Bayerleinovy sebevědomé tankové osádky, jež tvoří chlapci nedávno vyšlí ze školních lavic. Večemí nebe nad Normandii se nad nimi třpytí zlatem. Jedou naprosto beze strachu a jsou si jisti svým vítězstvím. Je mezi nimi i mladý desátník, kteiý si udělá přestávku, aby pohladil bílé květy živých plotů. Pro tu chvíli zcela zapomíná na ohlvšující výbuchy granátů... Pak se svižně vyhoupne na svého Tigera, jeri se mu má za několik minut stát plápolající rakví. Jiný mladík, poru-čík, vystrkuje blondatou kudmatou hlavu z otočné věže tanku, zasazuje do vzduchu imaginární úder a křičí: "Takhle to zmálmeme..." - ani nestačí gesto dokončit a

střepina granátu mu rozrazí čelo a jeho tank vzplane. Ostatní bojují dál a bok po boku, pouze v košilích a černých kalhotách uniformy. s několikadenním neholeným stmiskem na bradách se potí v pekelné výhni uvnitř tanků.

Britské obrněné jednotky už prý dosáhly lesa táhnoucího se na sever od sousední vesnice Lingévres. Bayerlein nařizuje pokračovat v útoku. Motozy ivou a pásy tanků děsivě skřípou, jak se Panthery a Tigery protláčejí úzkými vesnickými uličkami, míjejí odepsaného Goliáše, německý dálkově řízený tank, a mizí v 300 metrů vzdáleném lese, ve spletitých křoviscích mezi vysokými stromy. "Palebné postavení! - Poklopy uzavřít!" - Potom už velitelé tanků vidí pouze před sebe skzze průhled z tvrzeného skla malý jako dlaň a vyjma třeskotu explodujících granátů pro ně utichnou veškeré zvuky zvenčí. Když vyrazí opět do volné- ho prostoru, nejbližší protivníkovy tankyjsou od nichjen 50 metrů. Sluchátka najednou ožijí příkazy a povely od tuctu velitelů Pantherů. Jeden Churchill dostane zásah a vyvalí se z něj dým. Při čelné srážce na sebe obě strany chrlí protipancéřové granáty. Vpravo i vlevo se v zomém poli německých tankistů vynořují další a další silvety nepřátelských tanků plazících se zahradami, loukami a sady.

Jeden Panther je poškozen a volá o pomoc. Další tank mu zaburácí v ústrety a do bitevní vřavy z něj sešplhá tankista, zahákne Panthera do vlečných řetězů a kolos je odtažen do bezpečí. Britové položí kouřovou clonu a zmizí z dohledu. Bitva na chvíli utichá. Z hořícího obměného vozidla se vypotácí německý nabíječ, kterého střepina při- pravlla o obě oči, nesouvisle blábolí a záhy umírá. Rychle za sebou zasahují tři Pantheiy fosforové bomby a jejich posádky ucítí mučivý žár ohně; některi z jejich členů se seškvari na místě, jiným se podari vylézt a unilout, jsou však už také v plamenech. Muži z okolních strojů se snaží plameny udusit nebo z nich strhnout horicí šaty. Je už
I ale pozdě. Kolem vrávorá nahý muž s oteklým tělem pl- ným puchýřů. "Jsem Schmielewski, jsem Schmielewski," je vše, co je schopen říci. Spolu s ostatními zraněnými ; je vytažen na vojenský náklaáák. Schmielewski leží na

podlaze korby, nejeví žádné známky bolesti, jen oči má široce otevřené. Za chvíli jej z agónie vysvobodí smrt.

Vesnici Lingévres je nutno pustit.

Rornmel strávil celé odpoledne 9. června ve štábu 7. ar-mády v Le Mans. Byl ted plný starostí. Některé zjeho obav byly zbytečné. Hitler a vrchní velení ku pž-íkladu náhle při-šli s varováním, ie nazítří ráno bude napadena Belgie (BBC vysílala zase nová hesla). Tato imaginární hrozba znamenala pro Rommela vážné důsledky: Hitler místo aby silnou 1. tankovou divlzi SS s více než 21 000 vojáků poslal do Normandie na pomoc Rommelovi, naridil podržetjijako zá-

lohu pro operace v Belgii.
Další důvod ke starostem byl velmi reálný. Amerlóa-
nům už nechybělo mnoho k otevření předmostí u Sainte-
Mére-Eglise a bylo nebezpečí, že se začnou přes Cher-
bourský poloostrov valit na západ. Rommel řekl Doll-
mannovi: "Za žádných okolností nesmíme nepříteli dovolit
obsadit Cherbourg."
Proti této hrozbé na Cherbourském poloostrově chtěl
Rommel postavit elitní vojska; jejich pohyb však značně
zdržoval nedostatek přepravní kapacity a paliva a také
letecké útoky. Proto 9. čenma odpoledne naridil: "Zpo-
čátku budeme muset zůstat v defenzívě... Nepustíme se
do protiútoku, dokud nebudeme úplné připraveni." Tak
uplynul další den a k rozhodné akci opět nedošlo.
Příštího rána vyjel Rommel znovu do Normandie. Ne-
přátelská letecká aktivita tam byla pořád intenzívni - ti-i-cetlQ-át musel
vyskoóit z auta a vyhledat úkzyt. Za Sep-
pem Dietrichem se vůbec nedalo dostat. Aby mohl probrat
zamýšlený útok, jenž vi byl opravdu nezbytný, zastavil
se odpoledne v hlavním stanu Geyrovy tankové skupiny,
který byl rozložen v sadu poblíž La Caine, ti-icet kilometrů na jih od Caen; zde
je alespoň nemohla zasáhnout lodní
děla. V Geyrově štábním autobuse rozprostřeli na stůl
mapy a společně je studovali. Tanky Seppa Dietricha měly
odpoledne zaútočit na sever. Nepřátelské útoky však po
celý den postupné sílily a Geyr byl přinucen k defenzívě. Geyr Rommelovi řekl,
že mu chybí benzín a munice, a
stěžoval si, ie ani brigáda s raketomety Nebelwerfer, ani

protiletecké sbory přislíbené Górtngem dosud nedorazily. Nepřátelské letecké
síly ničí vesnice, pokračoval, bori mosty a ostřelují silnice bez ohledu na
francouzské civi- listy. Po německých leteckých silách nebylo ani vidu, ani
slechu. Geyrův válečný deník shrnuje výsledek této pora- dy větou: "Útok se
neuskuteční."
Tyž den, 10. čenma, admirál Dónitz v Berlíně důvěrnL
přiznal svému štábu: "Invaze se zdařlla. Druhá fronta je nyní faktem."
Kdyi se Rommel toho dne večer vrátil na zámek, tele-
fonoval ohledné hrozící katastrofy Jodlovi do Berghofu. "Navrhuji, abyste
sem poslal nójaké pány z OKW (vrchní
velení), ať to vidí sami," uzavřel. Poté si vylil srdce v dopi- se Lucii:
"Letecká převaha nepřítele vážným způsobem
postihuje naše pohyby." A dále: "Je velice pravdépodobné, že bzzo vypukne
invaze také na jiných místech. Nedá se
tomu prosté nijak zabránit." Vypadá to tedy, ie polní mar- šál Rommel vzdal
boj už pouhé ótyři dny po dni D, a to
navzdory faktu, že měl nad nep-ítelem ve Francii stále
ještě početní převahu, která činila, vyjádřena v divizích, čtyi-i ku jedné.
Zatím dokonce ani nezapojil své nejsilnější ;
tankové divize.
Potřeboval-li kdy po svém boku činorodého a dyna-
mického náčelníka štábu, bylo to právě ted. Měl však
vedle sebe jen Hanse Speidela a ten si hrál na vlastním písečku. Když byl
Rommel ten den odpoledne u Geyra,
Speidel pŕt čaji ponékud poodhalil před štábem na zámku svou pravou tvář a
prozradil, že je zasvěcen do spiknutí proti Hitlerovi. Admirál Ruge si
totojeho doznání opatrně zaznačil do svého deníku: "ekl nám (Speidel) o své
cestó o svatodvšních svátcích a naznačil, že se nejednalo pouze o návštěvu
rodiny." Dnes už víme, že se Speidel tehdy ve svém domé ve schwarzwaldském
Freudenstadtu radil se
starostou Karlem Strólinem a bývalým ministrem zahra-
niční Konstantinem von Neurath o m.ožnosti násilného na-
hrazení Hitlera Rommelem.
Rommelovi samotnému se s tímto plánem zatím nesvé-
řil. Jeden ze Speidelových kolegů spiklenců, Walter Bar- gatzky, v roce 1945
napsal: "Speidel postupoval velmi
; opatrně. Nenápadné Rommela připravoval na pripadnou

♀

revoluci, a když se domníval, že získal Rommelovo porozumění, zinscenoval Hofackerovu návštěvu v jeho štábu." Podplukovník Caesar von Hofacker, 48 let, byl pobočníkem generála von Stiilpnagel v Paříi. Rommel znával jeho otce, generálporučíka Eberharda von Hofacker, velitele wirttemberské pěší divize. Svědkem jejich zdvořilého červnového rozhovoru byl další ze spiklenců, Speidelův švagr Max Horst. Hofacker piý pamatoval na zadní vrátka, stejně tak Rommel. Major Reinhard Brink, Rundstedtův kontrašpionážní poradce, v roce 1945 napsal: "Rommel se k těmto pzvním pokusům bavit se s ním o podobných záležitostech stavěl rezeivovaně."

Rornmel lpěl na prisaze věrnosti Hitlerovi vždycky ai s náboženským fanatismem. Na rozdíl od Speidela nedávno podepsal manifest, který ji formálně znovu stvrzoval. Nyní se ale ocitl v těžkém dilematu. Věci se mu vymykaly z rukou. Časně ráno 11. června se dozvěděl, že Geyrův útok poblíž Caen vyšel vniveč. Pak k němu po telefonu dorazila zpráva, že hodinu poté, co opustil Geyrův hlavní stan, zasáhl jej americký hloubkový bombardér a celý štáb tankové skupiny v něm našel svou smrt.

Krátce poté, co obdzžel toto otřesné sdělení, se Rommel vydal se Speidelem na půldruhé hodiny dlouhou cestu z La Roche-Gvyon do Paříže, aby se setkal s polním rnaršálem von Rundstedt. Z této návštěvy vzešel žalostný telegram, který poslal Rundstedt Hitlerovi, upozoriiující, že nepodaří-li se co nejdříve ustavit pevnou frontovou linii, sitvace si pravděpodobně "vynutí fundamentální rozhodnutí". Také Rommel napsal - a nazítří odeslal - vehementní telegram. Ten seznamoval se zhoršující se sitvací náčelníka vrchního velení Keitela. Výslovně Keitela požádal, aby telegram ukázal Hitlerovi. Neustále se mu vracela jedna myšlenka: Alamein se pořád dokola opakuje.

Po schůzce s Rundstedtem zaskočil Speidel ještě do kanceláře generála Blumentritta, náčelrúka Rundstedtova štábu. Šeptem si spolu povídali, jaké je to bláznovství držet v Normandii pevnou frontu - j ak nařídil Hitler -, a o nutnosti začít vyjednávat s nepřítelem.

474

Blumentritt v lednu 1946 zasvěceně napsal: "Bylo to popivé, co mi Speidel řekl o okruhu lidí, který se formuje v ftíši s cílem utvořit zastupitelský sbor. Speidel jmenoval (polního maršála) von Witzleben, (generála) Becka a (starostu) Goerdelera. Dodal, že v případě nutnosti přimějí Hitlera podřidit se i násilím.O žádném atentátu růc neříkal, jednalo se jenom o formální přístup k Hitlerovi. Speidel mi také prozradil, že jej polní maršál Rommel poslal na několik dní dovolené do Württembergu a že tam mluvil se starostou Stuttgarttu (Karlem Strčlinem)."

Speidel musel s některými z těchto myšlenek v tento osudný den, 11. čenma, seznámit i Rommela - možná k tomu došlo při zpáteční cestě z Pariže. Zdá se, že hovořil o nacistických zvěrstvech a masovém vyvražáování, aby popudil Rommela proti Hitlerovi. Později toho dne Rommel vzrvšeně přecházel kolem zámku s admirálem Rugem. Nahlas při tom uvažoval o jednostranné kapitulaci na západě, jakožto "nejlepším řešení nynější sitvace"; nakonec tuto možnost ale vyloučil. Po chvíli se pokusil podívat na věci z lepší stránky: "Naše síla je v nenávisti mezi Rusy a Angloameričany. Hitler také často říká, že ani on neví, jak to s námi dopadne, že je ale absolutně přesvédčen, že nakonec se všechno v dobré obrátí." Potom Rommel před admirálem začal O tom, že někteří nacističtí vůdcové nemají čisté ruce. Mluvil o "masakrech" a dodal: "Vždycky jsem se snaiil bojovat čistě."

Ruge odpověděl: "Vy jste ten nejlepší muž, kterého Ně-j mecko má." Rommel nejspíše nepochopil, na co admirál n-í.

Nové zprávy z předmostí rikaly, že němečtí vojáci právě opustili město Carentan - bránu k celému Cherbourské- mu poloostrovu. Marcks, hořce zklaznaný tímto nezda-

rem, vyjel prištího rána na carentanské bojiště.0 hodinu později z něj zbylo jen roztříštěné tělo v prikopě - jeho f dřevěná noha mu zabránila dostat se z auta dostatečně I, rychle, aby se ukzyl před nepřátelským náletem. Rommel, celý ztrápený, napsal Lucii: "Bitva pro nás nedopadá vů- bec dobře a je to hlavně kvůli převaze nepritele ve vzdu- 475

♀

chu a síle jeho námol-ních děl. My jsme schopni vyslat do vzduchu na jeho 27 000 bojových vzletů jenom 300 až 500." (Zde přeháněl.) "Vžera jsem podal hlášení Vůdci. Rundstedt dělá totéž. Je načase, aby do hry ustoupila poLi.tilca. Čekáme, že další snadještě těžší invaze vypukne v několika málo dnech také někdejinde. Historické spoje-nectí dvou světových mocností přináší nyní nepříteli ovo-ce. Velice bzzy bude po všem."

12. žezvna - v den, kdy zemřel generál Marcks - obědval na zámku Geyr, stáleještě popelavý hrůzou, žejen o vlásek unikl smrti. (Rommel byl právě na frontě u 116. tankové divize generála Gerharda von Schwerin, kterou chtěl upo-zornit na možnost nové invaze na pobřeží Kanálu východně od Dieppe.) Geyr požádal o novou velitelskou funkci. Spei-del jeho žádost smetl ze stolu: "Mám pro vás speciální úkol."

Někdejší generál baron Leo Geyr von Schweppenburg si domyslel, co Speidel u čerunu 1944 míniL, a u roce 1947. V tu dobu byl u americkém zajetí a vedL historický program zaměřený na boje v Normandii.. Jednoho dne mu Ameri-čané pripravíli setkání se Spei.deCem - ten byl vi dávno na svobodé. Schůzka probéhla u Oberursel nedaleko FYankfurtu. Speidel se prý Geyrovi piiznal, ie se postaral, aby dvě kvalitni tankové divize - 2. a I 16. - nebyly do bojů v Normandii nasazeny, protože je chtěl poviit ve spik-nutí proti Hitlerovi. V roce 1947 hovořil tento skutek roz-hodně ve Speidelůu prospéch a posílil jeho reputaci anti-nacisty. Znovu se jim chLubiL u nzných rukopisech - jejich koncepty jsem naLezl v archívu Citadely u Cha.rlesto-nu u Jiiní Karolíné, ve Washingtonu DC a ve ěvábském Gmúndu - a ve svých pcunétech z roku 1949 Invaze 1944. Udivení kolegové generáLové se však začaLi dožadovat vysvělení některých turzení uvedených u této knfze a Spei-del navíc již u té době začal rychle šplhat po žebi.íčku vojenského velení NATO. Tyto okolnosti změniLy hodnotu starého turzení o jeh.o urozeném rebelantství a SpeideC se jal své staré výroky piizpůsobovat nové sitvact Nejdii.ve je bagatelizoval a potom úpCně popřel. Jistý redaktor byl však natoLik netaktní, že citoval Speidelůu drivéjái výrok,

načei mu napsal SpeideCůu piiteL admirál Ruge: "Speidel je nyní hCauním představitelem někdejšiho německého Weru-machtu a vypořádává se s úkoLem nového vyzbrojeni německé armády. Bude-1i neustále nespravedCivé obvi-iiován z toho, ie sabotovaL bitvu, na nů závisel osud jeho zemé, značné fím utrpí jeCw uliu a nebude už moci být tak prospěšný. "

Hrabě Gerhard von Schwerin, velitel 116. tankové divi-ze, byl - tak jako Speidel - obdivovatelem generála Becka, hlavního představitele berlínského protihitlerovského spiknutí. Schwerin byl s Rommelem v Aťrice od samého počátku, potom se mu však vzepřel a Rommel ho vyhodil. Když začala invaze v Normandii, byla Schwerinova tanko-vá divize uvolněna, ovšem ne k tomu, aby jí bylo použito tam - právě v den D se kupodivu přesunovala směrem od Normandie, k pobřeží Kanálu. Na této cestě, když divi-

ze míjela Rommelův zámek, dal Schwerin zastavit v nedalekém lese a svému tajemníkovi, staršímu rotmistru Gerhardu I.ademannovi, nadiktoval memorandum o německé situaci. Považuje ji v něm za beznadějnou a navrhuje změnu režimu a také naznačuje, že jeho 116. tanková divize je loajální pouze jemu samotnému. Pak s tímto jednostránkovým dokumentem - nařídil, aby se nepořizovala kopie - poslal svého zpravodajského důstojníka majora Arthura Holtermanna do zámku za Speidelem. Od té doby fungoval Holtermannjako tajná spojka mezi Speidelem a Schwerinem. Speidel Schwerinovi sdělil, že divize se má držet v záloze, aby mohla být použita v chystaném převratu. A tak, zatímco Hitler zoufale získával posily do-konce až z ruské fronty a z jižní Francie, Schwerinova 116. tanková divize zůstala až do 19. července v nečinnosti. (S druhou protihitlerovskou - 2. tankovou - divizí nemohli spiklenci počítat, protože 12. června zasáhlo vrchní velení a přesunulo ji na frontu v Normandii.)

O autentičností svédectví o pohybech 116. divize v té dobé není mnoho poclub a historikové budou možná chtít spekulovat, do jaké míry by mohl Rommel bitvu zurátit ve svůj prospěch, kdyby měl už od počátku možnost její

tanky u Normandii nasadit. I když opomineme Speidelovy starší rukopisy, tato fakta nám potvrzuje sám Schweri.n, dále Geyr a HoCtermann - který všechno zaznamenal ve svém kapesním zápisníku - a Lademann. V jednom důležitém bodé se vši.chni shodují - o tajných důvodech, kvůli ktenm stáLa divize stranou, jednali vidy pouze se Speidelem, nikdy ne s Rommelem. Mezi dokumenty o antihitlerovském odporu jsem našel také poznámku, jejímž autorem je baron F1-iedrich von Teuchert, vysoký civilní úředník ve StiilpnageCové štábu, která popisuje rozhovor mezi Speidelem a dalším ze spikLenců, podplukovníkem von Hofacker, v nšmž řešili, co by se během antihitlerovského puče mělo dít u Paiiži: "ObzuLášf těžkou hlavu jim dělala p-ítomnost siLných jednotek Waťfen SS. DomluviLo se, že by měly být u ten velký den zaneprázdnény u bitvé, z níž by se nemohly uvolnit. Jedna spolehlivá divize (Schwerinova tanková dívize) se driela zpátky a byLa připravena Parii krý t. "

Dnes vije hrabé von Schwertn stan člověk. Žije na velké venkovské usedlosti na březíchjednoho bavorskéhojezera. I on se stejnějako Speidel uměl po váLce o sebe dobře posta-rat- stal se architektem nové německé armády. Jak mi řekC, zCobíjej, ie Speidel už nechce mluvit o tom, ie on, Schwerin, tehdy 116. divizi odstavíl. "Má k tomu dozajista své důvo-dy, " i-ekl Schwerin tajemné.

12. června v deset ráno Rommel telefonoval polnímu maršálu Keitelovi do Berghofu; zmínil se o Rundstedtově ponurém telegramu z předchozího dne a upozomil jej, že i on vidí situaci stejně vážně. Keitel ho uklidňoval: "Už jsem s tím seznámil Vůdce. Dostanete dvě tankové divlze z východní fronty." Měly to být prvotřídní 9. a 10. tanková divize SS.

Mezitím Hitler Rommelovi naridil podniknout protiútok na východním konci normandského předmostí a krok za krokem rozdrtit britské síly. Rommel byl nucen mu vyhovět. ačkoli se osobně domníval, že větší taktické nebezpečí hrozí na západním konci, a sám by dal přednost tomu, aby jeho tankové divize udeřily na málo zkvšené americké vojá-ky a znemožnily jim roztáhnout se po Cherbourském poloostrově. 13. června se však německým silám nezdařllo dobýt město Carentan - klíč k poloostrovu - a před Rom-

melem stálo složité rozhodování. Má zmobilizovat dostupné síly v západní části nonnandské fronty k obraně "pevnosti Cherbourg" nebo zabránit většímu americkému průlomu směřujícímu na jih do srdce Francie? Sám naprosto nepochyboval, že naléhavější je splnění druhého úkolu. Když mluvil odpoledne 15. čenma s generálem Blumentrittem, dokazoval, že i když by mohl dramatický bojový ústup na sever poloostrova hodně zdržet postup nepřítele na Cherbourg, zároveň by nahlodal německé síly takovým způsobem, že by jim nezbylo mnoho prostředků na udržení tohoto přístavu po nějakou delší dobu. Nazítří rá-no, 16. června, volal Speidel Maxu Pemselovi do 7. armády a řekl mu, že má začít s částečným stahováním na sever. Rommel prohlásil: "Je načase, aby někdo učinil rázné rozhodnutí. Budeme-li se snažit udržet všude, přijdeme o všechno."

Za nějakou dobu zavolal Speidel Pemselovi znovu - Hitler zakázaljakékoli ústupové pohyby na sever poloostrova. Speidel si tentojeho zákaz nechal hodinu pouze pro sebe a zveřejniljej, až když ústup započal. Tato změna taktiky vy-volala ve štábu 7. armády příšerný chaos. Rommel na svou odpovědnost povolil generálu Dollmannovi stáhnout část sil z poloostrova, aby pomohly blokovat průlom Američanů u Saint-Sauveur na západ. "Vezmeme-li Vůdcův prikaz doslova," pověděl Rundstedtovi do telefonu, "a veškeré naše síly na poloostrově necháme tam, kde zrovnajsou, nep-ítel se klidně pohrne našim vojákům za zády na sever po dokonale volných silnicích a Cherbourgu dosáhneještě před západem slunce. Naše motorizované jednotky musí mít svobodu pohybu."

Rommel cítil, že krize vrcholí. "Pochybuju, že si nahoře uvědomují vážnost celé sitvace," napsal Lucii 14. června, "a že vyvozují správné závěiy." Znovu vrchnímu velení přednesl svoji žádost, aby do Normandie poslali někoho, kdo se o všem přesvědčí na vlastní oči. Po vyčerpávající a nezvy drásající návštěvě na bojišti to-ho dne si poznamenal: "Zase nahoře na frontě, sitvace

není o nic lepší. Musíme se přlpravit na nejhorší. Vojáci - SS i armáda - bojují ohromně statečně, ale poměr sil se den ode dne stále nemilosrdněji obrací proti nám."

Toho večera si Ruge na zámku všiml, jak je Rommel skleslý a vážný. Admirál se s ním šel projít po okolí a opakoval něco z toho, co mu Speidel šeptem sdělil, když spolu po večeři hráli stolní tenis. O několik hodin později napsal Rommel Lucii upřímné přiznání porážky: "Pravděpodobně si umíš představit, jak složitá rozhodnutí nás v bizké době čekají, a určitě jsi nezapomnéla, co jsem Ti řekl v listopadu 1942." Tehdy jí v límě, jak již víme, naznačil, že bude možná muset přistoupit na příměří s Brity.

Všechno by bylo pro Rommela i Rundstedta daleko jednodvšší, kdyby se nemuseli obávat, že každou chvíli se na pobřeží Kanálu vylodí "annádní skupina generála Pattona". 15. armádu mohli zkrátit o pěchotu a nasadit ji do bojů na normandském předmostí. Tankové divize by se stáhly z čistě obranné pozice a přesunuly k mohutnému protiútoku. Plukovník von Roenne z Berlína neustále hrozil, že Patton se už už chystá přes Kanál zasadit zabi-jácký levý hák. Luftwaťfe tento názor silně zpochybňovala a poukazovala na to, že nepřítel tlačí veškeré dostupné taktické letecké jednotky do Normandie. Rundstedtův zpravodajský důstojník Meyer-Detring Roenneho také upozozzioval na skutečnost, že v Normandii se už objevily všechny nejlepší bojové jednotky nepřítele. Roenne však

trval na svém. 15. čenma odhadl Pattonovu sílu na 25 divizí.

Rundstedtův operační důstojník Bodo Zimmermann zavolal zpravodajskému důstojníkovi a celý nezvózní mu řekl: "Musíme se k této otázce postavit čelem, a bude-li potřeba, stáhnout z horních sektorů ještě více vojsk."

Ze zámku se proti tomu ozvaly hlasité protesty. Staub-wasser, Speidelův zpravodajce, telefonoval Meyer-Detringovi. "Začíná prý převládat názor," řekl, "že musíme začít bez lítosti přemísfovat veškeré dostupné síly, protože druhá invaze je údajně do konce srpna nanejwš ne-pravděpodobná. Kdo to řekl?"

Meyer-Detring se mu snaiil vysvětlft logiku celé věci: "Nepřítel vi zapojil své nejzkvšenější jednotky. Seberme odvahu. Nemůžeme se ai do konce srpna nechat vodit za nos jakýmsi teoretickým nebezpečím!"

Nazítri, 16. čeivna, nebe nad zámkem potemnělo, mra-ky byly nízko a mrholilo. Admirál Friedrich Ruge. Romme-lův námořní poradce, pochmurně svěřoval svému deníku: "Každý den se člověk ptá: jak dlouho to ještě bude tivat?" Hitler správně odhadl, že Rommel se nyní nachází ve stejné náladě, jakou se vyznačoval jeho ústup od Alamei-nu, a rozhodl se osobně zasáhnout. Rommel chtěl někoho z vrchního velení, aby přijel a viděl na vlastní oči? Dobrá. Hitler svému ohromenému štábu oznámil, že do Francie poletí on sám. Příštího dne, 17. čenma, v devět hodin ráno na něj již Rundstedt, Rommel a dva náčelníci jejich štábů čekali v náhradním Vůdcově hlavním stanu zbudo-vaném poblíž Soissons, 500 kilometrů od Normandie. Hrozen důkladně maskovaných bunkrů měl dobře viba-vené, koberci pokzyté pracovny. V jedné z nich se jejich dramatická porada uskutečnila. Polní maršálové zdvoiile stáli, zatímco Hitler seděl na nízké dřevěné stollčce a v n.ikou roztržitě převracel brýle s kovovými obroučkami nebo zakresloval na mapu značky jednou z trsu barev-ných tužek po levici.

lVejdrive se svým hlášením před Hitlera předstoupil Rommel. Nic neskrýval. Pěší divize mizí j ako sníh v j amím slunci. Zásoby a posily nepřlcházejí. Hovořll o zničujícím účinku nepřátelských leteckých útoků a námořního dě-lostřelectva, trval však na tom, že každý ze zbývajících mužů bojuje jako dábel"; jeho sedmnácti-, osmnáctiletí chlapci jednají jako veteráni, rvou se jako mladí tygřf". Montgomery ale v Normandii užívá stejně brutální síly j ako v severní Atrice. Za kobercovými nálety přlchází tvr-dý nápor nejmodernějších zbraní a obrněných vozidel.

Potom mluvil Rundstedt. Bez obalu Hitlera požádal, aby přehodnotil myšlenku nehybné obrany celého Cher-bourského poloostrova, která je prilió nákladná a vyža-duje mnoho obětí, a aby dovolil uspořádaný ústup do pristavu a pevnosti. Hitler byl právě v náladě priznivé pro realistická rozhodnutí a bez dalšího přesvědčování sou-

480 481

♀

hlasil, i když si uvědomoval, že to Američanům umožní odtrhnout celý poloostrov. Nařídil ale, aby severní bojová skupina při svém pomalém ústupu ke špici poloostrova bojova o každou píď půdy, a Rommela povéi-il jmeno-vím "obzvlášté zdatného" velitele Cherbourgu. "Pevnost se bude držet co nejdéle - pokud možno alespoň do půli července."

Těch pár hodin strávených s Hitlerem na Rommela mocně zapůsobilo. (Lang v dopise domů správné postřehl, že polní maršál "se neumí vymanit z Vůdcova vllvu".) Hit-ler na poradu pozval - nikoli náhodou - také velitele sbo-ru tajných zbraní "V-1", aby mu podal hlášení v pri-

tomnosti polních maršálů. Rommel se už po týdny doža-
doval co nej urychlenéj šího otevření útoku střel V-1 na
Londýn, Nyní se mohl dozvědět, že na Londýn bylo během
několika posledních dní vypáleno tisíc bezpilotních le-
tounových střel V-1, z nichž každá nesla zničující hlavici o váze 845 kg. Hitler se samolibě usmíval, když dával
Rommelovi nahlédnout do zpráv německých agentů v An-
glii o destruktivních úšincích těchto zbraní.
Romrnel z bunln-u zavolal generálu Dollmannovi, který
byl tehdy již zase v Normandii, aby jej povzbudil. "Účinky bombardování střelami V-1," řekl, jsou ohromné."
  Jedna Rommelova stručná poznámka však prozrazuje,
že jej jeho tiýznivé pochybnosti neopustily. Když sirény
ohlásily nebezpečí náletu, důstojníci se shromáždili v Hit-lerově protileteckém kiytu. Rommel si všiml, že stenogra-
fové zde na chvíli chybí, a odhodlal se vyložit karty na
stůl. Sdělil lo-átce Hitlerovi -jak si v lednu 1946 vybavil Blumentritt, svědek nestranný a spolehlivý -, že "do hzy
bude muset brzy vstoupit politika, jinak že se sitvace na západě příliš zhorší a nebude ji už možné zachránit". (Ta-ké Jodl a Speidel si vzpomnéli na podobná slova.)
  Hitler mrazivě odvětil: "To není vaše starost, to musí-
te nechat na mně." Rommelova slova Hitlera určitě fala
do živého, protože je citoval i dvěma generálům, kteri
o mnoho týdnů později nahradili Blumentritta a Spei-
dela. Hitler jim řekl, že jeho odpověd zněla: "Doba ještě neuzrálcr pro poCitické rozhodnutí." (V srpnu 1944 tuto
poznku ještě zdůraznil: "Myslím, že jsem svého času

dostatečné prokázal, že jsem schopen využívat také poli-
tického kapitálu. Ale doufat, že se příznivé politické
okolnosti vyskytnou v době těžkých válečných nezdarů,
je prostě dětinské a naivní. Takové okolnosti opravdu
mohou nastat - ne však dříve, než dosáhnete nějakého
nového vítězství.")
  Když odhoukal konec poplachu, byla už ta nejhorší
krize v Normandii tak j ako tak zažehnána. Rommel znovu
volal Dollmannovi, aby mu dal instrukce k započetí bojo-
vého ústupu do Cherbourgu, ale velitel 7. armády mu
pyšně oznámil, že se podařilo rozdrtit tři dny trvající po-kus Američanů probít se k silniční ki-ižovatce v Saint I.ó. Nepřítel byl rozprášen a utrpél těžké ztráty - v jednom
sektoru dosáhl počet mrtvých Američanů dokonce tisí-
covky, a stovky jich padly do zajetí. Rommel nai-ídil, aby byll zajatci v Saint Ló důkladně prohledáni. Chtěl získat dokumenty, jichž by šlo využít v propagandě. Dále se
dozvěděl, že Američané na tomto bojišti poprosili nacisty o lékaře, kteri by ošetřili jejich raněné. Němci jim pod
bílým praporem ošetřovatele poslali a Američané jako pro-
jev vděčnosti propustili německé zajatce.

  Do zámku se vrátil nový, optimismem a sebedůvérou
sršící Rommel. Speidel po jeho boku byl zamlklý a zamra-
čený. Lucii Rommel napsal: "Na budoucnost teď pohlížím
daleko klidněji než před týdnem. Ofenzíva střel V pro nás znamená velkou úlevu... Rychlý nepřátelský průlom k Pa-
ři ži se teá sotva uskuteční. Na cestě k námje velké množ-
ství zásob. Vůdce byl velmi srdečný a dobře naladěný.
Uvédomuje si váinost naší sitvace." Rommel zkrátka a
dobře opět propadl známému stavu posthitlerovské hyp-
nózy. Admirál Ruge si do svého soukromého deníku na-
psal: "Rommel se vrátil. Potom se šel se mnou projít.
  ,praní špinavého prádla se nemluvilo, žádné výčitky
se nekonaly, Rommel si očividné oddechl. Hromady cu-
krátek za naši protiofenzívu. Vůdce je velmi optimistický, klidný. Situaci vidí jinak než my. Musí být plný magne-
tismu."
  Generár Speidel cítil nad změnou, jíž polní maršál pro-

šel, hořké zklamání. Bál se, že optimismus Rommela uči-

ní hluchým k jeho náznakům. Svým partnerůrn z konspirace Vůdce posměěně vylíčil jako "stárnoucího, stále nahrbenějšíYio a čím dál tím víc blábolícího" diktátora, jehož oběd sestával z obrovského kopce rýže. tří skleniček všemi baivani hrající medicíny a hromady pilulek. Speidel si v Sois sons poznačil některé z Hitlerových bonmotů a večer je pak k všeobecnému veselí nahlas předčítal.
"Nemluvte o Normandii jako o ,nepřítelově předmostí ," napodoboval jej Speidel, "ale jako ,posledním kusu nepřítelem okupované Francie...!" "Nepřítel nepřežije léto!"
Rommelova zpráva o situaci, již podal vrchnírnu velení 19. čezvna, odrážela jeho nové nadšení. Chvástal se, že protivník neuspěl ani u Caen, ani u Saint Ló, a že u Caumont dokonce musel ustoupit. Zůstal za svým časovým rozvrhem o týdny pozadu a do Normandie musí vrhat více sil, než zarnýšlel. Doposud ztratil více než 500 tanků a 1000 letadel. A- cožje důležité - obyvatelstvo v oblasti, jíž velí Romrnel, s polním maršálem sympatizuj e. Zvláště je to patrné, co nepřítel začal s bombardováním. Ode dne D jsou akce odporu a sabotáže téměř zanedbatelné.
Samozřejrně tu byla pořád válka nervů. Rommel byl odhodlán udělat vše pro to, aby 15. armáda ležící výše po pobřeží nebyla zastižena "v nedbalkách", jako se to stalo 7. armádě. Vlastně se na druhou invazi těšil, protože právě v ní by mohl vybojovat své největší vítězství. Nave-čer 16. šervna ohlásila obsluha radarů Luftwaťte, že zachytila totéž elektronické rvšení a "radarový šum", které předcházelyvylodění v Normandii, tentokrát však byly tyto jevy lokalizovány v oblasti pobřeží Kanálu, kde budou priliv a odliv právě v nastávajících dnech pro invazi obvzlášť příznivé. Rommel mnohola.át zajel do sektoru 15. armády a představoval si, kde přesně se "Pattonova armádní skupina" vylodí.
Hitler byl skeptický. Přl poradě v Soissons opakoval Meyer-Detringův argument - jeho slova jsou v protokolu z této schůzky -, že "nepritel už v Normandii zaangažoval své nejosti-ílenější divize, což dává tvšit, že už ted má plné ruce práce". Rommel s tím stále nemohl souhlasit.
19. čezvna opět zkoumal obranný systém mezi řekou Sommou a I,e Havrem. Tankovému velitell Schwerinovi

toho dne řekl, že novou invazf očekává právě na tomto místě. Salmuthovým hlavním zálohám dal příkaz posunout se ještě blíže k pobřeží. "Na Normandii jsem se hodně naučil," vysvětloval. "Jalunile nová invaze začne, kvůli převaze nepřítele ve vzduchu už nebude možné s nimi hnout."
22. šervna odj ell Rommel a Hellmuth Lang k 15. armádě znovu. Vzduch nad nimi po celý den vibroval hlubokými varhanními tóny trysek střel V-1 burácejících k Londýnu. Pohled na krátká letadla. která bleskově přelétala oblohou a zanechávala za sebou ohnivý proud, Rommela vzrvšoval. "Fantastické," napsal Lang. Odpalovací rampy střel V poskytovaly nepříteli více než dostatečný motiv k tomu, aby se vylodil zde. Podle nových informací od plukovníka von Roenne byla "Pattonova armádní skupina" přinejmenším stejně velká jako Montgomeryho. A Rommel čekal, kdy se Patton objeví. Čekal, čekal, naprosto pomýlený skvělým plánem Fortitude, posedlý potenciální hrozbou vycházející z čisté fiktivní annádní sku-piny natolik, že podceňoval velmi skutečné a přítomné nebezpečí, jež Francii hrozilo v Normandii.
Zatímco se Rommel staral o pobřeží Kanálu, události na Cherbourgském poloostrově dostávaly dramatický spád. Do 18. června se Američané prosekali přes patu poloostro-

va, čími izolovali německé vojáky - a protisovétské ruské žoldáky-na severu. Tito obránci měli provést bojový ústup ke špici poloostrova, stáhnout se do opevněného Cher-
bourgu a snažit se tento životně důležitý přístav udržet, jak dlouho tojen půjde. Námořnictvo vrchnímu velení potvrdi-
lo, že přístav je zásoben potravinami v množství dostateč-ném na to, aby vydržel přinejmenším osmitýdenní obléhá-
ní. Už 22. čezvna však byla pozice posádky pevnosti zoufa-lá. Americký velitel pronásledoval nacistický ústup s ver-vou, která udivovala všechny německé generály, již měli
s Američany něj akou předchozí zkvšenost. Byl to generál "Joe" Collins, dobře vypadající, rázný, tvrdý muž - zrcadlo-vý obraz Envina Rommela, ktezý se stejnými cestami pro-
bojovával na sever v roce 1940.

Rommel Cherbourg v podstatě odepsal již před něko-
lika dny, když dal 77. pěší divizi tajný rozkaz ustoupit

z poloostrova, než ji nepřítel odřízne. Veliteli pevnosti jmenovanému Rommelem, povýšenému aristokratu ge-
nerálporučíkovi von Schlieben, zůstaly k dispozici pouze ubohé zbytky tří divizí. Hitler Schliebenovl naridil vést bitvu o Cherbourg tak, jako Gneisenau bojoval za obra-
nu Colbergu". Nyní se však dozvěděl, že někdo - v roz-
poru s jeho hlavními prikazy - z poloostrova stáhl sil-
nou 77. péší divizi. Rozzuřené vrchní velení dalo pokyn k prošetření. Rommel svůj podíl na oslabení poloostrova zamlčel, čímž značné znepříjemnil život Rundstedtovu štábu. "Aiznádní skupina B neříká celou pravdu," sdělil plukovník Zimmermann po telefonu Meyer-Detringovi. "O útěku 77. divize nepadlo ani slovo. My odtud jsme k tomu prikaz nevydali. Ale někdo jej vydat musel... a když jsem požádal o kopie Rommelových rozkazů, bylo mi řečeno: ‚Rommel dává rozkazy jenom ústně."

Skepticismus panující v Paříži sdílel i Hitlerův štáb. Generál Schmundt zavolal z Berghofu do zámku. "Schlie-
ben mi dělá starosti," řekl. "Mám dojem, že to není ten pravý člověk ze železa. Na tom, jak dlouho se v Cher-
bourgu udržíme, záleží čest a dobré jméno celého ně-
meckého důstojnického sboru. Máte-li o něm byr jen tu nejmenší pochybnost, musíte do pevnosti místo něj poslat tvrdšího a odhodlanějšího člověka. Na Cherbourg hledí celý svět." Sám Rommel Schmundtovi telefonicky odpo-
věděl, že generál von Schlieben má jeho plnou důvěru.

Z Rommelova dopisu Lucii z 23. června je cítit, že okouzlení Hitlerem začalo vyprchávat. "Po vojenské strán-
ce to není vůbec dobré...," napsal. "Musíme být připraveni na vážné události." Nová velká sovétská ofenzíva v Polsku, jako parní válec se sunoucí směrem k Berlínu, jej hluboce znepokojovala.

Celý následující den strávil polní maršál opět v Nor-
mandii. Jeho těžký automobil všude míjel hořící záso-
bovací vozidla a zničené zbraně. Protože hrozilo nebezpečí leteckého útoku, držel se jeho mladý šofér desátník Daniel mimo rychlé hlavní silnice a používal vedlejší ces-ty, které se více zatáčely a byly lemovány vysokými stro-
my nebo živými ploty. Rommel si nemohl dovolit risko-
vat - od dne D již ztratil příliš mnoho dobrých velitelů:

Marckse, celý Geyrův štáb, těžce zraněného brigádního generála SS Ostendorffa, generála Hellmicha z 243. péší divize, kterého 17. čezvna zabil hloubkový stíhač, gene- rála Stegmanna ze 77. pěší divize, smrtelné zraněného den nato. Rommel nechtěl být dalším v této řadě, a proto byl opatrnější než kdy předtím ve svém životě. Na zámek se po 600 kilometrů dlouhé jízdě dostal až po jedenácté i večer. Ruge, který jej uvítal, si nemohl nevšimnout, že Rommel je otřesený ztrátami, jež utrpěla jeho péchota.

Polní maršál té noci napsal Lucii: "Nepřítel má takové množství bomb a těžkých granátů, že si může připravit ke zteči kterékoli rnísto."

Po návratu na La Roche-Gvyon už na Rommela čekal rozkaz z vrchního velení. Měl prozkoumat proveditelnost ! protiútoku do týlu amerických sil obléhajících Cherbourg. Rommelovou odezvou na tento návrh byl pohrdavý úškle-bek. "Tak tak se nám podarilo splácat dohromady obran- nou linii v západní Normandii," řekl. "Fronta není na útok vůbec připravena."

25. června už Cherbourg dodělával. Rommel generá- lovi von Schlieben odeslal opatrně formulovaný příkaz: "Podle Vůdcova rozkazu máte bojovat do poslední kul- ky." (On i Rundstedt odmítali kterékoli jednotce přika- zovat "bojovat do posledního muže".) Polní maršál zůstal na zámku celý den. Sklesle a osaměle čekal na ne- vyhnutelné. Schlieben se naléhavě dožadoval podpory LuftwaŤFe a letecké síly se už připravovaly k zásadní operaci. Rommel ji však zakázal - Cherbourg byl ztra- cený případ - a nařídil podnilmout letecké výpady jinde. "Moje hlášení (o situaci) na ta nejvyšší místa bylo doko- nale jasné," řekl Rugemu. "Jenomže nahoře odmítají vy- vodit z toho patřičné závězy. Nechtějí vidět, že s jejich metodami to dopadá špatně."

Když Ruge Rommelovi naslouchal, vzpomnél si na dva muže z britských commandos, kteií byli v květnu přive- deni na zšmmek. Bylo tomu tepzve včera, co na konspirační schůzce zorganizované na zámku Speidelem za Romme- lovy nepřítomnosti Ruge vyprávěl: "Jeden z nich chtěl strašné vědět, kde přesné je, aby se tam mohl po válce , vrátit. Itrdil, že obrátí Francii vzhůru nohama, jen aby

to místo našel. Polnímu maršálovi řekl do očí, že právě Dollmann, nebo náčelník jeho štábu Max Pemsel. Nebo on je tím člověkem, kterého bude Německo potřebovat oba. při své poválečné rekonstrukci." Rommel nebyl se stá- Ajako by nestačilo obsazení Cherbourgu, Rommel navíc vajícími německými vůdci spokojený a dokonce i nepřítel obdriel také čerstvé informace, podle kterých byla druhá v něm přirozenš spatřoval nového vůdce Německa. invaze na spadnutí. Zajatý důstojník RAť pzý svému kole-Všechno do sebe postupně zapadalo. govi v cele šeptal: "Koncem čenma se vylodíme mezi Le Hav- Toho odpoledne, zatímco Cherbourg procházel svým rem a Dunkerqvem." O dva dny později Speidelův štáb smrtelným zápasem, vylezli Rommel a Ruge nahoru na znovu Rommela varoval, že vjižní Anglii čekají ohromné sí-útes a posadili se na oblíbené lavičce. Pod nimi se roz- ly: "V Británii je pořád ještě 67 divizí a přinejmenžím prostíral uchvacující pohled na řeku, po níž právě pluly 57 z nichje možno použít pro větší akci." Jak měl Hitler ne-vlečné nákladní čluny naložené válečriým materiálem, bo Rommel vědět, že důstojník RAť byl "nasazený"? Jak který se konečně začal tímto způsobem dostávat do Nor- měli vědět, že v Británii ve skutežnosti zůstalo pouze dva-mandie. Ruge dal včera vysekat hodně křovisek, aby vy- náctdivizí a že byly určenyjedině pro Normandii? hlídku zdokonalil. Po chvilce mlčení se Rommel roz- hovořil. (Ruge si později jeho slova poznamenal do svého V Normandii ted dva staří sokové - Rommel a Montgo-těsnopisného deníku.) "Jak bych mohl pázat útok na mery - hráli o čas. Spojenci se na evropské půdě uchytili, Cherbourg!" řekl. "Byl jsem rád, že se rrii vůbec podařilo dosud však ze svého postavení nevyrazili; Němci zbudo-slepit dohromady alespoň náznak obranné fronty!" vali nové obranné linie. Otázkou bylo, která armáda za- Oba znovu vyjadřovali svoji zlost na vrchní velení a útočí jako první. Ruge začal mluvit o střílení - kdyby nebylo zbytí, postrilel Rommel umíst3l na caenský konec fronty své nejlepží by lidi, kteri válku vedou. Rommel se sarkasticky zasmál: divize. Domníval se, že skutečné nebezpečí hrozí právě "Vy jste ale darebák, Ruge!" tam. To alespoň 15. čenma řekl Pemselovi ze 7. armá- Ruge se jej snažil přesvédčit. "Mají vidět věci, tak jak dy: "Vytáhne-li nep-ítel směrem k Pariži, bude to pro jsou," bránil se. "Právě to na nejvyšáích místech už po nás horší, než kdyby se pustil do Bretaně." Znovu tedy léta postrádáme." podceňoval Američany - to byl pozůstatek jeho zkvše- Rommel přikývl. "Snaží se to všechno svalit na mne," ností z Tuniska. Měl sklon piíliš nevěřit zprávám při-řekl a nejspíše tím mínil

Keitela a Jodla. "Vůdce působí cházejícím z jeho vlastního informašního centra v Chž-na lidi, kteříjsou kolem něj, jakýmsi magnetismem -jsou lons, které mladé, na West Pointu vyškolené důstojníky pořád v tranzu. Brzy bude muset nést riásledky, přitom americké armády ve srovnání s jejich britskými spojenci se tomu pořád vyhýbá. Pořád jen rozkazuje: ‚Bojujte do charakterizovaly jako připravenější, pevnější a celkové posledního muže." Polní maršál si povzdechl: "To už je "prvštější". Americké strategické zámězy nebyly Němcům potřetí, co se musím dívat, jak se blíží katastrofa." Když dosud jasné, avšak o Britech se na základě rádiového vstali, aby se vrátili dolů do zámku, Rommel podotkl: odposlechu a Montgomeryho dispozicí předpokládalo, že "Jsem zvědavý, co nám příštích pár týdriů pHnese." budou chtít obsadit Caen - "Polsko" z Bannermanova V pozdních hodinách toho večera byla zachycena deníku - a potom zatlačit na jihovýchod a pro tanky poslední rádiová sdělení ze Schliebenova hlavního stanu prihodnou krajinou se dostat k Fala.ise a dále do Paříže ,
v Cherbourgu. Několik hodin nato nařídilo vrchní veli- srdce Francie. "Invaze mezi Sommou a I,e Havrem by telství důkladné prošetření sitvace v 7. armádě. Bylo tře- takový úder vhodně doplnila," řekl Rommel 26. čenma. ba na někoho svalit vinu za potupně zychlé zhroucení 9. a 10. pancéřové divizi SS, které se právě vracely cherbourgské obrany. Bude muset odeít buď generál i z Polska, Rommel nařídil přichystat se na průnik nepřá-
488 489
♀

telským předmostím ve směru na Bayeux, kterým by se odrizlo pobřeží v okolí Arromanches. Britské síly by se tím izolovaly od jejich zásobovacích tras a začaly by se dusit jako potápěč, kterému přestřihli vzduchovou trubici.

Montgomery ale tento plán překazil a vytáhl do útoku jako ptvní. Po dni ostřelování a bombardování se 26. čezv-na dvě hodiny po rozbřesku západné od Caen do Rom- mela opřel tvrdým náporem tanků i pěchoty. Nebe bylo zamračené. Tento sektor držel I. tankový sbor SS Seppa Dietrlcha. Jižně od Cheux 12. tanková divize SS ("Hitler- jugend") jako osamocený vlnolam útok nala-átko zasta- vila. Vyžádalo si to u ní děsivé ztráty, byla však schopna zničit - často čelní palbou - 60 Montgomeiyho tanků.

Generálu Dollmannovi bylo jasné, že nepříteli už nebude dlouho tzvat a prolomí jeho 7. armádu a po kridle zaútočí na Caen. Sepp Dietrich žebronil o pěchotu a tanky.

V devět hodin večer, když začalo na bojiště prudce pršet, požádal Dollmann Rommela, zda by Rommel nemohl po- skytnout své vlastní tankové síly shromažďující se k úto-ku na Bayeux ku pomoci Dietrichovi v obraně Caen. Rom- mel veliteLi 7. armády pohotové přikázal: "Ať generál SS Hausser seškrábe dohromady, co může." Hausser nabídl II. tankový sbor SS, jenomže až tak daleko dopředu se zatím dostala pouze 9. divize SS, kdežto 10. tanková divi-ze stále ještě nedorazila.

Dollmann nebyl nikdy mužem činu a teá začal ztrá- cet nezvy. Bayerlein z Panzer Lehr to později komentoval slovy, že pohodlný život, kteiý Dollmann a Pemsel vedli ve svém přepychovém zámeckém hlavrúm stanu dale- ko od fronty v Le Mans, je rozmazlil. "Dollmann byl nicka," hodnotil jej Bayerlein. Ruge ve svém deníku uvádí, že nezvy nadranc měl také Pemsel. Oběma mu- žům se z kuloáriz pravděpodobné doneslo, že jejich dny jsou sečteny. Rommel ale, což bylo pro néj typické, pod- poroval všechny své velitele, tím spíše, padala-li na ně krltika nenáviděného vrchního velení. Když se vrchní ve- lení ironicky dotazovalo, kde že to byl Dollmannův hlav- ní stan, Rommel odpověděl: "To je v současné situaci nedůležité. Nehodlám je za to kritizovat." Že Rommel

začal omlouvat nekompetentnost, bylo známkou jeho úpadku.

Dollmann dvakrát zdvihl telefon a nařídil Hausserovi poslat sbor SS Dietrichovi na pomoc v obrané Caen a

dvakrát si to zase rozmyslel. Zpočátku se vlastné zdálo, že Dietrlch britský útok odrazil, ale časně ráno 28. čezvna se útok obnovil a nepřítel se zmocnil nezničeného mostu přes řeku Odon - poslední vodní překážku před Ornou, řekou protékající Caen. Tehdy Dollmann opravdu zpani-kai-il a proti tomuto výpadu obrátil celý Hausserův II. tankový sbor SS. Hausser požadoval taktický odklad, který by mu umožnil připravit se na pořádný útok, jenž měl z obou stran vštípnout tenký britský prst. Zápis o tomto kritickém okamžiku - 8.10 ráno - byl ve válečném deníku štábu Dollmannovy 7. armády zfalšován, zdá se však, že Dollmann Hausserově žádosti nevyhovél a nai-ídil zaútočit okamžitě. Dollmann se už ostatné o výsledek ne-staral. O dvě hodiny později byl mrtev.

Až dosud se véi-ilo, že DoUmann zemřel na srdečni in-farkt. Náčelník jeho štábu Max PemseL mi však jednoho večera u mnichouském byté udovy po generálu Jodlovi vy-právéL, že Dollmann u deset hodin toho osudného rána vešel do jeho zámecké koupeLny a spolkL jed Pemsel držel generáLovu smrt po dvé hodíny u tajnosti a pak ji nahLási.l do La Roche-Gvyon a uvedl, že její přičinou byCo "selhání srdce".

Od doby, kdy mi Max Pemsel poprvé prozradil praudu o DoLlmannové konci, ubéhl rok a teprve tehdy se rozhodl ji zveřejnit a sebeuraždu neokázaLe zmí.n.il u jedné vojenské ročence. "Brimé úzkosti tížilo generáLa Dollmanna vic a víc. Nadiizení jeho protesty ignorovaLi a zjistil, že jeho armádě se v průběhu zoufaLých obranných akcí nedostane zvenčí žádné pomoci. " Pemsel pokračoval: "Když v noci z 28. na 29. čeruna Hitler generála DoL(manna obvinil z předčasné ztráty Cherbourgu, DolLmann se ještě v telegramu tomuto obvinění uzepřel a poukázaL na to, že do jeho kompetence chybné zasahovaLi jiní. Po odesLáni telegramu mi dal ve tri hodiny ráno sbohem a na svém veLíteLském stanovi.šti. spáchal sebeuraždu. "

490 491
♀

Rommela určité muselo napadnout, jak to s Dollman-novou smrtí ve skutečnosti bylo. Pravdépodobné byl rád, že tak Dollmann alespoň všel výslechu, ktezým hrozilo vrchní velení. Může to být i známkou toho, že Erwin Rom-mel naprosto schvaloval, dá-li generál před nejistým vý-sledkem úředního vyšetřování přednost sebevraždé při za-chování cti. Naridil, aby měl Dollmann v Paříži vojenský pohřeb se vží parádou.

Půl hodiny poté, co se dozvédél o Dollmannové náhlé smrti, zazvonil telefon na jeho stole znovu. Byl to generál Blumentritt, náčelník Rundstedtova štábu. Oba polní maršálové, Rundstedt i Rommel, řekl vážným hlasem, se mají nazítří osobně hlásit u Vůdce.

Osudný rozhovor

28. červen 1944, pozdní odpoledne. Francií na východ k německým hranicím uhání velký mercedes s třepetající se vlaječkou polního maršála. Rommel spěchá do Bergho-fu, Hitlerovy horské vily nad Berchtesgadenem, kam Vůd-ce na zítřek svolal všechny vyšší velitele ze západu. Ně-mecko se nachází v zoufalé, kritické situaci. Celá armádní skupina na ruské frontě kapitulovala a k ftíši se kvapem stahují sovětské tankové divtze. V Normandii zase hrozí nebezpečí, že anglo-americkým předmostím se každou chvíll vyvalí proud nepřátel do FYancie. Rundstedt, ná-čelník OB West, požádal o "pokyny k dalžímu boji". Hitler ví, co to znamená. Rundstedt chce získat svolení k ústu-

pu - nejdříve z dostřelu válečných lodí, pak z dosahu nepřátelských bombardérů, a nakonec až k Západnímu valu na německé hranici.

Hitler je roztrpčený. Jeho velltelé nikdy nevidí dál než na své momentální bojiště. Dožadují se "pohyblivé války", přestože vétžina pěchoty nemá žádné dopravní prostředky a nemůže se dostatečně rychle přesunovat. Hitlerovou strategií je vést bitvy co nejdále od německých měst - na Balkáné, v Rusku, v Itálii a F-ancii. Chce získat čas, než bude moci nasadit své nové zbraně - rakety, ponorky s uzavřeným elektrickým okruhem a trysková letadla -, které zatím nikdo jiný nemá. Jeho velitelé už nevedou vítězné bitvy, jen oddalují porážku a prodlužují agónii. Hitler chce bojovat do konečného vítězství. Proto také naridil nový protiútok v Nozmandii. Proto je také na jeho osobní příkaz šest set britských a amerlckých zajatců postrkem hnáno ulicemi Paříže od Gare du Nord ke Gare de LEst a vystaveno plivancům, posměškům a hrozícím pěstem obyvatel tohoto města. Ať -ancouzi vidí nepřítele Německa na kolenou.

Kousek na sever od Paříže na hlavní silnici vedoucí k hranicím Rommelův mercedes zastavuje u jiného au-

492 493

♀

ta, ze kterého se unaveně vysouká Rundstedt. Rommelův štábní důstojník major Eberhard Wolfram zaslechne útriky z jejich umeného rozhovoru. "Herr Rundstedt," říká Rommel, ,"oba víme, že válku je třeba okamžitě ukončit. Až se setkáme s Vůdcem, budu o tom mluvit naprosto otevřerlě." Šeptem si vymění ještě několik dalších slov, Romzel pak znovu nasedne do svého auta a pokračovalo se v cestě. Skleněná přepážka oddělující ři-diče je zvednutá a polní maršál začne myslet nahlas. Pak se najednou otočí k majoru Wolframovi: "Poslouchejte, co Vůdci zítra řelmu. Tak jak zde stojím, cítím odpovědnost k celému německému národu. Zodpovídám za mnoho věcí, nejenom jako vojenský velitel, a to mě zavazuje jednat. Politická sitvace je průzračně jasná - stojí proti nám celý svět a na vítězství nemáme ani tu nejmenší naději. Navzdory našemu úsilí se nepřítel uchytil na zapadě..." A takto Rommel pola.ačoval až do Ulmu, kde se na noc rozloučili.

Když jsem Wo frama v jeho domé u Bavorsku navštivil, vyprávéL mi, co se té noci událo. "Ubytoval jsem se s manielkou v i"(mském hoteLu Deutscher Hof " řekl. "Měl jsem u sebe mapy, které jsme vezli na poradu s Vůdcem. ZapiisahoL jsem ženu, aby o tom nilrde nemluvila, a rozLožil jsem je na posteL ZopakovaL jsem jí, co jsem zaslechL. OMlo jí to a neudržela se: ,ALe to je uzpoura! Měla samozřejmé pravdu a Mochu mě to zmátLo, protože jsem byL zceLa pod vlivem poraieneckých ,sníd̆ových nálad u SpeideLova stolu."

P—inesl jsem s sebou kopii WoLframovy obsáhlé zprávy, kterou tehdy napSaL o RommeLové setkání s Hitlerern. Našel jsem ji me2i. oficiálními záznamy Armádní skupiny B. Wolfram ji se mnou prošel a dopLni.I o véci, které se tenkrát do tohoto dokumentu obával zahrnout.

Roznmel těch pár nočních hodin strávil v Herrlingen s Lucii a Manfredem, pro kterého na ten den obstaral propustku ze služby u protiletecké obrany. Časné ráno jeli všichni tři do Ulmu pro Wolframa. Rommel dal potom, pro přípa, že by jeho konfrontace s Hitlerem

vedla k zatčení, rodině sbohem. "Možná, že už se nikdy neuvidíme," řekl Manfredovi.

Lucie stiskla paži majora Wolframa a úpěnlivě jej prosi-la: "Herr Wolfram, přiveďte mi manžela v pořádku zase zpátky."

Cestou do Berchtesgadenu Rommel Wolframovi řekl: "Měl bych si asi nejdříve promluvit s Goebbelsem a Himmlerem." Když dorazili na místo, opravdu zašel nejdříve za Goebbelsem. Seznámil jej se svými úmysly a dodal: "Naléhavě potřebuji vaši podporu." Goebbels všechno pozorně vyslechl, jednou či dvakrát souhlasně pokýval hlavou, neřekl ale nic. Rommel byl s výsledkem spokojený. "Myslím, že jsem na svou stranu získal mocného spojence," svěřil se Wolframovi. Major už si nebyl tak jist.

Úplně stejně proběhl i rozhovor s šéfem SS Himmlerem. Rommel mu ocitoval burcující zprávy a předpovědi Seppa Dietricha a Paula Haussera, generálů SS v Normandii. Zase se mu zdálo, že uspěl.

Hlavní porada s Hitlerem začala v šest odpoledne ve velkém sále. Dlouhý stůl z červeného mramoru pokrývaly bojové mapy. Na jedné jeho straně stáli Hitler, Rommel, Rundstedt a další vojenští velitelé, proti nim pak rišští ministři, diplomaté a jiní státní úředníci. Vůdce nechal na úvod kolovat fotografie zobrazující škody způsobené Londýnu raketovými střelami V-1. Každý den tam byly zničeny tisíce budov. Potom představil dva mladé důstojníky zjednotky zbraní V-1 ve -ancii a nechalje podat hlášení. Bylo to osvědčené teatrální gesto -jejich nadšení muselo na posluchače zapůsobit. Rommela a Rundstedta zarazilo, že mezi přítomnými je i polní maršál von HIuge. Kluge měl před mnoha měsíci autonehodu a od té doby nebyl ve výkonné velitelské funkci.

Začalo drama. Hitler dal slovo Rommelovi.

Polní maršál si odkašlal. "Můj Vůdce, jsem zde jakožto velitel Aznádní skupiny B. Myslím, že je nejvyšší čas, abych vám - jménem německého lidu, jemuž jsem také zodpovědný - popsal situaci na západě. Úvodem bych chtěl zmínit naši politickou situaci. Proti Německu nyní stojí celý svět a poměr sil..."

494 495
♀

Hitler udeřil pěstí do map a Rommela přeručil: "Polní maršále, držte se, prosím, vojenské sitvace."

Rommel tvrdohlavě pokračoval: "Můj Vůdce, historie si na mně žádá, abych se nejdříve zabýval naší obecnou sitvací."

Hitler jej znow ostře umlčel: "Budete se věnovat vaší vojenské situaci a ničemu jinému!" Po těchto slovech si nemohl ani Rommel dovolit neuposlechnout, a tak se podrobil.

Hitler vyjádřil svoji nespokojenost nad tím, že Rommel a Rundstedt nebyll schopni na Američany na Cherbourském poloostrově zaútočit. Jodl k tomu ve svém deníku poznamenal: "Vůdce vysvětlil, jaký prospěch nám útok na Američany mohl přinést. Vůdce řekl, že pro něj bylo velmi bolestné, když se musel vzdát útoku na Cherbourg. Ted už se nedá dělat nic jiného než tlumit nynější britskou ofenzíw (u Caen) a připravit se na protiútok tam." Hitler jim přtpomenul, že vítězství připadne té armádě, která bude mít lepší zásobování. Montgomeryho zásobovací trasy vedoucí po moři jsou daleko zranitelnější než Rommelovy, a tak by správnou strategií bylo uzavřít jej v Normandii, přinutit j ej plýtvat benzínem a municí, a zároveň podvázat jeho zásobování.

Hitler se znow obrátil k Rommelovi. Polní maršál ted naléhal na ostatní pritomné, aby také vyj ádřili svůj názor. Díval se konkrétně na Goebbelse a Himmlera, ti vžak

jeho pohledům uhýball. Následovalo mrazivé ticho. "Můj Vůdce," řekl Rommel, "budu mluvit na rovinu. Nemohu odtud odejít, aniž bych se nezmínil o otázce Německa."
Hitler zaburácel: "Polrú maršále, buďte tak laskav a opusťte místnost. To bude, myslím, nejlepší."
Porada pokračovala bez Rommela. Hitler povolal admirála Dánitze a říšského maršála Góringa. Górlngovi naridil proti Montgomeryho zásobovacím trasám použít letecké miny, torpéda a dálkově řízené střely. "V seinském záliw musíme pokládat stále více min. Musíme k tomu pristoupit s houževnatostí buldoka. Potopit loá s celým nákladem najednou je nesrovnatelně účinnější než o něco později porůznu bojovat s lidmi a materiálem, které se jí poda-ilo vyložit." Dónitz dostal podobné příkazy. Proti in-496

vazní flotile měl nasadit i trpasličí ponorky. Veliteli 3. letecké armády Hugo Sperrlovi Hitler přikázal, že jak- mile budou jeho stíhací letky doplněny, musí smést ne-
přítele z francouzské oblohy. A opravdu také nařídil
okamžitě do Francie poslat tisíc zbrusu nových stíhaček. "V bitvě můžeme polačovatjenom tehdy, dokážeme-li
ji plynule zásobovat," pokračoval. "To znamená, že naše námoinictvo, letectvo i naše domácí ekonomika musí dát
k dispozici armádním přepravním konvojům každý moderní náklaďák, ktezý mají." Navrhl také způsob, jak se vypořádat s nepřátelskými těžkými bombardéry. Po celé
cesté z Paříže do Normandie se musí všechny silnice
proménit ve smrtelné pasti pro nepřátelská letadla. Musí u nich být skryta hnízda protileteckých děl. Uzavřel: "No a když všechno půjde dobře, budeme snad konečnž moci
zaútočit na Američany."
Rommel z Berghofu odjel ještě týž večer, 29. šezvna i 1944, ve 21.15 hod. Svého Vůdce tehdy viděl naposledy.
Když se příštího dne vrátil do zámku, už se pi-ipozdívalo. Byl rozhodnutještějednou se podřídit Hitlerově vůli bez ohledu na to, jaké následky to bude mít. Po svém
příjezdu se dozvědél, že o Caen se vede krvavý boj.
;
Rommel zatím nezamýšlel z města ustoupit. Nazítří bude
muset generálu Geyrovi, který byl znow pověřen velením
nad tankovou skupinou Západ, předat Hitlerovy prikazy:
"Operace našich zbraní V-1 nutí nepřítele ke spěchu. Ted jde o to, utahat jej dšlostřeleckou palbou a při každé
příležitosti rozdávat rány. Caen bude při protivnikově
tažení na Paříž hlavním směrem úderu. My proto musíme
na tamní linii upřít co nejvíce sil."
29. čenma utrpěly pancéřové divize Seppa Dietricha
při Montgomeryho útoku strašnou porážku. Zásadní
protiútok navíc zdržovaly nepřátelské hloubkové stíhačky, dělostřelectvo a palba z válečných lodí. Generál Geyr naří- dil, aby se v útoku pokračovalo v noci. "Je to naše velká šance," křičel. Už v poledne dalšího dne se však ukázalo, že nepřátelské dělostřelectvo a válečné lodstvo způsobilo j eho tankům ohromné ztráty a nešťastný generál Geyr
naznačil svým nadřízeným v 7. armádě, že "v zájmu vojáků a naší věci" zamýšlí večer podat věrnou zpráw o sitva-497
♀

ci. Večer se pokusil tankový útok zopakovat, ale do půlno-ci s ním uvázl, daleko před svým taktickým cílem. To
byla poslední nacistická ofenzíva v Normandii.
Když Geyrovi nadřízení jeho hlášení dostali, předali je Speidelovi a Rundstedtovi. Doporučovalo se v něm oka-
mžité vyklizení caenského předmostí a obsazení nové
frontové linie, jež by byla mimo dostřel zdrcující palby
nepřátelských lodí. Než Rommelův mercedes předjel před
zámecké schody, Speidel již Geyrovo doporučení schválil.
"Tímto jste oprávnén započít s uspořádaným ústupem
z oblasti Caensever a předmostí, jalnnile si to sitvace

vyžádá," sdělil mu.
Rommel s tím rozhodně nesouhlasil - nehodlal ještě město pustit - a Speidel musel krátce po půlnoci 1. července Geyrovi zavolat, že evakvace Caen je podmíněna souhlasem vrchního velení. Když Rommel v poledne dorazil na Geyrovo velitelské stanoviště, tzval na tom, aby pancéřové divize zůstaly, kde jsou, a od bitevní fronty se nevzdalovaly. Zápis v dokumentech tankové skupiny nám dokládá, že polní maršál dal ubohému Geyrovi delší kázání, ve kterém mu zopakoval všechno, co sám před nedávnem vyslechl od Vůdce. Tak či onak, město Caen se potom ještě dlouho drželo.
Ke Geyrové zděšení odeslal Rundstedt jeho hlášení s vlastní doložkou do Berghofu. Hitler zuřil. Téměř v tom okamžiku, co se Rommel ten večer, 1. čezvence, vrátil do zámku, ozval se telefon. Z Paříže volal Ginther Blumentritt, náčelník Rundstedtova štábu, a rozčileně Speidelovi sdělova.l: "Vůdce jakýkoli ústup z Caen jasně zakázal. Mají se držet současné linie. Veškeré další průniky nepřítele je třeba odhodlanou obranou a lokálními protiútoky zastavit." Speidel však dal i přes tuto výstrahu Geyrovi pokyn k přípravě ústupu pancéřových divizí. Blumentrittovi telefonoval z Berghofu Jodl a řekl, že Geyrova zpráva postrádá "chladnou logiku" a myšlenkovou jasnost, které si kritická sitvace vyžaduje. Geyr se zřejmé "nakazil" -jak to vyjádřil Jodl - od polních maršá-lů Rommela a Rundstedta.
Rommel sám se však za udržení Caen pevné postavil. V deset večer Geyrovi zopakoval Hitlerův příkaz, že lirůi

u Caen je nutno uhájit. Tím si na rozdíl od ostatních "rebelantů" zachránil kůži. Ve 23.30 telefonoval Blumentritt: "Vůdce nařídil odvolání generála Geyra." (V obavó, že by Geyr mohl dezertovat k Britům, Hitler také přtkázal, aby se mu o tom nic neříkalo, dokud tankovou skupinu nepřevezme jeho nástupce Hans Eberbach, Šváb stejné jako Rommel.) Ještě později té neklidné noci se Rommelův nezvózní štáb dozvédél, že do Paříže směřuje Hitlerův emisar přinášející Rundstedtovi vysoké vyznamenání a zapečetěný dopis, v němž Vůdce vyjadřuje starost o zdraví polního maršála. Starý Rundstedt pochopil a příštího dne rezignoval na velení ve Francii.
Palčivá, otupující vedra toho léta ve Francii nakrátko polevila a po večeri 2. čezvence se spustil lehký deštík. Ze zámeckého sálu předků bylo slyšet, jak Speidelův štáb hraje stolní tenis. Rommel stál u vysokého ola ve svém pokoji a tlumeným hlasem hovořil s admirálem Rugem o událostech toho dne. Zásobovací sitvace armády byla katastrofální. Před chvíli se vrátil Rommelův dělostřelecký odborník a přinesl špatné zprávy o nedostatku munice. Potřeboval minimálně 3 500 tun zásob denně, ale nedostával z toho ani desetinu. Rundstedtův starý zásobovací generál byl vyhozen a nový - plukovník Eberhard Finckh - byl ve věcech zásobování naprosto neschopný. (Finckh tuto práci ve skutečnosti dostal jen proto, že byl členem antihitlerovské skupiny; to však Rommel nemohl vědět.) Rommel sám nemohl nijak ovlivňovat ostatní složky ve Francii, a přestože Luftwaťfe měla v nákladních autech 19 000 tun a námořnictvo více než 10 000 tun přepravní kapacity, byl naprosto bezmocný a nemohl jim přikázat, aby část uvolnily pro hladovějící pozemní vojska. A jako by to všechno bylo málo, stěžoval si Rommel Rugemu, Vůdce mu navíc nevěří. Hitler pochyboval o tom, že dělostřelecká palba z válečných lodí je s to protiútok zarazit, a na německém námoinictvu si vyžádal zprávu o hloubce dostřelu a muničrúch skladech nepřátelských lodí. Rommelovým generálům dokonce nařídil počítat, kolik granátů v jejich blízkosti vybuchuje. "Chce se po nás, abychom věřili všemu,

co nám vrchní velení říká," nai-íkal si Rommel Rugemu. "Nám však věrit odmítají."

498 499
♀

Ráno strávil v Pai-íži s Rundstedtem. Zúčastnili se pohřbu generála Dollmanna. (Na Rommelův příkaz psaly francouzské noviny o generálové konci jako o smrti "v akci".) Rommel si myslel, že Rundstedta nahradí, Hitler ho však neprijemné překvapil: na Rundstedtovo místo nenastoupí Rommel, ale polní maršál von HIuge. Rommel se o torn bavil s Rugem a ten si po j ejich rozhovoru do svého osobního deníku zapsal: "Rommel ten tlak a nedůvěru nese těžce." Určitě spolu také oživili staré téma - nezbytnost přírněří alespoň na jedné fronté. "Dohoda buď se SSSR, nebo s Angloameričany," čteme v Rugeho poznámkách. "Rornmel dává přednost dohodé se Západem. Naši politikové by však měli začít vyjednávat okamžitě, dokudještě máme v rukou něj aké trumfy." A dále připsal: "Polní maršál říká, že sijen přeje, aby priští čtyři týdny byly už za námi." 3. července odpoledne, brzy po Rommelové návratu z Normandie, jej na zámku navštívil Kluge. Hans von Kluge byl starší než Rommel služebné i věkem (o devét let). Byl to otrlý a neústupný veterán z ruské fronty, Prus, pořád ve střehu, známý svou inteligencí. Tradovalo se, že když nepřátelské bombardéiy spustily palbu na j eho auto, zůstal v ném, jen aby dokázal svou odvahu. Byl hrubý a agresívní a z tváře mu vyzařovala sebejistota, jíž nasákl během posledního týdne, který strávil v Berghofu coby Hitlerův host. Do Normandie prišel se zaníceným odhodláním splnit Vůdcovy příkazy, "pevně se za každou cenu uchytit". Rommel ke Klugemu - od jeho ulízaných litinové šedých vlasů až k nablýskaným botám - okamžité pocítil odpor.

Klugeho první slova jej nikterak neumenšila. "Hlavní věcje, abyste si uvykl poslouchat rozkazy takjako všichni ostatní," vyjel. Rommel vycítil, že malér je na spadnutí, a vykázal Speidela a Tempelhoffa z místnosti. HIuge se choval jako nějaký vyšetřovatel a chtěl, aby mu Rommel ukázal ty pesimistické zprávy od svých generálů, o kterých mluvil.

Rommel zkřivil tváž-. "Zdá se, že jste zapomnél, že mlu-víte s polním maršálem," řekl.

"Toho jsem si dobře vědom," odsekl Kluge. "Až dosud jste zaujímal velmi nezávislou pozici a vždycky bylo po

vašem. Vzdoroval jste svým bezprostředním nadřízeným a za jejich zády jste si chodil stěžovat k Vůdci."

"Můj úkol je definovaný celkem jasně," odpovédél Rommel. "Mám uhájit pobřeží a po vrchním veliteli Západ chci, aby mi za tímto účelem dal k dispozici všechny nezbytné síly a prostředky." Dodal, že v zásobování a logisti-ce má Kluge bohaté pole působnosti: "Jen se podívejte, j ak to hudlari váš zásobovač!"

HIuge opáčil: "Až dosudjste ve skutečnosti nevelel niče-mu vétšímu než divizi!"

Rommel, jehož se tato urážka dotkla, zažval: "A vy se tepive musíte učit, jak se bojuje s Brity!"

Svému štábu potom HIuge řekl, že v tomto nactiutrhačství bodoval více než Rommel. Dal Rommelovi jasné na srozuměnou, že se nenechá obcházet a že nestrpí, aby polní maršál jednal primo s Vůdcem. Lišák Rommel však stále nalézal cestičky, jak na Hitlera zapůsobit. Téhož dne nadiktoval desetistránkovou krttiku dosavadní bitvy o Normandii. Podrobné v ní dokazovl, že všechny jeho požadavky, ať už je vznesl před Dnem D, nebo po něm, byly Jodlem a vrchním velením zamítnuty. Zamítnut byl požadavek na posily v Normandii, na protlletecká děla a

na širší zaminování moře u pobřeží. (Byl to ošemetný dokument, protože záznamy z dubna a května ukazují, že tehdy na tyto "požadavky" kladl zcelajiný důraz.) Rommel svoji zprávu zřejmě chápal jako obhajobu; pravděpodobné se tak chtěl zaštítit pro případ, že by se tyto katastrofální události jednou dostaly před válečný soud. Jednu kopii adresoval Hitlerovu pobočníkovi Rudolfu Schmundtovi. "Poslal jsem ji ,apoštolu Janovi," řekl se smíchem admirálu Rugemu. "Vždycky všechno předá svému šéfovi." Další kopii poslal HIugemu a připojil k ní ještě vysvétlující dopis: "Výtka, kterou jste mi udělil na začátku Vaší návštévy, - ,ted se i vy budete muset naučit plnit rozkazy - mne hluboce ranila. Žádám, abyste mne seznámil s důvody, které Vás k ní vedly." HIuge nerášil odpovědět.

Neočekávané nahrazení Rundstedta Klugem oživilo mezi pařížskými spiklenci naději, že Rommelovajména bude přece jen v revoluci proti Hitlerovi možno použít. Od Sta-500 501
♀

lingradu to vlastně vypadá, že i sám Kluge je jejich cílům příznivě nakloněn. O tom, jakého hrubého zacházení se Rommelovi dostalo od Hitlera, a o jeho probouzejícím se zájmu o separátní mír se západními mocnostmi Speidel okamžitě informoval klíčovou postavu pařížské konspirace, generála von Stiilpnagel. Speidel zvažoval praktické provedení tajného zkontaktování Američanů. Ti nacisty překvapili, když propustili osm sester německého Červeného kříže, které byly zajaty v Cherbourgu, a umožnili jim přejít přes frontu ke svým. Možná, napadlo Speidela, by se jedna nebo dvě mohly vrátit a přinést jim dopis od Rommela. Speidelův štáb zatelefonoval do Paříže: "Můžeme rádiem Američanům podékovat za jejich laskavý pristup k ošetřovatelkám?"

HIugeho štáb to stroze odmítl: "Jenom proto, že jednou dodrží mezinárodní úmluvu, jimještě nemusíme děkovat!"

Speidel ale přesto o této věci určitě promluvil s Romme-lem, protože po večeři toho dne, 3. čezvence, polní maršál tajemně sdělil Rugemu: "Budu jim muset půjčit své jméno. Moje jméno samo ale nemůže věci dovést až do konce."

Nazítří časně ráno vyrazil v drobném mrholení do Rouenu. Právě tam, jak se domníval, začne teď někdy s vyloděním "Pattonova armádní skupina". Cestou si s Rugem šeptali, že Britům a Američanům je třeba nabídnout priměří. Nebylo však jasné, jak by na takovou Rommelovu nabídku reagovali. "Veškerá snaha mých vojáků byla na nic!" povzdychl si Rommel. Ruge se mu snaiil oponovat. I v roce 1918 vypadala sitvace beznadějně, ale znovuzrození Německa uzychlil právě ohromný respekt světa ke kvalitám německého vojáka. "A stejný respekt je tady i dnes, Herr FeLdmarschalL A respektují zejména vás."

Během dalších dnů Rommel navenek se svými veliteli diskutoval o operacích v Normandii, ve skutečnosti si je však velmi opatrně oťukával. 5. čeivence se radil s Geyro-vým nástupcem, tankovým generálem Hansem Eberbachem, veselým a kurážným Švábem, jehož tanková skupina Západ byla u Caen hlavní oporou obrany. Rommel Eberbachovi připustil, že ještě hodně faktorů hraje pro ně: Montgomezy postupuje zbytečně opatrně ajeho divize

I, dosud vlastně Rommelovy počtem nepřevyšují. Navíc jsou německé tanky typu Panther a Tiger mnohem lepší než protivníkovy. "A viděl jsem," prohlásil Rommel, "plno od- palovacích ploch pro speciální střely, které dokazují, že máme v rukávu víc než V-1." Montgomery má ovšem ohromnou materiální a leteckou převahu, pokračoval Rommel, která tyto faktoiy přebíjí. A tak by ted podle

Rommela měli polačovat v boji pouze proto, "aby získali takové podmínky míru, které by nebyly priliš nevýhodné". Ve všech svých soukromých rozhovorech svaloval Rom-
mel vinu za neblahý stav svých vojsk na vrchní velení a generála Jodla; ironií osudu však je, že daleko více se provinil jeho vlastní štáb, který mu nepřestával namlou- vat, že hrozí druhá invaze. Strach z ní ochromoval všech- na jeho rozhodnutí. "Musíte držet dvě pancéřové divize
vzadu, aby mohly být v případě nové invaze přesunuty
na sever nebo na pomoc 7. armádě - dojde-li tam k zá-
sadnímu průlomu," řekl Eberbachovi. Považoval by Rom-
mel porážku nacistů ve Francii za nevyhnutelnou, kdyby
Speidelův štáb nezveličoval počet nepřátelských divizí če- kajících v Anglii v záloze, jenž v jejich podání narostl už pétkrát? Rommelovi hodně záleželo na tom, aby "Patto-
novu armádní skupinů, jalnile se vylodí, rozdrtil.
Americký tlak přes šíji Cherbourského poloostrova na-
jednou zesílil. Začalo to brzy ráno 3. čezvence. Složitý ,
nůinatý terén, naplavené bažiny a hustě zalesněné kopce spolu s Hitlerovým příkazem nepustit ani centimetr však pohyb nepřítele ztěžovaly a za několik dní jeho ofenzíva zapadla do bahna. 7. čezvence poslal Rommel Bayerlei-
novu pancéřovou divizi do nového postavení severozá-
padně od Saint I.ó - tentokrát už dbal na upozornění od 7. armády, že američtí velitelé prokazují daleko větší
schopnosti k mobilnímu způsobu boje než Brltové.
Rommel stále držel silné předmostí na západ od řeky
Orny u Caen - od Dne D uplynul už měsíc a Britové své
"Polsko" ještě neobsadili. Ale sedmého spustili nový zuřivý útok. Otevřelo jej těžké bombardování obranných pozicí. Té noci vychrlila děla lodí i polního dělostřelectva na Rommelovy vojáky osmdesát tisíc granátů a ve čtyriceti-
minutovém náletu, který začal po Montgomeryho osobní

♀

intervenci ve 21.50, shodily strategické bombardéry RAť do tohoto středověkého města 2 560 tun bomb. Ve 4.20 spustili Britové pozemní útok, ktezý těžce otřásl 16. polní divizí Luftwaťfe držící severní předměstí Caen. Přišla o hodně svých důstojníků. Meyerova mladá 12. pancéřová divize SS - průměrný věk jejích vojáků byl pouze 18,5 roku - se ale vyhrabala z trosek, z děl a tanků zachránila, co rnohla, a předvedla velkolepou obrannou bitvu, při níž byly zničeny nejméně 103 britské tanky. Rommelovi řekli, že hrstkajejich Tigerů se postarala, aby nepřítel "utíkal jako o život".

Samo hrdé francouzské město bylo v rozvalinách. Eber-
bach později popsal, jak to tam vypadalo: "Z Caen zbyla j enom neproniknutelná hromada suti. Jeho obyvatelé se snažili odkrýt mrtvé a zraněné a chovali se při tom obdi-
vuhodné statečné." Krátery a trosky bránily britským tankům po celý den v průjezdu, a když se jim konečně podai-ilo prorazit k řece, mosty vi byly strženy a Romme-
lovi vojáci zaujali dobré pozice podél druhého břehu.

Rommel to právem označil za taktické vítšzství. Věděl však, že k jeho zopakování by potřeboval, aby se na frontu dostalo větší množství munice. Jak 10. čezvence poznamenal generál Alfred Gause, Rommelův starý druh z Aťrlky a nyní náčelník Eberbachova štábu při tankové skupině Západ: "S vypětím sil jsme dokázali sehnat a vystřelit 4 500 granátů. Morálka našich vojáků je vyso-
ká, ale odvaha sama nevyváží protivníkův kov. I naši veteráni z pzvní války tvrdí, že nic takového ještě neza-
žili. Nepřítel si svou chabou morálku vynahrazuj e ostře-
lováním a bombardováním." Rommel munici měl - je-
nomže v Německu. Železnice byly paralyzovány a ná-
mořnictvo a Luftwaťfe mu odmítly zapůjčit své nákla-
ďáky. Naridil, aby se co nejrychleji obnovily ve Francii už málo používané riční cesty. Brzo si to k Nozznandii

baťaly nákladní čluny s benzínem a municí. Nepřítel Rommelův zlepšovák jako zázrakem nezaznamenal. Nový zásobovač pro Západ, plukovník Finckh, ovšem postrádal jakoukoli iniciativu. Podle Rugeho deníku sedél posledních deset dní s rukama v klíně a palci si točil mlýnek.

Následovala černá komedie, která mimochodem dokládá, jak naprosto nevědomý byl Rommel ve věci Speidelových spikleneckých plánů. Osmého poslal starého veterána generála Dihma, ať zjistí, co stojí v cesté novému l systérnu říčních cest. Když mu Dihm přednesl svou íznou kritiku na Finckhovu adresu, na jeho lajdáctví a ne- činnost, polní maršál "vyletěl až ke stropu", a jak zaznamenal Ruge, náě milý Hans Speidel měl 11. července "co dělat, aby Rommela přesvědčil, ať celou věc nevyřizuje s Klugem", Finckhovým nadřízeným. Speidel samozřejmě věděl to, co pro Rommela zůstalo tajemstvím - ie plukovník byl do Paříže poslán pouze na podporu antihitlerovského spiknutí. 23. čenma, než Finckh odjel do Francie, jej instruoval budoucí atentátník Stauffenberg. Jízlivě mu řekl: "Víte, žádného opravdového maršála už nemáme. Ať Vůdce naridí, co chce, všichni si dělají do kalhot a nikdo si netroufne nahlas proti němu říct jediné slovo." (Finckh to později uvedl při výslechu na gestapu.) Sobotní večer 8. července strávil Rommel na bojišti u Caen. Dvakrát navštívil hlavní stan tankové skupiny a s Gausem a potom s Eberbachem domlouval stažerú těžkých děl a jejich přemístění do hloubky, kde by měla být připravena čelit nepřátelskému průniku. Do zámku dorazil na smrt unavený. Bylo už k půlnoci. Speidel ten den pobýval v Paříži, kuje pikle s vojenským guveinérem Francie Stiilpnagelem. Dohodli se spolu, že Rommela je třeba získat - teď, anebo nikdy. Potom ujednali na příští den schůzku, pi-i níž se Rommel na zámku setká se Stilpnagelovým pobočníkem Caesarem von Hofacker, luvn a šarmantním člověkem,

Ym
kteiý byl opravdovým dynamem pařűské konspirace.
Pro život polního - maršála mělo být toto setkání milní- kem - nebo spíš náhrobkem.
Příští ráno, v neděli, vládla na zámku ponurá nálada.
Hovor při snídani se točil kolem nového požadavku, kteiý rchní velení vzneslo na Armádní skupinu B. Chtělo, aby navrhli takovou operaci, která rozdrtí nepřátelské před- mostí v Normandii. Speidel, kteiý ve své poslední zprávě vrchnímu velení tvrdil, že v Británii čeká "více než žede- sát" divizí - překonal tím dokonce i Roenneho, jenž si

♀

vymyslel ětyi-icet pět divizí, a samozřejmě pak také skutečnou cifru rovnající se dvanácti -, vyprskl smíchy. "Na-vrhněme skvělý plán s lukostřelbou," řekl, "a šípy ať jsou co nejostřejší. To půjde provést bez problémů!" Ted už si troufal vyrukovat s takovými poznámkami i za Rommelovy pritomnosti.
Polní maršál této ironii pochmurně přizvukoval: "Když se rozhodneme zaútočit na Brity na východě, řeknou nám, ať místo toho zaútočíme na Američany. A jalunile se přeskupíme, zase si to rozmyslí." (Tyto věty zachytil ve svém těsnopisném deníku Ruge.)
Telefonní hovory toho dne, 9. července, na zámku zaznamenané nám dávají nahlédnout do kritické sitvace u Caen. Generálu Blumentrittovi, náčelníku Klugeho štábu, Rommel řekl: "Ať vrchní velení rozhodně nepočítá s tím, že budeme schopni nynější frontu udriet, pokud nepřítel znovu zaútočí stejnou silou jako včera." V 11.40 je na lince Gause.

Volal z bojiště: "V tomto okamžiku
Jsou naše pozice pod kobercovým náletem." V 15.15 volá
znovu: "Nepřítel tvrdí, že se už dostal do centra města." V 19.35 telefonuje
Gausemu Speidel: "Aby se zabránilo
průlomu nepritele přes Ornu u Caen, máte povolat První
pancéřovou divizi SS (Leibstandarte Adolf Hitler) a ihned ji zapojit." (To plně
vyhovovalo jeho politickému plánu,
konkrétně té představě, že před antihitlerovským převra-
tem by měly být všichni Hitlerovi loajální vojáci SS vtaženi do bitvy a měli by
mít plné ruce práce.) Potom přichází
k telefonu Rommel a hovori s generálem Eberbachem:
"Průnik nepritele u Caen musíme překazit za každou ce-
nu. Použijte k tomu 1. pancéřovou divizi SS."
Všechno to znamená jediné: když Speidel uvedl vyso-
kého krasavce v uniformě Luftwaťle podplukovníka Dr.
Caesara von Hofacker, Rommel byl myšlenkami jinde.
Speidel je taktně nechal o samotě. Polní maršál úsečně
zjišťoval: "Tak co mi to chcete říct?" Osudný rozhovor se Stilpnagelovým
pobočníkem byl tu.

Nikdo přesné neví, co se tam rikaLo. Rekonstrukce jejich diskuse je obtiiná,
protože záznamy Hofackerových vý-
slechů na gestapu se zMatily. Možná byly zničeny na Hitle-rův příkaz, aby nebyla
pošpinéna Rommelova povést. Stej-
né tak mohly být zabaveny u rámci pováleéné americké
snahy vyčistit nacisti.cké archívy, než budou předány zpét do západního Německa,
od kličových dokumentů, které se
nějak dotýkaly vyšších generálů NATO - na prikLad Spei-
dela. Jistý úřednik Národního archívu ve Washingtonu mi
naznail, že určité části dokumentací se u padesátých 1e-tech timto způsobem
"propraLy". Ani ve východoněmeckých
archívech není zpráva - na rozdíl od jiných lidových sou-
dů - ze soudního procesu s Hofackerem, který se usku-
tečnil koncem srpna 1944. Zkrátka a dobře, nilrde jsem
neměl štésti.
I Ji.stou představu si však 1ze uči.nit díky druhotným zdro- jům: mluvil prý
především Hofacker, kdežto RommeL pouze naslouchal plukovník se nezmínil o
žádných konkrétních
krocích opozice, natož o atentáh,; hovořili. o vývoji války obecné.
Druhotné zdrojejsou následující: Většinu z toho, co víme, řekL Speidel
gestapu. Záznamy z jeho výsLechů si.ce z archí- vu zmizely, napsal o nich však
vyšetřovatel gestapa Dr. . Georg Ki.essel, když byl sám ve véze-tské cele:
"Hofacker s Rommelem mluvil asi půL hodiny. Vysvétloval, že sitvace si
vyžaduje rychlou akci a že odmítne-Ii Vůdce jednat, je třeba jej donutit. O
atentátu se nemluvilo. " Kiessel dáLe napsal - a to mohL védět pouze od
SpeideLa -, ie polní
maršál uzal poté Speidela na procházku kolem zámku, pi-i které zcela zaurhl
jakoukoLi myšlenku na to, že by Hitler měl být k néčemu nucen násílím. "Brzy
se s Vůdcem uvi-
dím, " řekl Rommel, "a požádám jej o svolení ke schůzce s polním maršáLem
Montgomeiym. Montgomeny mne jisté
neodmítne - tak už to mezi starými soky chodí. Pi-esvédéím jej, aby v
Británii pomohl prosadit společné tažení proti Rusku. "

Rozhovor nechal Rommela chladným a jeho postoje ni-
jak nezměnil. Dopadlo to stejně jako se Stršlinovým po-
kusem o přiblížení v únoru 1944 - s plukovníkem se
nikdy znovu nesetkal a podle všeho na něj zapomněl.
Hofacker však nezapomněl. Uháněl zpět do Paříže, tam
vítězně vtrhl do svých pokojů v Hótel Royal Monceau a

506 507
♀

svému kolegovi baronu Gotthardovi von Falkenhausen
řekl: "Právé jsem prožil nejzajímavéjší hodinu svého živo-ta. Vyložil jsem
všechny své karty na stůl - pověděl jsem polnímu maršálovi všechno!"
Hofacker byl romantik a zbrklý snílek. Během příštích

několika hodin své líčení schůzky ještě přikrášlil a na stranu svých úspěchů si přidával pokaždé, když ji znovu popisoval. Baronu Friedrichovi von Teuchert, dalšímu civilnímu úředníkovi ve Stúlpnagelové štábu, vyprávěl: "Byl jsem úspěšnější, než jsem doufal. Rommela nic neudrží, chce uhodit ihned. I kdyby se převrat v Říši nepodařil!" Stúlpnagelovi pak říkal: "Rommel se nám dal plně k dispozici." Na polního maršála se té noci v Paříži, aniž by o tom měl ponětí, přtpíjelo. (Přežili Teuchert a Falkenhau-sen a hned po skončení války napsali své vzpomínky.)

Hofacker tu noc požádal Teucherta, aby napsal koncept dopisu s nabídkou ke kapitulaci, který by Rommel nějak propašoval k Montgomerymu. Teuchert tímto úkolem pověřil Stúlpnagelova právního poradce Waltera Bargatzkeho. (I ten napsal své vzpomínky.) Za rozbřesku byl Bargatzky s dopisem hotov. Rommel jej nikdy nespatřil.

Příštího rána si Hofacker pospíšil do Berlína. Další člen Stúlpnagelovy legie spiklenců Dr. Elmar Michel vylíčil, jak plukovníka vezl z Paříže k železnici v Metz. Hofacker celou dobu mluvil o plánu na atentát na Hitlera, Gšringa a Himmlera, k němuž má dojít na některé z válečných po-rad. "Stúlpnagel mé posílá do Berlína, abych je požádal, ať jednají okamžité," šeptal tajnůstkářsky, i když byll v auté sami. "Mluvil jsem s Rommelem. Dal se nám plné k dispozici a je ochoten vést se západními mocnostmi rozhovory o priméií."

Michel, nespovštěje oči ze silnice, živé přikyvoval a dodal: "Potřebujeme osobnost Rommelova formátu, jinak by naše revoluce nemusela uspět a národ by se rozdélh!"

To byly opravdu smělé výroky. Hofaeker také mluvil s polním maršálem von HIuge. O dva dny později požádal HIuge o krátký rozhovor s některou z německých sester, které byly v Cherbourgu ve styku s Američany. (Blumentritt telefonoval Meyer-Detringovi, aby zjistil, kde ošetřo- vatelky nyní jsou.) HIuge zřejmé zkoumal možné spojovací kanály k nepříteli.

Jedenáctého se Hofacker v Berlíně setkal se svým bratrancem plukovníkem Klausem von Staufenberg. Vyprávěl mu, jaký triumf na zámku zaznamenal. Stauffenberg, temperamentní muž mezi čtyřicítkou a padesátkou, měl provést atentát. Je to s podivem, protože to vůbec nebyl hbitý člověk - v Tunisku jej knxté zmrLačili britští letci při náletu. Hofacker tvrdil, že západní fronta se do šesti týdnů sesype. Další, s kým se setkal, byl starosta Carl Goerdeler, civilní hlava spiknutí. Rovnéž jemu sdšlll, že byl získán Rommel. 16. července řekl Stauffenberg shromážděným spiklencům, že nyní mají západní velitele na své strané. "Sami přervší vojenské akce," řekl, "stáhnou naše vojáky k Západnímu valu a podniknou náležité kroky, aby mohla odstartovat spojená ofenzíva západních mocností a Německa proti Sovétskému svazu." (To všechno se při vyšetřování dozvědělo gestapo.)

, Hofacker navíc poslal generála Luftwaffe Karla Barschewische do Východního Pruska za generálem Guderianem, aby jej informoval, že "polní maršálové na západč" se chystají kapitulovat a že velmi bizy dojde k protihitlerovskému převratu. Guderian si zachoval odstup - Klugeho nesnášel a jeho vztah k Rommelovi byl nevyhranený. Nenápadné odjel na venkovský statek, který mu Vůdce nedávno daroval, a tam v skrytu čekal, co se bude dít.

Rommel, posedlý prizrakem porážky, se nemohl v dalších dnech rozhodnout, co podniknout. Pokračující bitva , jej zcela zaměstnávala. Sjížděl bojiště, mluvil se svými veliteli, netroufal si však jasně se vyjádřit k budoucnosti. Američané nyní pokračovali v ofenzívé jižné od Cherbourského poloostrova. 11. čezvence se jejich dšlostřelectvo opřelo do německých paradesantních oddílů bránících klíčovou křižovatku u Saint Ló nevídanou pa-

lebnou silou a v devét hodin následoval velký útok pé-
choty. Němci se statečné drželi, utzpěli však těžké ztrá- ty - na některých místech byli všichni obránci bvá mrtvi, nebo zranéni. Admirál Ruge si toho dne po večeři napsal: "Přišel polní maršál a pripojil se k nám. Když odešel Spei-508 509
♀

del, velmi vážně promluvil o naší situaci. Na levém kridle nám hrozí průlom a naše divize jsou v jednom ohni."

Nazítří po snídani Rommel roztržitě pronesl: "Člověk své činy nemůže opírat o zbožná přání. Musí se zakládat na střízlivé, drsné realité." Ten den byla realita taková, že síla paraoddílů se zmenšila na pouhou čtvrtinu a Ame-
ričané začali rozmísťovat tlampače, přes které oznamovali, že v útoku na Sa.int I,ó se bude pokračovat, a vyzývali výsadkáře k dezerci.

Rommel neviděl žádné východisko; svazovala jej prisa-
ha věrnosti Vůdci. Od Dne D přišel o 97 000 mužů, z toho 2 360 důstojníků, a dostal pouze 6 000 záložníků. Ztratil 225 tanků a nových dorazilo pouze 17. Nezkvšené pěší divize, které právě přijížděly, nebyly rovnocenným partnerem pro mohutné nepřátelské útoky, jež přlcházely po hodinách leteckého a dělostřeleckého bombardování. Vzdvšné útoky na dopravní systém zapričinily, že zásoby munice k Rommelovi proudily jen tenkým pramínkem. Stále se obával oslabit sektor 15. armády a převést vý-
znamnou část jeho sil do Normandie; měla-li však 7. ar-
máda americkou ofenzívu odrazit, nutně potřebovala alespoň dvě odpočaté pěší divize. Ráno 12. čeivence se admirál Ruge Rommela ptal, kdy vlastné generál Jodl z vrchního velení přijede a na vlastní oči se přesvědčí, jak se véci mají. Rommel odpovédél: "Mám zakázáno komukoli nadále telefonovat. Bude to muset udělat Kluge."

Kluge, vrchní velitel Západ a stále ještě Rommelův nad-
řízený, ten den navečer do zámku přljel. Jeho panovačné, arogantní způsoby byly ty tam. Radostnou sebedůvěru, již si před týdnem přivezl z Hitlerova Berghofu, vystřídal pocit zpráskaného psa. Značně sešel. Rommel jej upo-
zornil, že kaidou hodinu může u Sa.int I.Ó dojít k průlo-
mu. 7. armáda musí odnékud dostat posily. HIuge zřejmě Rommela požádal, aby mu dodal písemné zhodnocení je-
jich vyhlídek. Když zámek opustil, zavolal Jodlovi: "Chci ještě jednou zdůraznit, že nejsem žádný pesimista - ale sitvace podle mne nemůže být vážnější." Když se Kluge s Rommelem loučil, Tempelhoff prohodil k admirálovi: "V hlavních vécech se ted shodnou." Při ranní procházce

po útesu nad zámkem priští den Rommel admirálovi s tichým triumfem v hlase sdělil: "7,e jsem na něho přl jeho pnmí návštěvě tady trochu zavrčel, udělalo divy. Když sem přijel, byly jeho prikazy úplné jiné. Teď se ale sám přesvědčil, že se redá nic dělat."

Ten den Rommel zase vyjel ven na bojiště. Speidel ob-
novil své utajované kontakty s protihitlerovskými konspi-
rátozy. Pod záminkou, že jede vykonat služební návštévu u Klugeho a BlumentrItta, se vypravil do Paříže na setká-
ní se Stiilpnagelem, aby zjistil podrobnosti plánovaného státního převratu, kteiý tam měl proběhnout v návaznosti na převrat v Berlíně. Později také něco naznačil generálu Hansovi von Salmuth, velícímu 15. armádě. Salmuth si soukromě poznamenal: "Speidelovým záměrům jsem dal své požehnání." Témito záméiy, jak uvedl sám Speidel, bylo, aby zmínění dva polní maršálové zahájili tajné vy-
jednávání s nepřítelem a výměnou za okamžité ukončení bombardování německých měst s civilisty nabídli stažení německých vojsk z Francie, Belgie a Holandska. Skuteč-
nost, že i tak inteligentní generál jako Speidel se vážně domníval, ie se

Britové a Američané vzdají svých válečných cílů, upustí od doktriny bezpodmínečné kapitulace a nechají Hitlerovi dobytá území na východě, jasné vypovídá, v jaké zemi snů konspirátoři žili.

Navzdory Rommelové averzi k Jodlovi a vrchnímu velení nelze zpochybňovat jeho tehdejší osobní oddanost Hitlerovi. "h.agédií naší pozice je," zaznamenal 13. čer-vence jeho výrok Ruge, "že jsme nuceni bojovat až do samého konce, přičemž jsme ale celou dobu přesvědčeni, že daleko důležitější než bojovat proti Angloameričanům je zastavit před vpádem do Německa Rusy." Měl za to, že fronta se do čtyř týdnů zhroutí, a proto cítil, že je třeba učinit co nejdrive politické rozhodnutí. Ruge si do svého deníku napsal: "Musíme využít rozporů mezi našimi protivníky. Nejlepší ze všeho by bylo, kdyby náležité kroky podnikl sám Vůdce. Ovšem podle toho, co riká, není moc pravdépodobné, že to učiní. Rommel ale na druhé strané tvrdí, že Vůdce je velký muž se zdravým politickým instinktem, takže bude schopen sám najít správné řešení."

510 511
♀

Nazítří Rommel znovu sledoval zoufalé boje u Saint I.ó. Frontová llnie se sesype každou chvíli, uzavřel. Po jeho návratu načrtl Speidel o této krizi pronikavou zprávu pro Klugeho, pod kterou se měl Rommel podepsat; dokument byl hotov příštího dne, 15. čenrence. Na závěr v něm bylo nekompromisně uvedeno: "Za stávajících okolnostíje nutno předpokládat, že nepritel v brzké budoucnosti naši slabou frontovou llnii, konkrétné v sektoru 7. armády, prorazí a vtrhne do širokého volného prostoru Francie... Kromě místních záloh, které v současné době váže boj v sektoru tankové skupiny Západ" - u Caen - "a které se v důsledku převahy nepřítele ve vzduchu mohou pohybovat pouze v noci, nemáme žádné mobilní zálohy, jež by nám mohly pomoci zabránit prúlomu v sektoru 7. armády." Rommel vzal do nzky pero a přtpsal ještě poslední odstavec, který hovořil jasné a směle: "Naši vojáci všude bojují statečné, a1e nerovný zápas se chýlí ke konci. Podle mého názoru je ti-eba vyvodit z daných skutečností politické závěry. Ja.ho vrchní velitel armádní skupiny cítím povinnost mluvit zcela otevřeně."

Venku před jeho pracovnou už na něj čekali Speidel a Tempelhož. Sdělil jirn: "Tu máte - tady je podpis, kteiý jste chtěli!" Jeho postskriptum je vyvedlo z rovnováhy a přesvédčovali Rommela, aby vyškrtl slovo "politické". Zpráva byla přepsána na stroji a nazítri odeslána HIugemu s krátkou pr,xvodní poznámkou: "V souvislosti s naším rozhovorern 12. července Vám posílám přiložené Hlášenífjako můj příspévek k zhodnocení sitvace. Romme(u. r." Rommel se konečně rozhoupal. Dal všanc své jméno a povést. Zformuloval Klugemu ultimátum - alespoň on to tak chápal -, ež Kluge podepře svou autorItou a odešle Vůdci. "To jsem zvédav, co se z toho vyvrbí," svéřil se Rugemu. "Je mi edno, jestli mi dají vyhazov nebo kulku. Nemyslím si ale, že to bude tak horké. Velitelům v odpovédných funkcích musí být umožněno rikat, co si myslí."

15. července 1944, 15.30. Rommel se vydal na inspekci caenského bojiště, které se pro vojáky Montgomeryho i jeho vlastní změnilo v jatka. Přes Seinu jej převezl vojenský člun a potom uháněl do Normandie ve svém otevřeném Horchu s mladým desátníkem Danielem za volantem. Pamatoval na to, že nepřátelští partyzáni v poslední době v této oblastl přepadli nékolik aut, a tak nařídil jet

oklikou po méně frekventovaných silnicích. Na západ se teď hrnuly také stovky nákladních aut - díky využití říčních cest se konečné na bojiště dostávaly zásoby. Patnáct kilometrů před Caen už mohl pozorovat, do jaké hloubky zbudovali Eberbach a Gause obranný systém: linii tanků následovala děla a pěchota. Chvíli se zastavil se zakivácenými bojovníky, kteří ještě přežili z 16. polní divize Luftwaťle, jež stále držela hlavní linii. V krutém bombardovacím náletu RAť přišll vojáci o všechna svá protitanková děla, teá už se však znovu dali dohromady a čekali na nepřítele s pancéřovými pěstmi.

Vesnice v normandském vnitrozemí působily idylicky. K zuřící válce byly lhostejné. "Tady malý povoz," zaznamenal Ruge, "naložený naší pěchotou. Jinde naši vojáci na procházce s místními dévčaty. Vesničané jsou, zdá se, pořád zde." Rommel tyto vesnice doslova nacpal pěchotou. Dostane-li se Montgomeiy až sem, bude muset bojovat na život a na smrt. Rommel pokračoval v cesté a dojel k 21. pancéřové divizi generála Feuchtingera - tábořila v jednom ze sadů. O nékolik set metrů dál nervšeně plynul život francouzského venkova. "Jakýsi otec stříhal svému synkovi vlasy. Pravá atmosféra sobotního odpoledne."

Na zpáteční cestu se Rommel vydal po stejné silnici jako vždy. Podle admirála Rugeho to bylo poněkud riskantní. Polní maršál nostalgicky vzpomínal na svá školní léta. Zpét do reality jej však vrhly zčernalé kostry vyho-řelých nákladáků a on začal znovu mluvit o válce. "Válka je tak nesmyslná. Nikdo z ní nemá prospěch. Sedláci chodí na pole a délníci do továren, jako by se nic nedélo." Ohromenému admirálovi se polní maršál svěřll se svým fantastickým snem, že jednoho dne by Německo mohlo být britským dominiem tak jako Kanada. "Kdy padne rozhodnutí?" ptá se Ruge ve svém deníku.

Rommel netrpělivě čekal na odpovéď na své Hláéení. Byl smrtelně vážný. 16. července - v den, kdy tento doku-

ment odeslal HIugemu - znovu vyjel do sektoru 15. armády, tentokrát na kontrolu 17. polní divize Luftwaťle poblíž Le Havru. Byl dusný den, slunce jen chvílemi vykouklo z mraků. Velitelské stanoviště divize nedaleko Fécamp skiývala vápencová jeskyně v kopci porostlém buky. Po poradě doprovodil polního maršála k autům parkujícím pod maskovací celtou operační důstojník této divize podplukovník Elmar Warning. Warning byl členem Rommelova štábu u Alameinu. Nyní Rommela požádal, a mu upřímně řekne, jak celou situaci vidí, "protože", jak řekl, "do průlomu zbývá méně dní, než je knoflíků na uniformě".

Rommel se zahledél na Warningovu košiliještě z Aťrika Koips a pak mu zcela otevřeně odpověděl: "fteknu vám tolik - polní maržál von HIuge a já jsme poslali Vůdci ultimátum, ve kterém tvrdíme, že válku nelze vyhrát vojensky, a žádáme ho, aby učinil patiičné závězy."

"Co když Vůdce odmítne?" zeptal se Warning.

"Potom otevřu západní frontu," odpověděl Rommel. "Ted už totiž záleží jen na jednom - Britové a Američané se musí do Berlína dostat dřív než Rusové."

Zabijte Rommela!

Rozložitý kapitán Raymond Lee z britské Zvláštní le-
(tecké služby chvatně smotává ve tmě svůj padák a po-
tichu při tom kleje. Jeho muži jsou v bezpečí, ale část vybavení se při dopadu na zem rozbila a hlavní věc chybí. Hledají ji celou noc. V 8.50 vypustil poštovního holuba se vzkazem pro ministerstvo války: "Pistání OK, ale pat- náct mil na jihovýchod od cíle. Nemůžeme najít bílou
skriňku, je možné, že nebyla shozena. Tři pytle s vysí-
lačkami rozbity, žádné rádio nezbylo. Civilisté k smrti vy- dělení a neochotní. Uděláme, co je v našich silách. Skop- čáků je v oblasti plno, pořád se drii." A holub, třepetaje křídly, zamířll k Anglii.

Britové už po celé měsíce pátrají po Rommelově utaje-
ném hlavním stanu. Už od května se s obměnami udávalo,
že je bud v "Gaillon", nebo v La Roche Gvyon. 26. května oznámiljeden z britských agentů, že Rommel sídlí na zám- ku markýze de Rochefoucauld postaveném "na úpatí ská-
ly". Major William Fraser z Gordon Highlanders tuto in-
forznaci s konečnou platností potvrdil ai 14. čeivence. Se- skočil padákem do střední Francie, 300 kilometrů od La
Roche Gvyon, aby zřídil partyzánskou základnu s krycím
jménem Houndsworth, na niž měla být později shozena
většíjednotka Zvláštních leteckých služeb s úkolem napa- dat německé trasy od Středozemního moře do Normandie.

Fraserova telegraťická zpráva do Londýna zněla:
"Houndsworth 102. Velmi spolehlivý zdroj tvrdí, Romme-
,
lův hlavní stan na zámku La Roche Gvyon... Rommel
tam 25. května. Štáb trvale tam. Rommel přijíždí k levé- mu břehu Seiny, přeplouvá na motorovém člunu, procháí se a střílí ve Foret de Moisson. Pošlete mapy od této oblasti k oblasti Mantes, také tri ostřelovací pvěky. Jiné lidi na tento úkol nechci, je to můj terč."

Lidé z velitelství SAS (Zvláštní letecké služby) poblíž , Londýna zkoumají mapy: Fraser je priliš daleko na to,

514 515
♀

aby se k zámku mohl bez problému se třemi ostřelovacími pvškami dostat; kromě toho už má svůj speciální úkol. Jeho velltel, brigádní generál R. W. McLeod. mu telegrafuje: "Lituji, ale musím zakázat váš osobní útok na Rommela. Cením si, že ho pokládáte za svůj terč, ale vaším úkolem je zůstat k dispozici v nynější oblasti, Na váš terč zaútočí zvláštní skupina..." Fraser, který se nechtěl jen tak nechat odbýt, příštího dne odpověděl: "Mám tady pa-
na Deforse - vlastní pozemky kolem Rommelova hlavního stanu. Všichni nájemci atd. jsou po léta ve službách jeho rodiny. Všude kolem žijí jeho pribuzní a má kontakty po celé cestě." Brigádní generál svůj názor nezměnil: "Lituji, ale rozhodnutí platí."

Poté už brigádní generál McLeod jednal s obvyklou rychlosti. Poslal si pro letecké snímky zámku. Rutinní celkový zábér vesnice dostal už 13. května, takže nyní se z kartotéky vytáhly snímky osm krát šest a odborníci je podrobili stereoskopické prohlídce. Zjist3li, že celá ob-last je obehnána ostnatým drátem. 20. čezvence po-
depsal brigádní generál instrukce k operaci č. 32: "Cíl: zabít nebo unést do Anglie polního maršála Rommela nebo některého z vyšších důstojníků jeho štábu." Pro Rommela to prakticky znamenalo rozsudek smrti. Chňapnout ho a odletět s ním do Británie by samozřejmě byl husarský kousek. K tomu by se však pojily téměř nepřekonatelné potíže - jednodvšší bude jej rovnou zabít. McLeod připustil, že s největší pravděpodobností dojde k represáliim proti místním venkovanům, podobným nacistickému masakru v Lidicích po atentátu na Reinharda Heydricha nebo později ve francouzské vesnici Oradour. I-i dny nato nařídil shodit do Francie poblíž města Chartres

komando SAS s příkazem zabít
Rommela.
V čele pětičlenného týmu stojí Raymond Lee, profesionální atentátník s půltuctem zářezů na pažbě své pvšky. Když 25. čezvence vyskočil do tmy nad -ancií, nemohl tvšit, že najeho oběf již čekájiný osud. Lee příští týdny stráví bezvýsledným pátráním po Rommelovi a
potom bude přepadat německá vozidla za frontou.

516

Další z prihod odfaLujících RommeLovy tajné úmysly popsal jeho dělostřeLecký důstojník plukovník Hans Lattmann. "Jeli jsme k LXVI, sboru, " vyprávěL mi. "Cestou jsme píchli. Vystoupili jsme a polní maršál má uzaL stranou. Řidič DanieL s Langem vyměi7.ovaLi kolo a my jsme se kolem procházeLi, Zeptal se mé: ,Jak myslíte, 2e válka skončí, I,uttmanne? Odpověděl jsem: , Herr Feldmarschall, je naprosto jasné, e nevyhrajeme, doufám ale, ie jsme dost silní, abychom mohli dosáhnout spravedLivé dohody. A potom řekl ,Pokusím se použit svého dobrého jména a
dohodnout se se západem t proti Hitlerově vůLi - ale jen pod podmínkou, že budou ochotni bojovat po našem boku proti Rusku. "

Rommel nyní každý den urazil ve svém Horchu přI cestách za bojovýtni veliteli více než 400 kilometrů. V záznamech z vlečných porad není ani stopy po mukách svědomí, jir trpěl. Ukazují Rommela, jak metodicky a soustředěně připravuje porážku Montgomeryho ofenzívě. Montgomery se každým dnem pokusí konečně si probít cestu z caenského předmostí, které už Brity dohání k zoufalství, dostat se k Falaise a vvtáhnout na Pařű. Poválečné dokmenty však j asně naznašuj í, že každá taková porada rriezi Rommelem a jeho generály měla také nezaznamenávou, utaj enou část, při které zmiňoval své plány na pžiměri. Takow nezaznamenaný rozhovor měl napriklad s velitelem tankové skupiny Západ generálem Eberbachezn,
"Takto pokračovat nemůžeme," řekl Rommel.
Eberbach pochyboval: "Umíte si představit, že by s námi nepritel vůbec začal i jen předběžné rozhovozy o příměří, pokud bude Adolf Hitler u moci?"
Rommel zavrtěl hlavou. "Spoléhám na vaši podporu. Musíme spolupracovat - vi jen pro dobro německého lidu, ktezý po celou tu dobu projevuje takovou pevnost charakteru."
Eberbach vyjádřil zlou předtuchu, že co Rommel chystá, rozpoutá v Německu občanskou válku. Rommel věděl, že má pravdu. Byl zvědavý, jak Hitler odpoví na ultimátum.

517
♀

K dalšímu podobnému rozhovoru došlo nazítří, 17. čer-
vence, při jeho návštěvě I. pancéřového sboru SS. Operační důstojník Seppa Dietricha odhadoval, že Mont-
gomezyho přípravy jsou téměř hotové. Potom přijel sám
Dietrich, podsaditý typ sedláka s větrem ošlehanou tváří plnou vrásek. Patřil k nejoddanějším Hitlerovým nohsledům. Rommel si jej vzal na mvšku v přítomnosti Hellmutha Langa. "Splnil byste mé prikazy, i kdyby popíraly příkazy od Vůdce?"
Generál SS napřáhl svou kostnatou ruku k Rommelovi: "Vy jste tady pánem, Herr Feldmarschall. Poslouchám jenom vás, ať už plánujete cokoli."
Potom mezi sebou hovořili důvěrněji - to už však Lang

neslyšel. Když skončili, Rommel nasedl do svého Horcha a desátníku Danielovi řekl. ať jede zpátky do zámku. Vzduch byl v tom pozdním odpoledni horký a těžký. Rommel nejdříve mlčel, pak ale Langovi řekl: "Získal jsem Dietricha."

Dlouhé úseky hlavních silnic byly jako obvykle plné horicích náklaďáků i osobních automobilů, které zastihly nepřátelské hloubkové stíhačky. Dnes však provoz na cestách navíc zdržovali i utečenci z Normandie. Francouzi ucítili pach blížící se smrti. Vozíky tažené koňmi či voly byly naložené věcmi z domácností a nahoře přilQyté bílými prostěradly v naději, že je to ochrání před leteckou kanonádou. Jak kolem projížděllo Rommelovo auto, zvedajíc za sebou mračna prachu, Francouzi, kteří jej poznali, mu mávali a smekali klobouky. Lang si toho dne zapsal:

"Pri těchto cestách se u Francouzů v podstatě nesetkáváme s nenávisti. Větší odpor cítí k Tomíkům a Amerikáriům."

lZommel měl na kolenou rozloženu silniční mapu. Vzadu vedle Langa seděl jistý desátník, ktezý měl za úkol vyhlížet letadla. Po dvou hodinách se počet před malou chvílí zasažených nákladních vozidel znásobil - v některých z nich byli ještě mrtví a zranění. Nepřátelská letadla tedy musí být ještě blízko. Už měli kousek do Livarotu, když tu najednou "vyhlížeč" spatřil osm nepřátelských letadel. Rommel na Daniela zakřičel, aby zahnul na stromy chráněnou úzkou cestu, která vedla souběžně s hlavní

silnicí. Po několika kilometrech však tato cesta vyústila znovu na hlavní silnici. Z Livarotu vyjeli po silnici N 179 směřující do Vimoutiers. "Vyhlížeč" téměř v tom samém okamžiku uviděl dvě další letadla. Snášela se přímo na ně. Rommel zaival, ať Daniel zahne na úzkou boční cestu, k níž bylo už jen 300 metrů. Než se Horch k odbočce dostal, pnmí Spitfire už nad ním hřměl ve výšce vrcholků stromů. Kulomet a kanóny na lídlech spustily palbu a pokropily pět set metrů dlouhý úsek. Rommel se ohlédl a uviděl záblesky. Ruku měl na kllce. Za nimi na silnici vybuchovaly granáty, potom také pojejich levici. Do Rommelovy tváže se vřezaly horké střepiny kovu a skla. Danie-lovi roztiíštila střela Ievou ruku. Snažil se vozidlo ovlád-nout, to se však vysokou zychlostí hnalo dolů kopcem, narazilo do stromu na druhé straně silnice, vysypalo svou posádku přes kraj vozovky a prázdné se pak přískoky dostalo zpět na opačnou stranu silnice, aby se konečně zaiylo do prikopu. Rommela něco uhodilo do hlavy a promáčklo mu to lebku. Když se k nim střemhlav vrhl druhý Spitfire a spustil palbu, pohltila jej temnota.

K útoku došlo kolem šesté hodiny odpoledne. O tři hodiny později se o "autonehodě" dozvěděl Speidel a okamžitě telefonoval Klugemu. Kluge se spojil s nemocnicí. Vojenský lékař mu zavolal zpět - Rommel byl stále v komatu. "Do roku 1945 v pořádku nebude," řekl lékai-. Kluge v tom viděl Boží prozřetelnost. Nyní si blahopřál ke své opatrnosti - protože ať už byl důvod jakýkoli, ve skutečnosti ještě Rommelovo vážné ultimátum Hitlerovi neodeslal. Ted dostane úplné taktické velení v Normandii on, Kluge, a svéhlavý Rommel mu do ničeho nebude mluvit. Možná, že se mu podari tam, kde Rommel stále jen ustupoval, zajistit nacistům vítězství. :hrungsblitz hovorem se spojil s vrchním velením ve Východním Prusku a oznámil, že se rozhodl ujmout se velení v Normandii, dokud se za Rommela nenajde náhrada. "Potřebuju tady přísného a houževnatého člověka," řekl. "Nic jiného nepřipadá v úvahu." Později sdělil Schmundtovi, Hitlerovu hlavnímu pobočníkovi: "Potřebuji zde mít muže, kteří jsou rozhodní a rázní." Z těchto poznámek si můžeme učinit obrázek

o tom, jak HIuge hodnotil Rommelovy velitelské schopnosti.

Hitler na tuto okatou narážku přistoupil a formální velení nad Armádní skupinou B svěřil přímo HIugemu. Kluge zároveň zůstal i vrchním velitelem OB West. Záležitosti v Paříži nechal na starosti Blumentrittovi a svůj pracovní stůl si přestěhoval do zámku. Je příznačné, že odmítl jíst společně s Rommelovým štábem - vykázal jej do jídelny pod zámkem, aby se stravoval s nižšími důstojníky. Ke Klugeho stolu byl pi-izván pouze Speidel. Svým kolegům blahosklonně slíbil, že za nimi ve dnech, kdy bude HIuge pzyč, dolů zajde. Mezi výbuchy smíchu mu na to jeden z důstojníků odpověděl: "Dáme o tom hlasovat." Když tu Rommel nebyl, starý kamarádšoft brzy pominul.

Rommelovi se zdálo, že tma trvá už celou věčnost. Vnímal pouze bolest, třes a horko. Ležel na lehátku celý zabalený v nepohodlných obvazech. Neviděl, ale cítil, že mu z úst a vší vytéká krev. Brzy jej, napůl živého, napůl mrtvého, z lehátka zvedli a uložili na sklopené a podvška-mi vystlané přední sedadlo jakéhosi mercedesu. Kdosi, nějaký sanitář, držel jeho ovázanou hlavu ve svém klíně. Rommel nabýval a ztrácel vědomí, slyšel, jak auto startuje, pocítil, jak se dalo do pohybu, zachytil útržky vét jako "nemocnice Luftwaťle v Bernay" a ještě padesát kilometrů". Uslyšel, že motor kvílí ve vyšších obrátkách a že Lang znovu a znovu křičí - "Spitfire nalevo!" "Střemhlavý bombardér napravo!" lidič neustále přibrzďoval a prudce za-táčel z hlavní silnice - je u volantu pořád ještě desátník Daniel? Pokaždé, když zaslechl Langovo volání, zvedl hlavu a snažil se vstát, ale sanitář mu ji zase jemně položil. Hlavou mu to bolestivě bodalo a jeho nohy narážely do přístrojové desky. Konečně auto zastavilo a čísi pohotové ruce jej uložily na lehátko, na kterém byl přenesen na operační sál.

Několikrát hlasitě zasténal: "Moje hlava, moje hlava." Byl na rentgenu, cítil chladný kov rentgenového přístroje a vnímal nemocniční zvuky. Pak uslyšel hlas desátníka Daniela, zněl měkce a mladě. Když mu nůžkami od-

520

střihávali kzví prosáklou blůzu, volal: "Musím vědět, co je s mým polním maršálem. Kde je moje auto? Nestrihejte mi šaty... Ať mi nerozstříháte peníze!" Danielův hlas umlkl, ztratil se v komatu, ze kterého se již nikdy neprobudil.

Když se Rommel nazítri, 18. července, probral k vědomí, ležel v nemocničním pokoji ve druhém patře nemocnice Luftwaťe v Bernay. U postele svého pána trpělivě seděl Lang. Ten mu vyprávěl, že místní Francouzi mu jeho po-, řezanou a rozbitou hlavu ofačovali pruhy látky a že pan Marcel Lescene, lékárník z Livarotu, mu dal injekci - dvě ampulky kaťrového oleje. To pravdépodobně zachránilo

Rommelovi život - metoda to byla sice zastaralá, ale pro prevenci náhlého selhárú srdce užitečná.

Toho dne vyhrál Rommel i jinou bitvu. Jeho vojáci odrazili Montgomeryho nejnovější pokus o strategický průlom u Caen. V ranních čeiváncích prilétly od moře dva tisíce britských a amerických bombardérů; roztáhly se v obrovský vějíř a na francouzské město shodily téměř osm tisíc tun bomb - mezi nimi i tříštivé pumy, jejichž , účelem bylo zabít či zrmzačit každého, kdo se nacházel v poloměru jejich výbuchu. Dva tisíce francouzských civt- listů bylo zabito a tisíc tri sta zraněno. Jejich město se sesypalo v trosky. 16. divize Luftwaťfe

a 272. pěší divfze byly v 7.45 na Rommelově první linii smazány z povrchu zemského. Tanky Spojenců se začaly sunout na jih do kouře a sedajících mračen prachu - pozůstatků to bombardování. Itořily pivní sled z více než 700 tarilců, jež dal Montgomeiy dohromady, doufaje, ie se provalí dírou, . kterou protrhnou v Rommelových obranných pozicích.

Rommelova frontová linie však nebyla obyčejnou linií.

Za pnní řadou obráncú byla ještě druhá, za ní třetí, čtr- tá a pátá. Druhou tvořily také nějaké osmaosmdesátky a několik z přeživších hrozivých Tigerů. Bombardování neporvšilo ani třetí linii - vesnice držené pěchotou. Bylo už pozdě odpoledne a protivnikovy nejsmělejší tankové posádky se teprve přibližovaly linii čtvrté - dělům hustě nakupeným vysoko na hřebeni Bourgvebus, jižné od rozbitého města. Sem Rommel umístil téměř 80 osmaosmdesátek, tucetještě větších protiletadlových děl, 194 polních

521
♀

děl a 272 strašlivých šestihlavňových raketometů Nebelwerfer - bojiště tak ovládalo celkem 1 632 hlavní. Montgomeiyho zpravodajští důstojníci jej o těchto liniích neinformovali. Ve vesnicích za hřebenem se zakopala pěchota SS. Osm kilometriz odtud postavil Rommel do zálohy 45 tanků Panzer V a zbytky divize Hitlejugend, rozdělené do dvou silných bojových skupin, každá se čtyřiceti tanky.

Do vešera zničili Němci 126 nepřátelských tanků a ofenzíva byla zastavena. Zdaleka nedospěla do svého cíle ve Falaise a nedostala se dokonce ani k hřebeni Bourgvebus. Montgomery na začátku ofenzívy vydal pro světový tisk triumfální oznámení; ted jen zlostně a zklamaně pozoroval, jak 11. obměná divize ustupuje k řece a odvolává útok. Když mu generál Omar Bradley poradil, ať to bere s nadhledem, britský vrchní velitel odsekl: "Je pro mne stále těžší brát věci s nadhledem." Od Dne D už Brltové ztratili 6 O10 mužů a Američané 10 641. Za svým bojovým plánem zůstalf o týdny pozadu.

A tak, navzdory zdrcujícímu strategickému bombardování a přes zkázonosný únik informací, dobyl Rommel opravdové vítězství. Byla to jeho poslední vítězná bitva a je příznačné, že ji svedl právě se svým dlouholetým rivalem Montgomeiym. Pravda, tehdy v tom vítězství nikdo neviděl. HIuge očekával, že se útok u Caen brzy obnoví a - aniž by se poradil s generálem Speidelem - o půlnoci zavolal na vrchní velení a žádal, aby byla do Caen přesunuta Schwerinova 116. pancéřová divize. Od jara ležela ladem na pobřeží Kanálu - antihitlerovští spiklenci si ji tam nechávali stranou pro svůj státní převrat. Kluge se zkrátka nenechal zaslepit Speidelovými varováními, že i přes posily poslané do Normandie čeká v Anglii na pokyn k zahájení druhé invaze pořád ještě "padesát šest divizí". Pžízrak "Pattonovy armádní skupiny" byl konečně pochován. Generál Jodl za několik minut schválil HIugeho žádost a zálohy 15. armády se vydaly k Normandii.

Pii mém páMání mi dělala starostijedna záhada. V deniku RommeLovy armá.dni skupiny chybějí důležité telefonáty. Sám Speidel mé upozornil, abych její denik bral s rezenou. PoLní maršál prý pravidelné večer rikávaL "Nu, SpeideLe, jaké (ii navykLádáme do váleného deniku ten-, tokrátP" Vystopoval jsem tedy poručíka, který měl za úkol jej sestavovat. Byl jím Hans DiimmLer. Hovoril jsem s ním v jeho veUcé, dřevem obložené zasedací síni v Mnichové, kde nyní působí jako prezident jedné z nejvýznamnějších německých pojišfovacích spoleénosti. Vypadal príjemné, tvář měl bronzové opáLenou a člověk by mu hádal o dvacet let méné. Nejdrive rozhořčené popiel, 2e by se deník rtéja- kým způsobem falšoval. Potom mu ale

zajiskři.Lo u oéích. "Řeknu vám o jednom telefonním Izovoru, který jsem za-
znamenal tésnopisem a potom roztrhaL By1 to nejkratší
rozhovor, jaký jsem kdy odposLechl. Došlo k němu odpo-
ledne 20. července 1944. SpeideLovi někdo z Pariie volaL. ,Zdravím té, Speidele, iekL A pakjenjediné sLovo: ,Mrteu. ,Na shledanou, řekl Speidel a zavésil."

18. čeivence. v den Montgomeryho neúspěchu s prů-
lomem caenské linie, odjel plukovník Caesar von Hofacker z Berlína do Francie. Příštího dne svým komplicům v Paříži , oznáznil, že atentátník Staufenberg se už chystá k akci. Časně ráno dvacátého se spiklenci dozvěděli, že Hitler bude zabit kolem poledne. Plukovník Finckh, hlavní zásobovací důstojník na OB West, doporučil, aby pro případ, že k niče- mu nedojde, zatím vrchního velitele OB West HIugeho ne-
informovali. Speidel však rozhodně informován byl. Jeho pozdější poznámky to dokazují. Vše probíhalo podle plánu. Krátce po půl jedné umístil Stauffenberg do Hitlerovy po- radní místnosti ve Východním Pn.isku kufrik s bombou.
. Potom se vytratil a odletěl zpét do Berlína. Odtud volal svým společníkům v Paříži. Finckh náčelníku HIugeho štá-, bu Blumentrittovi řekl: "Herr GeneraL, v Berlíně provedlo gestapo převrat a na Vůdce byl spáchán atentát." Blumen-
tritt se kolem půl čtvrté pokovšel telefonicky zastihnout na zámku Klugeho, Speidel mu však sdělil, že Klugeje na bo- j išti a vrátí se ai večer. Požádal Blumentritta., aby okamžitě na zámek přijel. Do La Roche Gvyon už spěchali také Hof acker a Stiilpnagel.
Speidel odmítl za Klugeho nepřítomnostf učinit nějaké
rozhodnutí. Uchýlil se do své kanceláře, a když se jej

♀

jeho operašní důstojník Tempelhoff dotazoval, co by se podle něj mělo teď, když je Hitler mrtev, dělat, vytáčel se, že má plno práce s bojem v Normandii. Speidel měl dobrý instinkt.
Polní maršál se vrátil ve čtvrt na sedm večer. Speidel jej seznámil s tím, co se stalo. Ani Kluge se hned neuměl rozhodnout; nevěděl, má-li -jak na něj konspirátoii nalé-
hali - zastavit bitvu, aby mohl udělat čelem vzad a posta-vit se Rusům. Vzpomnél si ted, j ak se ho před rokem snažili zkontaktovat emisaři polního maršála von Witzle-
ben a generála Becka. Tehdy je vyhodil. "Pánové," upo-
zornil je, "byl bych rád, kdybyste mě z vašich šachrů vynechali." Na zámek mu nyní dvakrát volal z Berlína nějaký anonym: "Herr Feldmarschall, teď se musíte rozhodnout." Kluge pokaidé sluchátko beze slova položil. V březnu 1944 podepsal tak jako Rommel manifest věr-
nosti Hitlerovi - jak by se ted mohl přidat ke spiknutí?
V 18.28 bylo přervšeno pravidelné vysílání německého rozhlasu a z rádia se ozvala zpráva o pokusu o atentát a spolu s ní i oznámení, že Hitler útok přežil: "Kromě drobných popálenin a pohmožděnin je Vůdce nezranén." Nic netvšící zpravodajský důstojník Staubwasser s touto zprávou prispěchal k plukovníkovi von Tempelhoff. Plu-
kovník ho odbyl. "Vůdce je mrtev," přesvědčoval jej. "Polní maršál, Speidel a já máme své informace. Neni se žemu divit."
HIuge a Speidel dostali několik navzájem si odporu-
jících telegramů a telefonních vzkazů; některé tvrdily, že Hitler je naživu, jiné, že je mrtev. Hofacker a Stúlpnagel polního maršála zapřísahali, aby se konečně rozhoupal a ve Francii kapituloval. Kluge je zarazil: "Jestli je ta bestie ještě naživu, nemohu nic dělat. Musím plnit prikazy."
Ve 20.40 telefonoval HIugemu z Hitlerova hlavního sta-
nu sám Jodlův zástupce generál Walter Warlimont: "Dnes ráno došlo k podlému pokusu připravit Vůdce o život. Vůdce je úplně v pořádku." Kluge zavěsil, otočil se ke svému štábu a bezbazvým hlasem sdělil: "Ja, nezdařený pokus o atentát." Hofacker polního maršála požádal, zda

by jej nemohl o spiknutí podrobněji informovat. Kluge přikývl, tiše všechno vyslechl a potom vstal a naprosto

se od této věci distancoval. Stúlpnagelovi přeběhl mráz ; po zádech - došlo mu, že Hofackerovo chvástání, že získal Rommela a Klugeho, je čirou fantazií. "Herr Fe(dmar- schaLl!" zvolal. "Žil jsem v domnění, že jste do všeho za- svěcen."

Kluge pevně zavrtěl hlavou: "Nein, neměl jsem o ničem ani tvšení." Speidel tuto tragikomedii jen pasívné pozo- roval. Nic j iného se dělat nedalo.

Potom se pro všechny pritomné podávala slavnostní , večeře. Hofacker vstal po chvíli od stolu a zašel za Tem- pelhoffem. Naléhal na něj, aby zavolal do Berlína. "Nikdo pořádně neví, co se déje," řekl Hofacker. "Vy se se Stauf fenbergem znáte osobně. Nemohl byste mu zavolat a zjistit, co se stalo?"

Tempelhoffovi se kupodivu podarilo spojit se s minis- terstvem války. Několik vteřin mluvil se svým stazým dru- hem z vojenské akademie plukovníkem Mertzem von virnheim. Potom telefon na druhém konci drátu ohluchl. Za malý okamžik se rozletěly dveře Tempelhoffo- va pokoje, do místnosti vrazil Hans Dúmmler, ktetý hovor , odposlouchával pro záznamy do válečného deníku, a vy- trhl Tempelhoffovi sluchátko z ruky. "Pane plukovníku!" vylú-ikl. "lVenechte se do toho vtáhnout, je to dynamit!" Po půlnoci promluvil v rádiu sám Hitler. Jeho hlas byl nezaměnitelný. Otřásal se hněvem nad násilným činem. Teá už nebylo pochyb - spilutí se nezdai-ilo. Krátce poté zaslechl Tempelhoff, který poslouchal na své telefonní pří- pojce, HIugeho rozhovor s jeho švagrem, vojenským léka- řem v jedné pařížské nemocnici. "Nedávno jsem tě žádal o jistou véc," říkal Kluge tajemně. "Mohl bys mi to oka- mžitě přivézt?... Pošlu ti naproti přes řeku motorový člun." HIuge počítal s tím, že bude možná - tak jako generál Dollmann - potřebovat kyanid.

♀

Kdo zabil Rommela

Rommel o těchtv dramatických událostech na zámku zatím nic neví. Je daleko. Pořád ještě leží v nemocnici Luftwahe v Bernay, padesát lfllometrů od kiví potrisně- ného a granáty roztitého úseku asfaltové silnice, kde byl jeho Horch zasažen. Na starost jej má neurochirurgický odbomík Luftwaťfe profesor A. Esch. Rentgenové snímky ukazují, že Rommel utrpěl čtyřnásobnou zlomeninu leb- ky. Že přežil, udivuje i lékaře. Jeden z nich prohlašuje: "Po tomto případu se budou muset přepsat všechny učeb- nice."

Polní maršál je neidný, umíněný a neposlušný pa- cient. Esch jej zklidňuje morfiem, chloralhydrátem a bar- bituráty a provádí lumbální punkce. V lékařské zprávě uvádí, že punkce vykují čistou tekutinu bez kzve. To je dobrá známka. Poí maršál není stižen žádnou "vý- znamnější poruchou motorických nervů" a na silné senzo- rické podněty reaguje uspokojivě. "Úplná léze levé okulo- motorické dráhy" rnu však znehybnila levé oko - nemůže je ani otevrit - a je hluchý na levé ucho.

Rommel však přesto ve své setmělé místnosti slyší ze silnice nepřetržitý rachot armádních vozidel a drkotání

dřevěných povozů utečenců. To mu stačí, aby věděl, že bitva neprobíhá dolie. V myšlenkách neustále rozebírá nebezpečí, kterému budou vystaveni jeho vojáci, až se hráz v Normandif protrhne. Když jej navštíví Tempelhoff, Rommel spustí k-lk: "Kola! Každý voják musí dostat kolo, aby nebyl odříznut."

22. čeivence vykonají zdvořllostní návštěvu také Speidel a Ruge. Jaluziile je lékaři nechají o samotě, Rommel vyskočí z postele a posadí se, aby dokázal, že je fit. Spei-del mu sděluje nejčerstvější novinky z bojů na předmostí. U Caen dostali Němci Brity pod kontrolou, vyžádalo si to
však nesmímé ztrán v německé pěchotě. Osmnáctého obsadili Američané Saint Ló, jejich průlomu se ale dosud

dari zabraiiovat. Ode Dne D přišel protivník o 2 117 tan- ků. Romznelova vojska na druhé straně ztratila 2 722 dů- stojníků a více než 110 OOO mužů je buď zabitých, zraně- ných nebo nezvěstných. Navzdozy tomu všemu Speidel nepřestává hrozit druhou invazí. "Ve Velké Brltánii čeká v záloze 52 divizí," tvrdí. "Z nich může být 42 převezeno na kontinent." Rommelovu hlavu zaplavuje bolest, polní maršál si znovu lehne a návžtěvníci jsou vyprovozeni.

! Speidel svého šéfa stručně seznámil i s fiaskem pokusu
; o atentát na Hitlera před dvěma dny. Rommel na to řekl jediné: "To si vyžádá odvetu, o jaké se nikomu ani nesni- lo." Když mu však už dřívější návštěvníci přtnesli první senzační zprávy o této události, Hellmuth Lang byl svěd- kem toho, jak Rommel celý zbledl a vyjádřil svůj ostzý nesouhlas. Podrobností se dožadoval tak lačně, že to jeho pobočníka přesvědčilo, že Rommel o ničem nemohl vědět.

Polní maršál nikdy, dokonce ani před svými nejdůvěr-
! nějšími přáteli, Stauflenbergův čin neschválil. Rommel byl vždycky Hitlerovým člověkem. Jak později k Hansi Eberbachovi prohodll Blumentrttt: "Rommel Vůdce sice nikdy nevelebil, nikdy jej ale také neodsuzoval." Když se za ním za několik dní zastavil HIuge, Rommel pořád opakoval: "To je šílenství. To je neuvěřitelné. Proti Vůdci! To nikdo nechtěl." Jalunile se vzchopil natolik, aby mohl na- diktovat dopis, naříkal si Lucii: "K mému neštěstí miježtě přidal strašný éok, který mnou otřásl, když jsem se dozvěděl o úkladném pokusu proti Vůdcově životu. Díky Bohu, že to všechno nakonec dobře dopadlo."

Spiklenci se v Rommelovi a Klugem spletli. Také Sepp
, Dietrich, který předtím tvrdil, že by dal Rommelovým pri- kazům přednost před Hitlerovými, nyní vehementně vystupoval proti spiknutí. 22. čeivence sf admirálu Rugemu rozzlobeně stěžoval, že neúspěch německého válečného tažení mají na svědomí sabotáže konspirátorů. ("To mě nikdy nenapadlo," pi-iznal Ruge ve svém deníku.) Další členové Rommelova štábu zaujali podobný postoj. Jeho
, ženijní generál Wilhelm Meise mu napsal: "Dnes vidíme věci ve zcela jiném světle, Herr Feldmarschall. Zvláště jsme si uvědomili, jak vaše plány neustále podkopával hlavní zásobovač, když nedodával to, co měl." Hlavním

526 527
♀

zásobovačem byl Edvard Wagner. Jaťnziile zjistil, že aten-tát nevyšel, vpálil si kulku do hlavy. "Ta svině!" ival Hit-ler, když se dozvědél o Wagnerově zradě. "Udělal dobře,
ie se zastřelil, jinak bych ho sm povésil. Na Ulajině,
v otevřené krajině, nám protipancéřové pésti přebýVaJí a
leží nevyužity. A v křovinaté Normandii, kde naši voJáci
mohou nepřátelskou přesilu v tancích překonat jedině
pancéřovými pěstmi, nemáme žádné!"

23. čezvence v pét ráno byl Romrriel na lehátku ve speciálné upraveném automobilu převezen jeěté dále od Normandie, do nemocnice s tisícem lůiek v Le Vesinet na olaJi Paříže. Uložili jej do rnalého, skvěle zarizeného jednolůžkového pokoje. "Jsem ted v nemocnici a mám

veškerou péči," diktoval nazítří do dopisu pro Lucii. "Mu-sím být samozřejmé v klidu a poslouchat, dokud nebudu
moci být propvštěn domů, a to bude tzvat ještě aspoň
dva týdny. Levé oko mám stále zalepené a vyboulené, ale
doktoři říkají, že se to spraví. V noci mě trápí hlava, a1e ve dne se citím mnohem lépe."

Rommel byl i nadále neukázněným pacientem a odmí-
tal brát na vědomí, jak vážná Jelzo zranění ve skutečnosti Jsou. Opakovaně bez dovolení opovštél postel, až nakonec
lékař přlnesl z oddélení patologie lidskou lebku a kladi-
vem ji před Rommelem rozbil: "To samé se stalo s vaší
lebkou, rentgen to jasně ukazuje." Polní maršál po této
lekci pár dní dělal, co po něm chtěli.

Každý den seděl u jeho poštele adznirál Ruge a předčí-
tal mu knihy. Rommel mu šeptem sděloval, že se musí
nutně sejít s Hitlerem a promluvit sf s ním o budoucnosti Německa. "Podle mne je naší jedinou šancí uzavřít na
Jedné frontě mír, abychom mohli použít všechny síly na
udržení druhé," řekl admirálovi 24. července. Následu-
Jícího dne si Ruge těsnopisem poznačil: "Rommel je roz-
hodnutý setkat se s Vůdcem a seznámit jej se svými ná-
zozy na situaci - také se svou představou separátního
míru na jedné fronté. Někdo mu to musí říct."

Lékaři s Rommelem sváděli kaidý den stejnou bitvu.
Rommel chtěl vstát a jít za Hitlerem, chtěl se vrátit k velení v Normandii, než už bude příliš pozdě. Každou noc však
trpěl nesnesitelnými bolestmi. Dvacátého šestého napsal

Lang: "V noci jej hrozně bolela hlava; možná má na tom
svůj podíl i horké a úmorné pošasí." Přes den Rommel ne-
trpělivě posedával na kraji postele a mlátil papučí po mou-chách. S jedním okem však pro néj bylo těžké nějakou za-
sáhnout. Srdce mu užíralajedna věc. Nacistický tisk ojeho zranění nic nenapsal-
celý svét žil v domnění, že stálejeétě řídí boje ve Francii. Lang v jednom z dopisů uvádí:
"Rommelovo jméno j e očividně pořád ještě voj enským fak-
torem." Polní maršál si už tak jist nebyl. Tvšil, že celé to mlčení naznačuj e, komu se připíše vina za nevyhnutelný
pád. Od Vůdce dostal krátký telegram: "Přijměte mé
srdečné přání Vašeho brzkého uzdravení." Nic víc.

Speidelovy zprávy z bojiště byly zpočátku značně opti-
mistické. "Pokud Jde o americkou ofenzívu u Saint Ló,"
napsal Lang 28. éezvence, "nemá generál Speidel velké
obavy. Také na východní frontě se buduje linie opevnění." Německo však nyní sužovaly hrozivé nálety a Stuttgart,
nádherné hlavní město Rommelova rodného Švábska, byl
těžce postižen - v posledním čezvencovém týdnu tam za-
hynulo tisíc lidí. Speidel Rommelovi tuto zkázu věcně po-
psal, což na polrúho maršála těžce zapůsobilo.

Britové vydali zprávu, že Rommel byl zraněn a žej e moi-ná i po smrti. Romrnel této přiležitosti využil a 1. srpna 1944 uspořádal v Paříži tiskovou konferenci. S námahou si přes nemocniční pyžamo navlékl vojenskou uniformu a
k fotograťům nastavil svůj relativně nepoznamenaný pravý
profil. "Britové mě odepsali," oznámil svému štábnímu do-
pisovateli baronu vori Esebeck. "Není to však popivé, co mě prohlašují za mitvého, Alejájsemježtě zdaleka neumřel."

Přibližně v tutéž dobu si půldruhého tisíce kilometrů
odtud, ve svém bunkru ve Východním Prusku Adolf Hitler
povzdychl, sundal si z očí bzýle s kovovými obroučkami
a poslal pro generála Jodla. Když Jodl veěel do bunlu-u,
držel Hitler dokument, který v něm onen povzdech vyvo-
lal, pořád ještě v ruce. Byl to neprijemný důkaz proti
Klugemu a Rommelovi. Poskytl jej náčelník gestapa Ernst
Kaltenbrunner. Jodl si ve svém - dosud nepublikovaném
- deníku poznamenal: "Pět odpoledne. Vůdce mne žádá,
abych si přečetl hlášení od Kaltenbrunnera o svědectví

♀

podplukovníka Hofakera o jeho rozhovorech s K. a R
Vůdce teď hledá novho vrchního velitele OB West. Hodlá
s R. po jeho uzdrawení zahájit vyšetřování a potom jej
bez hluku zprostit s.lužby."
Co tomu všemu pedcházelo? Po makabrózní veče-i na
zámku 20. červene vyhodil HIuge ze svého štábu gene-
rála von Stúlpnagol a mezi čtyi-ma očima mu doporučil,
ať uprchne. Stúlpngel a Hofacker odjell v pochmurné
náladě zpět do P,e. Stúlpnagel, k nLmuž měl Rommel
vždycky vřelý vzt, byl nazítří Keitelem povolán do Ně-
mecka. Pokusil se sáchat sebevraidu, ale neuspěl. Vý-
sledkem bylo delinu-m, v němž volal Rommelovo jméno.
Hofacker mezitím dotal od svého přítele barona von Fal-
kenhausen 4 OOO fanků a doporučení, aby utekl. Pro
Rommela by bylo lépe, kdyby tak učinil, ale Hofacker se
místo toho rozhodl zůstat a chladnokrevně všechno
popřít.
HIuge cítil nutnosf ustavit oficiální vyšetřovací komisi. Vyslýcháni byli
vš!sh ni členové Stúlpnagelova štábu všet-ně Hofackera. Nikdo neví, jaké důvody
jej vedly k tomu,
aby toho tolik pro2ra - nejpne HIugeho komisi a potom
gestapu. Mnohé vŠsjc naznačuje Hofackerova poznámka
ke spoluspiklenci Falkenhausenovi 22. července: "Proč
vlastně nejdu za Iuem a nepožádámjej o ochranu! Mů-
žu mu pohrozit, 2e promluvím o jeho nejednoznačných
krocích před pokusen o atentát."
Malé zyby měly ilné pokvšení se jmény dvou obl í-
bených a mocných pplních maršálů zaštítit. Hofacker mu
neodolal. Generál glumentritt v britském zajateckém tá-
boře - plném slgytých mikrofonů - později generálu Eber-
bachovi vylíčil, jak podivně se tehdy Hofacker choval. Blu-mentrittovi telefonov
1 šéf pařížského gestapa generál SS Carl-Albrecht Oberg a pozval jej, aby se
zúčastnil dalšího sezení s Hofackerem v hotelu Raphael, někdejším Stúlp-
nagelově hlavním sta,nu. Když spolu šli do hotelu, Oberg
Blumentritta ponéku,d nezvózné varoval: "Padají tam růz-
nájména. Mezi ni vašeho šéfa HIugeho! Nemohu tomu
uvěrit. Muselo dojlt c nějakému nedorozumění. Zaznělo
tam také Rommelov0 jméno." V roce 1945 Blumentrltt
popisoval: "Představte si tu scénu. Hofacker sedí na po-
530

hovce a kouří. Všichni se chovají velmi korektně. Rozho-
vor s Hofackerem je příjemný a přátelský. hvá od étyř
do jedenácti večer. lekl jim všechno. A vysvětloval: ‚Vím, že svůj život jsem už
prohrál."
Hofacker však gestapu neřekl "všechno". Nikdy nezradil
pravé konspirátory, své blízké přátele, jako byli Speidel, Falkenhausen,
Teuchert, Horst a Michel; prstem ukázal
pouze na dva polní maršály - zřejmě v zoufalé snaze unik-
nout popravší četě.
Do 30. července už gestapo vyslechlo také plukovníka
Georga Hansena, nového šéfa Hitlerových zpravodajských
služeb. Hansen potvrdil, že atentátník Stauffenberg a
Hofacker čestnáctého v Berlíně svým spoluspiklencům ci-
tovali Klugeho a Rommela v tom smyslu, že se západní
fronta do dvou týdnů zhroutí pod naprostou materiální
i lidskou převahou Spojenců.
Všechny tyto zprávy dostával Hitler.
12. srpna byl na útěku zadržen také starosta Carl
Goerdeler, jeden z hlavních konspirátorů. Tak jako
Hofacker, i Goerdeler odváděl pozornost gestapa ne-
správným směrem a zaplavoval je různými dokumenty,
prohlášeními a seznamy údajných konspirátorů. Do štr-
náctého byla hotova také zpráva zjeho výslechu. Hitlerovi ji předal Himmlerův
styčný důstojník, protivný Hermann

Fegelein. Toho dne jistý generál Luftwaťpe, který se zúčastnil polední válečné porady, ve svém deníku uvedl: "Napjatá atmosféra. Fegelein naznačuje, že na dvacátém červenci mají svůj podíl ještš další generálové a polní maršálové." O několik hodin později přijel za svým Vůdcem také náčelník SS Heinrich Himmler a v aktovce si nesl zápisník, v němž jako "bod pět" stála tato slova: "Západ. Kluge - Rommel." To, co Hitlerovi řekl, byla poslední kapka.

Klugemu se muselo o jeho obvinění něco donést. Celý další den, 15. srpna, nebyl jako naschvál" ve svém hlavním stanu k zastižení. Hitler polního maršála podezíral, že se snaží zkontaktovat nepritele, a proto jej okamžité a bez oficiálního oznámení zbavil furilcce a povolal zpět do Německa. HIuge, než aby nesl následky, raději spolkl kyanid.

531
♀

Hofackera přesunuli do ústředí gestapa v Berlíně. Zpíval pořád jako kanárek. Někdo - pravděpodobně Finckh - nyní dosvědčil, že o plánu na atentát věděl také generál Hans Speidel. 25. srpna se vi Hitler dožadoval, aby byl generál zatčen. "Výslechy dokazují, že je v tom namočený až po vši," tvrdil. Polní maršál Walter Model, kterého Hit-ler urychleně vyslal do Francie coby Klugeho nástupce, kategoricky odmítl se se Speidelem rozloučit - v obvinění viděl čílené konstrukce gestapa. Hitler véak stál tvrdě na svém. Na Speidelovo místo dosadil generála Hanse Krebse, paličatého důstojníka z východní fronty, kterému záro-veň nařídil, aby nejdříve ze všeho vyčistil "skrz naskrc prolezlý" Speidelův štáb.

Hitler se dále dozvěděl, ie žena Rommelova operačrúho důstojrúka Tempelhoúa je Angličanka a že Hans Lattmann, Rommelův dělostřelecký dústojník, je bratrem generála Martina Lattmanna, který u Stalingradu dezertoval k Rusům a nyní pravidelně vystupuje v rozhlasovém vysílání z Moskvy. Hitler se při své podezíravosti dovtípil, že zdrojem Rommelova nevyléčitelného pesimismu budou právě tyto cizí vlivy. Iý možná vysvětlují, říkal si Hitler, i onu prapodivnou zprávu, již Rommel podepsal 15. července. Než generál Krebs odjel do Francie, Hitler jej poučil: "To, co provedl (Rommel), je ta nejhorší věc, již může voják v takové situaci udělat. Snaiil se najít nějaké jiné východisko než čistě vojenské. Víte, už kdysi předpovídal, že fronta v Itálii se do několika dní zhroutí - a dosud k tomu nedošlo. Průběh událostí mu nedává za pravdu a potvrzuje správnost mého ro2hodnutí necl-iat velení v Itálii na polním maršálu Kesselringovi... S jistými výhra-dami pokládám Rommela za neobyčejně statečného a také chytrého velitele. Není to ale žádný vytzvalec, a na tom se se mnou všichni shodují."

Z těsnopisných záznamů víme, že Hitler byl v této době Rommelem spíše jen ponékud zklamaný, ale nijak zvlášť se na něj nezlobil a ani jej dosud neměl za zrádce. To se však změnilo, jalanile obdržel zprávy z dalších výslechů. Rommel o žádném z těchto podezření nic nevěděl. Něj akou dobu neměl na práci nic důležitějšího než prosazení nároku na šestý prýmek a zlatou medaili za zranění, k nimž jej opravňovala jeho nedávná nehoda. Podal si tedy žádost a 7. srpna 1944, jak uvádějí jeho osobní dokumenty, medaili dostal. V parižské nemocnici se zychle zotavoval, byl však bledý, levé oko měl pořád zavřené a na čele zůstal promášknutý důlek jako po otisku palce. Šestého s ním strávil Hans Lattmann o samotě půl hodiny a den nato si zapsal: "Vojákovi to dělá dobře, když vidí, jak srdce tohoto muže bije pouze pro jeho národ a vlast a jak si uvědomuje svou

zodpovědnost vůči Vůdci a svým vojákům... Touží jen po jediném - co nejzychleji se uzdravit a vrátit se zase mezi nás."

Také tomuto plukovníkovi Rommel tiše prozradil: "Až se uzdravím, musím se sejít s Vůdcem a na rovtnu mu říct, že je nejvyšší čas to všechno ukončit. Němci už trpěli až příliš." V podstatě totéž řekl na druhý den svému starému příteli plukovníku Hessemu. Vyprávěl mu o své nehodě, o ultimátu z 15. července a o bitvě o Normandii. Profesor Esch přišel dvakrát do pokoje, aby návštěvu ukončil, a Rommel jej dvakrát poslal pryč. "Ve Francii nám zbývá jediné řešení," řekl Hessemu. "Musíme ustoupit. Jenomže Vůdce odmítá vidět věci tímto způsobem - ze ztráty Stalingradu se vůbec nepoučil, pořád chce bojovat o každu píá území. Díky tomu válku prohrajeme." Když se Hesse konečně zvedl k odchodu a přál Rommelovi brzký návrat do jeho hlavního stanu, polrú maršál na něj významně pohlédl a poznamenal: "Myslím, že tahle rána do hlavy bylo to nejlepší, co mě mohlo potkat."

Téhož dne byl Rommel uznán dostatečně zdravým na to, aby mohl být převezen do Německa. Přišel se s ním rozloučit generál Speidel. Na jeho prosbu mu Rommel daroval svou fotograťii s velkorysým věnovárum na zadní straně.

8. srpna byl En.vin Rommel převezen z Paříže do rodného vábska. Nejistou chůzí vešel do vily v Herrlingen, kde již netrpělivě čekali Lucie a jeho osobní sluha Rudolf Loistl. Rommel si všiml jejich zdéšení nad tím, jak vypadá jeho hlava, a přinutil se k úsměvu: "tím si ještě hlavu nenesu pod paží, takie není tak zle." Jen několik kilo-

532 533

♀

metrů odtud, na tbingenské univerzitě, mu byli k dispozici nejlepší neurochirurgové a oční specialisté. S průběhem jeho rekonvalescence byli spokojeni, upozoniovali jej však, že do služby se bude moci vrátit nejdříve za osm týdnů. Dvacátého třetího napsal svému bratru Karlovi:

"Dokud se mi všechny kosti neposkládají, jak patří, musím mít absolutní klid. Pzvní procházky kolem domu jsem odnesl pořádnými bolestmi hlavy." Jeho sousedé jej viděli, jak chodí v zahradě, těžce se opíraje o Manfredovu paži.

Na uniformě měl přišitý nový zlatý prýmek za zranění. Občas se rozhovořil o atentátnickém pokusu a bolestivě vrtěl hlavou, jak někdo mohl plnit příkazy, které vyšly od spiklenců z Berlína, natož od tak zdiskreditovaného generálplukovníka jako Beck. "Hitler by byl mnohem nebezpečnější mrtvý než živý," řekl Manfredovi. "Celou dobu jsem chtěl, abych mohl na západě jednat samostatně a dosáhnout příměří."

Stále dostával každodenní informace o operacích své armádní skupiny, ale jen málo důstojníků jej mohlo navštívit. Dvacátého šestého mu napsal generál Meise: "Celému štábu moc scházíte, FeldmarschalL, a všichni doufáme, že se brzy pozdravíte natolik, aby Vás Vůdce mohl povolat k záchraně Německé říše. Potom budeme chtít zase všichni sloužit pod Vámi, FeldmarschalL" O procesech se spiklenci Rommel nevěděl o mnoho víc, než co se psalo v novinách. Každého do spilmutí zapleteného armádního důstojníka vyslýchal nejdříve aznádní čestný soud, a byl-li proti němu nalezen důkaz prima facie, Hitler jej vyloučil z azznády a dotyčný byl vydán na milost a nemilost lidového soudu. 29. srpna odsoudil tento soud k smrti Stilpnagela, Hofackera a jejich parižské souputníky. Všichni, kromě plukovníka Hofackera, byli téhož dne pověšeni. Hofacker pořád ještě hodně mluvíl, a tak přežil o čtyri měsíce déle.

V těchto letních měsících roku 1944 se Rommel popzvé konečné sblížil se svým už patnáctiletým synem Manfredem. Hovořil s ním jako muž s mužem. Někdy se rozpovídal o prvních letech svého manželství. "Není toho moc, co jsem v životé vyhrál," usmíval se, "ale jednoho úspěchu

534

jsem opravdu dosáhl - zabránil jsem tvé matce přinést si do domu klavír." Rommel klavírní hudbu primo nesnášel! Manfred, který dostal ze své protiletecké jednotky dovolenou, předčítal otci novinové zprávy. Ve Fancii se konečné osobně objevil generál Patton. Stalo se to však v Normandii a nevelel žádné armádní skupině, ale pouze armádě. Té se podařll na pobřeží u Avranches průlom. Rommel védél, ie německou 7. armádu už nic nezachrání. "Kéi bych byl pasákem někde ve švábských kopcích," povzdychl si.

Jednou se v unifonné úředníka ministerstva propagandy zastavil Luciin évagr Hans Seitz. Byl to Rommelův přítel z dětství, a proto se na rovinu polního maršála zeptal na jeho postoj k Vůdci. Rommel odpovédél, že má čisté svědomí. "Ale," dodal, "za tapetami může být mikrofon," a odvedl Seitze do zahrady. Tam pokračoval: "Adolf Hitler je mým nejvyšším velitelem a já jsem jakožto důstojník nucen poslouchat. Otevřené jsem mu však řekl, co si myslím." Potom se j eho tvář zastřela úzkostí: "Slyšel jsem, že našli nějakou Goerdelerovu aktovku, a představ si, ie v ní byl nějaký papír, na kterém se píše, že jelikož jsem jediný voják, kterého si nepřítel váii, musím po revoluci převzít moc. To mé může stát krk." Krátce před tím, než Hans Seitz odešel, se Rommel na zahradní židli naprimil, zakzyl si rukou své zdravé oko, napjal všechny svaly ve tváři a mírně pozvedl zavřené víčko levého oka. "Tý, Hansi, asi se to se mnou lepší. Myslím, že tš vidím."

V herrlingenské vile se děly podivné véci. Jednou zaslechl Rommelův osobní sluha Rudolf u hlavního vchodu nějaký šramot. Skočil k olmu a zahlédl, jak se někdo kolem mihl a zmizel ve tmé. Místní starosta uvedl, ie Frau Wolfel, Rommelova sousedka, viděla, jak nějaké podezřelé osoby polního maršála tajně sledují. Muselo to být gestapo. Po této události dostal Rommel vojenskou stráž z ulmské posádky a nikdy nevycházel ven bez revolveru v kapse. Manfredovi řekl, at délá totéž, protože si přesností své střelby není moc jist. Brzy také sami tajemné pozorovatele zahlédli. Vídali je pak častěji, když se procházeli v okolních lesích nebo sbírali houby kolem

535
♀

kaple na vršku za Herrlingen. Jednou v noci spustila jeho stráž palbu na jakéhosi vetřelce. Rommel přemýšlel, zda jej opravdu sleduje gestapo a jesth ano, tak proč.

Rozhodl se, ie bude opatrnější. Dozvěděl se o Klugeho náhlé smrti a pravděpodobně si dal všechno dohromady. V srpnu zatklo gestapo nemocnou pětasedmdesátiletou matku plukovníka Hanse Lattmanna, čímž chtěli potrestat dezercijejího druhého syna k Rusům. Plukovník v dopise Rommela požádal, zda by nemohl zasáhnout. Rommel mu odepsal l. září a zdvořile odmítl. Plukovníka ale ujišťoval: "Doufám, že už se s vámi všemi za pár týdnů setkám." To se však stát nemělo. Za dva dny byl Erwin Rommel oficiálně odvolán z funkce velitele armádní skupiny. Jeho pobočník Hellmuth Lang s nadějí předpovídal: "Nejspíš už je pro vás uchystán nějaký jiný úkol, abyste

se ho ujal, jalunile budete zdráv."

Na Rommela čekala krutá rána. Do Herrlingen přijel generál Speidel. Stěžoval si, že z ničeho nic přtjel Hans Krebs, aby ho nahradil, a vytáhl dopis zbavujícíjej slviby a povolávající jej zpět do Německa. Nikdo se neobtéioval mu něco zdůvodňovat. A byloještě hůř. Nazíti-í vešer tele-fonovala z Freudenstadtu Ruth Speidelová: gestapo zatklo jejího maniela a odvezlo jej do Berlína. Rommelovi dokonce ani ted nedošlo, že Hans Speidel byl zapleten ve Stauffenbergové spiknutí, a domníval se, ie proti velitelům ze západní fronty "zodpovědným" za neúspěch vojenských akcí ve -ancii byl zahájen hon na čarodějnice. Od tohoto okamžiku měl pořád pi sobě úhledně sloiené kopie "důkazu obhajoby", protoie cítil, ie bude muset některé z kroků véiněných na zámku, na příklad prorocké dopisy z 3. a 15. čezvence, ospravedlňovat před vrchním velením.

Zatčeni byli i Speidelův švagr Max Horst, baron von Falkenhausen ajiní úšastníci spilmutí. Takéje převezli do Berlína, do ústředí gestapa. které se nyní nacházelo v býva-lém domě Sdružení křesťanské mládeže - smaltovaná tabule s tímto označením nebyla dosud z budovy odstraněna. (Původní sídlo gestapa bylo vybombardované.) Vina všech uvedených lidí byla nepochybná, jelikož však všichni z nich válku přežili, snadno si domyslíme, že těžkopádné

536

vyšetřovatele gestapa tím či oním způsobem přechytračili. Falkenhausena 6. září vyslýchal vysoký, v civilu oblešený detektiv se světlými vlasy a studenýma rybíma očima: "Hovoriljste někdy s Hofackerem o možnosti uzavření dohody o separátním míru se západem nebo východem?" Po chvíli se detektiv zeptal: "K čemu popírat, že jste dobře věděl o Hofackerově roli v té véci? Všichni ostatní se už přfznali." A potom, když baronovi přistrčili k podpisu sestavené písemné prohlášení, které bylo ozdobeno červeným razítkem Přísně tané, řekl: "Pž-iznejte, ie 24. éenence, ne-li dříve. vám Hofacker všechno řekl. On sám to aspoň tvrdí." Falkenhausen zapíral tak přesvědčivě, žejej lidový soud nako-nec zprostil viny.

Speidel přišel na řadu o několik dní později. Hitler si byl jeho vinou naprosto jist, ale generálova vysoká inteligence jej znovu a znovu zachraňovala. Jediné, co gestapu. které jej vyslýchalo 11. a 12. zári, hned přlznal, byla procházka s Rommelem zámeckými zahradami po Hofackerové návštévé 9. července a to, že se Rommel chystal získat od Vůdce svolení k setkání s Montgomerym. Připustil také, ie Rommela 22. éervence navštívil v nemocnici. "Rommel mu řekl," zapsal vyetřovatel gestapa Kiessel, "že po pokusu o atentát je nucen na rozhovor s Hofackerem pohlížet ve zcela jiném světle."

Hofackerovo podání však bylo úplně jiné. Ttzdil, že než se setkal s polním maršálem, rozebíral se Speidelem možnost atentátu. Gestapo na Speidela uhodilo. Chtěli zjistit, zda o torn uvědomil Rommela. (Z toho vyplývá, že sám Hofacker netvrdil, že by se o tom s Rommelem bavil.) Tak či onak, Speidel byl v pěkné bryndě. Neměl-li veškerou vinu svaljt na Rommela, nezbývalo mu než obvinit Hofackera ze lži, Vlastní záznamy ze Speidelových výslechů bohužel zmizely. V dosud nepublikovaném rukopise z roku 1945 napsal: "ftadu výslechů nakonec uzavřela několikahodinová konfrontace s Hofackerem. Hofacker se dokonale ovládal, i když na něm byly patrny známky špatného zacházení. Skvéle mě zaštítil. Když mu předložili jeho di-ívější svědectví o mé spoluvině, odvolal je slovy: ‚Vynechává mi paměť." Nutno však dodat, že lze mít důvodné pochybnosti o paměti Speidelové.

Speidel a Hofacker nakonec museli přinejmenším jedno společné prohlášení pro gestapo podepsat, protože gestapo je potom ukázalo Maxu Horstovi.

Max Horst bydLí ve viLe na kopci u lwrusní čturti Bonnu. Když jsem jej šel jedno dopoLedne v roce 1976 navštívit, lilo jako z konve. Jeho paní, sesMa FYau Speidelové, nás taktně nechala o samotě a Horst mi. vyLíčiL své zatčení a výsLechy na gestapu. Byl to on, žoviální Středoeuropan střední postavy se světlemodrma očima, kdo v čerunu 1944 Hofackera piivezl do zámku na jeho pruní a posLední neškodnou schůzku s Rommelem. "Gestapo nepoviivalo násilí, ani nás nemučilo, " řekl Horst. "Dávali přednost ratinovanéjším psychologi.ckým metodám. NaprikLad mě najednou ve tři nebo ve čtyri ráno u mé cele uzbudili a z Moabitu přes Berlín vezLi na gesta-po, kde mě vyslých.ali a zasMašovali úředníci v civilu.
FZvaLi na mé: ‚I.iete! Nereagoval jsem na to. Jednou ote-uřel vyšeti-ovatel nějaké desky a vytáhl z nich list papíru. PřikryL jej tak, abych neviděl ani řáku textu. ‚Poznáváte tyto dva podpisy řval. Samozřejmě, že jsem je poznaL - nalevo Hans Speidel, upravo Hofacker. A ten člověk se zase pustil do kriku: ‚Buď Ižou ti.to dva, nebo vy! Potom mě odvezli zase zpét do vézení u Moabitu.

Tydny beze spánku se na Rommelovi podepsaly. Byl trudnomyslný a neopatrný. 27. září napsal Hansu Lattmannovi: "Vůbec nejsem spokojen s pomalým postupem mé rekonvalescence. Trpím nespavostí a neustálými bolestmi hlavy. Mnoho toho nezvládnu. Dovedete si určitě představit, co pro mě nečinnost právé v této době znamená." Nijak se netajil svou kritikou vývoje válečných událostí. Donesly se mu zvěsti o Hitlerově plánu na mohutnou zimní ofenzívu proti Britům a Američanům v Belgii. K Manfredovi zabručel: "Každá kulka, kterou vypálíme na ty na západě, zasáhne nás samotné." Byl-li nacistický režim s to pronásledovat takové nevinné generály jako Speidel, necítil k němu žádné sympatie. Kdyi mu místní velké zvíře nacistické strany Eugen Maier z Ulmu lichoměrně četl levity - "Kdybychom neměli víru ve svého Vůdce, komu bychom pak mohli věřit!" -, Rommel rozzlobeně odsekl: "Mu se věřit nedá. Zdá se mi, že od našeho setkání v listopadu 1942 jeho dvševní schopnosti pomalu, ale jistě upadají."
Stále neměl zprávy o osudu ubohého Speidela - polnimu maršálovi se z toho vai-ila v těle krev. 26. zári mu napsala Ruth Speidelová a Rommel jí 1. října pln účasti odpovědél. I jí si stěžoval na nespavost a bolesti hlavy. Téhoi dne načrtl dlouhý dopis pro Hitlera. Začal tím, jak lituje, že jeho zdravotní stav není pořád ještě natolik dob-rý, aby mohl přijmout nějaký nový úkol. "Čtyřnásobná fraktura lebky," psal, "nepříznivý zvrat vývoje na západě od doby, kdy jsem byl zraněn, a v neposlední řadě též propvštění ze slviby a zatčení nékdejšího náčelníka mého štábu generálporučíka Speidela, o kterém jsem se dozvěděl pouze náhodou, představují pro mé nervy nesmírnou zátěž." Na adresu generála neskrblil chválou a připomněl Hitlerovi, že on sám Speidelovi udělil Rytířský kříž. "Na západě se Speidel hned od počátku projevil jako neobyčejně výkonný a schopný náčelník štábu," pokračoval. "Dal dohromady dokonale sehraný tým, měl velké pochopení pro vojáky a věrně mi pomáhal co nejrychleji dokončit obrannou sílu Atlantického valu za použití prostředků, které jsme měli. Když jsem odjížděl na frontu- což bylo téměř kaidý den -, mohl jsem se spolehnout, že Speidel předá mé příkazy armádám tak, jak bylo předem domluveno, a s nadřízenými složkami bude jednat tak,

jak bych jednal já sám."
Pak následovala snad nejvýznamnější věta dopisu. "Neumím si představit," psal čestný a nezáludný polní maršál, "co mohlo být příčinou toho, že byl generálporučík Speidel zbaven funkce a zatčen..." Dále se rozepisoval: "Bohužel nebylo možné ubránit Normandii tak, aby byl nepritel rozdrcen ještě na mori nebo hned pri vylodění. Příčiny tohojsem uvedl v dopise z 3. čezvence, který Vám jistě generál Schmundt tehdy ukázal." Popsal také své napjaté vztahy s polním maršálem von Klugem a dlouhý dopis uzavřel slovy: "Můj Vůdce, Vy víte, že jsem podle svých schopností a možností dělal všechno, co bylo v mých silách, ať už to bylo při západním tažení v roce

538 539
♀

1940, nebo v Aťrice v letech 1941-1943, nebo v Itálii v roce 1943, a znovu na západě v roce 1944. Na mysli jsem měl neustále pouze jedno - bojovat a vítězit pro Važe Nové Německo. HeíL mein Fihrer! E. Rommel."
Náčrt tohoto dopisu má Hellmuth Lang. Mezi Rommelovými osobními listinami je jeho průklepová kopie, takže jej nejspíše Hitlerovi odeslal. Tentokrát však už bylo jmé-no polního maršála beznadějné pošpiněno. 28. září předal
Vůdci Martin Bormann, Hitlerův tajemník, zprávu od jistého nacistického funkcionáře - zřejmě šlo o Eugena Maiera z Ulmu, s nímž Rommel tak otevřeně mluvil o Hitlerově dvševním úpadku - odhalující Rommelův nepřátelský postoj k reiimu. Rommel před pěti lety při polské kampani Bormanna veřejně zkritizoval a urazil a Fiitlerův tajemník si s ním nyní mohl vyrovnat účty. Ke zprávě připsal svůj komentář: "Potvrzuje tojiné, ještě hor-ší skutečnosti, o nichž jsem se již také dozvěděl."
Výslechy generála Speidela na gestapu skončily a 4. říj-na 1944 byl speciálné pro jeho případ svolán k vyslechnutí důkazů vojenský čestný soud. Speidel přítomen nebyl. Z ti-tulu své funkce náčelníka vrchniho velení předsedal soudu sám polní maršál Keitel. S ním mělo zasednout do soudcovského sboru pět generálů včetně opatrného Guderiana. Jeden z nich se však zabil při autonehodě a k účasti byl místo něj povolán generálporučík Heinrich Kirchheim, veterán z Aťrika Korps. Kirchheim i Guderian učinili později prisežné prohlášení popisující toto slyšení.
V jistém smyslu nebyl před soudem pouze Speidel, ale též Rommel - a porota byla nanejvýš nepříznivá, neboť se skládala z jeho kolegů generálů. Ukázalo se, že soudci vlastně musí rozhodnout, koho pověsit - Speidela nebo Rommela. Podle Kirchheimova svědectví přednesl obžalobu náčelník gestapa Kaltenbrunner (jehož si Speidel cel-kem oblíbil). "Speidel," prohlásil Kaltenbrunner, "při vý-slechu priznal, že byl jistým Stiilpnagelovým emisarem
(tírnto byl nepochybně míněn Hofacker) o připravovaném atentátu informován. Speidel však tvrdí, že jak mu káže jeho povinnost, nahlásil všechno svému bezprostřednímu nadrizenému, polnírnu maršálovi Rommelovi, a má za to, že není jeho chyba, nesdělil-li polní maršál toto varování

na vyšší místa. Speidel tvrdí, že jej nenapadlo, že si Rommel toto upozornění nechá pro sebe."
Kaltenbrunner k této Speidelově obhajobě uvedl, že jeho jednání dostatečně neomlouvá. "Předpokládáme-li," pokračoval, "že Speidel skutečně mluví pravdu, naskytne se otázka, zda by Rommel náčelníkovi svého štábu zatajil, že o tomto varování nehodlá nikoho uvědomit. Faktem je, že kdyby vrchnímu velení spiknutí nahlásil sám Speidel, pokus o atentát mohl být zmařen v samém zárodku." Speidel je tedy, dokazoval Kaltenbrunner, přinejmenším spoluviníkem vraždy. (Na následky zranění způsobených

výbuchem bomby zemřeli čtyři lidé, mezi nimi i Rommelův pritel Rudolf Schmundt. Ten svým zraněním po několika týdnech agónie podlehl krátce před procesem.)

"Potom," napsal Kirchheirn, "následovalo tíživé mlčení. Ostatní ze soudců pravdépodobné napadla stejná myšlenka jako mne - že jde o to obvlnit ne toliko Speidela, ale též Rommela, a to z jeěté horšího zločinu." Kirchheim jistě nezapomněl na Rommelovy hrubosti z roku 1941; ani Guderlan neměl polního maršála rád. Oba věděli, že obrátit palec dolů ve Speidelově pripadž znamená zbavit viny Rommela. Oba zvolili druhé rozřešení. Když Keitel zlověstně oznámil: "Vůdce zastává názor, že o Speidelově vině nelze pochybovat," Kirchheim neohroženž poukázal na to, že důkazní břímě je na obžalobě, a jestliže tedy generál Speidel tvrdí, že o spiknutí Rommela uvědomil, je nyní na obžalobě prokázat opak. Guderian tento argurnent podpořil.

18. srpna 1945 vylíčil Kirchheim toto slyšení v dopise Speidelovi. "Vyjádřil jsem se pro to, abyste byl zproštěn obžaloby," psal, jenomže Váš úzký vztah k Rommelovi tam působil jako obzvlášté přitěžující okolnost, protože se zdálo naprosto vyloučeno, že by Vám Rommel něco tak důležitého - že neodeslal Vaše hlášení dál - zatajil. Guderian přednesl dlouhou řeč na Vaši obhajobu, na kterou vynaložil veškeiý svůj um." A tak bylo rozhodnutí zase na gestapu. Speidel nebyl z armády vyhozen a nespadal tedy ani do kompetence lidového soudu. Hon na Rommela zintenzívnil.

540 541
♀

Bylo mi sice dosti trapné, ale nemohl jsem jinak než zajít přímo za generáLem Hansem Speidelem a položit mu neprijemnou otázku, jak je moiné, že ze spárů gestapa unikl a přežil, zatimco RommeL musel zemrit. Bylo to o to těžší, že Speidel se zatím stal jedním z urchních velitelů NATO a též jednou z nejuctívanéjších osobností u západním Německu. Fotograťie u novinách svédčí o jeho péči o Rommelovu rodi,nu - Lucíe se ztěžka opírá o jeho paži, když spolu přicházeji na vojenskou přehlídku Bundeswehru konanou k uctění památky polniho maršáLa. SpeideL se mi zahledél zpi-íma do očí a důrazné popřel, že by gesta-pu učinil nějaké prohLášení. "Jestli Kaltenbrunner nějaké předložíl," dodal, "muselo se jednat o podurh." Oponoval jsem, že gestapo by si nedovolílo předLožit šesti prozíravým armádním důstojníkům čestného soudu padělané dokumenty, že by se obávalo pozdéjšího odhaLení. A kromě toho: Proč to Speidel nepopřel už ve své odpovědi na Kirchheímůu dopis z roku 1945? OcitovaL jsem mu jednu z mých obLibených kousavých pasáží od filosofa Nietzscheho: "Paměi mi říká, že se to stalo, ale svědomí mi rilrá, že by bylo Lépe, kdyby se to nebyLo stalo. A pamé postupné podLehne diktátu svědomí. "

SpeideLova rodina seděla u půLkruhu koLem nás u napjatém očekávání, jak generáL odpoví. Moje tužka byLa pripra-vena. Ztéžka se narovnal a sedl si pohodLnéji. "Herr Irving," řekl konečné, "mé svédomí je čisté."

7. října 1944, tři dny poté, co se sešel soud, zatelefonoval Keitel do Rommelovy vily a vzkázal polnímu maršálo, ať přijede do Berlína. "Pošleme pro néj do U1-mu zvláštní vlak," sdělil Rommelovu pobočníkovi. Ujednal také přesné datum - 10. říjen. Rommel to rozebiral se svou rodinou. "Nehodlám to těm pánům nijak ulehčovat," řekl. Potom sám Keitelovi zavolal, místo s ním jej však spojili s generálem Wilhelmem Burgdorfem, který nastou-

pil po Rudolfu Schmundtovi do funkce šéfa personálního oddělení armády a Hitlerova hlavního adjutanta.

"Čeho se má ta schůzka týkat?" zjišťoval Rommel. Burgdorf chraplavým hlasem odpověděl: "Vůdce pověřil polního maršála Keitela, aby s vámi promluvil o vaší budoucnosti." Burgdorf a Rommel byli staří kamarádi z pěchotní výcvikové školy v Drážďanech. Ale i přesto neměl polní maršál z rozhovoru dobrý pocit. "Lituju, ale nernohu přijet. Na desátého mám domluvenou schůzku se svými specialisty. líkají, že v tomto stavu nesmím podnikat dlouhé cesty," vysvětloval.

Vypadá to, že už ztratil zájem o nějaký nový úkol. Zabýval se teď spíše drobnostmi. Jako polní maršál měl mít doživotně přidělen vůz. Keitelův úřad mu však nedávno oznámil, že uprostřed října mu bude zabaven jeho velký Horch. Zůstane mu tedy už jen malý BMW, přestavěný na dřevoplynový pohon. Rommela sužovaly zlé předtuchy.

Když jej ve vile navštívil Carl Schwenk, průmyslník z nedalekého Ulmu, Rornmel mezi řečí poznamenal: "Víckrát už mě neuvidíte, přijdou si pro mé." Svému staršímu pobočníku Hermannu Aldingerovi, veteránu hrdinné bitvy o Monte Mataiur, mezi čtyřma očima svěřil, že kdyby měl zemřít, chce být pochován na jednom ze tri míst - bud v Heidelbergu, nebo v Heidenheimu (ve svém rodišti), nebo zde v Herrlingen. Ať je to však nějaké malé a osamocené místo, nic pompézního. Vlastně vždycky byl malou a osamocenou postavou.

Jedenáctého za ním přijel admirál Ruge, teď již ve výslužbě, a pár dní strávili vzpomínkami. Ruge si do svého deníku zapsal: "Dobře jsme povečeřeli - pečenou zvěrinu a selskou domácí polévku, potom jsme si přes cestu zašli na šampaiiské. Klábosili jsme ještě přes půlnoc. Polní maršál na tom není tak dobře, jakjsem čekal. Stěžuje si na ustavičné bolesti hlavy a nedostatek chuti do života. Prozatím odmítl Keitelovu nabídku na jinou práci. Hodné jej rozzlobilo, že mu chtějí vzít auto a že mu nedovolí mít v domé stráž. Jinak je však v dobré náladě. Oční vičko
C
už zase funguje, na oko však nevidí tak dobře jako dřív," Na druhý den dopoledne si Rommel s Rugem vyjeli do sedmdesát kilometrů vzdáleného Augsburgu. Řídil Rommel. Možná, že tato ukázka vitality byla chybou, protože zpochybňovala jeho výmluvu, že do Berlína kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu nemůžejet. Agentům gestapa, kteří jej i nadále sledovali, to samozřejmé neuniklo a do Hitlerova hlavního stanu od nich proudily i jiné in-
542 543
♀

formace, které nemohly neposílit Vůdcovo podezření. Jeden z agentů přišel na to, že polního maršála už dříve navštívil konspirátor Karl Strölin, starosta Ulmu, a uvedl i přesný čas návštěvy. Jiný popisoval Rommelovy vycházky, při nichž se polní maršál "opírá o paži svého syna". Další agent prohledal hotelový pokoj jednoho z Rommelových někdejších důstojníků v Bad Gastein a dotyčného neustále pozoroval, schovávaje se za novinami. Důstojníkova žena vepsala do svého deníku pro tohoto špicla poznámku: "Čmuchalovi. Hledte si svého!" Rommelovi však nejvíce ubližovaly zprávy, které se ve velkém počtu hrnuly od vyšetřovatelů gestapa a lidového soudu. Hofacker nyní podepsal dlouhé prohlášení udávající, že Rommel spiklencům přislíbil aktivní podporu, pokud se atentát podaří.

Po válečné poradě 12. října naridil Hitler Keitelovi, kte-rý s ním sdílel už tolik jiných krizí, aby dal Hofackerovo svědectví k dispozici Rommelovi. Nadiktoval mu též pro Rommela dopis, v němž uvedl dvě alteznativy. Itrdí-li Rommel i nadále, že ničeho z toho, co vypověděl Hofacker, se nedopustil, musí přijít s hlášením za Vůdcem. V opač-

ném případě musí být zatčen a souzen, čemuž by se měl jako důstojník a gentleman raději vyhnout a rázným činem vše ukončit. KolilQ-át už v dlouhé historii Pruska přinesl důstojník pistoli kolegovi, jenž pošpinil svůj stav, a položil ji před něj na stůl!

Keitel, vysoký distingovaný muž s knírkem, samo zosobnění pruského důstojníka a gentlemana, předal dopis a zprávy z výslechů generálu Burgdorfovi a pověřil jej, ať je osobně zaveze do Herrlingen. Naznačil, že vybere-li si Rommel druhou alternativu, bude snad lepší nabídnout mu místo pistole jed. Jeho smrt pak bude možno před veřejností zdůvodnit "přirozenými příčinami". Burgdorf pak nařídil generálmajoru Ernstu Maiselovi, šéfu právního oddělení personálního úřadu armády, aby jej na této cestě doprovázel jako úřední svědek.

Hitler tak svému rozmazlovanému polnímu maršálovi poskytl poslední laskavost, kterou neudělil žádnému ze spiklenců, jež obésil na klavírní stn.mě. Národ se nikdy nedozví, že Envin Rommel přešel ke zrádcům. Neměla se

o tom dozvědět dokonce ani Lucie. Hitler tuto skutečnost zatajil také před nacistickými pohlaváry, napriklad před Gěringem a Dčnitzem. V Rommelových osobních spisech nemělo být o této "skvrně" na jeho kariéře ani zmínky.

Časně ráno 13. října zaznamenali agenti gestapa, jak si Rommel, Lucie a Aldinger naposledy vyjíždějí v Horchu. Jeli navštívit Rommelova dlouholetého pritele Oskara Farnyho. Kolem jedenácté dopoledne volal do prázdné vily Hitlerův hlavní stan. Telefon zvedl Rommelův osobní sluha Rudolf Loistl a sdělil, že polní maršál není doma. Když volal sám generál Burgdorf, dostalo se mu téže odpovědi.
Burgdorf Rudolfa požádal: "Budte, prosím vás, tak laskav a vyřidte polnímu maršálovi, ať mne ještě s dalším generálem zítra mezi polednem a jednou hodinou očekává.
Než Burgdorf a Maisel v malém opelu zapůjčeném záložním automobilovým parkem Říšského kancléřství vyrazili z Berlína, zavolal Maisel svému hlavnímu pobočníkovi majoru Antonu Ehrnspergerovi, aby na ně ve tři čekal na autostrádě před Lipskem. Později toho dne obdržela posádka Wehrmachtu v Ulmu vzkaz, ať někoho nazítri ráno pošle na nádraží k expresu z Berlína - vyzvednout velký pohřební věnec. Němci vždycky uměli plánovat do detailů. Vlastně už po několik dní sestavovala "studijní komise F" vedená Burgdorfovým podplukovníkem Fressenem program se jménem "Průběh státního pohřbu (R)". Zbývalo už j en doplnit den a místo.

Když se Roriimel večer vrací do vily, je po dlouhé jízdě unavený, ale spokojený. Protože žije v neustálé obavě z náletu - a mohou se dít ještě i horší věci -, uložil u Farnyho poslední ze svých pokladů: své cenné papíry, fotoaparát Leica a Luciiny šperky. Když osobní sluha vyri-zuje telefonní vzkaz generála Burgdorfa, Rommela vůbec nenapadne skutečný důvod návštěvy. Optimista v něm doufá, že dostane nové velení. Možná to bude přt obraně Východního Pruska, protože sovětská annáda je už u samých německých hranic. V několika bodech si poznačí, o čem je třeba se s Burgdorfem bavit ze všeho nejdiíve: "Potřebuji vůz na cesty k léka-ům do Tiibingen. Motocykl pro štábního důstojníka. Seletáře. Štábního důstojníka."

544 545
♀

(Na všechny tyto požitky má německý polní maršál tradičně doživotní právo.) Ozve se v něm však i pesimista. Co když za nímjedou, aby si s ním promluvili o důvodech vojenského nezdaru ve Francii? Při procházce s Manfre-

dem nazítří ráno, 14. rijna, se polní maršál na svého syna, hrdého na svou šedomodrou uniformu pomocných sborů Luftwaťfe, vážně zahledí a poté mu svěri: "Jsou tady dvě možnosti. Buď se vůbec nic nestane, nebo tady večer už nebudu."

Do nádraží v Ulmu dorazil věnec.

Na autostrádě už jen několik málo kilometrů odtud Burgdorfův opel krátce zastawje vedle velké osmisedadlové policejní limuzíny obsaZené muži v civilu. Major Ehrnsperger se z útržků rozhovoru dovtpí, že jejich velitel je pověřen sledováním Rommelova pohybu.

Přenesme se opět do vily. Rommel už má na sobě uniformu Aťrika Korps s rozhalenkou a zavéšuje si Pour le Mérite - modzý ema.il je po jeho nehodě trochu odřený a promáčklý. Posílá pro Rudolfa a riká: "Otevřete zahradní bránu. Pánové z Berlína už tu za chvíli budou."

Přesné ve dvanáct zacinká zvonek. Rudolf otevírá dveře a poslední déjství dramatu začíná.

Vejde Wilhelm Burgdorf. Je to velký, mohutný muž. Jeho zástupce Ernst Maisel je o něco menší, má velký špičatý nos i vši a mžikající očka. Oba se usilovně snaží jednat zdvořile a korektně. Všichni salutují. Lucie zve oba návštěvníky, ať zůstanou na oběd, ale Burgdorf odmítá:
"Toto je úřední záležitost." Požádá, zda by si mohli s Herr FeLdmarschall promluvit o samotě. Rommela zcela bezdůvodné zaplaví pocit úlevy - generálové to mohou vyčíst z výrazu jeho tváře - zároveň však, jak vede návštěvníky do své pracovny v přízemí, zavolá na svého pobočníka: "Připrav fascikl s Normandií, Aldingere!"

Major Ehrnsperger mezitím čeká v zahradé. Po chvíli za ním přijde Aldinger a povídají si o drážďanské pěchotní výcvikové škole, kde byl Rommel rnajorovým instruktorem, a o bitvě u Monte Kuk v roce 1917. Rudolf vyjde ven k malému opelu a vybídne ridiče, ať s autem zaparkuje v zahradé. Ten však zavrtí hlavou. "To nechápu," zabručí Rudolf.

I

Šoférjej chladně odbyde: "Kamerad., ty děláš, co ti narí- dí, a já taky."

O kousek dál dole v uličce uvidí Rudolf stát další větší t auto.

V pracovně se Burgdorf vážně zahledí na svého starého přítele a potom začne mluvit. Jeho pnmí slova krutě zničí veškeré Rommelovy naděje. "Byl jste obviněn ze spoluúčasti na spilmutí proti Vůdcově životu," prohlásí a předá Rommelovi dopis od Keitela. Potom Burgdorf ; nahlas přečte písemná 5vědectví armádních důstojníků zatčených gestapem - Hofackera, Speidela, Stúlpnagela. Jsou to usvědčující obvinění, především Hofackerovo.

I tyto materiály podává Rommelovi: odsouzený plukovník ve své cele smrti popsal, jak jej Stúlpnagel poslal za polním maršálem s různými návrhy a jak "po jistém váhání" je tento přijal. Plukovník teď dokonce tvrdí, že když ze zámku odcházel, Rommel za ním zavolal: "Řekněte svým lidem v Berlíně, že a1 to prijde, mohou se mnou počítat."

Burgdorf vidí Rommelovou tváří problesknout zoufalství. Jak jim má Rommel dokázat, že do atentátu nijak zapleten nebyl, že o něm dokonce ani nevěděl? Uvažova1 jen" o možnosti uzavření separátního příměří s Montgo- merym, ať už k tomu Vůdce dá, či nedá souhlas. Za stávající sitvace by i toto stačilo na popraw. Jeho život je ztracený. Ale může snad ještě zachránit Speidela.

Chvi1ku váhá a potom - jak si vzpomíná generál Maisel - prohlásí: "Jawoh1. Ponesu následky. Ich habe mich vergessen." (Zapomnél jsem se.)

; Po tomto upřímném doznání již není cesty zpét. Tiše se Burgdorfa zeptá: "Ví o tom Vůdce?" Burgdorf prikývne. Rommelovi se zamlží oči a Burgdorf požádá Maisela, ať je nechá na nékolik minut o samotě.

Nyní Rommela se-
znamuje s tím, co v dopise není. Vůdce slíbil, že spáchá-li Rommel sebevraždu, zůstane jeho zrada před německým
národem utajena, na jeho památku se postaví pomník a
bude mít státní pohřeb. Navíc nebudou proti jeho rodině podniknuty obvyklé kroky; naopak, Lucie bude pobírat
plnou maršálskou penzi."Je to vděk za vaše minulé zá-
sluhy o Říši."

546 547
♀

Romrnel, dosud omráčen neočekávaností toho všeho, požádá o několik minut, aby si věc mohl promyslet. Je unavený a nejistý. Jaká ironie osudu! Erwin Rommel, který přežil nepřátelská zabijácká komanda, bomby, le-
tecké ostřelování, tankové granáty i kulky z pvšek ve dvou světových válkách, musí teá umřít, protože se nezdaiilo jakési spiknutí, jehož nebyl nikdy účastníkem, zorganizové generálním štábem, k němuž nepatřil!
"Mohu použít vaše auto a nenápadně někam odjet?" požádá Burgdorfa. "Nejsem si ale jist... moc si nevé-ím, že to zvládnu s revolverem."
"Přivezli jsme s sebou jistý přípravek," odpovídá soucitně Burgdorf. "Působí do tri sekund." Odejde za Maiselem a Ehrnspergerem do zahrady. Rommel jde nahoru do Luciina pokoje.
Jeho tvái-je naprosto bez výrazu. "Za čtvrt hodiny budu mrtev," proouvá k Lucii nepřítomným hlasem. "Na pokyn Vůdce mi dali vybrat. Bud si vezmu jed, nebo půjdu před lidový soud. Stilpnagel, Speidel a Hofacker mě zatáhll do spiknutí z dvacátého čeivence. A také jsem byl na seznu starosty Goerdelera uveden jako nový říšský prezident." Dá Lucii své poslední sbohem. Později, až bude sama, pnjdou slzy; teá ale nepláče. Nikdo z nich tako-
náhlý zvrat v jejich životě nečekal. Cítí se slabá, a1e statečně mu vrací poslední objetí.
Polni maršál potom řelme Rudolfovi, ať přivede jeho syna, a pevným hlasem ho seznamuje s tím, co se má stát. Mfreda pak posílá pro Aldingera. Kapitán Aldinger vybíhá po schodech s fasciklem o Norznandii. Rommel jej odhodi sou: "Nebudu to potřebovat - přišli kvůli něčemu jinérnu." Geneřálové dole už čekají.
Uděl se pělmý podzimní den. Když Rommel schází dolů po schodech, je už zase úplně klidný a vyrovnaný. Rudolf mu pomůže do pláště a podá mu čepici a maršálskou hůl. Rommel stiskne ruce svým lidem a naposledy vykročí z vily. Po j eho boku tiše kráčí Manfred. Polrií maršál nahmatá v kapse klíče od domu. Dá je i s peněženkou Manfredovi. "Speidel jim řekl, že jsem byl jedním z předních členů spilmutí proti Hitlerovi," říká svému synovi. "Prý mi jen zranérú zabránilo,

abych v něm sehrál přímou roli. Stiilpnagel tvrdí to stejné."
Došli k opelu. Burgdorf zasalutuje a zamumlá: "Herr FeldmarschalLw Manfred žasne nad klidem svého otce. Rommel položí nohu na stupačku, pak se ještě otočí a řekne: "Manfrede, myslím, že Speidel to pravděpodobné také odnese. Postarej se, prosím tě, o Frau Speidelovou." Sedne si s Burgdorfem na zadní sedadlo. lidič, vrchní rotmistr SS, zařadí spojku a opel mizí po silnici směrem k sousedrú vesrůci.

Auto ridil dvaatřicetlletý Heinrich Doose. Později vylíčil, co následovalo. Po dvou stech metrech mu Burgdorf naří-
dil zajet ke kraji cesty. "Musel jsem vystoupit," řekl, "a s ge- nerálem Maiselem jsme poodešli kousek po silnici.

Za chvíli - mohlo to být pět nebo deset minut - nás Burgdorf zavolal zpátky do auta. Uviděl jsem Rommela. Seděl vzadu a umíral. Byl v bezvědomí, sesunul se na stranu a vzlykal - nebylo to smrtelné chroptění nebo sténání, ale vzlykot. Spadla mu čepice. Posadil jsem ho rovně a dal jsem ji, jak patřila."

548 549
♀

U cíle

Erwina Rommela v kostce charakterizuje jedna epizoda. Odehrála se v roce 1944 během vyčerpávajících týdnů příprav na spoj enecké vylodění v Nozznandii. Rommel se při svých objížďkách často zastavoval na oběd nebo odpolední svačinu v hotelích, které pro jeho vojáky vedly německé ženské jednotky. To jej potom oblehla pěkná děvčata od vojenského letectva nebo ze zdravotní služby a žadoMla o autogramy. Některá z nich byla tímto slavným a chrabrým vojákem natolik oslněna, že jej uváděla do ro2pů i-úznými dárky, suvenýry i vášnivými nabídkamf. Ten den rozrvšila jejich dychtivost a vůné jejich francouzských parfémů dokonce i otrlého polního maršála. Když vyšel z jednoho takového hostince ven ke svému Horchu, naklonil se ke generálu Wilhelmu Meisemu, svému hlavnímu ženistovi, a s krivým úsměvem mu řekl: "Vite, Meise, některá z těchto děvčat jsou tak zatraceně svůdná, že by se ze mě málem mohla stát zrádná krysa!"

Rommel ale dobře věděl, že by nikdy nic takového nemohl udělat. Byla-li nějaká vlastnost pro něj naprosto tyPická, pak to byla instinktivní věrnost všemu, na čem záleželo.

gezprostředně po válce začal být Rommel spojován se spiknutím kolem atentátníka Stauffenberga. Pravdépodobně to bylo nevyhnutelné. V dubnu 1945 mladý Manfred veřejnosti odhalil, že jeho otec spáchal po návštěvě generálů Burgdorfa a Maisela v Herrlingen sebevraždu.
Více neřekl, ale i to lidem stačilo a vyvodili si z toho patřičné závězy. Vždyť do spiknutí bylo zasvěceno tolik vysoko postavených důstojníků, kteří potom spáchali sebevi-aždu. Avšak Rommelova rodina, jež nepřestala protihitlerovské spiknutí pokládat za podlost a měla za to, že řácný polní maršál musel dodržovat věrnost Hitlerovi, vi-děla v Rommelově spojování se Stauffenbergem nacti-
utrhání. 9. září 1945 vydala Lucie prohlášení: "V zájmu

udriení čistoty jména Rommel a pozvednutí cti polního maršála coby syna Württembergu chci uvést. ie můj manžel nebyl nijakým způsobem účasten ani na přípravách, ani na vykonání atentátu z 20. července. Můj manžel vždycky i těm nejvýše poštaveným rikal své názory, záměry a plány zcela upřímn, a to i když se jim to nelíbilo."

To byla jistě pravda. Vzdor tomu však na Rommelovi nálepka "spiklenec" ulpěla. Američané například - pořád ještě v zajetí Rommelova mýtu a přesvědčení, ie jejich oblíbený nacista Rommel musel být samo sebou účastníkem spilutí proti jejich úhlavnímu nepriteli Hitlerovi - jej považovali za hrdinu německého hnutí odporu a štvali proti každému generálovi, o němž se domnívali,

že měl s j eho sókratovskou smrtí něco společného. Keitel byl Norlmberským soudem obviněn z Rommelovy "vraž-
dy". Americký velitel v Berchtesgadenu 6. června 1945 oficiálně zaštítil vyplenění usedlosti Rommelova pritele ge-nerála Meiseho; spletli si Meiseho s generálem Ernstem
Maiselem, který do Herrlingen doprovázel Burgdorfa ne-soucího jed.

Geneze mýtu Rommela-spiklence se samozřejmě odví-jela od plukovníka Hofackera a generála Speidela. Hof-acker, veden zbožným přáním nebo možná vypočítavostí, vykládal po své schůzce s Rommelem každému na potká-ní, že polního maršála získal. Při prvním výslechu na gestapu 22. čeivence 1944 to uvedl jako fakt. Speidel byl sice jak před dvacátým čezvencem, tak i po něm obrat-
nější a taktnější, výsledek byl však týž.

Speidel měl k zatažení Rommela do konspirace ovšem i jiné než konspirašní důvody. Nežlo mu ani pouze o to, aby sám sebe ospravedlnil. V pováležných letech začal vytvářet legendu "spiklence Rommela" za naprosto jiným účelem. V roce 1946 bylo i tomu nejhloupějšímu Němci jasné, že za přesvědčené antinacisty budou považováni a k moci se dostanou jenom ti, kteří budou moci prokázat kontakty se Stauffenbergovými spiklenci. Speidel byl ná-čelníkem Rommelova štábu. Kdyby se podařilo Rommela postavit do role čestného konspirátora, získala by i Spei-delova účast ve spilutí věrohodnost a legitimnost. Kdyby

♀

se z Rommela udělala osobnost, kterou je možno v novém Německu uctívat, pak by něco z těchto poct zákonitě mu-selo přejít i na Speidela. Jistému německému generálovi v americkém zajateckém táboře v roce 1946 zcela upřím-ně doznal: "Hodlám z Rommela učinit hrdinu celého německého národa."

V knize, již Speidel vydal po propvštění ze zajetí, v budo-vání tohoto mýtu polačoval. Jejím cílem bylo navéky za-temnit a zmást historii. Stručně shmuto, tvrdí v ní, ie od dubna 1944- tedy dobyjeho nástupu do funkce náčelníka
Rommelova ětábu - propochodoval branami zámku v čtyř-stupech nespočet spiklenců, jež všechny Rommel vřele při-vítal a ujistilje svou podporou a ochotou převzít po svržení Hitlera moc. Pro Speidelovu verzi neexistuje žádný důkaz. Naopak, Rommelovy vlastní soukromé dopisy a jeho po-
známky,jakje v té době zaznamenalijeho štábní důstojníci a Friedrich Ruge s Hellmuthem Langem, jasně prozrazují Rommelovu nepřetržitou, byť nakonec nucenou oddanost Hitlerovi po celé toto období. O Speidelově věmosti histo-rickým faktům si lze učinit představu na základějeho tvr-
zení, že Rommel vždycky očekával, že invaze udeří na Nor-mandii (Speidelův "hrdina" musel býtjasnozřivý) a že vázat zálohy v sektoru 15. armádyjej až do půli čeivence 1944
nutili Hitler a hloupí generálové z vrchního velení.

Speidelova taktika očividně fungovala. Z Rommela se už neodčinitelně stal mytický maršál a Speidel se v od-lesku jeho slávy pozvedl z válečného zajatce na nového velitele armády Spolkové republiky Německo a později na vysokého generála NATO. Podobným způsobem
přišel k velení nad novým námořnictvem Německa Ruge.

Jaká j e však pravda? V půli čezvna 1944 si byl Rornmel již nepochybně vědom zločinnosti v samé podstatě Hitle-
rova režimu. Z Rugeho těsnopisného deníku víme, že za-čal hovořit o svých nepříjemných pocitech, narážet na to, co se šeptá o "obrovských masakrech" prováděných na-
cisty, o zabití padesáti uprchnuvších britských letců
v zajateckém táboře v Saganu, a zmiňovat své podezření, že Hitlerovy ruce "nejsou čisté". Když se bitva v Normandii stále víc obracela v

jeho neprospěch, začal se Rommel
uchylovat ke snům. Zahrával si s myšlenkou, že by mohl

552

postupovat proti Hitlerovým příkazům a vyjednávat primo
s nepřítelem. Pravděpodobně však védél, že nikdy nic takového neudělá. Byl jako ten věmý manžel, kteiý příležitostně nachází uspokojení v tom, že si představuje, jaké by to bylo, kdyby "zahnul", ale ve skutečnostf se c3zoložství nikdy nedopustí. "Málem by se ze mne mohla stát zrádná kzysa!" řekl Meisemu. Málem, ale fakticky ne.

Byl ale natolik statešný, že si v prosazování svých názorů před Hitlerem dovolil zajít mnohem dále než většina generálů. V červnu 1944 Vůdci dvakrát do očí řekl, že je nejvyší čas přehodnotit situaci. V červenci odeslal vnážné a otevřené varování, které bylo určeno Hitlerovi, a pokusil se pro společný postup vůči Hitlerovi získat polního maršála von HIuge. To ostatní - "dopis Montgomerymu", svévolné otevření fronty v Normandii nepříteli, naivní představa společného německo-britsko-amerického tažení proti Rudé armádě - jenom přelétlo jeho myslí a tu a tam zaznělo přI rozhovorech s nejdůvěmějšími přáteli. Takovými nvancemi však nemohl argumentovat, aby zmírnil trest, když v říjnu 1944 do Herrlingem přtjeli Burgdorf a Maisel.

Ajako manželský slib. kteiý dal Lucii v Gdaňsku v roce 1917, byla i přísahavěmosti,již složiljako každý důstojník v roce 1934 Vůdci, dostatečně silnou brzdou na to, aby člo-věku Rommelova ražení zabránila "podvádět". Navíc podepsal spolu s výkonnými polními maršály v březnu 1944 dodatečné potvrzení své loajality Hitlerovi.

Kdo není Němec, těžko asi pochopí, jak se mohli lidsky čestní generálové cítit svázáni přísahou věmosti takovému člověku. Tak tomu však bylo. Dominovala celé jejich vojenské kariéře a s ní pak i étos, kteiý nepřipověstěl pochybnosti o příkazech nadHzených. Z ní plynula vítězství, ona bránila porážkám. Rommel od svých podrizených vyžadoval bezpodmínečnou poslvšnost a sám se rád považoval za poslvšného člověka. Cožpak v červenci 1941 svému vrchnímu veliteli Brauchitschovi nenapsal následující slova - "Především od svých důstojníků musím vyžadovat, aby byli vzorem a poslouchali"? Coipak svému synu Manfredovi v lednu 1943 přísné nenakázal - "Poslouchej bez odmlouvání!"?

553
♀

A Hitlerovi generálové uměli nějak poslouchat! V pnmí světové válce ztratilo Německo v boji 2 000 000 mužů, mezi nimi bylo však pouze deset generálů. V Hitlerově válce se každý generál v poli až do úrovně armádní skupiny často účastnil bitvy primo na bojišti; generálové létali Storchy, jezdili v tancích a obrněných vozidlech, nebo se plazili po čtyřech. Doslova stovky jich byly zabity v boji, ve slepé poslvšnosti své přísaze, a sitvace přitom kolikrát vypadala naprosto beznadějně. Onu agónii, konflikt, jer v Rommelovi probíhal mezi tím, co mu diktovalo svědomí, a oddaností Hitlerovt, zrcadlí i silné střety v této véci, ke kterým docházelo ještě léta po válce. Generál Blumentritt - náčelník Rundstedtova štábu - reagoval v roce 1947, kdy se od Speidela poprvé dozvěděl, že tento byl jedním ze Stauffenbergových kompliců, následujícím způsobem: "Pořád nejsem s to svůj názor změnit. Přísaha je přísaha a přísahou zůstává. A obzvláště to platí v ,neřešitelných či ,beznadějných sitvacích - tehdy je jí právé nejvíce po-třeba... Vojáci bojující o život mají základní právo očeká-vat od svých velitelů, že budou věrní, i když se okolnosti zásadné zhorší."

Co můžeme říct o Rommelovi jako člověku?

Narozen tak jako každé dítě bez privlastků, posbíral si již v dětství a mládí několik ne tak zcela obvyklých charakteristik. Jako školák byl křehký, ale vytivalý. Když dospíval, naučil se kázni, byl houževnatý a vynalézavý. Jako manžel a otec byl cituplný, oddaný a tvořivý.

K pravé výlučnosti se však vzepjal tepzve v armádě. Byl nebojácný, smělý, invenční, bezohledný a sebejistý. Měl také velké ambice - přestože si jakožto učitelský synek uvědomoval svůj nízký původ, aspiroval na nejvyšší cíle a netrpělivě dychtil po moci a odpovědnosti vyšších vrstev. V posledních týdnech svého života se Manfredovi vyznal: "Víš, užjako armádní kapitánjsem vědél, jak velet celé armádě!" Z celého jeho života nemáme jediný případ, kdy by projevil osobní strach; na schůzku se smrtí odešel stejně pevným krokem, jakým odcházel po celý svůj život do bitev.

Jistě, věk, zralost a postavení mu přidaly také méně záviděníhodné vlastnosti. Stal se dogmatickým, nebyl

vždy ochoten dbát rad odborníků a nadřízených, choval se často neomalené, neskromně a nesnášel kritiku.

Jak o něm v srpnu 1944 řekl Hitler, nebyl to žádný "vytivalec". Generál von Senger und Etterlin, sám skvělý tankový velitel, u Rommela rozpoznal mezi důstojníky velmi běžný nedostatek: když se dařilo a vítězilo, překypoval nápady a své mužstvo inspiroval; porážky jej však priliš rychle srážely k zemi.

Jako stratég byl Rommel krátkozraký; staral se jen o bezprostřední úspěch svých vlastních vojáků a slepě odmítal politické a strategické zřetele, které mohly vyža-dovat takový průběh bitvy, jenž se zdál po taktické stránce nepřijatelný. V roce 1941 například neprihlédl k Hitlerovu nejdůležitějšímu strategickému plánu - útoku na Rusko - a zbytečně zvětšoval své vlastní síly v Libyi. V roce 1943 nebyl s to pochopit, jaký význazn měla hra o čas - přitom se dnes z dokumentace Spojenců zpřístupněné zkoumání dozvídáme, jaké potůe působila Churchillovi a Rooseveltovi Hitlerova zdržovací taktika v Itálii a na Balkáně. Skoro se ai zdá, že Rommela někdy ovládala jediná myšlenka - co nejrychlejší stažení vojáků do Německa. Nijak zvlášť jej nevzrvšovalo, že rychlý ústup z Egypta do Tuniska a z jižní Itálie k Alpám vystawje Balkán nebezpečí nepřátelské invaze a j ižní oblasti Říše spoj eneckému strategickému bombardování. Když si v létě 1943 uvědomil, jaké riziko mohou představovat italské základny strategických bombardérů, dělal si starosti pouze s banalitami - například s bezpečností svého bankovního účtu ve Wiener-Neustadtu.

Když se mu, jak to často bývá, události vymykaly z rukou,jeho dopisy začaly přetékat sebelítostí. Zjeho listů Lu-cii čiší touha po jejím soucitu a pochopení. Z obtíží vinil všechny možné lidi, nikdy však sebe. Nikdy si neřekl, že měl dát na varování Franze Haldera, kteryjej v roce 1941 upozorňoval na pravděpodobné těžkosti se zásobováním, nebo že neměl překračovat meze dané Berlínem a FZímem. Jeho nepřátelský postoj k lidem typu Haldera a zvlášté pak ke generálu Alfredu Jodlovi, jednomu z nejpronikavějších německých stratégů, prozrazuje Rommelův chabý odhad

554 555
♀

lidských charakterů, O stejném svědčí i jeho nekritická chvála na adresu takových generálů, jakým byl na příklad nespolehlivý velitel Cherbourgu generál von Schlieben.

Přes véechny tyto nedostatkJ jsou však Rommelovy schopnosti nepopiratelné. Platí, co o něm řekl Hesse: "Byl neobyčejně tvrdý;

nejen k jiným, ale i k sobě. Měl v sobě jakési dynamo, které se nikdy nezastavilo, a protože sám byl schopen velkých výkonů, hodné očekával také od svých podrizených a neuznával, že normální člověk má své fyzické a dvševr hranice." Můeme zde ještě zmínit Rommelovo geniální nadání pro řešení neočekávaných si-tvací, jeho technický talent, jeho originálni taktické vyná-lezy. Vojáci v poli nejsou hlupáci, umí odlišit šarlatány od velkých velitelů. Rommelovi vojáci jej bez výjimky a bez ohledu na náročlnost milovalí.

Do historie se nesrnazatelné vepsal tím, že po dva roky odolával síle Britského impéria najehojediném tehdejším bojišti pouze se dvéZna pancéřovými divize a hrstkou nedokonale vyzbrojeriých a zásobovaných vojáků. Právem je nazýván Hannibalem dvacátého století. Také Hannibal byl přímý, čestný a svými boj ovníky milovaný vojevůdce. Také on vítězil válečnou lstí a naprosto přesným odhadem záměrů početně silnějšího nepritele; také on bojoval v da-lekých zemích, odtrioný od dostatečné podpory z domova. A jako Hannibal využil stých Galů, aby dzželi střed u Cannae, postavil Rommel své proskribované italské spojence do předrú linie, zatínzco jeho pancéřová elita ob-klíčlla nepřítele. Oba váleěníci vybojovali své poslední vel-ké bitvy v podstaté na stejné půdě - Harmibal u Zamy, Rommel u Kasserinu. A také Ilaibala donutili jeho roz-lícení krajané pozřít jed.

Jaké pomníky byly Rommelov) postavený Nad hrobem s jeho popelem se tyčí prostý dřevený kříž. Na třicátém pnmím kilometru Vla Balbia před Tobrukem stojí ka-menný pomník, dominující hrobům jeho padlých vojáků "Aťričanů", na které byl tak hrdý. Na nich čteme jména Prittwitz, Ponath, Summermann, Neumann-Silkow, Bis-marck a mnohá a rnnohá dali. Jednou za rok je přichá-zejí ti, co přežili, jelzo jménem pozdravit, A to je další pomník - žije v jejich vzpotnínkách. A když zaburácí

prudká bouře, nebe pokryje rudé mračno zvířeného písku a gibli začne výt, slyší znovu staří "Aťričané" drsný, vši drásající švábský hlas: "Angreifen!" Pak zazní příkaz: "Ke strojům!" Potom vše přehlvší řev Panzerů startujících své motozy, aby se vydaly dále na východ proti nepriteli.

556 557
♀

Poděkování

Erwin Rommel by se dnes blížil devadesátce. I kdyby tedy měl hodné přátel, což v jeho pripadé neplatí, jejich počet by klesal. Rommelův životopisec je proto nucen více než na lidskou paměť spoléhat na dokumenty. Iý jsou uloženy ve městech stejné porůznu rozptýlených jako ta hrstka přeživších lidí, kteri se s oprávnénou hr-dostí nazývají jeho přáteli. Opakované návštévy archívů mi však byly díky ochotě jejich pracovníků bez výjimky potěšením. Na pzvních místech uvádím západonémecký Bundesarchiv-Militárarchiv ve Freiburgu - kde je pi-í-stup k originálům Rommelových dokumentů i jejich ko-piím přísně omezen ze strany jeho rodiny -, Bundesarchiv-Zentralnachweisstelle v Cornelimiinsteru a sám Bundesarchiv v Koblenzi. Historická sekce Úřa-du vlády v Londýné mi k Rommelovi poskytla řadu uni-kátních německých textů, za což vděčím především Clif-tonu Childovi a paní Nan Taylorové. S ohromným poro-zuměním jsem se setkal i u kozvetního kapitána Mal

J. Colleta z USNR (záložní síly amerického námořnictva), který mi byl nápomocen při hledání v archívech Citadely - proslulé vojenské aka-demie v Charlestonu v Jižní Karolíně. Mé návštěvy nesli statečně i zaměstnanci Národního archívu ve Washingtonu a Imperial War Museum v Londýně. Za mnohé děkuji též profesoru Messerschmidtovi z Militšz.-Geschichtliches Forschungsamt západoněmeckého ministerstva obrany. Poslední kapitoly této knihy velkou měrou čerpají z materiálů, jež mi zpřístupnil mnichovský Institut fdr Zeitgeschichte. (Tam se nachází též Sammlung Izving, jak velkoryse označují onu část svých sejfů, jež obsahuje moji sbírku dokumentů a deníků. Materiály, jež jsem nashromáždil, když jsem se pripravoval na psaní knihy o Rommelovi, tuto sbírku zvětšily o asi šest kubických stop.)

Tolik k archívům. Hodné pěkných fotograťii jsem získal díky původním negativům, jež mi poskytl Hans Asmus baron von Esebeck, jehož otec byl slavným válečným reportérem Rommelova štábu. Většina zbývajících - a podstatná část dokumentů - pochází od primátora města

Stuttgartu, syna polního maršála, Manfreda Rommela.

Také on sám se chystá jednou o svém otci napsat knihu a jsem si dobře vědom, že pro néj nebylo vůbec jednoduché dát mi k dispozici vzácné materiály a fotograťie. " Jsem šťasten, že mohu ve výčtu těch, jimžjsem zavázán, uvést tedy i Manfreda Rommela a podékovat mu za jeho velkorysost (a paní Lilo Rommelové za laskavou pohostinnost). Než zemřela Lucie Rommelová, dvakrát jsem s ní mluvil. Jí vděčím za to štěstí, že jsem mohl na; hlédnout do Rommelovy korespondence, jež by pro mne jinak byla ještě na dlouhá desetiletí nepristupná. Významné části Rommelova deníku z roku 1944 i jiné listiny a mnohé z fotograťii mi ze své sbírky zapůjčil Hellmuth Lang. Viceadmirál Friedrich Ruge mi poskytl přepisy svých těsnopisných deníků a zároveň mi dovolil, abych je tam, kde to bylo nezbytné, porovnal s Gabelsbergerovým těsnopisem originálu. Podplukovník Adalbert von Taysen mě nechal pročíst svou historickou knihu Tobruk, 1941 ještě v rukopise. Konečné musím poděkovat Wilfriedu Armbrusterovi z Milána, který mi půjčil veškeré své deníky, jež napsal v letech 1941 až 1943, když byl Rommelovým tlumočníkem. Stejně jako u Manfreda Rommela si této jeho laskavosti váiim o to víc, že i on původně za-mýšlel o polním maršálovi vydat vlastní knihu.

Z množství těch, kteří mi přispěli svými osobními vzpomínkami či byli jinak nápomocni, chci uvést alespoň následující: Alista.ira Banriermana, který mi dovolil , v mé knize citovat z jeho neobyčejného derúku Den D; K. H. von Barsewisch; Hans-Otto Behrendta; Antonii Běttcherovou; Petera von Bredow (v roce 1944 Guderianova pobočníka); Anthonyho Cave-Browna, jenž mi poskytl dokumenty týkající se pokusu zabít v roce 1944 Rommela; Ernsta H. Dahlkeho; východonémecký postupimský Deutsches Zentralarchiv za informace o soudu. s Hofackerem; Hanse Dhmmlera; Antona Ehrnspergera; Gottharda barona von Falkenhausen; Oscara Fainyho; Fridolina Frěhicha, od něhož mám lovecký pn"kaz platný v roce 1944 v okupované Francii; Heinz-Gňnthera

Guderiana, syna slavného tankového generála, ktetý je sám výbomým vojenským velitelem; Wolfganga Hagemanna; Kurta Heilmanna; zesnulého profesora Kurta Hesseho, jenž mi umožnil přístup k textům, které shromáždil pro svůj vlastní Rommelův životopis (rozepře

s Lucii však tento projekt předčasné ukončila); Eberharda von Hofacker; Arthura Holtermanna; Antona Hocha; W. M. Jamese ze Severrú Karolíny, dalšího potenciálního Rommelova životopisce, jenž však shledal, že toto téma je nad jeho síly, a s radostí mi dal svoji neocenitelnou sbírku k dispozici; Ernsta Jngera za dovolení citovat z jeho deníku; Davida Kahna za materiály o plukovníku Bonner Fellersovi; Hildegardu Kirchheimovou, jež mi poskytla výpisky z dokumentů svého manžela; Gerharda Lademanna; Hanse Lattmanna; Ronalda Lewina - autora kvalifikovaných prací o Rommelovi a Aťrika Korps - za to, že okem profesionála přehlédl první podobu mé knihy; Rudolfa Loistla; Emsta Maisela; Johannu Martinovou, která mi věnovala Rommelovu fotograťii s jeho autogramem; Fritze Memmingera; Wilhelma Meyer-Detringa; Egona Morasche; Constantina barona von Neurath; Winstona G. Ramseye, redaktora časopisu Aťter the Battle; Hellmutha Reinhardta; Hanse Roschmanna; Fabiana von Schlab-rendorff; Gerharda hraběte von Schwerin; Hanse Seitze; Hanse Speidela, který mi dal nahlédnout do výňatků ze svého posud nepublikovaného rukopisu z roku 1945, pojednávajícího o jeho výsleších na gestapu a následném uvěznění; Antona Staubwassera, jenž mí s nesmírnou trpělivostí znovu a znovu vysvětloval, jakým způsobem dospívala Azmádní skupina B v roce 1944 ke zpravodajským vyhodnocením; Johannese Streicha; Ernsta Streichera, Rommelova pobočníka, kteiý mi dal k dispozici fotografie a bojové zprávy z roku 1917; Hans-Georga von Tempelhoff; Elmara Warninga; Siegfrieda Westphala; Konrada barona von Woellwarth - důstojníka Guderianova štábu v roce 1944; a Eberharda Wolframa.

Nakonec chci poděkovat Carle Venchiarutti zajejí práci v archívech a překlady italských dokumentů. Nejen já, ale všichni historikové musí být vděčni paní Jutté Thomasové za její trpělivost při lvštění a převodu Rommelových tésnopisných deníků.

Daufd Irving
Londýn
Gerven 1977

560 561
♀

Prameny

Vysvétlivky zkratek

BA-MA - Bundesarchiv-Militšrarchiv, Německý vojenský archív ve Freiburgu.

CO - dokumenty Cabinet Office (Úřadu vlády), nyní v Imperial War Museum, Londýn.

CSDIC - Combined Services Detailed Interrogation Centre (Vyšetřovací centrum spojených služeb).

IfL - Institut fňr Zeitgeschichte (Institut soudobé histo-rie) Mnichov.

MGFA - Militár-Geschichtliches Forschungsamt, Oddělení německého ministerstva obrany pro výzkum vojenské historie, Freiburg.

MR - Marine RundscLiau, časopis.

NA - National Archives, Washington DC.

OCMH - Oúice of Chief of Militazy History (Úřad náčelníka pro vojenskou historii). Jeho svazky z německých vojenských studii (MS - militaiy studies) jsou nyní v NA. Sammlung Irving. Soubor dokumentace k výzkumným pracím Davida Iivinga archivovaný v IfL; pristupný všem

badatelům (jednotlivé dokumenty mohou podléhat omezením dárců).
T- - Pořadové číslo mikrofilmů NA.
VfL - Vierte jahrshefte fár Zeítgeschichte, čtvrtletník publikovaný IfL.
WR - WehrwíssenschaťtLicher Rundschau, časopis.
ZS - Dokumentační soubor v IfZ.

1. ZákLadni dokumenty k Rommelovu životu

Nejstarší záznamy se nacházejí v Rommelových osobních dokumentech. Jedná se o dva šanony, CO, AL.451 a Ba-MA, Pers. 6/5 (rovněž na fotokopii OCMH v NA, X-672/3). Obsahují souhm jeho bojových akcí. Od Emsta Streichera jsem získal průklepové kopie zpráv o akcích praporu majora Theodora Sproessera pro období od 24. rijna do 9. prosince 1917.1ý lze porovnat s vlastními Rommelovými rukopisy (T84/277, /278), s úřední zprávou po letech vydanou Reichsarchivem, svazky 12a a 12b, a s dodatkem Nachtrag zu den Bánden 12a a 12b vytištěným na Rommelův popud. Navíc máme k dispozici množství dopisů napsaných Rommelem v letech mezi válkami své rodiné a přátelům.

Kromě dopisů je hlavním zdrojem informací o období, kdy byl velitelem Vůdcova štábu, jeho válečný deník (T77/858); čerpal jsem také z deníků a dopisů plukovníka Nikolause von Vormann, jednoho z tehdejších Hitlerových styčných důstojníků. Existují též rozsáhlé záznamy z francouzského tažení v roce 1940; využil jsem zejména Rommelových rukopisů (T84/275 až /277), z nichž část později vydal Basil Liddell Hart pod názvem Th,e Rom-mel Papers, dále válečného deníku 7. pancéřové divize a rukopisů jednoho z důstojníků jeho tankových praporů, poručíka Ulricha Schroedera (BA-MA, N 20/2). Na Rommelovy hrdinské činy během tohoto tažení samozřejmě reagují nespočetné články v nacistickém tisku - jmenujme alespoň Das Reich, VSUrischer Beobachter, Signal, Die Wehrmacht.

Každý historik píšící o bojích v severní Ať rice od února 1941 do března 1943 je nucen vypořádat se s nesmírnou spoustou dokumentů. Mně za východisko opět sloužily vlastní Rommelovy písemnosti (T84/276 a /277) a jeho dopisy. Nejvyšší úroveň představují dokumenty OKW (německé vrchní velení); využil jsem také náčrtů válečného deníku OKW, jejichž autorem je Helmuth Greiner, záznamů na mikrofilmu T77/780 a dokumentů generálního štábu (T78/324 až /326). Velkou měrou odkazuji také na válečný deník vrchního velení námořnictva a jeho zvláštní dodatky k zásobovacím problémům v oblasti Středozemního moře a ke spojenectví s Itálii (BA-MA, soubory PG/31780, 31747, 32212, 32446, 32447, 33102, 33316, 39971, 45044, 45056, 45089, 45133, 45134, 45137). Rovněž záznamy německé armády skýtají nepřeberné množství informací: válečné deníky Ať rika Korps (T314/2, / 15, / 16, / 18, /21, /23 a BA-MA, RH 24-200/77), Tankové skupiny Ať rika (T313/423 a /430), Tankové armády Ať rika (T313/423, /430, /467, /471 až /475 a /480) s mnoha kopiemi - v souborech OCMH od

562 563
♀

X-714 k X-729 v NA a souborech CO AL.743, AL.866 a AL.500 v Imperial War Museum a dále v Rommelových vlastních dokumentech (T84/279). Válečný deník Armádní skupiny Ať rika existuje pouze v Rommelových dokumentech (T84/273, /276 a /282). Pro poslední období tohoto tažení jsem čerpal materiál také z válečného deníku Arnimovy 5. tankové armády (T313/416).

Dochovala se též obsáhlá dokumentace německých divizí, jež byly v Aťrice pod Rommelovým velením. Jedná se o deníky 90. lehké divize (T315/ 1155 až / 1159), 15. pancéřové divize (T315/664 až /667), a 21. pancéřové divize (T315/767 až /769). Nedávno byl nalezen také válečný deník 5. lehké divize (pro začátek roku 1941) a dnes se nachází v BA-MA (soubor RH 27-21/52). Některé ze záznamů italských jednotek padly do německých a následně pak amerických rukou a lze je nalézt na mikrofilmové kopii T821 v NA. Obsahují zprávy obrněné divize Ariete od Alameinu, zhodnocení bitvy o Mareth od generála Messeho apod. Využil j sem také záznamů italského vrchního velení (Commando Supremo) na miln-ofilmech T821 / 125 a /252 a Ambrosiova deníku (T821 / 144). Zprávy odesílané styčným důstojníkem Constantinem von Neurath do Berlína jsou uloženy v souborech německého ministerstva zahraničí (v archívech ministra zahraničních věcí a jeho pzvního náměstka pro válku v Aťrice).

Rommel si kupodivu vedl i zvláštní záznamy o příznacích své choroby v roce 1942 (T84/277). Nahlédl jsem také do "zlomků" Canaris-Lahousen (CO, AL.1933), do válečného deníku personálního úřadu německých pozemních vojsk (T78/39) a nepublikovaných deníků Josefa Goebbelse, Erharda Milcha, Hotfmanna von Waldau, Waltera Hewela a Wolframa von Richthofen. Můj unikátní přepis Rommelova deníku - diktovaného mezi listopadem 1941 a březnem 1943 desátníku Albertu BSttcherovi -je nyní uložen v BA-MA. Další položky téhož archívu představují i naiychlo zaznamenané poznámky ze schůzek Rommela s italskými veliteli v létě 1941.

Hlavním zdrojem informací pro období, kdy Rommel velel Armádní skupině B a připravoval ji na vojenskou okupaci Itálie (pod krycími označeními Alarich a Osa), je

Rommelův deník (od 9. května do 6. září 1943). Tento v pivní osobě psaný deník je k dispozici v Londýně a Washingtonu (např. na T84/283), ovšem tyto jeho fotokopie jsou v podstatě nečitelné. Já jsem jeho čitelný pře-pis uložil v IfL, v sekcí Sammlung hving. Od zá-í 1943 je válečný deník Armádní skupiny B, nacházející se v Rommelových dokumentech, neporvšený (T84/280 a dále); viz též dodatky T311 /276. Využil jsem také válečné-ho deníku Gruppe Feurstein, později známé jako LI. sbor (T314/ 1263, / 1264 a / 1270), a 44. pěší divize (T315/2371) - oba se hodně zabývají vojenskou infiltrací severní Itálie v létě 1943. Čerpal jsem také ze záznamů italského vrchního velení a armádních jednotek, které tam s Němci přišly do styku (T821/21, /248 a /353). Údaje německého vrchního velení o operacích Osa a Alarich jsou v NA na mikrofilmech T77/792 a /893; zápisy z archívů německého námořnictva týkající se těchto operací vlastní BA-MA - PG/32216 a /32217. Záznamy několika ohnivých Rommelových porad s jeho italskými partneiy lze najít v jeho deníku (viz výše) a v italských archívech (T821/249 a /252).

Rommelův válečný deník Armádní skupiny B byl sice veden po celou dobu Rommelova posledního pobytu ve Francii v roce 1944 (T84/280 až /282) a k dispozici je též řada sešitů s důležitými dodatky (T311/1, /3, /4, /24 a /278), ovšem od září 1943 následuje v Rommelově deníku mezera. Od 21. listopadu 1943 do 22. února 1944 se o deník staral poručík Hammermann, Rommelův jednooký pobočník (soubor OCMH X-501), a od 5. března 1944 jej pro polního maršála vedl kapitán Hellmuth Lang. Průklepové kopie Langových textů - psal je Rommelovým j azykem a dával mu j e ke schválení - j sem našel v Lango-vě domě ve švábském Gmiindu, jejich zbývající část gak v Charlestonu v Jižní Karolíně; uložil jsem je v If, Sam-mlung Izving. Poslední

zápis je z 8. čenma 1944. Další
dodatky k deníku Armádní skupiny B jsou v archívech
CO - AL.1532/7 a A1.1697/3. Posloužily mi i Guderianovy
zápisky (T78/622) a dokumenty Fremde Heere West, "Cizí
armády Západ" (T78/451), zvlášté pak každodenní stručné zprávy o situaci (BA-MA, H2/266a).

564 565
♀

Nad Rommelem stál jako vrchní velitel Západ Rundstedt. Dokumenty vrchního velitele Západ, o néž jsem se opíral, zahmují následující: BA-MA, RH 19-IV/8, /9, /10, / 11, /27, /31, /33, /35, /39, /88, /89. Neocenitelné byly pro mne zpravodajské informace Meyer-Detringa- souhrn těch, které se týkají invaze, je uložen pod /137 a / 133 - a jeho záznamy telefonních rozhovorů od 6. června 1944 (/ 134) přes celý červenec 1944 (/ 142).

Pod Rommelem byly armády a armádní sbory. Užitečný rni byl válečný deník 15. armády (T312/524) a jeho dodatky (T312/509, /514 a /516), dále válečný deník 7- armády (T312/ 1564) a její telefonní deníky z června (CO, AL.528/ 1) a čeivence 1944 (AL.973/ 1) a také válečný deník 5. tankové armády, dříve tankové skupiny Západ (AL.1901/1) ajeho dodatky (T313/420). Pro zachycení období před invazí jsem nalezl potřebné informace ve válečných denících a dokumentech těchto německých sborů: Šedesátého sedmého (T314/ 1533), Osmdesátého ptvního (T314/ 1589), Osmdesátého druhého (T314/ 1601) a Osmdesátého osmého (T314/ 1620). Manfred Rommel mi z pozůstalosti svého otce zapůjčil nékolik dokumentů tzv. Chefsachen, jednalo se o speciální přísné tajné listi-ny: původní náčrty dopisu Jodlovi, Hitlerovi, Schmundtovi a Keitelovi. Pročetljsem také dokumentaci námořnictva naanou Invaze 1944 (BA-MA, PG/33398, /33399) a deniky viceadmirála Friedricha Rugeho, Alfreda Jodla, Hanse von Salmuth, Karla Kollera a nižších důstojníků. (Všechno jsem uložil v IfZ.)

Závérečnou fázi Rommelova života otvírá jeho zranění při leteckém ostřelování 17. července 1944. V níže uvedené druhé části uvádím seznam rukopisů, v nichž jsem mimo jiné pátral po tom, jak to bylo s jeho údajnou účastí na spiknutí proti Hitlerovi. Gestapo jej ve svých zprávách z výslechů (T84/ 19, /20 a /21) otevřené zmiňuje. Čerpal
jsem také z jednoho zápisu v deníku generála Luftwaťfe Wemera Kreipeho ze srpna 1944. Šfastnou náhodou se mi podařilo od majora Antona Ehmspergera získat desky s poznámkami a prohlášeními - nejstarší z nich z listopadu 1947 - týkajícími se různých poválečných snah obvinit jasně naprosto nevinného generála Emsta Maisela

ze "zabití" Rommela. Maisel byl nakonec v roce 1961 zproštěn obžaloby. (Ehrnsperger doprovázel Burgdorfa a Maisela do Rommelovy vily v Herrlingen.) Burgdorf spáchal v květnu 1945 sebevraždu. V jeho úředních dokumentech je také složka obsahující materiály o přípravách Rommelova pohřbu (T78/41) a pohřební program (T84/277).

2. PubLikované i nepubLikované dokumenty a rukopisy

ALDINGER, HERMANN. "Mit General der Pan2erhuppen Rommel untenvegs" (Der Gebirgler, čenenec 1941).

ARNIM, HANS-JLTRGEN. Jeho dokumentace (BA-MA, N61 /4, části I, II, III a N61 /5. části IV, V a VI).

- Odpovédi na dotazník, 1951 (OCMH, MS C-094).

ASSMANN, HEINZ. Dálnopisy z Vůdcových válečných porad (BA-MA, PG/32121).

BARGATZKY, WALTER. Vzpomínky na 20. čeivenec 1944 ve Francii. 20. října 1945 (Hoover Library).
BARSEWISCH, K. H. Můj politický postoj, 15. čeivenec 1945 (IfL, Sammlung Izving).
BAYERLEIN, FRITZ. Výslech z 8. února 1946 (OI-IIR 29).
- Divize Panzer Lehr (OCMH, MS ETHINT 66).
- Odpovédi na dotazník, 18. říjen 1947 (OCMH, MS T-3).
BERNDT, ALFRED. Rozhlasový komentář "27 Monate Kampf in Aťrika", 22. květen 1943 (Rommelovy dokumenty).
BLUMENTRITT, GLTNTHER. Morálka německého vojáka (OCMH, MS B-338).
- Rukopis, Anglie, leden 1946 (IfL, ZS 208/ 1).
- Struktura velení na západě (OCMH, MS C-069a).
- OB West a bitva o Normandii (OCMH, MS ETHINT 73).
- Poznámky k britskému armádnímu důstojníkovi, 7. čeiven 1945 (hlášení CSDIC SRGG 129 C).
- Operační plán 5. US sboru (OCMH, MS B-637).
BTTCHER, ALBERT. Jeho tésnopisný zápisník (BA-MA H 48/3).

566 567
♀

- Jeho tésnopisný zápisník (NA, milofilm T84/259).
BRINK, REINHARD. Prohlášení k 20. čezvenci 1944. 4. záií 1945 (IfL, Sammlung Irving).
BUTrL.AR, HORST VON. Odpovědi na dotazrúk (OCMH, MS C-069c).
CARACCIOLO, MARIO. Vzpomínky velícího generála 5. italské armády, léto 1943 (NA, film T84/ 187).
D ÁGOSTINI, BRUNO. "S generálem Rommelem na tobrucké frontě" (Messagero, 25. květen 1941).
DIETRICH, SEPP. Výslechy: PW 13/SAIC/11 z l. června 1945; SAIC/43 z 11. června 1945; SAIC/46 ze 14. čezvna 1945.
EBERBACH, HANS. Rukopisy (If, ZS 30).
- Poznámky k Blumentrittovi, 19. srpen 1945 (hlášení CSDIC GRGG 1347).
- Dopis Dr. E. HIinkovi, MGFA, 11. duben 1967.
ESCH, UDO VON. Výslech OCMH, 28. říjen 1945.
ESEBECK, HANNS-GERT VON. Der Marschall. Esej, 17. čezvence 1944 (BA-MA, N105/ 1).
FALKENHAUSEN, ALEXANDER VON. Paměti 1922 až 1945 (OCMH, MS B-289).
- Dopis generálu Geyrovi, 14. leden 1961 (IfZ, ED.91 / 12).
FALKENHAUSEN, GOTTHARD VON. Rukopis (If, ZS-225).
FEUCHTINGER, EDGAR. 21. pancéřová divize (OCMH, MS B-441).
GAUSE, ALFRED. Die Fúhrungsmethoden Rommels in Aťrika, červen 1957 (IfL, Sammlung Izving).
- Die Niederlage in Frankreich, 1944 (BA-MA, N558/v.77).
GERSDORFF, RUDOLF VON. Protiinvazní opatření (OCMH, MS B-122).
- Tajný rukopis o snahách získat Rommela pro konspiraci (IfZ, ZS-47/II).
GEYR, LEO VON. Tanková taktika v Normandii (OCMH, MS ETHINT 13).
- Tanková skupina Západ (OCMH, MS B-466).
- Jeho dokumentace (IiL, ED.91)
- Dopis v Súddeutsche Zeitung, 4. září 1960.

GUDERIAN, HEINZ. Využití tanků na západní frontě (OCMH, MS ETHINT 39).
HALDER, FRAlVZ. Dopis W. Jamesovi, 30. duben 1963 (The Citadel, Charleston, Jiiní Karolína).
HAMMERSTEIN, KUNRAT VON. Výtah z pamětí (IfL, ED 91 / 16).
HENNES, LUDWIG. Wettfahrt mit dem Tode um Rommels Leben zu retten. Strojopis (IfL, Sammlung Irving).
HESSE, KURT. Jeho dokumentace (BA-MA, N 558).
- Wandlung eines Mannes und eines Typus: Feldmarschall Erwin Rommel (IfL, Sammlung hving).
HEYDTE, baron VON DER. Dopis v Súddeutsche Zeitung, 19. čeiven 1960.
HOLTZENDORFF, HANS-HENNING VON. Příčiny Rommelových úspěchů v Aťrice 1941-1942 (OCMH, MS D-024).
JAMES, W. Jeho dokumentace (The Citadel, Charleston, Jižní Karolína).
JODL, ALFRED. Předběžný soudní výslech v Nortmberku, 2. –íjen 1945.
- Americké operace. 31. červenec 1945 (OCMH, ETHINT 52).
KAISER, HERMANN. Deník, 1943 (OCMH, MS B 285); obsahuje Guderianovy vsuvky (IfZ, Sammlung Irving).
KEITEL, WILHELM. Předběžné soudní výslechy v Norimberku, 30. srpen a 28. zári 1945.
- Jeho dokumentace (BA-MA, N54/70).
- Výslech USSBS, 27. červen 1945.
KESSELRING, ALBERT. Zvláštní zpráva o událostech v Itálii v čenmu - září 1943 (OCMH, MS C-013).
-- Výslech, 8 září 1945 (OCMH).
--- Ereignisse um den 22. 2. 1943 in Tunesien, 10. září 1949 (OCMH, MS C-066).
KIESSEL, GEORG. Rukopis, 6. srpen 1946 (IfZ, Sammlung Irving).
KIRCHHEIM, HEINRICH. Prisežné prohlášení pro Guderiana, 16. září 1947; dopis Hansi Speidelovi, 18. srpna 1945; dopis Heinz-Gúntheru Guderianovi, 23. rijna 1965 (IfL, Sammlung Izving).

568 569
♀

KRAUSE, FRITZ. Marethská linie. 5. duben 1947 (OCMH, MS D-012).
KRIEBEL, RAINER. Feldzug in Nordaťrika 1941-43 (OCMH, MS T-3).
LANG, HELLMUTH. Zpráva o Rommelově zranění 17. čeivence 1944 (IfZ, Sammlung Izving).
- Přísežné prohlášení pro Seppa Dietricha, 26. květen 1950 (IfL, Sammlung Irving).
MEISE, WILHELM. Dopis W. Jamesovi, 21. březen 1964 (The Citadel, Charleston, Jižní Karolína).
MELLENTHIN, FRIEDRICH VON. Příčiny Rommelových úspěchů v Aťrice 1941-42 (OCMH, MS D-084).
- Aťrická cesta pancéřové armády k E1 Alameinu (OCMH, MS D-171).
MEYER, HUBERT. 12. SS Panzer Divizion Hitler Jugend Juni bis September 1944 (OCMH, MS P-164).
MICHAELIS, KLAUS. Dr. Karl StrOlin, Oberbilrgenneister der Stadt Stuttgart von 1933-1941 (IfL, MS 128). MICHEL, ELMAR. Rukopis (Ifž, ZS-272).
MLTLLER-GEBHARD, PHILIP. Aťrika Korps (OCMH, MS D-006).
MUTH, HEINRICH. "Bemerkungen zum Rommelfilm" (Geschichte in Wissenschaťt und Unterricht, 1952, str. 671-675).

Observer, The. Profil: "Rommel", 5. čezvenec 1942.
PEMSEL, MAX. Příprava na invazi (OCMH, MS B-234).
- Operační plán V. amerického sboru (OCMH, MS B-656).
- Dopis W. Jamesovi, 9. leden 1968 (The Citadel, Charleston, Jižní Karolína).
REISSMANN, WERNER. Krise und Gegenstoss in der Wiiste (OCMH, MS B 149/51).
RINTELEN, ENNO VON. Německo-italská spolupráce během 2. světové války (OCMH, MS B 495).
ROMMEL, ERWIN. Dopis generálu Otto Hitzfeldovi, 27. května 1944 (BA-MA, N558/v.77).
- Dopis Adolfu Hitlerovi, 1. říj en 1944. Náčrt vlastní Helmuth Lang.
ROMMEL, LUCIE. Dopis Karlu Stršlinovi, 10. srpen 1947 (IfL, ZS 588).

- Prohlášení o generálu Hansi Speidelovi a o americkém plenění Rommelova majetku, Stuttgart, 9. září 1945 (BA-MA, 1V558/v.77).
- Dopisy Erwinu Rommelovi, přístup omezen (NA T84/R273).
ROMMEL, MANFRED. Prohlášení, Riedlingen, 27. dubna 1945.
- Dopis generálu Ulrichu de Maiziíre, 2. prosince 1971. - Předmluva ke lmize Warrena Tutea, North Aťri.can, War, 1975.
RUGE, FRIEDRICH. Ktinstenverteidigung und Invasion, napsáno v letech 1946-1947 (MGFA)
RUNSTEDT, GERD VON. Odpovědi na dotazník (OCMH, MS C-069.
SCHROEDER, ULRICH. Jeho dokumentace, 1939-1940 (BA-MA, N 20/2).
SCHWERIN, GERHARD VON. 116. pancéřová divize v Normandii (OCMH, MS ETHINT 17).
SPEIDEL, HANS. Zur Vorgeschichte des 20. Juli 1944. 1947 (OCMH, MS B-721).
, - Beurteilung der Westlage vor der Invasion. 1948 (OCMH, MS C-017).
- Generalfeldmarschall Rommels Fiihrung, Vorbereitungen zur Rettung des Reiches und Ende 1944. Nedatovaný strojopis (IfZ, Sammlung hving).
- Starší náčrt výše uvedeného strojopisu, 1946 (IfZ, Sammlung Irving).
- Gedanken Rommels ůber die Abwehr und die Operationen im Westen 1944 und Betrachtungen, 31. březen, 1947 (OCMH, MS B-720).
- Poznámka k rozhovoru s generálem Geyrem, 5. duben 1952 (The Citadel, Charleston, Jižní Karolína).
- Dopis Kutzi Kochovi, 21. říjen 1946 (IfG, Sammlung Izving).
- Přísežné prohlášení pro Dr. Karla StrOlina, 1948 (If, ZS 579/ 1).
STAUBWASSER, ANTON. Die Alarm-Frage in der Invasions-Nacht (5./6. Juni 1944), prosinec 1947.
- Die Feindbeurteilung durch Heeresgruppe B vor der Invasion, 1. říjen 1947 (OCMH, MS B-675).

570 571
♀

- Příseiné prohlášení pro Dr. Laternsera, červenec 3. Bibliograťie publikovaných prací 1946 (IfL, Sammlung Izving).
STREICH, JOHANNES. Erinnerungen an Aťrika. Ne- ABERGER, HEINZ-DIETRICH, a ADALBERT VON TAY publikované poznámky k přednášce (IfZ, Sammlung Ir- SEN. Nur ein Bataillon (Essen, 1972). ABETZ OTTO. Das Offene Problem (CoLogne, 1951).
TEICHMANN, baron VON. Bericht úber eine Bes- AGAR-HAMILTON, J. A. I., a L. C. F. TURNER The prechung mit den Generálen Beck und Stúlpnagel. Zú- Sidi Rezeg Battles 1941 (London & New York, 1957). rich, 17. kvéten 1944 (IfL, F 86). ALEXANDER, polní maršál hrabě. The Alexander Me- TEMPELHOFF, HANS GEORG VON.

Operační doku- moirs, 1940-1945 (London, 1962). menty, 1944 (CO, AL.510). AUCHINLECK, polní maršál Sir CLAUDE. Despatch: - Jeho dokumentace (BA-MA, N105/1). Operations in the Middle Eastfrom lst November 1942 to TEUCHERT, FRIEDRICH VON. Rukopis (IfL, ZS-309). l5th August 1942 (London, 1948). VAERST, GUSTAV VON. Vormarsch und Angriff eines Panzer-Regiments in der Wúste, 26./27. Mai 1942 BARNETT, CORRELLI. The Desert Generals (London, (OCMH, P-149). 1960).
- 15. pancéřová divize (OCMH, MS D-083). BAUM, WALTER, a EBERHART WEICHOLD. Der Kri- VOIGTSBERGER, HEINRICH. 116. pancéřová divize, 6. eg der Achsenmáchte im Mittelmeer-Raum (Góttingen, čezvna 12. srpna 1944 (OCMH, MS B-017). 1973).
WARLIMONT, WALTER. Odpovědi na dotazník (OCMH, BENDER, ROGER JAMES, a RICHARD D. LAW. Uni-MS C-069e). forms, Organisation and Histon of the Aťrika Korps (Mou-
- Die Stellung des deutschen Oilizier-Korps zur poli- , tain View, Calif., 1973). tischen Fúhrung nach 1933, 27. čeivenec 1945 (OCMH). BERGOT, ERWAN. Tlte Aťrika Korps: The Corps ďElite WEICHOLD, EBE. Dopis Kurtu Hessemu (BA- (ps, 1976).
MA, N 558/v.133). BERNOTTI, R. Storía della gverra neI Mediterraneo (Ro- WERNER, THEODOR. "Der General" (Schwábische Zei- me, 1960). tung, 5. duben 1941). BHARUCHA, P. C. The NorthAťrican Campaign 1941-43 WESTPHAL, SIEGFRIED. Výslech, PIRAIC 1828 dato- (London, 1956). vaný 29. srpna 1945. BLUMENSON, MAŤIZN. Rommels Last Victory (London, - Výslech vedený Walterem Rappem, 9. čenma 1947 1968).
(NA, spisová skupina 238). BLUMENTRITT, GÚNTHER. Von Rundstedt (London, - Odpovědi na dotazník, 15. rijen 1947 (OCMH, MS 1952). T-3). BRAGADIN, M. A. The Italian Navy in World War 11
YOUNG, DESMOND. Dopis do Pi.cture Post, 8. duben (Annapolis, Md., 1957). 1950. BYANT, Sir ARTHUR. The Zl,irn of the Tide: díl I (Lon- ZIEGELMANN, FRITZ. Získání operačního plánu V. ame- don, 1957); díl II (London, 1959). rického sboru 7. čenma 1944 (OCMH, MS B-636). BUTCHER, HARRY C. My Three Years with Et,senhower ZIMMERMANN, BODO. Odpovědi na dotazník (OCMH, (New York, 1946). MS C-069d).
CACCIA-DOMINIONI, PAOLO. Alamein, 1933-1962 (London, 1966).

572 573
♀

CARVER, generál Sir MICHAEL. El Alamein. (London, 1962).
- Tobruk (London, 1964).
CAVALLERO, UGO. Comando Supremo. Diarío 1940-43 del Capo di S. M G. (Rocca Casciano, 1948).
CIANO, hrabé GALEAZZO. Diary, 1939-1943 (London, 1946).
CLIFFORD, ALEXANDER. Three against Rommel (London, 1943).
CLIFTON, brigádní generál GEORGE. The Happy Hunted (London, 1952).
COCCHIA, ALDO. La Gverra neC Mediterraneo - La Difesa del najfico coU Aťrica Settenrionale (Rome, 1958).
CONNELL, JOHN. Auchinleck (London, 1959).
- WavelL (London, 1964).
CORDIER, SHERWOOD S. Ezwin Rommel as Military Commander, The Decisive Years: 1940-42 (doktorská disertační práce, Urůversity of Minnesota. 1963).
- "Panzers in the Desert - The Aťrika Korps Wins the First Battle of Sidi Rezeg" (Armor, červenec - srpen 1962).
"Rommels Greatest IYiumph - The Gazala Campaign, 1942" (Armor, květen - čeiven 1943).
CREVELD, M. VAN. "Rommels Supply Problem, 1941-41" (R. U. S. l. Journal, zári 1974).

DAVIS, RICHARD A. "On a Road in Nonnany, 17 July 1944" (Surgery, Gynecology &. Obstetiics, 1961, str. 242 a.ž 54).
DE GViNGAND, generálmajor Sir FRANCIS. Operation Victory (London, 1963).

EHRMAN, JOHN. Grand Strategy: díl V (London, 1956); díl VI (London, 1958).
EISEHOWER, generál DWIGHT D. Crusade in Europe (London, 1949).
- Report by the Supreme Commander to the Combined Chiefs of Sta.,ff on the Operations in Europe of the AlLied Expeditionary Force 6 June 1944 to 8 May 1945 (London, 1946).

ESEBECK, HANNS-GERT VON. Aťrikanische Schicksalsjahre. Geschichte des deutschen Aťrika Korps unter Rommel (Wiesbaden, 1949).

FRANZ, ERNST. "An Rommels Seite. Nach Tagebuchnotizen" (Der FYontsoldat erz&hLt, 1954, str. 25 a násl.).

GAUSSE, ALFRED. "Der Feldzug in Nordaťrika im Jahre 1941" (WR, 1962, str. 594-618).
- "Der Feldzug in Nordaťrika im Jahre 1942" (WR, 1962, str. 652-673).
- "Der Feldzug in Nordaťrika im Jahre 1943" (WR, 1962, str. 720-728).
GEYR, LEO VON. "Vor 20 Jahren begann die Invasion". (Rundschau am Sonntag, 7. čezven 1964).
- "Zu Problemen der Invasion von 1944" (Die Weit als Geschichte, Stuttgart, 1962, str. 79-87).
GOEBBELS, Dr. JOSEPH. The Goebbels Diaries (London, 1946).
GUDERIAN, HEINZ. Panzer Leader (London, 1952).
- Erinnerungen eines Soldaten (Neckargemiind, 1960).

HALDER, FRANZ. Kriegstagebuch: 3 sv. (Stuttgart, 1963-1964).
HAUSSER, PAUL. Waťfen-SS im Einsatz (Góttingen, 1953).
HAYN, FRIEDRICH. Die Invasion. Von Contentin bis Falaise (Heidelgerg, 1954).
HECKMANN, WOLF. Rommels Krieg in Aťrika (Bergisch Gladbach, 1976).
HEIBER, HELMUT (red.). HitLers Lagebesprechungen (Stuttgaz-t, 1962).
HOFFMANN, PETER. Widerstand, StaatssMeich, Attentat (Miinchen, 1970).
HOWARD, MICHAEL. The Mediterranean Strategy in the Second WorLd War (London, 1968).
HOWE, GEORGE F. US Army in World War II (Washington, passim).
HUBATSCH, WALTHER (red.). Hitlers Weisungenfůr die Kriegfilhrung 1939-1945 (Franlurt/Main, 1962).

574 575
♀

CHURCHILL, Sir WlNSTON. The Second WorLd War díl I-N (London, 1948-1954).

IRVING. DAVID. The Re and FalL of the Luftwae (london & New York. 1973).
- plitler,s War (London & New York, 19771.

JÁCKEL. EBERH. areich in HitLers Ewopa

(Stuttgart, 1966).
JACOBSEN, OTTO. Erich Marcks, SoLdat und GeLehrter

(GSttingen, 1971). , lg49).
JINGER, ERNST. StrahLungen (Túbingen

KAY, ROBIN. Chronology. New Zealand in the War
1939-l946 (Wellington, N. Z., 1968). en Tag
KESSELRING, A1-BElT. Soldat bis 2um

(Bonn, 1953.
) enerálznajor Sir HOW. Infantry
KIPPENBERGER, g
B,-iga,d,ier (Odord, 19 Řoet D WandLung eines gros-
KOCH, LU1. E
sen SoLdaten (Stuttgart, 1950). "
- "Romrnel, wie wlrlllch war (Deutsche SoLdatenzei-
tg, 11. zári 1952). el und der deut-
KRAUSNICK, HELMUT. Erwin Romrn)
sche Widerstand gegen Hitler" (VFZ, 1953, str. 65-70.

LEBI, lNS. "sche Analyse der Artillerie des

Atlantikwalles" (MR, 1955, str. 29-38).

LEWlN, RONALD. Rommel as Mditary Commander (1-on-
don, 1968). h of the AJrika Korps (London. 1977).
- The Life and Deat g I 7 (Múnchen,
LICHEM, HEINZ VON. Rommel 1

1976). , it Sir BASIL. The Tanks, 2 sv.
LIDDELL HT p
(London, 1959).)
- The Other Side of the HiU (London, 1951.
, GAVIN. To Benghazi (Cberra, 1952).
LONG

MACDONALD, plukovnik J. F. The War History of Sout-
hern Rhodesia
1939-1945, díl I (Salisbury, 1947).

Dy, FRED. The Badle o.Í El ALamein (London,

1965).
MANZETTI, FERRUCIO. Seconda Oensiva Britannica

in Aťrica Settentrionale e ri.piegamento Italo-Tedesco nella Sirtica OrientaLe.
IS Novembre 1941-I 7 Gennaio 1942 (Ro-
me, 1949).
MAUGHAN, BTON. Tobruk and eL Alamein (Adelaide,
1966).
MELLENTHIN, generálmajor FRIEDRICH WILHELM
VON. Panzer Battles, 1939-1945 (London, 1955).

MOLL, OTTO E. Die deutschen GeneralfeLdmarsch&Ve
1935-1945 (Basel, 1951).
MLLER, HANS. Geschichte der Ritter des Ordens "pour
Le mérite" im Weltkri.eg (Berlin, 1935).

MONTGOMERY, polní maršál, vikomt z Alemainu. Me-
moirs (Londýn, 1958).
"Operations in North-West Europe from óth June to
5th May 1945" (Depeše z 1. června 1946) London Gazette.
3. září 1946.
MURPHY, W. E. The ReLíe,f oJTobruk (Wellington, N. Z.,
1961).

PATTON, generál GEORGE S. "Operation Crusader" (Armor, květen - čeiven 1958).
pLAYFAIR, generálmajor I. S. O. The Mediterranean and the Middle East, sv. I až N (London, 1956-66).

REILE, OSKAR. Geheime Westfront (Múnchen-Wels, 1962).
RINTELEN, ENNO VON. Mussolini als Bundesgenosse (Túbingen & Stuttgart, 1951).
ROi-iWER, JLTRGEN. "Der Nachschubverkehr zwischen Italien und Libyen vom Juni 1940 bis Janvar 1943 (MR, 1959, str. 105 a násl.).
ROMMEL, polní maršál ERWIN. The Rommel Papers (red B. H. Liddell Hart) (London, 1953).

- Krieg ohne Hass (Heidenheim, 1953).

RUGE, FRIEDRICH. RommeL und die Invasion (Stuttgart, 1959).

SCHMIDT, kapitán HEINZ WERNER. With Rommel in the Desert (Durban, 1950).

SCHRAMM, WILHELM VON. Rommel - Schicksal eines Deutschen (Mnchen, 1949).
- Der 20. Juli in Paris (Bad WěHshofen. 1953).
SIEBERT, HS. Invasion 1944 (Tiibingen & Stuttgart, 1949).
STRLIN, KARl-. Verrtter oder Patrioten2 Der 20. Juli 1944 und das Recht auf Widerstand (Stuttgart. 1952).

TAYSEN, AD-BERT VON. Tobruk 1941. Der Kampf in

Nordaťrika (Freiburg, 1976).

VERNEY, generálmaj or G. L. The Desert Rats (London, 1954).

WARI.IMONT, generál w-TER. "The Insel Malta in der Mittelmeer-Strategie des Zweiten Weltkriegs" (WR. 1958, str. 421-436).
WAVELL, generál Sir ARCHIBALD P. Despatch: Operations in the Middle East from 7th Febrvary 1941 to l5th July 1941 (London, 1946).
WEICHOLD, EBERHA. "Die deutsche Fiihrung und das Mittelmeer unter dem Blickwinkel der Seestrategie" (WR, 1959, str. 164-176).
WESTPHAL, general SIEGFRIED. Herr in Fesseln (Bonn, 1950).
- Ernnerungen (Mainz. 1975).
WILMOT, CHESTER. The Struggle for Europe (London, 1952).
- Tobruk 1941 (Sydney, 1945).
ERgI, FREDERICK. The LILtra Secret (London, 1974).

YOUNG, brigádní generál DESMOND. Rommel (London, 1950).

ZANUSSI, GIACOMO. Gverra e catastrofa ďItalia (Rome, 1948).

Rejst-ík

Všechny odkazy na polního maršála (Johannese) Erwina Eugena Rommela nalezne čtenář pod jeho jménem; ostatní části rejstříku, včetně důležitých událostí, míst a jmen lidí, jsou uspořádány abecedně. Pro lepší orientaci jsou však jednotlivé odkazy pod hlavičkou Romznel (a také pod jinými jmény, u ktezých se sešlo více odkazů) podány v chronologickém sledu událostí; v Rommelově případě následují události s jeho životem spojené - počínají jeho narozením - po osobní charakteristice.

Kde to bylo možné, uvedli jsme data, aby usnadnila orientaci v heslech.

Příbuzenský vztah Rommelovy rodiny k polnímu maršálovi se udává v závorkách za jmény.

Písmeno "R" odkazuje k Rommelovi.

Vojenská hodnost u jednotlivých jmen odráží poslední v knize zaznamenané povýšení.

Všechny vojenské operace jsou uvedeny v abecedním pořádku pod hlavičkou Operace.

Vojenské jednotky najde čtenář pod heslem Jednotky seřazeny podle zemí a v číselném sledu.

Aalen, 18
Abbeville 431
Afrika Korps, formování (1941), 89; kapituluje (květen 1943), 367; v také jména jednotlivých útvarů
Agedabia, 97. 196-7, 204, 310, 312
Agheila 310-311
Ain el Gazala, 210
ax,, 413,1434167
am el Halfa, 269
Albergo Hotel, Tobruk, 237
Aldinger kap. Hermann 106 130, 276, 398, 414, 425. 543-547
Altmark. 57
Aliirsko. vylodění amerických vojsk, 308
Ambrosio, gen. Vittorio, 360. 382, 386
Amiens. 69, 431
Ancona, 386
Anglie. plánovaný útok. 82

pnkara. 417
Anzio, 408
Apenninská linie. 389. 392
Apenniny 377
Arco dei Fileni, 100 377

Argonnské zákopy (1915) 24
Armbruster, Wilfried 153, 200, 201. 205, 209. 222. 323

Arnim, gen. Hans von, 324. 328, 332, 338-363
Arras. 69
Arromanches 490

Atlantický val. 394 viz také pal heslem Rommelovy inspekce
Auchinleck. gen Sir Claude, 15. 243, 247-248. 255. 258
Augustin. pl. 163

Avesnes. 65-66
Avranches, 535

Bab e1 attara 251
Bach m) r. Wilhelm. 139. 182
Bad Godesberg. 58

579

578
♀

Badoglio, maršál Pietro, 373-375, 385
Bad Polzin, 50
Baldassare, gen., 217 243
Bannerman, kap. Alistair, 445-450
Barbasetti gen. 212 288 293
Bardfa, 85, 111, 12,1, 129, 153, 183, 190, 198, 233, 242
Bargat2ky, Walter, 473, 508
Barsewisch, gen. Karl, 509
Barthel, mjr., 150
Bastico. maršál Ettore: nahrazuje gen. Gariboldiho, 146; rozebírá s R. strategii v Libyi, 148: o Tobruku (1941), 156; R-ovy názory na B., 161; u Sollumu, 191; není konzultován, 194; nový plán je pred ním zatajován, 202; letí za R., 243; na poradě s R., 313; telegrafuje R 314)eho zpráva je píčinou kritiky ,R., 322; R. si u néj stéiuje, 324. odmítá R-ův poiadavek na evakvaci, 327; v bojích u Bveratu 328-333
Bayer npr., 22
Bayerlein, gen. Fritz, 154, 165, 171, 174-175. 186, 204, 213, 222, 225, 236, 268-269, 288, 298. 302. 329, 372, 440, 470, 490, 503
Bayeux, 407, 467-468, 470
Beck, gen. Ludwig, 437, 475, 477, 524
Beda Littoria, 150-154
Behrendt, npr. Hans-Otto, 88, 104, 107, 251
Bé a, 353
Be ie, 55, 60 400 403 423 472
Belamed, 172, 183, 187. 231
Below, pl. Nicolaus von, 417
Below, gen. Otto von, 25-27
Ben Gania, 98
Benghází, 98-100, 124, 160. 193, 195, 196, 204, 205, 310, 311
Beni Zelten, 337
Beresford-Peirse. Sir Noel, 137, 140
Berlín, nálet, 383
Berliner Bórsenzeitung (noviny), 247
Berndt, kap. Alfred-Igemar: prebírá vedení R-ova válečného deníku, 133 propagandistické rozhlasové vysílání, 134; seznamu] e R. s jeho povýšením, 142; jede s R. do Egypta, 180; další rozhlasové vysí-

lání, 204-205; o Bir Hacheimu,
225; v Bardii. 233-234; tovii do-
stat se k Nilu, 251; pečuje o R.,
kdyije nemocný, 261; s R. v Hitle-
rové pracovné, 275-276; R. jej po-
sílá s dopisy do Iíma, 279; o ne-
viitečnosti Littorijské divize, 296;
poslán do Hitlerova hlavního sta-
nu 299; navštévuje Lucif, 304;
pFedává Hitlerovy názory na sitva-
cf na aťrfcké fronté, 307; opět po-
slán k Vůdci, 329; píše Lucif, 335;
v Kasserinu, 351 zaiizu) e další
R-ovo povýšení, 353; definitivné
opovští Aťriku 360; předává
Cramerovy pozdravy, 367; coby
odborník na vzdvšnou obranu,
383
Beumelberg, mjr. Werner, 444
Bevan, Aneurin, 246
Bfanchi, 333
Bir el Gubi, viz El Gubt
Bir Hacheim, 210, 218, 224-230
Bir Lefa, 220
Btr Sheferzen, 179
Bismarck, genmjr. George von,
207, 218, 236, 239, 253, 256,
257, 268
Bittosf, gen. Geivasfo, 324
Bizerta, 359
Blumentritt en. Gůnther: náóel-
ník Rundstedtova štábu, 431; co
dělal v Den D, 458; hovoi-í o vy-
jednávání s nepl-ítelem, 474; o bo i
o Cherbourg, 479; vzpomíná na .
slova o vstupu politiky do války,
kdyi R. a Rundstedt podávali hla-
šení Hitlerovi, 482; vyiizuje Hitle-
rův zákaz dalšího ústupu od Caen,
498; pi>jímá R-ův vzkaz pro OKW
o kritickém stavu sitvace, 506; pá-
trá po ošetřovatelkách které by
bylo Ize poslat do Cherbourgu,
508-509; zastupuje Klugeho, 520;
dozvídá se o berlínském poku-
su o převrat, 523; o R-ové
vztahu k Vůdcf, 527; kontaktován
gestapem 530; dozvídá se, ie
554del byl jedním z konspirátorů,
Boettcher, genmjr. Karl, 161, 172,
173, 175
Bolbrinker. mjr. Ernst, 105, 118,
136
Bologna, 381
Bolzano, 379
Borchardt, npr., 181
Bormann, Martin, 39, 540
Bome, plk. von dem, 119, 144
B&ttcher, des. Albert, 153, 209,
213, 225, 236, 284, 303. 379
Bradle, gen. Omar. 522
B32u 15 c óolní maršál von, 94,
Brendel, Paul, 454
Brennerský průsmyk, 377, 379

Brink mjr. Retnhard, 456, 474
Broich. gen. baron Fritz von. 341,
348-349

Brooke en. Sir Alan, 287
Brver, ,p., 256
Bvelowius genmjr. Karl, 307,
346-348. 356
Bverat, 312, 314, 317, 322, 323,
326, 328
Burgdorf, gen. Wilhelm, 542-549

Caen, 410, 458, 462-463, 467,
474, 484, 489-491, 496-499, 521-
522
Cambrai, 70
Canaris, adm. Wilhelm, 353-354,
378
Cap Gris Nez, 401
Carentan, 467, 475, 479
Cassino, 377
Caumont. 484
Cavallero, maršál Ugo náčelník
italského vrchního velení, 148;
pro) ednává s R. taktiku v Libyi,
148; obavy o Tobruk, 163; so-
Ilumská fronta, 191; kritizuje R 2a
Kyrenaiku 194 letí za R. (leden
1942), 203; na filmu mezi voj
257; slibuje R. dodávky zas,
265; blahopřeje R k vítězství, 290;
naléhá na R., aby neustupoval.
294; o R. u Mersa Matruh, 306;
R. pro né) a Kesselringa posílá.
308; porada čtyř polních maršálů,
313; zklamaný R-ovým nepřeti-
m ústup em 323; cítí nutnost
avft se R., 325; o R-ovu pokra-
čujícím ústupu, 326
Cerfontaine, 63
"Cicero", agent, 417
Coefia, 204
Collins. gen. "Joe", 485
Commandos, 9, 11, 150
Cramer. gen. Hans, I88, 357, 443
Cranz, mjr. Carl, 206-207
Crůwell genpor. Ludwig pí.idělený
k Aťrika Korps, 154; o Gabr Saleh,
165; operace Crusader, 169-191;
kritizuje plán ústupu, 194; v Age-
dabii, 196-197, 201, 202, 204;
onemocní iloutenkou, 197; chystá
se útok na Tobruk, 214; navště-
vuje Lucii 215; zajat, 221; omy-
lem pokládán za Rommela, 225
Cunningham, genpor. Sir Alan.
169, 179

Černý kód, vloupání, 198

Dalmácie, 396

Daniel, des., 486, 513, 518-521
Dánsko, 397
Deir el Abyad, 253
Derna, 102, 107, 204
Diedenhofen (1914), 23
Dietrich, Gruppenfiihrer SS Sepp:
získává R-lův respekt 379; v Nor-
mandii, 464, 467 472; zastavuje
nepítele u Cheux, 490 u í po-

rázku, 497 R. si ové-uje o lo-
ajalitu, 518; o spiknutí. 57
Dihm, gen., 505
Dinant, 62
Dittmar, gen Kurt, 391
Divi.ze piizraků, 75-76
Dollmann. gen. Friedrlch: R. s ním
rozebírá plány protf invazf, 409;
pi.íprava na invazi, 424; navrhuje
přesunutí vojsk, 435 navštévuje
Rennes, 451; R. říká, ie Che-
rbourgje t-eba uhájit, 472; vydává
se na pomoc k Saint-Sauveur,
479; stahuje se do Cherbour u
483; vybrán za obétního berán,
490; neumí se rozhodnout a panf-
ka-í. 490-491; smrt, 491-492
D&nitz, adm. Karl, 362, 365, 370,
376, 380, 473, 496-497
Doose, Heinrich, 549
Dopisy manielů Rommelových
(nejdůleiité) ší) 33, 42-44, 49, 50,
51, 83, 238, 304
Dráiďany, 36
Diimmler, npr. Hans, 525
Dunkerqve, 71. 401
Diebel Semmama, 347

Eberbach, gen. Hans, 499, 502-
506, 517, 527
Egypt: pivní útok Italů (1940), 84;
invaze (1942), 242-243; obranná
opatrení (1942) 246
Ehlers, mjr., 117-118
Ehrnsperger, mjr. Anton. 545-546
Eisenhower, gen. Dwight D.: inva-
ze do severní Aťriky, 306; útočí na
Sfax, 339; německý útok na Sidi
Bou Zid, 339, 341; R. nemá k úto-
ku dost sil, 343; odvolává velitele,
350; velikášská vyhlášení, 446;
redmostí v Normandii 463-464;
émci nevénují dostaťečnou o-
zornost získaným dokumentum,
468
E1 Adem, 181, 218, 231
El heila, 96
EI amein, 244, 248, 250, 257,
266, 275, 284; výsledek boje, 303;
ztráty, 305
Elba. 386
EI Cherima. 212

580 581
♀

E1 Daba, 244,
El Duda, 172. 187, 189
EI Gubi, 170, 175
E1 Mreir [proláklina), 255
Elser, Georg, 55
Enfidaville, 359, 362
Erdmann. m r., 67 72
Esch, prof. ., 526, 533
Esebeck, baron Hanns-Gert von,
90, 123, 207, 529
Etterlin. gen. Senger von, 555

Faid (průsmyk) 339
Falaise, 410, 436. 489, 522
Falkenhausen, gen. Alexander
von 415
Falkenhausen. baron Gotthard
von, 508, 530, 536
Farny, Oskar, 384, 545
Faschia, 325
Fécamp, 74-75
Fe elein, Hennann, 531
Fen, gen. Gustav, 314, 319. 321
Fellers, plk. Bonner, 198-199.
201, 252
"fellersky", 199, 201 203, 252
Feriana, 343, 344, 345
Feuchtinger en piíprava na fn-
vazf, 436 zdokonaluje odpalovače
raket, 440; predává ft. Bannerma-
nův deník, 445; v p-redvečer dne
D odjűdí do Paiűe 451; odvolává
útok na Caen, 463; zneškodnén
kluzáky protivníka, 467 R. za ním
)ede do Normandie 513
Feurstein, gen. 378, 379 384
Finckh, plk. Eberhard, 499. 504.
505, 523, 532
F9áchenmarsch (jízda ve formaci),
73
Flavion, 62
Florencie, 386
Foggia, 387
Fontainebleau, 399, 402, 412
Fort Capuzzo, 111 140
Fort Maddalena, 165, 181
Fortune, gen. mjr. Victor. 75
Fiankfurt II(usóiert (časopis), 67
Franz, dr. Ernst, 161, 396
Fraser. mjr. William, 515
Fressen pplk. 545
Freyer, kadet Hellmuth, 40
Friedrichshaven (1919), 34
Fuka, 289, 290, 292, 297, 300
Funck, genmjr. Hans baron von,
86

Gabr Saleh, 165, 169-170, 171,
179-180,
Gaeta, 390

Gaťsa, 339-340, 342-343
Gambara. gen.Gastone, 161, 165-
166, 194-195, 212
Gambut, 155, 186, 232
Gandin gen., 306
Gariboldi, gen. Italo, 87-89, 97-
100, 146
Gause genpor. Alfred: styčný dů-
sto ník pro Italy 142 R. jej posílá
doma, 157; Westphalův podivn
rozkaz. 184 nervy povoluji, 19
navštévuje Hitlera 199; komentu-
je R-ovy troufalé kroky, 210; varu-
je R, 212 zranén 224 opět
náčelníkem R-ova štábu, 369: s R.
v Soluni, 374; ztrácí veš-kerý
majetek, 383; R. navrhuje vy-rábét
kry min z porcelánu 411; odjíždí
na ovolenou, 414: zba- ven funk-

ce, 425; náčelníkem štábu tankové skupiny Západ, 504 v Caen 505
Gazalská linie, 191-194. 210-211, 217-218, 230-231, 308
Gdaňsk, 19-21. 53
Gestapo, 453, 465, 509, 529-531, 535-538
Geyr, gen. baron Leo von Schweppenburg: p-íprava na fnva-zi, 409. 413; staví se protf R-ové taktfce, 424; spor o tanky, 430-432; v Normandii, 464, 466; ti-icet kilometrů na jih od Caen 472; neúspéch útoku na Caen 474 jen o vlas uniká smrti, 474; boje u Caen 497-499
Ghazai, 292
Giarabub, 181
Giesen. por. Hermann, 279
Gloria, gen. Alessandro, 259, 377-379,
Gmúnd, R-ova škola, 18, 20
Goebbels, Joseph menuje dů-sto níka do R-ova štábu 59 daru-je . fotoaparát 67; natáčí fllm Ví-tézství na zápnd. 80; názory na R.. 241; o zveličení zásluh Italů, 250; schvaluje, aby se po válce R stal vrchním velftelem německých vojsk 275; obnovená důvéra v R., 304; k R-ové nemocf, 362; k ústu-pu z Itálie. 366; R. se u néj zasta-vuje pred návštévou u Hftlera, 495
Goerdeler, starosta Carl, 475, 509, 531
GOring, Hermann probírá dešifro-vání kodů, 199; Hitler plánuje eho a ft-ovu návštévu u Duceho, 15-317: na Hitlerově válečné Poradě s R., 380; o proradnosti Italu, 388; dostává pi-íkaz zaminovat zásobo-vací trasy, 496

Goslar (1934), 38
Got el Velab (proláklina), 222
Graziani, maršál Rodolfo, 84-85
Grolmann. maj. von. 176
Guderian. gen. Heinz: na ruské fronté 16; potűe se Strefchem, 155; R. jej doporučuje pro Aťriku, 261; nesouhlasí s R. ohledné výro-by tanků, 372-373; nesouhlasí s R-ovým poiadavkem na rozmís-tění tanku, 424; na průzkumné cesté po Francii, 431-432 dozvídá se o plánu na kapitulaci, 509; čle-nem čestného soudu pii procesu se Speidelem, 540
Gúnther, des. Herbert, 113, 135, 244

Hass, plk., 23
Habata, 137, 180
Haťid (horský hřeben), 138
Hácha Emil. 48
Halder, gen. Franz. 94, 118, 120. 142

Halfaya [průsmyk), 129. 132, 140, 182
Hallouf (údolí), 357
Halm, Gúnther, 256-257
Hammermann npr., 397
Hanke, Karl-August, 59, 66-67, 71. 78
Hanle, (R-úv. ordonanc), 22
Hansen plk. Georg, 531
Hartlieb. genpor. Max von, 71, 77
Hatian, 233
Hausberg. kap., 215
Hausser en. SS, 491
Hayes, iidič A J.. 166
He enreiner Heinz, 201
Heenheim, R-ovo rodiště. 20
Heidkárnper, mjr. Otto, 69
Hellmich gen. 487
Herff. plk. Max von, 126-127, 131, 144
Herrlingen, viz Ulm
Hesse, plk. Kurt. 40 44, 49, 68, 79-82, 277, 405, 533
Hildebrandt, plk. Hans-Georg, 341, 345-346
Himeimat (hors. hřeben), 293, 297
Himmler, Heinrich: fotograťuje se s R., 47; obsazení Prahy, 49; pred vypuknutím vál v r. 1939 52; na válečné poraé, 380; R. zakazuje svému synovi sloviit u SS. 403; hostí generály ze západu, 421; R. jej pi-ed návštévou u Hitlera iádá o podporu a je ponechán na holičkách, 495-496; hovoií o R. s Hitlerem, 531

Hitler, Adolf: pnmí setkání s R., 38; Noc dlouhých noiů, 39; poprvé si R. skutečné všímá, 44; Schfrachova aťéra. 46-47; obsazení Prahy. 49; obsazuje Polsko 52; na východním velftelství, 52-53 pohaní své generály. aby zaútočili na západe (listopad 1939), 56; dostává depeši s R-ovm hlášením, 72; porada generálu (1940), 82 odmítá pomoci v Libyf 85; setkává se s Mussolinim [941), 85; vybírá R. pro Aťriku, 87: nai-izuje materiálové zajištění boje v Aťrfce 91: Qovyšuje R. na enerála tanko ch vojsk, 142 zaajuje operaci arbarossa, 143; R-ova návštéva [ervenec 1941), 147; piikazuje, aby R. pomohla Luftflotte, 160; opravňuje viivání dosud tz) né zbrané "Zr2avá hlava", 197; odesílá novoroční poselství (1942) 197; povyšuje R. na generálplukovník, 205; R-ova návštéva unor 1942, 208; mínění o Churchillovi, 208: uchvacuje absolutní moc 212 s Mussolinim (duben 1942), 212; nai-ízení ohledné zacházení se zajatci. 230; R. iádá o invazf do Egypta 239; námitky proti operaci Herkules, 240; posílá Mussolinimu telegram

o invazi do Egypta. 240 jmenuje
R. polním marsálem, 241; hodno-
cení Alameinu, 272; přijímá R. [zá-
ií 1942), 275-276; povolává R.
z dovolené, 279-280 pi-ijímá od R.
hlášení o sftvacf u Alamefnu, 295;
dozvídá se, ie R. zamýšlí ustoupit,
295; posílá R. slavnou depeši. 296;
povolu) e R ústoup it, 302; poiadu-
je na R aby někde v Atrfce ustavfl
novou frontu, 307 pi-ijímá Bern-
dta (listopad 1942), 367-308; za-
kazuje R. vstoupit do Tuniska,
309 pi-ikazu e udiiet linii Mersa
el Brega, 31; piijímá R. ve svém
hlavním stanu na východé [listo-
pad 1942), 314; odmítá stáhnout
se z Atriky, 315; souhlasí s no m
materiálovým vybavením Tlini,
329; opět p-ijímá Berndta, 330;
nesouhlasí s R-ovým hodnocením
sitvace v Tunisku, 358; pi-ijímá R.
na východní fronté (biezen 1943),
361; udélu) e R. dfamanty". 362;
natizuje udiet hinis 365 povo-
lává R. (květen 1943), 365; válečná
porada (květen 1943), 368; bojí se
o Itálif 368 povéive R. kontrolou
nad Itálii. 368; uvedomuje si, ie
válka je prohraná (červen 1943),

582 583
♀

370; svaluje vinu na Italy, 370; za-
nep rázdnen událostmi v Itálii,
375-377; linie Rimini-Janov, 376;
připravuje pro Italy rozhodující
zkovšku. 380; nai-izuje evakvaci
ze Sicílie, 382; opět se radí s R.
(září 1943) 388 povéfuje R. průz-
kumem Atlantického valu, 395;
zrada generálů, 415; predpokládá,
ie k invazi dojde v Nonnandfi.
417; válečná porada (březen
1944), 421-422; má podezrení, ie
Britové hrají komedii a ie skuteé-
ným cílem invaze bude Norman-
die, 428-429; posiluje Normandii a
Bretaň, 435; protihitlerovský od-
or narůstá 437 vzdává se Říma
červen 1944), 465; vydává příkazy
ohledné Cherbourgu, 469: je upo-
zornén, ie sitvace se v Normandii
Němcům začíná vymykat z rukou,
474 nařizuje protiútok v Nor-
mandii (12. června 1944), 478; letí
do Francfe (17. června 1944), 481:
je mu řečeno, aby jednal politicky,
482; povolává R. a Rundstedta,
492; poi-ádá válečné porady, 493,
495; vydává nové pfíkazy k ofenzí-
vé, 497 zakazuje ústup z Caen,
498; odvolává Geyra, 499; nutí
Rundstedta k rezinaci, 499)me-
nuje Klugeho vrchním veliťelem,
500; pumový atentát (červenec
1944), 523-524; promlouvá rozhla-

sem k národu, 525; v telegramu
R přeje brcké uzdravení 529 roz-
hodne se odvolat R.. 529-530; in-
formace od Himmlera, 531; odvo-
lává Klu eho, 531; nahrazuje
Speidela 32 vyjadivje své míne-
m o R., 532; R-uv dopis z 1. -íjna
1944, 539-540; válečná porada
(12. -íjna 1944), 544; hrozí R-o-
vým zatčením, 544; naznačuje, ja-
ké východisko by pro R. bylo nej-
lepší 544-545
Hitzfeld, gen. Maximilian, 390
Hoep ner, Erich 49
Ho acker, ppIk. Caesar von:
pobočníkem v Paťűi, 474; hovoi-í
o puči, 478; setkává se s R., aby
s ním prodiskutoval převrat. 505-
508; odjűdí do Berlína, 523; aten-
tát se nezda-í, 524-525; u výsle-
chu, 530-531; Speidelovo dilema,
537; výpovédi proti R., 544; obé-
šen, 534
Hofacker, genpor. Eberhard. 474
Hohmeyer, kap. von 249
Holandsko, R. na obhlídce obran-
ného systému, 403, 423

Holtermann, maj. Arthur, 477-478
Holz, kap. Karl, 59
Homs, 326-327, 330
Horcherova restaurace v Berlíně,
41
Horst. dr. Max, 437, 474, 536, 538
Horster, prof.: poprvé zavolán
k nemocnému R., 261; Montgome-
ry zná diagnózu, 264; vidy na blíz-
ku, 331; znovu vyšetfuje R.. 334;
rady Lucii 335; navrhu e pro R.
zdravotní dovolenou a id 340;
odjűdí s R. do ftíma, 360
Hoth. gen. Hermann, 60, 76
Houx. 62
Hube, gen. Hans, 372, 386

Charleville, 72
Chartres. 516
Cherbourg, pi-ístav a poloostrov,
76, 410, 413. 422, 435, 463, 469,
472, 475, 479. 481-483, 485-489
Cheux, 490
Choisy, markýz de, 442
Churchill, Sir Winston: ttvá na
noóních náletech na Německo, 82;
úhlavní nepiítel - R. 91; naiizuje
posílení Tobnzku 109; opět vyhla-
šu e, ie R. musí být poraien, 137;
v Londýné před parlamentem,
204; Hitler o ném, 208; v parla-
mentu 246; navštévuje Stalina,
258; jede do Egypta 263 kritizuje
Montgomeryho, 287, pohotové do-
stáva pi-ístrojem Ultra dešifrované
zprávy 295; odposlechnutý tele-
fonní hovor s Rooseveltem, 377;
Hitler jej nazývá "nemocnym star-
cem". 422; cini nabubrelá vyhlá-
šení, 446

Illustrierter Beobachter (asopis), 209
lsonzo (i-eka) (1917), 25
Istrie, 396
Itálie, boje((1917), 25-31; vstupuje do války 1940, 84; posilování hranice, 369; britská invaze (červenec 1943), 371; obsazována Němci, 377-378; Osmá armáda se vyloďue (zá-í 1943) 385; podepfsuje príméfí (záií 1943) 385; dezertace námofní flotily, 386

Jáger, npr., 151
Japonsko, důsledky)eho vstupu do vál 194, 199-260
Jebel ambi, 347
Jebel Kalakh, 268

Jednotky:

Amerlcké, Pattonova armádní skupina, 470 480 484 503; 1 divize, 468; II. sbor, 350; V. armáda, 408; V. sbor, 468; VII. sbor, 468

Australská, 9. dfvize. 287, 290,

Britské, 8. armáda, formování, 164; XXX. sbor, 169, 179; 4 obrněná brláda 174 186 7. obrněná brigáda, 140, 172; 7. obrněná divize, 131, 176, 185; I1. obrněná divize 522 22 ardová obrněná brigáda, 131, 17, 186, 198 23. obrněná brigáda, 257; 51. Hfghland divize. 75; Zvláštní letecké slviby (SAS), 515
Indická, 4. dfvize, 167

Italské, divize Ariete, 117, 166, 175, 222, 232, 267. 292, 302; divize Bologna, 259. 301, 305; divize Brescfa, 254; obměná dfvize Centauro, 329, 339; výsadková divize Fologore, 259 divize Gfovannf Fascisti, 318; divize Littorio, 267, 296, 299; dfvize Pavia, 254; divfze Sabratha, 252; divfze Savona, 180, 190; divize Trento, 254, 301, 305; divize Trfeste, 166, 181, 254, 296, 299; 1. armáda, 350, 358; X. péší sbor, 293, 297. 301, 305; XX. sbor, 180, 194, 217, 242, 244, 293, 299, 301-302; XXI. sbor, 156, 211, 293, 305; XXXV. sbor, 377

Jihoaťrické, 1. divize, 176; 2. divize, 236

Německé, Hitlerjugend, viz 12. ancéřová divize SS; divize Panzer hr, 462, 466-467; Lefbstandarte Adolf Hitler, viz 1 pancéřová divfze; 1. armáda, 412; 1. paradesantní brigáda, 258; 1. tankový

sbor SS. 464, 467, 490, 518; 1. pancéFová divize SS 379 472, 506; II. letecký sbor, 375; II. tankový sbor SS, 491; 2. pancéřová divize, 431-432, 438, 476-477; 5. lehká dfvize (pozdé ší 21. pancéfová), 91-93, 100, 08, 136, 139-140, 158-159, 178. 182, 184, 187, 207, 218-219, 232, 239, 251, 285, 298. 321, 330, 339, 341, 344-345, 349, 354-355, 432, 445. 462-463, 467, 513; 5. tanková armáda, 324, 344, 358; 5. tankový pluk, 91,

105, 115, 167, 169, 173, 175, 180-181, 256, 267; 6. armáda, 314; 7. armáda, 409, 419. 435, 443, 451, 456-457, 472. 479, 491, 512; 7. pancéřová divize, 56 58-78; 7. tankový pluk. 355; 8 kulometný prapor, 102 107, 109, 114, 116, 340; 8. tankový pluk. 132. 175, 340 9. pancéřová dtvfze SS. 478, 489-490; X. letecký sbor, 281; 10. pancéřová divtze, 341, 344-348. 355, 357,; 10. pancéiová divfze SS, 478, 489-490; 12. pancéřová divize SS, 430, 462-464, 466-467. 490, 504; 15. armáda, 400-401, 407, 419, 428-429, 433, 435, 439. 443, 455. 457, 459, 484, 514; 15. pancéřová divfze 91, 97, 107, 121, 136, 139-140, 156, 165. 175. 177-180, 182, 184, 187. 188. 207, 218-219, 298, 321, 330, 339 355 16 polní divize Luftwaffe, 504, 513, 521; 17. polní divize Luftwaťfe, 514; 19. armáda, 412; XXI. péší sbor, 293; 21. ancéřová divize vtz 5 lehká pancerová divfze; 25. tankový p1uk 59; 26 pancéřová dfvfze 377; 44 péší divlze. 376, 378; LI. sbor, 386; LXXIV. sbor, 435; 77 péší dlvize 485-487; LXXXI. sbor, 407; LXXXIV. sbor, 410, 436; LXXXVIII. sbor, 423; 90. lehká divize. 154. 192, 208, 217-218, 242, 248-249, 267, 293, 305, 331, 357; 115. pluk, 322; 116. pancé-ová dfvize 432, 435, 476-477, 522; 125. pluk pancéřových granátníků 287 164. lehká divfze. 258, 305, 328, 355; 243. péáí divize, 487; 272. pěší divize, 521; 305. péší divize 376; 352. divfze, 444: 711. péší dlvfze, 417; 716. péší divize, 410, 417, 444, 457

Novozélandská dtvfze, 183, 249, 255

Jeschonnek, Hans. 361
Jodl en. Alfred: o Schfrachovf 47; poivuje se R-ovu menování k pancéřovým silám, 5 mluví o R. s Hitlerem, 272; znovu o R. s Hit-

lerem, 295-296; očekává R. v Rastenburgu 314; sděluje R, ie Hftler nesouhlasí s.jeho hodnocením sitvace, 358; pnima od R. zvláštní hlááení 359; hovofí o menování R. velitelem Annádní spiny B. 371; je proti R-ovu velení na Sicí-

584 585
♀

Iif 375; doprovází R. do Itálie, 381; informuje Italy, ie R. je povéíen celko m velením, 382; R-ova slova pordání, 391; obédvá s Kesselrin em, 393; ieší problém co s R., 94; poslán do Francie, 404; R. poiaduje 2 miliony min mésíčné, 407; problém neexistujících sil, 428; píše R. o zálohách vrchního velení 432; uvažuje o Cherbougu jakoito cíli fnvaze, 435, 444; R si stiuje na nedostatečnou podporu ze strany vzdvšných sil, 464; odmítá moinost druhé invaze, 469; o Caen, 498; R. nai svaluje vinu za nezdary 503; dozvídá se o pochybnostech gestapa, pokud jde o R, 529
Jfinger, kap. Ernst, 438, 455

Kaiser, kap. Hermann, 371
Kaltenbrunner, Ernst, 529-530, 540-541
Kasserine, 340, 343, 345- 348, 350, 352
Kaufholz, por., 150
Keitel, gen. Bodewin, 144-145
Keitel, Hans, 215
Keitel, polní maráál Wilhelm: vojska pro Aťriku 86-87; podle Hitlerova p-íkazu drii R. na uzdé, 99; odmítá postavit na místo R. Guderiana, 261; informuje Hidera o R-ové ústupu, 295; snaii se zabránit R-ovu ústupu, 312; setkává se s R. v Rastenburgu, 314; staví se proti R-ow velení na Sfcílii 375; posílá pro R., aby podal Hitlerovi hlášení, 388; obedva s Kesselringem, 393; poslán do Paťie, 395; R. mu odesílá urgentní tele ram, 474; pfedsedá čestnému souu pfi procesu se Speidelem, 540-541
Kesselring polní maršál Albert: vrchní velitel Jih (Itálie), 160; navštéwje R., 199, 203, 223; opačné povahy nei R., 223; nespokojený s R 227-228; zvaiu e odebrání letecké podpoiy R., 28; navštéwje R-ův hlavní stan, 228; letí do Tobruku, 238; ovlivnén R-ovým entuziasmem, 243; na filmu pii návštévé mezi vojáky, 257 ujišťuje R., ie zásoby budou dostacivé, 266; vyzývá R. k útoku, 269; má za to, že R. se stále en vymlouvá na nedostatek záso, 271; nesouhlasí s

tím ie R. ustoupil od útoku, 271;
slibuje větší leteckou podporu,
290; se zpoidéním pfilétá do Atri-
ky. 300; nereaguje na R-ovu

iádost, aby pi1jel, 308 opět ne-
shoda v názorech s R., 317; hovoi-í
o R. s Cavallerem, 323-324; znow
ztrácí s R t élivost, 326, 328; zá-
sadní neshoa, 333; nutí R. k set-
kání s Arnimem. 340; pokovší se
R. povzbudit, 349; kritfzuje velení
21. pancérové divize, 350 jede ke
Kasserinskému průsmyku, 351;
i noruje R-ow novou velitelskou
unkci 353; R. si stéiuje na
neprůhlednou strukturu velení,
354; otevřené R. odsuzuje 364; o
obrané Tunfsu, 365; R. ej kritfzuje
před Hftlerem, 380 zmena ve vele-
ní, 380, 382; chce soustředft
všechny síly v jiiní Itálii, 385; ob-
drii kódový signál "Osa", 385; Hit-
ler mu nailzuje ničit mosCy atd..
387; setkání s Hitlerem, 388-389;
vrchním velitelem v Itálif, 393; R.
mu dává sbohem, 396
Keyes, m r. Geoffrey 151
Keyes, am. Sir Roger, 246
Kiessel, dr. Georg, 507
Kirchheim, gen. por. Hefnrich,
123, 144, 145, 540-541
Kirchheimová, Hildegarda. 460,
461
Klessheim, 421
Klopper en., 236-237, 247
Kluge, poní maršál Gúnther Hans
von: postupuje Bel í. 60; ke kritf-
ce R.. 77: na rusé fronté, 371;
počítá se s nímjako s Rundstedto-
vým nástup cem 395 povolán do
Hitlerova hlavního stanu, 495; na-
stupuje na Rundstedtovo místo,
500; dává R. znát kdo e ve
Francii pánem, 500-501; scůzka
s Hofackerem, 508; u R. na zám-
ku, 510; dozvídá se o R-ové zrané-
ní 519; povolává k bo i u Caen
116 pancePovou divizi, 22; vyha-
zuje Stiilpnagela, 530
Kód Enf ma 99 108 202. 265.
283, 29 311, 332, 372
Kódový si nál "222" 319
Koenig, p. Pierre, 227, 229
KOhn, mjr., 144
Koch, Lutz, 241, 390-391
Kóta 28: 285, 291
Kóta 92: 270
Kóta 132: 169
Kóta 209: 123-124, 162
Kóta 1114: 26-27
Kotel, 222, 224, 227
Krancke, adm. Theodor, 435, 439
Krause, gen. Fritz, 290, 293. 338

Krebs, gen. Hans, 532, 536
Kréta, 279. 281
Krlebel, Karl, 81

Ksour, 345
; Kiichler, gen. por. Georg von, 45
Kyrenaika, 93, 99. 100, 101, 111,
191-210, 308

La Bassée, 70
La Caine, 472
Lademann, star. rtm. Gerhard,
477
Laibingerová, 396,
Lake Garda, 382
Landrecies, 65
Lane, npr. George 9-12, 441
Lang, kpt. Hellmuth: nastupuje do
R-ova štábu, 419-420; milovník
Beethovena, 427; procházka s R.,
433; mluví s R. o Luftwaťfe, 442;
pied dnem D odjűdí na dovolenou,
461; urychlený návrat 462; s R.
u 15. armády, 485; podává zpráw
o R-ové zranění, 529
La Rochefoucauld, 419, 433, 442,
515
La Roche-Gvyon, 418, 424, 442,
474 505, 515 524-525
La Spezia, 380, 384-385
Lattmann, plk. Hans, 463. 517.
532-533, 536
Lattmann, gen. Martin 532
Lee, kpt. Raymond, 515-516
Leeb, gen. Wilhelm von, 73
Le Havre, 435
Le Cateau, 69
Le Chatel, 439
Le Kef, 344-345, 349
Le Mans, 409, 472, 490
Lentzen, rtm. Kurt, 150
Lescene, Marcel, 521
Letounové stFely, viz V-1
Le Touqvet. 439
Le Vesinet (nemocnfce), 528
, Lille, 71-72
Linglvres, 471-472
Liss, plk. Ulrich. 283
Lfst polní maršál Wilhelm, 142
Liška povšté (americký film), 17
Livarot. 518-519
Livorno. 387
Loistl, Rudolf, 42, 460-461, 533,
535, 545- 548
Lonarone 30-31, 35, 329
Lucke, Fritz, 114
Luc sur Mer, 463
Liijt/lotte, p–ichází R. na pomoc.
160
Luz, vládní rada von, IS

Mackensen. velvyslanec, 380

Maginotova linie 63-64
Maier Eugen, 538-539,
Maisel, gen. mjr. Ernst. 544-549
Maknassy, 339
Malta, ptánovaný útok (1942).
212-213
Mancinelli plk. 294
Manstein, gen. Erich von, 86. 237,
314, 371

Marbaix, 66
Marchese, Vittorio, 210
Marcks, gen Ecich velitel sboru
v normandském sektoru, 410; píše
o R., 410-411; s R. na fnspekci
obranného systému, 417-418;
Hftler a vrchní velení mají starost
o Normandff, 434-435; v fronfcké
náladé, 436; neblahá předtucha-
k invazi dojde v Normandii, 444;
v den D ako)eden z mála na svém
místě, 4 1-452; invaze. 457, 463-
464,: zabit u Carentanu, 475
Marethská linfe, 322, 333-334,
338, 350-351, 355, 358-360, 362
Maroko, Amerfčané se vyloďují,
308
Matmata (pohoi-í). 356
McLeod, brig. gen. R. W., 516
Medenine, 355, 357,
Mechilf [pevnost), 103-107, 204
Mein Kampf, 45
Meise. gen. Wilhelm: nastupuje
k R-ow štábu, 397; výbvšnfny
k výrobé 11 milionů min R. na-
vrhuje poviit porcelánu. 411 s R.
na low, 416; o R-ové vztahu ke
Speidelovi, 438; stolní tenis, 465;
k pokusu o atentát 527; pletou si
  e s Maiselem, 551
Melchiori, mjr., 157-158
Mellenthin, mjr. Friedrich Wilhelm
von, 153, 178. 225, 238, 252, 259
Menton, plk., 347
Mersa el Brega, 96-97, 197-198,
200, 203, 308-313, 318, 320
Mersa Matruh, 163-164, 243, 289.
305-306
Messe. gen. Gfovanni. 337-338,
350, 353, 356
Meyer, gen. Kurt 504
Meyer-Detring, plk. Wilhelm. 454,
463, 468, 480, 484, 508-509
Michael mjr. Roger 453-454
Michel, dr. Elmar, 508
Miláno, 386
Milch, polní maršál Erhard, 119-
  120, 317, 371
Mildebrath, mjr., 182
Mimoyecqves, 401
Mnichov: pumový atentát [1939),
55; R-ovo inkognito (květen 1943).

586 587
♀

368; R. si tam ziizuje štáb (čeive-
nec 1943), 376
Model, polní maršál Walter, 532
Molders, Werner, 31
Mollinová Lucie (provdaná Rom-
melová): setkání s R. v Gdaňsku,
21, 33; obdiv k Hitlerovi, 39 píše
R. o Ravensteinové ieně, 215;
R-ova sláva dopadá i na jeho ienu,
240-241; dopis od R. o podmín-
kách v Aťrice, 257; R. na zdravotní
dovolené, 278 R. ji iádá. ať mu

pošle německo-anglický slovník,
304 pi-ipojuje se k R. v Mnichově,
316; R. s ní tráví dovolenou, 362;
R. ji instruuje, ať ukryje jejich ma-
jetek do bezpečí 383; zasahuje ve
véci Gauseho, 425; Ajax se za6éhl,
434; R. po ní chce óíslo bot, 434;
stievíčky]í nepadnou. 461 R. pii-
jůdí před setkáním s Hitlerem.
494; nemůie si domů pi-inést kla-
vír, 535; dává R. sbohem, 548; vy-
dává verejné prohlášení, 550-551
Monte Mataiur, 26-28,
Montezemolo, pplk. Giuseppe, 190
Montgomery, polní marsal lord
Bernard: R. se vyptává jak se mu
dari, 11; má ve svém karava-
nu R-ův portrét 15; u) tmá se vele-
ní v Aťrice, 258; osobní charak-
teristika, 263; slavnostní večeře
v Alexandrii, 271: Alamein, 279-
285, 287; den plný beznadéje,
287-288; uzavírá past u Matruh.
305; konečný úder na západ, 319;
prosinec 1942, 321; problémy se
zásobováním, 325-326; obnowje
útok, 330, 332; obsazuje Trfpo-
lis, 334; marethská linfe, 350; R.
v protiútoku, 356-358; velikášská
prohlášení, 446; v Normandii. 489;
Caen 502-503; plány na kapitu-
laci Německa, 508; závér bojů
u Caen, 522-523
Morell, Theo, 423
Morshead, gen., 233, 287
Most, por., 67, 70
Msus, 204, 311
Mutaa 93
MiiI er-Gebhard, gen. Philip, 154.
158
Mussolini, Benito: invaze do Řec-
ka, 85; chce mít Němce v italských
uniformách, 86; Hitler mu dává
záruky, 91-92; R. jej navštěvuje,
148; opět R-ova návštéva, 163; po-
tűe se zásobováním, 203; návště-
vou u Hitlera, 212; M. smémice
R., 240; letí do Libye 250; R-ova
návštéva (září 1942), 274; bla-
hop-reje R. k úspéšnému ústupu.
303; trvá na udizení hranice, 306;
další problémy se zásobováním,
310; naťfzu e zbudovat pozf-
ci u Mersa el rega, 312 příkazu e
R. bo ovat do postedních si1 32;
je iáán, aby R. odvolal. 325; ne-
souhlas a zásadní nespo-
kojenost s R-ovým postupem, 332
R-ova audtence 360; Httler jej
navštéw je, 373; R. nepočítá s
tím. ie by se znow vrátil. 379;
jako rukojmí, 391; R. se s ním
loučí, 396

Napoleon, R-ův idol, 40
Navarini, gen. Enea, 156, 211"
233, 314, 333
Neame gen. Sir Phflip, 99

24926 g267 Wther, 205, 234,
Neumann-Silkow, plk. Walther,
136, 139, 178, 182, 184, 187-188
Neurath, Konstantin von. 473
Noc dlouhých noiů (1934), 39
Nofilie, 321
Norimberská manifestace (1936),
44
Normandie, invaze, utz operace
Overlord (pod heslem Operace) a
dále viz jednotlivé bitvy jako u Ca-
en, Cherbourgu, Saint I.ó atd
Norrie, gen. por. Sir Willoughby,
170

Oáza (noviny) 328
Oberg. gen. SS Carl-Albrecht 530
OConnor, gen. por. Str Richanl,
85, 107
Olbrich. plk., 105, 107, 114-115,
117-119
Omaha (plái) 468
Operace: Alarich, 368. 377-383;
Alfa, 212; Barbarossa, 122. 143;
Battleaxe, 137 Benátky, 217; Beta
(Tobruk, 1942), 212; Capri, 356-
357; Cftadela, 369, 371; Crusader,
166-170; Fortitude, 10, 427-428,
434, 441, 457, 470, 485; Herku-
les, 212, 240; Houndsworth, 515;
Jarní vánek, 341: Ochsenkopf,
353-354; Osa, 384-385; Overlord,
417, v podání kpt. Bannermana,
445-450, německé operace pred-
cházející Dni D 452-459, bftva
o Normandii. 460 a dál; Sen nocf
svato ánské, 158
Oppe -B nikowsld plk., 436
Oma ústí, 418; i-eka, viz Caen,
Ortona, 390
Ostendorff, brig. gen. SS, 487

Panzergruppe, zformování, 142,
145-146
Panzer Lehr divize, viz Lehr pod
heslem Jednotky,
Pas de Calais, 427
48553en. George S., 351, 470,
Paulus, Friedrich, 81, 120-121
Péchota útoí (Rommel), 44,
Pemsel, gen. Max, 409, 457-459,
461, 464, 479, 489-490
Phillipevil, 62
Piava reka, 29
Pisa, 411
Pohl gen. von, 310
Polsko (1939), 49-51
.,Polsko" (kódové oznaéení), 447-
448; viz také Caen.
Ponath, plk. Gustav, 102. 107,
114-117
Postum (1935) 40
Prais Hrad, 49
Prittwitz, gen. mjr. Heinrich von,
107
Propa andistické vyviití R-ových
úspeců, 80
9aret el Himeimat, 272

9asaba, 253, 281
attara [proláklina), 163, 251, 260, 267
9veisner, plk., 465
gvineville, 418
jvimheim, plk. Metz von, 525

Rahman. 292, 297
Rakousko, anšlus, 48
Ramcke, gen. Hermann, 258, 290, 305
Rautenfeld, kpt., 254
Ravenstein gen. m r. Johannes von, 136, 158-159, 62-165, 169, 174, 178-179, 187, 192, 215
Ravensteinová, 215
Re io di Calabria 384
Rei7, plk. Oskar 452-454, 456
Reissmann, plk. Werner, 224
Revetria, mjr., 163
Rhennouch, 340
Ribbentrop, Joachim von, 50
Richthofen, polní maršál baron Wolfram von, 31. 375, 385, 390, 393
Ridotta Capuzzo, 129
Rintelen, gen. Enno von, 16, 85, 87, 148, 280, 310, 380
Ritchie, gen. Sir Neil, 247
Roatta, gen. Mario, 88, 381-382, 386
Roenne, plk. baron Alexis von, 453-454, 462, 470, 480, 485

Róhm, Emst, 38-39
Rommel, Erwin [otec), 18-19
Rommel, Gerhard (bratr), 19
ROMMEL polní maršál, (Johannes) Erwin Eugen,

charakteristika
tělesná konstituce, 10, 33-34, 90, 554; rodilý Bváb, 13, 34 45; rodinná historfe, 18-19; abstinent, 22; nekuřák, 22; vlastenec, 38; bojové vlastnosti 14-16; matema-tfcé nadání. 20, 41; technické nadání, 18 osobní postoje 38-39; úcta k vlastnictví i v době války, 13 ai 14 respektuje nepiítele, 14; obdivovatel Hftlera, 16, 39; dopisy Lucii a od Lucie vfz Dopis názory na ieny, 79-8Ó; poznámyky k Pamétem. 80. 364; váleený deník, 83; nůlovník psů, 35; vášnfvý fotograť, 67-68 nesnáší klavírní hudbu, 534-535; nemá rád kanadské iertíky, 36; záliba v piirodní védé, 20; střelba 80; zájem o sporty, 20, 35; sbírka známek, 35; hra na housle, 35; potűe s revmatismem, 84

událostt
narození (1891), 20 vzdéláván nejdiive soukromé, 20; pak ve škole, 20; pak na gymnáziu v Gmúndu, 20

1907
zlomený kotník, 20; není pi-ijat
k dělostřelectvu ani k ienistům,
19

1910
kadetem 19 nastupuje k 124.
wtirttemberskému pěšímu pluku,
19; posádkou ve Weingartenu, 22

1912
stává se důstojníkem, 20
1914-20
nastupuje k 49. polnímu délost-e-
leckému pluku, 22; vzpomínky na
červenec 1914, 22-23; na západní
frontě, 23; zranén u Varennes, 24;
dostává železný ki.ű, 24; odeslán
k horskému praporu do Wdrttem-
bergu, 24; slviba v Rumunsku 24
až 25; zranén potřetí, 25; setkává
se s Lucii, 20-21; sňatek ve dvace-
ti pěti, 33; slouží v Itálii, 25-30;
po dvou neúspěších konečné do-
stává Pour le Mértte, 31-32; práce

588 589
♀

ve štábu, 33; konec války, 33;
hodnost kapitána, 33; velí 32. rotě
vnitiní bezpeónosti, 34; v Mun-
sterlandu. 34

1920-33
ve Stuttgartu 34; velí st-elecké ro-
té, 34; istruktor, 33-49 výlet na
motocyklu [roku 1927), 35 znovu
v Longarone 35; narození Manfre-
da (1928). 35; vydélován pro svou
výlučnost 35-37 velí 3 prapo
17. pěšího pluku. 37; lovecké
úspěchy. 37-38
I 934-38
povýšen na podplukovníka, 38;
setkává se s Hitlerem. 38-39; pi-í-
klon k nacismu, 38; masakr SA.
39 slán do Postupimi 40; Kri-
egssule. 40 manifestace v No-
rimberku (1936), 44 opět se set--
kává s Hitlerem, 44 vydává vo-
jenskou piinxčku 44; vyhýbá se
placení daní 44-45 prace s Hit-
lerjugend 45-46 stává se velite-
lem v Hitlerově hlavním stanu. 47;
post velitele v Rakousku, 48
1939
navštévuje Memel a Prahu, 48:
polská otázka, 49; povýšen na e
nerála, 50; vede útok na Polso.
50 véi-í v krátkou válku 50 zaá-
tek druhé světové války [1939). 51;
obsazení Gdaňska, 53 návrat do
Berlína. 54; vrací se do Varšavy,
54

1940

pi-ebírá 7. pancéřovou divizi 56-
57; potűe se srdcem, 58; s Divizí
pi-ízraků" 58-78; ve svých 49 le-
tech kaidé ráno béhá, 58; vyha-
zuje velitele 59 denní reiim v Go-
desber u, 59-60; strategie na zá-
padní ronté, 60; průnik do Belgie.
60-61; napadení Francie, 61 do-
spívá k fece Maase, 62 zavádí no-
vé taktiky, 62-63; prolomení Ma-
ginotovy linie, 64; jako zázrakem
uniká zranění, 67; na cesté do Le
Havru, 69; Cambrai kapitulu) e,
70 první stietnutí s Brity, 70;
Arras, 70; ostPelovači, 71; dostává
Rytűský kiii 71; na cesté do Lille,
71-72: Dunkerqve odiíznut, 71;
pfekračue Sommu, 73; pi-ichá-
zi k Seine, 74; ve Fé Camp a Sain-
Valéry, 74 - 75; v Dieppe, 74;
v Rovenu a Cherbourgu, 76; obvi-
ňování mezi důstojníky. 77-78:
pi-esunuje se do Bordeaux 83; Ita-
lové napadají Egypt, 84-85

1941
vybrán pro Aťriku. 86 stává se
vrchním velitelem vojsk v Lfbyi,
87 v Tripolisu 88 vytváií dojem
většího mnoiství tanku, 92 -iljí-
má Dubové ratolesti 94 útoci na-
vzdory piíkazům, 97: Kyrenaika
g8; pokarán za neuposlechnutí
Hů, g9; pi-ekračuje Kyrenaiku
duben). 100-103; hádka se Strei-
chem, 104; obléhání Tobruku
pevnost odolává 111-119: dvakrát
opět téméi zabit, 121 neúspéch
druhého útoku na Tobruk. 122-
123; poprvé se objevují problémy
se zásobováním, 124-125 na sol
lumské fronté, 129-130, 137-140;
pi-ísné pokárání od Brauchftsche,
132; vyhazuje Streicha 136-137:
průsmyk Halfaya 138-140 znovu
povýšen 141-142; do Berlína na
néj docházejí stűnosti. 144; nap a-
, y k italskému velení, 146-
147: vrací se do Berlína (červenec).
147: navštévuje Mussoliniho v ftí-
mé. 148; hlavní stan v Gazale,
151-152 piepsání eho deníku,
152; dostává iloutenku 153; sbor
postihují nemoci, 153-154 přesu-
nue hlavní stan d Gambuťu 155;
opet útočí na Tobruk 156-164; pii
náletu RAť, 159; ignoruje
zvésti o britských posilách. 160; v
Rímé se setkává s Lucii (-íjen).
162; pa-desáté narozeniny, 163;
audience u Mussoliniho 163;
pi-ihlűí chi-nirgické operacf. 167-
168; začátek operace Crusader,
168 nařizuje ustup z Egypta
(listopad), 169 Gabr Saleh 169-
171; bitva o Siďi Rezegh, 170-173;
hlavní stan sbo-ru napaden 175-
176; útok u Gabr Saleh 179-180;

vstupuje do Ep-ta (listopad), 180-181; jede do El Ademu, 181 vydává prohlášení na pozvednutí morálky, 189: rozhod-ne se stáhnout se na západ od To-bruku, 189-190; začátek ústupu (prosinec), 190; Vůdce ej ujišfuje svou důvérou. 193 há s Italy, 194-195; opovští Kyrena, 197

1942
dostává nové zásoby. 199; zakope se u Mersa el Brega, 200; spřádá nové plány, 201-202; útočí opet na

mee. 203; stává se vrchním veli-telem, 203; útok na Benghází, 204-205; povýšen na generálplu-kovníka, 205 vojáci)ej nazývají Ervfnem, 207; odjűdí do Rima (únor). 208 návštéva u Hitlera v Prusku 208: dovolená v Ra-kousku, 208: zásil jeho obdivo-vatelů, 209; rozhouje se k vel-kolepé ofenzívé (duben), 210-211; den útoku na Tobruk stanoven. 217: zahnán na úték 218-219: karta se však opět obrací, 221; průlom 222-224; Kotel". 222, 224. 227 Bir Hacheim (červen). 225-229; obsazuje město 229 ai 230; kontaktuje Berlín kvůli za-cházení se za atci 230; dvé tan-kové bi u azaly, 231; utahuje smyčku kolem Tobruku (čenren), 232; vlastnoručné odstraňuje mi-ny, 232 244: vjűdí do Tobruku. 236; iádá o svolení k invazi do Egypta, 239; vyčerpán 239: zaspí vysilání z Berltna, 241; jmenovan polním maršálem, 241 na postu-u 242; vstupuje do EgYpta 242; útočí, 243; iádá, aC v Egypté odvede svou práci propaganda 246; dostává se mu chvaly od Churchilla, 246-247; v délostielec-ké palbé, 248; je nucen nechat vo-jáky odpočinout, 249-250 pro-tivmk útočí (červenec) 251-253; vyznamenává délostrelce Halma i iné, 256-257 dostává postly, 28 chystá útok na Káhiru a Ale-xandrii, 259-260; nemoc se opět ozývá, 260-261; srovnání s Mont-gomerym. 263-264 mezi vojáky opět řádí nemoci, 265 Montgome-ry zná jeho plány 264-265 nedo-statek pohonných hmot, 265; útok na Alamein zaómá, 266-267; je za-staven minami, 268; mění plán uprostied bitvy, 269 chronický nedostatek paliva, 269-270; šest-krát se ocitá v bombardování 270; poraien a ustupuje 270 dodateč-ný rozbor neúspéchu u Alameinu, 271; náhradnik přijűdí 273; odjűdí do Némecka [září) 273; rozšűení minových polí 273-274;

navštévuje Mussoliniho 274;
u Goebbelse, 274-275; hraje si
s vláčky, 275; u Hitlera 275-276;
dostává maršálskou hůl, 276; vo-
jáci si musí odpočinout, 277; sté-
iuje si Hitlerovi na Italy, 277; vrac
se k Lucii (iíjen), 278; dozvídá se
o útoku na Alamein (25. iíjna)

279; odvolán z dovolené. 279-280;
nalézá iadu nedostatků. 280-282;
kritfcký nedostatek paliva 282.
285 pro)evuje známky ztráty mo-
rálky. 288: ustupuje (29. njna),
289; plné na ústupu, 293 po Hft-
lerově depeši mění rozhodnutí,
296-298: hlášení o situaci Hitlero-
, 2gg; posílá za Hitlerem Bem-
dta, aby požádal o změnu příkazů,
2g9 majoru Warningovi a Kes-
selringovi si stéiu) e na Httlera.
300, 301; znovu telegraťuje Hftle-
rovi, 301: Thoma dezertuje. 301 až
302: rozhoduje se k ústupu dlou-
hému 3 200 kilometrů. 302; opět
nemocen. 303, 309: nedůvera
vrchního velení, 304; posílá si pro
anglicko-německý slovník. 304;
opovští Mersa Matruh (8 listopa-
du), 306; piíslib nových lgerů.
307-308; dozvídá se o americkém
vylodění v Aliirsku, 308; opět po-
silá Bemdta za Hitlerem. 308; sdé-
luje Hitlerovf. ie nemůie udriet
Kyrenaiku. 308; rozhodnut
stáhnout se k Mersa el Brega 308;
navrhuje evakvaci z Aťriky. 308 ai
309; znovu se potýká s nedostat-
kem paliva, 310 stahuje se
z Benghází, 311; dosahue linie
Mersa el Brega 312 čtyri polní
maršálové se radí u Arco dei Ffle-
ni. 313; zesměšnén pi-1 proí
filmu. 313-314; znovu navštévuje
Hitlerův hlavní stan 314; a dostá-
vá p-íslib dalších zbraní, 315; do-
chází mu, ie válka je prohraná,
316; uvaiuje o marethské linii.
316-317; schůzka s GOringem,
317; na pokra i nervového zhrou-
cení. 317 stahuje se z Mersa ei
Brega. 318-320; téměř zničen.
321; ale znovu útočí, 321; nes-
pokojen s bveratskou ltnií
322; s Basticem rozebírá moinost
ústupu ještě dále na západ, 322-
323; dostává nové piikazy od
Mussoliniho, 323; napjaté vztahy
s Kes-selringem 32 dostáva
nová pro- tiletadlová děla. 325;
vánoce 1942,; další ostré neshody
s iZí-mem, 326-327; ústup do
Ilmiska nabírá na rychlosti. 327

1943
vyklízí Bverat, 328-330; dozvídá
se, ie se uvaiuje o jeho odvolání.
329; posílá Bemdta do Berlína,

329; opovští Tarhunu 331 a po-
sléze homskou linii, 332; Musso-

591

590
♀

liniho výtky 332 Italové mu .jdou
po krku. 333; Trfpolis pa-da do
rukou nepřítele, 334; zno-vu
nemocen, 334; opovští Libyt, 335;
je odvolán, ale zatím zůstává, 335
v ISinfsku. 337; usazuje se v Beni
Zelten, 337; dává ln-strukce
svému nástupci, 337-338; nedů-
véra k marethské li- nii. 338;
setkává se s generálem Arnimem,
340; Američané za-útočili (polo-
vina února) 341; na fnsp ekci
marethské linie, 342; jede do
Gaťsy, 342; pronásleduje Ameri-
čany, 342-343; rozhodne se zaúto-
čit na Tebessu, 344; konflikty s
Arnimem, 344-345; 19. únor-
osudový den, 345; u Kasse-
rfnského průsmyku, 347-348;
nevede útok dosti ráz-né a ztrácí
s ustu času, 348-349; velitelem
"ádní sku- piny Aťrika", 351-
352 plánuje novy útok na
Montgomeiyho, 355 bitva o Mede-
nine (březen), 357; odvolává ji
358; snaží se získat svolení k
dalšímu ústupu 358 píše Hitle-
rovf, 358-359; který jeho návrhy
odmítá, 359; pi-íliš vyčerpán, nei
aby mohl dál, 359; navidy opovšti
Aťriku, 360 navštéwje Musso-
liniho, 360-361: dostáva ke svému
Rytířskému kiiii dfamanty, 362; u
Hitlera na východní fronté
(březen), 361-362; naléhá, aby
se driela kratší Iinie u Enfi-
daville, 362; za zády ve ře nosti
odchází na dovolenou, 363; élá sf
poznámky ke s m Pamétem, 364;
od) iidi do Berofu [duben), 364;
pokud je na dovolené. Arnim mu
denné posílá hlášení, 364 Hftler
mu dává nové rozkazy (květen),
366-367 odjíždí za Hitlerem na
ruskou frontu, 367; na Hitlerově
váleč-né poradě, 368 dostává
příkaz zřídit si štáb v Itálii. 368:
in-kognito v Mnichově, 368; invaze
do Itálie, 371 pověřen funkcí
nejvyššího velitele v ltálii 371;
rozhovor s Bayerleinem, 372-373;
přehodnocuje svůj pohled na
válku, 372; doiadu e se proti-
tankových děl, 33; jede do
Soluné (červenec), 373-374; v
důsledku Mussoliniho zatčení se
urychlené vrací do Werwolfu, 374;
plánu e ro Itálii t-i obran-né linie,
376-37 operace Alarich zahá-
)ena, 377-378 o-dává hlášení

Hitlerovi (srpen, 380; jede do

Boloné. 381 buduJe si hlavní stan
u Lake Garda, 382; píše Lucli, aby
se postarala o jejfc majjetek 383;
hlášení Hftlerovf září. 385; 8.
armáda se vyloáuje v Itálii, 385;
operace slepého střeva, 387;
propvštén z nemocnice, 387;
znow povolán do Werwolfu, 388;
o Ducem 391; e mu odňato velení
v Itálif, 393; rsvsto toho je odvelen
na průzkum Atlantického valu,
394-395; přiméje Lucif přesté-
hovat se do Ulmu, 396; dovolená
v Ulmu (listopad, 396; projůdí
Dánsko [prosinec, 396-397; tn-
vazi je nutno porazit p–ímo na
pláiich 397 potřebuje mfltony
min, 397-398; návrat do Francfe
(prosfnec), 398; bydlí ve Fontai-
nebleau 399; navštěvu"je Rund-
stedta, 399; správné predpovídá
fnvazní taktiku. 400-401; vánoce
ve Fontainebleau, 402

1944
na inspekci obranného systému
v Holandsku a Belgii, 403jede do
Pa–ůe, 404; dalši a dalsi miny,
407; houser se opět ozývá, 407;
v Bretani, 409; úvahy o Norman-
dii. 409-411; v Biskajském záliw
a u Středozemního moFe, 412; od-
jůdí na dovolenou [únor), 413; do-
zvídá se o vzpouře proti Hitlerovi,
414; vrací se do Fontaťnebleau,
415; nové potvizení oddanosti Hit-
lerovi, 415-416; zajůdí k ústí Or-
ny, 418; opět na fnspekci v Ho-
landsku, 423 pi.ichazí Spefdel,
425-426; u 15. armády [duben).
429; chce dostat tanky blůe k po-
bfeii, 430-432; ujímá se velení
nad tFemf pancéFovýml dtvfzemi
(květen), 432; úvahy o bolševlsmu,
433; znovu v oblasti Bfskajského
záliw a Stredozemního moře, 434;
zastawje presun LXXIV. sboru do
Normandie, 435; v Normandii, 435
ai 436; zůstává v nevédomosti
o protihitlerovské činnosti, 437-
438; telefonuje Hitlerovi zpráw
o svém postupu 440; opět na in-
spekci v Normandii a Bretani, 440;
setkává se s npor. Lanem, 441;
poiaduje aby se do válký zapojily
střely V-1, 443; navštévu) e Rund
stedta (červen), 443; dochází mu,
ie invaze se můie uskutečnit i za
odliw, 443 od(jůdí na do)volenou
do Némecka 4. červen, 443;
uhání zpét do Normandie a nejdů-
ve ze všeho rochází deníkem brlt-
ského kapitana 445 nai-fzuje pro
tfútflk, 463; p–ljůdí do svého hlav-
ního stanu (6. června), 463; je
upozornén na moinost druhé

invaze, 464; stéiuje sf Jodlovi na nedostatek podpoiy ze strany letectva 464 na bojlštf v Normandii. 465-466; teleTonuje Jodlovi, 469; dostává se mu ujištění ie iádná druhá invaze nehrozí, 469; na velftelství 7. armády. 472; 1. pancéřovou divlzi SS není moino poviit 472; obrací pozornost k Cherbour u, 472; iádá o návštéw z OK, 473; stále nfc neví o chystaném převratu, 473; upo-zoriiuje Keftela, ie se jtm věcl vymykají z rukou, 474; spéchá na velitelství v Paí-ůi, 474; Speldel mu jisté véci prozrazue, 475 s Rugem přemítá o kapitulaci, 475; u 116. pancéřové divize, 476; p-íslib 9. a 10. pancéfové divize SS 478; Hit-ler mu nai-izuje prejít do proti-útoku (12. éervna), 478; uvaiuje o p-íméíí, 480; ííká Hitlerovi. ie je třeba uchýlit se k politickému řešení, 482; stále více času tráví s 15. armádou, 484-485; zachraňuje 77. péší divizf. 485-486; uvé- domuje sf zodpovédnost za celé Némecko, 488; znow zvěstf o dru-hé invazi. 489; povolán k Vůdci (28. června), 492; hovo-í s Rund-stedtem o nutnosti ukončit vál-ku, 494; sti-et s Hitlerem, 495-496; je vykázán z místnosti, 496; Hitlera vi nemá nikdy uvidět, 497; ná-vrat do La Roche-Gvyon, 497; za- stavu e ústup z Caen 497-498; Runstedt rezignu e, 499; na Dol-lmannové pohřu, 500; vrchním velitelem se stává Kluge, 500 opět obha uje piiméi-í 500; ostrý stret s ugem, 500-501; na bojfšt5 u Caen. 505; schůzka s konspirátorem Hofackerem, 506-507; ne-můie se rozhodnout, 509; má za- kázáno osobně telefonovat do Ber-lína, 510; Kluge opět pí.ichází 510; odjůdí do Saint Lb. 512; hlá-šení Klugemu [15. července), 512; znow na fronté v Normandii, 512 ai 513; u 17. polní divize Luftwaťfe, 514; ultimátum Hitlero-vt, 514; britský plán na únos, 515-516; v útoku Spitflrů, 518-519; váiné zranění, 519; Kluge ultimá-tum neodeslal,

519; pro-bírá se k védomí, 521; zůstává v ne-mocnfcl v Bernay, 521; vyhrává 1 jtnou bftvu, 521; popt zranění, 526; dostává do nemo nlce zprá z bojfšté, 526; dozvi á se o su o atentát na Hftlera. 52 pievezen do I.e Vestnet, 528 neposlvšný pacient, 528 pozdra od Hitlera, 529; dozvídá se o ombardování Stuttgartu, 529; zlatá

medaile za zranění [srpen), 532 ai
533; poslán domů (8. srpen). 533;
mluvi s Manfredem jako mvi
s mviem, 534-535; v Úlmu musí
snášet pi-ítomnost vetíelců 535 až
536; formálné zproštén ,funkce,
536 v dopise Hitlerovt obhajuJe
Spefdela, 539-540; hon na aro-
déjnice nab á na intenzité, 541;
povolán do erlína (7. újna) 542;
sám iidí při výletu do Augsbur
543; návstéva dvou důstoJní,
546; predávají mu dopfs od Keite-
la 547; je obvfnén z účasti na
spiknuti, 547 je mu naveno. ať
spáchá sebevraidu, 547; o samoté
s Lucii 548; vzlyka e umírá, 549;
tajemsťví sebevraidy se dostává
na verejnost, 550; nálepka splkle-
nec" na něm pevně ulpívá," 551
Rommel, Kar1 [bratr), 19, 534
Rommel, Manfred (syn): narození
35; chce po R., aby mu vyprávél
o válce, 38; R. do né vkládá nadé-
je, 41; R. o překonavaní strachu,
41-42; ukazuje autorovf vzorový
válečný deník 83 eho školní
svédčení, 216, 25; v táboře -
tlerjugend, 257; R. se nemůie dač-
kat. ai se s ním zase setká, 272;
R. mu píše dopfs, 319, 402; eká
s Lucii na R-ův půjezd, 364; v l5ti
letech nastupuje vojenskou slvi-
bu, 402; dostává dovolenou k set-
kání s R., 494; baví se s R ako
mvi s mviem 534-535 procází
se s R. v den jeho smrtf. 546; od-
haluje verejnostf, ie jeho otec spá-
chal sebevraidu, 55Ó
Rommelová, Helena (matka), 18-
19
Rommelová, Helena (sestra), 19
Rommelová, Lucie (manielka), viz
Mollinová, Lucie
Roosevelt, president F. D., 274.
377, 422
Roszczynialski otec Edmund. 54
Rothenburg, plk., 59-66, 74, 78
Roven, 82

592 593
♀

Ruge, adm. Friedrich: nastupuje
do R-ova štábu. 406-407; R. o po-
kládání min, 407; na lovu s R..
416, 420, 441; jeho spor s Kranc-
kem, 435; na inspekci bariér na
pláiich, 441; stolní tenis 465 za-
stává se Spetdela, 477-478; utéšu-
e R., 487-488; R. si mu stéžuje,
ze mu Hitler nevéi-í, 499; hovo-
i-í s R. o moinostf piíméii, 500
mlu-ví o tom, ie je treba využít
rozporů mezi nepřáteli, 511;
navštévuje R. v nemocnici 526-
528; odchazí z činné slviby, 543;
po válce velí námoinictvu 552

Rumunsko, R. tamtéi (1915 až
1917), 24-25
Rundstedt, polní maršál Gerd von:
pohrdavé se vyjadivje o R., 16;
zpráva pro Hitlera 394: dostává se
mu ujištění, že eho pozice není ni-
jak otřesena, 95; R jej navště-
vu e v Pa-űf, 399 byl Hitlerem jfi
néolfkrát zproštén funkce 399:
R. jej seznamuje s plánem obrany.
403: vrací se z dovolené, 413;
piedává Hftlerovi manifest, 421;
neshodne se s R. na taktice, 423;
spory o umístění tanků, 431 R.
je znovu navštévuje v Pa-űi. 443;
vyznam vzkazů vysílaných BBC,
453; posílá teleram Hftlerovi,
474; Hitler letí áo Francie, 481;
predvolán k Hitlerovf 492; žádá
o svolení k ústupu 493; setkává
se s Klugem. 495; dostává vyzna-
menání a e mu naznačeno, aby
odešel, 49
Rusko, utz Barbarossa, Cftadela
(oboí pod heslem Operace)
Rytírský kiii, R. jej získává. 71
LZecko, ltalská invaze (1940), 85;
  R-ův krátký pobyt (1943) 373-374
  ftím, némecká okupace, 386
Sabratha, 334
Sainte-MIre Eglise, 410, 472
St L6, 410, 436, 452, 468, 483,
484, 503, 509-510, 526
St Malo, 411
Saint-Sauveur, 479
Saint Val Andre, 440
Saint-Valécy, 75
Salerno, 376, 386-387
Salmuth, gen. plk. Hans von. 400
ai 401, 407, 421, 439, 451, 511
Salmuthová, Lieselotte, 400
Sambre (ieka), 65
Sbeitla, 341-343, 345, 352
Sbiba, 345. 349

Seebohm. kpt.. 252
Seide Š v), 5s 306, 311
Seitz H 35
Seydlitz gen. Walter von, 415-416
Sfax 339, 341. 360
Schaal. gen Ferdinand, 153
Schaub, Julius, 276
Scherfl. plk. Walter, 242
Schirach, Baldur von, 45-47
Schlieben en. por von 486-488
Schmidt, p. Rudolf 57
Schmidt, por.. 158 364
Schmundt gen. Rudolf: napjaté
vztahy s R, 54; R. iádá o pod-
půrný tankový pluk, 63 v Aťci-
ce s R., 91; posílá R. Zkřűené
meče, 257; R. na návštévé u néj
doma 275; ptá se R. na)eho zdra-
ví, 334; zaznamenává sf, ie R. je
třeba od-volat, 351; nemůie se s

R. shod-nout, 390; obědvá s
Kesselringem 393; navšCévue R.
ve Fontaine-bleau, 415; chvalí R.
za jeho pFíručku o obranném
systému, 429: R. mu f íká ie
nastávající bitva rozhodne, 430;
má starosti o Schliebena, 486;
„.apoštol Jan" 501; je mu Fečeno,
ie R-ův ná-stupce musí být rázný
a tvrdý člověk, 519; smrt. 541
Schmundtová, Anneliese. 275
Schnieber, por. Walther, 28
SchOffel, por, 30
Schórner, polní maršál Ferdinand,
26-27. 36, 5O
Schrápler. kpt., 153
Schrápler, mjr. 67 74
SchrOder, Ulrich, 64-65
Sch6tte m r., 254
Schwenk, arl, 543
Schweppenburg. Leo Geyr von, viz
Geyr
Schwerfn, gen. hrabé Gerhard
von. 16, 98. 102, 104-105. 107.
118, 144. 477-478, 484. 522
Sicílie, 366, 371, 376, 382
Sfdi Baranf, 85, 132, 243
Sidi Bou Zid, 339-341
Sidi Omar, 139, 165-166, 175,
177. 182. 306
Sidi Rezegh. 170-173, 175-176,
183, 231
Sidi Suleiman. 140
Soissons. 481
Sollum. 111, 131, 138, 164, 306
Soluň, 374
Sotteville, 74
Sovétský svaz, viz Barbarossa,
Citadela (obojí pod heslem Opera-
ce)
Speidel. gen. por. Hans: nastupuje

do R-ova štábu, 425-426; s R. na
inspekcf obranných opevnění, 429;
píprava na invazi 434 a dál; kon-
spirátor, 452 a dál; vysmívá se
Hitlerovi, 484; zasahuje do
sporů o umístění tanků, 498;
uvažu e o zkontaktování Ameri-
čanů, O2; rozhodne se otevfené si
s R. pro-mluvit. 5O5; další pfkle
511; upo-zorňuje na v dentcích
chybějící zá- znamy 522; nechce
učinit rozhod-nutí, 523; dozvídá se,
ie atentát se nevydaťll. 524;
navštévuje R. v ne-mocnici, 526;
Hofacker jej zaštiťu-je, 531;
vyslýchán gestapem, 537; funkce v
IVATO. 542, 552
Speidelová, Ruth, 536, 539
Sperrle, polní maršál Hugo von,
4O5, 497
Sponeck, gen. por. hrabé Theodor,
307
Sproesser, m r. Theodore, 26, 29
Stahel, gen. Rainer. 386
Stalin, J. V., 258
Stalingrad, 314

Staubwasser, plk. Anton, 12, 428,
451, 454-455. 469
Stauffenberg, plk. Klaus von, 509,
523, 531
Stefanis, gen. Giuseppe de, 312
Stegmann en. 487
Stephan, pl. Frftz 167-168
Streccius, gen. 240-241
Strefch. gen. Johannes. 71, 77,
86, 93, 97-98, 100, 102, 104-105,
107, 110, 136-137, 144
Streicher, Ernst, 34, 260
Strblin. dr. Karl, 414-415. 426,
475, 544
Stitlpnagel en. von 437 440,
474, 502, 50, 508, 511, 524-525,
530. 534
Stumme, gen. Georg, 76, 273,
276, 279-280
Sturm-Abteilung (SA), 39
Stiirmer (bulvární plátek), 59
Sudety, 47
Svez, 93, 109, 238. 248
Sllmmermann, gen., 161, 192
Syrte, 88, 93

Tarhuna, 330-332
Tebessa, 343, 345
Teichmann. baron von, 437
Tell el Aqqaqir, 292
Tell el Eisa, 252-253
Tell el Makh Khad. 252
Tell el Mamfsra, 301

TempelhoiT, plk. Hans-Georg von,
9, 392, 411, 423, 443, 459, 525,
532
Teuchert, baron Friedrich von,
478. 508
Thala, 349
Thelepte, 343-344
Thieulloy. 73
Thoma. gen. Wilhelm von, 85, 280,
283-285, 298. 301-302
lYlly. 467
Tmimf, 102, 107
Tobruk, 1941: 85, 92, 107-119:
druhý útok 122-127 piípravy na
třetí útok. 161-164; brftský
protiútok, 164 a dál; R. se od něj
3. prosince stahuje, 191; 1942: R.
jej obkličuje (červen), 230-232;
útok. 234-236; piipadá R.. 236; R.
)ej vyklízí 308
Toujane, 337
Tourcoing 400 455
Trfpolis, 91-93, 124, 322, 326-
327, 330, 332
Trouville, 418
llinis, 365
Tunisko, 317, 337, 351. 365-367
Turín. 386

Udet, Ernst, 31
Ulm, R.je tam odvelen (1914) 22;
Lucie se tam stéhuje, 396; R. na
dovolené (óerven 1944], 460; R. se
vrací na noc, 494

Ultra, 264, 271, 294-295, 341,
351, 356, 470
Umm er Rzem. 210

V-1. 482-483, 485, 495
Vaerst, gen. por. Gustav von, 207,
218-220, 269
Válka bez nenávisti (Rommel), 97
Varennes, R e tam zranén, 24
Varšava (193), 54
Vídeň, 48
Viktor Emmanuel III, italský král,
374-375, 385, 386
Vimoutiers, 519
Vire. 418
Vítězství na západě (film). 80-81,
84, 93
Völkischer Beobachter (noviny),
206-207
Východní Dorsaly, 339 354
Vzhůnc na Benghází (tilm), 163

Wadi Akarit. 338, 355-356, 362
Watien SS, 403, 478
Wagner, gen. Edvard, 437, 455,
527-528

Warlimont, gen. Walter, 295-296,
365-366, 374, 406, 524
Waming, mjr. Elmar, 297, 299-
300, 514
Wechmar pplk. baron (rnfrfed
von, 164, ,172
Weichold, adm. Eberhard. 212,
265
Weingarten, posádka tamtéi, 22-
23
Weiz, ktp., 150
Wemer por Theodore. 24-25 43
Werwolf, Hitlerův hlavní stan. 361,
367, 370-371
Westphal pplk. Siegfrled: nastu-
puje na vel telství Pancéi-ové sku-
piny, 154; ujímá se velení v R-ové
neprítomnosti, 178; kue pikle pro
tf R., 183; onemocní zloutenkou,
197 R. se mu svéruje, ie se mu
nelíbí terén. 200. vy6ízí k útoku
213 odsuzu e Italy pro nedostatek
iniciativy, 20; zranen, 221, 224;
zastupuje Bayerleina, 282; doia-
duje se vétšího mnoistvípohon-
ných látek, 283; u E1 Alameinu.
284; mluví o R. s autorem, 289;
čeká na R-ovo Ietadlo pi-i R-ovč

návratu do Libye, 318; šéf
Kesselrlngova štábu 349; problé-
my se sloiitou strukturou velení.
354
Wilhelm II, císař, 31
Witzleben, polní maršál von, 475,
524
Wizemes, 401

Woellwarth, baron Konrad von.
431-432
Wolfelová, 535
Wolfram m r. Eberhard, 494-495
Wolz plk. win. 219
Woodridge, npor. Roy, 9
WuG úřadovna v Bede Littorfi, 150
WOrttemberský horský prapor, 24

Zavia, 331-332
Zechlin. dr.. 38
Ziegler, gen. por. Heinz, 3č
341-342
Zimmermann, plk. Bodo
463, 468-469, 480, 486
Zintel. pplk., 176
Zvara, 335

→